Alteței Séle Regale

Principeluĭ Ferdinand al Românieĭ

Moștenitor presumtiv al Corónei

PREFAȚĂ

Lucrarea ce presint, publiculuĭ cititor, este resultatul uneĭ muncĭ de șépte anĭ; nu mi se va lua — cred — în nume de rĕŭ dacă voiŭ spune că în acest timp am avut multe greutățĭ de învins, până s'o vĕd închiegată în forma actuală. Trebue să mărturisesc că fără concursul câtor-va ómenĭ, doritorĭ de propășirea cultureĭ némuluĭ, și pe care-ĭ voĭ cita în altă parte, lucrarea ar fi rĕmas mult timp ne tipărită și pentru care le rĕmân profund recunoscĕtor.

Mĕ simt dator a mulțumi, cu acéstă ocasiune, ilustruluĭ român, D-luĭ Gr. N. Mano, pentru că 'mĭ-a pus la disposițiune prețiósa D-sale colecțiune de hărțĭ, din care am reprodus două în acéstă lucrare, cum și pentru sfaturile părintescĭ și recomandațiunele de care am avut nevoe.

De asemenea și venerabiluluĭ D-n Ștefan Grecénu pentru unele documente referitóre la familia boerilor Grecenĭ și carĭ stăteaŭ în legătură directă cu cestiunile ce mĕ preocupaŭ.

La tipărirea lucrăreĭ s'aŭ strecurat și câte-va greșelĭ pe icĭ colea; rog pe onor cititor să fie indulgent că numaĭ cine nu scrie. acela nu gresesce.

Așĭ fi dorit să daŭ un indice alfabetic la finele lucrăreĭ, cum și lista documentelor și operelor consultate,

dar lipsa mijlócelor m'a împedicat, mărginindu-mě a indica isvórele în josul paginei prin note.

Lucrarea, ast-fel cum se presintă, este departe de a fi complectă; nu este vina mea! Din parte'mi am făcut tot ce 'mi-a fost posibil pentru buna reuşită şi pentru acésta n'am cruţat nicĭ ostenélă nicĭ cheltuială. Voiŭ termina şi de data acésta cu cuvintele Mitropolitului Moldoveĭ, Veniamin Costachi, care ḑicea: «că, dacă fie-care 'şĭ-ar face datoria numaĭ atât pe cât póte, să fim sigurĭ că nu va cădea cetatea nóstră».

15 Maiŭ 1902.

INTRODUCERE

> Ꙗшѣ омениц ши юбицилор Синпатрїотй ши Фїете кареле а адеверинцей историчещй юбито-рю! де ачеастъ датъ, кȣ ачест ал нострȣ а Историей Томос, ꙟн време де одихнъ... зъбвин-дȣвъ кȣ нои ꙟмпреȣнъ...
>
> **Principile Dimitrie Cantemir**
> **Hronicul Romano - Moldo - Valahilor I**

Când intri în sala de lectură de la Archivele Statuluĭ, orĭ în acea a secţiuneĭ Manu-scriselor de la Academia Română, simţí că aspirĭ un aer mucigăios, incărcat cu'n praf fin ce se ridică după documente—odóre vechĭ şi nepreţuite, căcĭ in ele se află istoria vie a trecutuluĭ nostru românesc. Aceste documente, nu sunt de cât sfărămiturĭ rarĭ, scăpate ca prin minune, de focul mistuitor, de activitatea neadormită a şóricilor, de jafurile Turcilor, de pârjolirele Tătarilor, de barbaria Ungurilor, de sfeterisirele meşteşugite şi adese-orĭ brutale ale Ruşilor, de mâinele impiĭ ale Nemţilor şi de lăcomia viclénă a călugărilor grecĭ, carĭ avéŭ tot interesul - in anumite împrejurărĭ—ca: orĭ să le ia cu dênşiĭ în Orient, saŭ la rigóre să le distrugă, cum a făcut un mitropolit grec din Muntenia pe la jumătatea întêia a véculuĭ trecut.

In fine, după ce te aşedĭ la masa de lucru, archivistul amabil îţĭ aduce—după cerere—o condică mare in folio, saŭ un pachet cu documente; foiletezĭ condica, orĭ citescĭ documentele, apoĭ maĭ cerĭ altele şi ast-fel, cu cât cercetezĭ maĭ mult, cu atât curiositatea ţi se măresce, dragostea de a face

face cunoscință cu trecutul pe nesimțite te cuprinde. Și cu cât te pogori maĭ adânc în întunericul vécurilor cu atât o lumină se produce în jurul tĕŭ, mintea ta să strămută în timpurile pe carĭ le studiezĭ, deviĭ impersonal și ast-fel césurĭ întregĭ trăescĭ în mijlocul uneĭ lumĭ carĭ șĭ-a trăit traiul, dar care nu maĭ există de vécurĭ.

Acéstă lume, începe să defileze pe dinaintea ochilor mințeĭ tale, alcătuită de ómeni din tóte straturile sociale și'ĭ vedĭ: cu ideile și sentimentele lor, cu portul și armătura lor, cu bine-facerile și păcatele lor pe care singurĭ și nesilițĭ de nimenea și le mărturisesc, cu nenumèratele lor daniĭ și pecetluite cu infricoșate blesteme.

Ast-fel, ițĭ apar Voevodiĭ din timpurile vechĭ, de mărire strămoșéscă, luptând vecĭnic cu spada in mână pentru «lege și moșie» și împreună cu poporul formézā o stavilă la Porțile Orientuluĭ contra puhoiuluĭ popórelor barbare; stavilă doborâtă une-orĭ, dar nicĭ odată nimicită.

In acéstă epocă de spirit militar și religios, 'șĭ-aŭ luat nascere monumentele nóstre religióse cele maĭ mărețe din întréga țară, ridicate după fie-care victorie câștigată, în contra vrăjmașilor lor; acele victoriĭ eraŭ atribuite exclusiv luĭ Dumnedeŭ, carĭ 'ĭ-aŭ ajutat lupta în contra vrăjmașilor.

După Domnitorĭ vin boeriĭ. Pe ceĭ din timpurile de glorie strămoșéscă iĭ vedĭ voinicĭ și viguroșĭ, cu portul lor pitoresc, cu spadele lor grele atârnate la șoldurĭ, cu fețele pârlite de arșița sóreluĭ—semn al veghierilor nesfârșite și luptelor necontenite, purtate pentru apărarea patrieĭ. Eĭ caută cu ardóre să imiteze pe Domnitor nu numaĭ in faptele vitejescĭ ci și în acte pióse și creștinescĭ.

Cu timpul însă, Româniĭ, cad din ce în ce maĭ jos din dreptul public otoman—grație deselor schimbărĭ de Domnĭ și patimilor neînfrânate ale partidelor boerescĭ, de a pune pe tron pe unul din aĭ lor; dar din aceste teribile frământărĭ n'aŭ câștigat de cât streiniĭ.

Constantinopolul ne trimite de pe înfloritele malurĭ ale Bosforuluĭ Ciuma și pe Fanarioțĭ iar Orientul, acea dróe de călugărĭ nespălațĭ, vecinic cerșetorĭ; ei aŭ fost bine primițĭ, «împărătesce ajutațĭ» și prin bogatele nóstre Monastirĭ pripășițĭ. Alțiĭ, aŭ fost înadins chiemațĭ de Domnĭ și boerĭ și cu insistență îndemnațĭ, să introducă limba grécă în biseri-

cile și mănăstirile deservite de dênșiĭ; *«iar dumnedeiescile slujbe să se facă în limba grecéscă, întocmaĭ ca la Cotrocenĭ»* ḑicea D-na Maria soția luĭ Șerban-Vodă Cantacuzino la 1685.

Grecisarea bisericeĭ în elementele eĭ superióre este deci încă de timpuriŭ consumată.

Fanarioțiĭ și levantiniĭ, — cunoscută fiind propensiunea straturilor sociale inalte românescĭ pentru tot ce este strein— boeriĭ adoptă limba, portul lor, și prin desele căsătoriĭ, se alteréză într'o bună parte caracterul și moravurile cele simple dar cinstite ale boerilor noștri.

Cu inceputul véculuĭ XVII, grecisarea societățeĭ inalte românescĭ să face pe nesimțite. Moravurile fanarioților și levantinilor încep a se manifesta in guvernămênt și în biserică în societate ca și în administrație. Limba grecéscă devine limba modeĭ; ea este vorbită de aristocrația românéscă, cu o eleganță atică. Limba românéscă este disprețuită și rĕmâne a fi vorbită numaĭ de țĕrăni și mojicĭ.

Boeriĭ din acest timp de decadență, ne apar cu totul alt-fel de cât ceĭ din epoca de mărire strămoșéscă,—descrișĭ maĭ sus.

Acum eĭ ne apar delicațĭ, spițelațĭ, în loc de tradiționala ghiógă ghintuită cu care strămoșiĭ lor «próșcă prin dușmanĭ făceaŭ» la Resboenĭ și Călugărenĭ cum și în alte rĕsbóe, eĭ învirtesc în parfumatele lor mâinĭ, metaniĭ cu bóbe marĭ de chihlibar, de sidef, saŭ maĭ sciŭ din ce lemn scump din Orient.

Odată cu adoptarăa obiceiurilor, limbelor greco-turcéscă, disprețuesc și portul național și îmbracă ciacșiriĭ, orĭ poturiĭ fermenéua, antereul și contășul turcesc. Aruncă căciula cea după moda luĭ Mihaiŭ Bravul, pentru a'șĭ acoperi capul cu cialmaua și maĭ târḑiŭ cu fesul. Ișĭ tunde perul scurt și'șĭ lasă numaĭ o șuviță lungă in crescetul capuluĭ. In loc de sabie ișĭ impodobesc șalul de briŭ cu un amabil hanger turcesc cu mânerul bătut in pietre scumpe. Afectéză acea somnolență orientală, unită cu o mândrie proprie fanariotuluĭ de rasă, dar falit, și in nechibzuința lor, mergeaŭ până acolo, să se crédă că sunt și eĭ fanarioțĭ, fiindu-le rușine a se numi românĭ: «Țeranul e român, eŭ sunt boer moldovan», exclamaŭ eleviĭ luĭ Cuculi și Kiriac de la Academia mihăilénă din Iașĭ.

Cu alte cuvinte boeriĭ din românĭ, devin *filo-românĭ.*

Din punctul de vedere politic eĭ eraŭ divisaţĭ în două tabere. *Boerĭ halèa* [1]) *şi boerĭ paia* [2]).

Boeriĭ halea luaŭ parte la divan şi judecaŭ procesele împricinaţilor aplicând legile, întinḑêndu-le ca pe o piele prôspătă de boŭ, după expresiunea luĭ Dionisie Eclesiarchul. Ast-fel se judecaŭ şi în restul ţêreĭ, în dicasteriĭ ca şi la tactul isprăvniciei judeţelor. Pricinele de judecată se amînaŭ cu aniĭ, de aci proverbul «maĭ bine este o învoială strâmbă de cât o judecată drêptă». Acest proverb e şi aḑĭ dĕ actualitate.

Calemurile (funcţiunele) ca şi cele-l'alte dregătoriĭ se dedeaŭ pe banĭ, orĭ pe protecţiunĭ. Protejarea şi favoritismul eraŭ erigéte în sistem de guvernământ; calemgiul din ultima trêptă, putea ajunge prin linguşirĭ josnice la cele maĭ înalte dregătorĭ în stat; nu i se cerea nicĭ aptitudinea nicĭ cinstea necesară, ci numaĭ *calitatea* de a sci să linguşéscă, de a săruta mâna pe care n'o putea muşca, saŭ un bilet al unuĭ protipendist halea, căpatat prin cine scie ce serviciĭ inavuabile. Calemurile ca şi dregătoriile fie ele date pe banĭ, orĭ pe protecţiunĭ, nu se viza nicĭ odată la progresul instituţiuneĭ, ci numaĭ la pricopséla protejatuluĭ. De aci delapidărĭ *grosomodo* orĭ sfeterisirĭ meşteşugite după expresia timpuluĭ, cum a fost cu averea orfanllor, lăsată de milostivul mitropolit al Ungro-Vlachieĭ Filaret al II-lea.

A proteja elementele cinstite, muncitôre şi capabile face onôre urmaşuluĭ luĭ Mecenas, pentru că protecţiunea încurajéză pe om şi'ĭ dă o îndoită putere de muncă.

A proteja însă pe ceĭ leneşĭ, intriganţĭ, incapabilĭ şi pe toţĭ găgăuţiĭ, tonţiĭ şi guşaţiĭ, este a sfida munca, a o insulta şi chiar şi aşĭ bate joc de instituţiunea în fruntea căreia era pus. Ajunsese ca cinstea să fie considerată ca prostie, munca ca o ruşine, meritul ca de merit, iar sacrificiul o adeverată nebunie.

Boeriĭ paia stând departe de afacerile publice, eraŭ tot d'a-una nemulţumiţĭ, vecinic intriganţĭ; adese orĭ se transformaŭ nemulţnmirile lor în facţiunĭ anarhice şi revoluţionare, grabnicĭ pentru cel maĭ neinsemnat motiv a alerga la Pôrtă, «cu rogojina aprinsă în cap şi cu jalba în proţap» plângân-

1) In activitate.

2) In disponibilitate.

du-se că «nenorocita raia» «Kelerul împĕrătieĭ» era sărăcit despopulat de Domn şi sateleţiĭ luĭ.

De alt-fel, atât boeriĭ halea cât şi ceĭ paia, când era vorba de a'şĭ apăra privilegiele, apoĭ şi le apera cu ultima energie în contra orĭ căruia ar fi indrăsnit a le aduce vre-o ştirbire:

Aibă cine o vrea să aibă
Cu boeriĭ trébă n'aibă

striga Enăchiţă Văcărescu, cel maĭ invețat boer al véculuĭ al XVIII-lea.

Din grupurile acestea se detaşa un numer de boerĭ «carĭ steteaŭ greŭ de partea tĕreĭ; aceştia însă, eraŭ in tot-d'a-una in minoritate.

Rândurile lor aŭ crescut maĭ cu sémă după revoluţiunea cea mare franceză. Aşa vedem că boeriĭ din divanul luĭ Caragea, vĕdênd starea tristă la care adusese călugăriĭ grecĭ averea Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, printr'o anafora către Domnitor se exprimă:

„Şi nu putem a suferi a maĭ lăsa Mŏnăstirea (*Cotrocenĭ*) *în mâinile lor* (*călugărilor grecĭ*), *să privim cu lacrămĭ prăpădenia cea de tot a eĭ, la care aprópe este să ajungă şi să vedem înstreinarea acareturilor strămoşilor noştri, care cu multă sârguinţă şi osârdie câştigându-le le-aŭ afierosit pentru vecinica lor pomenire...“*

Iar într'o altă anafora, aceiaşĭ boerĭ divaniţĭ, vedênd că de la muntele Atos nu se ia nicĭ o mesură pentru a aduce Mŏrăstirea *în bună stare între altele adaugă «...cacĭ de (se) vor maĭ obrăsnici (sfetagoriţiĭ) apoĭ atuncĭ cu hotărâre să scie că se desghină Mŏnăstirea în totul şi rĕmâne cu totul desăvârşit slobod ţĕreĭ...»*

Vedem decĭ că la 15 Ianuarie 1815, Divanul luĭ Vodă Caragea este conscient de drepturile naţionale şi nu se sfiesce a-şĭ spune franc opiniunile faţă de călugăriĭ grecĭ. Cu asemenea patrioţĭ va suna in curênd ora redesceptăreĭ naţionale.

Apoĭ vin neguţătoriĭ cucernicĭ şi jupânesele bĕtrâne şi evlaviόse—carĭ în lipsă de copiĭ—işĭ consacraŭ tot avutul lor pentru buna stare a bisericeĭ, care la rându-ĭ trebuia să îngrijască a hrăni pe sĕracĭ, a îngriji de orfanĭ, a înzestra fete lipsite de mijlόce, a întreţinea şcolĭ, etc. etc.

După ce stipulaŭ când şi cum să se împartă ajutόrele,

lăsaŭ cu limbă de mórte ca să fie inmormântaţĭ înlăuntru saŭ în pridvorul bisericeĭ şi să fie vecĭnic pomeniţĭ.

Apoĭ, fiind-că biserica a fost în tóte timpurile mângâetórea şi sprijinitórea omuluĭ, din légăn şi până la mormênt, iar după mórte însoţindu-l cu rugăciunele eĭ, îţĭ apar prin documente archipăstoriĭ şi păstoriĭ turmeĭ cuvêntătóre,—clerul cu tóte divisiunile şi sub-divisiunile sale.

Maĭ nu există document, unde să nu fie representată una saŭ maĭ multe feţe bisericescĭ, maĭ înalte. orĭ maĭ modeste.

Ast-fel 'ţĭ apar mitropoliţiĭ şi episcopiĭ eparchioţĭ, printre care strălucesc uniĭ prin pietatea lor, priu patriotismul lor, alţiĭ prin sciinţa orĭ prin umanitarismul lor cum aŭ fost: Varlaam Dositoiŭ şi angelica figură a luĭ Veniamin Costache, toţĭ mitrodoliţĭ aĭ Moldoveĭ. Apoĭ Ştefan Teodosie, Dionisie Filitis, Dionisie Lupul şi milostivul Filaret II, toţĭ mitropoliţĭ aĭ Ungro Vlachieĭ. Damaschin episcopul Buzĕuluĭ, Kesarie al Râmniculuĭ, etc.

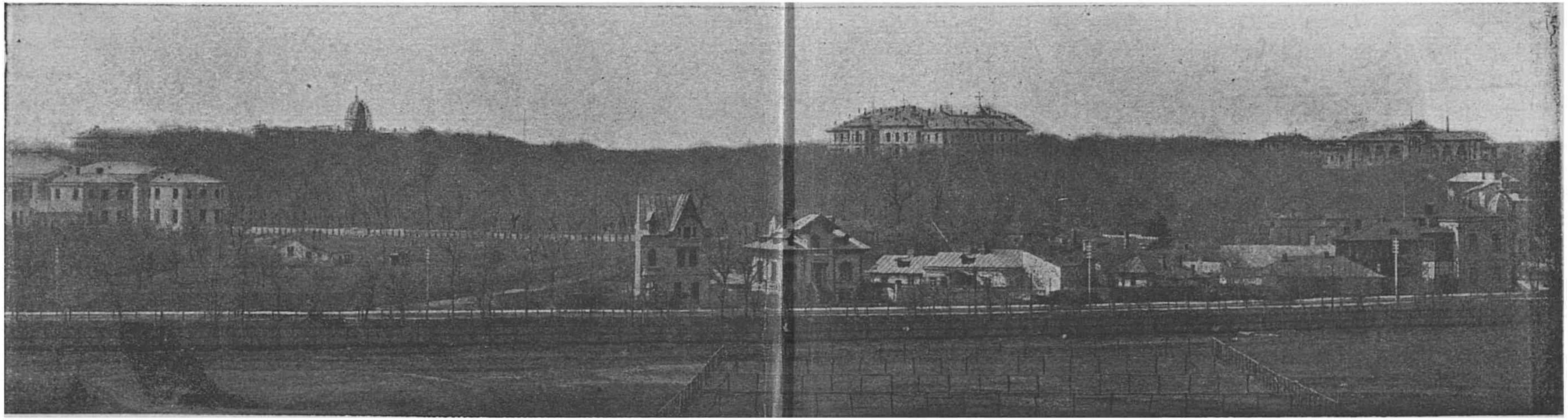
Printre aceştia se aflaŭ mulţĭ lacomĭ, mândri şi de o mândrie prostănatică, necăutându-şĭ de cât înavuţirea lor şi ca consecinţă: arghirofilĭ, ierosilĭ şi simoniacĭ «care 'şĭ dobândiseră scaunele prin grósnice dărĭ de banĭ, la domnĭ şi miniştriĭ lor. Aceştia pentru a'şĭ scóte baniĭ daţĭ, hirotoniaŭ ca preoţĭ, ómenĭ fără sciinţa cărţeĭ şi maĭ cu sémă fără chiemare. Eĭ puneaŭ decĭ interesele lor meschine maĭ pe sus de interesul bisericeĭ. Nu se sileaŭ a atrage în cler ómenĭ luminaţĭ, devotaţĭ şi cu chemare pentru acéstă misiune, ci lăsaŭ să intre ómenĭ simpli şi fără chemare.

Mateiŭ al Mirelor—fost egumen al Mónăstireĭ Dealul de lângă Târgovisce, ne spune că «astă-ḑĭ nu afii în acéstă ţară,—nicĭ preot, nicĭ călugăr, nicĭ archiereŭ cu sciinţa cărţeĭ... preoţiĭ nu sciŭ să boteze, nu sciŭ să facă liturgie. Când le vorbesce de misterele credinţeĭ staŭ şi se miră ca şi cum le-aĭ vorbi de lucrurĭ de pre altă lume; barbaria lor e complectă, ne sciind de cât să mănânce colivele şi colaciĭ ce li se aduc [1])». Starea acésta a durat vécurĭ întregĭ, chiar după înfiintarea seminarelor, sórta cleruluĭ remâne mult timp aceiaşĭ.

Patriarchul sêrbesc din Carlovitz—Ivacicovicĭ, fiind che-

---

1) Tesaur I p. 370.

VEDEREA ACTUAL A COTROCENILOR

mat de locuitorii din Răşinarĭ în calitate de mitropolit al Sibiuluĭ, să prezideze festivitatea serbăreĭ pentru deschiderea şcóleĭ de acolo, rosti cu acea ocasiune discursul urmetor: «Io vinit la voi, pentru că voi chiâmat la mine.; voi, nu chiâmat la mine, io nu fi vinit la voi; dar acum venit la voi şi dic vouâ: bine faceţi că faceţi scolâ la voi. Daţi copii la scola; vaţă bine, faceţi domni la ei; vaţă prost, faceţi popă la ei».

Ierarchiĭ noştrĭ dupĕ vremurĭ,—şi chiar după înfiinţarea seminarielor—aŭ urmat din instinct—póte cu prea micĭ cepţiunĭ—ideile *desceptuluĭ* patriarh sârbesc. Toţĭ aceĭ carĭ n'aŭ putut să inveţe—s'aŭ făcut preoţĭ—iar aceĭ silitorĭ şi deşteptĭ ne găsind în cler nicĭ o protecţiune ci numaĭ persecuţiunĭ, aŭ alergat în acolo, unde le surâdea un viitor maĭ frumos. Mare parte din seminarişti sunt astă-dĭ profesorĭ universitarĭ, medicĭ, magistraţĭ, profesorĭ de licee, inginerĭ, etc. Şi dacă se maĭ găsesc astă-dĭ preoţĭ descepţĭ pe icĭ-colea, nu scim căror împrejurărĭ le datorim.

Să nu uităm şi călugărismul şi'n special cel grecesc.

Acéstă castă priveligiată, având o organisaţiune proprie, fiind legată de interese comune era vecinic unită şi solidară, ne ascultând de cât de ordinele comunităţilor lor; egumeniĭ grecĭ ajunsese prin mijlocul avuţielor imense peste care eraŭ stăpânĭ a forma un stat în stat. Ca ómenĭ «cu firea ascuţită şi practicĭ în acelaş timp, aŭ explótat cumplit credinţa şi tóte sentimentele frumóse cum şi avutul nostru naţional în profitul causeĭ lor la început, iar maĭ târdiu în al lor propriu şi cu drept cuvênt. Eĭ ne eraŭ streinĭ: cu naţionalitatea, cu limba, cu obiceiurile, cu aspiraţiunile nóstre, afară dór «de legea sfîntă»· Pe aceştia 'ĭ întâlnim fórte des; nu există un singur document de vândare, de cumperare, de danie, de schimb, de delimitare orĭ de judecată unde să nu figurede un egumen, orĭ un delegat al sĕŭ.

Apoĭ vine *turba;* şi aicĭ nu înţelegem popurul, căcĭ de el nicĭ se vorbesce măcar, de cât numaĭ când trebue să plătéscă birurile şi angăräile de tot soiul, ci de acea mulţime, care numaĭ consumă fără să producă nimic, de linguşitorĭ şi şarlatanĭ, carĭ trăesc pe socotéla celor simpli, ascundându-şĭ păcatele acoperite de pulpana antereuluĭ unuĭ protipendist halea, de hrăpitorĭ ne miloşĭ, carĭ grămădesc avuţiĭ de origină in-

pură, neuitându-se pe cine despóe şi peste ce fiinţĭ plăpânde calcă spre a'şĭ atinge ţinta lor.

Acestea sunt impresiunile căpătate, din studiul documentelor isolate; dar a le studia in acest mod, ìesemnézá a trata lucrul ca simplu erudit şi atuncĭ devĭĭ un *om-bibliotecă;* cu cât studieḑĭ documentele în complexul lor şi cu cât te suĭ maĭ sus în istorie cu atâta rolul istoriculuĭ se asémănă cu al naturalistuluĭ paleontolog.

Paleontologul în escursiunile şi săpăturile pe care le face în interesul sciinţeĭ, cu cât se pogora in straturile maĭ aprofundate în scórţa pămintuluĭ, găsesce adese orĭ, rămăşiţele de animele ante-deluviane orĭ coji de crustaceĭ care aŭ existat odată dar astă-ḑĭ aŭ dispurut.

El scie că sub acel schelet a existat când va o fiinţă şi care a dispărut de vécurĭ.

Identic acelaş lucrn il face istoricul cu documentul.

Sub schelet a existat când-va un animal.

Sub document a existat când va un om.

Naturalistul studiaḑz de exemplu crusta trilobituluĭ orĭ al unuĭ alt animal antideluvian, ca să'şĭ figureze maĭ bine firea animaluluĭ.

Istoricul studiază documentul ca să cunóscă omul.

Scheletul şi documentul—ḑice, Taine [1])—sunt rămăşiţĭ de ale morţilor şi decĭ indiciĭ absolut sigure ale fiinţeĭ intregi viĭ.—Până la om trebue să ne suim pe el să ne incercăm a'l reconstrui. «Adevĕrata istorie ḑice acelaşĭ autor, nu incepe de cât atuncĭ când studieḑi maĭ multe documente in complexul lor, când discerni adevĕrul de minciună, pătrunḑênd cu facla in mână in întunericul vremurilor, parcurgênd repede distanţa timpurilor, şi veḑi pe omul viu lucrând in deplina sa activitate, a sentimentelor sale, pasiunilor şi auḑi vocea şi 'ĭ veḑĭ fisionomia sa, gesturile şi hainele sale, să-l vedem cu alte cuvinte ca şi pe omul, pe care cu câte va minute l'am intâlnit in stradă [2])».

In asemeoea condiţiunĭ istoria a fost transformată in Germania sunt acum 130 anĭ, in Franţa de un secol, şi de câte-va deceniĭ in România.

1) Histoire de la literature Anglaise I pag. IV-V.

2) Ibidim op. cit V.

Studiind documentele Cotrocenilor, Lupescilor (sf. Elefterie) și Grozăvescilor în complexitatea lor ne am silit din tóte puterile a reconstitui istoria acestor trei cartiere după chrisovele domnescĭ, acte donațiunĭ, vêndęrĭ, cumperărĭ și schimburĭ și am aruncat o lumină pe cât posibil de vie asupra trecutuluĭ acestor cuartiere și în special asupra Cotrocenilor localitate pitoréscă din punctul de vedere al posițiuneĭ și istorică prin faptele care s'aŭ săvârșit aci in decursul vécurilor.

Dacă comparăm vechimea documentelor acestor treĭ cuartiere vedem că documentele Lupescilor sunt maĭ vechĭ de cât ale Grozeveștilor iar ale Grozeveștilor maĭ vechĭ de cât ale Cotrocenilor, și decĭ ar urma să credem că Cotroceniĭ ar fi fost ceĭ din urmă populațĭ; in acest cas am fi indreptățițĭ să ḑicem despre locuitoriĭ din Lupesci și Groḑeveștĭ ceĭa ce ḑicea nobilul persan Megabys despre calcedonienĭ-colonie megariană-«*că aŭ fost orbĭ* colonisând intâĭ Calcedonul și tocmaĭ după 17 anĭ Bizantul [1]) posițiunea cea maĭ frumósă din Univers.

Presupunem cu tóte acestea că satul Cotrocenĭ trebue să fie incă maĭ vechiŭ de cât Lupescĭ și Grozeveștĭ, de óre ce aicĭ incă de la 1598 găsim o mică bisericuță ceĭa ce nu găsim la Lupescĭ ci numaĭ la Grozevescĭ și dacă in documentele Grozevescilor se amintesce în mod vag despre o biserică cu hramul Sf. Ierarch Nicolae, apoĭ nu sciu unde va fi fost acea biserică in Bucurescĭ, orĭ la Grozevescĭ? ceia ce scim insă cu siguranță este că Mitrea Voinicul, proprietarul Grozevescilor, a ḑidit biserica Sf. Gheorghe vechiŭ din Bucurescĭ care a fost atuncĭ mitropolitu țěriĭ [2]) cum și Sf. Ecaterina [3]) este verosimil ca acest boer bogat să fi ḑidit și o mică biserică la Grozevescĭ, ceia ce d'altmintrelea tot in mod vag se amintesce in pisania vecheĭ bisericĭ a acestuĭ sat.

Am pus ipotesa că vechimea Cotrocenilor este maĭ mare ca a celor-l'alte sate; dar va remânea o simplă ipotesă de o cam dată, de óre-ce ne lipsesc documentele. A existat o condică veche a Monăstireĭ Cotrocenĭ și ale căreĭ documente ne aŭ fost transmise prescurtate; aceia condică nu se știe unde

---

1) Ch. Seignobos Histoire de la gréce aneeme pag. 192.

2) Archivela statuluĭ condica Mitropolieĭ No. 5 fila 105.

3) Archive ibidem.

este; când va ieși vre-o dată la ivélă—dacă va maĭ ieși—se vor produce nouĭ luminĭ asupra Cotrocenilor.

Tot din comparațiunea amintită resultă o a doua ipotesă.

Dacă ne aruncam o privire peste harta Cotrocenilor [1]) și a moșiilor vecine, Lupescii, Grăzevescii de jos și Grozĕvescii de sus, se pare că aceste 4 moșiĭ aŭ fost când va proprietatea unuĭ singur boer și anume a luĭ Tudosie marele ban al Craioveĭ.

Venerabilul Domn Ștefan Greceanu care se ocupă cu monografia boerilor grecenĭ între care se află și Mitrea Vornicul, este tot de acéstă părere.

Să vedem ce ne spun documentele.

Tudosie banul a avut două fete și anume pe Caplea [2] și Neaga și un băiat pe Vlaicu care devine in urmă socrul luĭ Michnea Vodă III-lea.

Caplea este măritată după Stan Spătaru (Cretzulescu) și ĭ dă între alte moșiĭ de zestre și moșia Lupescii.

Neaga este măritată după Mitrea Vornicul Greceanu și 'ĭ-a dat de zestre între alte moșiĭ și sate, moșia Grozăveștiĭ de sus și de jos.

După ce Mihaiŭ Viteazu ucide pe Mitrea Vornicul din causa conspirațiuneĭ ce făcuse împreună cu alțĭ boerĭ contra luĭ, 'ı ia jumătate din moșie și o afierosesce Mŏnăstireĭ Sf. Ion; inchinată la sf. mormânt, — sub numele de Grozevescii de jos; iar Mitróieĭ Vorniceseĭ soția ucisuiuĭ vornic, 'ĭ lase numaĭ moșia cu satul Grozeveștiĭ de sus [3]).

Moșia cu satul Lupescii, sunt vindute de Caplea—cunoscută in documente—sub numele de spătărésa Caplea din Periș luĭ Alexandru Vodă fiul luĭ Mircea Ciobanul, carĭ le afierosesce și el la rândnl săŭ Mŏnăstireĭ Sf. Troiță cea de curând zidită de dânsul, și devenită in urmă Monăstirea Raduluĭ-Vodă.

Satul Lupescii in curs de maĭ multe vécurĭ din causa imprejurărilor locale, nu s'a sciut unde este fiind-că i s'a schimbat numele de Lupescĭ, in cel de Cărămidarĭ Cu acest nume il găsim in documente la anul 1744 N-bre 27.

---

1) Vedĭ planșa No. 3. (Vatra moșieĭ Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ) orig. la biuroul doc. din Ministerul Domeniilor.

2) Vedĭ satul Lupescĭ.

3) „ „ Grozeveștiĭ.

Autoruluĭ acesteĭ lucrărĭ 'ĭ-a trebuit a face multe cercetărĭ până când a reuşit pe deplin să-ĭ fixeze tôpografia.

Cuartierul Cotrocenii, situat in partea apuseană a capitaleĭ, este aşeḑat pe o colină incadrată de o bogată şi incântătóre verdéţă.

Intemeerea satuluĭ Cotroceniĭ o găsim in raţiunea istorică a fondăreĭ tuturor oraşelor şi satelor nu numaĭ din ţara românéscă, ci şi din alte ţărĭ.

Jntemeierile şi colonisările uneĭ ţĕrĭ la locurĭ şese nu se fac de cât in timpurĭ de linisce.

Fundarea oraşuluĭ Bucurescĭ a avut loc in timpurĭ când nicĭ legenda — in care se găsesce un sâmbure istoric — nu póte să ne spue măcar pe departe cine aŭ fest ceĭ dintâĭ ómenĭ, care aŭ tras brasda in basenul Dâmboviţeĭ şi aŭ fundat Cetatea Bucurescilor in aceste locurĭ mlăştinóse, nisipóse ne adăpostit de nicĭ un obstacol natural, ci deschis in tóte părţile şi supus vecĭnic la invasiunĭ streine şi inundaţiunea capricióseĭ Dâmboviţe, stavilită in parte de abea acum 20 anĭ şi definitiv anul acesta.

Dacă origina Bucurescilor n'o putem sci, ar fi o curată minune să putem cunósce timpul când şi de cine s'aŭ fundat satele : Cotroceniĭ saŭ Lupesci orĭ Grozăvesci. Causa nesciinţeĭ originelor nóstre residă : I) in fatalitatea vremurilór şi al II-lea in adoptarea limbeĭ slavone, ca limba bisericéscă şi a cancelariei domnescĭ. Acéstă limbă ne fiind conform fireĭ nóstre ne inrudindu-se cu limba nóstră nicĭ in spiţa a doue-spreḑecea, ne avĕnd o literatură proprie, desvoltată, ci mărginită numaĭ la cărţile de ritual bisericesc şi la câte-va traducerĭ de cronic(bisantine şi acelea din timpurile de decadenţă.

De abea pe la inceputul secoluluĭ al XVI-lea aŭ inceput să se facă câte-va slabe incercărĭ de istoriografie [1]). In aceste cronicĭ se trataŭ chestiunĭ de un ordin superior şi nu despre infiinţarea unor sate cum sunt de ex. acelea de care ne ocupăm. Prin documente intâlnim adesea sate care pórtă nume de boerĭ bine cunoscutĭ in istorie de ex. satul Secuenĭ pórtă numele mareluĭ Ban Secuianul; dar e chestiunea Banul Secuianul [2]) a fundat acest sat, orĭ locuitoriĭ fiind românĭ aĭ

1) Ion Bogdan Cronicele inainte de Ureche.

2) Archive Cronica Mitropolieĭ No. 1 fila.

banuluĭ, a rămas până astă-ḑĭ cu acest nume? trebue să fie orĭ una orĭ cea-lalta ipotesă, dar nu'ĭ maĭ puţin adeverat că se pote să'l fi şi intemeiat şi să-ĭ pórte şi satul numele fondatoruluĭ. Acelaş lucru putem să-l spunem şi despre satul Brâncoveni, Golescii şi multe altele.

Dar dacă nu scim când şi cine aŭ intemeiat pe fie-care in parte din satele ce ne preocupă, avem cel puţin mângâerea sufletéscă, că cunóscem din trecutul lor de aprópe 4 vécurĭ pe proprietariĭ lor, adaogirile orĭ scăderile suferite, numĕrul locuitorilor, crescerea orĭ descrescerea populaţiuneĭ lor, cum şi evenimentele care s'aŭ petrecut aicĭ—unele prea importante—şi carĭ staŭ in legătură directă cu istoria ţĕreĭ in general, iar cu cea a Bucurescilor in special.

Inainte de a intra in fondul cestiuneĭ dăm aicĭ:

Lista monedelor vechĭ menţionate in acéstă lucrare

Ug = galben unguresc.

Un galben	=	130 aspri	in	anul	7109	(1601)[1].
» »	=	200	»	»	7149	(1640)[2].
» »	=	200 banĭ	»	»	7191	(1683)[3].
» Taler	=	132	»	»	7223	(1715)[4].
» »	=	120	»	»	7167	(1659)[5].
» »	=	13 costande		»	7113	(1605)[6].
O costandă	=	10 banĭ	in	»	7202	(1693)[7].
Un leŭ	=	132	»	»	7239	(1731)[8].
» ban	=	aspru.				

» piastru = 60 parale vechĭ romănescĭ orĭ 37 banĭ de aḑĭ in 1842[9]).

---

1) Archivele Statuluĭ Mŏnăstirea Costroceuĭ pachet 1 şi 61 doc. 1.
2) Academia Română docum. din 28 Noembrie anul 7149.
3) Archivele Statuluĭ Monăstirea Cotrocenĭ condica No. 1 fila 16—23.
4) Archivele Statuluĭ Monăstirea Horezu I 22 din 12 Maiu 7223.
5) Archivele Statuluĭ Monăstirea Cotrocenĭ condica No. 2 fila 61 verso.
6) Archivele Statuluĭ Mitropolia Ungro-Vlachieĭ pach. 7 doc. din anul 7113.
7) Archivele Statuluĭ Monăstirea Horezu III 76 doc. din 28 Octombrie 7202.
8) Archivele Statuluĭ Mŏnăstirea Horezu V 23 doc. din 2 Iunie 7239.
9) Annuaire de la Principauté de la Valachie 1842 p. 161—162.

Un galben = un taler şi banĭ 60 [1]), varia însă după cum galbeniĭ eraŭ veneţienĭ orĭ unguresci.

Un zlot = 30 parale = 90 banĭ.

» groş orĭ groşiţă = 10 banĭ în valórea de astă-ḑĭ [2]).

Mĕsurĭ de lungime

O funie = 100 stênjenĭ în anul 7217 (1709) [3]).

Stênjenul este cel al luĭ Şerban-Vodă (Cantacuzino) care a servit ca unitate de mesură în Muntenia până la introducerea mĕsurilor basate pe sistemele metrice.

1) Archivela Statuluĭ Condica No. 1 a Mŏnăstireĭ Cotroceniĭ fila 16—23.

2) Moneda cu acest nume circulă şi astă-ḑĭ în Bulgaria.

3) Archivele Statuluĭ Mitropolia Ungro-Vlachieĭ pach. 8 doc. 23 din 1 Maiŭ 7217 (1709).

SATUL ȘI MOȘIA
COTROCENI

1539—1679.

CAP. I.

§ 1.

> ..... Carii în ce nu v'ați putea încrede sau foarte cu minune lucru vi sar păré, vor mărturisi (documentele) precum noi, de la noi, măcar un cuvințăl să nu fim adaos, ci cu întrégă a inimii stiința pre dențile povață avênd, unde ne au dus acolo am mărs, și nicĭ cât de la dênșile nu ne am abatut.
>
> **D. Cantemir**
> *Hronicul Romano-Moldavo-valahilor*

Vechimea Cotrocenilor, să pierde in nóptea vremurilor; insă originea fundăreĭ acestuĭ sat, o găsim in rațiunea istorică a colonisărilor.

Putem spune cu probabilitate, că exista pe la inceputul véculuĭ al XVI.

Acéstă probabilitate, își are razimul in temeiul maĭ multor hrisóve domnescĭ, intre care citäm pe cel de la Radu-Mihnea Vodă, cu data din 27 Noembre anul 7123 (1614):

«Cu mila luĭ Dumnedeŭ, Iѡ Radul Voevod și Domn a tótă țara rumânéscă, feciorul mareluĭ și prea bunuluĭ răposat: Mihnea Voevod, nepotul bătrânuluĭ și prea bunuluĭ răposat Alexandru Voevod, datam Domnia Mea acéstă poruncă a Domnieĭ mele, slugeĭ Domnieĭ mele Stoicăĭ Vătaful, și Predeĭ și luĭ Istfan Ĭщфан și cu frațiĭ luĭ și cu feciorii lor, câțĭ Dumnedeŭ le va dărui, ca să le fie lor moșia *Cotrăcenilor* КОТРЪЧЕНЇЛОР, din câmp, din apă; din padure și din hotar până in hotar, orĭ-cât se va alege, *pentru că ĭaste a lor bătrână și dréptă moșie, de la moșiĭ lor din dilele altor Domnĭ bă-*

trâni. Apoi, când aŭ fost in ḑilele răposatuluĭ Mihaiŭ Voevod (Vitézul), el singur aŭ impresurat acéstă moşie de o aŭ luat pe séma domnéscă şi de atuncĭ până acum, aŭ stat tot moşie domnéscă. Iar când aŭ fost acum in ḑilele Domnieĭ Mele, când s'aŭ milostivit Domnul Dumneḑeŭ şi cinstitul împărat, de 'mĭ-au dăruit Domnia şi cu schiptrul stăpânireĭ ţăriĭ rumâneştĭ, iar slugile Domnieĭ Mele Stoica Vătaful, şi Preda şi Istfan, aŭ venit innaintea Domnieĭ Mele, de s'aŭ rugat ca să răscumpere moşia lor de la Cotrăcenĭ. Intre aceia Domnia mea, singur m'am milostivit de am slobozit şi s'aŭ răscumperat de către Domnia Mea cu 24.000 aspri; insă aŭ dat sluga Domnieĭ Mele Stoica Vătaful singur 12.000 aspri gata, pe jumetate din moşie; iar pe cealaltă jumătate de moşie, aceia singurĭ aŭ dat Stefan şi Preda ïarăşĭ 12.000 aspri gata. Ca să ţie sluga Domnieĭ Mele Stoica vătaful jumetate de moşie, iar Şetfan şi Preda, cealalta jumătate; şi cine cum aŭ dat baniĭ aşa, să ţie şi moşia»[1]). (Urmează mărturiele) leat 7123 (1614) Noembre 27.

Documentul este clar; el ne spune:

1) Carĭ aŭ fost primiĭ proprietarĭ aĭ moşieĭ Cotrocenĭ.

2) Că aceştĭ proprietarĭ aŭ «moşia bătrână şi drépta de la moşiĭ lor, din ḑilele altor Domnĭ bătrânĭ.

3) Expresiunile: «bătrână» şi că «o aŭ de la moşiĭ lor» ne arată că proprietariĭ eraŭ in a treia generaţie; socotind generaţiunea de 30 anĭ, iar pe a treia numaĭ pe jumetate,— de óre-ce ea nu era sfârşită, — găsim că moşia Cotrocenĭ era in stăpînirea acelor proprietarĭ cam de 75 anĭ; carĭ, scăḑuţĭ din 1614 data hrisovuluĭ nostru, ne dă anul 1539, raţiune, pentru care am şi inceput istoria Cotrocenilor cu acest an.

4) Ne maĭ spune documentul, — complectat cu'n altul din 26 Februarie 7123 (1615), că Mihaiŭ Viteazul, cuprinde moşia şi siliştea satuluĭ Cotrocenĭ «cu multe năpăştĭ de birurĭ, carĭ aŭ fost in spinarea lor de aŭ luat moşia lor cu sila»; şi de atuncĭ şi până acum (atât moşia cât şi) siliştea aŭ fost pe seama Domnească[2]).

5) Că ceĭ treĭ proprietarĭ, viind la Divanul luĭ Radu Vodă daŭ 24.000 aspri şi'şĭ rescumpără moşia pe nedrept răpită de Mihaiŭ Vitézul.

1) Archivele statuluĭ, monăstirea Cotroceniĭ, pachet 1 şi 61 doc. 3 (orig. slav. cu trad. română).

2) Idem pachet 1 şi 61 document 5.

Dintr'un alt hrisov, vedem că acéstă sumă era adunată ca să răscumpere maĭ multe părţĭ ale locuitorilor din Cotrocenĭ şi anume: «partea Opreĭ, socrul Stoicăĭ, şi partea greculuĭ tótă şi partea călugăruluĭ de la Sărindar tótă, şi partea Dudeĭ tótă şi din partea Dudeĭ a patra parte şi partea luĭ Dumitru Logofetu Dudescu ce aŭ avut el de cumpărătóre de la Duda tótă, din câmp, din pădure, din hotarul Detcoiuluĭ cel bătrân, până în hotarul Lupescilor»[1]. Afară de aceştĭ proprietarĭ aĭ moşieĭ maĭ găsim că in sat la Cotrocenĭ, maĭ eraŭ 2 familiĭ de moşnenĭ, în total 6, de la carĭ Mihaiŭ Vitézul le cumperă de la uniĭ moşiile pe séma domnéscă, iar pe ceĭ săracĭ 'ĭ transformă *în rumânĭ* [2] (adică servĭ). Tot aicĭ trebue să amintim, că satul Cotroceniĭ venea pe partea de moşie rescumperată de Stoica Vătaful socrul Opreĭ.—La Cotrocenĭ maĭ gâsim o bisericuţă saŭ maĭ propriŭ vorbind un schituleţ, de óre-ce se afla în mijlocul uneĭ pădurĭ seculare şi administrat de călugărĭ grecĭ — cel puţin după numele lor, — Ignatios şi Neofitos, căcĭ dacă aceştia ar fi fost roâmnĭ, sa'r fi iscălit Ignatie şi Neofit. Acest schituleţ il gásim existând la anui 1598 după cum vom vedea în altă parte.

După obiceiul timpuluĭ, la fie-care schimbare de domnĭ, proprietariĭ de moşiĭ, case, viĭ etc. trebuiaŭ să se presinte la Divan, spre a'şĭ reinnoi hrisóveie de proprietăţĭ. In acest scop să presintă şi proprietariĭ din Cotrocenĭ, înaintea luĭ Radu Leon Vodă în a doua domnie, prin care cer să li se confirme moşia, siliştea şi satul Cotrocenĭ, ceia ce şi obţin prin hrisovul din 20 Februarie anul 7130 (1622) [3]. Acest hrisov este însemnat, că scóte la ivélă pe un urmaş al unuia din proprietariĭ citaţĭ maĭ sus şi anume a luĭ Stoica Vătaful. Acest noŭ proprietar, se numesce *Ghioca.*

Ghioca este fiul jupâneseĭ Dumitra fata Opreĭ şi soţia luĭ Stoica Vataful. După mórtea luĭ Stoica, Dumitra se căsătoresce a doua óră cu Mihul,[4]) din care căsătorie nasce pe Ghioca; cunoscut în documente sub numele de *Ghioca Căpitanul,* şi care va juca un mare rol în istoria Cotrocenilor.

Acestea constatate şi pe deplin stabilite, să intrăm maĭ departe în amenunţită cercetare a hrisóvelor bătrâne dom-

1) Archivele Statuluĭ, Mŏnăstirea Cotrocenĭ, pach. 1 şi 61 doc. 4.
2) Archive, Condica M-reĭ Cotrocenĭ No. 3, fila 4 şi 5.
3) Archivele statuluĭ, M-rea Cotrocenĭ, pach. 1 şi 61, doc. 7.
4) Archivele statuluĭ, M-rea Cotrocenĭ, pach. 1 şi 61, doc. 10.

nescĭ, date proprietarilor şi rumânilor «ot Cotrocenĭ»· să asistăm la luptele dintre aceştĭ proprietarĭ, la transformările ce-aŭ avut loc aicĭ cum şi la evenimentele istorice care staŭ in legătură directă cu cestiunea ce ne preocupă.

Rumânii din Cotrocenĭ, işĭ revindecă drepturile lor faţă de jupânésa Dumitra, dicênd că, ea, n'are dreptul să-ĭ ţie ca atare; cum insă privilegiaţiĭ nu sunt de loc dispuşĭ să renunţe uşor la privilegiele lor, — care in majoritatea cazurilor constituia o nedreptate strigătóre la Cerurĭ, pentru o intrégă clasă de ómenĭ, — Jupânésa Dumitra, dă jalbă la divan cerênd să ĭ intăréscă hrisovul şi asupra altor rumânĭ, pe care soţul seŭ Stoica nu-ĭ rĕscumparase din *rumânie*. Alexandru Voevod feciorul luĭ Radu Voevod, 'ĭ dă dreptate jupânesei Dumitreĭ.

La 22 August 1625, jupânésa Dumitra, cere din noŭ divanuluĭ luĭ Alexandru Vodă Coconul (1623—1627) să-ĭ intărésca hrisovul de stăpinire asupra satuluĭ şi moşieĭ Cotrocenilor. Domnitorul 'ĭ intăresce hrisovul şi-ĭ dă: «Satul Cotrocenĭ *tot* cu tot hotarul, din câmp, din pădure, şi din apă şi cu viele şi cu *toţĭ rumânii* anume: Stoica Cuzăŭ şi cu feciorii luĭ, Albul şi Stanciul Ciagora şi cu feciorii lor. «Pentru că acest sat Cotrocenĭ,—repetă hrisovul,—aŭ fost de baştină al jupâneseĭ Dumitra fata Opreĭ de la moşĭ de la strămoşĭ. Apoĭ când aŭ fost in dilele reposatuluĭ Mihaiŭ Vodă (viteazul) moşneniĭ satuluĭ Cotrocenĭ anume: Oprea şi Grecul şi Duda şi călugărul de la Sărindar, eĭ aŭ vindut din satul Cotrocenĭ părţile lor de moşie şi de peste tot hotarul şi cu rumâniĭ, reposatuluĭ Mihaiŭ Voevod, pe banĭ gata şi tot aŭ fost rumânĭ domnescĭ şi aŭ fost atuncĭ şi aceştĭ maĭ sus zişi rumânĭ, tot in satul Cotrocenĭ. Insă de demult de maĭ 'nainte vreme, din dilele réposatuluĭ Domn Mihail Voevod şi aŭ fost luat şi legătura reposatuluĭ Mihaiŭ Voevod la satul Cotrocenĭ. Apoĭ când aŭ fost in dilele părinteluĭ domnieĭ mele... Iω Radu Voevod (Mihnea), Stoica pitarul şi jupânésa luĭ Dumitra eĭ aŭ fost rescumperat pe satul Cotroceniĭ de rumânie de către Domnia sa cu 24.000 aspri de Argint şi aŭ dat şi camăta acestor maĭ sus dişĭ banĭ, galbenĭ 50 la Dragomir feciorul Cĭoroesculuĭ. Insă aŭ fost rescupărat partea Opreĭ tatăl jupâneseĭ Dumitreĭ şi partea Greculuĭ şi partea Dudeĭ şi partea Călugăruluĭ, partea lor de moşie tótă, şi cu tot satul; insă să se ştie semnele moşieĭ: din hotarul Lupescilor până în hotarul Detcoilor, din apa Dâmboviţeĭ şi cu vadurĭ de móră».

Iar maĭ departe ne spune acelaşĭ Hrisov, că, când s'a rescumpărat moşia, s'a rescumprat şi *rumânii* maĭ sus menţionaţĭ. Insă rumâniĭ protestéză la divan in contra jupâneseĭ Dumitra ḑicênnd «cum că n'aŭ fost rumânĭ de baştină in satul Cotrocenĭ, nicĭ aŭ luat legătură rĕposatuluĭ Mihaiŭ Voevod la satul Cotrocenĭ» Domnul insă spune că: «singur Domnia mea am căutat *şi foarte bine am adeverit*, cu toţĭ cinstiţiĭ boerĭ Domnieĭ mele la divanul cel mare cum că aŭ fost aceştĭ maĭ sus zişĭ rumânĭ, tot rumânĭ in satul Cotroceniĭ, din ḑilele moşuluĭ domnieĭ mele Mihnea Voevod; şi aŭ rămas aceştĭ maĭ sus zişĭ rumânĭ toţĭ, de lege şi de judecată dinaintea Domnieĭ Mele, ca să fie rumânĭ jupâneseĭ Dumitreĭ şi ficiorilor eĭ.» Insă, fiind-că bieţiĭ rumânĭ avuseseră curajul să susţină că eĭ nu'şĭ vânduseră libertatea lor luĭ Mihaiŭ Vodă, şi decĭ nicĭ jupânésa Dumitra n'are dreptul să-ĭ considere de rumânĭ, Domnitorul in urgia luĭ adăugă: «insă am scos Domnia mea din divan pe aceştĭ maĭ sus ḑişĭ rumânĭ, *cu mare urgie şicu multă bătae*». Sermaniĭ rumânĭ! scump şi'aŭ plătit indrăzneala pentru că ş'aŭ arătat dreptatea făcută lor; ceĭ slabĭ n'aveaŭ dreptul nicĭ să se plingă măcar de nedreptăţile lor, căcĭ tot eĭ eraŭ «scoşĭ afară cu mare urgie şi cu multă bătae»; şi continue maĭ departe hrisovul a spune, că atât rumâniĭ cât şi satul Cotroceniĭ «să rămână statornicĭ şi ohabnicĭ» Jupâneseĭ Dumitra şi feciorilor eĭ, nepoţilor şi strănepoţilor şi de nimenea să nu se clătéscă. — 7133 (1625) August 22 [1]).

Vedem decĭ, că divanul presidat de Domnitor dă Jupâneseĭ Dumitreĭ dreptul de stapânire peste tot satul şi moşia Cotroceniĭ cu rumânĭ cu tot. Moşia aceasta va fi mărită din ce in ce maĭ mult de Ghioca [2]), despre care am maĭ vorbit.

Ghioca Căpitanul devine proprietarul Cotrocenilor

§ 2.

După 6 anĭ, adică la 4 Martie 1631 de la judecata cu rumâniĭ, Ghioca Postelnicul «ot Cotroceniĭ» cumpără de la Şandru neguţătorul şi soţia luĭ Maria, a 3-a parte din funia Predeĭ [3])

1) Archivele statuluĭ condica M-reĭ Cotrocenilor No. 3 fila 4 v. şi 5.
2) Archive. Mŏnăstirea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 doc. No. 10.
3) Archive condica M-reĭ Cotrocenilor No. 3 fila 5.

frate cu Maria. — Apoĭ Ghioca impreună cu mumă sa, maĭ cumperă un vad de móră in Detcoĭ [1])

La 25 Februarie 7147 (1639 maĭ cumperă o funie de moşie la Cotrocenĭ, de la Iştfan Iusbaşa şi de la Dragomir Cioroescul şi altă funie a mătuşeĭ sale Maria şi a unchiuluĭ săŭ Preda, din hotarul Cotrocenilor [2]) şi care se întinde pîna in apa Dâmboviţeĭ [3])

La anul 1640 Iunie 10, Dumitra muma luĭ Ghioca căpitanul, fiind o femee lacomă ca şi fiul eĭ, se ridică cu pâră in contra surorii şi fraţilor eĭ, pentru stânjeniĭ lăsaţĭ de fratele eĭ Preda din Cotrocenĭ, de moştenire tuturor rudelor [4]).

Mateĭ Basarab rânduesce pe doĭ boerĭ din divan, ca să cerceteze cum staŭ lucrurile şi anume: pe jupân Dumitru Dudescul vel vistier şi Sima biv ftori vistier, care boerĭ, găsesc cu cale ca să se impartă ceĭ 100 de stânjenĭ aĭ luĭ Preda, «care n'aŭ avut feciorĭ din trupul luĭ» la surorile şi la fraţiĭ luĭ şi anume: «jupâneseĭ Radeĭ, soţia Stoicăĭ 20 de stânjenĭ, şi suroreĭ Marieĭ jupânésa Şandreĭ 20 stânjenĭ, Raduluĭ din *Văcărescĭ* 20 de stânjenĭ şi Stoicăĭ 20 de stânjenĭ şi Dumitreĭ alţĭ 20 de stânjenĭ «şi fiind-că aŭ fost in partea Predeĭ 150 de stânjenĭ, i-aŭ fost dat Preda suroreĭ seĭ Maria 50 stânjenĭ ca zestre şi i-aŭ remas luĭ 100. Aceştĭ 50 de stânjenĭ 'ĭ cumpără de la Maria tot Ghioca căpitanul. Şi ast-lel Mateĭ Basarab judecă ca toţĭ să aibă parte frăţesce şi «să le fie lor la Cotrocenĭ moşie stătătóre şi ohabnică leat 7148 (1640) Iunie 10.[5])

In anul următor însă Ghioca cumpĕră 20 stânjenĭ de la mătuşa sa Rada din Cotrocenĭ [6]) Idem de la mătuşa sa Maria [7])

La 7151 (1643), Mateĭ Vodă Basarab, dă voe luĭ Ghioca Capitanul «ot Cotrocenĭ», s'abată apa Dâmboviţeĭ, să umble pe matca eĭ cea veche pe unde sunt morile Simeĭ Vistierul [7]).

Am vădut in hrisovul dat de Alexandru Coconul, la 22 August 1625, că Dumitra. fata Opreĭ, avea stăpânire peste tot

1) Archive condica M-reĭ Cotrocenilor No. 3 fila 5 v.
2) Archive condica M-reĭ Cotrocenilor No. 3 fiila 6 şi 6 v.
3) Archive Mănăstirea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 act. No. 14.
4) Archive Mănăstirea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 doc. No. 8.
5) Archivele Condica M-reĭ Cotrocenilor No. 3 fila 6v. şi 7.
6) Ibidem fila 8.
7) Ibidem.

satul Cotrocenĭ; intr'un alt hrisov de la Grigorie Ghica (1660-1664), Ghioca Căpitanul, se vede, că răpise jumătate din satul Cotrocenĭ, căcĭ il vedem părât la divan de Stoica Pitarul, moşul luĭ Ianaki Logofetul, «care cumperase jumătate din sat de la Cotrocenĭ şi l'aŭ ţinut in buna pace, până in ḑilele luĭ Mateiu Basarab». Căpitanul Ghioca insă, susţine că acea jumetate de sat este cumpĕrată de către tată-seŭ Mihu [1]).

Ghioca insă n'are dreptate, de şi mama sa Dumitra căpătase stăpânire peste tot satul Cotrocenĭ şi peste rumânĭ; era numaĭ o inducere in eróre a divanuluĭ, căcĭ la primitiva rescumpĕrare de la Radu Voevod, dăduse şi Stoica 12,000 aspri şi după mórtea luĭ Stoica Pitarul, remâne partea luĭ de moşie luĭ Ianachi Comisul ginerele seŭ şi Despeĭ «ot Cotrocenĭ» fiica sa, iar după mórtea Despeĭ rĕmâne moştean pe avere fiul lor Ianaki Logofetul. Despa insă maĭ avea o sora numită Maria, pentru care lasă, cu «limbă de mórte», ca fiul seŭ Ienaki să-ĭ dea şi Marieĭ 50 stinjenĭ moşie in Cotrocenĭ. 7180 (1671), Noembre 25 [2]).

Ghioca insă nu se lasă, ci la 29 Aprilie 7181 (1673), trage pe Ianaki in judecata Divanuluĭ şi ceĭ treĭ boerĭ marĭ, rinduiţĭ cu judecata găsesc, că acea jumătate de sat din Cotrocenĭ, «fostaŭ cumperată de Stoica Pitarul, moşul luĭ Ianaki Logofetul, tatăl jupâneseĭ Despeĭ [3])» şi decĭ Ghioca remâne de lege şi de judecată, după expresiunea timpuluĭ.

La 2 Maiŭ 7181 (1683), Ianaki Logofetul, speriat de lăcomia veruluĭ seŭ Ghioca, să şi presintă la Grigorie Vodă Ghica, care iĭ confirmă hrisovul stăpânireĭ jumetăţeĭ de sat din Cotrocenĭ, pentru că ea «fosta cumpĕrată de Stoica Pitarul, moşul luĭ Ianaki Logofetul, tatăl jupâneseĭ Despeĭ, din domnia intâia a Raduluĭ Voevod [4]), după cum am văḑut maĭ sus.

Ghioca, este una din acele firĭ ne-astâmpărate şi rĕsvrătitóre, care face puţină deosebire intre lucrul seŭ şi al altuia, caută cértă tuturor, caută să răpéscă de la cine poate şi cum póte; şi când i-a venit momentul oportun, n'a cruţat nicĭ pe mama sa. Aşa, vĕḑând că mama sa Dumitra, are banĭ şi argintărie, maĭ avea şi partea eĭ de moşie din Cotrocenĭ, ce să

1) Archive. M-rea Cotrocenii, pach. 1 şi 61, doc. 24.
2) Archive. Condica M-reĭ Cotrocenilor, No. 3 fila 9.
3) Archive. Condica M-reĭ Cotrocenilor, No. 3, fila 9.
4) Archivele Statuluĭ. Condica M-reĭ Cotrocenilor, No. 3, fila 10 şi 10 v.

gândi Ghioca? nicĭ maĭ mult nicĭ maĭ puţin ,de cât să-răpéscă tot ce are; dis şi făcut. Jupăneasa Dumitra vĕdêndu-se jefuită de insuşĭ fiul seŭ, lasă tótă ruşinea la o parte şi merge in diua de 8 Iulie, anul 7148 (1640), la divan. unde se plânge că fiul seŭ Ghioca, i-a furat «moşia, baniĭ şi argintăria» [1]). Nu scim ce va fi hotărit Divanul, căcĭ documentele de carĭ dispunem, nu ne spun nimic ce s'a maĭ petrecut in urmă, dar scim, că la anul 7168 (1660), Ghioca Căpitanul este stăpân peste tot satul şi peste intrégа moşia Cotrocenĭ [2]).

Ghioca Căpitanul pierde satul şi moşia Cotrocenilor

§ 3.

Evenimentele politice, carĭ aŭ avut loc in Muntenia, intre aniĭ 1658, adică de la detronarea luĭ Const. Şerban Basarab Cârnul şi până in Maiŭ 1660, in timpul domnieĭ luĭ Gheorghe Ghica Vodă, sdruncină cu desĕvêrşire poziţiunea cea atât de frumósă a hrăpitoruluĭ Ghioca Căpitanul, marele proprietar al satuluĭ şi moşieĭ Cotrocenĭ, cum am spus maĭ sus.

Ce să intimplase?

Sunt cunoscute din istorie, imprejurările cum Constantin Şerban a fost detronat, apoĭ alianţa luĭ cu Racotzi, Principele Transilvanieĭ, cu Mihnea al III-lea (Gioan-bey) şi cu detronatul domn al Moldoveĭ, Gheorghiţă Ştefan.

Toţĭ aceştĭ domnitorĭ detronaţĭ, căutaŭ să-şĭ redobândéscă tronurile pierdute. In cele din urmă vĕdênd că nu maĭ pot reuşi, doĭ dintre dânşiĭ ş'aŭ incălţat opincile exiluluĭ şi s'aŭ rugat Maiceĭ Preciste şi mareluĭ Vizir, să ĭ aducă iarăşĭ domnĭ.

Constantin Şerban insă, maĭ incercă incă o dată să-şĭ recapete tronul, aşa că in luna Aprilie 1660, făcu o ultimă sforţare pentru a alunga pe Gheorghe Ghica Vodă, — care acum domnea in Muntenia.

Const. Şerban Cârnul, avea in partida sa, o parte din seimeniĭ remaşĭ credincioşĭ, după bătălia de la Simplea pe Teléjn [3]), Cum şi câţĭ-va boerĭ nemulţumiţĭ, cu carĭ se maĭ in-

1) Archive. M-rea Cotrocenĭ, pach. 1. şi 61, documentul 16.
2) Archive. Condica M-reĭ Cotrocenilor, No. 3, fila 8 v.
3) Xenopol, Istoria Românilor, IV, p. 180—205.

Şerban Vodă Cantacuzino cu iscălitura luĭ.

cércă incă o dată să-şĭ recapete tronul pierdut[1]); intre aceştĭ boerĭ se afl› şi Ghioca Căpitanul[2]).

Domnitorul Gheorghe Ghica Vodă avea intre boieriĭ credincioşĭ, pe doĭ şi ceĭ maĭ influenţĭ şi anume: pe bătrânul Postelnic Constantin Cantacuzino[3]) şi fiul seŭ Şerban Cantacuzino[4]) Este sciut că Cantacuzeniĭ şi in special Postelnicul Constantin Cantacuzino, era cel inteĭ şi cel maĭ influent boer la Curtea Munteniéĭ, pe care posteritatea l'a supranumit şi «făcător de domnĭ.»[5])

Acest bătrân şi influent boer ţinea in căsătorie pe Elına sora luĭ Constantin Cărnul, decĭ eĭ eraŭ, cumnaţĭ şi cu tóte acestea nicĭ el, nicĭ fiul sĕŭ Şerban, nu-ĭ daŭ preţiosul lor sprijin, ci staŭ «alăturĭ cu Domnia». Ghiorghe Ghica Vodă, 'ĭ dă celuĭ dintıĭ pentru fidelitatea sea către tron, un hrisov, prin care ıĭ mulţumesce in terminiĭ ceĭ maĭ măgulitorĭ; acest Hrisov póte fi considerat ca tip de recunoscinţă domnéscă[6]) Dintr'un document din timpul domn'eĭ Cirnuluĭ, vedem că Const. Basarab se purtase reŭ cu rudele séle; cértă vine de la moşia şi satul Pie'rile din jud. Vlaşca, pe care Dómna Elina văduva luĭ Mateĭ Basarab, le dăduse de «poménă frateluĭ eĭ Udrişte Năsturel «ot Fierăstĭ», iar acesta la rindul luĭ le lasă de moşcenire fiuluĭ seŭ Radul Spatarul, de la care le răpesce Constartin Basarab pe când era domn; şi pentru ochiĭ lumeĭ 'ĭ maĭ dă şi ceva banĭ[7]). Tot ast-fel cred, că se va fi purtat Cârnul şi cu Cantacuzeniĭ, — cu privire la moşcenirea remasă lor de la Dómna Elina,—căcĭ numaĭ ast-fel ne putem explica pentru ce'ĭ găsim pe inţeleptul postelnic şi pe fiul seŭ Şerban Cantacuzino, in tabăra luĭ Gheorghe Ghica, cu cari nu eraŭ inrudiţĭ nicĭ in a XII spiţă şi nu in acea a luĭ Constantin Basarab, carĭ eraŭ rude de aprópe Cârnuluĭ, ceeia-ce ar fi fost mult maĭ firesc. Gheorghe Ghica Vodă, este adinc convins că Şerban Cantacuzino, 'ĭ este unul dintre boieriĭ ceĭ maĭ creidncioşĭ şi din acéstă causă 'ĭ incredinţéză misiunĭ foarte importante şi delicate in acelaşĭ timp, după cum singur o mărturi-

1) Xenopol Istoria Romanilor IV p. 180—305.
2) Archivele statuluĭ Manăstirea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61. Hrisovul 20.
3) Archive Mănastirea Cotrocenĭ pachet 3. Hrisov. 3.
4) Archive condica M-reĭ Cotrocenĭ No. 3 fila 8 v.
5) N. Iorga Cronicele Muntene p. 2.
6) Archive Mănăstirea Cotrocenĭ pachet 3 Hrisov. 2.
7) Archivele statuluĭ Condica Cotrocenilor No. 3 fila 8 v.

sesce [1]) Când Constantin Basarab Cârnul «aŭ rădicat sabia asupra împărăţieĭ şi aŭ trecut peste munţiĭ din ţara Unguréscă hoţésce» în Aprilie 1680, Domnitorul avea necesitate de 12 caĭ «ca să fie de tréba impĕrăţieĭ şi Domnieĭ...» şi ca boer credincios îl trimete pe Şerban Cantacuzino ftori (II) logofet.

«Iar Ghioca capitanul el n'aŭ vrut să se ţie de Domnia mea. şi unde a fost stégul imperăţieĭ cu toţĭ boeriĭ, ci s'aŭ sculat şi el ca un ficlén imperăţieĭ şi domnieĭ mele şi duşman ţereĭ, de aŭ ridicat sabia asupra imperăţieĭ şi a Domnieĭ mele. Decĭ pe acea vreme trimiţĕnd (pe) boierul Domnieĭ mele (Şerban Cantacuzino) ca să aducă 12 caĭ, ca să fie de tréba imperăţieĭ şi a Domnieĭ mele, iar el (Ghioca) au ţinut calea hoţésce de 'ĭ-a luat 12 caĭ bunĭ».

Gheorghe Ghica Vodă, ca să pedepséscă pe Ghioca capitanul pe de o parte, iar pe de alta, să resplătéscă credinţa şi să despăgubéscă pe boierul seŭ Şerban Cantacuzino, iĭ dă tótă moşia impreună cu satul Cotrocenĭ, proprietatea luĭ Ghioca căpitanul.

Iată cum se exprimă Domnitorul in Hrisovul de danie—volnicie.

«Intr'aceia Domnia mea, vedĕnd slujba cea dréptă şi credinciósă şi socotind Domnia mea şi pentru paguba ce 'ĭ-aŭ făcut şi pentru ficlenia ce aŭ făcut Domnieĭ mele, dat-am acéstă carte a Domnieĭ mele, (slugeĭ Domnieĭ mele Şerban, Cantacuzino) ca să fie volnic cu acéstă carte a Domnieĭ mele, să ţie satul Cotrocenĭ din judeţul Ilfov din sus de Bucurescĭ. tot satul cu tot hotarul şi cu tot venitul de pretutindenĭ, orĭ-cât se va alege şi rumâniĭ câţĭ se vor afla intr'acest sat şi cu viile, morile şi vadurile de móră [2]) ca să-ĭ fie luĭ moşie şi feciorilor şi nepoţilor şi strănepoţilor moşie ohabnică in vecĭ, 7168 (1660) Iunie 10 dile [3]).

Deşi vinovăţia luĭ Ghioca capitanul era vedită, totuşĭ, Divanul ţereĭ ţine, — ca să legitimeze hrisóvele Domnescĭ date boieruluĭ Şerban Cantacuzino; — dupĕ ce judecă faptul in sine, găsesce că tótă paguba făcută de Ghioca capitanul luĭ Şerban Cantacuzino, se urcă la suma de 200 ughi [4]).

1) Archivele statuluĭ Condica Cotrocenilor No. 3 fila 8 v.
2) Archive M-rea Cotrocenĭ, pachetul 1 şi 61, Hrisovul 20.
3) Archivele statuluĭ M-rea Cotrocenĭ, pachetul 1 şi 61, Hrisovul 20, cf. şi condica Cotrocenilor fila 8 v.
4) Archive, condica Cotrocenilor No. 3 fila 11 şi 11 v.

Ce s'a maĭ făcut cu Ghioca capitanul? Va fi fost el ucis de către Gheorghe Ghica Vodă, orĭ va fi fugit in pribegie cu Cârnul, nu scim nimic căcĭ documentele tac; ceea-ce scim, însă este, că el n'a plătit paguba făcută luĭ Şerban Cantacuzino, ci a trebuit să o plătéscă fiiĭ luĭ: Ghiorma, Dumitraşco şi Mihalaşco capitanul. E ceva dureros in actul pe care 'l daŭ fiiĭ luĭ Ghioca capitanul, Spătaruluĭ Şerban Cantacuzino. Şi e dureros pentru memoria părinteluĭ lor, de óre-ce în zapisul de vêndare dat la mâna luĭ Şerban Cantacuzino, istorisesc eĭ singurĭ cum tatăl lor Ghioca «aŭ jăfuit pe ḑisul mare spatar [1]) faptele săvârşite de tatăl lor, dupe cum vom vedea maĭ departe.

Şerban Cantacuzino primesce volnicia de a stăpâni satul şi moşia Cotrocenĭ, totuşĭ, nu póte deveni deplin stăpân de cât dupĕ 11 anĭ şi 5 lunĭ, adică in anul 1671 Noembrie 18. El este impedicat de evenimentele politice care se succed cu o repeḑiciune vertiginósă şi nenorocirilor intâmplate Cantacuzenilor cum aŭ fost: Venirea la tronul Munteniеĭ a luĭ Grigore Vodă Ghica, uciderea bătrânuluĭ Postelnic Const. Cantacuzino intr'o pimniţă de la Monăstirea Znagov,—in urma intrigilor luĭ Stroe Leurdènul şi Dumitrasco Cantacuzino-grecul.

Tóte acestea avură de consecinţă, ca Şerban Cantacuzino să nu pótă executa sentinţa Divanuluĭ cu privire la moşia Cotrocenĭ. Un lucru reiese clar din zapisul de vênḑare, că de şi Gheorghe Ghica Vodă dăduse hrisovul pentru volnica stăpânire a moşieĭ şi satuluĭ Cotrocenĭ, totuşĭ, moşia şi satul costa maĭ mult de cât preţul celor 12 caĭ evaluat de Divan la 200 ughi şi decĭ, pentru deplina legitimare trebuia să maĭ plătéscă restul pentru valórea reală a satuluĭ şi moşieĭ.

Marele Spătar Şerban Cantacuzino cumpĕră moşia şi satul Cotrocenĭ (1671)

§ 4

Fiiĭ luĭ Ghioca capitanul, ne putênd plăti paguba făcută de tatăl lor, se invoiră a vinde moştenirea rĕmasă lor şi daŭ următorul zapis de vènḑare luĭ Şerban Cantacuzino:

«Adică noĭ: Ghiorma i Dumitrasco capitanul i Mihul fecioriĭ Ghiocăĭ capitanul ot Cotrocenĭ, scrim şi mărturisim cu

1) Archive M.rea Cotrocenĭ, pachetul 1 şi 61, doc. 26.

acest al nostru zapis, ca să fie de bună credinţă la mâna dumnéluĭ Şerban Cantacuzino vel spatar şi să se scie că noĭ, datorim Domnieĭ sale ughi (galbenĭ ungurescĭ) 200 încă din ḑilele Ghicăĭ Vodă, pentru jacurile ce aŭ făcut tatăl nostru pe Dumnéluĭ în ḑilele Ghicăĭ Vodă, care ne-aŭ ajuns judecata să plătim tótă paguba Domnieĭ-sale precum ne scrie zapisul nostru, anume de plată. Şi asceptând Dumnéluĭ din ḑi în ḑi ca să ne plătim, noĭ nu ne-am maĭ plătit până în ḑilele M. S. Domnuluĭ nostru 'Iõ Antonie Voevod. Decĭ, cerêndu-şĭ Dumnéluĭ baniĭ şi ne avênd cu ce plăti, mersam la Domnia-sa de ne-am tocmit de ĭ-am dat tótă partea de moşie din Cotrocenĭ: din câmp, din pădure, din apă, cu vadul de móră în apa Dâmboviţeĭ şi cu 3 róte de móră făcute şi cu viile, orĭ-cât se va alege din hotar până 'n hotar şi hotarele de moşie încă să se ştie: în lat, din hotarul Lupescilor (adĭ muchia déluluĭ Cotrocenilor), în sus, până în hotarul Detcoilor (muchia déluluĭ despre Pyrotechnie si Preotul Ilie) şi în lung, din matca Dâmboviţeĭ până în valea Dobrilor (adĭ valea Odăĭ dincóce de Măgurele) care moşie ne este noue de la părinţiĭ noştri; şi noĭ făcênd preţul maĭ mare al moşieĭ tocmituneam cu Dumnéluĭ, de ne-au maĭ dat peste cele 200 de galbenĭ ce scriŭ maĭ sus, încă ughĭ 360 care fac ughi 560; şi am luat toţĭ baniĭ deplin în mâinile nóstre cum scrie maĭ sus şi am vêndut noĭ de a nóstră bună voe fără nicĭ o silă (ba bine că nu), cu ştirea tuturor fraţilor noştri de moşie, ca săĭ fie Dumnéluĭ moşie stătătóre, Dumnéluĭ şi coconilor Dumnéluĭ în véc; şi când am facut acéstă tocmélă, fost-aŭ mulţĭ boerĭ mărturie care 'şĭ vor pune iscăliturile şi noĭ pentru maĭ adeverată credinţă pusuneam maĭ jos iscăliturile nóstre. I na pisach Pavlachĭ Logofetul meseţĭa Noembrie 18 leat 7180 (1671).

Eu Ghiorma paharnic
Eu Dumitrascu Ghioca capitan
Eu Miho

✠ Vladica Teodosie
Ianachi logofetul ot Cotrocenĭ
Gheorghe biv vel ban marturie
Mareş vel ban marturie.

Gheorghe vel vornic mărturie, Radul vel logofet Creţulescu, Papa vel vistier marturie, Ivasco serdar marturie, Preda vel sluger, Ilie biv vel armaş marturie, Negoiţă vistier, Ghidul comis marturie, Nedelcul clucer marturie, Dumitrasco clucer Poenaru [1]).

1) Arhivele Statuluĭ M-rea Cotrocenĭ, pachetul 1 şi, 16 doc. 26.

Şerban Cantacuzino a cumpĕrat satul şi moşia Cotrocenii după tóte formele legale ale timpuluĭ; ilmitele acesteĭ moşiĭ eraŭ: din hotarul Detcoiuluĭ [1]) in lat în inclusiv matca Dâmboviţeĭ până in marginea colineĭ platouluĭ Cotrocenilor, iar in lung până în valea Odăilor, cu alte cuvinte numaĭ Cotroceni din deal. Şerban Cantacuzino nu era omul care să se mulţuméscă cu puţin. Caută deci a-şĭ rotunji moşia prin nouĭ cumpărărĭ. Doria să cumpere şi locul ocupat azĭ de Cotroceniĭ din vale, loc acoperit cu pădurĭ seculare.

Acéstă parte era stăpânită de doĭ proprietarĭ: şi anume:

I) Tótă partea ocupată astă-zĭ de biserica şi palatul regal de la Cotrocenĭ, de Institutul Botanic, colina Cotrocenilor până la Erbăria vechĭe şi de aci, cotind in diagonală până în apa Dâmboviţeĭ cam pe unde se află adĭ Usina Tramwaiuluĭ electric, aparţinea luĭ Ienachi Logofătul «ot Cotrocenĭ» [2]).

II) Locul ocupat adĭ de Cotroceniĭ din vale şi anume: grădina Palatuluĭ regal impreună stradele; Erbăria, Şoséua Cotrocenĭ, Splaiul Domniţa Maria, strada Notagielor (adĭ Carol Davila) cum şi grădina Dr. Davila adĭ proprietatea d. Perticari, tóte acestea făceaŭ parte din moşia Lupescilor propietatea Monăstireĭ sfinta Troiţă a Raduluĭ Vodă [3])

Şerban Cantacuzino incă fiind in boerie (1672) cumperă de la Enachi Logofĕtul fiul jupâneseĭ Despeĭ şi a luĭ Iani Comisul ot Cotroceni [4]) moşie la Cotrocenĭ, intărită din noŭ prin hrisovul din 13 Maiŭ 7187 (1679) drept 500 ughi «din câmp din pădure cu vadurĭ de móră şi cu o móră stricată şi cu livedile şi cu viile ce am avut în silistia din sat, cu tot venitul de peste tot hotarul tot pe jumătate. Documentul maĭ are incă o altă importanţă că pentru prima óră se menţionéză «că vrea Măria Sa să facă şi monastire pe moşia Cotrocenilor [5]). Şerban Cantacuzino maĭ cumpĕrase o moşie in judeţul Ialomiţa numită a Tătaruluĭ», de la jupânésa Stanca fiica luĭ Leca Pitarul de Viezurescì sud Dêmboviţa [6]). Acéstă moşie să invecina cu propietăţile de acolo ale Monăstireĭ Radu Vodă.

Şerban Cantacuzino propune egumenuluĭ Raduliot, să

1) Archivele statuluĭ M-rea Cotrocenĭ.
2) Archive M-rea Cotrocenĭ pachet. 1 şi 61 act. 27.
3) Archiva M-rea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 act. 28.
4) Archive condica Cotrocenilor No. 3 fila 9 v.
5) Archivele statuluĭ M-rea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 act. 27.
6) Archive M-rea Cotrocenĭ ibidem act. 28.

facă schimb adică să 'ĭ dea codrul de loc (pe unde se află adĭ Cotroceni din vale) in schimbul moşieĭ Tătaruluĭ. Schimbul se face lesne şi este din noŭ intărit cu hrisovul din 7187. *«Vênd Măriei Sale un codru de loc ce de nicĭ un folos nu era sf. Monastirĭ, nicĭ un venit de pre dênsul nu avea, că era un loc fără de nicĭ o hrană, fiind pre dânsul tot pădure şi mărăcinĭ».*[1]) Intr'un alt document din 16 Aprilie 7188 (1680) cetim «şi aŭ pus M. Sa de aŭ curăţit tótă pădurea şi mărăciniĭ de pre dânsa şi l'am dat M. S. şi cu livada în jos pre luncă până unde ne este tocméla cu M. Sa [2]). Din modul cum argumentéză egumenul vinderea codruluĭ luĭ Şerban Cantacuzino, se vede că o înţelegere se face intre egumenul Raduliot şi Domnitor, căcĭ în curînd il vom vedea egumen la Cotrocenĭ.

Apoĭ maĭ cumperă o funie de 40 stânjenĭ de moşie la Luica [3]) astă-dĭ tótă partea din Cărămidariĭ de sus de la Erbărie până în matca Dâmboviţeĭ cum şi multe alte locurĭ [4]).

Şi iar maĭ cumperă Şerban Cantacuzino moşia Grozăveştiĭ de Sus de la Tóder Şatrariul din Grecĭ, fără scirea şi voia adeveratuluĭ eĭ propietar, Radul Spătarul, feciorul Simeĭ Logofătul; însă o parte din acéstă moşie o ia Constantin Vodă Brâncoveanu maĭ târziŭ şi o închină M-reĭ sf. Ion Mare din Bucurescĭ [5]).

In anul 7189 (1680) Noembre 20 maĭ cumperă o parte din moşia Grozăveştiĭ de jos, care moşie ajunge cu capetul din sus până în matca apeĭ Colentineĭ, dând în schimb Monastireĭ Sf. Saveĭ. 4 prăvăliĭ in uliţa cea mare ce merge spre casa Colţeĭ Clucerul [6]). La 10 Decembre acelaşĭ an o afierosesce Monăstireĭ Cotroceniĭ şi anume: moşia Clanţa de pe apa Colentineĭ ot sud Ilfov, de 1000 stânjenĭ, din câmp din pădure din apa Colentineĭ şi cu heleşteul şi cu morile, iar hotarele sunt: din jos din fântâna cu stiubeiul, pe calea Racilor până în calea moreĭ Grozăvescilor de sus (in cósta Regieĭ); şi din sus merge pe valea Băiĭ, până în calea Măicănescilor (adĭ Bucurescíĭ-Nouĭ) în Rovină şi trece din Rovină in sus până în Cărările

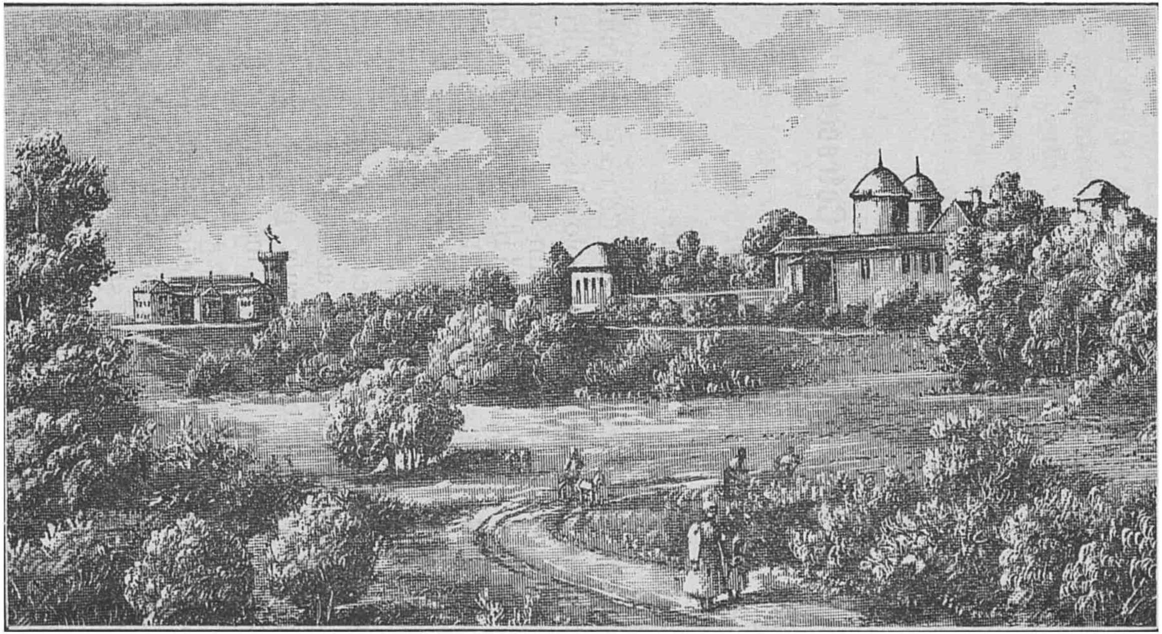
1) Archive M-rea Cotrocenĭ ibidem act. 30.
2) Archive M-rea Cotrocenĭ ibidem act. 37.
3) Archive M-rea Cotrocenĭ condica No. 3 fila 85 şi 86 v.
4) Archive vedĭ pachetul No. 2 al M-reĭ Cotrocenĭ.
5) Vedĭ satul Grozăvescĭ.
6) Archive condica M-reĭ Cotrocenĭ fila 46 v. şi 47.

Vacilor. Acéstă moșie a fost a luĭ Óncea și a fraține-săŭ Pătrașcu feciorii luĭ Popa Manta [1]). Din cele expuse până aci vedem că Șerban Cantacuzino devine stăpân: peste moșia și satul Cotrocenilor, moșia Grozăvescilor de sus, peste o parte din moșia Grozăvescilor de jos, pestepropietatea luĭ Ienachi Logofătul cum și a surorilor luĭ din Cotrocenĭ și peste un codru de loc din moșia Lupescilor.

Moșia Cotrocenilor fiind as-fel mărită și rotunjită împreună cu altele despre care vom vorbi maĭ departe, le afierosesce pe tóte Monăstireĭ Cotrocenĭ cea de curând ḑidită de dânsul.

---

1) Archivele Statuluĭ Condica M-reĭ Cotrocenĭ No. 3 fila 48 v.

Cotroceniĭ vĕḑuţĭ în 1864

CAP II

Vechiul schit de la Cotrocenĭ

§ 1

7106 (1598)

Când am vorbit despre vechimea Cótrocenilor, am amintit, în trécăt, că in anul 1598 exista acolo o bisericuţă orĭ schit în mijlocul uneĭ pădurĭ seculare. Venim să complectăm acum cu puţinele sciinţe ce le avem. Acéstă biserică avea hramul Sfinţilor Mucenicĭ Serghie şi Vach [1]). Biserica actuală îl serbéză şi astă-ḑĭ ca hram secundar la 7 Octombrie al fie-căruĭ an.

Vechia biserică a fost zidită încă maĭ dinainte vreme de jupânésa Stanca şi de fie-sa Ilinca, împreună — probabil — cu soţul orĭ părintele uneia din aceste jupânese şi anume «cu *marele* şi bătrânul Lunea — căruia pisania actualeĭ bisericĭ îĭ scrie că «i se cuvine laudă ne mórtă prea bună faptă în nesăvîrşit lăsând»[2]) Aceste cuvinte nu pot să se refere de cât la fondatorul primeĭ bisericĭ, căcĭ altmintrelea n'ar avea nicĭ o raţiune să fie amintit într'o pisanie unde Şerban Vodă Cantacuzino este primul ctitor şi maĭ ales cînd cunóscem energica fire a acestuĭ Domnitor, care n'ar fi putut suferi ca uneĭ o a doua persoane să i se atribue cuvîntul de «mare». Trebue să mărturisim că cercetând maĭ bine de 3000 de documente de ale Cotrocenilcr cu împrejurimile, n'am găsit măcar

---

1) Archivele Statuluĭ M-rea Cotrocenĭ Condica No. 3 fila 16.
2) Veḑĭ pisania din pridvorul bisericeĭ.

o alusiune referitóre la «Marele și bătrinul Lunea»; noĭ credem că este menționat ca primul fondator al primeĭ bisericĭ.

Dacă acesta ar fi fost primul fondator al vecheĭ bisericĭ, de ce nu-l menționéză și pe el Const. Vodă Brâncovénu în hrisovul săŭ din 11 August 7220 (1712) [1]? Póte că domnitorul sciindu-l trecut în pisania bisericeĭ Cotrocenĭ căreia Vodă Brâncovénu 'ĭ purta o deosebită grijă — cred că a vroit să perpetueze și memoria soțieĭ și a fiiceĭ primelor fondatóre.

Dacă scim cine a zidit biserica, apoĭ nu scim când a fost zidită; credem că biserica a fost clădită cu mult înaintea anuluĭ 1598, și, nu numaĭ pentru locuitoriĭ din Cotrocenĭ, ci și pentru ceĭ din Lupescĭ, de óre-ce biserica de la Sf. Elefterie n'a fost zidită de cât după anul 1748 [2].

Acéstă biserica a fost înzestrată cu moșia Petrescilor din Vlașca de către fondatórele eĭ, între care maĭ găsim și pe jupânésa Neacșa [3]. Schitul Cotrocenĭ maĭ posedă peste 30 sforĭ de moșie din Priboene pe care le dăm în rezumat dupĕ cum le-am găsit extrase din Vechea Condică a Cotrocenilor.

Perilipsis (prescurtare) dupe zapisele cele vechĭ ale moșieĭ Priboenilor i de cuprinderea sumelor carĭ s'aŭ făcut sub iscălitura a doĭ egumenĭ *Cotrocenenĭ;* iar zapisele se găsesc scrise în condica cea veche [4].

Nu le dăm aicĭ tóte zapisele, ci numaĭ pe cele maĭ principale din care reese până la evidență existența, continuitatea cronologică și progresele realisate, cu privire la daniele, cumpĕrările și schimburile ce l' făceaŭ egumeniĭ de la schitul Cotrocenĭ.

a) 7106 (1598) Zapisul de vîndare a luĭ Vasile sin Popa Voinea din Priboenĭ, pentru un loc la aninișul ogradeĭ aspri, 130.

b) 7146 (1639) Idem al Neacșuluĭ Sobâlcea pentru tótă partea luĭ din Priboenĭ drept banĭ, 720.

c) 7150 (1642) Idem «al Opreĭ, al soreĭ i cu fratele seŭ Dan pentru partea lor de moșie Za aspri, 700.

---

1) Archivele statuluĭ Condica Brâncovenéscă dintre aniĭ 1692-1713 fila 536-37.
2) Vedĭ pisania bisericeĭ.
3) Archive Condica Brâncovenéscă loc. cit.
4). Archivele statuluĭ, condica mônăstireĭ Cotrocenĭ No. 2, fila 60 v. 61 și 61 v. Condica cea veche de care se amintesce aicĭ, nu se găsesce în archivele statuluĭ, se crede că este pierdută orĭ ne predată încă; pierderea eĭ ar fi ireparabilă. Când se va găsi, se vor produce nouĭ luminĭ asupra Cotrocenilor pe timp de cel puțin 100 anĭ.

d) 7151 (1644) «Zapisul luĭ Nechifor călugărul pentru un loc de cânepişte în Gura Sămăileĭ».

e) 7156 (1648) Zapisul de vîndare al luĭ Stan Cârligescu din Ţigăneştĭ pentru partea luĭ ce a cumpĕrat'o de la Neacşul din Priboenĭ Za ughi, 4.

f) 7159 (1651) Idem al Dobreĭ pentru Siliştea ce este impreună cu Belea.

g) 7160 (1652) Idem a luĭ Dumitru ginerele călugăruluĭ.

h) 7163 (1655) Idem al Stanciuluĭ i al Raduluĭ, feciorii Dragoslaveĭ din Priboenĭ pentru partea lor de moşie din Priboenĭ Za aspri, 500.

i) 7167 (1659) Idem a luĭ Sêrbu Roşu pentru partea luĭ de moşie din funia Dobroescĭ Za aspri, 2000.

j) 7172 (1644) Idem al feciorilor Voineĭ i a luĭ Damian pentru un loc, 18 Costande.

l) 7175 (1667) Idem al Stanciuluĭ Bigalarul pentru tótă partea lor de moşie ug 12 Costande, 5.

m) 7178 (1670) Idem al Opreĭ, fratele Popeĭ Stoicăĭ ot Priboenĭ pentru 2 cânepiştĭ 1 ug. i 2 Costande.

In anul 7190 (1682) egumenul Cotrocean maĭ cumpĕră încă şase locurĭ în Priboenĭ (sud . . . .) pe preţul *a douĕ iepe róibe.*

Tóte locurile in numĕr de 33, ne spune perilipsul, aŭ fost cumperate de egumeniĭ Cotrocenenĭ *Ignatios* şi *Neofitos* pe preţ de 36.000 banĭ saŭ 300 talerĭ şi 110 banĭ [1]) socotit talerul a 120 banĭ [2]).

Afară de aceştĭ 2 egumenĭ, maĭ gàsim încă alţĭ 2 la acest schit şi de care nu se amintesce in acest perilepsis, nicĭ in documentele Cotrocenilor din anul 7190 (1682), când actuala biserică era terminată, ci în condica Brâncovenéscă. Aci se vorbesce despre «Partenie ce a fost egumen (la Cotrocenĭ) înaintea luĭ Teodosie, fostul mitropolit al ţereĭ» [3]). Teodosie Mitropolitul a fost exilat de Radu Leon Vodă la schitul Cotrocenĭ, unde a ţinut şi locul de egumen până la anul 1679, când Şerban Vodă Cantacuzino il reintegréză ca

1) Archivele statuluĭ, Condica No. 2 a Cotrocenilor, fila 60 v., 61 şi 61 v.
2) Archiva monăstireĭ Cotrocenĭ, pachet 1 şi 61 doc. 1,
3) Hrisovul Brâncoveanuluĭ din 7919 (1711), Aprilie 4, condica citată, fila 1002—1004.

Mitropolit, iar ca egumen la Cotrocenĭ găsim pe Daniel episcopul [1]).

Inainte de a vorbi despre actuala biserică, se nasce firesce urmetórele intreberĭ: in ce parte a Cotrocenilor a fost situat vechiul schit zidit de jupânésa Stanca cu fiica sa Ilinca? II. Ce s'a făcut cu acea mŏnĕstire, fost-a ea dărimată de Şerban Vodă Cantacuzino ca să construiască pe cea actuală, orĭ a construit-o tot în acelaşĭ cuprins şi pe cea veche a lăsat-o să servéscă de Paraclis?

La intrebarea intêiŭ respundem: că vechea biserica a fost tot in cuprinsul, dacă nu chiar pe locul actualeĭ bisericĭ, motivele: *a)* zidul înconjurător al monăstireĭ, avea o vechime maĭ mare de cât a actualeĭ bisericĭ, pentru că este sciut că, zidurile cu cât sunt maĭ vechĭ, cu atâta cărămida este maĭ subţire, iar varul este de doue orĭ aprópe maĭ gros ca cărămida, ceea-ce face ca sub-influenţa vremeĭ, cărămida şi varul să se contopéscă atât de mult, in cât ţi se pare că este o stâncă de granit. In anul 1893, când s'a dărâmat o parte din zidul inconjurător şi palatul vechiŭ de la Cotrocenĭ spre a se construi actualul palat, lucrătoriĭ italienĭ nu puteaŭ dărima nici o jumetate metru pe ḑi; şi vĕḑênd că instrumentele li se strică, de óre-ce când loveaŭ in zid cu ciocanul ĭeşiaŭ scânteĭ, aŭ fugit cu toţiĭ părăsind lucrul. Architectul diriginte şi antreprenorul, veḑênd că remân fără lucrătorĭ, aŭ trebuit atuncĭ sâ dărime zidul cu dinamită, de care se feriseră la început. Strămoşiĭ noştri, ca şi străbuniĭ lor Romaniĭ, sciaŭ să cládéscă pentru a X-a generaţiune. Dărâmarea vechiuluĭ palat s'a făcut cu maĭ multă uşurinţă, ceia ce probéză că zidul incunjurător era cu mult maĭ vechiŭ ca palatul.

Cel ce scrie aceste rindurĭ, işĭ prepara pe atuncĭ examenele de la facultatea de litere, impreună cu colegul seŭ Atanasie Marosin — actualmente profesor de Istorie la liceul din Focşanĭ—in grădina palatuluĭ de la Cotrocenĭ şi am fost martorĭ ocularĭ la dărâmarea acestor zidurĭ. Istorisind d-luĭ Gr. N. Mano despre dărâmarea vechiuluĭ zid, D-sa a fost de aceiaşĭ părere că zidul înconjurător a fost maĭ vechiŭ ca acel al vechiuluĭ palat, că trebue să fi avut o vechime de cel puţin 350 anĭ, ceia-ce de alt-mintrelea, ar coincide cu data stabilită

1) Veḑĭ lista egumenilor monăstireĭ Cotrocenĭ.

de noĭ, când am vorbit despre vechimea Cotrocenilor. Conchid deci, că acel zid, a fost zidul inconjurător al vecheĭ monăstirĭ Cotrocenĭ.

II. Dacă vechĭa monăstire â fost dărâmată orĭ nu, nu putem spune cu siguranţă, căcĭ nicĭ un document nu ne indreptăţesce a afirma aşa ceva. Din pisaniele actualeĭ bisericĭ, iarăşĭ nu reese de nicăerĭ, că Şerban Vodă Cantacuzino ar fi dărâmat-o. Insă maĭ tóte hrisóvele domnescĭ, zapisele de vinḑărĭ şi cumperărĭ, cum şi actele de danie ale monăstireĭ Cotrocenĭ, care vorbesc despre biserică în numer de maĭ bine de 500, intâlnescĭ frasele steriotipe: «care este zidită şi ridicată de Domnia mea din temelie», etc., etc. In pisania din lăuntrul bisericeĭ scrisă in grecesce la 1806, sub egumenul Visarion— dupe cutremurul cel mare de la 14 Octombrie 1802, intre altele se spune că s'a dărâmat şi paraclisul bisericeĭ. Era óre acest paraclis vechĭa mŏnăstire, saŭ un paraclis de acelea care se maĭ ved şi astă-ḑĭ prin curţile vechilor boerĭ — astă-ḑĭ părăsite şi devenite in stăpânirea ovreilor—orĭ pe la Mitropoliĭ? Putem însă să presupunem că boieroşiĭ egumenĭ grecĭ de la Cotrocenĭ, 'şĭ vor fi făcut şi eĭ paraclis lângă casele lor spre a nu se osteni să se maĭ ducă la biserică. Cum insă casele egumenescĭ eraŭ pe locul unde se află astă ḑĭ şi locuinţa mareluĭ maestru al Palatuluĭ, tot aci se afla şi paraclisul ale căruĭ ruine le-aŭ apucat mulţĭ care astă-ḑĭ încă sunt in viaţă. Dacă egumeniĭ grecĭ avéŭ locuinţă şi paraclis la hanul Şerban Vodă, de ce n'ar fi avut eĭ şi la Mănăstirea Cotrocenĭ, care avea pe la inceputul secoluluĭ trecut o jumătate de milion leĭ venit anuai? Dacă va fi fost orĭ nu dărămată Vechea Mănăstire de la Cotrocenĭ, nu scim; un fapt insă este constatat şi pe deplin documentat de obiceiul strămoşesc, că de câte orĭ un domnitor, orĭ un boer saŭ o jupânésă bogată, dărâmaŭ o biserică mică ca să facă alta maĭ mare, avéŭ o deosebită grijă ca altarul noueĭ bisericĭ să fie construit pe locul vechiuluĭ altar, iar hramul bisericeĭ dărâmate să'l trécă ca al doilea hram la noua biserică. De aci provine că unele bisericĭ din Bucurescĭ cum şi din restul ţereĭ să aibă câte două şi chiar câte treĭ hramurĭ.

Identic acelaşĭ lucru l'a făcut şi Şerban-Vodă Cantacuzino cu vechia Monăstire «A ridicat din temelie» actuala biserică pe locul celeĭ vechĭ şi a dat şi al doilea hram al sfin-

ţilor mucenicĭ Serghie şi Vach pe care 'l păstréza şi astă-ḑĭ după cel pricipal, care'ĭ Adormirea Maiceĭ Domnuluĭ ce să prăznuesce la 15 August al fie-căruĭ an. Iată cum se exprimă Şerban-Vodă Cantacuzino in hrisovul de inchinare al Mănăstireĭ Cotrocenĭ la cele doue-ḑecĭ de Mănăstirĭ din muntele Athos: «Hramul Sf. Mucenicĭ Serghie şi Vach va fi deasemenea prăsnuit (in fie-care an) la 7 ale luneĭ Octombrie. La acest hram se vor face numaĭ pe jumătate, o treime, saŭ chiar un sfert din cheltuelile in us. La hramul principal Adormirea Maiceĭ Domnuluĭ saŭ Sf. Măria Mare, se va cheltui indoit şi intreit pentru consumaţiune potrivit cu numerul inchinătorilor».

Rămâne decĭ pe deplin stabilit — că Şerban Vodă Cantacuzino a dărâmat vechia bisericuţă şi pe locui eĭ a construit pe cea actuală; căcĭ dacă n'ar fi construit'o pe locul primeĭ bisericĭ, ar fi avut grija — conform usuluĭ creştinesc, de a ridica un monument pe locul unde a fost vechiul altar, ceia ce n'a existat după câte cunosc.

Dacă Şerban Vodă Cantacuzino a dărâmat vechia biserică şi n'a amintit nicăirea, n'a făcut'o din causă că a creḑut că e un fapt de prea mică importanţă. N'a uitat insă a trece in pisania bisericeĭ pe vechiul eĭ fundator pe «Marele şi bătrânul Lunea căruia să cuvine laudă ne mórtă prea bună faptă in nesăvârşit lăsând» şi despre care am vorbit că nu póte să fie de cât unul din vechiĭ fondatorĭ aĭ primeĭ bisericĭ. Rămâne acum să ne ocupăm puţin de Şerban-Vodă Cantacuzino.

§ 2

Şerban Vodă Cantacuzino

Este fiul Postelniculuĭ Constantin Cantacuzino, grec de origină, care vine in ţara românéscă pe timpul luĭ Mateĭ Basarab (1633). Fiind om cu scaun la minte şi fórte avut, Mateĭ Basarab iĭ dă in căsătorie pe Ilina nepóta sa, fata luĭ Radu Şerban Basarab [1]) şi soră luĭ Constantin Basarab-Cârnul [2]) Acel care a făcut actuala Mitropolie (1655). Averea sa personală unită cu cea a soţieĭ sale, il face cel maĭ bogat boer din ţara românéscă. El

1) Histoire g-le des maisons souveraines, Princières, ducale, des autres maisons nobles et des homes d'etat de guerre de science et d'art pag. 71—96.

2) Numit ast-fel, fiind-că'l însemnase la nas Mateĭ Basarab ca pe unul ce umbla să 'l răstórne din Domnia ţĕreĭ.

aduce marĭ serviciĭ ţereĭ sale adoptive; după exilarea cumnatuluĭ seŭ, Constantin Postelnicul, devine arbitrul situaţiuneĭ ţĕreĭ şi din acéstă causă posteritatea la numit şi «Făcetorul de domnĭ» [1]).

Din căsătoria sa cu cu Ilina a avut şase băeţĭ şi şase fete [2]) şi anume:

1) Pe Drăghicĭ Spetarul din care se trage şi D-l G. Gr. Cantacuzino [3]) fost prim ministru;

2) Pe Şerban Cantacuzino [4]) Domnul Munteniei (1679—1688 Octombre 29) [5]);

3) Pe Constantin Stolnicul boerul cel maĭ influent de la curtea luĭ Brâncoveanu [6]) şi autorul Cronicei anonime românescĭ [7]). El stătea in relaţiunĭ cu ceĭ maĭ inveţaţĭ ómenĭ aĭ timpuluĭ seŭ [8]).;

4) Pe Mihail Spĕtarul, fondatorul bisericeĭ şi spitaluluĭ Colţea al Monastireĭ din Sinaia [9]) (Prahova) etc.

5) Pe Mateĭ Aga şi

6) Pe Gheorghe Spetarul.

Dintre cele şase fete, una a fost măritată după Papa Brâncoveanul şi fu muma luĭ Constantin Vodă Brâncoveanul [10]) aşa că Constantin Brâncoveanul este Basarab după mamă.

Dintre toţí fiĭ Postelniculuĭ, Şerban Cantacuzino este personalitatea cea maĭ puternică; energic, dibaciŭ, un luptător politic de prima ordine, el légă cu aceste insuşirĭ de caracter o iubire pentru cultură, pentru cultura orientală ca şi pentru cea Européná «nemţéscă» care e in adever remarcabilă. Domnia sa a ţinut numaĭ nouă anĭ [11]) pe când in pisania de pe pétra sa mormintală ne spune c'a domnit dece anĭ (ĭ aĭ) [12]) fără câte-va

1) N. Iorga, Cronicele Muntene, pag. 14.

2) Genealogia Cantacuzenilor in „Trompeta Carpaţilor" pe 1865.

3) A. D. Xenopol Istoria Romănilor IV, pag. 218.

4) D-l Rizo Rangabé pune pe Serban Cantacuzino ca al III-lea fiu al luĭ Constantin Postelnicul, (Vedĭ Libre Dor de la Noblesse Phanariote) pag. 17) insă greşesce, (vedĭ Iorga op. cit).

5) Vedĭ piatra mormintală a luĭ Serban Cantacuzino din biserica Cotrocenĭ.

6) Xenopol Istoria Românilor IV pag. 218.

7) N. Iorga Analele Academieĭ Române tomul XXI, Secţia istorică pag. 3.

8) Vedĭ al meu studiu: „Influenţa Cultureĭ Grecescĭ in Muntenia şi Moldova" pag. 121.

9) Extraits des Archives Historique souveraines et personage distingués des toutes le nations pag. 84.

10) Xenopol op. cit.

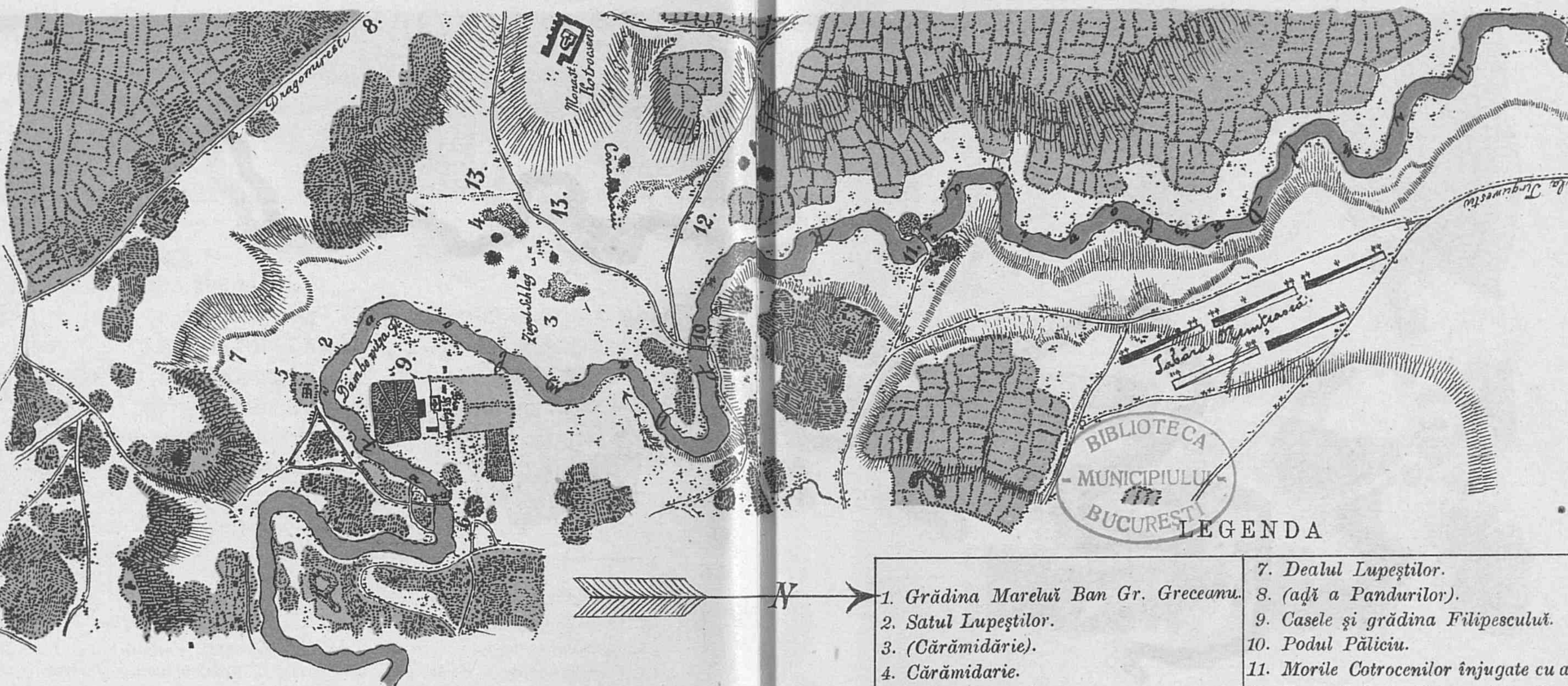
11) Neculae Iorga, op. cit.

12) Vedĭ piatra mormintala a luĭ Serban Voda Cantacuzino.

HARTA COTROCENILOR

GROZĂVEŞTILOR şi LUPEŞTILOR (SF. ELEFTERIE)

lucrată de Marele Stat Major Austriac în 1791.

LEGENDA

1. *Grădina Mareluĭ Ban Gr. Greceanu.*	7. *Dealul Lupeştilor.*
2. *Satul Lupeştilor.*	8. *(adĭ a Pandurilor).*
3. *(Cărămidărie).*	9. *Casele şi grădina Filipesculuĭ.*
4. *Cărămidarie.*	10. *Podul Păliciu.*
5. *Móra Lupeştilor*	11. *Morile Cotrocenilor înjugate cu ale Sf. Sava.*
6. *Morile Vlădicăĭ.*	12. *Drumul de la Cotrocenĭ la Grozăveştĭ.*
	13. *Drumul la Cotrocenĭ şi via Greceanuluĭ.*

I.V. SOCECŬ, BUCURESCI

M. S. Regele

lunĭ. In timpul domnieĭ luĭ, ţara a fost liniscită din partea boerilor, pretendenţĭ la tron. Cu el se incepe seria construcţiunelor de locaşurĭ bisericescĭ cum şi acea mişcare intectuală care nu se maĭ vedųse in ţară de pe timpul luĭ Mateĭ Basarab. El a fost căsătorit cu Dómna Maria fata unuĭ abagiŭ, Gheţea de la «Nicopoe» dar venind in ţară incă de tiner, Gheţea ocupa funcţiunea de clucer şi jucase un mare rol in politica patrieĭ sale adoptive [1]).

Şerban Cantacuzino a avut patru fete şi un băiat şi anume: Pe Domniţele Smaranda, Casandra, Balaşa, Maria şi pe beysadea Gheorghe.

Dómna Maria, după mórtea soţuluĭ eĭ, umbla impreună cu Bălăceniĭ, să pună pe tronul ţereĭ românescĭ pe fiul sĕŭ principele Gheorghe, insă sfatul ţereĭ impreună cu Mitropolitul aleg de Domn pe Constantin Brâncoveanu.

Beysadea Gheorghe, după cuprinderea Olténieĭ de către Nemţĭ, este pus de aceştia Mare Ban al Oltenieĭ.

Principesa Smaranda Cantacuzino, a fost măritată, in 1738 cu Prinţul Alexandru Mavrocordat fiul domnitoruluĭ N. Mavrocordat.

Principesa Casandra Cantacuzino a fost născută la 1682 şi căsătorită in 1699 cu Dimitrie Cantemir domnul Moldoveĭ, născut şi el in 1663 şi mort la 30 August 1723. Iar Principesa Casandra móre la 11 Maŭ 1713, la Moscova.

Principesa Maria Cantacuzino a fost căsătorită cu Constantin Bălăçeanu agă, şi in a II-a căsătorie cu boerul Eustaţie Iordan Urdăreanul.

Principesa Balaşa Cantacuzino a fost căsătorit cu Vlasto [2]).

Principesa Maria nu este zugrăvită intre ctitoriĭ Mŏnastireĭ Cotroceni.

Inainte de a se urca pe tronul ţĕreĭ Românescĭ, a ocupat maĭ multe funcţiunĭ inalte in stat; fiind confidentul maĭ multor domnitorĭ, a fost insărcinat cu multe misiunĭ delicate pe lângă sublima Pórtă şi pe care le indeplinesc cu tactul omuluĭ politic consumat; dibaciŭ şi energic, intrunea în sine calităţile unuĭ veritabil şef de partid; urmăresce c'o furie nemaĭ pomenită pe ucigătoriĭ tatăluĭ seŭ, Postelnicul Constantin

1) N. Iorga Cronicele Munteniei pag. 21.
2) Rizo-Rangabé livre d'or pag. 16.

Cantacuzino și 'ĭ reabilitéză prin chrisóve domnescĭ memoria batrâuuluĭ «Făcator de Domnĭ». El ocupă funcţiuneă de Postelnic sub Mihnea-Vodă: «Iar Şerban Postelnicul nicĭ cât de lângă dênsul nu se deslipea» [1]), Gheorghe Ghica Vodă, pentru credinţa luĭ fiind-că a luat partea Domnieĭ in lupta cu Constantin Basarab Cârnul, unchiul sĕŭ după mamă, am veḑut că 'ĭ dă volnicia să stăpânéscă satul și moșia Cotrocenĭ foste proprietăţĭ ale resvrătitoruluĭ Ghioca Căpitanul. Sub Antonie Vodă il găsim Vel Spĕtar; pentru meritele și credinţa cu care il servise, Domnitorul 'ĭ dă moșia Pietrile din Vlașca [2]). Sub Duca Vodă, Ispravnic și apoĭ Logofet și in urmă supraveghetor la construcţiunile marilor curţĭ domcescĭ [3]) cu care ocasiune spune Cronicarul Moldovean că s'ar fi exprimat: «Bune case pentru Domn tênăr» [4]).

Se inţelege că asemenea vorbe ajunse la domnescile urechĭ ale luĭ Duca-Vodă, maĭ cite o vorbă aruncată pe icicolea la stângăcia domnească 'ĭ dă de bănuit. Ca om frumos era și mare curtesan al jupâneselor frumóse; ba se ḑice că nu iar fi fost streine simpatiele Dómnei luĭ Duca-Vodă. Geneologia Cantacuzinească ne spune verde că «Șerban Cantacuzino era ibovnicul Dómneĭ luĭ Duca-Vodă» [5]).

Ţinênd socotéla că era și fórte bogat, că de la 1672 1678 a cumperat atâtea moșiĭ pe langa Bucurescĭ, atâtea locurĭ și prăvălĭ in Bucurescĭ, moștenise atitea avuţiĭ de la tatăl săŭ. Toate aceștia il ridicase fórte mult in ochiĭ contemporanilor săĭ, și il făceaŭ să fie de maĭ 'nainte indicat la Domnia Ţăreĭ.

Maĭ, adăogând pe lângă aceste și pârile boerilor intriganţĭ și inimicĭ personalĭ aĭ luĭ că umblă după domnie și lucrul—după cronica anonimă este adeverat—căcĭ el aflându se la Constantinopole s'ar fi exprimat: «că va face pod de pungĭ de la seraiul muntenesc până la Vezirul și tot 'i va fi pe voe [6]) adică va reuși să-ĭ ia domnia.

Duca Vodă sciindule tóte acestea și simţindu-șĭ coróna

1) Magazin IV 349
2) Arhiva Mŏnăstirea Cotroceuĭ pachet 3 doc. 3
3) Ionescu Gion Istoria Bucurescilor pag. 305
4) Letopiseţ II, pag. 7.
5) Trompeta Carpaţilor, fila 29
6) Mihail Cogalniceanu, Letopiset III, pagina 248, cf. Gion Istoria Bucurescilor, pagina 255.

că i să clătină pe cap, pe când era «cu impărăţia la Cehrin» trimite emisarĭ să-l prindă şi să-l ucidă. Dómna, insciinţându-l in grabă, el are tot timpul material spre a fugi in ḑiua de 7 Octombre 1678 la moşia sa de la Cotrocenĭ undĕ eraŭ pădurĭ seculare [1]). Aci a stat «Cotrocit» impreună cu un nepot al seŭ pe care in urmă l'a făcut mare spătar, treĭ ḑile. Nu maĭ rămâne nicĭ o indoială că aceştia il urmărea să-l peardă; şi acest lucru 'l mărturisesce insuşĭ Şerban Cantacuzino in maĭ bine de 70 de hrisóve de daniĭ ale Monăstireĭ Coţroceniĭ. Tóte aceste imprejurărĭ remânênd necunuscute pentru marele public, poporul dădu nascere legendeĭ Cotrocenilor pe care o dăm aicĭ, impreună cu o variantă a eĭ.

Legenda Cotrocenilor.

Orĭ-care legendă de domeniul istorieĭ, are un simbure de adevăr; in cazul nostru insă, legenda Cotrocenilor să depărtează fórte puţin de adevăr, iată ce ne spune ea: că Şerban Cantacuzino a fugit in pădurile de la Cotrocenĭ de frica Turcilor, orĭ a Tatarilor — nu preciséză bine — şi acolo s'a «cotrocit» adică s'a ascuns. Pe când sta el acolo s'a rugat născătóreĭ de D-ḑeŭ că de'l va scăpa din miinile vrăjmaşilor luĭ singeroşĭ, va zidi pe acel loc o biserică măréţă. Pré Sf. Născătóre de D-ḑeŭ l'a ajutat de a scăpat şi când s'a făcut Do n s'a ţinut de cuvint şi a innălţat biserica de la Cotrocenĭ Tot legenda ne maĭ spun că numele de Cotrocenĭ vine de la cuvintul a «cotroci» şi de aci Cotrocenĭ.

Varianta aceste legende ne spune că «Şerban Cantacuzino, fugind de frica Turcilor a pus potcóvele la caĭ invers, ca să inşele pe vrăjmaşiĭ luĭ şi să-ĭ facă să crédă, că el vine spre Bucurescĭ, iar nu merge la Cotrocenĭ, mijloc prin care scăpă de următoriĭ luĭ. Stă acolo cotrocit treĭ ḑile şi că de la a «cotroci» s'a format numele de Cotrocenĭ, etc., etc.

Ce este adeverat din acéstă legendă?

Este in deobsce cunoscut că ómeniĭ simpli ne putêndu-şĭ explica diferitele fenomene din natură, cum şi unele intêm-

---

1. Sestini Viaggio, Curioso scientifico, Antiquario, per la Valachia Transilvanie Uungaria fino a Viena. Firenze pag. 3-7.

plărĭ remase necunoscute pentru marea masă a mulţimeĭ, poporul caută o explicare mulţumitóre pentru satisfacerea curiosităţeĭ sale şi in necunoscinţa precisă a faptelor, caută să impodobéscă povestirea intêmplărilor cu lucrurĭ imaginare, adesea şi supranaturalul nu este exclus, spre a'şĭ da o explicaţie cerinţelor sale sufletescĭ; ca tóte legendele de domeniul istoric, işĭ are şi acésta partea eĭ de adever.

Să detaşăm decĭ partea istorică de cea legendară.

I) Este adeverat că Şerban Cantacuzino a fost urmărit spre a fi ucis şi fugind s'a ascuns in pădurea Cotrocenilor [1]) in ḑiua de 7 Octombre [2]) 1678. Persecutoriĭ n'a fost nicĭ Turciĭ nicĭ Tatariĭ saŭ póte intre eĭ să fi fost şi Turcĭ amestecaţĭ cu Tătarĭ, insă eĭ eraŭ trimişĭ de Duca-Vodă.

II) Este adeverat că la Cotrocenĭ eraŭ pădurĭ seculare unde a stat «Cotrocit» 3 ḑile impreună cu nepotul seŭ.

Eĭ staŭ ascunşĭ in seculara pădure a Cotrocenilor şi in apropierea miculuĭ schituleţ, punindu-se sub protecţiunea Sf. Mucenicĭ Serghie şi Vach şi rugându-ĭ să mijlocéscă cu rugăciunile lor, către Născetórea de Dumnezeŭ, să-'ĭ scape de gréua urgie ce venea peste capetele lor. Se va fi rugat, nu maĭ incape indoială; cine nu se rógă in vremurĭ grele, in vremurĭ de cumplite primejdiĭ! Pentru Şerban Cantacuzino cât a stat ascuns până ce a găsit posibilitatea să fugă la Rusciuc, a fost cât treĭ secole şi când a scăpat a zis «aci este casa Domnuluĭ şi acésta este pórta ceruluĭ care s'a inchis intre mine şi intre vrăjmaşiĭ meĭ».

. Şerban Cantacuzino, după ce scapă de persecutoriĭ seĭ şi cât de mare a fost gróza luĭ, o spune singur in hrisóvul din 7190 (1681) Octombre [3]) «Şi nu fără motiv am zidit Monastirea aci (la Cotrocenĭ), fiind-că aicĭ s'aŭ revărsat asupra nóstră mila Dumnezeiască; noĭ vedem că in sfintele scripturĭ Patriarhiĭ şi principiĭ poporuluĭ luĭ Israel, ridicaŭ tot asemenea temple şi altare spre amintirea şi pentru slava luĭ Dumnezeŭ, in orĭ şi ce loc se arăta pronia Dumnezeiască. Decĭ acesta este locul unde Domnul Iisus Christos şi Prea Curata şi Prea Sf. Sa

1. Genealogia Cantacuzenilor in Trompeta Capaţ:lor.
2. Academia Română, Bibliografia Românéscă veche fasc. III 1673—1690 de I. Bianu şi Nerva Hodos p. 277—78 luaţĭ din slujba Sf. Serghie şi Vach Iaşĭ 1685 (grecesce).
3. Archivile Stat. Condica Cotrocenilor No. 3 pag. 8—9.

maica Maria, ne-aŭ ascuns şi scăpat de vrăjmaşiĭ ridicaţĭ în contra nóstră, care arunca blasfemiĭ asupra nóstră ; chiar din acest loc am fost mântuiţĭ din mâinele singeroşilor vrăjmaşĭ, carĭ voiaŭ să ridice de pre pământ viaţa nóstră; am ridicat acéstă monăstire pentru recunoscinţa şi în amintirea Prea sfinteĭ imperătese a puterilor cerescĭ şi a Feciórei celeĭ fără de mórte, căreia 'ĭ datorim vìaţa nóstră şi pentru amintire în vecĭ mântuirea ne asceptată, trimisă noue de Dumnezeŭ. . . . . . pentru ca să scie fie-care, că atât Dumnezeŭ cât şi Maica Sa nu lasă în mâinele vrăjmaşilor lor puternicĭ pe nicĭ unul din robiĭ seĭ, carĭ să nădăjduesc intru dênşiĭ [1])».

De unde vine numele de Cotrocenĭ ?

III) Nu este însă adevěrat că numirea de Cotrocenĭ s'ar deriva de la cuvêntul coträcĭ = cotrocĭ = cotrocenĭ, cum ne spune legenda. Exista prin acele timpurĭ — cum există şi astă-ḑĭ prin unele părţĭ ale Transilvanieĭ expresiunea «astrucăte să te cotrocesc»=culcăte să te învelesc; cuvîntul Coträcenĭ» se găsesce în vechile hrisóve domnescĭ [2]) iar expresiunile «astrucăte» «si s'aŭ astrucat aicĭ» le găsim pe multe pietre mormîntale de prin acele timpurĭ şi chiar pe piatra mormintală a lui Iordachi Cantacuzino şi intre care s'ar părea că ar exista óre-ccre asemănare în privinţa derivăreĭ cuvêntuluĭ.

Acestea sunt numaĭ păreri de ale poporuluĭ, care nu cunoscea cansele care aŭ dat nascere împrejurările locale şi istorice.

IV) Am spus că nu este adeverat că numele de Cotrocenĭ s'ar deriva de la verbul a «cotroci» din care cu timpul s'ar fi transformat in Cotrocenĭ, din motive filologice; pentru-că particulele *ani*, *iani* şi *eni* nu se derivă nicĭ-odată de la verb, ci tot-d'auna de la substantiv, de exemplu :

Botoş = Botoşanĭ
Băleanu = Bălenĭ [3])
Bour = Bourenĭ [4])

1) Archiva loc. cit.
2) Archiva Mănăstirea Cotrocenĭ pach. 1 şi 61, doc. No. 2.
3) Cătunul com. Bucsesci plasa Taslau de sus jud. Bacău. Vezĭ Nomenclatura cat. şi comunelor rurale şi urbane ediţie oficială a direcţiureĭ generale a Telegrafelor şi Poştelor, p. 9.
4) Comuna Boureni, plasa Boicesci, jud. Dolj, p. 22.

Cezianu = Cezienĭ [1])
Farcaş = Fărcăşenĭ [2])
Bucium = Buciumenĭ [3])
Cotroc = Cotrocenĭ

Decĭ a trebuit să existe un óre-care Cotroc orĭ Cotrocea dice d-nul Hasdeu, de la care să fi venit numele satuluĭ şi moşieĭ Cotrocenĭ; şi ca probă că aşa este, noĭ am vedut că Cotroceniĭ existaŭ deja incă cu acest nume la 1539 şi acontinuat a fi nnmit ca atare, până in timpurile in care vorbim.

Decĭ, legenda Cotrocenilor, in urma datelor şi a faptelor precise adnse până acum, este şi rămâne distrusă.

---

1) Comuna Cezieni, ocolul şi judeţul Romanaţĭ, ibid. 38.
2) Cătună in com. Scheia, plasa Siretu de sus, jud. Roman, ibidem pag. 69.
3) Com. Bucovenĭ, jud. Ilfov in apropiere de gara Buftea pag. 25.

CAP. III

Zidirea Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ

1679—1682

Privirĭ Generale

Românii, in tot timpul Evuluĭ Mediŭ, aŭ servit de stavilă Europeĭ apusene, in contra năvălirilor barbare, ale căror valurĭ s'aŭ revărsat in timp de maĭ bine de o mie de anĭ asupra Dacieĭ, stavilă doborită une-orĭ, dar nicĭ odată inecată [1]. Primele secole, carĭ aŭ urmat după intemeierea Principatelor române fu o eră de spirit militar şi religios [2]. Domniĭ naţionalĭ şi boieriĭ, adeveraţĭ cavalerĭ aĭ acesteĭ epoce de fier, in vecĭ cu spada in mână, tot-de-auna gata de luptă, insufleţiţĭ de sentimentul puternic al cucernicieĭ şi al raţiuneĭ apărăreĭ naţionale, fondară in ambele ţerĭ surorĭ, un mare numer de Monastirĭ, inzestrându-le cu averĭ considerabile [3]. Exemplele lor aŭ fost imitate de negustoriĭ bogaţĭ şi jupânesele bătrâne şi bogate, dar fără copiĭ. Domnitoriĭ fanarioţĭ, nu s'aŭ lăsat nicĭ eĭ maĭ pe jos de cât predecesoriĭ lor şi restul [4].

Scopul fondaţiuneĭ şi inzestrăreĭ Monastirilor işĭ are raţiunea in următórele imprejurărĭ: I) De câte orĭ un Domnitor repurta o biruinţă asupra păgânilor, orĭ asupra vrăşmaşilor neamuluĭ, ridica câte o Monastire orĭ biserică. II) Mulţĭ făceaŭ

---

1) Prinţul Bibescu Domnia luĭ Bibescu-Vodă p. 59.
2) Pompiliu Eliad De l' Influence francaise sur l'esprit public en Roumanie p. 29.
3) Prinţul Bibescu op. cit.
4) Vedĭ donaţiunele facute de streinĭ la Mŏnastirea Cotrocenĭ.

M. S. Regina

Mönastirĭ pentru ĭertarea păcatelor şi împăcarea consciinţeĭ lor. III) De câte orĭ un Domnitor orĭ boer negustor etc., scăpa dintr'un mare pericol, ca drept recunoscinţă ridica din temelie o Monastire cum a făcut Şerban-Vodă Cantacuzino, în caḑul nostru.

Aceste fondaţiunĭ avea un îndoit scop: *a*) spiritual şi *b*) practic.

a) *Ca scop spiritual:* a fi locaş sfint al credinţeĭ, a servi pentru adăpostul călătorilor [1]), un loc de linisce celuĭ slab *a deschide şcoli şi a tocmi dascălii bunĭ să înveţe copiĭ săracĭ pentru pomană şi hrana lor să fie din venitul caseĭ*, şi prasnicile şi ospeţile să le păzéscă [2]). A mărita fete sărace, [3]) să îngrijéscă de ceĭ lipsiţĭ şi neputincioşĭ [4]) etc.

b) *Ca scop practic.* La noĭ ca şi aiurea, Mönăstirele odinióre, n'aŭ fost numaĭ locaşurĭ de retragere, consacrate exclusiv uneĭ vieţĭ monahale inactive; într'o ţéră ca a nóstră expusă aşa de des la tot felul de bântuelĭ şi cotropirĭ, aŭ fost maĭ tóte construite în formă de cetăţuĭ, cu zidirĭ ţepene de aperare şi pitite maĭ adese orĭ în locurĭ maĭ mult saŭ maĭ puţin ferite de prădăciunĭ şi jafurí [5]), alte orĭ ridicate pe dealurĭ înalte cum sunt: Cetăţuia de lângă Iaşĭ şi Mönăstirea Dealul de lângă Târgovişte) şi chiar Cotrocenĭ de lângă Bucurescĭ [6]).

Vedem decĭ, că fondarea Monastireĭ Cotrocenĭ, a fost ridicată pentru îndeplinirea unuĭ vot, căcĭ aicĭ l'a scăpat Dumneḑeŭ pe Şerban Cantacuzino din mâinele vrăjmaşilor luĭ sîngeroşĭ servind pentr'un îndoit scop: *a*) spiritual, căcĭ a îndeplinit o mare parte din condiţiunile expuse maĭ sus şi *b*) practice, de óre-ce în timp de aprópe 200 de anĭ, a servit, nu numaĭ ca citadelă ci şi ca un fel *de catafighion* de câte orĭ venea ciuma orĭ holera prin Bucurescĭ după cum vom vedea maĭ departe.

---

1) Cesar Boliac Mönăstirele închinate din România p. 5.
2) Arhivele Statuluĭ Condica Mitropolieĭ No. 1 fila 158 v.
3) Fraţiĭ Tunisli Istoria Ţěreı Românescĭ p. 19.
4) Biserica Ort. Română pe 1884 p. 801.
5) A. I. Odobescu Scrierĭ istorice şi literare II p. 38.
6) Emile Legrand Ephémérides Daces p. 21, 119 şi urm. Veḑĭ şi al meu studiu Influenţa Cultureĭ Grecescĭ p. 83—85.

Fuga luĭ Şerban Cantacuzino de la Cotrocenĭ la Rusciuc, de acolo la Constantinopole, căpătarea Domnieĭ

Şerban Cantacuzino, scăpând de persecutoriĭ luĭ, «carĭ doriaŭ să-ĭ ridice viaţa de pe pămint, «fuge din pădurea de la Cotrocenĭ la Rusciuc, unde să intâlneasce c'un paşă, prieten al seŭ, şi acesta 'ĭ spune: «dacă veĭ avea noroc, ca să ajung mare vizir, te voiŭ face Domn in ţéra românească [1]. In fine norocul orĭ pungile de banĭ, in numer de 1200 (600.000 leĭ) l'aŭ ajutat să capete Domnia. El vine pe tron in primăvara anuluĭ 1679, probabil in luna Martie, căcĭ cel maĭ recent document ce l'am aflat in Arhivele Statuluĭ cu privire la domnia Luĭ, este datat din 16 Aprilie 1679 [2]. Socot că acesta, dacă nu va fi primul, dar printre cele dintêiŭ şi acesta o putem cunósce după interesul ce'l pune, ca să-şĭ indeplinéscă promisiunea făcută Născetóreĭ de Dumneḑeŭ, şi sfinţilor mucenicĭ Serghie şi Vach. La 26 Maiŭ acelaş an [3] să incepe zidirea splendidisimeĭ Monastireĭ de la Cotrocenĭ după expresiunea unuĭ celebru prefesor şi contemporan cu faptele Helladius [4]; şi s'a terminat in anul 1682. Şerban Cantacuzino doria ca biserica sa să fie Monastire, şi pune să clădească case, carĭ să servească de locuinţă călugărilor ce vor lucui intr'ênsa. Posiţiunea loculuĭ fiind pitorească, — faţă de alte imprejurimĭ ale Capitaleĭ — işĭ construesce un palat in curtea Monastireĭ. in care a stat până la mórtea sea — in timpul vereĭ — ca apoĭ să fie urmat de toţĭ domnitoriĭ — cu prea puţine excepţiunĭ — până in ḑilele nóstre [5]. Terminându-se biserica odată cu casele, o inzestréză pe din lăuntru cu vase sacre, cu vestminte sacerdatale, tóte de mătase lucrate cu fir greu de aur şi argint, iar unele bătute cu pietre preţioase. Dăm aicĭ in gravură o pólă de icónă [6] şi un epitrahil, carĭ vestminte se aflâ

1) Geneologia Cantacuzinéscă in Tompeta Carpaţilor.
2) Arhive M rea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 doc. 37.
3) Veḑĭ pisania din pridvorul bisericeĭ.
4) Apud Ebriceanu Cronicariĭ Grecĭ p. XL şi XLI.
5) Veḑĭ palatul de la Cotrocenĭ.
6) Inscripţiunea de pe poala de icónă este in grecesce; noĭ o dam in traducere românéscă pe cât ne-a fost posibil a o copia din galantarul Museuluĭ de antiquităţĭ.

'Iŏ Serban Voevod cu mila luĭ D-ḑeŭ Domnitor a tótă Ungro-Vlahia, Stăpân:

Strejuesce, cu puterea Dumneḑeéscă, păzesce Prea Sântă Stăpână pe cel care nădăjduesce intru tine, pe Prea Strălucitul şi de Dumneḑeŭ cinstitorul, Domnul nostru şi Stăpânitor puternic a tótă Ungro-Vlahia D. D. 'Iŏ Serban Voevod Cantacuzen şi

astă-ḑĭ la Museul din Bucurescĭ împreună cu alte odóre sacre, de o mare valóre artistică şi arhiologică. Greutatea vaselor sacre. cădelniţelor, candelilor şi sfesnicilor este de 62 ocale şi 81 dramurĭ [1]).

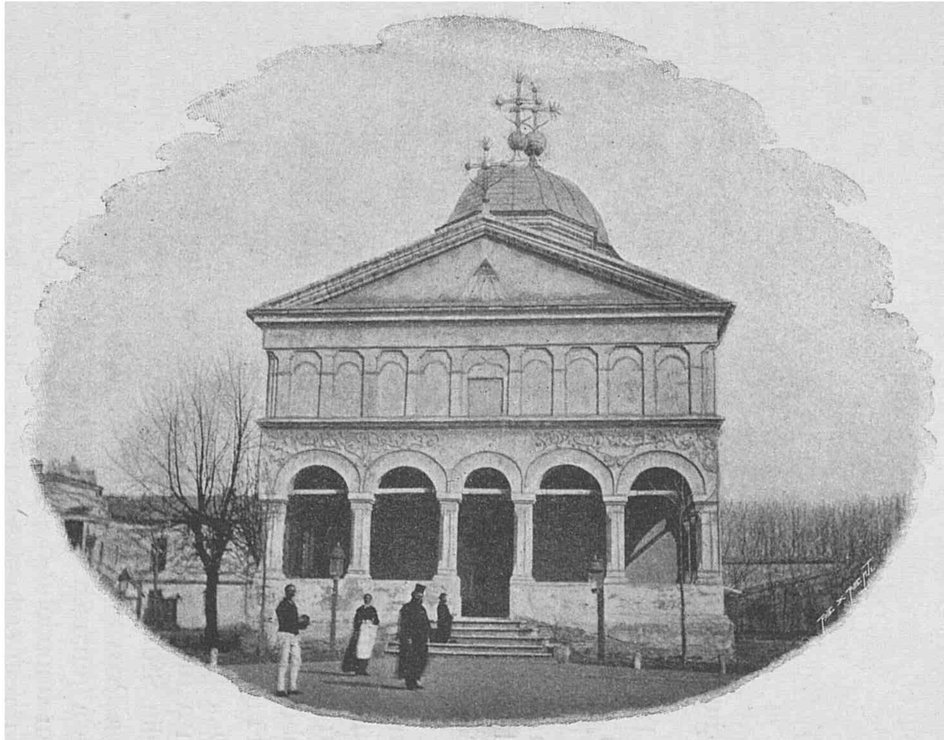
După ce 'ĭ asigură tóte cele trebuitóre pentru buna funcţionare interióră, are o grijă deosebită pentru întreţinerea eĭ şi ast-fel o dotéză cu maĭ multe moşiĭ, case, liveḑĭ, viĭ, prăvăliĭ, morĭ, *rumânĭ*, ţiganĭ, scutelnicĭ cum şi nenumĕrate privilegiĭ. Nu putem aduce aicĭ tóte chrisóvele de daniĭ şi privilegiĭ, căcĭ ar fi prea numeróse, ci vom urma sistemul chiar al luĭ Şerban Cantacuzino, care a întrunit tóte chrisóvele într'unul singur şi cunoscut sub numele de Marele Hrisov al Cotrocenilor. Daniele posterióre acestuĭ Hrisov, le vom aduce la locul lor.

---

pe Prea strălucita şi luĭ Christos róba a luĭ, Dómna D. D. Maria cea de Dumneḑeŭ păzită, pe fiul luĭ D. D. 'Iō Gheorghe Voevod Cantacuzen în anĭ îndelungaţĭ, pe slujitórea bisericeĭ Smaranda, bine-facĕtoriĭ şi cheltuitoriĭ.

S'a gravat de Gherasim Galaţianul în anul: 1681.

1) Academia Română Inventarile Mŏnastireĭ Cotrocenĭ.

Biserica Cotroceniĭ cu vechiul palat

CAP. IV

Donaţiunile luĭ Şerban-Vodă Cantacuzino la Monastirea Cotrocenĭ

De câte-orĭ Domnitoriĭ făceaŭ vre-o donaţiune saŭ tranşaŭ vre-o cestiune importantă făcea la hrisóve câte o introducere, prin care arătaŭ importanţa cestiuneĭ. In cele relative la donaţiunĭ, introducerea era totd'auna de cuprins teologic, carĭ, in cadul nostru, aceste introducerĭ pót fi luate ca model de elocinţă bisericéscă; dupe introducere iată cum incepe marele hrisov:

«Râvnind Domnia Mea celor ce aŭ fost maĭ inainte de noĭ, din némul nostru blagocistivĭ şi de Dumnedeŭ incununaţĭ Domnĭ şi luĭ Dumnedeŭ celuĭ mult milostiv, Celuĭ ce pe noĭ ne-aŭ inălţat... la scaun şi cu destoinicia domnieĭ ne-aŭ impodobit, vrênd a'ĭ aduce slavă şi mulţumită sfinţieĭ sale pentru acéstă multă facere de bine şi dăruire care fu spre noĭ. Decĭ şi noĭ... n'am cruţat nimic ci numaĭ am nevoit diua şi nóptea, vremea ingăduind de am zidit şi am inălţat din inceput din temelie Sfînta Monastire de la Cotrocenĭ, intru slava Sfinţieĭ Sale a Prea Slăviteĭ stăpâneĭ nóstre Născĕtóreĭ de Dumnedeŭ şi de a pururea Fecióreĭ Marieĭ şi a prea slăviteĭ Adormirĭ. Şi am impodobit-o şi am infrumuseţat-o cu de tóte pe deplin precum se cade şi se cuvine sfintelor lavre domneştĭ şi o am intărit şi o am adaos după cum sunt scrise in jos anume intr'acest cinstit Hrisov al Domnieĭ mele.

1) Ca să fie Sfinteĭ Monastirĭ, satul Cotrocenĭ unde este zidită Sf. Monastire, tot satul cu tot hotarul şi cu tot venitul din câmp, din pădure, din apa Dâmboviţeĭ, cu vadurĭ de móră şi din şederea satuluĭ, cu tóte viile şi cu tóte livedile de pretutindenela şi de peste tot hotarul ver cât s'ar alege, din hotar-

până in hotar, pe hotarele cele bătrâne și pe semne. Pentru că acest sat Cotrocenii—cu tóte pe deplin cum scrie maĭ sus, cumpĕratuleam Domnia mea, incă maĭ d'ınainte vreme fiind Domnia Mea in boerie vel Spătar, de la Ghiorma, și de la frațiĭ luĭ Dumitrașco Căpitanul și Mihalasco, feciorii Ghiocăi Căpitanul, tótă partea lor cu viile, cu livedile, cu morile cele de sus, drept baniĭ gata ughĭ 560 [1]) și de la vérul lor Ianaki Logofétul, tótă partea luĭ cu viile, cu livedile, cu morile luĭ cele de jos care sunt *injugate* cu morile Sfinteĭ Saveĭ [2]) dirept banĭ gata ughĭ 500. Și de la sora sa Maria tótă partea eĭ, cât a avut de zestre [3]) dat de frate-sĕŭ Ianaki Logofetul drept banĭ gata ughĭ 66½ [4]). Și s'aŭ luat aceștĭ bani pentru partea de zestre de la fratele seŭ Ianaki Logofĕtul din ceĭ ughĭ 500; carĭ se face tot satul Cotrocenĭ precum scrie maĭ sus ughĭ a 1060. Și aŭ vindut de a lor bună-voe și fără de nicĭ o silă și cu zapisele lor de vindare și cu boerĭ mărturie.

2) Și iar să fie Sf. Monăstirĭ Cotrocenĭ, ocină (moșie) insă un codru de loc care este alăturea cu hotarul Cotrocenilor pre din jos, ce s'aŭ luat schimb din moșia Sf. Mŏnastirĭ Sfinta Troiță a Raduluĭ Vodă din Bucurescĭ, ce se chiamă Lupescĭ; și s'aŭ ales și s'aŭ hotărât și s'aŭ impietrit cu 12 boerĭ hotarnicĭ de către Sf. Monastire Sfinta Troiță.

Să se știe și hotarele și semnele acestuĭ codru de loc: (Vedĭ despre acesta maĭ pe larg la capit. «Cotroceniĭ din Vale»,

Pentru că acest codru de loc pre semne și pre hotare cum scrie maĭ sus, făcutam Domnia mea tocmélă și schimb cu părintele Partenie egumenul sf. Mănăstirĭ de la sf. Troiță pentru acest codru de loc, 'ĭ am dat in schimb o moșie la lacul Tătaruluĭ ot sud Ialomița stj. 1070, insă in lat; care moșie

---

1) Cumpĕrate in anul 7180 Noembre 18 (vedĭ Arhivele Statuluĭ Condica Monastireĭ Cotrocenĭ, No. 3 fila 11 și 11 v. au fost afiorisite Monastireĭ Cotrocenĭ in anul 7188 (1680) Iunie 10 (Arhive Monastirea Cotrocenĭ pach. 1 și 61 hrisovul 41).

2) Morile Cotrocenilor injugate cu ale Monastireĭ St. Sava pe Dèmbovița au fost in dreptul unde se află azĭ, uzina tramwayuluĭ electric și uzina hidro-electrică a primărieĭ. Vedĭ harta No. 1, făcută de Marele Stat-major Austriac in timpul invasiuneĭ „Nemților cu códă“.

3) Maria soția luĭ Stroe Căpi anul ot Isbicenĭ și sora luĭ Ianaki Logofĕtul vinde luĭ Serban Cantacuzino, moșia din Cotrocenĭ la anul 7188 Aprilie 16 (Arhive Condica Cotrocenilor No. 3, fila 15 și v. și afierosită Monastireĭ Cotrocenĭ prin hrisovul din 10 Iunie, 7180, (Arhive Monastirea Cotrocenĭ pach. 1 și 61 hrisovul 41).

4) Cumpĕrată de la Ianaki Logofĕtul la 1672 și confirmată prin hrisovul din 13 Maiu 7187 (1679) și in care hrisov se face menţiune pentru prima óra „Vrènd Măria Sa să facă și mŏnăstire pe moșia Cotrocenilor“ (Arhive pachetul 1 și 61 doc. 27). Afiorosită Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ prin hrisovul din 7188 (1680) Iunie 10,

este alăturea cu moşiile sf. monăstirĭ sf. Troiţa ce se chémă Mazĕrea Unteniĭ; care moşie cumperatuam Domnia mea de la juponésa Stanca fata Lecăĭ Pitarul din Viezurescĭ ot sud Dâmboviţa şi de la fiu seŭ Pană, Stânjenu po banĭ 50 cin ughi (carĭ fac) 250; şi dintr'aceştĭ stınjenĭ 1000, datam Domnia mea sf. Monăstirĭ sfınta Troiţa, pentru locul de codru ce scrie maĭ sus stj. 500 să fie moşie pentru moşie Iar stj. 500, datam Domnia mea şi am adaos sf. Monăstirĭ sf. Troiţa, ca să fie sf. Monăstirĭ de ıntărire şi părinţilor călugărĭ de hrană iar Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele, vecinică pomenire; căcĭ că fiind o moşie bună de hrană şi cu mult venit şi am dat Domnia mea Zapisul cel de cumperătóre al jupâneseĭ Stanca de vindare la mâna părinteluĭ Partenie egumenul şi a tot soborul sf. Monăstirĭ sf. Troiţa, ca să pótă fi sf. Mŏnăstirĭ moşie stătătóre şi neclătită in vecĭ. Şi aŭ făcut părintele Partenie egumenul şi cu tot soborul sf. Monăstirĭ sf. Troiţa acéstă tocméla şi schimb de a lor bună-voe şi fără de nicĭ o silă de către Domnia mea şi cu zapisul lor făcut la mâna Domnieĭ mele de tocmélă şi de schimb cu boeriĭ şi cu părinţiĭ egumenĭ mărturie; după aceia voind Domnia mea să se alégă şi să se hotărască acest codru de loc de către Mónăstirea sf. Troiţa, luatam Domnia mea impreună cu părintele Partenie egumenul 12 boerĭ hotarnicĭ din Divanul Domnieĭ mele, pre răvaşe domnescĭ şi s'aŭ strins toţĭ boeriĭ deplin la Cotrocenĭ, fiind şi părintele Partenie impreună, şi aşa aŭ ales şi aŭ hotărât şi aŭ impietrit, precum scrie maĭ sus, fiind ispravnic boiarinul Domnieĭ mele Draco vel portar şi s'aŭ dat la mâna domnieĭ mele amândoue răvaşele domnescĭ şi cartea celor 12 boerĭ hotarnicĭ, care le-am dat Domnia mea la sf. Monăstireĭ Cotrocenĭ, să-ĭ fie acest codru de loc moşie stătătóre şi ne clătită in vecĭ. [1])

3) Şi iar să fie sf. Monăstire Cotroceniĭ, satul Pietrile ot sud Vlaşca, tótă partea răposateĭ Dómneĭ Elineĭ, Dómna răposatuluĭ Mateĭ Basarab Voevod şi cu toţĭ rumâniĭ şi cu tot venitul din cimp

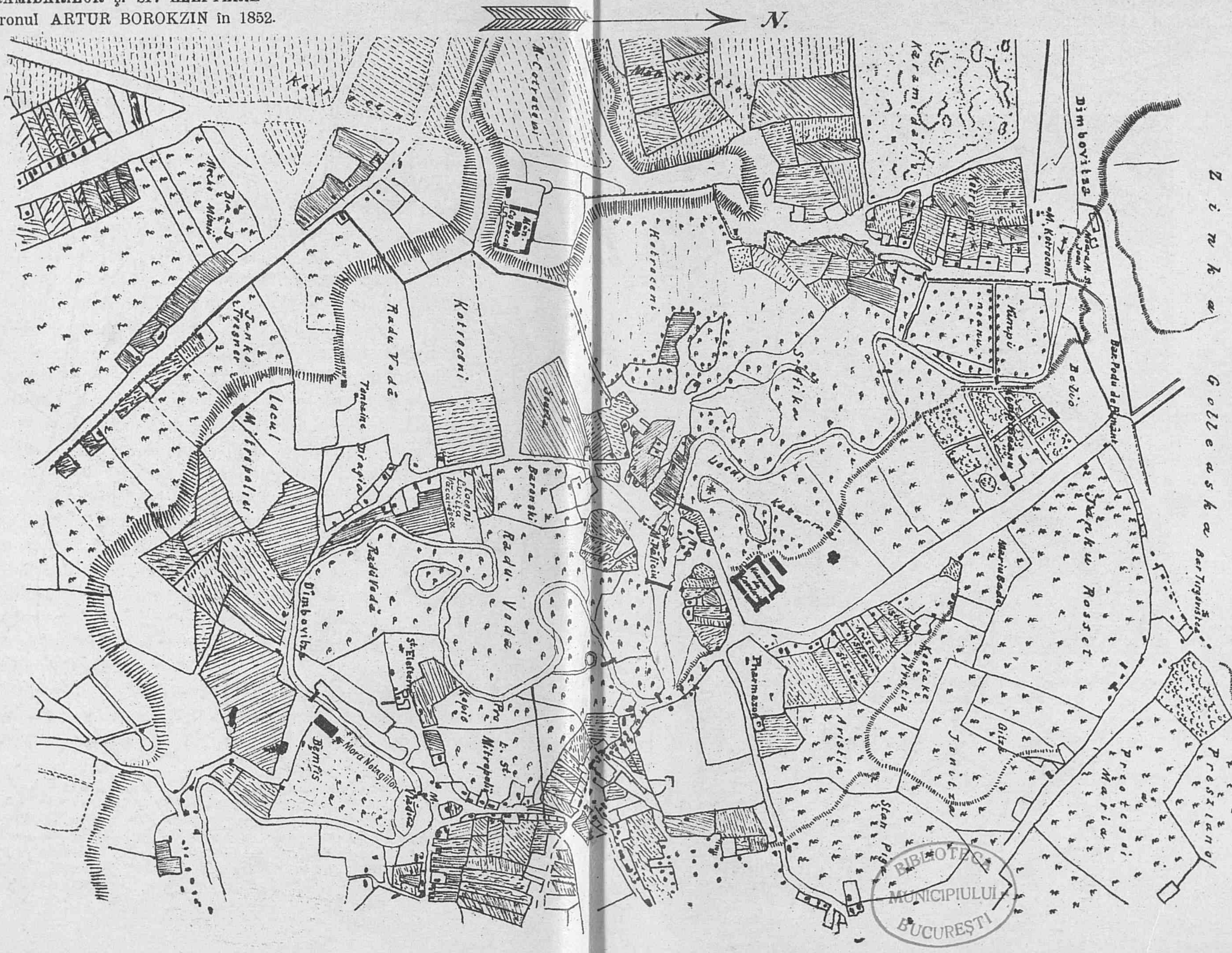
---

1) Serban Vodă cumpĕra codrul in timpul boerieĭ, sau ceva maĭ târḍiŭ. Insă după ce vine domn, la 13 Iunie 7187 (1679) rânduesce 12 boerĭ hotarnicĭ, ca din noŭ să delimiteze codrul, cacĭ nu este mulţumit cu intâia delimitare şi el ştie de ce face acest lucru, dar şi noĭ ştim pentrn ce. La intiia delimitare stânjenĭ celor 6 trăsăturĭ erau in numĕr de 950 stânjenĭ; la o a doua delimitare, maĭ scóte incă o a şaptea trăsătură peste care ia incă 150 de stânjenĭ in total 1100 stânjenĭ. (Arhivele Statuluĭ. Condica Cotrocenilor No. 3 fila 15 şi v.

HARTA COTROCENILOR

CĂRĂMIDARILOR şi SF. ELEFTERIE

de Baronul ARTUR BOROKZIN în 1852.

G. M. Ionescu, Istoria Cotrocenilor, Grozăveştilor şi Lupeştilor (Sf. Elefterie)

I.V. SOCECŬ BUCURESCI.

Alteța Sa Regală Principele Ferdinand cu Principele Carol și Principesa Elisabeta

din pădure și baltă și din șederea satuluĭ și cu tóte viile boerescĭ și depretutindenilea de preste tot hotarul precum s'aŭ ales și s'aŭ hotărât acum in ḑilele Domnieĭ mele cu 24 de boerĭ hotarnicĭ, de către Nica slugerul din Grădiște. Pentru că acest sat Pietrile și cu rumânii, fostaŭ al răposateĭ Dómneĭ Eliniĭ de cumperătóre încă din domnia răposatuluĭ Mateĭ Basarab voevod și l'aŭ ţinut cu bună pace. Iar după mórtea răposateĭ Dómneĭ Eliniĭ și a răposatuluĭ Mateĭ Basarab voevod, Fostaŭ căzut tóte satele Dómneĭ Elineĭ câte aŭ avut de cumperătóre a fi pre séma domnéscă și le-aŭ ţinut tot din domn in domn până in zilele răposatuluĭ Ghicăĭ voevod. Decĭ atuncĭ sculatus'aŭ boiarinul Domnieĭ mele Radu Năsturel vel ban din Fierăștĭ, fiind nepot de frate Doamneĭ Eleneĭ, de aŭ mers și la Dumnéluĭ cinstitul răposat Domnieĭ mele părinte Constantin Cantacuzino biv vel postelnic, de aŭ căzut la Dumnéluĭ cu multă rugăciune să grăiască Ghicăĭ vodă, să lase moșiele și satele răposateĭ mătușa sa Dómneĭ Elineĭ să fie pre séma luĭ [1]) Intr'acea, Dumnéluĭ cinstit răposatul Domnieĭ mele părinte, după rugăciunea luĭ, aŭ grăit Ghicăĭ Vodă și pentru voia Dumnéluĭ, datuiaŭ Ghica Vodă tóte moșiile și satele mătușesa Dómneĭ Elineĭ, să fie pre séma luĭ, să le ţie și să le stăpânéscă el și iaŭ făcut și carte de moștenire. După aceia Radul Banul el; aŭ fost făcut acest sat Pietrile și cu rumânĭ, vînḑător. Intrebataŭ și pre părintele Domnieĭ mele de va vrea să-ĭ cumpere. Intr'acea Dumnéluĭ socotind că iaste aprópe de alte sate ale Domnieĭ sale și unele se lovesc și în hotare, tocmitusaŭ cu Dumnéluĭ Radu-Banul și l'aŭ cumperat drept talerĭ 400 și cu zapisul luĭ de vinḑare și cu mulţĭ boerĭ mărturie. Și l'aŭ ţinut Dumnéluĭ răposatul Părinte Domnieĭ mele tot cu bună pace; iar după petrecania Dumnéluĭ, rămasaŭ acest sat Pietrile pre séma maicĭĭ Domnieĭ mele, Doamneĭ Elineĭ,

---

1) Satul Pietrile a fost al Dómneĭ Elineĭ soţia raposatuluĭ Mateĭ Basarab Voevod, carĭ l'a dat de *pomënă* luĭ Udriste Nasturel ot Fierăștĭ; Udriste l'a lăsat de moștenire fiuluĭ său Radul Năsturel Vel Ban din Fierăștĭ. După mórtea Dómneĭ Elineĭ, Constantin Voda Basarab Cârnul, care urméză in domnia luĭ Mateĭ Basarab. răpesce tóte moșiile dómneĭ Elineĭ la a căreĭ moștenire avea drept și Constantin Postelnicul Cantacuzino intre care și moșia Pietrile, și de care se menţionéză aci. I) Radu Năsturel capată aceste moșiĭ numaĭ in urma intervenţiuneĭ bătrânuluĭ postelnic Constantin Cantacuzino catre Gheorghe Ghica Vodă de óre-ce moșiile rămăsese Pe séma domnésca. Numaĭ ast-fel ne putem explica, pentru ce Cantacuzeniĭ nu daŭ sprijinul lor luĭ Constantin Basarab, când acesta este detronat.—I) Arhive Mônastirea Cotroceniĭ pachet No. 3 doc. 2.

de l'aŭ ţinut şi Dumneĭ cu bună pace până in zilele luĭ Gligorie Voevod a II domnie. Şi fiind Domnia mea in boerie intâmplatusaŭ Domnieĭ mele pribegire la Ţarigrad; atuncĭ aŭ incăput fraţiĭ Domnieĭ mele la Ţarigrad şi tótă casa părinţilor Domnieĭ mele la nevoe de către Gligorie Vodă. Decĭ Domnia Sa, maica Domnieĭ mele, fostaŭ vîndut acest sat Pietrile iar la boerinul Domnieĭ mele Radul-Banul drept talerĭ 400 Iar după aceia când aŭ fost la ḑilele Ducăĭ Vodă, viind Domnia mea din pribegie. Iar Radul-Banul vrând să'şĭ ia ban de la Domnia mea, iar vrăjmaşiĭ şi pismuitoriĭ n'aŭ vrut să'l lase precum singur Dumnéluĭ Banul aŭ mărturisit atuncea fiind Domnia mea în boerie cu cinste vel logofăt. Iar după ce dăruindu-mă Dumneḑeŭ pre Domnia mea cu Domnia la scaunul moşilor şi strămoşilor Domnieĭ mele, blagocistivilor şi răposaţĭ Domnĭ, venitaŭ singur Domnia sa Radul-Banul de aŭ mărturisit, cum în boerie ne putênd de grija vrăjmaşilor să-şĭ ia banĭ. Acum, pohtesc să-mĭ iaŭ baniĭ precum l'am fost vindut şi maĭ 'nainte. Datuiam Domnia mea toţĭ baniĭ boerinuluĭ Domnieĭ mele Raduluĭ Vel ban talerĭ 400 cu a luĭ bună voe şi fără de nicĭ o silă de către Domnia mea şi aŭ luat banĭ de la Domnia mea din Divan, din'aintea tuturor boerilor Domnieĭ mele şi cu zapisul luĭ la mâna Domnieĭ mele. După aceia Domnia mea datulam şi l'am adaos la sf. Monăstire a Domnieĭ mele de la Cotrocenĭ cu toţĭ rumâniĭ şi cu tot venitul cum scrie maĭ sus.

Decĭ, părintele Egumen Kir Daniel Episcopul, năstavnicul Sf. monăstire, ştiind cum are şi Nica slugerul ocină intr'acest sat Pietrile şi vrênd să alégă şi să hotăréscă partea mămăstireĭ de către Nica slugerul ocină intr'acest sat Pietrile, venita împreună cu Nica slugerul 'naintea D-mele in divan, de şi-aŭ luat 24 de boerĭ hotarnicĭ pe ravaşe domnescĭ. Decĭ când aŭ fost la di si la soroc, iar aceĭ 24 de boerĭ s'aŭ strins toţĭ deplin la sat la Pietrile, fiind şi boiarinul D-mele Radul vel Ban şi Nica slugerul şi întâi aŭ căutat cărţile, hrisovul reposatuluĭ Mateĭ VV, făcut pre tóte cumperătorile D-neĭ Elena şi o carte a Nicăĭ slugerul şi aşa aŭ adeverit aceĭ 24 de boerĭ cum că saŭ căḑut Nicăĭ slugerul, de peste tot satul Pietrile a IV parte şi Sf. Mănăstire Cotrocenĭ 2 părţĭ şi aŭ tras tótă ocina din hotar până în hotar.

Să se ştie şi hotarele: trăsura dintâĭ preste baltă, din hota-

rul Băneseĭ, din celaţue pre malul Dunăreĭ in jos până in hotarul Puianilor stj. 2280. Alesaŭ partea Nicăĭ Slugerul pre din sus a patra parte stj. 570, rĕmasaŭ partea Mănăstireĭ 1710. A II trăsură din hotarul Puénilor, din valea Scórţeĭ pre marginea Bălţeĭ de către satul Pietrile în sus până in hotarul Băneseĭ stj. 4280. Alesaŭ partea Nicăĭ Slugerul a patra parte pre din sus stj. 1070. Rĕmasaŭ partea Mănăstireĭ pre din jos stj. 3213.

A III trăsură, din hotarul Puénilor, din Padina Popeĭ, pre lângă Gurbanul pre la Scaune, alăturea cu Dadilovul, până in ḑrumul Giurgiuvuluĭ la crucea cea inaltă stj. 3310. Alesaŭ partea Nicăĭ Slugerul pre din sus stj. 1326, remasaŭ partea Mănăstireĭ Cotrocenĭ stj. 3998, carĭ s'aŭ făcut tóta moşia partea Mănăstireĭ la câte treĭ trăsurile stj. 8921. Aşa aŭ ales şi aŭ hotărît ceĭ 24 de boerĭ, tóta moşia Sf. Mănăstire Cotrocenĭ şi o aŭ împetrit după cum este obiceiul şi ispravnic sluga D-mele Vladimir ftori-portar, precum am veḑut D-mea şi cartea celor 24 de boerĭ de hotarnicie şi am adaos ravaşele domnescĭ la păr. eg. Kir Daniil Episcopul. Drept aceia am dat şi D mea ca să fie Sf. Mănăstire moşie stătătóre şi neclătite in vecĭ [1]).

4) Şi ĭar să fie Sf Mănastire Cotrocenĭ : satul Dinţeştii ot sud Ilhov, insă de preste tot satul in doue părţĭ stj. 2180 din câmp, din pădurĭ, din apă, din şederea satuluĭ şi de pretutindenelea de preste tot hotarul.

5) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ moşia ce se chiamă Făsaianiĭ de preste tot hotarul doue părţĭ stj. 1067.

6) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ doue morĭ cu vase in apa Argesuluĭ in moşia Dinţeştilor.

7) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ ocină la Luica, stj. 40, care este alăturea cu Dinţeştiĭ pre din'jos.

8) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ şi rumânĭ in satul Dinţeştiĭ anume . . . . . 19 la numĕr. Pentru că aceste moşiĭ din Dinţeştĭ şi din Fasaianĭ şi de la Luica şi cu morile de vase şi cu rumânĭ. carĭ scriŭ maĭ sus, cumpĕratuleam D-mea de la Teodosie călugărul, carĭ l'aŭ chemat pre nume mirenesc Tudoran biv vel clucer ot Aninósa ot sud Muscel, insă moşia Dinţeştiĭ stj. 2180 câte banĭ 45 cin. ughi 265 şi moşia Făsăeniĭ

---

1) Hotărnicia acesteĭ moşiĭ s'a făcut la 26 Noembre 7189 (1680). Archive Mănăstirea Cotrocenĭ, pachet. 2, doc. 17.

st. 1067 pe banĭ 40 cin. ug. 213 pol. şi 2 morĭ în vase za ughi 100 [1]) şi 40 de stj. la Luica po banĭ 100 cin. ughi 20 şi rumânĭ capete 10 po ug. 13 cm. ug. 247, care să fac cumpărătórea acestor moşiĭ, precum scriŭ maĭ sus şi cu rumânĭ dirept ug. 846 şi am dat D-mea aceştĭ banĭ toţĭ gata deplin in mâna luĭ Teodosie călugărul şi cu zapis de la mâna luĭ, la mâna D-mele şi cu toţĭ boeriĭ mărturie, care moşiĭ şi rumânĭ fostuiaŭ şi luĭ de cumperătóre de la Florescul Paharnicul sin Socol Clucerul din Cornăţenĭ şi de la Mihalcea sin Drăguluĭ ot Cislăŭ şi de la jupănésa luĭ Elena fata Cârsteĭ, clucerul sin Nica Slugerul i Grigorie Sărdarul siniĭ Buneĭ Vistierul şi aŭ dat tóte zapisele lor la mâna D-mele [2]).

9) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ ocina (moşia) ce se chiamă Găojaniĭ ot sud Ilfov, stj. 1050, din câmp, din pădure, din apă, din silistea satuluĭ, de pretntindenelea şi de preste tot hotarul, cu tot venitul care este alăturea cu moşia Dinţeştilor şi Făsăianilor şi se hotăreşte despre câmp cu Curbăneştiĭ, şi de către Argeş cu Mănăstirea Negoeştiĭ şi cu megiaşiĭ din Negoeştĭ şi despre altă parte iar cu moşia Negoeştilor. Pentrucă acésta moşie Gaojaniĭ, fostaŭ a Gógăĭ comisul arbănaşul (albanezul), cumperată de tată-sĕŭ Gógă Armaşul, iar D-mea o am cumperat de la jupănésa Toda a Gógăĭ comisul şi de la nepotul sĕŭ Sima, feciorul fie-se Dumitreĭ, fata Gógăĭ comisul stenjenul, po banĭ 60 cin. ug. 315 Pol. 2 banĭ, carĭ i-am dat D-nia mea, totĭ gata la mâinele lor şi cu zapişul lor de vêndare şi cu boerĭ mărturie [3]).

10) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ Cotroceniĭ, ocină ce se chiamă Clanţa [4]) de pe apa Colentineĭ ot sud Ilfov, stj. 1060 din câmp, din pudure, din apa Colentineĭ cu heleşteul şi cu morile, cu tot venitul, şi de pretutindenelea de preste tot hotarul, pre hotarele cele bătrâne şi pre semne şi hotarele să se ştie : din jos din fântâna cu ştiubeiul pre calea Racilor, până în calea moriĭ

1) Cumpărate cu Zapisul din 27 Ianuarie 7188 (1680). Arhive Mănăstirea Cotrocenĭ, pach. 2 act. 15. Afiorosite Manăstireĭ Cotrocenĭ, prin hrisovul din 17 Maĭ 7188 (1680). Archive Mănăstirea Cotrocenĭ, pach. 3, act. 13. Veḍĭ şi hrisovul din 8 Iunie 7188 (1680). Archive Mănăstirea Cotrocenĭ, pac. 2, act. 23.

2) Veḍĭ actele acesteĭ moşiĭ în pachetul 2 al Monăstireĭ Cotrocenĭ documentele 1, 2, 3, 6 şi 9. Documentele au o importanţă deosebită pentru familia Florescilor.

3) Acéstă moşie o afieroseşte Serban Cantacuzen Mănăstireĭ Cotrocenĭ cu hrisovul din 5 Iunie 7188 (1680). Arhive Condica Cotrocenilor 3, fila 84 v. şi 85.

4) Cumpărate la 28 Oct. 7189 (1680). Archiva Condica Cotrocenilăr, No. 3, fila 46.

Grozăveştilor de sus; şi din sus merge pe calea Baiĭ până în calea Măicăneştilor în rovină şi trece din rovină in sus, până in cărările vacilor. Pentru că am cumperat Domniea-Mea de la Óncea şi de la frate-sĕŭ Patraşcu, feciorii Popeĭ Manteĭ din Bucurescĭ şi de la nepoţiĭ lor Patraşcu şi Ianaki i Balaşa i Elina senii Gheorghe Logofetul brat Ónceĭ i Patraşcu, pre banĭ gata ughi 1000 şi i-am dat D-mea toţĭ gata deplin la mâinele lor, dinaintea tuturor boerilor D-mele in Divan, cu zapisul lor de vênḑare şi cu boerĭ mărturie [1]).

11) Şi iar să fie sf. M-rĭ Cotroceniĭ un codru de loc din moşia monăstireĭ Sf. Saveĭ ce se chiamă Grozăveştiĭ din jos [2]) dă pre Kolintina, însă stânjenĭ 200 in tóte părţile şi in lung şi in lat. P-că ajungênd capul iazuluĭ pre acéstă moşie, şi fiind tot pădure merée (pădure mare désă cu înnalţime egală) pus-am Domnia mea de om curăţit şi s'a făcut iazul, de la carĭ Monăstirea Sf. Sava nicĭ un folos nu avea [3]). Decĭ am făcut Dumnémea schimb cu monăstirea Sfinţi Sava, de aŭ dat Domnieĭ mele acest codru de loc. Iar Dumnea mea insă am dat monăstireĭ Sf. Saveĭ un loc de patru prăvăliĭ aicĭ în Bucurescĭ, care iaste la uliţa cea mare, ce merge spre biserica Colţeĭ Clucer şi iaste diu sus pre lângă Drăgan Iusbaşa şi din jos, pre lângă jupânésa Smaragda a luĭ Lefter Căpitanul de Vernescĭ (sat lângă Buzăŭ), în lung stânjenĭ 28 şi in lat stânjenĭ 6, ce a fost şi Domnieĭ mele de cumperătóre, de la acéstă jupânésă Smaragda şi de la feciorii eĭ, drept talerĭ 60 ca să fie moşie pentru moşie. După aceia făcut'am Domnia mea şi prăvăliile, cu pimniţă sub dênsele, cu tóte pe deplin, cu cheltuiala Domnieĭ mele, ca să fie monăstirea Sf. Saveĭ de întărire şi călugărilor de hrană; iar Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele pomană in vecĭ, fiind singur şi Sf. Sa Patriarchul Dosothei al Ierusalimuluĭ, a căruia metoh iaste şi Sf. Sava. Şi aşa cu voia Sf. Sale dând şi cartea Sf. Sale de tocmélă şi de aşeḑămint.

12) Şi iar să fie sf. monăstirĭ Cotrocenĭ, satul Cârstienesci dupre Kolintina ot Sud Ilfov, tot satul cu toţĭ Româniĭ şi cu

---

1) Inchinata Mănăstire Cotrocenĭ cu hrisovul din 10 Decembre 7189 (1680), Archiva Condica Mănăstireĭ Cotrocenĭ, fila 48 v.

2) Veḑĭ satul Grozăveştĭ.

3) Şerban Cantacuzen, cumpĕră moşia Grozăveşti de jos la 20 Noembre 7189 (1680). Archive condica monăstireĭ Cotrocenĭ, fila 46 v. şi 47.

tot venitul, din câmp, din pădure, din apa Colentinii și din șederea satului, de pretutindenelea și de preste tot hotaru, pre hotarele cele bătrâne și pe semne. Și rumânii să se scie pre anume: Creciun cu feciorii lui, Vladu cu feciorii lui, Dragomir cu feciorii lui, Ianaki cu feciorii lui, și alt Creciun cu feciorii lui, Bară cu feciorii lui, Stroia cu feciorii lui, Florea sin Badului Pencă cu feciorii lui, Badea brat (frate) Florii cu feciorii lui, Bran cu feciorii lui, Dan cu feciorii lui Ivoin cu feciorii lui și cu alții Rumâni câți s'ar mai afla din partea jupânesei Neagăi, fata lui Pătrascu Postelnicu. Pentru că l'aŭ cumpărat Domnia mea de la jupânésa Neacșa a Radului Căpitanul Dudescul și de la feciorii ei Radul i Gheorghe i Hrizea ì Andrei, fiii Radului Căpitanul Dudescul 400 și cu zapisul lor de vêndare și cu boeri martori [1]).

13) Și iar să fie Sf. monăstiri satul Hierăsti ot Sud Ilfov, tot satul și cu toți Rumânii și cu tot venitul, din câmp, din pădure, din apă și cu balta și din șederea satului de pretutindenelea și de preste tot hotarul, pre hotarele cele bătrâne și pe semne. Și Rumâni pe anume: Avram cu feciorii lui Radoslav i Mihail sinii lui Avram și cu feciorii lor. Stepan Croitorul cu feciorii lui, Radoslav cu feciorii, Musat brat (fratele lui) Radoslav cu feciorii lui, Dumitru cu feciorii lui, Dionisie cu feciorii lui, Radul cu feciorii lui, Stoica cu feciorii, Badea i brat ego (și fratele lui) Dragomir i Nistor și cu feciorii lor. Stoica i brat ego Balica cu feciorii lor, Coman cu feciorii lui, Sulgar cu feciorii lui și cu alți câți se bor m i afla Rumâni. Pentru că acest sat Herescì, cumperatul-am Domnia mea încă din boenic [2]) fiind Domnia mea Vel Spătar, de la jupânésa Elina Pârdésca drept bani gata ughi 366 pol și cu zapisul ei de vindare și cu boeri mărturie.

14) Și iar să fie Sf. monăstiri Cotroceni, satul Făureii ot sud Ilfov, tot satul cu tot hotarul și cu tot venitul, din câmp,

1) Afierosită monastirei Cotroceni, cu actul din 27 Septembre 7189 (1680). Moșia a fost în vechime a lui Radul Dudescu. Moșia Crêstienescii s'a unit cu moșia Grozăvescii de jos, într'un hotar ce se zice acum la Herĕstrău. Archiva monastirea Cotroceni, condica 3, fila 43 și v.

2) La 7178 (1672) în timpul lui Antonie Vodă din Popeștí fiind atunci Șerban Cantacuzen vel spătar. Jupânésa Ilinca Pardésca este fata domnii Florica fiica lui Mihaiŭ Vodă Vitézul. Ia în a doua căsătorie pe Pană Pardescu, vel Stolnic din care nu a avut de cât o singură fată numită Alexandra (știre comunicata). Archive monăstirea Cotroceni, pach. 6, act 16. Data monastirei Cotroceni prin hrisovul din 10 Iulie 7188 (1680) ibidem hris. 17.

din apă, cu balta, din şederea satuluĭ şi de pretutindenilea şi de preste tot hotarul, din hotar până'n hotar şi in lung şi in lat cât se va alege. Pentru că am cumpărat Domnia mea de la jupânésa Kaplea Buzésca stânjenĭ 600 za ughi 160 şi de la Costantin şi de la frate-sĕŭ Barbul siniĭ Mateĭ Postelnicul Buzescul stânjenĭ 8000 za ughi 320 şi de la Fătul Căpitanul şi de la frate-seŭ Oprea Căpitanul, siniĭ Nicăĭ Căpitanul stînjenĭ 500 za ughi 320 şi iar de la dinşiĭ stinjenĭ 200 drept ughi 66 pol şi de la Megieşiĭ din Făureĭ anume: Radul cu fratele seŭ Galuşca şi Tatul cu fratele seŭ Nanul şi Vladu Vătaful şi Muşat şi Paraschiva şi cu cumnatu-seŭ Iane şi alalţĭ megiaşĭ din Făureĭ stânjenĭ 200 za ughi 66 pol, insă moşie sterpă fără Rumânĭ, carĭ se face tótă moşia satuluĭ Făureĭ stânjenĭ 2400 cumperată cu banĭ gata za ughi 933 costande 6, carĭ iam dat Domnia mea toţĭ gata deplinĭ la mâinile acestor boerĭ şi megiaşĭ vinḑetorĭ, carĭ sunt pe rind scrişĭ maĭ sus şi cu zapisele lor de vinḑare şi cu boerĭ mărturie. Şi-aŭ vindut eĭ de a lor bună-voe şi fără de nicĭ o silă de către Domnia mea [1]).

15) Şi iar să fie Sf. monrstire Cotroceniĭ satul Făcăeniĭ ot sud Ialomiţa, tótă moşia partea jupâneseĭ Voichiţeĭ şi a surorisa jupâneseĭ Maricăĭ de Ojogea, cu câmpul şi cu balta cu tot venitul, şi din şederea satuluĭ de pretutindenelea de preste tot hotatul. Pentru-că acéstă ocină fostă a jupâneseĭ Voichiţeĭ şi a suroreĭ eĭ Marica fiind de zestre despre muma lor jupânésa Vlădaia, de aŭ ţinut cu bună pace, iar după mórtea jupâneseĭ Voichiţeĭ, sorusa jupânésa Marica, iaŭ dat şi iaŭ adaos dintr'acéstă moşie de la Făcăianĭ la Sf. monăstire a Domnieĭ in le Cotrocenĭ, stânjenĭ...... pentru poménă, iar stânjenĭ 1450, cumperatui-am Domnia mea de la jupânésa Marica stânjenĭ câte banĭ 66 cin tal. 725 cin ughi 473 şi i-aŭ vindut Domnieĭ mele de a eĭ bună voe şi cu zapis de vinḑare şi cu boeriĭ Domnieĭ mele mărturie [2]).

16) Şi iar să fie sf. Monăstirĭ şi Viele din délul Ţigăneştilor ot sud Muscel care se chiamă Râpa de sus şi Râpa de jos, cu casele cu pimniţă cu *slomnul* cu sghiabul cu téscul [3]) Şi iar 8 răzóre

---

1) Afierositul Monastirei Cotrocenĭ cu hrisovul din 29 August 7189 (1681). Archive monăstirea Cotrocenĭ pach. 11 hris 9.

2) Aferosita la 29 August 7189 (1680) Archive ibidem.

3) Tóte aceste sunt afierosite de Serban Cantacuzino cu hrisovul din 6 Iunie 7188 (1680). Aceste au fost ale luĭ Vintila şi a patinaşuluĭ Neagu feciorul Neculeĭ Logofăt Ţigănescu, (Arhive M-rea Cotrocenĭ pach. 10 hrisovul 17)

Alteța Sa Regală Principesa Maria cu mica Principesă Maria

de vie ce sunt in Piscul lu Barzu şi cu locul sterp ce merge până in hotarul din vale şi in sus pe vale, până in cursura văiĭ şi in jos alăturea cu viele luĭ Dumitraşco Logofĕtul. Şi în sat in Ţigănescĭ treĭ stânjenĭ de delniţă (făşie de pământ cu fânéţă) in lat; iar in lung cât se va alege. Pentru că aceste viĭ şi cu tóte pe deplin cum scrie maĭ sus, cumperatulém D-mea de la Radul Postelnicul nepotul luĭ Stroe Vornicul din Golescĭ drept banĭ gata talerĭ 210 şi cu Zapisul luĭ de vénzare şi cu boerĭ mărturie [1]).

17) Şi iar să fiie st. M. şi Cotroceniĭ Viele de pe valea Vălenilor in Délul Bărbăteşcilor ot sud Dâmboviţa şi cu 2 delniţe in sat în Bărbătescĭ şi cu liveḑile în póiele viilor. Pentru că aceste viĭ fostaŭ ale luĭ Neagoe Banul Săcuénul [2]) de cumpĕrătóre de la Udriste Camaraşul şi de la Cost. Tăicanul din satenĭ şi de la Radu i Stanislav dă acolo; iar după mórtea luĭ cumperatulém D-nia mea de la ginerele săŭ Bădică Clucerul din Bucşanĭ şi de la jupănésa luĭ Bălaşa fata luĭ Neagoe Banul drept talerĭ 500, care iam poruncit D-mea Păr. egumen Kir. Daniel Episcopul de aŭ dat aceştĭ banĭ, din venitul sf. M-ri la mâna Bădicăĭ Cluceriul şi a jupăneseĭ luĭ Bălaşa şi cu zapisul de vênḑare şi cu boerĭ mărturie [3]).

Şi aicia iar să se scie că am cumperat D-mea M-reĭ St. Saveĭ un loc de prăvălie la Uliţa cea mare, care merge spre Colţea Clucerul de la jup. Smaragda Lefteróia drept talerĭ 60, care este din Dragan Iusbaşa in jos, care este in potriva luĭ Mateĭ Cojocariul şi să vecinesce cu Dima slujer şi cn jup. Rada insă în lat stj. 6 şi am făcut D-mea pimniţă şi prăvăliĭ pe acest loc şi le-am dat D-mea M-rei Sf. Saveĭ schimb, pentru un codru de loc de la Colentina, unde aŭ făcut D-mea iazul pentru care schimb şi tocmială scrie maĭ sus. După aceia maĭ cumperatam D-mea iar de la jupănésa Smaragda pe lângă acest loc stj. 300 drept talerĭ 40 şi l'a dat D-mea iar M-reĭ Sf. Saveĭ, care se face tot locul până in Petco Abagiŭ stj. 9 drept banĭ gata talerĭ 100, care iam dat D-mea, toţĭ gata de-

1) Arhive M-rea Cotrocenĭ hrisóvele 17 şi 18.

2) Négoe Banul Secuianu este acela căruia Antonie Vodă din Popescĭ i-a tăiat nasul din causa pârilor boerilor Postelnicescĭ (veḑĭ Letopiseţ de Kogălnicénul III pagina 148.

3) (Arhive. Condica Cotrocenilor II fila 10) Vênzarea se face la 4 August 7189 (1681).

plin la mâna jupânesei Smargdeĭ şi am dat Domnia mea şi zapisul la M rea Sf. Save ca să fie acest loc cu prăvăliele moşie stătătóre, moşie pentru moşie [1]).

18) Şi iar să fie sf. M-rĭ a D-mele Cotrocenĭ, tótă ocina (moşia) satuluĭ Negoeştĭ ot sud Ilfov, însă din hotarul Dinteştilor până în hotarul.M-reĭ Negoeştilor stj. 150 din câmp din pădure din apă şi de pretutindenelea, pentru că aŭ cumperat părintele egumenul, Kir Daniel Episcopul, de la moşnenii satuluĭ Negoeştĭ anume Vişan, i Andronie, i Ión, i Négoe, i Ban, i Radu cu banĭ din venitul Sf. M-riĭ stj.... po banĭ 50 cu talerĭ 56 şi 33 costande şi cu zspisele lor de vêndare şi cu boerì mărturie [2]).

19) Şi iar să fie sf. Monastirĭ Cotroceniĭ nisce rumânĭ din sat din Slănicul de Jos ot sud Muscel, anume: Radul, sin Raduluĭ gură Négră cu treĭ feciorĭ şi Radul vornic (nepot) Radul cu un fecior şi Stancul Brat (frate) Radul i cu un fecior [şi Filip brat Stancului, i Vlaicul vornic Raduluĭ gură Négră cu treĭ feciorĭ *însă numaĭ capetele lor* şi cu toţi feciorii lor, fără moşie. Pentru că aceştĭ rumânĭ fostaŭ aĭ luĭ Teodosie Călugărul de la Aninósa [3]) Decĭ vìndênd el satul Dinţesciĭ şi cu 19 capete de *rumânĭ*, carĭ sunt maĭ sus scrişĭ anume, şi fiind fugitĭ, venitaŭ capete 7 şi lipsind capete 12, dataŭ Domnieĭ Mele aceştĭ rumânĭ din Slănicul de Jos, carĭ scrim maĭ sus, ca să fie cap pentru cap şi ceia lalţĭ din Dinţescĭ capete 12 când ar veni, iar să fie aĭ sf. Mânăstirĭ. Pentru că aşa s'aŭ tocmit cu Domnia mea cu zapisul luĭ şi cu boeriĭ Domnieĭ mele mărturie.

20) Şi iar să fie sf. Mânăstirĭ D-nieĭ Mele Cotrocenĭ, satu Bucul despre Ialomiţa ot sud Ialomiţa, însă tótă partea jupânesei Stancăĭ fata Lecăĭ Pitarul din Viezurescĭ şi a fie-seŭ Paană stânjenĭ de moşie 1159 din câmp, din pădure, din apă şi cu 2 vadurĭ de móră, unul de către satul Bucul, altul de către Pupezenĭ şi cu 22 de stânjenĭ de ocină din moşia Pupezenilor şi din şederea satuluĭ de pretutindenelea şi despre

1) Vedĭ istoricul statuluĭ Grozăveştĭ.

2) Cumpărarea s'a făcut la 21 Genare 7190 (1682) (Arhive. M-rea Cotrocenĭ pach. 2 act 25).

3) Acest călugăr l'a chemat în mirenie Tudoran bi vel clucer. El a avut de cumpărător atât moşia cât şi rumâniĭ de la Florescu paharnicul, snă otocol Clucerul de Cornăţenĭ şi de la Mihalcea paharnicul snă Dragul. (Afierosiţĭ cu hrisovul din 8 Iulie 7188 (1680) Arhive, ibidem act 23).

tot hotarul din hotar până în hotar, precum ieste alésă hotărâtă, impetrită și din sus și din jos care să fie stânjen cu cei de la Pupezeni 1181. Pentru că iam cumpĕrat Domnia Mea de la jupânésa Stanca și de la fiul seŭ Paană stânjeni câte 100 de bani cin taler 888 cin ughi 591, cari iam dat dumnéei toţi gata și deplin la mână jupânesei Stanca și a fiului seŭ Paană, dinaintea tuturor boerilor dumnélor și cu zapisul lor de vîndare și cu boeri mărturie [1])

21) Și iar să fie Mânăstirea Cotroceni ocină tot intr'acest sat Bucul, tótă partea jupânesei Stancăi, câtă aŭ avut de zestre dată de mama sa Stanca și de frate seŭ Paană stânjeni 500 din câmp din pădure din apă, din șederea satului depretutindenea si de peste tot hotarul, care ieste tot intr'un hotar pentru ci am cumpărat Domnia Mea de la jupânésa Ancuța și de la bărbatul ei Dancul sin Coltei Clucerul Doicescul stânjenul câte 100 de bani cin taleri 375 cin ug. 250 și am dat dumnéei toţi gata deplin la mâna jupânesei Ancuţei și a bărbatului ei Danciul Căpitanul, din naintea tuturor boerilor dumnélor și cu zapisul lor de vîndare și cu boeri mărturie. Face tóta ocina Bucului precum scrie mai sus și cu cei de la Pupezeni 1681 pe bani 100 cin taleri 1261 cin ughi 841.

22) Și iar să fie sf. Mânăstirii Cotroceni moșie in satul Bucul de Sus ce să dice Bucul Bătrân, tótă partea lui Vintilă feciorul lui Nedelea și a feciorilor lui Radului i Mihalcea, de peste tot satul și in lung și în lat stânjenul 180, din câmp din apă din șederea satului, de pretutindenele și de peste tot hotarul. Pentru că am cumpărat Domnia Mea de la Vintilă și de la feciorii lui Radu și Mihalcea stânjenul câte 100 de bani, tal. 135 cin ug 90 și cu zapisul de vîndare și cu boerii Dominei Mele mărturie. Insă in lungul acestei ocine stânjenul 180 din hotar până in hotar, precum merge și alaltă ocină acestui sat Bucul de sus.

23) Și iar să fie sf. Mânăstiri a Domniei Mele Cotrocenii ocină într'acest sat Bucul de sus, tótă partea popei lui Dumitru și a fie-si Stancăi nepóta lui Vintilă de peste tot satul stânjeni 120 din câmp din pădure din apă, din șederea satului, depretutindenelea și de preste tot hotarul. Pentru că

[1]) Afierosit la 7189 (1680) Septembre 26 (Arhive. Condica Mânăstirei Cotroceni III fila 200).

am cumpărat Domnia Mea de la Stanca fata Popeĭ luĭ Dumitru stânjenul pe banĭ 100 cin ugh C0 şi cu zapis al eĭ de vinzare şi cu boerĭ mărturie.

24) Şi iar să fie Mânăstireĭ Cotrocenĭ, moşie intr'acest sat Bucul de sus, din partea luĭ Stan Răul şi a fiu-săŭ Niculae sin Stan Răul stânjenul po banĭ 100 cin ug 20 şi cu zapisul luĭ de viḑare şi cu boeriĭ marturĭ.

25) Şi iar să fie sf. Mânăstirĭ a Domnieĭ Mele Cotrocenĭ satul Matăsesciĭ de pe Ialomiţa, tot satul cu tot hotarul şi cu tot venitul, insă tótă partea luĭ Ianaki Iusbasa Mătăsescu şi a nepotu-seŭ Dumitru şi a Neagăĭ femeia luĭ Vlădilă Logofătul şi a sorăsi Vlădoaia fetele luĭ Vladimir din Mătăsescĭ stânjenĭ 1200 din câmp, din pădure, din apa Ialomiţeĭ din şederea satuluĭ şi depretutindenea de peste tot hotarul din hotar până în hotar, precum este alésă, hotărâtă, impetrită şi din sus şi din jos. Pentru că am cumpărat Domnia Mea de la Ianaki Iusbasa Mătăsescul şi de la nepotu săŭ Dumitru şi de la Neaga femeia luĭ Vlădila Logofătul şi de la sora eĭ Vlădaia fetele luĭ Vladimir din Mătăsescĭ stânjenul pe banĭ 100 cin tal 900 cin ug 600 care le-aŭ dat Domnia Mea toţĭ baniĭ gata la mânele lor şi cu zapisul lor de vinḑare şi cu boeriĭ mărturie [1])

26) Şi iar să fie sf. Mânăstirĭ satul Bolésca dupre Dâmboviţa ot sud Ilfov, toată partea boiarinuluĭ Domnieĭ Mele State vel vistier din câmp, din pădure, din apă cu morile şi din şedere satuluĭ cu casele şi cu viele şi cu pământurĭ cu livezile de pretutindenelea şi de peste tot hotarul, verĭ cât s'ar alege. Pentru ca acéstă moşie Bolésca fostaŭ a boerinuluĭ d-mele State Vel Vistier de cumpĕrătóre de la Paraschiva logofătul Bolesteanul. Decĭ şi unde că după ce voiŭ cumpera D-mea, acéstă moşie o voiŭ da D-mea şi o voiŭ adăoga la sf. Monastire a D-mele Cotroceniĭ, ci maĭ mult pentru aceia s'aŭ îndemnat de o aŭ vêndut D-mele ca să fie luĭ poméne. Şi aŭ vêndut de a luĭ bună voe şi fără de nicĭ o silă de către Domnia mea.

27) Şi iar să fie sf. Monăstirĭ Cotroceniĭ satul Hărteştiĭ ot

---

1) Arhive. Momastirea Cotrocenĭ cond. III fila 217 v. şi 218. La 18 Aprilid 7225 Eg. Averkie maĭ cumpără 500 stânjenĭ în Mătăsescı, ibidem fila 218 v. şi 219. Cumpărată la 71911 (1682) Decebre 16 (Archive Monastirea Cotroc. pachet. 35 doc. 14) veḑı şi documentul 17 din 15 Iulie 1686 ibidem.

sud Muscel, tot satul cu tot hotarul, şi cu toţi rumânii câţi s'ar afla şi cu venitul din câmp, din pădure, din apă cu vadurĭ de móră în riul Câmpuluĭ-Lung, şi din şederea satuluĭ şi cu casele cu pimniţa de pétră, cu livedile, cu pometurile depretutindenelea de peste tot hotarul. Pentru că acest sat Hărteştiĭ, fostaŭ a jupâneseĭ Despeĭ, carĭ aŭ fost a luĭ Ioan Vistierul, şi tot l'aŭ ţinut pe séma eĭ cu bună pace, iar după aceia aŭ fost in dilele reposatuluĭ Antonie Voevod, fiind Domnia-mea in boerie in cinste vel Spetar, iar jupâneasa Despa, fiind ajunsă la adêncĭ betrineţe, şi ne avênd cine o căuta, cădutaŭ la Domnia Mea de o am căutat, şi o am miluit, şi o am isbăvit de mult nevoĭ. Decĭ şi ea pentru binele şi căutarea ce a avut de către Domnia Mea şi óre-ce când pohtea de cheltuială nu lipsiam a nu 'ĭ trimite. Dataŭ şi aŭ hărăzit Domnieĭ Mele acest sat Hărteştiĭ ca să 'ĭ fie de pomenire şi aŭ dat tóte cărţile şi zapisele ce aŭ avut de moştenirea acestuĭ sat Hărtesciĭ la Monăstirea Domnieĭ Mele Cotrocenĭ, ca să fie Sfinteĭ Monăstirĭ de întărire şi lor de mare pomană.

28) Şi iar să fie Sf. Mŏnăstirĭ Cotrocenĭ moşie in muntele Bucéciuluĭ de către apusul sóreluĭ şi semnele acesteĭ moşiĭ insă să se scie pe nume: Din curmătură în dreptul Loculuĭ până in riul Ursuluĭ, şi din riul Ursuluĭ in sus, cât ţine vêrfuĭ munteluĭ Buceciuluĭ tot, până în matca Ialomiciórei şi de acolo, pe matca Ialomiciórei in jos în dreptul Isvoruluĭ al Curmătureĭ, şi de acolo pe isvorul Curmătureĭ în sus iar până la Curmătură. Pentru că acéstă ocină din muntele Buceciuluĭ, pe semne şi pe hotare cum scrie maĭ sus, fostaŭ de moşie al boerilor din Cocorăsciĭ Kapleĭ despre móşa lor jupânésa Kaplea, anume Mateĭ Căpitanul sin Calotă Căpitanul, i Ghiorma sin Fiereĭ Căpitanul Ipak (asemenea) Ghiorma sin Calota cel betrin şi cu nepoţiĭ lor, i Gheorghe cu frate-seŭ Patraşco ot Câmpina, i Mihalcea cu frate-seŭ Iordachi siniĭ Neculaĭ şi cu nepotul lor Stroe. Aceştia toţĭ venitaŭ la Domnia Mea de aŭ vêndut Domnieĭ Mele acéstă moşie din muntele Buceciul, drept banĭ gata galbenĭ 200 şi cu zapisul lor de vindare şi cu boerĭ mărturie [1]; însă afară de două stâncĭ: una anume Délulu alta a Gorgoteĭ, ce sunt date de moşie lor de pomană.

1) Serban Voda Cantacuzino o afierosesce Monăstireĭ Cotrocenĭ şi părinteluĭ Daniel episcopul ecumenul diseĭ Monăstirĭ cu hrisovul din 9 Ianuarie. Anul 7189 (1681).

29) Şi iar să fie Sf. Monăstirĭ a Domnieĭ Mele Cotrocenii, tóte prăvăliele ce aŭ fost ale Domnieĭ Mele din Bucurescĭ, care sunt la uliţa cea mare, impotriva bisericeĭ Neguţătorilor şi cu pimniţa de sub dênsele, şi cu tot locul precum este ocolit cu bolovanĭ [1]. Pentru că tot locul acestor prăvălii, cumperatul-am Domnia Mea incă maĭ d'inainte vreme, fiind Domnia Mea in Boerie in cinste vel postelnic. intâiŭ de la jupâneasa Miţa a luĭ Iane Cojocarul [2], locul de prăvălie şi de pimniţă in lung şi in lat in faţa uliţeĭ stânjenĭ 6. palme 6; şi in lung stânjenĭ 28 drept talerĭ 47 ce le-aŭ fost şi lor de cumperătóre de la jupânésa Nécşa a Stoicăĭ Paharnicu din Rosvad şi de la Ghinea sin Cotiĭ şi de la frate-săŭ Dima şi de la surorile lor [3]. Şi iar am maĭ cumpĕrat Domnia Mea de la Gheorghe Cojocarul Paspala, locul luĭ ce l'aŭ avut pe lângă pimniţă la uliţă stânjenĭ 1 pol. şi palme 3 pol. şi in lung până in uliţa despre Drăghicĭ Logofetul. stânjenĭ 26 drept talerĭ 30 [4]. Şi iar am cumperat Domnia Mea de la Vasilie sin Vasilie Stolnicul ot Câmpina, partea luĭ cât a avut lângă aceste locurĭ drept talerĭ 22 pol. [5]. Şi iar am cumperat Domnia Mea de la jupânésca Anghelina a luĭ Calotă Clucerul şi de la fio-seŭ Costantin şi de la fie-sa

1) Hrisovul luĭ Serban Vodă Cantacuzino inchină Sfinteĭ Monăstirĭ Cotrocenĭ tóte prăvăliele in numĕr de 7 la 8, Ghenare 7191 (1683), ce le-a cumpĕrat maĭ d'inainte vreme in Mahalua Grecilor in tergul de sus, lângă care loc au maĭ cumpĕrat şi alte locurĭ in urma acestuĭ Hrisov Sau inceput zidirea hanuluĭ, *care han până a nu se ispravi*, au rĕposat Măria Sa, rĕmiind partea din Crivĕţ ne zidită, pe care loc ce au rĕmas ne zidit, au avut de gând sa facă grajdurĭ ci fiind că au rĕmas ne sĕvêrşit gândul Măriei Sale, Egumenií de atuncea au inchis cu un zid prost locul acela. Acum dară in ḑilele Măriĭ Sale Iω Constantin Al. Ipsilanti Voevod la leat 1803 Octombre 15, s'aŭ făcut şi s'a sĕvêrşit cum se vede prin cheltuiala şi ostenéla smereniei nóstre ὁ ἀρχιμανδρίτης Cotroceanu Visarion Λαδριοθησ (Arhive Condica Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No 1, fila 60.

2) Acel loc se află lângă biserica Grecilor; Muşa ne spune in actul de vindare că il vinde din causă că „Rĕmânênd *eŭ săraca de bozrul meŭ şi ajungônd la bogata lipsa*". Serban vel Postelnic il cumpĕră la 26 Februarie 7184 (1676) (Arhive. Condica Monăstireĭ Cotrocenĭ 1 fila 53, afierosite la 20 Octombre, 7189 (1680). Arhive. Mŏnăstirea Cotrocenĭ pachetul 25 hrisovul 30.

3) Serban Cantacuzino a cumparat maĭ mult de 39 locurĭ in Bucurescĭ intre care şi 1—4 prăvăliĭ de la Mŏnăstirea Raduluĭ Voda cu locul lor in Bucurescĭ in mahalaua Grecilor de au facut hanul (Serban Vodă) pe acel loc, iar egumenul Partenie maĭ târziu maĭ cumpără incă şapte prăvăliĭ la 10 Martie 7198 (1690). (Arhive Condica Cotrocenilor No. 1 fila 68).

4) Şerban vel Postelnic cumpăra in têrg tot in préjma bisericeĭ Grece de la George Paspala pe care il are de cumpărătóre de la Zaharia Mucea cu zapisul din 10 Agust 7185 (1677) (Arhive Condica Monăstireĭ Cotrocenĭ 1 fila 54 v.).

5) Alăturea cu locul amintit unde era pimniţă maĭ cumpără Serban Cantacuzen un loc 7185 (1677) August 12 fila 54 v. şi 55). Tot acolo maĭ cumpăra un loc de 2 prăvăliĭ de la jupâneasa Sultana Bogdaproste. 14 April 7193 1685) Arhive. Monăstirea Cotrocenĭ, pachetul 25 hrisovul 36.

Mihalcea, locul lor ,tot cât aŭ avut pe din sus, alăturea cu locul de la Gheorghe Paspala, drept talerĭ 63 [1]. Semnele acestuĭ loc să se scie: Din piatră in lat, stânjenĭ 5 şi 2 palme până in locul Neculeĭ Zugravul, şi in lung stânjenĭ 27, până in uliţa către Drăghicĭ Logofetul, carĭ se fac aceste cumpe-rătorĭ peste tot locul acestor prăvăliĭ 162 talerĭ pol. cincĭ ughĭ 150 şi 6 costande; şi aŭ vindut acestĭ toţĭ câţĭ sunt maĭ sus scrişĭ eĭ de a lor bună-voe şi fără de nicĭ o silă şi cu zapisele lor de vindare şi cu boerĭ mărturie.

30) Şi ĭar să fie Sf. M-rĭ Cotrocenĭ, moşia ce se chiamă Tămăduiasca, care este pe din sus alăturea cu hotarul Băléscăĭ, stj. 1500, ce aŭ fost tótă partea luĭ Mateĭ Clucerul Ciorogârleanul, din câmp, din pădure, din apă cu vad de móră in apa Dâmboviţeĭ şi din şederea satuluĭ depretutindenelea şi de peste tot hotarul, pentru că aŭ cumperat D-mea de la Mateĭ Clucerul stinjenul câte banĭ 66, care se fac talerĭ 750. Şi i-am dat D-mea aceştĭ banĭ toţĭ gata la mâna luĭ şi cu zapisul de vêndare şi cu mulţĭ boerĭ mărturie.

31) Şi ĭar să fie Sf. M-rĭ Cotrocenĭ, moşie in Pupezenĭ ot sud Ialomiţa tótă partea luĭ Tudor Iusbaşa din Buk. . . . . din moşia ce este alésă st. 40, din câmp, din pădure, din apă şi de

---

1) Serban Cantacuzino vel spătar cumpără acest loc de la sus numiţĭ proprietarĭ, un loc de prăvălie in Târgul de Sus in uliţa Zlătarilor alăturea cu locul cumpărat arat de la G. cojocarul Paspala.

Iunie 7187 (1679) (Arhive ibidem fila 55—58)

Idem de la Manta Portar şi femeia luĭ Maria 7104 Sep. 12

Arhive M-rea Cotrocenĭ. pach 25 act 38

Idem Serban şi sora sa Balaşa feciorul luĭ Nicolae Zugravul, un loc de prăvălie in Bucureştĭ 7194 Aprilie 9.

ibidem act. 93

Idem de la Ión Cismarul ibidem act 40

Idem de la Necula feciorul luĭ Iane Cupeţul de la Floreĭ un loc de casă 7193 Aprilie 23 ibidem act 17.

Idem de la Tudora un loc de prăvălie 7194 Aprilie 9

ibidem act 41

Idem de Leica feciorul luĭ Dumitru Făramiţa şi cu femeea luĭ. ibidem act 42

Idem de la Panait nepotul Doneĭ Pepanul Aprilie 23 7194. ibidem act 43

Idem de la Ilina jupănésa Badeluĭ Logofătul la uliţa Zlătarilor 7194 Iulie 6 ibidem act 44.

Idem de la Jipa i Barbu Negoiţă sniĭ Barbuluĭ Logofătul 7195 Maĭ 13. ibidem act 45

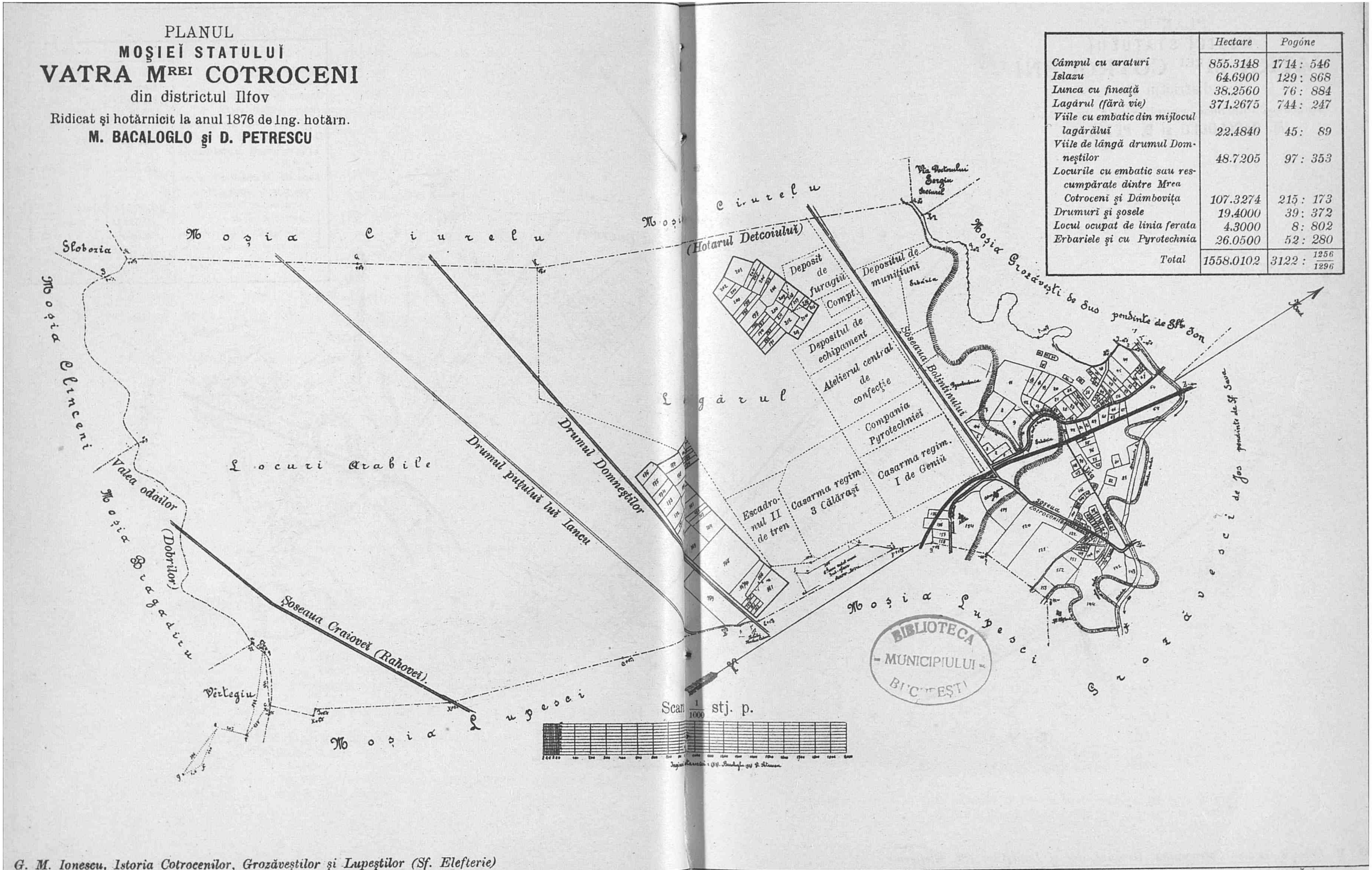
Idem Manta Portarul 7195 Maĭ 13 ibidem act 46.

Idem Idem 7195 Iulie 19. ibidem act 48

Idem de la Manul Neguţătărul ibidem act 49.

Dintr'un act a luĭ egumenul Paise Raduliotul se constată că hanul Serban Vodă era terminat in anul 7198 Maĭ 10 fiind egumen Partenie

ibidem act 50

	Hectare	Pogóne
Câmpul cu araturi	855.3148	1714 : 546
Islazu	64.6900	129 : 868
Lunca cu fineaţă	38.2560	76 : 884
Lagărul (fără vie)	371.2675	744 : 247
Viile cu embatic din mijlocul lagăruluĭ	22.4840	45 : 89
Viile de lângă drumul Domneştilor	48.7205	97 : 353
Locurile cu embatic sau rescumpărate dintre M^rea Cotroceni şi Dâmboviţa	107.3274	215 : 173
Drumurĭ şi şosele	19.4000	39 : 372
Locul ocupat de linia ferata	4.3000	8 : 802
Erbariele şi cu Pyrotechnia	26.0500	52 : 280
Total	1558.0102	3122 : 1256/1296

I.V. SOCECŬ, BUCURESCI

O pólă de icónă în care se vede şi forma bisericeĭ, ast-fel cum a zidit'o Şerban Vodă Cantacuzino.

peste tot hotarul. Pentru-că am cumpĕrat D-mea de la Tudor Iusbaşa stj. câte banĭ 66 cu tal. 20 şi cu zapisul de vêndare care i-aŭ fost şi luĭ cumperătóre de la socrul sĕŭ Stanciul Vataful şi de la fratele sĕŭ Gheorghe din Pisculeştĭ.

32) Şi ĭar să fie Sf. M-rĭ a D-mele Cotrocenĭ, 7 prăvăliĭ aicĭ in târg in Bucureştĭ, carĭ sunt tóte in rind pe locul ce aŭ fost a luĭ *Iştfan* băcanul, cumpĕrat de Nedelco Clucerul la uliţa in potriva Căldărarilor. Să se ştie şi locul acestor prăvăliĭ la uliţă din colţul prăvălieĭ, intru care şade Aldea Bacanul până in uliciόra de lângă casa Toboşóeĭ Rachiereseĭ. Şi in lung din faţa uliţeĭ din pod, până in casa luĭ Bogdan Şătrariul. Pentru că a cumpĕrat D-mea 5 prăvăliĭ de la Iorga Stolnicul şi de la frate-sĕŭ Nedelco siniĭ Nedelco Clucerul. Iar 2 prăvăliĭ de la Pană Neguţitorul generele luĭ Nedelco Clucerul şi de la jupănésa luĭ Anica, ce aŭ fost de zestre date de Nedelco Clucerul. Insă prăvăliĭ po talerĭ 50 cu talerĭ 320 şi cu zapisele lor de vêndare şi cu boerĭ mărturie.

33) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ a D-mele Cotrocenĭ, ţiganĭ 6 suflete anume . . . . . Pentru că i-am cumpĕrat D-mea de la Kircă Logofetul Rudeanul din Curtişóra şi de la fiul seŭ Diicul Stolnicul pe banĭ gata talerĭ 150 cin. ug. 100 şi cu zapisul de vêndare şi cu boerĭ mărturie.

34) Şi ĭar să fie Sf. M-rĭ douĕ sălaşe de ţiganĭ anume . . . . Pentru că i-am cumperat D-mea de la Barbul Comisul Filişanul drept banĭ gata talerĭ 200 cin. ug. 133 pol 33 Costande şi cu zapisul luĭ de vândare şi cu boerĭ mărturie.

35) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ a D-mele Cotrocenĭ, treĭ sălaşe de ţiganĭ anume . . . . Pentru că i-a cumperat D-mea de la Ion i Nicula, feciorіĭ luĭ Duminică căpitanul, ot Lipia ot sud Argeş, drept banı talerĭ 350 şi cu zapisul lor de vêndare şi cu boerĭ mărturie.

36) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ a D-mele Cotrocenĭ, 4 sălaşe de ţiganĭ anume . . . . . Pentru că i-aŭ cumperat D-mea de la Tudor Tatrariul ot Grecĭ [1]) şi de la feciorіĭ luĭ, pre banĭ gata talerĭ. 550 cin. ug. 366 pol. 33 cost. şi cu zapisul lor de vêdare şi cu boerĭ mărturie.

37) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ Cotrocenĭ un salaş de ţiganĭ

---

1) Este acel care pe nedrept a vêndut luĭ Serban Cantucuzino moşia Grozaveştĭ de sus (veḑĭ satul Grozaveştĭ).

anume . . . . (4 suflete). Pentru că i-aŭ cumperat D-mea de la Tanasie Armaşul Săracinescul, drept talerĭ 100 şi cu zapis de vèndare şi cu boerĭ mărturie. Pentru că aceştĭ ţiganĭ toţĭ câţĭ sunt maĭ sus scrişĭ, puind D-mea ispravnic şi cumperător de ţiganĭ, Sf. Mănăstire a D-mele de la Cotrocenĭ, cumperatu-aŭ aceştĭ ţiganĭ cu baniĭ de la D-mea, Radul Comisul Ştirbeĭ fiind ispravnic precum scriŭ zapisul luĭ şi ale vêndătorilor ce aŭ dat la mâna D-mele la leat 7188 (1680).

38) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ a D-mele Cotrocenĭ, ţiganĭ anume . . . . . . 29 capete. Pentru că i-am cumperat D-mea de la Preda sin Corneĭ Cluceriul ot Ciovirnişanĭ ot sud Mehedinţĭ; însă capul de ţigan po tal. 20 cin. talerĭ 580 şi cu zapisul luĭ de vêndare şi cu boerĭ D-mele mărturie.

39) Şi ĭar să fie Sf. M-rĭ Cotrocenĭ, un ţigan pe nume Stan sin Dobri ţiganul, care ţine o ţigancă a Monăstireĭ. Pentru că o aŭ cumperat Părintele Partenie, egumenul de la Luca Monahul ce l'aŭ chemat mireneşte Lupul Vornicul ot Gălăşeştĭ ot sud Vlaşca, cu banĭ din venitul Mănăstireĭ talerĭ 20 şi cu zapisul luĭ de vêndare şi cu boerĭ mărturiĭ.

Pentru că aceste moşiĭ şi sate cu rumânĭ şi viĭ şi morĭ şi ţiganiĭ toţĭ şi tóte câte se află scrise intr'acest chrisov al D-mele, cumperatuleam D-mea tot pre banĭ, vênḑênd D-mele toţĭ câţĭ sunt maĭ sus scrişĭ vênḑătoriĭ toţĭ anume, eĭ de a lor bună-voe şi fără de nicĭ o silă de către D-mea, banĭ daţĭ fieşte căruia în Divan, dinaintea cinstituluĭ Părintele nostru Kir Teodosie Mitropolitul şi a tuturor boerilor D-mele şi cu zapisele lor de vênzare şi cu boerĭ mărturie. După aceia datuleam D-mea şi le-am adaos Sf. şi D-zescĭ Monăstire a D-mele de la Cotrocenĭ. Aşişderea şi cu alte miliĭ dintru ale Ţăreĭ din veniturile Domnieĭ cum şi de la alţĭ pre câţĭ inaintea nóstră cu osârdie către Dumneḑeescile lucrurĭ Domnieĭ pildă am luat, intru hrana şi ţinerea slujitorilor acesteĭ Sf. şi Dumneḑeeescĭ Mănăstire, să pótă neprestano cânta şi slăvi numele Mareluĭ şi a Tot Ţiitoruluĭ Dumneḑeŭ şi cuvintul luĭ mărturisindu-l in vecĭ pomenind şi pre noĭ şi pre toţĭ ăĭl'altĭ pravoslavnicĭ Domnĭ şi pre tot rodul creştinesc.

Şi tóte acestea câte sunt maĭ sus scrise, le-am închinat şi le-am dat Sfinteĭ şi Prea curateĭ după cum sunt scrisă tóte anume intr'acest cinstit hrisov al D-mele. Sub care sunt întărite şi adeverite cu pecetea şi iscălitura nóstră (urméză

blestemele care ar trebui să cadă pe capul acelor ce ar dori să strice hrisovul). Iar marturiĭ pusaŭ D-mea: Barbul vel Ban al Craioveĭ, Gligorie vei Logofet, Barbu vel Clucer, Diicul vel Stolnic, I. Dimitrasco Logofet Pisah, Radu Năsturel biv vel ban, State vel vistier, Ghincea vel postelnic, Papa vel comis, Badea vel vornic, Constantin Brancoveanu vel spatar, Const. Cantacuzino vel paharnic, Şerban veļ Logofet.

Leat 7191 (1683) Februarie 10 [1]).

Hrisovul Cotrocenilor dat de Şerban Vodă Cantacuzino, este continuat de succesorul seŭ Constantin Brâncoveanu.

In hrisovul de inchinare din 1682, Şerban Vodă Cantacuzino prevedea că egumeniĭ să ingrijéscă spre a cresce avutul M-reĭ; Partenie, urmaşul luĭ Daniel Episcopul in egumenia M-reĭ Cotrocenilor, s'a îndeplinit cu prisosinţă sarcina impusă luĭ de piosul donator. O parte din aceste donaţiunĭ şi cumpărărĭ, sunt trecute şi confirmate prin acest hrisov in stăpânirea M-reĭ Cotroceniĭ, iar despre cele-l'alte vom vorbi la egumenia luĭ Parthenie. Hrisovul pe care 'l continuăm aicĭ este dat de Constantin Brâncoveanu in anul 7209 (1700) Decembre 15 [2]).

«Şi iar să fie Sf. Monăstirĭ (Cotrocenĭ) să aibă a luare tótă vama de la oraşul Flocĭ, a treia parte din venitul vămeĭ al III ban şi din 3 peştĭ un peşte şi din judecăţĭ măcar şi din glóbe tot al treilea ban; iar din vameşĭ ceĭ ce ar cumpăra vama de la Domnie, să n'aibă nicĭ o trébă cu III parte ce este pentru M-re. Aşişderea pentru dările şi cheltuelele ce are vama de la Domnie de daŭ vameşiĭ... aŭ măcar alte ce s'ar maĭ fi de acelea, de tóte să aibă M-rea odihnă şi bună pace, cât nimic să nu se ia din partea şi din venitul M-reĭ măcar un ban; pentru că acele ce ar fi partea M-reĭ după ce aŭ dat răposatul Şerban Vodă acéstă danie, aŭ scos şi din visterie pe cât se făcea partea Monăstireĭ pe al treilea ban, carĭ n'aŭ rămas asupra vameşilor nicĭ un ban, că s'aŭ scos deplin.

Drept acea şi Domniamea, încă am intărit dania acésta ce maĭ sus s'aŭ zis, este ca să aibă Sfînta Monăstire a lua pe deplin precum aŭ luat şi până acum să fie Sfânta Monăstire de intărire.

---

1) Archivele statuluĭ Condica M-reĭ Cotrocenĭ No. 1 fila 16—23.
2) Archive Condica Brâncovenéscă (1693—1713) fila 598 - 605.

40) Şi iar să fie Sfântei Monăstiri tot vinăriciul din délul Ţigăneştilor cât a fost domnesc şi din délul Viţikestilor care s'a ţinut de délul Piteştilor, să aibă a luare Sfânta Monăstire dintr'aceste două déluri de la tot omul din 10 vedre o vadră, cu părpărul şi cu ploconul după obiceiŭ, însă de la cei ce vor da vinăriciu domnesc. Iar vinăricerii din délul Piteştilor să n'aibă nici o trébă măcar or cine ar fi, precum aŭ dat şi aŭ adaos răposatul Şerban Voevod la Sfânta Monăstire; aşişderea şi Domnia mea am întărit acéstă danie ca să fie sfintei Monăstiri stătătóre.

41) *Şi iar să fie Sf. Mŏnăstiri*, ca să aibă a luare de la ocna ce se numesce Telega sare bolovani 400, în toţi anii însă la vreme, în postul Sân-Petrului şi să aibă a o ridica de la gura ocnei, fără de nici o trébă, s'o ducă părinţii unde le va fi voia, saŭ măcar... la vad să o trécă să o vindă, măcar şi aici în Bucuresci, tot fără de vamă şi fără de ghiumruc (.......) şi de cheltuelele ratei, cât şi de altele ce ar avea sarea, tóte să aibă bună pace de către toţi vameşii, la nimic val saŭ bântuială să nu-i pue Pentru că şi acéstă danie de sare fiind date de răposatul Şerban Vodă, Domniamea incă am întărit, ca să ia în toţi anii, precum aŭ luat până acum acéstă sumă de bolovani, ce sunt mai sus zişi, ca să fie Sfintei Monăstiri de întărire.

42) *Şi iar să fie Sfintei Mŏnăstiri* tótă partea de la satul Pietrile ot sud Vlaşca, însă tótă balta cât a fost partea domnéscă, să aibă a luare Monăstirea vama dintr'acéstă baltă de la tot omul pe deplin, precum aŭ luat stolnicii de la Greaca şi să aibă a vina într'acéstă baltă, ispravnicul vămei de la acéstă Monăstire cu năvodarii, cari ar fi cu ştirea lui; iar stolnicii ce ar fi la Greaca să n'aibă nici o trébă; nici a vina în acea baltă, nici vamă a lua. Pentru că ce a fost venitul acestei bălţi, răposatul Şerban Vodă, aŭ dat şi aŭ adaos la acéstă Sfintă Monăstire: de aceia şi Domnia mea, încă am întărit dania acésta, după tocméla şi aşezământul cum scrie mai sus să fie Sfintei Monăstiri de întărire.

43) *Şi iar să fie Sf. Mŏnăstiri*, tot vinăriciul de la acest sat Pietrile cât aŭ fost partea domnéscă şi aŭ luat vinăriciu din délul Bucurescilor, să aibă a luare Sfinta Monăstire vinăriciŭ de la tot omul din 10 vedre o vadră, cu părparul, cu

poclonul după obiceiu. Iar vinăriceriĭ, ceĭ ce ar fi in délul Bucurescilor să n'aibă nicĭ o trébă.

44) Şi iar sa fie Sf. Monăstirĭ acest sat Pietrile Slobozie şi să fie in pace şi ertaţĭ: *de bir de lună, de talere, de sémăriĭ, de miere cu céră, de gălétă cu fin, de dijmă de stupĭ, de râmătorĭ, de oerit, de vinăriciul domnesc, de împrumutul de galbenĭ şi de vameşiĭ de la Greaca.* Să nu ia vamă de peste cât va ţine ocina satuluĭ Pietrile, nicĭ din partea ce a fost domnéscă, nicĭ de altele de nimic, nicĭ un val şi nicĭ o bântuială să n'aibă şi să fie in pace *de fumărie, de măjarie,* de către *baniĭ de margine, de bănişoriĭ de judeţ, de caĭ de olac, de podvódă, de mertice, de conace, de lucru domnesc, de scândurĭ, de lemne, de opăcinaşĭ, de óie sécă, de sulgiŭ, de zaherile, de satarale ce se pun pe siliste, de sursaturĭ,* de navlonurĭ, de birul haraciuluĭ, de cară de óste, de caĭ domnescĭ şi impărătescĭ, de birul tutunărieĭ şi de tóte dăjdiele şi orânduelele, câte vor eşi peste an in ţéra Domnieĭ mele, nicĭ un val şi nicĭ o bântuială să n'aibă. Aşişderea şi alţĭ ómenĭ streinĭ, carĭ ar veni de peste Dunărə, aŭ ditr'alte părţĭ: Sêrbĭ, grecĭ, arbănaşĭ (albanezĭ), moldovenĭ, ungurĭ, ómenĭ fără de bir şi fără de gâlcévă şi s'ar aşeza într'acest sat, şi aceia incă să fie in pace şi iertaţĭ de tóte cum scrie maĭ sus, numaĭ rumâniĭ boereştĭ, aŭ alţĭ ómenĭ de ţéră cu dajdie, să nu se priméscă. Iar din dările ce s'aŭ dat la Domnie câte sunt maĭ sus zise să aibă a le da, satul Pietrile, tot la Sfinta Monăstire: dijmăritul, oeritul, vinăriciul, gălèta finuluĭ, insă pe cât se vor putea tocmi, cu care va fi năstavnicul (egumenul) Sfinteĭ Monăstirĭ. Iar de către dijmăriĭ, oiariĭ, i vinăricerĭ, carĭ ar cumpăra slujbe de la Domnia mea, să aibă bună pace şi de altele de tóte precum scrie maĭ sus. Aşişderea şi pentru judecăţĭ, să n'aibă niminea trébă intr'acest sat Pietrile, nicĭ vorniciĭ, nicĭ stolniciĭ de la Gréca, nicĭ baniĭ de margină, nicĭ bănişoriĭ de judeţ, nicĭ protopopiĭ, nicĭ alt niminelea, nicĭ o judecată saŭ *pradă,* fără cât numaĭ părintele ce va fi năstavnic aci, la acéstă sf. Mönastire şi ispravnicul, care se va pun acolo la acel sat Pietrile, de egumenul ce va fi, aceia să-ĭ judece şi să-ĭ impace; şi care va fi de viuă, să-ĭ facă certare fieşte-căruia după a luĭ vină. Iar care s'ar adəverea hoţ infăţişat saŭ ucigaş, pre uniĭ că aceia să-ĭ trimiţă aici la curte să-ĭ judece Domnia. Pentru că aceste

mili de la acest sat Pietrile ce este slobozie sf. Monastirĭ, fiind date și miluite de răposatul Șerban Vodă, Domnia mea incă am intărit, mila și dania acésta peste tocmélă, cu tóte pe deplin precum maĭ sus pe rând s'aŭ numit, ca sa fie sfinteĭ Monăstirĭ de intărire.

45) *Și iar să fie Sf. Mŏnăstirĭ Cotrocenĭ*, tot vinariciul Bucureștilor cât aŭ fost partea domnească, ca să aibă o luare, părinţiĭ Călugărĭ din an in an, vinăriciul domnesc, de la ceĭ ce vor avea viĭ intr'acest deal, din 10 vedre o vadră cu părpărul și ploconul de nume: insa de la ceĭ ce daŭ, vinăriciŭ domnesc, din drumul Giurg uluĭ până in via monăstireĭ Raduluĭ-Vodă, precum aŭ dat și aŭ miluit răposatul Șerban-Vodă cu hrisovul Domnieĭ luĭ iscălit; și după danie tot aŭ luat părinţiĭ Călugărĭ acest vinariciŭ câţĭ-va anĭ. Iar când aŭ fost acum in ḑilele Domnieĭ-mele, sculatu-saŭ preoţiĭ de la biserica domnească, din Curtea ce este aicĭ in Bucureștĭ cu gâlceava, și aŭ venit de s'aŭ intrebat de faţă cu călugăriĭ inaintea Domnieĭ-mele in Divan; Și așa ḑicea preoţiĭ: cum că acest vinăriciŭ și cu cele-l'alte... de la baltă, au fost date maĭ dinainte vreme sfinteĭ bisericĭ domneștĭ, ca să ia acest vinăriciŭ drept 200 talerĭ in toţĭ aniĭ, pentru venitul unor morĭ, ce aŭ avut biserica Domnească in apa Dâmboviţeĭ din sus de Curtea Domnească, impotriva băeĭ celeĭ vechĭ și pentru marea inecăciune și stricăciune ce făcea gradineĭ domneștĭ, și incă și surparea maluluĭ Sfinteĭ Mitropoliĭ, răŭ posatul Vodă aŭ pus de aŭ tăiat morile din temeĭ și pentru venitul lor, aŭ fost socotit impreună cu toţĭ boieriĭ divanuluĭ de aŭ aflat acest vinăriciŭ din dealul Bucureștilor și cu cel de la Baltă; insă partea domnească ca să ĭaie preoţiĭ sume ce s'aŭ ḑis maĭ sus. Și incă maĭ ḑiceaŭ preoţiĭ, cum că de vreme ce aŭ dat Șerban-Vodă la sfânta monăstire vinăriciul din dealul Bucnreștilor, lor nu li-se implinește suma de banĭ numaĭ de la Baltă. Iar părinţiĭ călugărĭ eĭ așa ḑiceaŭ: Cum de când aŭ dat răposatul Șerban-Vodă acest vinăriciŭ la sfânta monăstire sunt anĭ... și tot aŭ luat acest vinăriciŭ, fără de nicĭ o gâlceavă. Intr'aceea Domnia-mea, vrênd ca să se dovedească dreptatea și cum ca să nu se facă vre-o lipsă nicĭ la o parte nicĭ la alta, am judecat cum să aibă a merge părinţiĭ călugărĭ impreună cu preoţiĭ insă la vremea ce să scrie, tot vinăriciul cât se va afla la baltă, cu seamă bună să se vada,

câtă sumă de banĭ va eşi din vinăriciul bălţeĭ, cât a fost partea Domuească şi aşa după porunca Domnieĭ-mele, când aŭ fost la vreme, aŭ mers dimpreună acolo, de aŭ scris toate, când aŭ fost să se ia vinăriciul şi făcêndu-se socoteală li-s'aŭ împlinit toţĭ baniĭ din vinăriciul bălţeĭ ughi 200 cât le este să ia; decĭ Domnia-mea, am socotit dimpreună cu cinstitul părintele nostru Kir Teodosie Mitropolitul ţăriĭ şi cu toţı cinstiţiĭ boieriĭ divanuluĭ Domnieĭ-mele, ca să nu fie preoţiĭ şi grămăticiĭ de rânduiala banilor, ce aŭ avut, nicĭ să se strice pomana luĭ Şerban-Vodă ce aŭ făcut la această mŏnăstire Cotrocenĭ, nicĭ să fie gâlceavă între dênşiĭ, ci numaĭ să aibă o luare preoţiĭ tot vinăriciul de la baltă, cât este partea Domnească şi părinţiĭ călugărĭ încă să aibă o luare acest vinăriciŭ din dealul Bucureştilor, precum l'aŭ dat şi l'aŭ miluit răposatul Şerban-Vodă cu bună pace de către preoţiĭ şi grămăticiĭ de la biserica Domnească, ca să fie sfinteĭ monăstirĭ stătător [1]).

(Urme zĭ mărturiele boerilor). Decembre 15 pag. 7209 (1700).

[1]) Arhivele statuluĭ. Condica Brâncovenească citată pag. 605.

Filaret II Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ.

CAP. V

Inchinarea Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ la Muntele Atos

După ce Şerban-Vodă Cantacuzino, termină ḑidirea bisericeĭ Cotrocenĭ cum şi locuinţele şi imprejurimea, după-ce inzestrează cu vestminte şi vase sacre cu dărnicie ĭmpărătească, să hotărăsce să o facă mŏnăstire şi să o pună sub patronagiul celor douĕ-ḑecĭ de monăstirĭ din Muntele Atos, adică la toate.

In anul 7190 (1681) luna Octombrie dă celebrul chrisos de inchinare in care stabilesce, cu o profundă prevedere patriotică, modul cum trebue să fie administrată mŏnăstirea de Comunităţile din Atos. Iată cum să exşrimă Domnitorul in preambulul Chrisovuluĭ.

«Firea şi insuşĭ sfânta scriptură, ne invaţă că tóte sunt stăpânite şi ıngrijite de Pronia Dumnezeiască, ca tóte cele vêḑute şi chiar nevêḑute, nu-ĭ rêmân necunoscute că toate cele ce sunt pe pământ şi in mare, se mişcă şi sunt povăţuite de Ea. Toţĭ oamenii nădăjduindu-se şi sprijinindu-se pe Dânsa, pot să alerge fără grije, uniĭ până la marginile pământuluĭ, alţiĭ se avânte pe valurile mărilor, alţiĭ trec prin mijlocul pericolelor fără teamă de a fi atinşĭ. Pronia Dumnezeiască este chemată şi de pasările cele micĭ cum zice prorocul David; Ea rândueşte pe oamenĭ — ḑice fericitul Apostol — incă din pântecele mameĭ lor prin căĭ osebite, aşa, că nimenea nu póte tăgădui, că ceea-ce ni se intâmplă să nu fie rinduit de maĭ'nainte de Dânsa, căcĭ şi noĭ — ca orĭ-ce om in această viaţă, fiind inconjuraţĭ de multe greutăţĭ şi primejdiĭ n'am fi fost mintuiţĭ, dacă acéstă Pronie, nu ne-ar fi scăpat. pentru

care lucru nu suntem vrednicĭ să mulţumim luĭ Dumnezeŭ după cuviinţă, pentru nepătrunsele minunĭ şi bunătăţĭ revărsate cu îmbelşugare asupra noastră. Ne rugăm, binecuvîntăm şi preamărim sfântul şi marele séŭ nume, rugându-ne neîncetat ca cu nemărginita-I milă să ne sprijinească în tóte ce dorim să facem pentru proslăvirea numeluĭ séŭ celuĭ sfânt.

Noĭ după ce ne am gândit la nimicnicia lucrurilor omenescĭ înaintea celuĭ Prea Inalt, am înălţat această mănăstire întru slava sa cu tótă grijea şi sârguinţa la locul numit Cotrocenĭ. Şi nu fără o pricină bine-cuvîntată am făcut'o în această parte, fiind că aicĭ s'aŭ revărsat Dumnezeiasca milă spre noĭ.... Din acest loc D-l nostru Isus Christos şi Prea curata şi Sf Fecióră Maica Sa neaŭ scos şi păzit de străinĭ resculaţĭ contra nóstră şi carĭ aruncaŭ blasfemiĭ asupra nóstră. De aicĭ (de la Cotrocenĭ) am fost mântuiţĭ de mâinile vrăjmaşilor sângeroşĭ, carĭ doreaŭ să şteargă numele nostru dintre ceĭ viĭ Am înălţat acéstă Monastire pentru mulţumirea şi întru pomenirea Prea Sfinteĭ împărăteseĭ Puterilor cerescĭ şi Feceoreĭ nemuritóre căreĭa iĭ datorim scăparea nóstră şi pentru a proslăvi în vecĭ mîntuirea ne aşteptată trimisă nouă de la Dumnezeŭ. Noĭ am ridicat şi înălţat acéstă biserică, chemind pe Prea Sfînta Fecióră şi tuturor fac cunoscut că Dumnezeŭ cel Prea Sfint şi Maica sa, scapă din mâinele sângeroşilor vrăjmaşĭ pe orĭ care cu credinţă nădăjduesc spre Dênşiĭ.

Noĭ, nu numaĭ că am zidit acéstă Sf. Monăstire după cum se vede în timpul domnieĭ nóstre şi cu mijlócele pe care le-am avut la îndemîna, ci am împodobit'o cu îngrijire pe din lăuntru cu tóte felurile de podóbe: cu stofe preţióse, argintariĭ vase şi obiecte sfinţite. In afară 'ĭ am făcut case, 'ĭ am afierosit moşiĭ şi în sfîrşit tot ce este trebuitor uneĭ Sfinte Monastiriĭ ca acésts, cu'n cuvînt bunurĭ mişcătóre şi ne mişcătóre, ca să fie cu îmbelşugare pentru hrana şi întreţinerea părinţilor călugăriĭ carĭ vor locui aicĭ, pentru ajutorul streinilor carĭ vor veni din afară aicĭ, saŭ acelor care ar veni să visiteze acéstă mŏnastire şi a'şĭ face rugăciunele.» Apoĭ hotăresce ca acéstă regulă să fie urmată atât de Domnitoriĭ care vor urma în scaunul domniĭ cât şi de rude, cum şi de părinţiĭ egumeniĭ însărcinaţiĭ cu supra-vegherea. Iar maĭ departe adaogă hrisovul: «Neam hotărît a pune acéstă Monastire sub Sfînta protecţiune a Munteluĭ Athos «Dar noĭ n'o punem numaĭ sub pro-

tecţiunea a 20 adică a tuturor Mŏnăstirilor câte sunt in Sfintul Munte, pentru ca fiĭ care din ele una ca şi alta să ingrijéscă de acéstă Mŏnastire, folosindu-se de veniturĭ, pentru ca părinţiĭ călugăriĭ să se róge toţĭ luĭ Dumnezeŭ pentru mântuirea sufletuluĭ meŭ şi pentru anĭ indelungaţĭ, atit cât Dumnedeŭ ne va lăsa in acéstă lume, cum şi pentru pomenirea părinţilor moşilor şi stămoşilor noştrĭ şi pentru că Muntele Athos să pótă contribuĭ la buna stare şi prosperarea acesteĭ Sfinte Mŏnastirĭ aşa că acéstă dorinţă a nóstră să fie ne strămutată şi riguros observată, noĭ punând biserica sub patronagiul Sfintuluĭ Munte 'ĭ punem şi următórele indatorirĭ:

1) Când se vor trimite acesteĭ Mŏnastirĭ superiorĭ, eĭ vor alege un om cu frica luĭ Dumnezeŭ, blând şi inţelept, virtos şi cunoscut pentru faptele sale bune, profund cunoscător in afacerile Monastireĭ şi ne pătat; părintele egumen impreună cu tot soborul călugărilor să locuiască in curăţenie; egumenul să fie ales de tóte comunităţile religióse din Muntele Athos şi cu condiţie, ca el să fie invăţat plin de inţelepciune şi când işĭ va indeplini insărcinarea cu sfintenie; nu va fi invoit nimănui de al depărta din funcţia sa de egnmen şi maĭ cu sémă dacă va da la fie-care 3 anĭ, o socotélă exactă de veniturile Monastireĭ şi dacă i va conveni comunităţĭ va continua a conduce şi maĭ departe Mŏnastirea, căcĭ desele schimbărĭ de egumenĭ, sunt maĭ adesea orĭ vătămătóre de cât folositóre Monastireĭ. In acest scop nu dorim ca superiori să fie trimişĭ cu rindul de către fie care Monăstire, căcĭ nu sunt toţĭ capabili de a o cărmui aşa cum trebue o Monastire ca acesta, ci numaĭ in ordinea Monastirilor de clasa I şi II numite πρώτη καὶ δευτέρα din sinul căror superior vor fi aleşĭ şi trimişĭ de către consiliul intregeĭ comunităţĭ.

2) Veniturile Moşiilor acestor Mŏnastirii in aniĭ productivi şi vor păstra fondurile necesare pentru intreţinerea Mŏnastireĭ *şi numaĭ după ce el vor fi satisfăcut tóte necesităţile atuncea numaĭ prisosul, va* fi trimis la Muntele Athos sub titlu de *Ajutor.*

In timpurile insă când recoltele vor fi slabe, se va trimite la Muntele Athos maĭ puţin, după timp, fiind-că maĭ inainte trebue să satisfacă necesităţile Mŏnastireĭ ca să nu 'ĭ lipséscă nimic atât cu privire la hrana călugărilor, cum şi pentru reparaţiile privitóre: la timplărie, sculptură şi invelitóre. De ase-

menea egumenul va trebui să procedă imediat la reparaţiune când vede că se strică ceva şi acesta se va face după venitul Mŏnăstirii; superiorul trebue să prevadă din vreme ca biserica şi atenansele să nu ajungă în ruine, căcĭ este maĭ lesne de a repara şi de a aduce în stare bună la inceput, de cât după ce s'a ruinat cu desăvârşire.

Dacă s'ar fi adresat egumenuluĭ Monăstireĭ cererĭ ne drepte din partea unui óre care principe i se va da tot dauna potrivit cu veniturile Monastireĭ.

3) Din obiectele care le-am dăruit prin acest hrisov fie în argintărie fie bijuteriĭ, vase Sfinte şi vesminte sacerdotale şi orĭ ce lucru făcut pentru podóba acesteĭ bisericĭ, nu este permis nu numaĭ de a substrage nicĭ a le duce la Muntele Athos saŭ în alte părţĭ depărtate; în casul însă când o rescólă saŭ alte nenorocirĭ ar cădea asupra acesteĭ ţărĭ, bune óre ca năvălirĭ de popóre streine de acéstă ţară, saŭ când un Domnitor hrăpitor, care adese orĭ se intimplă în acéstă lume, — pentru ca aceste obiecte preţióse şi Sfinte să se păstreze în bună stare, va fi permis egumenuluĭ de a duce acele obiecte în locurĭ depărtate sigure, orĭ chiar la necesitate peste Dunăre în oraşele de pe tarmurĭ şi a le păzi până ce turburările se sting, când lucrurile vor fi readuse la Monastire. De asemenea nu este nimănui permis sub nicĭ un pretext de a instreina ceva din averea Monastirĭ saŭ sate, moşiĭ saŭ din viile Mŏnastireĭ şi va trebui din contră să le păstreze pentru tot'dauna, să le ingrijéscă şi să le inmulţéscă.

4) Cuvioşiĭ părinţĭ aĭ acesteĭ Monăstire vor trebui să păzéscă cu mare ingrijire canónele şi serviciul religios al bisericeĭ de Rĕsărit şi în special al acelor de la Muntele Atos. Hramŭl bisericeĭ, va trebui serbat după cum am spus maĭ sus; să se îngrijéscă din vreme de baniĭ trebuitorĭ pentru buna primire a sĕracilor şi ómenilor din ţară cum şi a strĕinilor, care ar dori să asiste la acéstă solemnitate, dându-le tuturor fără deosebire mese şi bĕutură indeajuns, aşa că nimenea să nu se intórcă de la serbătóre fiămând şi insetat»; iar maĭ departe adaugă hrisovul «nu inţelegem prin acésta a se deda la beţiĭ, ceia ce este contra porunciĭ luĭ Dunezeŭ».

Serbătórea Sfinţilor mucenicĭ Serghie şi Vac (al 2-lea chram al bisericeĭ) va fi prăsnuită la 7 Octombre, cheltuelele pentru serbarea acestuĭ hram vor fi numaĭ pe jumetate, a

3-a parte saŭ a 4-a parte; pentru cheltuelile necesare, consumaţiĭ şi acésta pótrivit cu numerul asistenţilor ; Noĭ dorim ca aceştĭ 2 mucenicĭ să fie de asemenea sĕrbătoriţĭ, căcĭ eĭ ne-a venit in ajutor cu rugăciunĭ pe lângă prea curata feciόra Maria in ḑiua când Ea ne-a scăpat din mâinile vrăşmaşilor care căuta să ridice de pe pămênt viaţa nóstră; se va face milosteniĭ şi colivĭ pentru amintirea fondatórilor, a părinţilor moşilor şi strămoşilor noştri, observând bine inţeles voinţa celuĭ a tot puternic. Când noĭ ne vom muta din acéstă lume, căcĭ nimenea nu este nemuritor, să ne ingrópe cu o pompă deosebită trupul, in acéstă Sfintă monastire, ḑiua morţiĭ mele, să fie săpată in memoria cuvioşilor călugărĭ, spre a face pentru pomenirea nóstră milosteniĭ cu imbelşugare şi rugând pe Dumnezeŭ pentru ertarea păcatelor nóstre şi ale părinţilor noştri:

De va vrea Dumnezeŭ ca să mor departe de aicea şi de nu va fi cu putinţă să transporte indată trupul meŭ la acésta monastire,va cădea in sarcina părinţilor datoria de a mĕ ingropa. Iar maĭ têrḑiŭ să 'mĭ aducă ósele in acéstă Sfintă Monastire cu mare pompă, ca şi cum a'şĭ fi murit aicĭ şi fără a cruţa pentru acésta, nicĭ o cheltuială şi aceste cheltuelĭ vor fi făcute din darurile pe care le-am făcut eŭ monastiriĭ.

Că dacă eĭ (părinţiĭ călugărĭ). nu vor indeplini ceia-ce noĭ poruncim, vor fi chemaţĭ şi judecaţĭ inaintea tribunaluluĭ luĭ Dumnezeŭ, căcĭ noĭ poruncim, că tot ceia-ce am dăruit şi am intărit prin hrisov, trebue a fi ţinute şi observate ca acestea să remână sub patronajul Munteluĭ Athos pentru tot-d'auna, şi dacă părinţiĭ vor face contrar de ceia-ce noĭ am hotărit, dacă eĭ vor distruge şi călca dispoziţiunile cuprinse şi intărite prin acest hrisov, rudele nóstre cele maĭ apropiate in calitate de fundatorĭ, aŭ datoria de a alunga pe aceştĭ călugărĭ şi aĭ inlocui prin alţiĭ care vor fi recunoscuţĭ ca persóne bune, inteligenţĭ, capabilĭ şi cinstiţĭ; ast-fel, ca să administreze bine acéstă Sfintă Monastire, iar aceĭ din Muntele Athos, nu vor maĭ avea dreptul de a ridica reclamaţiunĭ ca nişte vătămătorĭ şi stirbitorĭ aĭ bunurilor, aşa că acéstă indatorire pe care noĭ o punem va fi in acest cas considerată ca nulă şi ne avenită. Părinţiĭ care vor veni din Muntele Atos de la cele 20 monastirĭ şi nicĭ rudele mele ca fundatorĭ, nu vor avea invoirea de a strica saŭ răpi ceva din ea ce am inchinat la acéstă Mo-

nastire. Dacă s'ar intêmpla că óre-care din călugărĭ să fure ceva din lucrurile pe care l'am dăruit acesteĭ Monastirĭ, fundatoriĭ in acest cas, sunt autorisaţĭ a face cercetărĭ, a ingriji ca să nu lipsésсă nicĭ unul din obiecte. De asemenea, dacă unul dintre fondatorĭ, rude de aprópe de ale nóstre, s'ar intâmpla să cadă intr'o mare sărăcie, imprejurare, care adese orĭ se intêmplă omuluĭ in acéstă lume, nu ĭ va fi permis nicĭ unuĭ dintre eĭ de a lua saŭ instreina nimic din ceia-ce aparţine, acesteĭ Sfinte Monastirĭ. Zişi călugărĭ sunt ţinuţĭ a păstra bunurilor şi a nu da nimic rudelor nóstre, căcĭ noĭ am hotărit că ceia-ce am inchinat luĭ Dumnezeŭ şi maiciĭ Domnulu să fie statornic in vecĭ ne schimbat şi bine păstrat. Prea cuvioşiĭ călugărĭ vor lucra necontenit, pentru crescerea avuţiilor acesteĭ Monastirĭ.

Părinţiĭ vor depune tóte silinţele pentru folosul şi fericirea acesteĭ instituţiĭ şi prin urmare noĭ hotărim ca cele 2 părţĭ, dacă o menţin cu credinţă disposiţiunile maĭ sus amintite, trebue a petrece in tótă liniscea, păzindu-şĭ şi indeplinindu-şĭ atribúţiunile. De asemenea domnitoriĭ care vor fi chemaţĭ a guverna după noĭ acéstă ţară, dacă eĭ sunt miluitorĭ şi bunĭ creştinĭ, cum de asemenea Mitropoliţĭ şi boerĭ marĭ şi micĭ care se vor ocupa şi se vor indeletnici de aprópe ca să măréscă venitul acesteĭ instituţiunĭ, respectând ceia-ce noĭ am inchinat şi intărit. Dacă vor maĭ adăoga şi eĭ, aceştia vor fi recunoscuţĭ ca fondatorĭ şi vor fi pomeniţĭ in acéstă Mŏnastire, chemând asupra lor darul luĭ Dumnezeŭ, că să le dea o viaţă lungă fericită şi prosperă şi să'ĭ facă a participa la veşnica bucurie, printre Sfinţi şi pentru vecie in sinul luĭ Abraam. Tot odată fie prinţ, prelaţĭ, boerĭ marĭ saŭ micĭ, dacă nu vor observa ceia-ce noĭ am hotárât, şi-am intărit prin hrisov şi s'ar incerca a se abate de la aceste dispoziţiunĭ in paguba Monastireĭ, să fie blestemaţĭ şi depărtaţĭ de sinul luĭ Abraam şi să cadă asupra lor tóte blestemele cuprinse in Psalmul 109 a luĭ David etc. etc. luna Octombrie 1681 [1]).

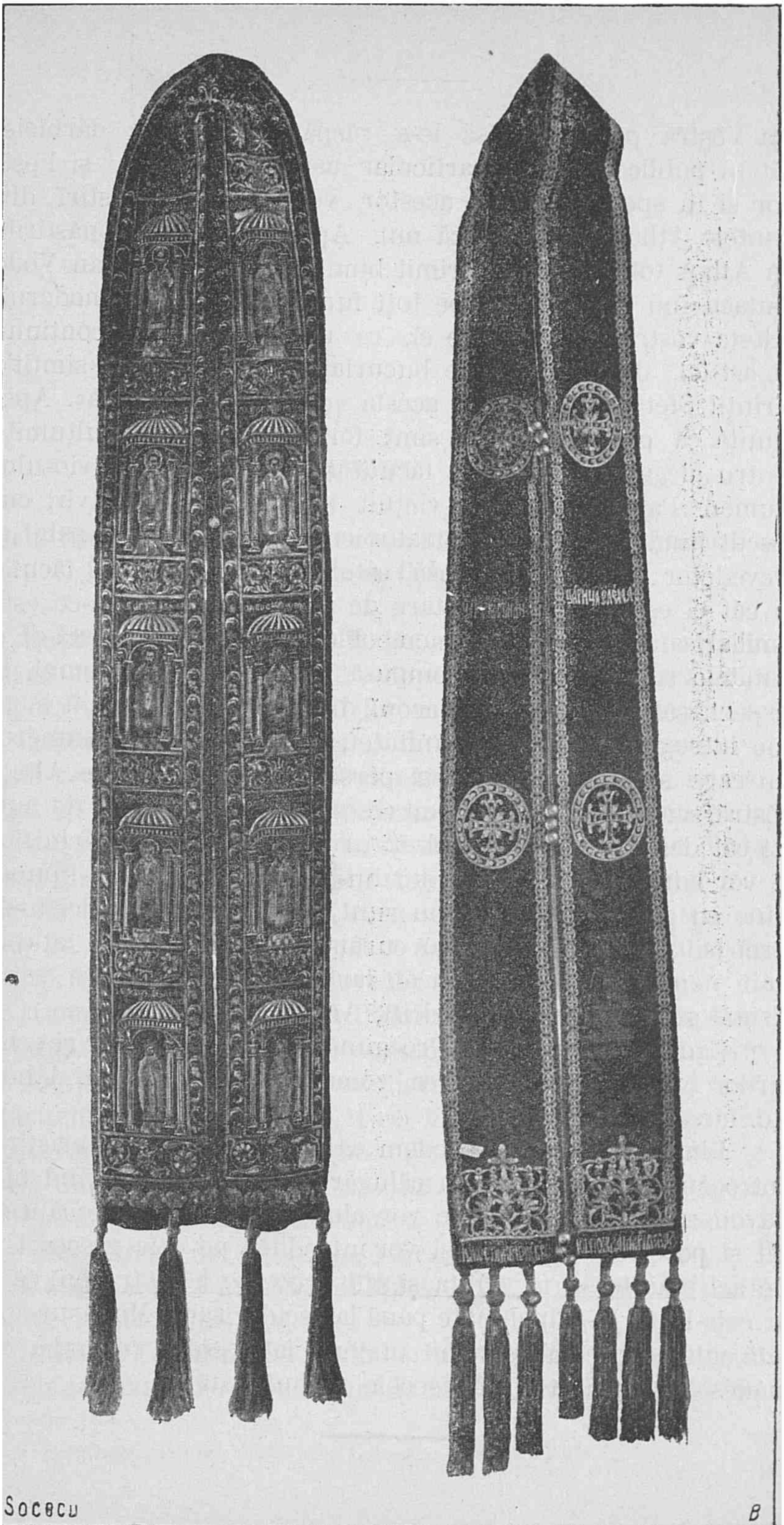
1) Arhivele Statuluĭ Monastirea Cotrocenĭ fila 8—10 v. ef const G Cantacuţene Ef. Piéces et documents relatifs an Monastirea Cotrosenĭ 1865 p. 7—11.

Scrisorile de mulţumire ale comunităţilor din Atos

După ce Şerban Vodă Cantacuzino face o scrisóre circulară către tóte monăstirile din muntele Atos, prin care le face cunoscut că pune biserica Cotrocenĭ, sub protecţiunea, saŭ maĭ propriŭ vorbind o ınchină l ı acele Mŏnăstirĭ; comunitaţile reunite in numer de 19. mulţumesc Domnitoruluĭ in nisce terminĭ, carĭ denotă sărăcia cumplită a acelor comunităţĭ; şi conform dorinţelor exprimate de piosul Principe, comunităţile reunite declară că primesc condiţiunile impuse cu obligaţiunile bine definite pentru eĭ şi urmaşiĭ lor, că nu se vor abate de la dinsele in véc. Tot odată aceste comunităţĭ aleg din sinul lor şi investesc cu depline puterĭ pe prea-cuvioşiĭ Proegumenĭ: Natanail aĭ mareĭ comunităţĭ imperiale şi pe Paisios de la Ivir, cerând Principeluĭ, ca să le incredinţeze lor avutul Monăstireĭ Cotrocenĭ, cum şi orĭ-ce dorinţĭ ar maĭ avea de indeplinit. Iar maĭ departe spune scrisóre că donaţiunile făcute, sunt asemenea acelora pe care le făcéŭ imperatoriĭ bisantinĭ şi cu drept cuvint, de óre-ce este descendent al acelor piosĭ imperatorĭ, etc. etc.

Acéstă scrisóre este primită de Şerban Vodă Cantacuzino, dar să vede că principele nu voia un egumen tocmaĭ strein de obiceiurile ţăreĭ şi de aceia, comunităţile trimit o a doua epistolă de mulţumire, insă acum in ăcéstă scrisóre să amintesce de 20 comunităţĭ si nu de 19 ca in precedenta.

In acéstă doua scrisóre, cele 20 comunităţĭ din Athos mulţumesc «prea străluciluluĭ, prea inălţatuluĭ, prea piosuluĭ, prea inţeleptelui, prea milostivuluĭ, prea bine-făcătorul drept credinciosuluĭ, Domnitoruluĭ a tótă Ungro-Vlahia 'Iω Şerban Voevod» care a moştenit pietatea de la nobilisimiĭ şi prea cinstiţiĭ seĭ strămoşĭ. «Iar noĭ — ḑic egumeniĭ, proegumeniĭ şi superioriĭ tuturor sfintelor Monăstirĭ şi schiturĭ — ca nisce servĭ prea umiliţĭ, ne plecăm innaintea măreţieĭ şi prea străluciređ vóstre. sărutându-vă póla vestmintuluĭ şi rugând pronia Dumneḑeiascu şi bunătatea ceréscа să vă ţină sănătos şi indelungat in ḑile, pe prea innaltul şi prea cinstitul Tron şi să pună pe vrăjmaşiĭ teĭ aşternut piciórelor tale etc.» iaı maĭ departe adaogă: «Datorĭ suntem prea strălucitule şi prea piosule stăpâne de a Ve mulţumi cât se póte maĭ de grabă şi a Ve innălţa laude pentru atâtea bine-facerĭ ce Al-

2 **Epitrahile, Primul de la biserica Cotrocenĭ şi secundul de la M-rea Cozia.**

teţa Vóstră prea gloriósă le-a răspândit cu atâta dărnicie, atât în public cât şi în particular asupra séracilor, şi lipsiţilor şi in special asupra acestor venerabile Monăstirĭ din muntele Athos» (ba bine că nu). Apoĭ spune că Monăstirile din Athos tot-d'auna aŭ primit bine-facerĭ, dar Şerban Vodă Cantacuzino 'i-a intrecut pe toţĭ fundatoriĭ vechĭ şi modernĭ, «Alteţa vóstră este printre eĭ, ca un briliant» şi continue tot ast-fel, de unde reese bucuria cea mare ce aŭ simţit'o părinţiĭ Sfetagoriţĭ, pentru acéstă «dărnicie imperială». Apoĭ anunţă că comunităţile se simt fórte fericite şi mulţumite pentru alegerea de egumen făcută in persóna prea cuviosuluĭ egumen Parthenius ce a vieţuit maĭ innainte la Ivir, cunoscut fiind ca un administrator credincios, fórte capabil şi prevĕdetor: alegerea sa însă este cu atât maĭ bine făcută, cu cât el este cel maĭ in stare de a indeplini de óre-ce este familiarisat cu usenţele şi cu obiceiurile ţăreĭ. «Astă dĭ iĭ trimitem suita obisĭnuită compusă din cinstiţĭ şi demnĭ de respect, călugărĭ pioşĭ şi diaconĭ, din bătrânĭ venerabilĭ şi in fine întreg personalul comunităţeĭ; — (nu spune insă numĕrul din care se compunea acest personal), — rugând pe Alteţa Vóstră serenisimă să-ĭ adumbréscă sub aripele séle de aur, (o! cât despre acésta să n'aveţĭ grije, prea cuvioşĭ părinţĭ că se vor adumbri eĭ maĭ târdiŭ nu sub aripĭ, ci sub pungĭ pline cu aur!) ca uniĭ ce nu sunt familiarisaţĭ cu obiceiurile ţăreĭ (se vor familiarisa maĭ curând de cât credeţĭ, atuncĭ traiŭ nenécă cu baniĭ babacăĭ) iar aniĭ Alteţeĭ Vóstre serenisime se fie numeroşĭ, fericiţĭ, Amin.

Egumeniĭ, superioriĭ, Proegumeniĭ aĭ Monăstirilor şi schiturilor carĭ constitue marea comunitate a munteluĭ Athos, etc. etc.

Din acéstă scrisóre vedem că tot personalul Monastireĭ Cotrocenĭ, se compune din călugărĭ grecĭ şi eĭ nesciind nicĭ slavonesce nicĭ românesce vor alunga atât cărţile românescĭ cât şi pe cele slavonescĭ şi vor introduce pe cele grecescĭ şi de aci inainte se va cânta şi citi grecesce la Cotrocenĭ ca şi in cele-l'alte M-rĭ inchinate până la secularisarea Monăstirelor. Ĭată cum se chemaŭ streiniĭ in ţéră, iată pentru ce limba românéscă a remas timp de secole ne cultivată.

CAP. VI

Daniele făcute de urmașiĭ și rudele luĭ Șerban vodă Cantacuzino la Mŏnăstirea Cotrocenĭ

După mórtea luĭ Șerban Vodă Cantacuzino, Dómna Maria soția sa impreună cu fiul seŭ Beysadea Gheorghe, aŭ grija de opera soțuluĭ și părinteluĭ lor, ca dispoșițiunile testamentare lăsate de piosul defunct, să fie indeplinite ad-litteran.

M-rea adese-orĭ a primit donațiunĭ insemnate, nu numaĭ pentru că era ḑidită de un Cantacuzen dar și din cauza că la Mŏnăstirea Cotrocenĭ era cavoul familieĭ luĭ Șerban Vodă și decĭ, țineaŭ ca toțĭ urmașiĭ luĭ și de se póte chiar și frațiĭ să fie înmormintațĭ acolo, ceea-ce s'a și făcut; pentru ca rudele să aĭbă maĭ mult drept la acésta, apoĭ afieroseaŭ acolo moșiĭ și alte imobile cu aŭ fost de exemplu:

«Constantin Clucerul snă Dumitrachi Ramadan vel spătar, impreună cu fiĭ meĭ Toma Postelnicul i Dumitrachi, care am avut soț pe Maria *Cantacuzino* fiica reposatuluĭ socruluĭ meŭ Cantacuzino vel spătar, daŭ M-reĭ Cotrocenĭ, moșia Pruntuĭ ot sud Vlașca și moșia Focșăneniĭ ot sud Buzeu, ce are și vad de móră lângă Târgul Buzeuluĭ. Și să maĭ aibă a stăpâni Sf. Mănăstire 10 suflete de rumănĭ și 10 de țiganĭ, rânduițĭ danie Mŏnăstireĭ, de soția mea Maria Cantacuzino.

Meseța Maiŭ 1 leat 7240 (1732) [1]. Apoĭ urméză alte daniĭ de către rude.

Iordachi Cantacuzino vel Paharnic impreună cu frațiĭ luĭ Mateiu Cantacuzino vel paharnic, Toma Cantacuzino șatrar fe-

1) Archivele Statuluĭ, Mănăstirea Cotrocenĭ. Pachet 32 act. 2.

ciorii reposatuluĭ Gheorghe Baysadea snă fericituluĭ intru pomenirea Şerban Cantacuzino-Basarab [1]) Daŭ scrisórea lor la mâna egumenuluĭ Monăstireĭ Cotrocenĭ Iónikie, «ca să fie de bună adeverinţă şi de intărire ca reposata maica nóstră Roxandra, încă maĭ dinainte de pristăvirea Dumneaeĭ, făcêndu-şĭ aşedământ prin diată încă fiind sănătósă şi rânduind ca să i se ingrópe trupul la acea Sf. Mŏnăstire a reposatuluĭ socruluĭ Dumneaeĭ, după cum s'aŭ şi cădut a se ingropa acolo. De bună voia Dumneaeĭ a inchinat la acea Sf. Monăstire, moşia ce-ĭ dic Ruşiĭ luĭ Şerban Vodă din sud Saac, ca să fie Sf. Mŏnăstirĭ de ajutor ĭar Dumneaĭ şi reposaţilor părinţĭ şi ctitorĭ aĭ Monăstireĭ şi dea pururea pomenituluĭ soţ a Dumneaeĭ şi al nostru dulce şi bun părinte Măriei Sale Gheorghe Beysadea Cantacuzino, vecĭnică pomenire [2])

Stanca jupănésa luĭ Radu Cantacuzino vel spătar, impreună cu fiul sĕŭ Const. Cantacuzino, afierosesc Monăstireĭ Cotrocenĭ 16 pogóne de vie in dealul Bozienilor din sud Saak «pentru pomenirea boiaruluĭ meŭ Radu Cantacuzino.

Iunie 16 leat 7223 (1715) [3])

Jupănésa Maria fata reposatuluĭ Iordachi Cantacuzino vel spatar, dă Mănăstireĭ Cotrocenĭ prin egumenel eĭ Iosaf: «că pristăvindu-se părintele meŭ Iordachi Cantacuzino ingropat in acéstă St. Mŏnăstire şi sora mea Casandra şi s'aŭ îngropat în acéstă Sf. Mŏnăstire. Decĭ eŭ din bun gând am cugetat pentru sufletul reposatuluĭ părinteluĭ cum suroreĭ mele, pentru că aicĭ odihnesc ósele lor intr'acéstă Sf. Mŏ năstire şi pentru sufletul meŭ şi a némuluĭ nostru şi am dat şi am inchinat 37 şi ½ pogóne de vie *lucrate făcătóre* in dêlul Sărăţăĭ la ştiubeiŭ ot sud Buzeu cu cramă. cu case, etc. [4]) 7218 (1710) Iunie 8.

La 7239 (1731) Martie 1, Stanca Spătărésa, jupănésa reposatuluĭ Raduluĭ Cantacuzino vel spatar fiul dumnealuĭ Constantin Cantacuzino biv vel Stolnic dimpreună cu fie-mea Safta Cantacuzino, datam acésta a nóstră scrisóre la mâna Părinteluĭ Egumen Kir Daniel şi tutor părinţilor . . pentru că aflându-se intru odihnă la acest sf. locaş ósele prea iubi-

1) Era Basarab numaĭ după mamă.
2) Archive, Mănăstirea Cotrocenĭ, pach. 31, act. 2.
3) Archive, Mănăstirea Cotrocenĭ, pach. 53, act. 4.
4) Archive, Mănăstirea Cotrocenĭ, pach. 55, act. 56.

ţilor meĭ fiĭ: Constantin Cantacuzino vel Logofet şi ale Smarandeĭ Cantacuzino, a inchinat satul Ţigăneştĭ, tot cu tot hotarul insă afară de rumănĭ şi cu vad de móra in apa Veḑeĭ sud Teleorman. Acéstă moşie este remasă de la socrul meŭ Constantin Cantacuzino stolnicul [1]).

Daniele făcute de strĕinĭ Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ

Din hrisovul cel mare al Cotrocenilor, dat de Şerban Vodă Cautacuzino, s'a vĕḑut cu ce avuţiĭ ş'a inzestrat biserica luĭ; dar nicĭ strĕiniĭ nu s'aŭ lăsat maĭ pe jos. Tóte aceste daniĭ n'aŭ altă ţintă de cât «ca să fie trecuţĭ la sfintul şi marele pomenilc şi pomenĭţĭ la Dumneḑeescul jertfelnic». Pentru pomênirea nóstră a moşilor şi strămoşilor noştri». «Pentru ajutorul biseriseĭ şi a părinţilor călugărĭ câţĭ vor locui intr'ênsa». «Pentru ajutorul săracilor». «Pentru indestularea celor lipsiţĭ». «Pentru măritiş de fete sărace, etc.». Aceste daniĭ aŭ fost aşa de numeróse că noĭ nu le dăm aicĭ de cât pe cele carĭ ni s'aŭ părut maĭ insemnate.

7192 (1684), Aprilie 1, Tănase vel Sărdar cu soţia luĭ Ilincă, fac danie Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ pentru a lor pomenire moşia Cervenĭ sud Teleorman, cu vad de móră in apa Vedeĭ i cu o rótă de móră umblătóre [2]).

7192 (1694), Iulie. Jupănésa Aviana fata luĭ Ivaşca Postelnicul Calotescu, jupănésa Radnluĭ, feciorul luĭ Mihail Custoreanul, face danie, idem, moşia Ulmulescĭ sud Teleorman cu rumănĭ şi cu venitul de peste tot hotarul [3]).

7193 (1684), Septembrie 20. Lazăr impreună cu fratele sĕŭ Baciul Diaconul, feciorul Stanciuluĭ Poşul din Câmpu-Lung sud Muscel, a făcut danie Mănăstireĭ Cotrocenĭ a 3-a parte din moşia lor din Ţigănescĭ, de peste tot hotarul şi din viiĭ [4]).

7193 (1684), Octombrie 21. Neaşca cu fiica Ilinca soţia Raduluĭ sin Păcăĭ ot Priboenĭ sud Muscel, dăruesc o moşie

1) Archive, Mănăstirea Cotrocenĭ, Condica No. 2, fila 177,
2) Archivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 166 v.
3) Archivele Statuluĭ, Condica Cotroceoilor II, fila 211—222.
4) Archivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 26 v.

Monăstireĭ Cotrocenĭ, fiind-că soţul şi fiul eĭ aŭ murit negrijiţĭ [1]).

7193 (1685), Iuuie 17. Mateĭ ot Bucul cu femeia luĭ Musa fac donaţie 14 stînjenĭ în Pupezenĭ [2]).

7193 (1685), August 8. Stoica Răspopul sin Baldovin Ardeĭ ot Ţigănescĭ, face danie 4 locurĭ de moşie în hotarul Priboenilor sud Muscel şi anume: un loc de casă Barbuluĭ rotar în gura vaeĭ Popĭ, alt loc la Oprea pe lângă rotar, iar alt loc de la Oprea la Plăvătescĭ. Le-am dat de pomană pentru sufletele părinţilor noştri şi ale nóstre, să ni se scrie numele la pomelnic [3]).

7193 (16815), August 9. Cărstea Orbul ot Ţigănescĭ cu fiul seŭ Radu, afierosesc jumătate din moşia lor din Priboenĭ pentru pomenire [4])

7194 (1685), Octombrie 18. Mătuşa Alba cu fiul eĭ Cânda fac danie jumătate din moşia lor leat 7193, iar cea-l'altă jumătate a vêndut-o tot Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, moşia este în Priboenĭ sud Muscel [5]).

7194 (1685), Octombre 30. Jupănésa Neacşa cu fiica sa Ilinca ot Priboenĭ, aŭ dat de pomană Monăstireĭ Cotrocenĭ, tótă partea lor de moşie, oprindu-şĭ şi pentru eĭ o parte. «Iar când a fost acuma trebuind şi fimeĭ de mâncat şi îmbrăcat şi ne maĭ avênd ce vinde, iar am fost socotit maĭ de pomană de dat acolo, ni se cade decĭ tot acolo să vindem şi să fie St. Mŏnăstirĭ, din partea miculuĭ cât am cumperat din pădure, din câmp, din apa cu vadul vechiŭ de móră cu siliştea satuluĭ şi de peste tot hotarul, cât s'ar alege şi cu două locurĭ unul în gura Sparteĭ lângă Cârligatele şi alt loc lângă Sălcuţa [6]).

7196 (1688), Aprilie 7. Gh. Sin Calone Zugravul, inchină moşia Sârbĭ din sud Teleorman şi cu viĭ ot tam. (tot de acolo [7]).

7197 (1689), August 16. Apostol Clucerul face danie moşia Drăgoiul sud Dâmboviţa [8]).

---

1) Archivele Statuluĭ, Condica Cotrocenilor, fila 57.
2) Archive, Condica Cotrocenilor, fila 57.
3) Archive, Condica M-reĭ Cotrocenilor, No. III, fila 57 v. şi 58.
4) Archive, Condica M-reĭ Cotrocenilor No. II, fila 58.
5) Archive, Condica M-reĭ Cotrocenilor, fila 59.
6) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotroeenilor II, fila 52 v.
7) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II fila 173.
8) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 4.

7213 (1705), Ianuarie 14. Constantin Vodă Brâncoveanu afieroseşte Monăstireĭ Cotrocenĭ 150 st. in Adănescĭ sud Teleorman, pe care o avea şi el danie de la Barbu Paharnicul Urdăneanu [1]).

7215 (1707), Maiŭ 3. Stroie Logofătul din Dadilov sud Vlaşca, dă jumătate din sat Monăstireĭ Cotrocenĭ de peste tot hotarul [2]).

7218 (1710), Maiŭ 20. Şerban vel postelnic sin Raduluĭ biv vel ban Năsturel Fierăscul, inchină moşia Cervenia pentru pomenirea soţieĭ sale Ilinca ca să fie de pomenire sufletuluĭ reposatuluĭ meŭ soţ Ilinca fiica Barbuluĭ biv vel Paharniculuĭ Urdăreanu şi a jupăneseĭ Ilinceĭ fata reposatuluĭ Voevod Cantacuzen fiind şi ele ingropate aci la Monăstirea părinteluĭ lor [3]).

1735 (7244) Septembre 8. Climent Iromonahul face danie moşia Gabrovuluĭ [4]).

1737 (7245) Maiŭ 26. Doftorul Dimitrie Clironomul luĭ Şerban Grădişteanu dă moşia Mărzănescĭ [5])

1743 Decembrie 15. Mariea Sărdăreasa adeveréză cu sufletul eĭ că moşia Găbănesci de Jos este dată de pomană Monastireĭ Cotrocenĭ de către Marcul Clucerul Găvănescu [6]).

1746 (7254) Februarie 26. Constantin Năsturel vel vistier inchină Monastireĭ moşia Bărbătescĭ pentru pomenirea ficeĭ sale, care s'a ingropat trupul eĭ la Monastire «şi dăm ca să le fie de mare credinţă (călugărilor) ca pentru datoria cea de obşte care noĭ toţĭ o s'o plătim; dânduşĭ iubita nóstră fică Catrinița sfârşitul vieţeĭ eĭ şi ingropându-se la acéstă sfıntă Monăstire insuşĭ din ajutorul şi indemnarea luĭ Dumneḑeŭ, aşa m'am socotit, că in acéstă lume cât ar avea omul in viaţă tóte 'ĭ sunt in deşărtăciune şi nimic ticătosuluĭ suflet, nicĭ un fel de odihnă nu iĭ aduce, fără cât numaĭ milostenia ce va da acea va remânea in vecĭ nestrămutată; pentru care a ne pomeni şi noĭ şi răposaţiĭ părinţiĭ noştri şi răposata fica

1) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 132 v.
2) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 236 v.
3) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 166—169.
4) Arhiva Statuluĭ Condica M-reĭ Cotroceni II fila 204 v. 205.
5) Arhiva Statuluĭ Condica M-reĭ Cotroceni II fila 205 v.
6) Arhiva Statuluĭ Condica M-reĭ Cotroceni II fila 189 v.

nóstră Catrinița, datam danie Monastireĭ tótă moșia Bărbătescĭ sud Teteorman [1]).

1746 (7254) Julie 5. Monăstirea Cotrocenĭ poseda următórele trupurĭ de moșie din Balotescĭ de peste Argeş despre Rătescĭ de la Aviana fata luĭ Balotescu 800 stânjinĭ. II din Balotescĭ dinspre Leordenĭ 105 stânjinĭ, III din Crângurenĭ (de cumperătóre) 258 stânjinĭ, idem de danie de la Aviana 35, idem din Dobrescii de sus 51, idem de danie de la Aviana 26, idem din Glâmbocata (cumperătóre) de la Vasile Glămboceanu stânjinĭ 109, idem de la Aviana 32 [2]).

1748 Octombre 20. Boeriĭ Cărpenișanĭ daŭ 122 stânjinĭ moşie în hotarul Glămbocateĭ pentru pomenire. «Că avênd noĭ o jupâneșiță rudișóră anume Caprina care a ținut-o Constantin Bănișoru și neavênd eĭ pe nimenĭ să șĭ facă diată, nefiind și in fire de bóla lungóreĭ (tifos) și să'șĭ rânduiască celece sunt cu cale pentru sufletul lor, *aŭ remas acele suflete ca și perdute, fără de nicĭ o pomană.* Și acésta Caprina se trage din némul nostru al Balotescilor fiind nepótă de soră luĭ Şerban și luĭ State feciorii Hereĭ căpitanuluĭ Balotescu [3]).

Cumpĕrărĭ făcute de egumeniĭ Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ

Atât Şerban Vodă Cantacuzino, cât și toțĭ Domnitoriĭ și boeriĭ carĭ aŭ fondat și inzestrat Monăstirĭ, aŭ avut o deosebită grijă nu numaĭ ca călugĕriĭ să indeplinéscă cu sfințenie tóte dispoșițiunele testamentare, ci să se ingrijéscă a cresce avutul Mŏnastireĭ prin cumperărĭ de moșiĭ și alte acareturĭ producetóre de veniturĭ. Cumperările trebuiaŭ să se facă cu baniĭ și pe socotéla Mŏnăstireĭ și niminea n'are nicĭ un drept să-șĭ insușéscă nimic din tot ce privea averea mobilă orĭ imobilă a Monastireĭ.

Monastirea Cotroceniĭ, a avut câțĭ-va egumenĭ harnicĭ și excelențĭ administratorĭ, carĭ aŭ cumperat pentru și cu din baniĭ Monăstireĭ multe moșiĭ, sforĭ de moșiĭ, morĭ, viĭ, case, etc. Tóte aceste averĭ adăogate pe lângă cele afierosite de fondatorĭ și de donatorĭ fie ele rude orĭ streinĭ, aduceaŭ

1) Arhiva Statuluĭ Condica M-reĭ Cotroceni II fila 139 v.
2) Arhiva Statuluĭ Condica M-reĭ Cotroceni II între 116—136.
3) Arhiva Statuluĭ Condica Cotroceni II fila 115 v.

Elena Dómna, fondatórea Asiluluĭ

venituri colosale. Cum erau insă intrebuințate aceste venituri? Nu scim de cât după anul 1737. In dările de sémă ale egumenilor de la Cotroceni pe 4 ani de la data citată găsim că suma cheltuită era mai mare de cât venitul. Mai găsim că egumenii greci aŭ inceput fórte de timpuriŭ să comită abuzuri, după cum vom vedea in altă parte.

Moșii cumpĕrate de Egumenii Mŏnastirei Cotroceni

La anul 7192 (1684) Iunie 29. Egumenul Partenie cumpĕră de la Micul sin Ivan Corbénul și de la nepotul sĕŭ Florea ot Pupezeni, 32 stânjeni moșie in Pupezeni [1]).

7193 (1685) Maiŭ 14, idem de la Paraschiva ot Pupezeni brat Didei feciorul uncheașului Borcu 20 stânjeni [2]).

7193 (1685). Idem de la unchéșul Odoabă sin Oprea otaru 60 de stânjeni [3]).

7193 (1685) Iunie 18, mai cumpĕră de la Matei Didea brăt Paraschivei feciorul Borcei ot Pupezeni vĕnd 38 stânjeni moșie [4]).

7193 (1684) Noembre 10. Partenie cumperă de la Stoian Vnuc (nepot) Găscoci 15 stânjeni.

7196 (1682) Martie. Partenie Egumenul Cotrocenilor cumperă o jumetate de moșie de la popa Nenciul ot Țigănesci sub Muscel [5]).

7193 (1685) August 20. Egumenul Partenie cumpĕră de la Hera logofăt ot Țigănesci 2 părți din moșia lui de la Vitikești peste tot hotarul să fie lor moșie stătătóre, ohavnică in veci [6]).

7193 (1685) August. Stoica Răspopul, feciorul lui Baldovin vinde 8 locuri Egumenului Partenie, iar 4 le dă de pomană [7]).

7193 (1685) August 9. Cartea Orbul ot Țigănesci, sud Muscel, vinde Egumenului Partenie partea din moșie despre Priboeni [8]).

1) Arhiva Statului. Condica M-rei Cotrocenilor No. 3 fila 174.
2) Arhiva Statului. Condica M-rei Cotrocenilor No. 3 fila 174.
3) Arhiva Statului. Condica M-rei Cotrocenilor No. 3 fila 175.
4) Arhiva Statului. Condica M-rei Cotrocenilor No. 3 fila 175.
5) Arhiva Statului. Mŏnăstirea Cotroceni Condica No. 2.
6) Arhiva Statului. Monăstirea Cotroceni pach. 4 act. 9.
7) Arhiva Statului. Monăstirea Cotroceni act 3.
8) Arhiva Statului. Monăstirea Cotroceni act 4.

7193 (1684) Noembre 10. Stoian vnuc Gascociul vinde Egumenuluĭ Partenie 15 stânjenĭ din moşia Găscocil [1]).

7193 (1684) Decembre 12. Neagul cu fratele sĕŭ Albu şi cumnata lor Neaga vinde partea lor de moşie din Crângurenĭ Egumenuluĭ Partenie de bună credinţă [2]).

7194 (1686) Februare 21. Vintila snă Neculeĭ Logofăt ot Ţigănescĭ, vinde partea luĭ de moşie Eg. Partenie din Vitzikeştĭ [3]).

7194 (1686) Februare 23. Jupânésa Safta din Kiţeştĭ cu cu fiul sĕŭ Mateĭ vinde partea lor de moşie din Vitikeştĭ Egumenuluĭ Partenie [4]).

7194 (1686) Maiŭ 15. Alexandra femeia Fiereĭ Logofe ot Ţigănescĭ împreună cu veri anume: Par. i Costandin, i Mateĭ, i Dumitraşco vind partea lor de móră, a III parte de móră de jos cu tot vadul Egumenuluĭ Partenie pentru 15 talerĭ [5]).

7194 (1686) Septembre 14. Drăgan snă Bărca vinde 11 stânjenĭ Egumenuluĭ Partenie [6]).

7194 (1685) Decembre 29. Nicolae sin luĭ Voicilă călugărul ot Cosobescĭ vinde Egumenuluĭ Partenie 13 stânjenĭ [7]).

7194 (1686). Mătuşa alba femeia Neacşuluĭ ot Priboenĭ vinde Egumenuluĭ Partenie o parte din moşia Priboenĭ [8]).

7194 (1685) Octombre 19. Neacşa împreună cu fica sa vinde Egumenuluĭ Partenie o parte din moşia Priboenĭ [9]).

7194 (1686) Stoica respopul vinde partea luĭ de moşie din Priboenĭ Egumenuluĭ Partenie [10]).

7193 (1685) Maĭ 12. Egumenul Partenie cumperă de la Neagul, fratele sĕŭ, Albu şi cumnata lor Neaga din Bueiştenĭ partea lor din hotarul Crângurenĭ pentru 25 talerĭ [11]).

7197 (1689) August 3. Egumenul Partenie cumpĕră de la popa Dumitraşco şi fiul seŭ un vad de móră [12]).

7193 (1685) Iunie 13. Pitarul Ştefan Rătescu cu fratele

1. Arhiva Statuluĭ. Condica Cotrocenilor III fila 174.
2. „ „ Mŏnăstirea Cotrocenĭ pach. 5 act 35.
3. „ „ Mŏnăstirea Cotrocenĭ pach. 4 act 14.
4. „ „ Mŏnostirea Cotrocenĭ pach. 4 act 15.
5. „ „ Mŏnăstirea Cotrocenĭ pach. 10 act 24.
6. „ „ Condica Cotrocenilor III fila 175.
7. „ „ „ „ „ „ 176.
8. „ „ Mŏnăstirea Cotrocenĭ pach. 7 act 5.
9. „ „ „ „ „ 7 „ 7.
10. „ „ „ „ „ 7 „ 8.
11. „ „ Condica Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No. 2 fila 85.
12. „ „ „ „ „ „ „ 85 şi v.

sĕŭ Dumitraşcu Cluceru aŭ vîndut moşia Piepta ot sud Teleorman, Egumenuluĭ Partenie stânjenĭ 1300 [1].

7196 (1686) Maĭ 12. Jupânésa Evda soţia Papeĭ vistieruł vinde Egumenuluĭ Partenie 500 stânjenĭ din hotarul Mihăileştilor sud Teleorman; talerĭ 265 [2].

7190 (1682) Martie. Egumenul Partenie cumperă o jumetate din moşie de la popa Nenciul ot Ţigănescĭ sud Muscel[3].

7194 (1685) Octombre 15. Diaconul Baciul săn Stanciul Poşul din Câmpu-Lung vinde Egumenuluĭ Partenie, două părţĭ din moşia sa din Ţigănescĭ [4].

7192 (1684) Egumenul Partenie cumperă o vie la Pietre[5].

7196 (1688) Iunie 30. Anghel sin Stoica Tagoră dă în schimb un loc de arătură Egumenuluĭ Partenie [6].

Tot aci putem să maĭ adăogăm şi moşiele Buciumul şi Şerpătescĭ care eraŭ ale Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ situată in sud Vlaşca, după anaforaua veleţilor boerĭ, întărită cu pecetia Domnéscă.

7194 (1685) Octombre 1. Negură snă Neculaĭ Logofăt ot Tigănescĭ vinde luĭ Partenie loc în Vitikescĭ [7].

7194 (1685) Octombre 20. Dumitraş o Diaconul sná Stefan ot Tiganescĭ vinde luĭ Partenie o livadă de fin in hotarul Vitikescĭ at sud Muscel [8].

7194 (1685) Octombre 21. Dumitru Piteşteanu, vinde Eg. Partenie 2 locurĭ de fin in hotarul Vitikescilor [9].

7194 (1685) Noembre 30. Vasile Logofot snă Vasile Stolnicul ot Câmpina, vinde Eg. Partenie, partea moşieĭ sale din Vitikescĭ [10].

7196 (1688) Martie 12. Jupânésa Evda a Badeĭ Vistierul at Grecenĭ, vinde Eg. Partenie 500 stânjenĭ din moşia Mihăilescĭ, sud Teleorman [11].

7196 (1688) Iunie 39. Angel feciorul Stoicăĭ Gogăĭ,

---

1) Arhiva Statuluĭ Condica Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No. 2 fila 163.
2) " " " " " " " 169.
3) " " " " " " " 14—26.
4) " " " " " " " 27 v.
5) " " " " " " " 232 v.
6) " " " " " " " 28.
7) Archiv. Stat. Monăstirea Cotrocenĭ pach. 4 act. 10
8) " " " " " 4 " 11
9) " " " " " 4 " 11
10) " " " " " 4 " 13
11) " " " " " 23 " 7

vinde luĭ Partenie parte din moşia Topolovenilor şi al Vitikəscilor [1]).

7205 (1697) Eg. Partenie, cumpĕră de la Dusa moşia Drângescĭ sud Ilfov [2]).

7194 (1686) Februare 23. Safta soţia luĭ Andrică căpitanul din Kitescĭ, cu feciorul sĕŭ Mateiŭ, vinde Eg. Partenie tótă partea lor din moşia Vitikescĭ cu viile şi pometurile, sud Muscel [3]).

7194 (1685) Octombre 18. Mătuşa Alba cu fiul sĕŭ Canda face danie jumĕtate din moşia Priboenĭ, iar jumĕtate o vinde Eg. Partenie, sud Muscel [4]).

7194 (1685) Octombre 19. Cârstea Orbul at Tiganescĭ cu fiiul sĕŭ Radu, vindo o parte din moşia Priboenĭ luĭ Partenie şi anume: partea Bratuluĭ feciorul luĭ Stroe at Priboenĭ, tótă, din câmp, din pădure, din apă cu vadu de móră cum am ţinut şi noĭ maĭ innainte şi am tocmit cu preţul za leĭ 15 [5]).

7194 (1685) Octombre 30. Neacsa cu fiica sa Ilinca, at Priboenĭ, vinde Eg. Partenie o parte din moşia Priboenĭ [6]).

7194 (1685) Octombre 30. Stoicăĭ Răspopul feciorul luĭ Baldovin Andreĭ ot Tigăneştĭ vinde Eg. Pa tenie 8 locurĭ în Priboenĭ [7]).

Daniel (dichiu)

7193 (1685) Iunie 17. Nenciul Diaconul, vinde luĭ Daniel un loc în hotarul Priboenilor [8]).

7193 (1685) Iulie 20. Nenciul Diaconul feciorul Bratuluĭ Logofăt Tiganescĭ cu fratele sĕŭ Ion daŭ părinteluĭ Daneli dichiul Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ [9]).

Nikifor

7203 Februare 20. Zambila fata luĭ Stan al călugăriţeĭ vinde părinteluĭ *Nikifor* care este ispravnic pe vamă aci la

1) Archiv. Stat. Mŏnăstirea Cotrocenĭ pach. 10 act. 25.
2) „ „ „ „ „ 23 „ 9
3) Cond. M-tireĭ Cotrocenĭ No. 2 din cond. Brâncovenéscă 1692—1713 p. 52
4) „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ —
5) „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ —
6) „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ 59
7) „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ 60
8) Archivele Statuluĭ. Mŏnăstirea Cotrocenĭ, pachetul 6, act. 2.
9) Archive Mŏnăstirea Cotrocenĭ, pach. 10, act. 22.

oraş a Sfinteĭ Mŏnăstirĭ care să chiamă Cotrocenĭ, un loc în oraş alăturĭ cu casele Mŏnăstireĭ [1]).

Grigorie

7251 Martie 15. Anghelĭ Petros, vinde Eg. de la Cotrocenĭ *kir Grigorie* nisce case cu pivniţă şi cu treĭ prăvăliĭ, alăturĭ câte 3, care prăvăliĭ merg până în pivniţa de pétră ce a fost a luĭ Jupân Mascim în mahalaua Sfântul Gheorghe vechiŭ [2]).

Visarion

1799 Iulie 26. Visarion Eg. Cotrocenilor cumpără o moşie în Budescenĭ şi în Dobroesci de jes [3]).

Metócele Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ

Cuvîntul de *metoc* vine de la grecescul μετα-ἔχω comunitate orĭ sucursală. Metochul constitue o numerósă clasă de Mónăstirĭ, carĭ aŭ în deplina lor stăpânire averĭ maĭ mult, saŭ maĭ puţin însemnate, şi cu tóte acestea sunt tot de odată şi îndatorate să recunóscă supremaţia uneĭ alte Mŏnăstirĭ, maĭ marĭ, maĭ venerate şi une-orĭ şi maĭ bogate. Acésta a fost posiţiunea tuturor Mŏnăstirilor pământene, pe carĭ ctitoriĭ lor primitivĭ, le aŭ pus sub ocrotirea uneĭ alte Mŏnăstirĭ maĭ marĭ aflătóre saŭ pe teritorul romănesc, saŭ şi dincolo de hotarele nóstre. Mŏnăstirea saŭ biserica ḑisă metoch, nu este nicĭ odată o proprietate a celeĭ, la care ea se află închinată; ea este după cum s'ar fi ḑis în legiuirele Romanilor, cel mult un *client* al celeĭ-ĭalte. După vechiul obiceiŭ al pământuluĭ, maĭ tóte mitropoliele, episcopiele cum şi mŏnăstirile marĭ şi neatârnate ale ţăreĭ, aŭ avut metóce orĭ sucursale, carĭ stăteaŭ faţă cu dênsele, în condiţiunĭ legale de care nu trebue să se deosebéscă întru nimic, starea Mŏnăstirelor închinate,

1) Archive Mŏnăstirea Cotrocenĭ, condica No. 1, fila 81 v.
2) Archive Monăstirea Cotrocenĭ, condica No. 1.
3) Archive Mŏnăstirea Cotrocenĭ, pachetul 16, act. 17.

fie din ţéră, fie din Orient [1]. Ast-fel scria răposatul Odobescu pe là 1862, in interesanta sa lucrare, despre Monăstirile închinate.

La aceste juste observaţiunĭ n'avem de adăogat de cât că, metócele servéu numaĭ ca sucursale Mŏnăstirelor la carĭ eraŭ închinate, nu însă, şi ca *client* al celeĭ-lalte. Posiţiunea clientuluĭ din lumea romană faţă de patronul sĕŭ, era bine definită. Nicĭ odată însă patronul nu administra averea clientuluĭ—după cum administraŭ egumeniĭ Mĕnăstirelor marĭ, averile metócelor. Egumeniĭ de la Cotrocenĭ administraŭ direct saŭ prin imputerniciţiĭ lor, averile metócelor. Eĭ încasaŭ veniturile, efectuaŭ plăţile personaluluĭ, făcéŭ nouĭ atenante — conform trebuinţelor — reparaŭ pe cele stricate. Acest drept al lor resultă din însuşĭ dorinţa ctitorilor, de óre-ce eĭ le-aŭ pus sub directa lor supraveghere. Cu ocasiunea cutremuruluĭ celuĭ mare de la 7 Octombre 1802, Visarion Egumenul Cotrecenilor repară stricăciunile causate de cutremur [2], la tóte metócele şi el singur face conturile de cheltuelĭ, asemenea aŭ făcut şi alţĭ egumenĭ, în asemenea ocasiunĭ.

Să ne ocupăm de fie-care metoch în parte, după documentele ce le avem la îndemână.

I. Biserica Dómneĭ

Este zidită de pétră pe locul uneĭ alte bisericĭ de lemn, de Dómna Maria, soţia luĭ Şerban Vodă Cantacuzino la anul 1683, după cum ne spune pizania bisericeĭ. Lângă biserică, era palatul Beizadelelor adică al copiilor luĭ Şerban Vodă Cantacuzino [3]. Biserica este fórte solid construită, cu bolţile de zid şi grosimea zidireĭ este aprópe de douĭ metri [4], cum sunt zidite maĭ tóte construcţiunile vechĭ, căcĭ Româniĭ ca şi strămoşiĭ lor Romaniĭ sciaŭ să construiască pentru a ḑecea generaţiune.

La anul 7198 (1689) Octombre 28, Dómna Maria dă bisericeĭ séle pe lângă alte veniturĭ ce are şi tóte prăvăliile ce

1) Mŏnăstirele închinata din România, p. 19-20.
2) Veḑĭ pisania scrisă în grecesce din lăuntrul bisericeĭ.
3) G. I. Ionescu-Gion, Istoria Bucurescilor, pag. 184-185.
4) Pr. Marin Dumitrescu, Istoricul a 40 de bisericĭ din România p. 136-137.

sunt la uliţa cea despre pórta de lemn a Sfântuluĭ Gheorghe[1]. Tóte aceste locurĭ şi prăvăliĭ aŭ fost cumpĕrate de Dómna Maria prin Parthenie celebrul egumen al Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ. Dupe ce o înzestréză cu multe odóre, case, locurĭ, prăvăliĭ, etc. o închină la Mŏnăstirea Cotrocenĭ, «ca să pórte grijă şi să se stăpânéscă de numitul Kir Partenie şi de ceĭ din urma luĭ egumenĭ, păzând atât cuvioşia sa cât şi ceĭ din urma luĭ egumenĭ, cele maĭ de jos:

1) «*Să orânduiască ieromonochĭ grecĭ veniţĭ de la Sfetagora ca să slujéscă sfintele slujbe* (şi să fie) ómenĭ cinstiţĭ, învăţaţĭ, având tótă învăţătura cinuluĭ călugăresc *şi să urmeze tótă orânduiala grecesce' intocmaĭ ca la Cotrocenĭ.*

2) Egumenul să aibă a lua tóte veniturile, din care se facă tóte cheltuelile bisericeĭ şi când va trebui înoire să aibă a purta grija, întocmaĭ ca la Cotrocenĭ pentru orĭ-carĭ bine al sĕŭ.

3) Locurile, casele şi moşiile ce am cumpĕrat împrejurul acesteĭ Sfinte Mŏnăstirĭ, să n'aibă voe nicĭ Kir Parthenie egumenul nicĭ alţĭ din urma luĭ egumenĭ, să le dea cu chirie la uniĭ-alţiĭ ca se facă case, ci numaĭ din venitul Mŏnăstireĭ, să zidéscă odăĭ, să fie pentru primirea săracilor, rĕmânênd loc împrejurul bisericeĭ, slobod de a se îngropa creştiniĭ.

Către acestea orânduesc pe numitul Kir Parthenie egumen, să aibă grije, să-mĭ săvârşeéscă gândul care am pus.

«Dă nu me voiŭ însănătoşi şi nu me voiŭ ridica din neputinţă, să zidéscă prăvăliĭ şi odăĭ, *iar să nu dea locurile după cum la alte Mŏnăstirĭ*, ci să fie de cheltuiala Sfinteĭ Mŏnăstirĭ, ca să-ĭ fie şi venitul maĭ mult. Aşa am hotărât şi am iscălit, puindu-mĭ şi pecetea inaintea duhovniculuĭ meŭ Prea fericituluĭ şi Prea Sfinţituluĭ Patriarh Kir Dositeiŭ al Ierusalimuluĭ» [2].

Eu Dómna Maria
soţia reposatuluĭ Şerban Voevod

28 Octombre 7198 (1689).

---

1) De sigur cel vechiŭ, căcĭ cel noŭ nu era încă gata.
2) Archivele Statuluĭ, condica Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No. 1 fila 106 şi v.

Domnitorul Alexandru Ion I Cuza

Am dat într'adins in intregime instrucţiunele Dómneĭ Maria către Parthenie egumenul Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, pentrŭ că sunt fórte instructive pentru noĭ, din maĭ multe puncte de vedere :

1) Că Dómna doresce ca la biserica Eĭ, să fie călugărĭ grecĭ aduşĭ din muntele Athos, ca să săvirşéscă sfintele slujbe în grecesa in tocmaĭ ca la Cotrocenĭ, ca şi când, călugăriĭ românĭ n'ar fi fost destoin'cĭ să administreze o biserică şi să săvirşéscă sfintele ĭerurghiĭ in romănesce. Iată cum româniĭ chemaŭ eĭ singurĭ pe strĕinĭ in ţéra lor! şi pe atuncĭ limba românéscă era dispreţuită de straturile superióre românescĭ, intocmaĭ ca şi azĭ!

2) Că egumeniĭ Cotrocenénĭ cum şi ceĭ-alţĭ egumenĭ de la Mŏnăstirile inchinate, administraŭ eĭ singurĭ, nu numai averile Mŏnăstireĭ pe care o egumenéŭ, dar şi averile metócelor ceia ce era colosal după cum ne vom convinge din acest studiŭ.

3) Cât privesce pentru punctul al III-lea unde opresce pe egumenĭ a nu inchiria orĭ vinde casele şi locurile, nu maĭ rĕmâne indoiala, că după mórtea pióseĭ donatóre, egumenul a făcut cum a vrut şi Dómna scia fórte bine că egumeniĭ grecĭ sunt şarlatanĭ, căcĭ accentuiază ca Kir Parthenie «să nu dea (înstrĕineze) locurile după cum (s'aŭ făcut şi să face) la alte Mŏnĕstirĭ» şi cu tóte acestea, Ea pune ca adminis tratorĭ tot călugărĭ grecĭ! Dacă Domniĭ şi boeriĭ noştri chiemaŭ eĭ singurĭ pe călugăriĭ strĕinĭ pentru Mŏnăstirile infuntate de dènşiĭ, apoĭ cum nu era să năvăléscă peste aceste biete ţĕrĭ, tóte locustele flămânde ale Orientuluĭ Ortodox, imbrăcate in rasă négră ca şi sufletele lor! [1]).

Este fórte adeverată ḑicĕtórea că, un popor are tot-d'auna guvernul pe care-l merită.

Tot la punctul al III-lea Dómna Maria ne maĭ spune că este greŭ bolnavă; la căpătâiul Dómneĭ găsim pe duhovnicul eĭ, pe «Prea fericitul, Prea Sfinţia sa Patriarhul, Kir Dositeiŭ al Ierusalimuluĭ» şi când credeţĭ? Tocmaĭ când augusta bolnavă 'şĭ făcea diata orĭ testamentul cum am ḑice astă-ḑĭ.

Pare că'l vĕd şi aud, cum stând la căpătâiul Dómneĭ 'ĭ desfăşura înainteĭ tóte grozăveniile foculuĭ Gheeneĭ, acele-

1) Veḑĭ al meŭ studiu Influenţa cultureĭ grecescĭ, p. 8-95.

instrumente teribile şi cum diabolii tortuéză pe ceĭ păcătoşĭ, viermiĭ ne adormiţĭ, plânsul şi scrâşnirea dinţilor, etc. şi cu care reuşaŭ de minune toţĭ Patriarchiĭ şi călugăriĭ grecĭ a smulge sume colosale pentru «biserica cutare din Patriarchia cutare [1]).

Mult trebue să fi smuls de la Dómna Maria în aceste momente critice acest Prea şiret şi atât de nerecunoscător Patriarch care s'a făcut maĭ tot vécul in ţerile Romane!

II. Schitul Văleni

«Noĭ, Hagĭ Stoica, cu femeia mea Hagica Elena, din satul Cepturile sud Saac, inchinăm schitul făcut de noĭ la Monăstirea Cotrocenĭ, care şi acésta este inchinat la 20 de Monăstirĭ din Sfeta gora şi decĭ şi acest schiţ să fie inchinat prin Cotrocenĭ tot acolo. Decĭ când a fost acuma maĭ pe urmă ajungêndu-ne vremea de bătrâneţe şi inprejurându-ne bóle grele şi fiindu-ne lucru la mare slăbiciune, speriatu-ném şi de mórte şi văḑênd noĭ acéstă lume amăgitóre.... socotitam şi am închinat la acéstă sfântă şi Dumnezeéscă Mŏnăstire de la Cotrocenĭ şi la cele lalte sfinte Mŏnăstirĭ ce scriu maĭ sus....şi părinteluĭ Egumen Partenie şi daŭ:

1) Biserica de piatră din târgul Vălenĭ ot sud Saacu care o am făcut'o din temelie (cu hramul Adormireĭ Maici Domnuluĭ.)

2) Şi am dat şi sfintele móste ale sfiintuluĭ Iacov Persul etc.

3) Casele nóstre de la Cepturile cu tótă moşia.

4) Ḑece pogóne de vie in délul Cepturile. vecine cu cele date Monăstireĭ Cotrocenĭ.

5) Douĕ róte de móră in isvorul ce vine de la Zănóga.

6) Ḑece boĭ, ḑece vacĭ, 100 matci de stupi şi 150 oĭ.

7) Treĭ-ḑecĭ de suflete de ţiganĭ cu mare cu mic, şi o sută bolovanĭ sare.

8) Banĭ gata 800 talere.

Tóte aceste sunt inchinate cu condiţiunile următóre:

1) Ca să fie de hrană părinţilor Călugărĭ şi de imbrăcăminte.

---

1) G. I. Ionescu-Gion, Patriarchĭ, metropoliţĭ şi egumenĭ grecĭ la Bucurescĭ p. 32-33.

2) Egumenul Partenie să fie dator să pue acolo călugărĭ bunĭ şi înţelepţĭ şi ocărmuitorĭ vrednicĭ să o pótă cărmuĭ (prin urmare tot grecĭ).

3) Să nu lipséscă slujba nicĭ o dată şi să'ĭ pórte grija s'o istovéscă părinţi Călugărĭ din venitul moşiilor şi s'o păzéscă cu diresul ce i se cuvine.

4) Să caute egumenul Partenie de moşiele şi bucatele ca venitul lor să sporéscă.

5) Să le fie sfinţilor părinţĭ milă de sufletele nóstre, să ni le pomenéscă aci la sfântă Mŏnăstire Cotrocenĭ cât şi la sfintele Mŏnastirĭ de la sfeta gora la tóte (ba bine că nu).

6) Asişderea cât vom fi viĭ aicea, aŭ sănătoşĭ, aŭ bolnavĭ, tot să avem căutare de părinţĭ. (De óre ce copiĭ din trupul nostru nu am avut.)

7) Iar după ce ne vom petrece să aibă a ne îngropa pre amăndoĭ la un loc inlăuntrul în sfânta Mŏnastire şi să ne pomenéscă sfinţi părinţĭ, tot cu colivĭ Vinerea şi Sâmbăta precum se cade şi să cuvie ctitorilor; şi aşa inchinăm tóte aceste luĭ Dumneḑeŭ şi acestor sfinte case a sfinţieĭ sale[1]) Maiŭ 15 lét 7192 (1684)

In decursul vécurilor schitul maĭ cumpără saŭ primeşte danie 22 de moşiĭ, un loc de danie din moşia Berivoeşti de jos unde a fost şi un heleşteŭ sud Saac[2]) Apoĭ 3 viĭ: una în dealul Cepturilor, a doua viile de dealul Cuiburĭ şi al treilea viile de dealul Bucovuluĭ ce îĭ ḑic şi Scăenĭ i Săcine. Le 1772 Septembre 15 Maiŭ primeşte alte scutirĭ cu porunca a mărie sale prea înaltuluĭ general, feld mareşal a maĭ multor ordiĭ, cavaler graf Petro Alexandrovici Romiantzof. Maĭ primesce şi alte scutiri de sare.

III. Schitul Micşani

Este ḑidit în anul 7180 (1672) din temelie, de marele medelnicer Dumitraşco, pe moşia sa Micşani din judeţul Dâmboviţa, de unde vine şi numele schituluĭ. «De la o vreme în cóce i s'a isbovit numele de Pârlita, fiind-că în vremurile de rĕsmerită a ars biserica de douĕ orĭ, rămâind numaĭ zidurile pâlite, de aici numele de «Pârlita».

1) Arhive Condica schituluĭ Valenĭ fila 6, 6v, 7 şi 7r.
2) Arhive ibidem 4, 4v,

Acest schit a fost închinat la Mŏnăstirea Cotrocenĭ in timpul luĭ Şerban Vodă Cantacuzino pentru motivul «că ceĭ micĭ trebuinţă de ceĭ marĭ aŭ şi cele maĭ slabe, de cele maĭ puternice» aŭ inchinat dar schitul la purtarea de grijă» a Mŏnastireĭ Cotrocenĭ. Schitul a avut ḑece moşiĭ, mili domnescĭ, viĭ, morĭ, ţiganĭ, vestminte şi vase sacre de argint «cu tot felul de dobitóce şi de alte sfinte dăruiri[1])

Acest schit a avut un numĕr colosal de robĭ ţiganĭ, o condică în folio şi fórte voluminósă este aprópe plină numaĭ cu zapise pentru cumpărăturile de ţiganĭ.

* * *

Un alt metoc a fost şi schitul Gherghiţa numit de la o vreme în cóce şi «Reptura»; schitul a fost făcut de Popa Négul ce l'aŭ chemat pe călugărie Nectarie şi l'a închinat la Mŏnăstirea Cotrocenĭ, dar in urmă, Părintele Nectari s'a supărat pe Partenie egumenul, şi aŭ luat schitul de la Mŏnăstirea Cotrocenĭ şi l'a inchinat la sfânta Mitropolie în anul 7205 (1696) Noembre 20[3]).

IV. Schitul Căscióreie

A avut 6 moşiĭ şi a fost adm'nistrate de egumeniĭ de la Cotrocenĭ.

V. Schitul Cătăluiul

Este închinat la Monăstirea Cotrocenĭ de către Constantin Corbeanu vel şatrar, din-preună cu jupănésa luĭ Marica, fiind egumen Kir Grigorie «ca să fie părinţilor călugărĭ de hrană» iar nouĕ şi părinţilor noştriĭ de vecinică şi ne incetată pomenire 18 Februarie 7250 (1742)[4]).

---

1) Archive Condica Cotrocenilor Schitul Pârlita fila 3 şi v.
2) Archivele Statuluĭ Mŏnăstirea Cotrocenĭ condica Schitul Pârlita fila 4 cf. ibidem pachetul 57 doc. 44.
3) Archive Mitropolia Ungro-Vlahieĭ pachetul 4 documente 11.
4) Archive Mŏnăstirea Cotrocenĭ pachetul 2 documente 34 veḑĭ şi pachetul 64 ce privesce pe acéstă Mŏnăstire.

CAP. VII

Cum administraŭ egumeniĭ greci averile Mŏnăstiresci ?
Priviri generale,

Religiositatea și dărnicia proverbială românéscă aŭ atras în aceste țări pe călugăriĭ orientuluĭ crescinĭ încă din cele maĭ vechĭ timpurĭ. Pe atuncĭ eĭ venéŭ smerițĭ și umilițĭ, flamândĭ și însetațĭ, goi și desculțĭ, aspru persecutațĭ de Turcĭ, strâmtoratĭ de propaganda Iesuiților, și Calviniștiior, carĭ câștigaŭ teren maĭ mult, căcĭ luptaŭ pe deoparte cu sciința iar pe de altă parte cu baniĭ, arme teribile, de care clerul Orientuluĭ era atât de lipsit și de sciință dar maĭ cu sémă de banĭ; pentru banĭ veneaŭ în țările române și când ejungea la Dunăre, începeaŭ a striga: ἐλεημοσύνη (milă pomană).

După demnitățile lor ĭerahice, mergeaŭ la Domnĭ și boeriĭ, cum și pe la negustoriĭ bogațĭ; iar ceĭ maĭ sărăcăcioșĭ, umblaŭ prin orașe și sate cu lemn din sfânta cruce veritabile saŭ nu, cu mătăniĭ, cu iconițe cu cruciulițe, cu buruenĭ de léc, luate chiar de la sfântul mormênt, orĭ maĭ sciu eŭ din ce localitate sfıntă de pe unde s'a născut, a trăit, a pătimit murit și înviat Mânsuitorul lumeĭ, orĭ din grădina Maiceĭ Domnuluĭ (Muntele Atos).

Tóte acestea, împreună cu pomelnicile, la care dacă maĭ adăogatĭ fățărnicia unită cu darul de a descrì în culorile cele maĭ negre cu o atingetóre elocință suferințele lor din partea Turcilor, împreună cu lingușirile pe unde li se trecea — și unde me rog nu se prind lingușirile și carĭ lingușitorĭ trăesc rĕŭ și astă-dĭ? Ve putețĭ face o idee, cum eĭ aŭ putut să capete averĭ și să facă pe Domnitorĭ, pe boeriĭ pe ne-

gustorĭ etc, să-şĭ închine mŏnăstirile çidite şi bogat înzestraţĭ de dênşiĭ la Mŏnastirea cutare din patriarhia cutare [1])

Dobândind avuţiĭ colesale, uită lesne clauslele testamentare, comit abusurĭ strigătóre la cerurĭ nu numaĭ in dauna avereĭ acelor carĭ ĭaŭ chemat, ci şi ale ţăreĭ, prin stricarea obiceiurilor şi schimbând rolurile din umiliţĭ devin insolenţĭ din prigoniţĭ, prigonitorĭ, din alungaţĭ, alungătorĭ persecutând pe călugăriĭ românĭ.

Calugărismul grecesc devine in scurt timp o clasă privilігiată, un fel de stat in stat, ne dând socotélă nicĭ Domnieĭ nicĭ Mitropolieĭ — de cât după 1815 şi acéstă numaĭ de formă— aşa că colosalele avuţiĭ mŏnăstirescĭ le-aŭ intrebuinţat acum le-aŭ plăcut, le-aŭ dat cui aŭ voit iar ţările nóstre de aceste avutiĭ, nicĭ de cum nu s'aŭ folosit. S'aŭ folosit săcătuitele Monăstirĭ din orient, şcolile grecescĭ din Turcia şi s'aŭ imbogăţit eĭ personal.

Abuzurile datéză din timpurĭ vechĭ, încă inainte Domnielor luĭ Mateĭ Basarab şi Vasile Lupu. Şi aceste abuzurĭ eraŭ de notorietate publică: Domnitoriĭ le toleraŭ, boeriĭ nu le impedecaŭ, căcĭ cu toţiĭ sume colosale de leĭ luaŭ, iar atot răbdătorul popor român, cu multe durerĭ le suporta. Tóte aceste abusurĭ, deşi eraŭ tuturor cunoscute la arătare, totuşĭ călugăriĭ grecĭ eraŭ chemaţĭ de pe la Atos şi din alte părţĭ ale Orientuluĭ, ca să populeze şi să administreze monastirele fondate de dênşiĭ, după cum am vĕçut şi pe Şerban Vodă Cantacuzino, pe Dómna Maria, soţia sa, care, zidind şi bogat înzest ând Biserica Dómna (din Capitală), o face metoh la Cotrocenĭ, prin Parthenie, egumenul aceleĭ Monastirĭ căruia i spune:

«*Iar să nu dea, (adică să înstreineze) locurile după cum e la cele-l'alte monastirĭ* [2]) După mórtea fondatorilor insă, eĭ făceaŭ tot ce voiaŭ. Tóte abusurile călugărilor grecĭ din timpurile trecute le resumă admirabil anaforaua veliţilor boerĭ din Ţara Românéscă cu data din 10 Iulie 1827; in anul 1822, Turciĭ avênd probe sdrobitóre contra că'ugărilor grecĭ din ţĕrile ro-

---

1) Pentru detaliĭ a se vedea: G. I. Ionescu Gion Patriarhi Mitropoliţĭ şi episcopĭ grecĭ in Bucurescĭ veçĭ şi al meu studiu influenţa cultureĭ grecescĭ pag. 1—95.

2) Archiva statuluĭ Monastirea Cotrocenĭ, Condica No. 1 filele 106 şi 106 v.

mâne carĭ contribuesc atât de puternic la procurarea de mijlóce pentru reușita revoluțiuneĭ grecescĭ din 1821, dă, două firmanurĭ prin caro alungă din monastirile românescĭ pe toțĭ călugăriĭ grecĭ, și-ĭ inlocuesc cu călugărĭ românĭ. Marele Divan al țêreĭ, scia fórte bine, că călugăriĭ grecĭ se vor reîntórce pe la M-rĭ, după cum s'aŭ și întors prin stăruința Rusieĭ, face cun scut insă Domnitoruluĭ spre a interveni la Pórtă 1) ca să-ĭ oprêscă reintórcerea lor in țêră și 2) că dacă vor veni, până atuncĭ, Divanul, să ia mĕsurile necesare pentru repararea M-relor «spre săvârșirea slujbelor celor bisericescĭ cu tótă orânduiala cea bună și a ingrijircĭ zestreĭ monastirelor și pentru cea de tóle zilele pomenire a fericiților cititorĭ și așa încă de la lêtul 1823 Oct. 12, prin obstêsca anaforă s'aŭ arătat M. T. *prăpădenia și impovorarea grelelor datoriĭ întru, care aŭ ajuns aceste monastirĭ de către reaua economie și nevrednica chivirnisire a acelor egumenĭ streinĭ* Pentru care s'aŭ făcut rugăciunĭ M. T., carĭ s'aŭ arătat (în 1825 Noembre 6) *că aceĭ streinĭ cu fățărnicia lingușireĭ*, aŭ fost intrat nu numaĭ pe la tóte monastirile țărăĭ și la monastirile cele neînchinate la cele de jos, ci și la scaunele archiereștĭ ale Mitropolieĭ și al episcopielor *prin grósnice dărĭ de banĭ la domniĭ de maĭ înainte și la miniștri lor, până când le aŭ adus în desăvêrșită prăpădenie și robie de datoriĭ și ca nisce streinĭ* și nedoritorĭ de lucrurile nêmuluĭ nostru, aŭ înstreinat prin vîndărĭ de moșiĭ, prăvăliĭ, hanurĭ și din cele-l'alte acareturĭ ale lor ce aŭ fost închinate de moșiĭ și strămoșiĭ noștri». Maĭ departe anaforana cere să se facă cunoscut la prea strălucitul Prag al prea puterniceĭ nóstre împărățiĭ, prea plecat arzmagzar», mijlocind M. T. a ni se întări acest privilegiŭ ce l'aŭ avut țara din vechime de a fi apururea nestrămutațĭ din pămêntenĭ *românĭ*, atât mitropolițiĭ și episcopiĭ la scaunele eparchielor, cât și igumeniĭ pe la tóte monastirile țêreĭ... Încă ne vom sili a maĭ face și óreșĭ-care prisos spre a se putea aduce acesteĭ monastirĭ la cea dintêiŭ orînduială și bună stare a lor *spre a se plăti datoriile cele grele* și a se meremetisi cele dărâmate, ca să nu ajungă când se vor maĭ orândui egumenĭ străinĭ, intru cea desăvêrșit prăpădenie, a se stinge cu totul pomenirea răposaților ctitorĭ și cele-l'alte întocmirĭ ce sunt făcute prin testamenturile lor, fiind una ca

Intrarea Principală a vechiuluĭ Palat

acésta cu totul impotriva legeĭ nóstre...» (1827 Iulie 10). [1]) Acestea sunt isprăvile călugărilor grecĭ in general; acum să le vedem pe cele ale egumenilor de la Mŏnastirea Cotrocenĭ în special.

Abuzurile egumenilor grecĭ de la Cotrocenĭ

Suum cuique...

Fiind-că veni vorba de abusurĭ, trebue să spun aicĭ, că mi s'aŭ adus óre-carĭ invinuirĭ că in studiul meŭ: «Influenţa cultureĭ grecescĭ in Muntenia şi Moldova cu privire la biserică, şcólă şi societate 1359—1873» a-şĭ fi acusat prea mult pe grecĭ, că n'aşĭ fi recunoscut in de ajuns meritele culturale ale Academiilor grecescĭ aduse românilor din principat [2]) şi decĭ, nu m'aşĭ fi debarasat incă pe deplin de vechea şcólă, carĭ vedea in fanarioţĭ pe vrăjmaşiĭ némuluĭ nostru [3]). Nicĭ o dată n'am avut ideĭ preconcepute in materie de istorie, căcĭ am ca regulă de conduită principiul: Suum cuique... caut fapte şi date pentru a arunca o scântee de lumină intr'un intuneric dintr'o parte óre-care; am arătat grele imprejurărĭ istorice in care se aflaŭ Fanarioţiĭ, că nu puteaŭ face alt-fel de cât aŭ făcut, bine inţeles aceĭ puţinĭ, carĭ aveaŭ o fire maĭ bună; am găsit Domnitorĭ fanarioţĭ maĭ bunĭ, chiar ca o parte dintre ceĭ românĭ. Acestea sunt bine cunoscute şi nu maĭ e necesar să maĭ insistăm. Nu tot aşa este cestiunea cu călugăriĭ grecĭ; «Jinduit am fost—cum ḑice Zilot Romanul— a cunósce ca urmetor al dreptăţeĭ ca să iaŭ şi eŭ pricină de lăuda dupĕ a mea putere; dar iarăşĭ amar mie! căcĭ pricină de laudă n'am putut afla măcar una, iar impotrivă, pricină de defăimare m'aŭ impresurat milióne. Aşĭ fi vrut incaĭ acéstă defăimare să o puiŭ în lucrare; dar mĕ zătichnesce temerea in douĕ chipurĭ: una că firesce iubind a lăuda, nu voiŭ putea impotriva fireĭ mele a defăima; al doilea, că unde nu se pomenesce dreptatea, negreşit este primejdie a defăima strâmbătatea.... pustiŭ sunt

1) Academia Română, Manuscris, 1062 fila 119.

2) N. G. Dossios. Studiĭ Greco-romàne pag. 14.

3) C. Litzica. Manuscrise grecescĭ din Biblioteca Academieĭ (Sedinţa de la 13 Octombrie 1900, pag. 1, Nota 1).

de pricină a lăuda, şi coprins de nenumĕrate pricinĭ a defăima. Bind; a tăcea, să nu laud, pociŭ, că nu am ce lăuda; dar să nu defăimez, având atâta noian de pricinĭ se póte? ba, ba, măcar de 'mĭ şi este împotriva fireĭ, măcar de m'ar întîmpina orĭ-ce primejdie, am hotărât cu] prostimea condeiuluĭ, pe cât voiŭ putea să defaimez după tot cuvêntul drept... pentru nedreptăţile care se varsă asupra ţĕreĭ din hrăpelnica lor inimă...[1]) Când voiŭ găsi fapte bune le voiŭ publica în întregimea lor; de o cam dată le publicăm pe cele ce urméză.

«Mult ne-am mirat toţĭ—zice cronicarul—de un lucru care l'aŭ făcut egumenul Averkie de la Cotrocenĭ fără cale şi afară din cele ce poruncesc pravilele. Ci M. S. Vodă (Nicolae Mavrocordot) înţelegând de acest lucru..., nicĭ acéstă paranom'e (fără de lege) n'aŭ ıngăduit să se facă. Că Şerban Vodă zıdind Monastirea Cotrocenĭ şi înzestrând'o cu multe sate şi cu veniturĭ, 'ĭ-aŭ fost dat pre lângă acelea şi satul Furduescĭĭ—care este din jos de Bucurescĭ, aicĭ in judeţul Ilfov.. fiind egumen la Cotrocenĭ, acest Averkie neavênd Monăstirea nicĭ o nevoe mare saŭ vre-o lipsă, ci fiind îndestulată şi la bună stare, aŭ făcut tocmélă cu Manolaki Paharnicul pre taină şi i-aŭ vindut acest sat Furduescĭ, drept talere 1000, fără ştirea Domnieĭ şi fără ştirea Mitropolituluĭ ţĕreĭ, ne uitându-se nicĭ la Pravile, neavênd frica luĭ D-ḑeŭ. De care M. S. auḑind peste câtă-va vreme s'aŭ turburat fórte... că pravila nu slobóde nicĭ cum ca să vindă şi să înstreineze satele, moşiele, ce sunt date de ctitorĭ... şi chemând pe Sf. S. Vlădica Kir Daniel şi pe toţĭ boeriĭ, şi aŭ chemat şi pe egumen şi pe Manolachi Paharnicul şi aŭ făcut mare cercare şi aŭ aflat şi părintele Vlădica şi toţĭ boieriĭ, că fară cale s'aŭ făcut acest lucru, care nu s'aŭ căzut să se facă. Decĭ adunându-se şi zapisele ce eraŭ făcute între dênşiĭ, le-aŭ luat Sf. S. Păr. Vlădica din mâinile lor şi le-aŭ spart, şi aŭ dat poruncă egumenuluĭ de aŭ întors baniĭ carĭ luase de la Manolaki Paharnicul. Şi aŭ rămas satul să fie iar al Mŏnăstireĭ. *Dintr'acésta se vor îndrepta şi alţĭ egumenĭ de pe la cele-l'alte Mŏnăstirĭ, cum să se chiverniséscă, să nu vinḑă şi să nu înstreineze cele ce aŭ dat ctitoriĭ, ci să şi le ţie precum zice pravila* [2])

1) B. P. Hasdeu. Ultima cronică română din Epoca fanarioţiilor p. 15—16.
2) Magasinul istoric IV pag. 137—138.

Cronicarul speră că lecţiunea dată egumenuluĭ Averkie va servi ca pildă şi altor egumenĭ abusivĭ. Se vede că cronicarul nostru n'avea o idee bine definită despre călugăriĭ grecĭ.

Egumeniĭ grecĭ, atât de la alte Mŏnăstirĭ cât şi de la Cotrocenĭ, nu se mulţumesc cu ceea-ce li se oferise de către pioşiĭ donatorĭ, nicĭ cu cea ce cumpărase din baniĭ Mŏnăstireĭ, ci uniĭ alergaŭ la mijlocul de a face acte falşe pentru inchinărĭ de Monăstirĭ [1]) iar egumeniĭ de la Cotrocenĭ, ómenĭ maĭ practicĭ, falşificaŭ hrisóvele de moşiĭ, mărind pe de o parte numărul stânjenilor şi schimbând hotarele; iar pe de altă parte făceaŭ hrisóve falşe pentru o moşie maĭ bună în locul alteia, pe care eĭ o credeaŭ maĭ puţin productivă.

Aşa de exemplu: un egumen al M-reĭ Cotrocenĭ la anul 1763 Septembrie 1, se presintă inaintea divanuluĭ domnesc, în timpul domnieĭ luĭ Constantin Mihail Gehan Racoviţă, prin care cerĕa să se cerceteze 8 zapise ale Monăstireĭ, relativ la moşia Comănescĭ din sud Teleorman şi anume: Negolea fata Stanciuluĭ din Comănescĭ, la mâna paharniculuĭ Barbu (Urdăreanu), 150 de stânjenĭ.

Cine era acest Barbu (Urdăreanu)?

Fusese un boer fórte bogat, ocupase funcţiunĭ inalte in divanul Muntenieĭ şi către bătrâneţe se făcuse călugăr la Mŏnăstirea Cotrocenĭ. El cumpărase încă din timpul boerieĭ, 50 de stâmjenĭ de moşie. Egumenul Cotrocenilor care a falşificat actul şi pe care condica nu'l numesce insă noĭ il cunóscem că este Kir Neofit. Divanui luând in cercetare cererea egumenuluĭ hotărăsce lucrul următor: «După cercetarea zapiselor este bun pentru 50, iar stânjenĭ 100 sunt puşĭ adaus, nu numaĭ cum se vede in zapis, ci condica monastireĭ adeverézâ».

Actele presentate de egumen	**Observaţia făcută de Divan**
5 Februarie, 7197 (1789). Zapisul unchiaşuluĭ Radul Cufoiul, la mâna Barbuluĭ paharnicul stânj. 180.	După cercetarea zapiselor s'a vědut dres; atât numele moşieĭ cât şi suma stânjenilor adăogând peste stânjenĭ 180 stânjenĭ, zapisul şi condica dovedesc.

Notele presentate de egumenĭ	**Observaţiunile făcute de Divan**
Radul Cufoiul i sin ego (şi fiul luĭ) la mâua luĭ Ţurcă ot Uimenĭ stânjenĭ	Acest zapis nu se vede la mâna Barbuluĭ paharnic (Urdareanu), după condică se vede suma drésă şi unde aŭ

1) Vedĭ hrisovul luĭ Mateĭ Basarab din 1639.

180 moşie din Comănescĭ, funia de jos.

Decembrie 2, 7221 (1712).

Radu Furculescu la mâna luĭ Obretin, stânjenĭ 180, moşie în Comănescĭ, funia de jos.

fost stânj. 80, aŭ făcut 180, zapisul şi condica adeveresc.

Acest zapis acercetându-se s'a vĕdut suma drésă şi unde aŭ fost stânjenĭ 80, aŭ făcut stânjenĭ 180, şi nu se vede vânduţĭ la mâna paharniculuĭ Barbu (Urdăreanu), ci după cercetarea ce se înţelege din cititul zapisilor se vede că tótă acea parte de moşie din funia de jos o vinde Radu Cufoiul şi Turcă luĭ Obretin după cum adeverézǎ şi Radu Furculescu.

In dosul zapisuluĭ Raduluĭ Cufoiul, unde zice că moşia acea care aŭ vîndut'o şi el luĭ Obretin, iar zapisul luĭ Obretin la mâna luĭ Urdăreanu nu se vede.

Iulie 12. 7197 (1689).

Radu Căpitan Visternicul la mâna Barbuluĭ Urdăreanu, moşie în Comănescĭ, stânjenĭ 150.

Acest zapis după cercetare se vede numele moşieĭ dres şi unele au fost Adămescĭ, aŭ făcut Comănescĭ, precum se dovedesce că este din Adămescĭ. Atât însemnarea zapisuluĭ de deasupra scris romînesce şi grecesce, cât şi în condica Mônăstireĭ găsindu-se trecut la Adămescĭ.

Veliţĭ boerĭ carĭ aŭ cercetat aceste zapise aŭ fost: Constantin Dudescu, biv vel ban; Constantin Cantacuzen, vel clucer; sub preşidenţia luĭ Grigore, mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, fac anafora către domn că: osebind hotarul Bărbătescĭ din Adamescĭ, iar nu din Bărbătescĭ (din care făcea parte Comănescĭ), după cum din greşélă pretinde egumenul [1])

Vedem decĭ că in anaforaua pe care o înaintézǎ veliţĭ boerĭ împreună cu Mitropolitul ţĕriĭ, în loc să l găséscă vinovat pe egumen spune cum că n'are dreptate să pretindă, că ceea ce a făcut a făcut *din greşélă*. Aceste greşelĭ sunt numaĭ din cele cunoscute; câte alte abusurĭ nu vor fi comis eĭ şi de care sciaŭ să să se achite minunat faţă de Domn şi de veliţĭ boerĭ deprinşĭ cu şcóla coruptă şi coruptóre a fanarioţilor.

---

1) Arhivele statuluĭ condica II a Cotrocenilor, pag. 144 verso şi 145.

CAP. VIII

Cotrocenii din Vale

Cuartierul Cotrocenĭ, prin situaţiunea sa topografică, este impărţit in doue părţĭ bine deosebite şi anume: in Cotrocenii din deal saŭ Cotrocenii istoricĭ propriŭ-zişĭ şi Cotrocenii din Vale, despre care ne ocupăm.

Colina platouluĭ Cotrocenĭ, a servit ca hotar natural intre moşiile: Cotrocenilor şi Lupescilor.

La anul 7168 (1660) Iunie 10, Gheorghe Ghica-Vodă, dă volnicie luĭ Şerban Cantacuzino II logofeţĭ, să stăpânească moşia şi satul Cotrocenĭ, partea luĭ Ghioca căpitanul «Ot Cotrocenĭ» pentru necredinţa luĭ faţă de Domnie [1]). De la acéstă dată Şerban Cantacuzino, incepe a cumpĕra tóte trupurile de moşie din Cotrocenii din deal; voia însă să'şĭ rotunjéscă moşia şi in acest scop se adreséză la douĭ proprietarĭ de la Cotrocenĭ din Vale şi anume: la Ianaki Logofătul, proprietarul uneĭ marĭ sforĭ de moşie care se intindea şi pe deal şi pe vale, pină in matca Dâmboviţeĭ, despărţită de moşia Lupescĭ printr'o linie trasă astă-ḑĭ cam din dosul grădineĭ Botanice adică de la Erbărie până in Dimboviţa, partea acestuia cu morile pe Dâmboviţa este cumpĕrată tot din timpul boerieĭ, şi intărită din noŭ cu chrisomul din 13 Maiŭ 7187 (1679), Ianaki Logofătul ne spune in zapisul de vinḑare că: «Vrênd M. S. ca să facă şi Monăstire pe moşia Cotrocenĭ I-am vindut M. S. tótă partea mea de moşie de la Cotrocenĭ pe jumătate, cât am ţinut eŭ din câmp, din pădure, din apă cu

1) Archive Monastireĭ Cotroceni pach. 1 şi 61 doc. 20.

vadurĭ de móră, si cu o móră stricată şi cu livedile şi cu viile ce am avut, cu siliştea din sat, cu tot venitul de peste tot hotarul, tot pe jumătate drept banĭ gata ughi 500 [1]... ca să fie ohabnică şi stătătóre in veci.

Tot in acelaş timp, se adreséză şi la Partenie Egumenul de la Radu-Vodă cerându-ĭ să-ĭ vindă un codru de loc ca să-ĭ dea in schimb moşia Tătaruluĭ din sud Ialomiţa «ce-ĭ alăturea de moşia Mŏnăstireĭ cumpĕrată de la jupânésa Stanca, fata Lecăĭ Pitarul din Vizureştĭ din judeţul Dâmboviţa, convenind a se face schimbul, Egumenul dă la mâna luĭ Şerban Cantacuzino zapisul de vindare:

«Adică eŭ Ieromonahul Partenie, egumen de la sfânta şi Dumnezeiasca Mónăstire sfânta Troiţa a Raduluĭ W. de aicĭ din Bucureştĭ, dimpreună cu toţĭ călugăriĭ câţĭ ne aflăm locuitorĭ in sfânta Monăstire... Scrim şi mărturisim cu acest Zapis al nostru ca să fie de bună credinţă la cinstita mână a Domnuluĭ nostru 'Iω Şerban-Voevod, ca să se ştie că a vîndut sfinta noastră Monăstire a sfinteĭ Troiţa o moşie ce se chiamă Lupeştiĭ, din susul oraşuluĭ Bucureştĭ, care se hotărăşte din sus cu moşia M. Sale ce se chémă Cotrocenĭ, care este a M. S. de cumpĕrătóre incă din boeria M. S. Decĭ fiind din moşia Monăstireĭ sfânta Troiţa a Lupeştilor, un codru de loc din sus, alăturea hotărându-se cu Cotrocenĭ. pentru acest Codru de loc avut'am tocmélă cu M. S. ca să daŭ M. S. acest codru de loc... Pentru-că avĕnd M. S. gindul incă din boerie să facă M. S. sfânta şi Dumnezeiasca Monăstire pe moşia M. S. Cotrocenĭ [2]. Iar acum de isnóvă şi maĭ cu temeiŭ am tocmit cu M. S., că socotind noĭ *că acel codru de loc, nicĭ de un folos nu era sfînteĭ Mŏnăstirĭ, nicĭ un venit de pe dînsul nu avea, că era un loc fără de nicĭ o hrană, fiind pe dînsul tot pădure şi mărăcinĭ..* şi aŭ pus M. S. de aŭ curăţit toată pădurea şi mărăciniĭ după dânsul, şi aŭ pus M. S. viĭ şi cu livedĭ in jos până unde ne este tocméla [3]).

Este curios modul cum motivéză egumeniĭ vindările ori schimburile de moşiĭ: «că acel codru de loc de nicĭ un folos nu-ĭ este sfinteĭ Monăstirĭ» adică un codru de loc lângă Bu-

1) Archive mŏnăstireĭ Cotrocenĭ condica No. 3 fila 12.

2) Acest gând al M. S. de care vorbeşte egumenul, nu se vede nicăierea manifestat în documentele anterioare anuluĭ 1678.

3) Archivele Statuluĭ Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 doc. 30.

curești nu esie folositor! Când Constantin Vodă Brâncoveanu cumpăra moșia Mogoșóia și locul pe care trebuia să-șĭ facă casele, găsim exact acelaș motiv, ca și când aceste acte ar fi fost concepute de acelaș piser «că pădurea și locul pe care vrea M, S. *să'și facă case de nicĭ un folos nu-ĭ este sfinteĭ mŏnăstirĭ* [1]).

După niște motive așa de puternice, egumenul Raduliot arată care sunt hotarele codruluĭ dat in schimb și care avea pe dânsul «tot pădure și mărăcinĭ», ca și când a existat vre-o dată «pădure fără mărăcinĭ»; mă mir că n'a zis că pădurea avea și uscăturĭ, eĭ dar ce voițĭ? 'Ĭ-a trebuit motiv și motivul l'a găsit.

Hotarele codruluĭ.

«Și am tras cu sfóra d'acurmezișu din hotarul Cotrocenilor in jos pe lingă apa Dâmboviţeĭ până in plopul cel mare stânjenĭ 218 și am pus hotar [2]).

A doua trăsură din hotarul Cotrocenilor in jos pînă unde s'aŭ pus a doua piatră, hotar peste șanț [3]) jos stinjenĭ 233.

A treia trăsură din hotarul Cotrocenilor din stejarul cel mare in jos pe la podișor [4]), pină la a treia piatră ce s'aŭ pus peste șanț din jos [5]) stânjenĭ 127.

---

1) Documentul este al proprietaruluĭ moșieĭ Mogoșóia; copiele acestor documente la se află Archive.

2) Hotarul dintre moșia Lupeștĭ și Cotrocenĭ era ca hotar natural, muchia colineĭ Cotrocenilor, decĭ trăsura se face din marginea dealuluĭ, până în apa Dîmbovițeĭ, care hotar, de-și nu preciseazǎ documentul, totușĭ presupun a fi digul făcut maĭ târziŭ de la Erbărie până în Dîmbovița; că de aicĭ încolo pînă la podul de la Grozăveștĭ, se întindea proprietatea luĭ Enache Logofătul cu morile înjugate ale sfinteĭ Saveĭ și care acum erau proprietățĭ ale luĭ Șerban Cantacuzino.

3) Acest șanț este digul de care am vorbit maĭ sus. Acest dig a servit drep apărare Cotrocenilor. Cedĭ harta Cotrocenilor No. 1).

4) Acest podișor de care ne vorbește documentul acĭ, îl găsim pe veche albie a Dîmbovițeĭ unde se află adĭ propietateb Ministeruluĭ lucrărilor pnblice în dreptul cazărmeĭ Malmaison și unde s'a făcut maĭ tărziŭ Mŏnăstirea Cotrocenĭ móra de la Pălicĭ. (Vedĭ planul Bucureștilor ridicat de baronul Boroekzen. Acest plan se află în propietetea domnuluĭ Grigore N. Mano, și reprodus în lucrarea nóstră sub No. 2.

5) Acest șanț se vede și astă-dĭ și care începe, din strada Carol Davila de lângă fundătura Leoparduluĭ, care a fost de veacurĭ limita despărțitoare între moșia Lupeștĭ și Cotrocenĭ. Șanțul despărțește și adĭ propietatea fóstă Davila, adĭ a domnuluĭ colonel Perticari, de locul numit via Brâncoveanuluĭ. Șanțul se ridică la deal trece pe lângă mormântul d-ruluĭ Davila și se oprește în spatele Aziluluĭ în dreptul unde este adĭ secția primară. In vechime, înainte de 1662 tăia șosèua numită maĭ târziŭ a Pandurilor, și mergea ca limită între Lupeștĭ și Cotrocenea până la vila Cotrocenilor de adĭ, în dreptul escadronuluĭ 2 tren, de aci o lua pe drumul Săreĭ, trecea Calea Rahoveĭ (vedĭ planul moșieĭ Lupeşti la biuroul dccumentelor din ministerul Domeniilor).

Dr. Carol Davila

A patra trăsură pe deal de către drumul Piteştilor din hotarul Cotrocenilor în jos până în capul şanţuluĭ unde s'a pus a IV-a piatră hotar stânjeeĭ 102».

A cincea trăsură din hotarul Cotrocenilor dintr'un plan din drumul Craioveĭ (adĭ Calea Rahoveĭ) unde este o *cobiltiţă* în jos prin tufe până în piatra ce s'aŭ pus hotar stânjenĭ 102.

A şasea trăsură în valea Dobrilor (adĭ valea Odăeĭ dincóce de Măgurele), la capul moşilor Cotrocenĭ şi Lupeştĭ din hotarul Cotrocenilor in jos spre puţul din drum, până în piatra ce s'aŭ pus împotriva Stupineĭ stânjenĭ 102».

Hotărniciele nu sunt definitiv stabilite de cât în anul 7188 (1680), Aprilie 16. (Condica No. 3 fila 15 şi V), adică când Şerban Cantacuzen rotunjeşte codrul cum ĭ-a convenit maĭ bine.

Codrul ast-fel delimitat, este afierosit Monăstireĭ Cotrocenĭ, impreună cu partea de moşie cumpĕrată de la Ianachi Logofătul, după cum am vedut.

Acest codru a servit c ı grădină pentru palat, nu însă ca o grădină cum o concepem noĭ astă-dĭ, ci ca un loc retras, ca un loc plăcut de preumblare; era cu alte cu inte o livadă, de unde se procura fînul necesar pentru caiĭ domnieĭ şi necesităţile monăstireĭ.

Părţile însă maĭ lăturalnice, serveaŭ ca islas pentru vitele mŏnăstireĭ orĭ ale locuitorilor. Codrul existat până la anul 1780, când a fost vedut de Sestini, numindu-l în memoriele sale, Vasto-bosco [1]). Acest vasto-bosco, a servit ca loc de ascunzătóre luĭ Şerban Cantacuzino în anul 1678, şi care a dat naşcere legendeĭ Cotrocenilor, cel maĭ însemnat eveniment ce a avut loc in acéstă parte, şi pe care 'l înregistrează istoria. Alte părţĭ după câte cunóştem nu s'aŭ maĭ petrecut aicĭ şi de aceea, de câte orĭ am vorbit despre Cotrocenĭ. am înţeles numaĭ pe ceĭ din deal, pe ceĭ istoricĭ propriŭ-dişĭ cum am dis maĭ sus; In documentele M-reĭ Cotrocenilor fórte numeróse de alt-mintrelea, nu se amintesce despre Cotroceniĭ din vale de cât accidental: «Pădurea Cotrocenilor», «lunca Cotrocenilor[2])» morile C-cenilor [3]) şi încoloa bsolut nimic.

1) Viaggio 5—7.
2) Condica Brâncovenescă (1692—1713) fila 579-581.
3) Ibiden loc cit.

Causele care aŭ contribuit ca această parte să nu fie locuită, sunt urmetórele:

1) Pădurea cea mare de care am vorbit şi care acoperea cea maĭ mare parte din Cotrocenĭ.

2) Din causa armatelor de invaziune care de obiceiŭ staţionaŭ pe platoul Cotrocenilor [1]) şi carĭ făceaŭ locuitorilor tot felul de mizeriĭ.

3) Dâmboviţa, nefiind canalisată pe atuncĭ, cum este astă-ḑĭ, inunda aprópe periodic, mahalale intregĭ maĭ cu sémă pe cele din stânga ei [2]), aşa că valurile furióse, nu eraŭ stăvilate de cât de Colina Cotrocenilor [3]). Aceste inundaţiunĭ prin depozitele sale miasmatice făceaŭ ca locul să fie nesănătos

4) Depărtarea de Bucureştĭ de o oră [4]), lipsa de căĭ de comunicaţiunĭ lesnicioase, nomolul din timpul ierneĭ, praful din timpul vereĭ, nesiguranţa vieţeĭ locuitorilor, şi preţurile locurilor ne maĭ auḑit de ieftine pe acele vremurĭ in Bucureştĭ, aŭ contribuit ca să nu fie populată de cit de ţiganĭ, carĭ se ocupaŭ cu facerea cărămizeĭ, de orĭ-ce localitate se preta admirabil la firea ocupaţiuneĭ lor.

Aceştĭ ţiganĭ, primeaŭ eĭ vizitile nepoftiţilor şi periculosilor mosafirĭ: Turcĭ, Tătarĭ, ungurĭ, ruşĭ, nemţĭ ba câte o dată şi moldovenĭ? işĭ luaŭ dănciuciĭ in cârcă şi tiparele de cărămizĭ pe miinĭ, şi sbura *ciórele* ca nişte paserĭ călătóre pe locurĭ unde se credéŭ in siguranţă.

Cu timpul insă ţiganiĭ s'aŭ deprins şi cu turciĭ şi cu tătariĭ, căcĭ la urma urmelor, cam ce ar fi putut lua de la eĭ? tipare de cărămizĭ? Dar atât turcilor cit şi tătarilor ca şi ungurilor, nemţilor şi ruşilor nu le trebuiaŭ asemenea mofturĭ! Ţiganiĭ s'aŭ putut ocupa aicĭ liniştiţĭ, şi ca probă, este că s'aŭ imulţit, cercul lor de activitate s'aŭ lărgit intinḑêndu-se peste Cotroceniĭ din Vale, peste Grozăveştĭ cum şi peste Lupeştĭ, in cit cu timpul aceste localităţĭ şĭ aŭ pierdut numirele lor istorice, şi aŭ luat una generică-provenită din firea ocupaţiuneĭ locuitorilor eĭ, de — «Cărămidarĭ», numire devenită definitivă, incă inainte de anul 1744 Noembrie 25 [5]).

---

1) Veḑĭ Platoul Cotrocenilor.
2) Condica de Anaforale No. 4 din aniĭ 1814 şi 15 pag. 8 şi 9.
3) Ionescu Gion, Istoria Bucureştilor pag.
4) Sestini loc cit.
5) Veḑĭ satul Lupeştĭ şi via Brâncoveanuluĭ.

Pe la sfârşitul secoluluĭ al XVIII-lea şi inceputul celuĭ al XIX-lea, s'aŭ maĭ aşezat la Cotrocenĭ câţĭ-ca bulgarĭ carĭ se ocupaŭ cu cultura ḑarḑavaturilor, intre carĭ putem cita pe Nedea actualmente mort, căruia mergându-ĭ bine afacerile, cumperă sub forma de embatic, maĭ multe locurĭ de la egumeniĭ monăstireĭ Cotrocenĭ. Aicí el işĭ căsătoreşte copiĭ, işĭ mărita fetele, iĭ strânge pe toţĭ pe lângă dânsul, formând ast-fel o zadruga isolată saŭ un sătişor. Feciori ĭ [1]) şi un ginere a luĭ Nedea — Moş Vasile Păun — din strada Carol Davila, bătrânĭ şi eĭ astă-ḑĭ, mĭ-aŭ spus că pe la anul 1850—1852 afară de familia Nedea nu maĭ eraŭ acolo de cât 3—4 case. Acéstă ştire ne-o confirmă şi Baronul Artur Boroczin în planul Bucureştilor ridicat intre aniĭ 1848—1852 [2]) Trebue să amintim aicĭ, că intre ceĭ 3—4 locuitorĭ, se afla şi cunoscutul Dobre Nicolaŭ,—despre care ne vom ocupa maĭ daparte,numit pe atuncĭ Câmpeanu şi a căruĭ casă să maĭ vede şi astă-ḑĭ in strada Foca. Egumeniĭ de la Cotrocenĭ ca şi ceĭ de pe la alte Monastirĭ închinate şi neinchinate, aŭ inceput de timpuriŭ să instrĕineze şi să vênză case bucăţĭ, faşiĭ de moşiĭ ba chiar moşiĭ intregĭ [4]) cum şi părţile de prin imprejurimile Bucurescilor, carĭ eraŭ tóte Mŏnăstırescĭ: a Cotrocenilor, Raduluĭ Vodă, Mihaĭ Vodă, Sf. Ion mare, Sărindar Sf. Ecaterina, Văcărescĭ, ale Mitropolieĭ etc. Pe toate aceste locurĭ s'aŭ plantat viĭ şi liveḑĭ, iar maĭ pe urmă s'aŭ populat dând nascere la atitea mahalale, carĭ in majoritate purtaŭ numele Monăstireĭ la care plăteaŭ embaticul.

De la 1860 incóce numĕrul locuitorilor la Cotrocenĭ începe a se mări ast-fel că pe la 1876. găsim peste 150 de proprietarĭ embaticari [5]) După ce Dâmboviţa a fost canalisată numĕrul locuitorilor aproape s'a indoit.

Străḑile Cotrocenilor

Dacă ne uităm pe harta No. 1 a Cotrocenilor, putem să ne dăm perfect séma de progresele făcute in ultimele deceniĭ. In anul 1791, când statul major austriac a ridicat

1) Costachi şi Gheorghe Nedea locueşte în straoa Carol-Davila.
2) (Veḑĭ har.a No. 2).
3) Archivele statuluĭ Mŏnăstireĭ Radu-Bodă pachet 12 doc. 16.
4) Academia Remână Mŏnastirea 1062 p. 101—119.
5) Veḑĭ carta embaticarilor Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, la biuroul doc din Ministerul Domeniilor.

planul Bucurescilor[1]) nu eraŭ la Cotroceni din vale de cât Cărămidăriĭ, «Zigel Schaleg, vedĭ No. 3 de pe hartă N. 1 ceea-ce confirmă şi documentul nostru din 1744 Noembre 25. Drumurile pe atuncĭ apucaŭ direcţiunĭ cu totul altele, de cât cele de adĭ, pentru a merge în dél la Mónăstire (vedĭ numerile I2 şi 13 pe plan).

Din «Podul de pămênt» adĭ calea Plevneĭ, apucă un drum la Podul Păliciu (cam în dreptul cazărmeĭ Malmaison de azĭ) trecea peste Dâmboviţă (No. 10) şi de aicĭ se bifurca: un drum (No. 12) apuca prin strada Erbărieĭ de astă-dĭ spre Cotroceniĭ din dél şi Grozăvescĭ. Cel-alt (No. 13) mergea cam pe unde este astă-dĭ proprietatea Preotuluĭ Ilie apuca pe lângă locul Cucóneĭ Luxiţa Văcărésca (de maĭ târdiŭ) pe unde este astă-dĭ Institutul de Anatomie, trecea peste strada de astă-dĭ Carol Davila, mergea pe drumul din grădina Dr. Davila adĭ proprietatea Perticari, şi de aicĭ apuca drept pe marginea riuluĭ Dómneĭ — pe din vale de mausoleul Principeseĭ din curtea Palatuluĭ regal, dând în şoséua Dragomirescilor (No. 8) ca de aci să se desfacă iar in 2: o ramură să apuce spre Palat şi Monăstire, iar alta spre Bucurescĭ pe şoséua Dragomirescĭ. Din drumul (No. 13) care merge la Cotroceniĭ din deal, să vede un alt drumuleţ (No. 13) ce duce la Grădina Mareluĭ Ban Grigorie Greceanu (No. 1).

Nu maĭ remâne nicĭ o îndoială că trebue să maĭ fi existat încă un al treilea drum, carĭ trebuia să ducă la morile Monăstireĭ Cotrocenĭ, ce eraŭ injugate cu cele ale Monăstireĭ sf. Sava (No. 11); dar, se vede că inginerul neamţ nu 'ĭ a dat destulă importanţă lăsându-l ne insemnat pe planul săŭ.

Acéstă stare de lucrurĭ duréză până in anul 1850—51.

Calea Cotrocenĭ

Barbu Dimitre Ştirbey Vodă, care a locuit in timpul vereĭ la Cotrocenĭ, cât a domnit, 'ĭ a dat o infăţişare nouă acestuĭ sat, schimbând cu totul disposiţiunea drumurilor.

1) O copie a acesteĭ plan se află în proprietatea d-luĭ Grigorie N. Mano singură copie care există astă-dĭ şi dupa care am reprodus şi noĭ schiţa de faţă. Tot aicĭ trebue spunem că „Legenda“ este făcută de autor după documente; pe plan nu se menţionéză de cât: Mŏnăstirea Cotrocenĭ, bis. sf. Elefterie şi curentul nemţesc „Zigel Schlag“ (Cărămidariĭ).

El dispune unirea soselei Bolintinu cu drumul ce venea de la Păliciu (adĭ podul de la Cotrocenĭ); actuala şosea a Cotrocenilor a fost decĭ făcută în anul 1851 de la móra Păliciŭ până in marginea colineĭ Cotrocenilor [1].,

In 1853 tăetura colineĭ este terminată şi şoséua a fost făcută după modelul celor din Bucurescĭ, cu şanţurĭ largĭ pe de lăturĭ pentru scurgerea apelor, carĭ in realitate nu eraŭ de cât focare de infecţiune. Şoséua Cotrocenilĭ, a fost petruită din noŭ prin licitaţie la 1856, din dél şi până la rontul Cazărmeĭ Malmaison, cu preţul de 5950 leĭ [2].

După ce Cotrocenilĭ din vale a început să se populeze, ómenilĭ, înainte de a se face actuala şosea, — mergeaŭ la biserică, pe o potecă îngustă pe unde este astă-ḑĭ strada Foca, şi se suiaŭ la dél prin grădina Botanică.

Cu timpul, partea din dél a şoseleĭ fiind prea strâmtă să ia mĕsurĭ pentru lărgirea eĭ; Ministerul de Rĕsboiŭ in urma înţelegereĭ cu Ministerul Lucrărilor Publice dă ordin unuĭ batalion de geniŭ în 1876, şi ast-fel lărgesce şoséua, cu care ocasiune, se dă peste un cimitir colosal; fosta — acel cimitir milităresc orĭ al bisericeĭ? nu scim.

Modul cum era construită şoséua, cu şanţurile eĭ largĭ şi pline de tot felul de necurăţenilĭ, era un pericol permanent, pentru viaţa locuitorilor; dacă maĭ adăogaţĭ noróele din timpul ierneĭ şi praful din timpul vereĭ, vĕ puteţĭ închipui ce notă discordantă era faţă de superba plantaţie de acolo.

In anul 1899 s'a pus capăt şi acesteĭ miseriĭ; d-l Delavrancea fiind primar, schimbă şoséua într'un superb bulevard binişor întreţinut.

Şoséua Carol Davila. Incă înainte de anul 1832 era un drum care dădea in cel al Lupescilor după malul stâng al Dâmboviţeĭ. După ce George Bömhes, face «móra notagielor» [3]) acel drum, ia numele de strada Notagielor. In anul 1862, Carol Davila este expropiat de egumenul Cotrocenilor după înalta intervenţiune a Dómneĭ Elena, spre a se ceda locul noueĭ instituţiunĭ «Asiluluĭ Elena Dómna» ce urma să se înfiinţeze pe locul luĭ; i se dă în vale — D-ruluĭ Davila ca drept despăgubire, — o porţiune de teren equivalentă cu locul expro-

1) Veḑĭ harta No. 2.
2) Buletinul Oficial No. 45 din anul 1856 Iunie 8.
3) Veḑĭ Cuartierul Rignault,

piat adică 5 hectare 7533 ariĭ saŭ 11 pogóne şi 690/1296. D-rul Davila, stăruesce să se transforme acel drum ce devenea nepracticabil în timpul ierneĭ — intr'o şosea, căreia i se dă numele de şoséua «Carol Davila» nume ce-l păstréză până astă-ḑĭ.

Strada Foca de şi este bine populată, este insă in aceiaşĭ stare in care era acum un secol când făcéŭ ţiganiĭ cărămidă pe lângă dânsa.

Şoséua Erbăriei, este făcută, a remas insă ne pietruită.

In anul 1898/99 s'a făcut un fel de parc plantat cu salcâmĭ, şi s'a dărâmat vechea casă a morilor Mônăstireĭ Cotrocenĭ din faţa proprietăţeĭ d-luĭ Climent Popescu, şi s'a asanat terenul.

Splaiul Domniţeĭ Maria este în schimb fórte frumos de aceia a şi început a se face clădirĭ frumóse pe dânsul (veḑĭ fotografia Cotrocenilor actualĭ).

Incheierĭ

Egumeniĭ de la Mŏnăstirea Cotrocenĭ, in dorinţa lor de a vinde şi înstrăina locurile — le-ar fi vêndut de mult — ca să populeze cât maĭ mult aceste părţĭ maĭ cu sémă de la 1814 in cóce, şi acésta o doriaŭ nu in interesul ţereĭ căcĭ nicĭ odată nu le-a trecut prin minte aşa ceva, ci din causă că nu prea eraŭ sigurĭ de egumenie; fiind streinĭ de ném, de limbă, de aspiraţiunile nóstre naţionale ar fi dorit să le vêndă pe preţurĭ de nimic — cum s'aŭ vêndut in alte părţĭ — numaĭ să pótă strânge banĭ, că dacă vor fi alungaţĭ să aibă cu ce să-şĭ pótă petrece restul bătrâneţelor in linisce la muntele Athos orĭ în altă Mŏnăstire din Orient.

S'a întâmplat insă ca la Monăstirea Cotrocenĭ să vină un egumen—Meletie Căsciorénul,— incă de pe la 1844 şi care a stat ca egumen la Cotrocenĭ şi la Monăstirea Căsciórele din Vlaşca până la secularisarea averilor Monăstirescĭ. Acesta a dat tóte locurile de la Cotroceniĭ din vale cu embatic ceia ce a fost un mare bine, de óre-ce s'aŭ populat atâtea cartiere; pe cele-l'alte moşiĭ le-a exploatat cum a vrut aşa că devenise de maĭ multe orĭ milionar. Nu s'a ales insă nicĭ praful de averea luĭ. De la 1865 în cóce cartierul ş'a luat avêntul care-l are astă-ḑĭ. Cât de mult s'aŭ schimbat lucru-

rile în ultimiĭ 35 de anĭ. In vale: Facultatea de Medicină Grădina Palatuluĭ Regal, grădina Botanică și 5 strade acoperite cu clădirĭ frumóse. Pe dél: Cazărmĭ, stabilimente militare și industriale; pe istorica colină se věd: la drépta institutul Botanic, la stânga Asilul Elena Dómna și Ateneul Elisabeta, iar între aceste două înalte institute de cultură se înalță din mijlocul unuĭ superb buchet de arborĭ, întocmaĭ ca un briliant între doue smaragde, mândrul și falnicul castel regal, care predomină cu înălțimea peste întréga Capitală și către care sunt îndreptate după Dumnedeŭ tóte speranțele pe deplin îndreptățite ale Românieĭ viitóre.

Asilul Elena Dómna, Secţia Normala.

CAP. IX

Mŏnastirea Cotroceniĭ jăfuită de Turcĭ şi apoĭ de Ruşĭ—1801

In primă-vara anuluĭ 1801, aŭ venit în Bucurescĭ doue trupe de ascherlĭ din care una se aşeză la Văcărescĭ, iar cea-l'altă la Cotrocenĭ [1]).

Beşleaga Ibraim Bosniacul — şeful trupeĭ — se instală în palat, iar trupa prin casele Monastireĭ [2]).

Visarion egumenul Monastireĭ Cotrocenĭ însărcinase încă din 1799 pe Dionisie Eclesiarchul—autorul Chronografuluĭ cu acelaş nume — să transcrie documentele Mŏnastireĭ în condicĭ ceea ce a şi făcut.

Insă dorind să se transcrie şi documentele metócelor Vălenĭ şi Micşaniĭ, n'a putut să maĭ lucreze aicĭ din causa Turcilor. Dionisie Eclesiarchul ne spune că «Visarion a suferit fórte mult din causa Otomanilor mutându-se din loc în loc, căcĭ vĕḑêndu-şĭ Monastirea sa coprinsă de ostaşĭ şi prelungindu-se cu locuinţa lor maĭ doĭ anĭ şi ne avênd unde-şĭ pleca capul, maĭ vêrtos treburile Monastireĭ ne putându-le chivernisi, găsind dór într'un ostrov loc în apă pe moşia Monastireĭ de la Ferăstrăŭ acolo aŭ făcut odăĭ de locuit, îndemnêndu-se de aŭ înălţat şi sf. biserică, împodobindu-o după cuviinţa Dumneḑeiască, ca la acest loc în vreme de nevoe să pótă şi alţĭ părinţĭ egumenĭ aĭ Monastireĭ, carĭ după vremurĭ vor fi a-şĭ avea scăparea şi biserica lor [3]).

---

1) V. A. Urechiă, Istoria Românilor XI p. 98.

2) Veḑĭ Palatul Cotroceniĭ.

3) Archivele Statuluĭ condica Cotrocenilor (Metocul Vălenĭ) nota de sub pagina 3 şi v.

In timpul cât aŭ stat Turciĭ in Monastire se ințelege c'a trebuit să fie jăfuite așa, cum numaĭ eĭ sciaŭ s'o facă. Harnicul eclesiarch nu ne a lăsat — din nefericire — o altă descriere maĭ amenunțitĕ asupra sórteĭ Cotrocenilor.

Nenorocirile să țin lanț de acéstă Monastire; de abea scapă de turcĭ și vine cutremurul cel mare care o dărâmă «până in temelie» ne spune ecelaș egumen [1]). După ce în fine este restaurată definitiv, să incepe Resboiul Ruso-turc din 1806 și atuncĭ Monastirea este ocupată și prădată in luna Octombrie, in mod barbar de rușĭ. Valórea obiectelor furate de eĭ se ridica la suma de 26.330 leĭ; aŭ luat o butcă de 850 leĭ, 3 caĭ de 550 leĭ, 40 de vacĭ micĭ de Teleorman, 2275 leĭ, 650 de oĭ, plus 3263 leĭ dațĭ din ordinul Domnitoruluĭ pentru grajdurile cazacilor; apoĭ aŭ maĭ luat plapome, ciarșafurĭ, furculițe, cuțite de masă [2]) etc. etc. Să ne ocupăm puțin de Dionisie Eclesiarchul. El a fost cel maĭ invĕțat cleric de la inceputul secululuĭ trecut și cum pe atuncĭ demnitățile ierarchice se cumperaŭ pe banĭ, și cum toțĭ prelațĭ eraŭ grecĭ, aceștia aŭ inlăturaŭ sistematic de la episcopat, pe românĭ, de aceia el ca și meritosul Eufrosin Poteca de maĭ târḑiŭ, ca și Naum Râmnicénul, n'a ajuns de cât până la rangul de eclesiarh. Apoĭ il găsim ca Vechil al Monastireĭ Bistrița în 1803 Iunie 9 [3]). El a stat cât-va timp și la Mitropolia din Bucurescĭ in nisce case ce eraŭ pe locul unde este astă-ḑĭ clopotul cel mare [4]).

Ca om harnic, a citit, transcris și tradus din slavonesce un fórte mare numer de documente de pe la Episcopiĭ și diferite Monastirĭ. Intr'un document citim o notiță scrisă de mâna luĭ «și s'aŭ tălmăcit după cel slavonesc de mine Dionisie Ecleseriarchul [5]) 1795 Iunie 5». Confruntând autograful luĭ, cu scrierea din condicile Cotrocenilor mi-am putut forma convingerea că autorul chronograful este identic cu transcriitorul și traducătorul din slavonesce a documentelor Monastirea Cotrocenilor.

---

1) Veḑĭ Dărâmarea și rezidirea Mŏnastireĭ.

2) Academia Română M-ss (grecesc) No. 9 tradus de d-l Leonide Piaha (actualmente profesor în Macedonia).

3) Archivele statuluĭ Monastirea Bistrița pachet 7 doc. 65.

4) Comunicat de d. C. Erbiceanu și d-luĭ 'ĭ a spus'o I. P. S. Mitropolitul Moldoveĭ, carĭ l'a cunoscut pe Dionisie Ecleriarchul.

5) Archive Monastirea Bistrița pachet 7 doc. 1.

Cutremurul cel mare şi dărâmarea Mŏnastireĭ Cotrocenĭ, Privirĭ generale.

1802—1812

Egumeniĭ Grecĭ pe care iĭ am intâlnit şi de care ne am ocupat in cursul acesteĭ istorisirĭ, aŭ fost uniĭ maĭ bunĭ alţiĭ maĭ reĭ, după cum le era firea şi imprejurările in care se aflaŭ. Puţinĭ insă aŭ fost aceĭ carĭ aŭ corespuns chiemăreĭ lor. Acesta provenea din următórele cause: *a*) In tot timpul cât Grecia a stat in ignoranţă, Domnitoriĭ şi boeriĭ românĭ aŭ ajutat Monastirele şi şcólele din Orient, iar egumeniĭ Monastirelor românescĭ inchinate, trimiteaŭ pe fie-care an banĭ cu pungile in Orient, care banĭ eraŭ intrebuinţaţĭ nu numaĭ pentru buna stare a Monăstirilor, ci şi pentru intreţinerea şcólelor [1]; şi acésta a durat până pe la anul 1789; de la acéstă dată, ideile revoluţiuneĭ franceze cuprinsese pe tóte popórele subjugate şi decĭ şi pe grecĭ. Greciĭ insă, neputându-şĭ cultiva mintea şi spiritul in imperiul turcesc şi de óre-ce ţerile române devenise asilul muselor elenice, găsiră aicĭ terenul propriŭ pentru desvoltarea simţimêntuluĭ naţional grecesc; I) pentru că aicĭ, eraŭ neturburaţĭ de turcĭ, şi II) găseaŭ şcolĭ grecescĭ cu profesorĭ grecĭ celebri subvenţionaţĭ de stat [2].

Tot din aceste timpurĭ egumeniĭ grecĭ, carĭ eraŭ numiţĭ de autoritătile spirituale din Orient unde Mònăstirele eraŭ inchinate ne maĭ avênd nicĭ o stabilitate, odată ajunşĭ egumenĭ, nu căutaŭ de cât orĭ să servéscă causa grecéscă saŭ să se imbogăţéscă; iar aceĭ care reuşeaŭ să se menţină maĭ mult, nu reuşeaŭ de cât prin dărĭ de banĭ, şi de aci provine acea părăgenire şi acea inglodare in datoriĭ a Monastirilor românescĭ, care aŭ avut de consecinţă, alungarea lor de prin Monăstirele inchinate şi secularisarea averilor Monastirescĭ in profitul statuluĭ romănesc, după cum vom vedea maĭ departe.

De la acéstă dată şi Monastirea Cotrocenĭ va fi ruinată şi atât de mult afundată in datoriĭ, in cât intr'o singură ḑi se vor pune in vênḑare de odată nu maĭ puţin de 18 prăvăliĭ, după cum vom vedea in altă parte.

La 1802, Octombre in 14, s'a intâmplat cutremurul cel

---

1) Veḑĭ al meu studiŭ, Influenţa Cultureĭ Grecescĭ pag. 84, 49. 56, 67, 92.
2) Idem op. cit.

mare; pagubele produse de acest cutremur Bucurescilor, aŭ fost ce e drept fórte marĭ. Atuncĭ multe case s'aŭ ruinat, Turnul Colţeĭ tot atuncĭ s'a dărâmat; multe bisericĭ s'aŭ crăpat, iar Mŏnăstirea Cotrocenĭ s'a prăbuşit până in suprafaţa pămêntuluĭ, ne spune egumenul Visarion, in pisania scrisă în grecesce de acest egumen. Iată acea pisanie, tradusă în românesce:

«*In* anul 1802, Octombre in 14, ora 7, s'a întâmplat acel cutremur, care a distrus până la suprafaţa pământuluĭ acéstă biserică şi clopotniţa şi paraclisul şi casele dinprejur şi parte din hanul Şerban-Vodă şi metocul de la Văleniĭ de Munte. Tóte acestea şi prăvăliile din Bucurescĭ carĭ aŭ fost arse şi hănişórele, s'aŭ reconstruit din temelie cu cheltuiala şi ingrijirea cuviosuluĭ Archimandrit Visarion din Tesalia, oraşul Triki (astă-ḑĭ Trikala) din comuna Veternicu, unde a fost şi egumen. Iar acum sub domnia Prea Inaltuluĭ stăpân Ion Const. Alex. Ipsilanti Voevod şi fiind archiereŭ mitropolitul Ungrovlachieĭ». Dositheiu, 1806, Maiu 1».

Vom vedea insă că egumenul Visarion nu este de bună-credinţă când ne spune că Monăstirea Cotrocenĭ «s'a dărâmat până la suprafafa pământuluĭ», ci avea un motiv maĭ mult de a se imprumuta cu sume colosale şi cu procente ne maĭ auḑit de marĭ, pentru a repara bisericile, hanurile, hănişórele şi casele, de stricăciunile cauzate de cutremurul cel mare.

De unde imprumuta egumenul bauiĭ şi cu asemenea procente?

El nu ne spune.

Vedem insă că la lichidarea datorieĭ, care are loc la 20 Iulie 1815, se presinta «D-luĭ cinstitul chesaro-craesc aghent» impreună cu consulul rusesc cu conturĭ în sumă de 355.500 talerĭ, cu dobânda lor neplătită pe maĭ mulţĭ anĭ. Eforiĭ Monăstireĭ Cotrocenĭ prin anaforaua din 21 Martie 1816, spun domnitoruluĭ Caragea: «că ne-am chibzuit în tot felul *pentru multa sumă de datorie în care a încăput Sf. Mŏnăstire Cotrocenĭ din reaua economie şi nedrebnică chivernisire a luĭ Visarion proin egumenul* (fostul egumen).

2) V. A. Urechia, Ist. Rom. Tom. X, partea A, pag. 292.

Am găsit intr'o condică grecéscă [1]) budgetul luĭ Visarion egumenul, in care face o dare de sémă pe alocurea amănunţită, de intrebuinţarea banilor Monăstireĭ. Să ne incercăm a da câte-va cifre, după cum ni le comunică insuşĭ Visarion, atât la veniturĭ cât şi la cheltuelĭ.

Visarion a fost numit egumen al Monăstireĭ Cotrocenĭ in anul 1798, Octombre [2]). Scim că egumeniĭ monăstirilor inchinate, eraŭ numiţĭ din comunităţile religióse unde Monastirea era inchinată; decĭ şi pe Visarion il numi ca egumen tot comunitatea munteluĭ Athos. O-dată cu dinsul insă maĭ vin şi exarhiĭ—însărsinaţĭ cu perceperea veniturilor—şi anume: Grigorachi Grigorie, Sava Xeno-Fotino şi Dositheiu Cutlumusianos [3]). Aceştia aŭ stat aicĭ până la 1803 August, când aŭ plecat lăsând pe Visarion să facă reparaţiunile cauzate de cutremur.

Când aŭ plecat exarchii la Muntele Athos — pentru ca repede să se intórcă indărăt — li s'a dat de către Visarion următórele sume:

10.000	groşĭ	„aŭ luat exarchiĭ şi au plecat".
500	„	cheltuelĭ pentru venit la Cotroceni.
300	„	„ „ dus la Munthele Athos.
280	„	„ „ cumpĕrare de peşcheşurĭ (darurĭ) date lor.
250	„	„ „ cadourĭ la oameniĭ lor.
11.330		

„Cheltuelĭ făcute din pricina lor"

750	groşĭ	Mareluĭ Logofet avaet pentru reinoirea egumenieĭ mele (a luĭ Visarion)
375	„	La al II-lea Logofet Florescul (avate).
10.000	„	Pentru oile trimise pescheş.
300	„	La oameniĭ ce se trimeteau atuncĭ cu decretele domnescĭ
100	„	La un alt trimis de exarchiĭ pentru acea afacere.
120	„	La un alt trimis cu vestile (curier).
1250	„	La sprijinitoriĭ meĭ pescheşurĭ anuale.
60	„	Pentru 10 ocale cafeaua necesară cuhnieĭ Mitropolieĭ şi archiereuluĭ (Visarion) anual.
120	„	Pentru 20 ocale zahăr.
150	„	Pentru 10 pachete tabac anual.
120	„	Pentru 12 ocale icre (negre bine înţeles insa cam scumpe)

1) Academia Rom. Secţ. M-ss. No. 1.

2) Academia Română. Monăstirea Cotrocenĭ M-s No. 9 pag. 20 şi 21.

3) De la Mŏnăstirea Cottulumul din Muntele Atos, mŏnastire începută de Radu-Vodă şi terminată de Neagoe Vodă Basarab, cu tóte frumuseţile şi podóbele, pe din launtru şi pe din afară. (Magasin IV 256. Vedĭ şi următórele despre binefacerile făcute de diferiţĭ Domnitorĭ la Mŏnăstirele din Munţele Atos.

	250 groşĭ	Pentru o cruce dată archiereuluĭ Spatari Scarlati.
	80 „	Pentru . . .
	15 „	Pentru două călimarĭ.
	24 „	Pentru 6 ocale cafea.
	1822 „	Pentru cal, hamurĭ şi butcă (trasură).
	5000 „	Leafa mea.
Total	22.866	

Iată cum se cheltuiau baniĭ pioşilor românĭ şi in special aĭ acelor carĭ eĭ singurĭ chiemaŭ egumenĭ de pe la Sf. Munte cum şi din alte părţĭ ale Orientuluĭ creştin. Trebue să menţionăm insă, că aceştĭ banĭ sunt numaĭ aceĭ carĭ l'aŭ lăsat inima să-ĭ spună, de ceĭ puşĭ la o parte pentru ḑile negre pe aceia iĭ scie numaĭ Dumneḑeŭ.

Bilanţul cheltuelilor pe aniĭ 1803—1810

In anul următor 1803 Octombre se incepe «dărimarea bisericeĭ pentru a se reclădi (maĭ mică insă de cum era maĭ inaite), să aduce cherestea pentru biserică şi materialul pentru acoperit construcţiunele in timpul ĭerneĭ.

Tot in acelaş an luna Noembrie 2 s'a inceput zidirea hanuluĭ Şerban Vodă.

La 1803 Octombrie 1 budgetul Monăstireĭ Cotrocenĭ este următorul:

1803 Octombrie 1.

Cheltuelĭ pentru biserică	39,369.—
„ „ alte zidirĭ ale Mŏnăstineĭ . .	47.599.59
Cheltuelile caselor	27.358.05
Dobânda datorieĭ din anul trecut	11.995.—
„ „ „ „ ăsta	1.767.35
Groşĭ .	128.088.79
Restul în casă . . .	712.36
	118.692.35 [1])

Veniturĭ

Restul în casă din anul trecut	304.35
Veniturile Mŏnastireĭ	55.085.—
Datoria plus pe coresp. cheltuelilor	63.303.—
	118.692.35

1) Academia Română manuscrisul No. 9 pag. 15.

1804, Octombre 1 [1])

Cheltuelĭ pentru zidirea Mŏnăstireĭ	21.045.28
„ „ „ caselor Mŏnăstireĭ .	23.554.40
Dobânda . . .	19.420.—
Total . . .	64.010.18
Restul în numerar . .	1.090,28
	65.101·06
Datoria plus cheltuelile corespondenţeĭ	35.798.04
Restul în casă	712.36
Veniturile Manăstireĭ	28.590.—
	65.101.—

Anul 1805, Octombre 1 [2])

Cheltuelile pentru zidirea Mŏnăstireĭ	46,767,38
„ „ „ Caselor	23.405,30
„ „ Dobânda datorieĭ	21.976,26
	92.150,23
Restul în numerar	1.399,39
	93.550.22
Restul în numerar	1.090,22
Veniturile Mŏnăstireĭ	41.960
Datoria adăogată pentru coresp. cheltuelilor	50.500
	93.550,22

Anul 1806 [3])

		Restul în numĕrar	1.399,39
La zidirea Monăstireĭ	17.807,31	Veniturile Mŏnăstireĭ	28.446,16
Cheltuelile caselor	17.878,07	Datoria adaogată pentru rĕspunderea cheltuelilor . .	34.500,—
Dobânda datorieĭ totale	27.408,—		64.346,15
	63.093,38		
Restul în numerar	1.252,17		
	64.346,15		

Anul 1807 [4])

		Restul în numĕrar	1.252,17
Cheltuelĭ pentru case	29.589,—	Veniturile Mŏnostireĭ	27.460,—
Dobânda datorieĭ totale	31.765,—	Pentru coresp. chelt.	32.500,—
	61.354,—		61.212,17
		Ca să iaŭ p. soldo	141.23
			61.354,—

1) Academia Română manuscrisul No. 9 pag. 29.
2) Academia Română manuscrisul No. 9 pag. 25.
3) Academia Română, manuscrisul No. 9, pagina 35.
4) Academia Română, manuscrisul No. 9, pagina 58.

Anŭl 1808 [1])

La zidirea Mŏnăstireĭ	59.000,—	Veniturile	92.120,—
Dobânda	35.475,—	Datoria plus pentru cheltuelĭ	59.503,—
Procentele din anul trecut	141,23		118.723,—
	94.616,23		
Cheltuelile caseĭ	25.592,—		
	117.208,23		
Restul în numĕrar	1.515,17		
	118.724,—		

Anul 1809 [2])

Cheltuelĭ pentru zidirea hanuluĭ Șerban-Vodă . . .	80.674,—	Restul în numĕrar	1.515,17
Dobânda veche	41.795,—	Veniturile	69.110,—
Cheltuelile caseĭ	46.652,20	Datoria din trecut	98.500,—
	169.121,20		169.125,1
Restul în numerar	3,37		
	169.125,17		

Anul 1810 [3])

La Hanul Șerban-Vodă	50.086,—	Restul în numĕrar	3,37
Dobândă	51.525,—	Veniturile Mŏnăstireĭ	53.670,—
Cheltuelile caseĭ	38.556,—	Datorie adăogată pentru Hanul Șerbnn-Vodă	87.450,—
	140.166,—		140.223,32
	57,37		
	140.223,37		

Incheiere

In timp de 7 anĭ și maĭ bine s'aŭ terminat de zidit Monăstirea, Metócele, casele prăvăliile și hanurile.

De la 1803—1810, să cheltuesc talerĭ:

Pentru biserică:	122.478,28
» case:	121,775,29
Pentru hanul Șerban-Vodă:	130.760,—
	474.914,17
Dobânda banilor:	529.364,35
Total:	704.279,12

1) Academia Română, Ibiden, pagina 40.
2) Academia Română, Ibiden, pagina 44.
3) Academia Română, Ibiden, pagina 48.

De alt-fel, egumenul echilibréză budgetul ba maĭ face să maĭ remână şi in casă câte o mie doue de talerĭ.

Constatăm că veniturile Monăstireĭ se ridică in 1809 la suma de 69.110; am luat cea maĭ mare cifră din ultimiĭ 7 anĭ. Ast-fel ne o dă cel puţin egumenul. Nu mult după acésta Visarion este inlocuit şi datornicii incep să'şĭ céră baniĭ. Velitiĭ boerĭ prin Anaforaua din 21 Maiŭ 1816, hotărăsc că Eforiĭ rinduiţĭ să cerceteze datoriele Mŏnăstireĭ, şi găsesc că ele se urcaŭ la suma de talerĭ 449.424 capete şi dobânḑĭ [1]) ceia ce va aduce ruina Monăstireĭ.

---

1) Archivele Statuluĭ. Condica No. 5 a veliţilor boerĭ din 1814—16 caetul 11, pagina 36.

CAP. X

Descrierea Mŏnăstireĭ Cotroceniĭ, rezidită după cutremur de Egumenul Visarion

Monăstirea Cotroceniĭ, rezidită după cutremur, a suferit schimbărĭ insemnate in forma sa de maĭ inainte; Monăstirea primitivă era cu mult maĭ mare de cât este astă-ḑĭ; cea veche avea 4 turnurĭ, Visarion lăsă numaĭ doue; păstréză insă disposițiunea interióră, cea veche. Biserica este pictată în stil bizantin și in formă *frescă*; astfel după cum este ea executată, nu spune nimic nicĭ minţeĭ nicĭ inimeĭ, afară de Pantocrator. Ctitoriĭ bisericeĭ sunt zugrăviţĭ ca de obiceiŭ pe peretele care este in faţa altaruluĭ de la intrare. Pe partea dréptă sunt zugrăviţĭ: Şerban-Vodă Cantacuzino cu Dómna Maria soţia sa, ţinênd biserica în mâinĭ, forma eĭ cea veche, — și care este reprodusă și pe póla de icónă, despre care am vorbit (vezĭ pagina 37), iar intre dinșiĭ se află Beissdea Gheorghe cu Domniţele. Pe acelașĭ perete și la drépta familieĭ Cantacuzino, se află pictat Egumenul Visarion, ţinênd biserica în mină, care are forma cea actuală. Lângă Egumen este înscripţiunea următóre in grecesce și pe care noĭ o dăm în traducere: «Prea cuviosul archimandrit Visarion fost óre-când in lavra de la Scopella Traciei, este din satul Veternicu; am ridicat acéstă Monastire din temelie și am scris condica Monăstireĭ» (in cincĭ volume, folio).

Pe peretele din stânga se află Şerban Vodă Cantacuzino

singur, la stânga luĭ Constantin Vodă Brancoveanu iar lângă acesta Mihail Vodă Racoviţă cu Constantina «fata luĭ».

Pictura este fantezistă; tus treĭ Domnitoriĭ seamănă uniĭ cu alţiĭ.

Pisanĭele Mŏnăstireĭ

In biserica Cotroceniĭ aflăm 3 pisaniĭ: doue vechĭ, de la Şerban Vodă Cantacuzino şi una in grecesce scrisă la 1806 după terminarea bisericeĭ.

Intiia pisanie se află pridvorul bisericeĭ:

«Acéstă sfintă şi Dumneḑeiască Monăstire zidită iaste de in temelia eĭ până in săvârşit, intru proslăvirea şi mulţumirea numeluĭ prea sfinteĭ şi uneĭ Dumneḑeescĭ firĭ, Troiţeĭ şi intru slava şi lauda svinteĭ de D-ḑeŭ Născătóre Feciórei Marieĭ, a căruia şi hramul Adormireĭ acesta este, de prea luminatul şi slăvitul Domn 'Iω Şerban Voevod, adevăratul nepot reposatuluĭ (Radu) Şerban Basarab Voevod. Strămoşilor, moşilor, părinţilor şi Măriei Sale vecĭnică şi fericită pomenire dând; *şi laudă ne mórtă mareluĭ şi bătrânuluĭ Lunea prea bună faptă in nesăvirşit lăsând.* Inceputus'aŭ a se zidi la cursul anilor 7187 (1679) Maiŭ 26.

Acest «mare şi bătrân Lunea, căruia să cuvine lauda ne mórtă» care apare in pisania principală pe ne aşteptate, nu póte să fie de cât vechiul fondator al schituluĭ Cotrocenĭ.

A II Pisanie din lăuntrul bisericeĭ, este tot aşa de veche ca şi cea ântâĭ insă cred că este transcrisă din nou după reparaţia bisericeĭ din 1803—1806. Transcriitorul orĭ că a citit'o greşit s'aŭ c'a fost un necunoscător de faptele istorieĭ, de ori-ce numele propriĭ istorice sunt scrise fórte răŭ, frase lungĭ şi incâlcite, scrisórea fórte incurcată, cu câte doue şi treĭ caturĭ si din causa lipseĭ de lumină in biserică şi a unor părţĭ sterse, am putut s'o descifrăm cu multă greutate dar pe cât posibil de consciincios, dinpreună cu d-l I. Băjan, funcţionar la Archivele Statuluĭ; iată acea Pisanie:

«De (n) câte sunt in tótă lumea, câte aŭ luat de la Dumneḑeŭ firea lor e nestricată şi nemórtă şi nicĭ cu a anuluĭ curgere rumpênd, nicĭ cu o schimbare schimbându se, de tóte de către ómenĭ n'aŭ trebuit scrisorĭ a pomeni .... din meşteşugul omenesc sunt făcute şi sunt supuse curgereĭ anu-

luĭ acestora (sic) cuvêntul istorieĭ vartósă întindere să face şi Zăticnire mare să vede... cursul vremurilor şi întru óre-care chip, ţine şi opresce ne oprit... să cadă în adâncime şi prăpastia uităreĭ. Ci iată şi tóte dilele de care citindu-se, inoesce gândul acestora şi ca cum ar fi de fa(ţă) arată pre lucrătorul şi pre aflătorul aceluĭ meşteşug încheiat, il ridică şi vecinică pomenire iĭ aduce. Unde şi prea luminatul şi prea înălţatul Domnuĭ şi Eghemonul a tótă ţara Românéscă, 'Iω Serban Voevod, carele despre ta(t)ă din singura ştiitóre împărăţie grecéscă, din

Ana Dr. Davila.

cel maĭ dinainte Cantacuzino îşĭ trage rodul şi despre mumă încă din domnesc ném al Basarabescilor pogorându-se, ca o ramură şi ca o odraslă tinără presădită moştunea (sic) a luĭ domnie a primit şi amânduror părţilor dic, carĭ blagorodniĭ şi a destoiniciei avênd, ca o pecetluire singură ştiutóre au gândit ca să ridice stâlpul evsevieĭ sale şi semne (de) mesură vrednică a iubitorilor de Dumnedeŭ strămoşilor se arată, n'aŭ ridicat paramide [1]) (sic) că imperaţiĭ egipteni spre mesurarea

1) In loc de Piramide.

adăogireĭ apeĭ Niruluĭ [1]) (sic) nicĭ ca Rodiĭ Colos [2]) (sic) spre arătarea bogăţiil(or) nicĭ Cali (sic) de mormênturile luĭ Kavsol [3]) (sic) nicĭ Efesiĭ capiştea Artemideĭ [4]) ci biserică intru carele (sic) marele Dumneḑeŭ să cinsteşte şi intru toţĭ să inchină şi se proslăvesce.... cum ḑice Fericitul Pavel că: ceĭ ce gândesc către cele de sus, s'alérgă către acelaşĭ Dumneḑeŭ; biserică de căt a luĭ Solomon... cu cât maĭ pe d'asupra este lumea de cât umbra şi Duhul de cât scriptura şi adeverul, de cât închipuirea. Acéstă dar biserică in locul Cotrocenilor dintru a sa cheltuială şi grijă şi multă osârdie, din temelie o aŭ ridicat şi până in săvirşire o aŭ adus şi nu numaĭ biserica, ci şi altele din imprejurul bisericeĭ câte sunt zidite şi vrednice lucrărĭ Dumneḑeeştilor Monăstirĭ, şi acésta impodobindu-o cu multe şi de multe felurĭ de darurĭ şi mişcătóre şi ne mişcătóre precum se vede, Maicii Cuvêntuluĭ luĭ Dumneḑeŭ s'aŭ inchinat, care de multe orĭ şi din multe locurĭ şi de multe felurĭ de primejdiĭ l'aŭ isbăvit. pentru care atâtea milĭ, mulţumescu Fecióreĭ Prea curateĭ... şi Fiuluĭ sêu Domnuluĭ nostru Iisus Christos... gata a primi rugile cât şi mulţumirele robilor săĭ... şi pre ceĭ ajunşĭ in primejdie de frică şi de grijĭ, cu lesnire 'ĭ răpesce, pentru care dar mulţămit'a despre nespusele bunătăţĭ, milosârdiele ce aŭ arătat... cu M. Sa, căcĭ toţĭ ceĭ cu credinţă şi cu căldură in ajutor o chiamă. Acésta sf. biserică s'aŭ ridicat şi s'aŭ 'infrumuseţat pentru ca să se proslăvéscă numele cel mare a luĭ Dumneḑeŭ,... şi să se slăvéscă şi să laude aicea Pururea Fecióra Născătóre de Dumneḑeŭ in veciĭ vecilor, Măria Sa, incă, şi tot bătrânul prea blagorodnicul neamuluĭ săŭ in vecĭ buna pomenire lăsând pentru multĭ... August 14 leat 7190 (1682).

Despre a III pisanie am vorbit cu ocasiunea cutremuruluĭ celuĭ mare, remâne acum să continuăm maĭ departe cu starea tristă in care se aflâ Monăstirea Cotrocenĭ.

---

1) Apeĭ Niluluĭ.

2) Colosul de la Rodos.

3) In loc de Mausol.

4) E vorba de Templul Dianeĭ de la Efes, una din cele 7 minunĭ ale lumeĭ căruia 'ĭ a dat foc Erostrat Nebunul, în nóptea nascereĭ luĭ Alexandru cel mare, ca să 'ĭ rĕmână numele neperitor.

CAP. XI

Mănăstirele închinate sub domnia luĭ Vodă Caragea şi în special Mănăstirea Cotrocenĭ

1813—1818

Ión Vodă Caragea, fiind om descept din fire dar deprins la şcóla coruptă turcéscă-fanariotă, după ce ia tóte măsurile — câte se puteaŭ lua pe atuncĭ contra cumeĭ — care fusese adusă de ómeniĭ suiteĭ sale din Constantinopole, işĭ aduce aminte că, căpătarea domnieĭ ţăreĭ românescĭ, il costase multe sute de pungĭ de banĭ, şi decĭ urma firesce să se despăgubéscă de pe spinarea ţěreĭ. Luase Caragea mulţĭ banĭ de la Mitropolitul Nectarie şi de la Galaction pentru episcopia Râmniculuĭ, dar aceştĭ banĭ nu eraŭ de ajuns ca să 'l despăgubéscă. Ca om priceput din fire şi doritor de a face avere cu orĭ-ce preţ, işĭ indreptéză privirele-ĭ lacome asupra monăstirilor inchinate şi de aci incolo aceste monăstirĭ sunt pentru el un insemnat isvor de câştig. Pentru acest scop, cea dintêiŭ trébă care o face la inceputul anuluĭ 1813 este să cheme pe toţĭ egumeniĭ pentru reinoirea chrisóvelor de proprietăţĭ, miluirĭ şi privilegiĭ; împarte M-rile in treĭ categoriĭ pentru plata havaetuluĭ. Categoria intâia plătesce suma de 600 talerĭ havaetul logofeţieĭ ceĭ marĭ, 200 pentru al II logofet, 100 la muhurdar, 50 la scris şi cheltuiala hârtieĭ. Plătesc pe jumetate Monăstirele de clasa II, şi de la cele de clasa III —ḑise sărace,—se va lua câte 24 de talerĭ. Monăstirea Cotroceniĭ făcea parte printre cele de categoria I.

Egumeniĭ protestéză, dar Caragea merge maĭ departe. Sub pretext de control — insă in realitate spre a 'şĭ crea ve-

nituri — Domnitorul rânduesce o comisiune de luarea socotelilor tuturor Monăstirilor inchinate.

In acéstă comisiune numesce pe biv Vel Vistier Ion Moscu, pe biv vel Clucer Ştefan Belu, şi pe biv vel Clucer C. Predescul la 6 Octombre 1813.

Acéstă comisiune trebue să lucreze in unire cu epitropiĭ sf. Morment «şi cu uniĭ dintre ceĭ maĭ cinstiţĭ egumenĭ aghiotafiţĭ adunându-ve la un loc — ḑice pitacul domnesc adresat comisiuneĭ — să teorisiţĭ socotelele tutulor Mŏnăstirelor de aicĭ din ţéră ce sunt inchinate la sf Mormânt. Pitacul este dat la 6 Decembrie 1813, insă comisiunea nu face nimic până la 5 Aprilie 1814 când Domnitorul la acéstă dată dă o straşnică poruncă tot in acéstă privinţă «ca făr de altă zăbavă să puneţĭ negreşit in lucrare porunca DomnieĭMele, cu urmare intocmaĭ.... şi să ne arătaţĭ in scris.

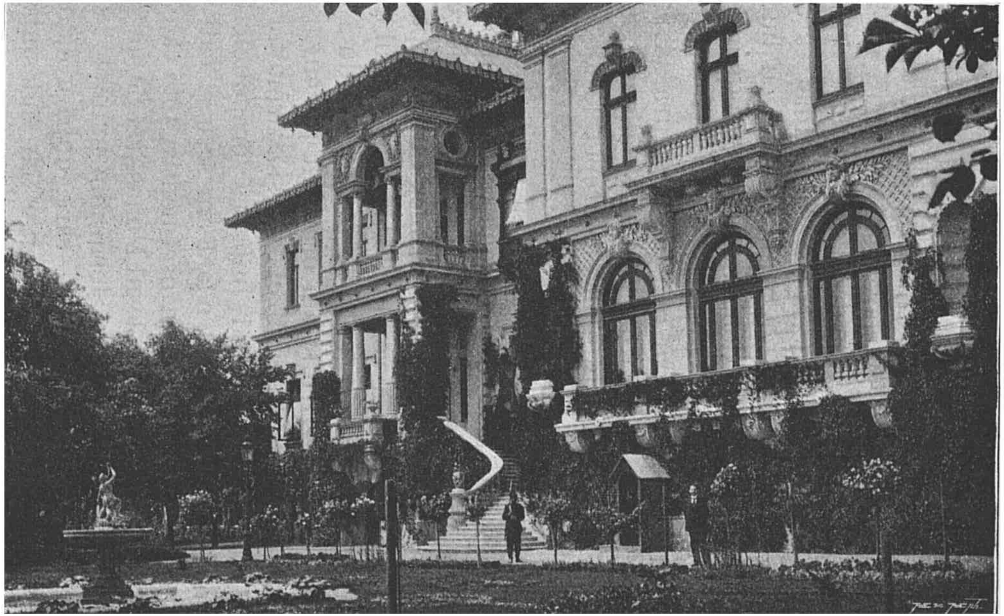
Comisiunea de anchetă era chemată să constrângă de aprópe pre egumeniĭ Mŏnăstireelor inchinate *să ĭ jumulescă cât maĭ bine* — ḑice D-l V. A. Urechiă.

Ca să răuşéscă încă şi maĭ bine, trece alăturea cu epitropriele «sf. Locurĭ», şi incepe a numi egumenĭ cu de la sine putere, după o prealabilă inţelegere cu Mitropolitul Nectarie, care şi acesta la rândul luĭ avea de scos baniĭ care 'ĭ dăduse luĭ Caragea pentru căpătarea tronuluĭ mitropolitan. Inţelegerea intre domnitor şi mitropolit era ca să numéscă pe egumenĭ pe un *period de 10 anĭ*, cu condiţie că dacă vor administra bine Mŏnăstirele, vor fi numiţĭ pe un alt period. Vedem decĭ că era o arendare deghisată a Mŏnăstirelor celor care dădeaŭ maĭ mult Domnitoruluĭ, Mitropolituluĭ, mareluĭ Logofĕt şi Episcopilor ţereĭ [1]).

De aci inainte, Caragea va da o serie de hrisóve şi pitace cu privire la monăstirele inchinate şi in special la Monastirea Cotrocenĭ.

Vodă Caragea se adreséză mareluĭ Divan al ţereĭ prin pitacul din 8 Ianuarie 1815, că «din césul ce Ne am suit la acest Noŭă incredinţat domnesc scaun al Ungro-Viahieĭ, a pururea privighind pentru obstescele folosurĭ şi ingrijind pentru imbunătăţirea celor obstescĭ, şi in partea loculuĭ ale domnesceĭ Nóstre ţărĭ, de o potrivă am ingrijit şi pentru Monăs-

1) V. A. Urechiă, Istoria Românilor, t. X p. A. p. 14—21.

Noul Palat Regal, fațada despre grădină

tirele cele inchinate care dintr'a egumenilor celor după vremĭ făr de socotélă i lacomă epistasie, aŭ ajuns la putere şi sub sarcină de fórte grele datoriĭ şi cu din adinsul silindu-ne domnesce şi părintesce! ca şi cele pănă acum catahrisisurĭ ale egumenilor (carĭ priviaŭ numaĭ la a lor in parte folos) să se precurme şi să se iconomiséscă şi baniĭ ce sunt datóre aceste Monăstirĭ pe la uniĭ alţiĭ dintre supuşiĭ Noştri (intru care sunt şi văduve i copiĭ sărmanĭ şi pentru care toţĭ aceştia să cuvine să avem purtare de grijă şi să nu-ĭ trecem cu vederea de a li se face nedreptate, de către ceĭ ce nu li se cuvin a fi egumenĭ); de aceia dar, nu numaĭ că aceste sf. locaşurĭ să se ocârmuiască de acum inainte cu bună orânduială, ci şi creditoriĭ să dobândéscă o orânduíală a izbrăniriĭ lor de câţĭ banĭ aŭ a lua, precum asemenea şi atâţea săracĭ i văduve (care pentru maĭ multă siguranţă 'ĭ aŭ incredinţat la Monăstirea lor de bunĭ) să se iconomiséscă cu puterniciósă mângâere şi mulţumire la dreptăţile lor!»

. . . .

şi după ce recomandă Divanuluĭ ca să găséscă mijlócele cele maĭ potrivite pentru ocârmuirea Monastirelor inchinate şi prin numirea de egumenì pioşĭ inţelepţĭ cu sciinţă de carte «şi chezăşie datóre pentru orĭ-ce *sfeterîsmos* s'ar intâmpla din partea sa i pentru crescerea veniturilor şi pentru imbunătăţirea acareturilor Monastireĭ, iar şi noue primite fiindu Ne am dat domnésca nóstră intărire şi am orânduit pe cuviosul Arhimandrit Dionisie Plumbuiţeanu epitrop şi ocârmuitor al acesteĭ Monastirĭ (Cotrocenĭ) urmând intocmaĭ orânduelelor ce se cuprind in anafora....... şi tot odată am scris şi către părinţiĭ celor de jos Monastirĭ ale Sfetagoreĭ pentru tóte câte aŭ râvna ferbinte s'aŭ intocmit spre folesul Monastireĭ de aicĭ şi a celor de jos (adică de la Sf. Munte, Ierusalim muntele Sinaia din Arabia etc.) odihnă şi mulţumire, care, după a datorieĭ isbăvire in vreme, vor nădăjdui şi ajutor cu 'ndestulare, ca şi cuvioşiĭ părinţĭ judecând fără de patimă, buna orânduială ce s'a făcut pentru acésta şi cu obştescile cărţĭ ale tuturor monastirelor întocmitóre şi adeveritóre după obiceiŭ intărind prin sfat de obşte şi printr'o glăsuire, epistasia cuviosuluĭ arhimandrit Dionisie Plumbuiţeanu la Monastirea Cotrocenĭ, ca, avêndu-şĭ cuviinciósa incredinţare să pótă săvârşi cea către

monastire datoria sa şi să-şĭ arate râvna in fapt, ca unul ce este madular al mănăstirelor celor de jos.

Dar cuvioşiĭ ot Sfeta Gora, ne privind la acéstă cu luare a-minte, ci numeĭ al lor folos vânându-l făr de a le păsa cit de puţin, de atâtea văduve şi sărmanĭ ce se prăpădesc, pierḑându-şĭ ale lor, din pricina monastirelor (care s'aŭ zidit spre mingâerea omenireĭ iar nu spre implinirea şi năpăstuirea eĭ) au trimis respuns făr de nicĭ o socoteală şi in loc de a sistisi (aprobe) pe Ahimandritul Plumbuiţeanu la epistasia Mŏnăstireĭ, se silesc făr de nicĭ un temeiŭ de dreptate, ca să rămâe egumen Jgnătie, ci s'aŭ fost orânduit de eĭ maĭ 'nainte după ce s'aŭ vădit netrebuincios, ca unul ce nicĭ sciinţe de egumenie nu are, nicĭ chezăşie, nicĭ ideĭ de obiceiurile pământuluĭ, nicĭ destoinicie spre a netezi multe şi forte aspre învăluerĭ a multor felurĭ de pricinĭ a acesteĭ monastirĭ; drept aceia, iată orinduim acéstă pricină la obştésca epiteorisie Prea osfinţieĭ tale (Mitropolite) i a sfinţieĭ-vóstre Episcopi (boerĭ veliţĭ) ca, adunându-vă impreună, să luaţĭ seama chtitoriceştilor orânduelĭ i domnesculuĭ chrisov ce este intocmit pentru monăstirile cele inchinate, să citiţĭ apoĭ şi anaforaua orânduiţilor eforiĭ domnésca nóstră intărire, cât şi răspunzătórele cărtĭ ale părinţilor celor de jos monăstireĭ şi impreuchibzuind adevărul şi folosul şi găsind cele maĭ alese mijloace ce vor privi spre a Mĕnastireĭ imbunătăţire şi uşurarea ceĭ de mare sumă datoriĭ, să ne arătaţiĭ prin obstésca anafora, s'aŭ intr'o unire cu toţiĭ, dându-ve părerĭ că sunt destoinice spre a Monastireĭ bună ocârmuire câte până acum s'aŭ intocmit, asemenea să ne aretaţĭ [1]).

Vedem decĭ că Caragea se intereséză de sórta monăstirilor inchinate şi in special de Monăstirea Cotrocenĭ. Acest interes se explică intâiŭ prin faptul că Monăstirea Cotrocenĭ era una din cele maĭ bogate din ţară şi fórte rĕŭ administrată de egumeniĭ grecĭ, carĭ o aduseseră intr'o stare deplorabilă iar pe de alta că la Cotrocenĭ, era vechia reşedinţă de vară domnéscă, maĭ ales după arderea Curţeĭ domnescĭ in luna Decembre 1812, atrage in mod deosebit atenţiunea Domnitoruluĭ. El rânduesce la acestă Monăstire o eforie compusă din Beyzadea Iorgu Caragea fiul său, şi din boeriĭ

1. V. A. Urechiă Istoria Romanilor tom. X pertea s pag. 19—27.

biv Vel Ban Gr. Bcâncoveanr şi Vel Logofăt de Ţéra de sus Grigorie Bălianu. Fiind-că aceşti boerî nu pot să se adune regulat la hanul Şerban Vodă, unde sunt biurourile Eforieĭ, Domnitorul, dă acesteia un director pre biv vel Clucerul C. Predescu carî să stea in permanenţă spre a se ocupa de afacerile Monăstireĭ.

Tóte comunităţile din Orient unde Mŏnăstirele româneseĭ eraŭ inchinate, aveaŭ o epitropie cu sediul in Constantinopole, care avea menirea de a supraveghea de aprópe mersul politiceĭ turco-române, de a numi egumenĭ şi a trimite delegaţĭ pentru incasarea veniturilor.

Vodă-Caragea, ia dreptul acestor epitropiĭ, de a numi pe egumenĭ la Monăstirele inchinate, numindu-ĭ el direct, iar a Monăstirea Cotrocenĭ rânduesce o Eforie despre care am vobit.—Epitropia «Locurilor Sfinţĭ» protestează dar Caragia, urmăria cu totul alt ceva de cât sus numita Epitropie.

Eforia acésta 'şĭ avea sediul in Marele han «Şerban-Vodă»; ea trebuia să îngrijéscă de datoriele Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ şi in acest sens, Eforia adreséḑă Domnitoruluĭ o anafora în care se exprimă: «*Fiind-că Sf. Mŏnăstîre Cotrocenĭ se află în adevĕr sub o mare sarcină avênd o datorie fórte grea şi imposibilă de regulat de peste 500.000 leĭ, şi de tot felul de încurcăturĭ şi sarcinĭ, de o lungă durată fiind despoiată de veniturile eĭ, carĭ sunt tóte* captate în genere aşa că sărmaniĭ părinţĭ din acea Mŏnăstire lipsiţĭ de tot necesarul, se ved siliţĭ a trăi din împrumuturĭ de unde resultă necesarmente tot felul de lipsurĭ şi nedumerirĭ în privinţa mesurilor de luat, până chiar şi voinţa şi neputinţa de a îndeplini cu inimă tóte cele ce urmez de obiceiŭ şi cele-lalte Sfinte Mónăstirĭ»; şi maĭ departe se rógă Eforiĭ către Domnitor de a erta Monăstirea de dare de 1000 leĭ impusă pentru spitale[1]).

Cum însă Eforiĭ făceaŭ parte din Divan şi maĭ aveaŭ şi alte însărcinărĭ, mijlocesc ca Vodă-Caragea să numéscă ca epitrop egumen al Monăstireĭ pe Archimandritul Dionisie Plumbuţeanu. Tot odată numesc pe Vel Clucer Constantin Predescu cu însărcinarea pe de o parte ca să aibă direcţiunea Cancelarieĭ tot cu sediul în hanul Şerban-Vodă, iar pe

---

[1]) V. A. Urechiă, Istoria Românilor ton X partea A. 241.

de altă, prin pitacul domnesc din 16 Septembrie anul 1814 să ia socotelile proinegumenilor şi epistaţilor M-reĭ, iar maĭ departe adaogă: «Fiind-că prin domnésca nóstră hotărire, am orânduit epitrop al Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ pe Cuviosnl Archimandrit Dionisie Plumbuteanu care, ca unul ce are a intra la otcârmuirəa Monăstireĭ şi urméză ca să aibă sciinţă in ce stare o primesce, ce sineturĭ şi ce zestre are Monăstirea, ca intocmaĭ precum le primesc aşa să fie dator a le păstra; de trebuinţă este dar că atât preoţiĭ şi exarchiĭ Monăstireĭ, cât şi ceĭ-lalţĭ dinaintaa lor epitropĭ ce aŭ stătut la Monăstire de la moartea proinegnmenuluĭ Visarion şi până s'a lipsit, să-şĭ parodoséscă toţĭ socotelile de venit şi cheltuielĭ spre a se lămuri tóte socotelile dintre eĭ; de aceĭa poruncim dumitale că adunând faţă la un loc atât pe proinegumen şi pe exarch, cât şi pe epistaţiĭ ăĭ după vremĭ, unde fiind impreună şi maĭ sus numitul orânduit epitrop... să le facă cunoscut că toţĭ aceştia să paradosescă cerute socotelile, şi lucrurile şi sineturile Monăstireĭ pe care săĭ şi indatoredĭ Dumnéta, de a-şĭ paradosi socotéla curată făr de altă prelungire, care socotélă teorisându-se de dumné-ta cu deamănuntul şi să facă şi catagrafiĭ pentru tóte după orânduială şi tóte acestea săvêrşiudu-se prin catastih in scris cuprindător, atât de venit i cheltuială, cât şi de zestrea, i sineturile Monăstireĭ, să se facă doue asemenea catastihe din care unul iscălindu-se de numitui epitrop, să se dea a sta in păstrare la Sfınta Monăstire, iar cel-alt iscălindu-se atât de poinegumen[1]) iexarh cât şi de dumné-ta să se dea in mâna epitropuluĭ[2]) 1814 Septembrie 16.

Vodă-Caragea ne se mulţumesce cu aceste numirĭ ci maĭ numesce încă prin osebit pitac pe egumeniĭ Monăstirelor: Radului-Vodă, Mihaĭ-Vodă şi al Monăstireĭ Spirea, ca impreună cu Vel Clucer Predescu şi Dionisie Plumbueteanul—noul egumen—al Cotrocenilor, cât şi proinegumenul «să facă cercetare cu deamănuntul pentru tóte condeele cheltueleĭ să se scadă din suma cheltuelilor, iar câte se vor găsi bine cheltuite, să remâe bune; aşişderea să teorisitĭ şi tótə veniturile câte vor fi primit ceĭ după vremĭ epistaţĭ, din care veniturĭ scoţênd numaĭ cele bune şi drepte cheltuelĭ şi să arată D-mele

1) Kir Ignatie
2) V. A. Urechiă. Istoria Românilor ton X partea A pag. 247—248.

prin anafora ast-fel ve poruncesce Domnitorul 1814 Octombrie 5 [1]). Trec insă, aprópe patru lunĭ, fără ca comisiunea insărcinată cu «teorisirea» cheltuelilor Monăstireĭ să facă ceva; porunca domnéscă este vĕdit ne socotită, ca să nu ḑic călcată in picioare de egumenĭ: Eforul Grigorie Brâncovénul, ingrijat de afacerile Monăstireĭ, care ajunseseră intr'o desăvârşită ruina, adreséză la 2 Februarie anul 1815 o anaforă către Domnitor. «Fiind-că după luminatul pitac al Măriei Tale, care s'aŭ dat către rinduiţiĭ teorites aĭ socotelelor Monăstireĭ Cotrocenilor, adică d-luĭ Clucerul Predescu i Archim Teodosie Raduliotul, Archimandritul Mihailotul şi egumenul Spiriotul, ca să cerceteze cu deamănuntul de faţă şi cu epitropul de acum Arhimandritul Dionisie Plumbuiţeanu, atât dreptele veniturĭ ale Mònăstireĭ, cât şi cheltuelile câte s'aŭ făcut in trebuinţa Mŏnăstireĭ şi datoriile Monăstireĭ cu care este insărcinată, până acum nicĭ o urmare nu s'aŭ făcut pe deplin de către orânduiţiĭ teorites, şi fiind-că acéstă cercetare este trebuinţă a se face spre a se lămurĭ odată socotelele Monăstirescĭ, intre proinegumenul Ignatie şi ceĭ maĭ dinainte epistaţĭ de la mórtea răposatuluĭ Visarion, ca să se vadă şi veniturile care sunt şi datoriele ce sunt să le plătéscă şi ca să nu se maĭ prelungéscă vremea, nu lipsim după datorie a ruga pe Inălţimea Ta, ca de isnóva să dea luminată poruncă tot către aceştĭ orânduiţĭ teorites, a pune in lucrare acea cercetare până este şi proinegumenul aicĭ de faţă, aşternând o socotélă dréptă şi lămurită..... ca să se dea hotărârea dreptăţeĭ, să scie şi năstavnicul cel de acum al M-reĭ cum să urmeze intru otcârmuirea lucrurilor şi treburilor M-reĭ, a le pune in bună rânduială la care pricină să se orânduiască şi Zapciŭ al Divanuluĭ, ca să facă cuviinciosul mumbaşirlic (1815 Februarie 2). [2]).

Vodă Caragea, la primirea aceşteĭ anaforale véḑindu-şĭ porunca nesocotită, porunceste in aceiaşĭ ḑi in care primise anaforaua Eforuluĭ (adică la 22 Ferb. anul 1815) ceauşuluĭ de aproḑĭ săĭ aducă imediat «şi fără de altă zăbavă să pue in lucrare şi şăvirşire porunca Domnieĭ mel... şi să ne arate prin anafora» [3]). Vom vedea maĭ departe cum egu-

1) V. A. Urechiă Istoria Românilor t. X. partea A. pag. 249—250.
2) V. A. Urechia, Istoria Românilor X partea A pag. 257.
3) V. A. Urechiă Ist. Rom. X partea A pag. 257.

menii sus citaţi, trebue să spunem de pe acum că nici chiar ceauşul de Aproḑi cu tot «mumbaşirlicul» care li'l face, eĭ nu se vor singhisi. ci işĭ vor vedea de trebile lor; vor avea însă grija, de a îmblinḑi — prin banĭ — drépta mânie a luĭ Caragea, care, — fie ḑis între noĭ, — cam acest fel de vênat căuta şi Domnitorul.

Vodă Caragea, vĕḑênd că egumeniĭ nu maĭ rĕspund, seziză pe Marele Divan să ia socotelile M-reĭ Cotrocenĭ. După ce Marele Divan arată prin anafora că a citit tóte hrisóvele M-reĭ cu privire la daniele făcute de Şerban Vodă Cantacuzino, opinéză că Dionisie Plumbuiţénu să fie definitiv întărit în «epistasia Mŏnastireĭ Cotrocenĭ» adaugă maĭ departe «următorĭ fiind luminaţeĭ poruncĭ ne-am adunat cu toţiĭ la un loc... şi intrind în cercetare pentru starea Monastireĭ Cotrocenĭ ne arătară D-lor boeriĭ Efori, că Visarion ce aŭ egumenit înaintea luĭ Ignatie aŭ supus'o la grea datorie, ca la talerĭ 500.000 afară de alte zapise mincinóse ce aŭ dat loc uniĭ alţiĭ, fără a lua vr'un ban, cum şi din acareturile Mŏnastireĭ aŭ instreinat prin vênḑare şi schimburĭ nedrepte şi păgubitóre Monastireĭ in potriva voinţeĭ ctitoruluĭ; asijderea şi pentru acest Ignatie, ne arătară că, după datoria D-lor, avênd neadormită privighere de otcărmuirea Monastireĭ, în ce chip să se urmeze, şi vĕḑind că numitul Ignatie nu are nicĭ un fel de pracsis la ale egumenieĭ şi este nevrednic şi fără de iscusinţă la otcărmuirea trebilor Mŏnastireĭ, cum şi cheltuelĭ face fără de măsură, cu simbriĭ grele şi alte cheltuelĭ nepotrivite cu starea de acum a Monastireĭ, în cit în curgere de 3 lunĭ ce aŭ egumenit Mŏnastirea, aŭ arătat cheltuială făcută de talerĭ 12.000. Acéstă dar rea economie a numituluĭ Ignatic şi nevrednicie vêḑind'o D-lor, aŭ arătat M. T. prin anafora, că după prósta stare intru care este căḑută acéstă Monastire, pentru greutatea datorieĭ ce s'aŭ pricinuit din reaua econmie şi otcărmuirea acelor de maĭ înainte egumenĭ şi epistaţĭ, acum face trebuinţă de un obraz osirduitor, practicos, fără interes la întregimea drepturilor Mŏnastirescĭ şi la buna economie şi îndreptare, a felurimilor de pricinĭ şi judecăţi-ĭ la întocmirea cheltuelilor celor neapărate spre hrana ómenilor Monastireĭ şi spre paza bisericescilor slujbe şi descoperireĭ viclenelor zapise, şi a hrăpireĭ lucrurilor Monastireĭ şi ale proiegumenuluĭ Visarion până acum şi la orĭ-ce alt va fi trebuinţă, spre

cea desăvirşită scăpare a Monastireĭ de sub jugul datorieĭ şi odihna creditorilor ce ş'aŭ incredinţat baniĭ lor la acéstă Monastire şi spre a lipsi şi cele fără trebuinţă simbriĭ, ca să se pótă face uşurarea datorieĭ... n'aŭ găsit alt obraz, făra numaĭ din cercare cunoscênd pe Archmi Dionisie Plumbuiţénu, cinstit iromanah şi plăcut econom, carele aŭ stătut şi maĭ 'nainte multă vreme dichiu la Cotroceni[1]), avênd în destul pracsis si sciinţă curată de tóte dreptăţile şi interesurile Monastireĭ şi mărturisit fiind de toţĭ de aicĭ din politie, de om de ispravă cum şi doritor şi iubitor de bine dovedit din dregerile şi adaogirile ce aŭ făcut la Monastirea Plumbuita, atit in lăuntru, cıt şi la acareturile şi veniturile de afară, aŭ găsit cu cale să se insărcineze numitul Archimandrit şi fără de voia sa de către M. Ta, a fi la Monastirea Cotroceni epitrop şi obladuitor... ca să-şĭ pótă Monastirea veni în starea sea şi să scape de greutatea datorieĭ, intremându-se acareturile séle, fiind necăutate şi prăpădite şi să facă o cuviinciósă orinduială spre a se urma numaĭ cele trebuincióse cheltuelĭ, oprind in slujba Monastireĭ, numaĭ pe ceĭ de trebuinţă ómenĭ, ca prisosind venitul să fie spre uşurarea datorieĭ, să o şi plătească tótă cu ravnă şi osărdie ca un mădular ce este şi Cuvioşia sa al Monastireĭ, slujind fără vre-o plată până va desface tótă datoria mulţumindu-se numaĭ cu Monastirea Plumbuita, a o avea ca să o aibă neştrămutat şi nesupărat de către niminea, ın veme ce s'aŭ arătat ca un ctitor şi sprijinitor aceleĭ Monastirĭ, indatorindu-se şi prin chizăşie de neguţătorĭ cinstiţĭ, şi cu bună stare, pentru socotéla ce are a da pe tot anul (că de se va vedea la socotélă vre-un sfeterismos, să fie respunzetorĭ chezăşiĭ, şi aşa să se urmeze chezăşia până se va plăti tótă datoria Monastireĭ şi in vreme cuviinciósă să aibă şi Monastirile de jos a se folosi cu cei drept analogion al embatıculuĭ, fără a remânea Monastirea Cotrocenĭ lipsită de vre-un acaret, ci maĭ vărtos să ajungă la ıntregime şi adaogire şi chibzuire a D-lor, ca dréptă şi cu cale primită fiind M. Tale... insărcinând pe maĭ sus numitul Archimandrit cu epitropia acesteĭ Monastirĭ.

---

1) Comunităţile din Atos voiau să fie la Cotrocenĭ un egumen grec şi nu puteau suferi pe Dionisie Plumbuiţeanu care era român; Divanul însă stăruesce cu multă insistenţă pe lângă Domnitor, să rĕmână Egumen tot Dionisie şi pentru aceste motive sa repete anaforaua până când rĕspunsul comunităţilor Sfetagorite.

După aceia (cu Banul Brâncoveanul) am citit și scrisorile ce aŭ venit de la părinții Sfitagoriții de a mijloci către M. Ta, ca să rĕmâe în trébа egumenieĭ tot Ignatie, ce s'aŭ trimis de acolo (Muntele Athos) (iar Archimandritul Dionisie Plumbuițĕnu să lipséscă din epistasie, pentru multe pricinĭ și maĭ vìrtos, pentru căcĭ aŭ stat dichiu al aceluĭ mort Visarion egumen ce aŭ supus Monastirea la atita sumă de datorie și

Dr. Dimitrie Brândză.

aŭ făcut atâta încurcătură și păgubitóre schimburĭ și vêndărĭ de acareturĭ. Decĭ chibzuindu-ne și noĭ și cu toțiĭ de obsteĭ într'o glăsuire unită arătăm Marieĭ Tale, că părințiĭ Sfetagoriţĭ neîngrijind după ctitoricescu hrisrv a economisi Mŏnastirea cu egnmenĭ vrednicĭ, ca să se ţie în bună stare, după voia și hotărîrea reposatuluĭ ctitor și din neîngrijirea lor și

rea economia egumenilor ce 'ĭ-aŭ avut, ajungênd la stare ca acéstă vrednică de jale, cuprinsă la o mare și grea sumă de detorie la cincĭ sute miĭ de leĭ, desghinând și din acareturile eĭ unele prin schimburiĭ păgubitoare, altele prin instreinare de vênḑărĭ, urmărĭ cu totul impotriva voinţeĭ ctitoruluĭ, după tot cuvêntul drept, nu putea să maĭ aibă vre-un amestec la Monastire, nicĭ după ce se va isbăvi de datorie, pentru că s'aŭ arătat nedoritorĭ și n'aŭ păḑit hotărirea ctitoricescululĭ hrisov, in care hotărăsce, că de vor face impotriva legăturilor M. S. și le vor călca și le vor strica, să fie cu totul lipsiţĭ și depărtaţĭ de acéstă Monastire și să se rinduiască alţĭ vrednicĭ de a iconomisi bine Monastirea,... și ce altă călcare și stricare a legăturilor M. S. adică a luĭ Șerban V. Cantacuzino póte să fie maĭ mare și maĭ rea, de cât jalnica de acum stare a Monastireĭ, in care aŭ ajuns din nebăgarea lor de seamă și neingrijire? *și nu putem suferi a maĭ lăsa Mŏnastirea în mâinele lor, să privim cu lacrimĭ prăpădenia cea de tot a eĭ la care aprópe este să ajungă și să vedem înstrăinarea acareturilor stremosilor noștri, care cu multă sirguinţă și osârdie câstigându-le le-aŭ închinat* Monastireĭ pentru vecinica lor pomenire, ci ḑicem și hotărim noĭ, că cu bună orinduială sunt intocmirele, ce s'aŭ făcut pentru acéstă Mŏnăstire de către dumné-lor boerĭ eforĭ, carĭ s'aŭ intărit de către M. T. spre a se otcârmui de către orânduitul Arhimandrit D. Plumbuiţeanu, ce ne este și nouă sciut de om cinstit, vrednic și bun econom, după cum il arată boeriĭ eforĭ, carele nicĭ a 'ost dichiu precum ḑic părinţiĭ Sfetagoreni, in vremea luĭ Visarion, ci maĭ 'nainte in egumenia luĭ Ignatie și a luĭ David, pe cind era Monăstirea in bună stare, și găsim cu cale să remâe luminatul Archim ne strămutat din epistasia Mònăstireĭ Cotrocenĭ, cu mijlocul ce se cuprinde in anaforaua dumné-lor boerilor eforĭ, pină la sfârșitul vieţeĭ séle având, Monăstirea Plumbuiteĭ in stăpânirea sa spre ajutorul cheltuelelor sale, când atuncĭ după petrecanie sf. sale iarășĭ cu alegerea dumné-lor boerilor Divanuluĭ și a ctitorilor eforilor..... iar Ignatie și exarhul ce aŭ venit de jos (m. Atos) ca nesce netrebuincioșĭ ce sunt, supărând fără de cale luminat auḑul Măriei Tale, din poruncă, să se ducă inapoĭ la Sfetagora și să se astâmpere și eĭ și Sfetagoriţiĭ de a nu maĭ face acest fel de supărărĭ, căcĭ de vor maĭ obrăs-

nici, apoĭ atuncĭ cu hotărâre să scie, că se desghină Monăstirea cu totul şi remâne cu totul desăvârşit slobodă a ţereĭ, care acéstă a nóstră unită hotărâre şi plecată cerere, ne rugăm să fie primită şi întărită şi de către Inălţimea Ta 1815 Ianuarie 23.

Nectarie al Ungro-Vlahieĭ, Iosif Argeş, Constantie Buzeŭ, Constantin Filipescu Vistier, Grigore Brâncoveanul biv vel Ban, Barbu Văcărescu vel vornic, Constantin Balaceanu vel Vornic, Mihalachi Manu vel Vornic, Gheorghe Filipescu vel Logofet, Scarlat Gradisteanu Vel Logofet, Fotache Ştirbeiŭ Vel Logofĕt, Nestor Craioveanu-Clucer[1])

După cum veḑurăm anaforaua Divanuluĭ este categoric în contra egumenilor grecĭ; Divanul privesce cu «lacrimile in ochĭ» modul «cum se dărăpănéză avutul străbunilor lor, câştigat cu atâta străduinţă şi inchinat bisericeĭ cu atita osârdie». Să vede clar, cum colcotea mânia şi legitima indignare în sufletele boerilor divaniţĭ *«căcĭ de (se) vor maĭ obrăsnici (sfetagoriţiĭ) apoĭ atuncĭ cu hotărâre să scie că se desghină Mŏnăstirea cu totul şi remâne cu totul desăvârşit slobodă ţĕreĭ etc.*

Ce rĕspunde insă Vodă Caragea la acéstă chilometrică dar fórte patriotică Anafora a Divanuluĭ? de o cam dată întârḑie cu respunsul contrar obiceiuluĭ seŭ şi scia fórte bine pentru ce, dar şi noĭ scim pentru ce.

In fiine după ḑece ḑile, dă pitacul cu data din 2 Februarie 1815, prin care constata prósta stare în care se afla M-rca Cotrocenĭ din causa egumenuluĭ Visarion, cum şi a egumenilor ca Ignatie, ales de către parinţiĭ «de Jos» care este fără praxis în ale gumenieĭ ne cercat de bun otcarmuitor şi împotrivă dovedit de reŭ econom in puţina diastimă ce aŭ avut otcărmuirea Mŏnăstireĭ etc. că Monăstirea este intr'o desăvârşită derapănare — după cum i se arăta prin anafora — că egumenu aŭ cheltuit banĭ pe care ómeniĭ şi-ĭ depusese aci ca la o casă sigură de economie şi in fine aprobă pe Dionisie Plumbueţeanu ca egumen al Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, anul 1815 Februarie 2. Din acest pitac pe care l'am dat in resumat nu transpiră acel patriotism, acea legitimă indignare de care am veḑut că era cuprins Divanul, ci trece peste «obrăsnicia» pă-

---

1) V. A. Urechiă, Istoria Romănilor X partea A., pag. 258—262.

rinţilor grecĭ, de sigur că Caragea nu simţea pentru egumenĭ aceia ce simţea Grigorie Brâncovenul impreună cu intregul Divan. Să vedem ce ispravă făceaŭ eforiĭ pentru Monăstire?

Gr. Brâncoveanu vĕḑând că Beysadeaua se ocupă cu totul alt ceva de cât cu afacerele M-reĭ, Gr. Baleanu stătea maĭ mult la moşie, mijlocesce pe lângă Domnitor să numéscă in locul lor pe alţiĭ şi cererea i se aprobă şi numesce ca eforĭ la Monăstirea Cotrocenĭ pe Barbul Văcărescu, Vel Vornic de téra de Sus, pe Const. Balacianu Vel Vornic de ţéra de Jos ca impreună cu Vel Ban Grigorie Brâncoveanul să gireze maĭ departe afacerile incurcate ale Monăstireĭ Cotrocenĭ in calitate de eforĭ 1815 Maiŭ 20[1]). Eforiĭ fac anaforale către Dn. iar Domnitorul le rĕspund pin pitace *după cursul pieţeĭ* aşa că «până deliberéză Roma piere Saguntul.» Eforiĭ doresc să facă ceva, dar nu să ia nicĭ o mesură seriósă de indreptare afară de numirea in postul de egumen a luĭ Dionisie Plumbuiţénu. Dobânḑile cresceaŭ mereŭ, baniĭ nu se plăteaŭ, aşa că acuma, datornicil incep să se presinte la Domn spre aşĭ cere baniĭ ce le datora Monăstirea. La 24 Iulie anul 1815, Domnitorul trimite Eforilor Monăstireĭ Cotrocenĭ o notă a cinstituluĭ General Consulat al Rusieĭ, ḑicându-le să luaţĭ pliroforie de cererea ce se face de la acéstă Monăstire pentru plata datoriilor lor maĭ jos arătate, insă ca la talere 20.000 ce se cere de escelenţa sa General şi cavalerul Sturza i ca la talere 7000 ce se cer de General şi Cavalerul Manu şi ca la talere 9500 ce se cere de Polcovnicul şi Cavaler Baron Geismar, pentru care poruncim dumné-vóstră de va fi această datorie bună şi netăgăduită, să economisiţi de a se implini negreşit, arătând Marie Mele de urmarea ce veţĭ face (1815 Iulie 29).

A doua ḑi eforiĭ, maĭ primise o altă notă de la Domnitor prin care iĭ invită a se maĭ plăti, cât va fi bună şi adevărată nota presentată de dumnéluĭ cinstitul Chesaru Craiesc agent, prin care cere a i'se plăti de Monăstirea Cotrocenĭ talere 3600 cu dobânda i talere 46.000 ce era datóre numita Monăstire cu 4 zapise avlicescĭ, fiind uniĭ din aceştĭ banĭ aĭ Domnieĭ-Sale, iar alţĭ aĭ unor sudiţĭ austriacescĭ etc.[2])

Va să ḑică până acuma se presintă 7 zapise de datorie in sumă de 120 500 talere plus dobânda lor.

---

1) V. A. Urechiă, Istoria Română X, partea A., p. 258.
2) V. A. Urechiă, Istoria Românilor X, partea A., pag. 278—280.

Sunt curióse aceste note ale agenţiior Rusesci şi Austriacĭ, a căror explicare nu o putem da de cât că Egumenĭ Grecĭ, fiind ameninţaţĭ de către Domn, alergaŭ la consulĭ streinĭ pentru protecţie, în schimbul unor frumóse sume de banĭ bine inţeles.

Dintr'o anaforă a luĭ Caragea din 1815 August 14, vedem că Egumeniĭ Mŏnăstireĭ Radu-Vodă se imprumutase cu sume colosale pe socoteala Mŏnăstireĭ, apoĭ a trecut peste hotare «cugetând a răpi dreptul unora şi altora şi nemulţuminduse numaĭ pe al lor». De sigur asta o făceaŭ egumeniĭ nu numaĭ aĭ Cotrocenilor, Radu-Vodă ci şi ale celor-lante Monăstirĭ administrate de călugărĭ Grecĭ.

In anul următor adică la 1816 Obstésca Adunare işĭ presentă resultatul străduinţelor sale, că după tóte chibsuirile ce li'a făcut pentru ca să isbăvéscă Mŏnăstirea Cotrocenĭ n'aŭ găsit de cât două mijloace: să se adreseze părinţilor sfetagoriţĭ ca eĭ să plătéscă datoria Monăstireĭ Cotrocenĭ. La cas cind eĭ ar refusa, Divanul rógă pe Măria-Sa Caragea să pună în vânḑare 18 grăvăliĭ din Bucurescĭ, proprietăţĭ de ale Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ. Iată cum motivéză Divanul vânḑarea acestor prăvăliĭ arătând în acelaş timp şi colosalele datoriĭ ale Monăstireĭ (1816 Martie 28).

Prea Inălţate Dómne,

Cu plecata anafora aratăm Mărieĭ-Tale, că chibzuindu-ne in tot felul pentru multa sumă de datorie în care a incăput Sfinta Monăstire Cotrocenĭ, din reaua economie şi netrebnică chivernisirie a luĭ Visarion, proinegumenul, cu ce mijloc s'ar putea izbăvi Mónăstirea de acéstă grea sarcină, fără a se înstrăina nicĭ un acaret de ale Monăstireĭ; am dat de scire, prin starostea de negustorĭ, la toţĭ negustoriĭ de aci din Bucurescĭ, ca să găséscă vr'o câţĭ-va dintr'inşiĭ să ia veniturile Mŏnăstireĭ asupra lor, cu un soroc cuviincios, ca să o plătéscă de tótă datoria şi să o ţie în stare bună, şi s'a găsit uniĭ dintr'inşiĭ, dar cer a stăpâni veniturile Monăstireĭ pe 20 de anĭ şi orĭ să plătéscă datoria peste 4 anĭ, cu câtă dobândă s'a făcut până la leatul 1815, fără de altă dobândă intr'aceştĭ 4 anĭ, saŭ de vor vrea creditoriĭ a'şĭ lua baniĭ acum, să se

scadă dobânḑele pe patru anĭ trecuţĭ, făcênd şi trebuinciosul meremet al Monăstireĭ şi al hanuluĭ ; iar de se va intêmpla feréscă Dumneḑeŭ, vre-o surpare de tot saŭ ardere de foc, eĭ la acésta să nu se amestece ; a cărora cerere am socotit-o că nu este de folos, căcĭ întêmplându-se vre-o primejdie din cele ce se feresc eĭ, urméză a se maĭ robi veniturile Monăstireĭ pe alţĭ 5—6 anĭ, saŭ şi pe maĭ mulţĭ anĭ, ca să se drégă acea stricăciune la loc şi nicĭ creditoriĭ nu este cu dreptate a se păgubi de dobânḑĭ pe 4 anĭ, precum cer neguţătoriĭ ; am ḑis să se vêndă hanul de aci din Bucurescĭ, căcĭ putea să asă la preţ de 300 pungĭ (150 de miĭ leĭ), dar am socotit iarăşĭ, că nu este cu cuviinţă să pérdă M-rea un acaret ca acesta, că este pe numele reposatuluĭ ctitor şi maĭ vârtos cu Sf. Biserică într'însul, în care se fac sfiinte rugăciunĭ pe tótă ḑiua pentru ertarea păcatelor ale rèposaţitor ctitorĭ, ce 'şĭ-aŭ versat tóte ostenelile şi averea lor la acéstă Mónăstire pentru acest sfirşit ; ci maĭ cuviincios şi maĭ inlesnit mijloc am găsit a fi acela ce-l arătăm maĭ jos, adică fiind-că datoria Monăstireĭ este talerĭ 355.886 şi dobânda până la létul 1815 talerĭ 133.393 ce face peste tot capete şi dobândă talerĭ 489.279 din care scăḑêndu-se talerĭ 39.855 ce s'a plătit până acum, remâne datoria talerĭ 449.424, capete şi dobândă, dupe arătarea ce ne făcu cuviosul arhimandrit chir Dionisie, epitropul Monăstireĭ, iar veniturile Monăstireĭ dupe pliroforia ce ne dete iarăşĭ cuvioşia sa in şase anĭ de acum inainte, adică până la leatul 1822 se adună talerĭ 261.370, din care scăḑêndu-se talerĭ 60.000, cheltuiala Monăstireĭ în 6 anĭ pentru meremeturĭ şi trebuinţe adică câte talerĭ 10.000 pe an, remâne talerĭ 201.370 ; sa se vênḑă câte-va prăvăli de aci din Bucurescĭ, ce se însemnéză maĭ jos, care pot prinde până la talerĭ 250.000, căcĭ sunt supuse stricăciuneĭ şi de la aceste prăvăli ia Monăstirea chirie pe an talerĭ 9.000 iar la 250.000 ce vor lua pe dênsele să se vor da în plata datoriilor la care plătesce dobândă pe an 30.000 şi se păgubesce M-rea pe tot anul talerĭ 12.000 şi aşa cu talerĭ 250.000 dupe prăvăliĭ şi cu talerĭ 201.370 ce prisosesc din veniturĭ fac talerĭ 451.370 şi se plătesce Monăstirea până în 6 anĭ de tótă datoria şi dupe aceĭ 6 anĭ pot să se adaoge veniturile Monăstireĭ de la 50.000 până la 80.000 de leĭ pe fie-care an şi în 4 anĭ se pot cumpera moşiĭ iar nu prăvăliĭ fiind-că aŭ pericolul şi cheltuială tot-d'a-una şi cumpĕrându-se

moşiĭ se indoesc venitul şi remâne Monăstirea maĭ mult folosită de la acele moşiĭ de cât de la aceste prăvăliĭ, ce dicem a se vinde; atâta numaĭ este trebuinţă, să remâe arhimandritul Dionisie nestrămutat in epitropia Monăstireĭ, fiind sciut de om cu frica luĭ Dumnedeŭ, cinstit la urmările sale şi vrednic econom, la care şi dăm credinţă că tôte le va economisi bine şi spre foldsul Monăstireĭ, iar la altul nu ne putem increde. Acest mijloc am chibzuit dupe tôtă nevoinţa ce am pus; pentru care se va scrie de către Inălţimea Ta epitropieĭ Sfetagoreĭ, ce se află in Ţarigrad, trimiţându se şi copie dupĕ acéstă anaforă, că de vor vrea să trimiţă baniĭ ce fac aceste prăvăliĭ a se da în plata datoriilor, să o facă acésta fără de zăbavă, fiind-că maĭ mult nu se pot suferi mâhnirea datornicilor şi răbdarea de dreptul lor, saŭ să dea un rĕspuns hotărit la acéstă hotărâre ce cu sfat de obşte s'a făcut, fiind-că prăvăliile s'aŭ şi dat in vêndare la mezat şi de nu vor trimete baniĭ până în soroc de doe lunĭ, saŭ respuns să scie cu hotărâre, că negreşit se vênd prăvăliile; iar hotărârea remâne la Măria Ta.

1816, Martie 21. Urméză iscăliturile. [1])

Ca resultat final putem spune că Caragea aprobă vêndarea celor 18 prăăăli din Bucurescĭ şi anume: 8 prăvălii din Abagiĭ, 4 prăvăliĭ din Şelarĭ, 1 pimniţă din dosul Şelarilor, Hanul cel roş de lângă Brătăşanu, 2 prăvăii din colţul hanuluĭ luĭ Şerban-Vodă 1 jimblărie, 1 cârciumă, Casele ce şade D-l Dohtorul Manolaki intr'ınsele; o prăvălie de la Şerban Vodă ce este pe uliţa ce apucă spre Curtea vechi [2]).

Egumenul Dionisie Plumbuiţeanu se silesce să pună o ordine in finanţele cele incurcate aie Monăstireĭ şi ne dă bilanţul pe ultimiĭ treĭ anĭ aĭ egumenieĭ sale:

Veniturile şi cheltuelile pe aniĭ 1814—1817

Veniturile de la 1 Noemb. 1814—1 Noemb. 1815					Piastri	52.066
Cheltuelile	»	»	»	»	»	52.476,3
Veniturile de la 1 Noemb. 1815—1 Noemb. 1816					»	35.070
Cheltuelile	»	»	»	»	»	38.608

1) Vedĭ V. A. Urechiă. Istoria Românilor X, part. A, pagina 292—293.

2) Archivele Statuluĭ. Condica No. 5 a Veliţilor boerĭ caetul de la sfirşitul Condiceĭ fila 35 şi Verso.

Veniturile de la 1 Martie 1817 . . . . Piastri 17.192
Cheltuelile [1] » . . . . » 17.192,3

Vedem decĭ din cifrele aduse aicĭ, că veniturile se măresc iar cheltuelile să micşoréză.

Dionisie Plumbiţeanu este inlocuit cu Hariton la Egumenia Monăstireĭ Cotrocenĭ. Acesta administréză Mŏnăstirea până când isbucnesce revoluţiunea grecéscă in Principat din Februarie 1821, când boeriĭ, şi tot clerul inalt, fug la Braşov şi cu aceştia fuge şi Hariton.

1) Academia Română Manuscrisul 9, p. 4--10.

CAP. XII

Privirĭ generale asupra evènimentelor politice şi bisericescĭ dintre aniĭ 1821—1823.

Monăstirea Cotrocenĭ
1821—1863.

Dupe revoluţiunea cea mare francesă, Greciĭ sprijinițĭ pe sub mână de Rusia şi chiar de Napoleon Bonaparte, să hotărâse să'şĭ scuture jugul turcesc.

In ţara lor de baştină, nu puteaŭ intreprinde cu succes opera de eliberare sub pedépsa ştréngululuĭ, orĭ a visităraĭ fundululuĭ Măreĭ de Marmara.

Locurile cele maĭ priinciόse, şi de maĭ inainte indicate eraŭ Bucurescii, Iaşiĭ şi restul. In aceste doue oraşe, profesoriĭ grecĭ şi de prin Academiĭ, deşteptaseră cu mult succes spiritul grecesc adormit de veacurĭ. Deşteptarea acésta incepe in Moldova de la 1642 iar in Muntenia de la 1679—80. La acésta contribui şi Avtenţiĭ fanariolĭ, carĭ aveaŭ pe lângă dênşiĭ o puternică aristocraţie de familiĭ grecescĭ sau grec sate şi egumeniĭ grecĭ carĭ dispuneaŭ de mijlόcele colosale ale Monăstirilor inchinate [1]) şi neinchinate.

Domnitoriĭ priveaŭ bine rovoluţiunea, evgheniştiĭ o încurajaŭ, iar egumeniĭ grecĭ o ajutaŭ. In Februarie 1821 isbucnesce revolutia, se cunosc peripeţiile.

Turciĭ fiind adânc convinşĭ că profesoriĭ de prin Academiĭ şi călugăriĭ de prin Monăstirĭ au contribuit in mod pu-

1) Veḑĭ al meu studiu Influenţa cultureĭ grecescĭ p. 191—208

ternic prin prețiosul lor sprijin moral și material, la succesul revoluțiuneĭ, hotărăsce printr'un hatișerif alungarea profesorilor de prin Academiĭ și călugărilor grecĭ de prin Monăstirĭ cum și excluderea in masă din ambele țerĭ surorĭ a tuturor grecilor, afară de aceĭ carĭ ar fi rudeniĭ de aprópe ale Domnitoruluĭ.

Lovitura insă a fost maĭ grea pentru călugărĭ, căcĭ s'a dat ordin pe la tóte trecătorile din Turcia în Țările române, să se ia câte un un galben de cap de la orĭ ce călugăr care ar veni în Principate [1].

Egumenul de la Cotrocenĭ, Hariton, fuge cu boeriĭ și cu Clerul inalt la Brașov [2] Domnia pământeană numescé egumen în locul luĭ pe exarhul Procopie. Hariton pusese la licitație încă din'aintea isbucnireĭ revoluțiuneĭ grecescĭ, Hanișorul Șerban Vodă și cel maĭ avantagios preț il oferă Slugerul Sotir cu 55.000 leĭ. Hariton însă il dă altuia care oferise un preț mult maĭ mic.

Scim pentru ce face acest lucru

Egumeniĭ grecĭ de și aŭ fost alungațĭ de prin Monăstirĭ totușĭ guvernul Național ținea seamă de pretențiunile lor, căcĭ li se trimetea regulat venitul embaticurilor la «Monăstirele de jos», după un anumit catastih ce să trimesese «Porțeĭ împreună cu Arzmăgzarul la Țarigrad.»

Prin acest Arzmagzar, Domnul și boeriĭ de tóte clasele împreună cu clerul inalt, cereaŭ «*Prea strălucituluĭ Prag al Prea Puterniceĭ împărății*, a se întări acest privilegiu ce l'aŭ avut țara in vechime de a fi apururea nestrămutat din pamântenĭ rumânĭ, atât mitropolițĭ i episcopi la scaunele eparchielor *cât și egumenĭ pe la tóte Mŏnastirele țereĭ* [3]. Dar tocmaĭ acest lucru nu-l voiaŭ egumeniĭ comunităților din Orient, carĭ strigaŭ că li se trimite prea puțin și cerĕŭ maĭ mult. pe de altă parte datoria de peste 1000 de pungĭ făcută de egumenĭ nu o recunosceaŭ [4]) si umblaŭ prin tóte mijlóce să vie îndărăt pe la Monăstirĭ.

Divanul Național, cunoscênd pe de o parte că egumeniĭ grecĭ nu se vor lăsa așa ușor să le scape din mânĭ «cloșca

1) Hurmuzachĭ X. 237
2) Arhivele Statuluĭ Condica Domnéscă fila 96.
3) Academia Română M-ss 1073 fila 119.
4) Vedĭ al meu studiu Influența Cultureĭ grecescĭ pagina 208—213.

«cu puiĭ de aur» care era de altmintrelea interesul Rusieĭ de a aduce pe egumenĭ îndărăt, pe de altă parte slăbiciunea Turcieĭ, ce nu va ceda la insistenţile Rusieĭ, cere Domnitoruluĭ prin anaforaua din 10 Iulie anul 1827, spre a aduce Monăstirele «la cea dântâiŭ orânduială şi bună-stare a lor, a se plăti datoriele cele grele şi a se meremetisi cele dărăpănate, ca să nu ajungă când se vor maĭ orânduĭ egumenĭ streinĭ, întru cea desăvârşită prăpădenie şi a se şterge cu totul po-

Dr. G. Grecescu
Profesor la facultatea de medicină din Bucurescĭ, Directorul Laboratoruluĭ de Botanică medicală, şef al serviciuluĭ consultaţiunilor spitaluluĭ de copiĭ.

menire răposaţilor ctiterĭ şi cele-lalte intocmirĭ, ce sunt făcută prin testamenturile lor, fiind una ca acéstă cu totul împotrivă legeĭ nóstre [1].

Lucrurile s'aŭ petrecut după cum prevăduse divanul.

Rusia, după ce învinge pe Turcĭ, să folosesce de atât puternicia sa şi încheie tractatul de la Adrianopole; între

1) Academia M-ss citat.

cele-lalte condițiunĭ, impune Turcieĭ, ca să dea voe călugărilor grecĭ să se intórcă pe la Mónăstirĭ. In luna Decembre 1829 eĭ intră in țéră și ocupă iar monăstirele [1].)

Să urmărim evenimentele petrecute în acest timp la Monăstirea Cotrocenĭ.

Egumenul Ilariton, stă tot la Brașov.

Domnia Națională conform Hatișerifuluĭ, instalase ca egumen la Monăstirea Cotrocenĭ pe exarchul Procopie Iviritul carĭ trebue să fi fost român de origină insă grecisat; faptul următor ne indreptățesce a afirma așa ceva.

In anul 1823, doĭ călugărĭ grecĭ de la muntele Atos, pornesc la Bucurescĭ; cum insă la vama din Rusciuc trebuiaŭ să plătéscă câte un galben, ei ca ómenĭ practicĭ, și ca uniĭ care țineaŭ maĭ mult la banĭ de cât la stufósele lor barbe, să hotărăsc să și le radă.

Ḑis și făcut; apoĭ se deghiséză și vin la vamă, ca să trécă Dunărea; aicĭ insă sunt recunoscuțĭ și inchișĭ; Vameșul insă'ĭ intrébă «de ce v'ațĭ ras barbele»? eĭ rĕspund, ca să nu maĭ plătim câte un galben! Scuzele acestea insă n'aŭ fost primite favorabil; să incep cercetările și după câte-va ḑile să maĭ arestéză și douĭ negutătorĭ carĭ veniseră cu dânșiĭ. Fură insă liberațĭ după 2 ḑile, pe cauțiunea a o mulțime de negustorĭ (peste 40 dice-să) carĭ garantaŭ pentru dânșiĭ. Egumenul M-reĭ Cotrocenĭ Procopie oferise și el 4000 piastri[2]) (1480 leĭ in valórea de astă-zĭ)[3]) pentru a obține liberarea fraților intru Hristos, care 'și răseseră acum cinstitele lor bărbĭ, pentru ca să nu dea câte un galben; de altmintrelea multe persóne să interesaŭ de sórta lor.

«Să crede-ne spun raportul consulu:uĭ prusian Kreuchelz către ambasadorul Prusian Von Miltitz din 27 Iulie 1823 — că aceștĭ 2 preoțĭ fuseseră trimișĭ pentru a lua veniturile ce Muntele Atos incasa anual de la Monăstirele dependinte de el din Valachia, nesciind că aceste veniturĭ fuseseră destinate de noul guvern la trebuințele momentane ale statuluĭ [4])

Se pare că egumenul Procopie este aceiașĭ persónă cu

---

1) Prințul Bibescu. Domnia luĭ Bibescu-Voda I pagina 69—70.
2) Un piastru avea 60 de parale — cu 30 de banĭ de aḑĭ,
3) Annuaire de la Valachie Bukarest 1842 pagina 161 și 162.
4) Colect. Hurmuzachi X pagina 237.

Procopie egumenul de la 1833 pe care'l recomandă Logofeţia treburilor bisericescĭ. Vedem insă că starea materială a Mŏnăstirilor în general merge tot rĕŭ şi a Mónăstireĭ Cotrocenĭ în special. Logofeţia de acord cu Mitropolia Ungro-Vlahieĭ, hotărăsc ca să céră o garanţie seriósă tuturor egumenilor ce vor fi numiţĭ de acum inainte pe la Monăstirĭ. In acest scop recomandă «Excelenţeĭ sale Paesidentuluĭ plenipotentiar al Divanurilor Valachieĭ şi Moldoveĭ Kiseleff, cu referatul No. 2357 din 20 Octombrie 1833 ca egumen la Monăstirea Cotrocenĭ pe Archimandritul Procopie şi între altele adaugă:

«De plus le sousigné, pour prevenir les differans abuses qui se commettaient de la part des egoumenés, a cru necessaire d'acord à cet egard avec son eminence le Mitropolitain de leurs demander (egumenilor), a chaqu'un avant son instalation un act par laquel il s'engagerait a girer les bien conventuels du monaster qui la serait confié avec zel et probité [1]) etc.

Procopie administrează Monastirea de la 20 Octombrie 1833 până la 7 Octombre 1838, in care timp Monastirea Cotroceni este lăsată cu desevîrşire in părăginire, căcĭ cu tóte garanţiile pe care le cerea ţara de la egumenĭĭ nouĭ numiţĭ şi angajamentele formale pe care şi le luaŭ egumeniĭ grecĭ, eĭ continuaŭ vechiul sistem de a se folosi persónal de veniturile Monăstirelor, lăsînd totul iu ruină şi irosire.

Departamentul pricinelor bisericescĭ nu lipsesce un minut de la datoria sa, spre a face cunoscut Domnitoruluĭ próstă stare in care adusese călugăriĭ grecĭ, Monăstirea Cotroceĭ care avea un venit anual de aprópe 300,000 leĭ. Iată ce citim in referatul aceluĭ departament cu data din 15 Aprilie 1838:

«Departamentul vĕḑênd prósta stare şi dărăpănare in care se afla Monăstirea Cotroceĭ, in cât tóte încăperile fiind căḑute la pământ, puţin a remas de a cădea şi orĭ-ce imprejmuire aşa că nu i-se va maĭ cunósce *nicĭ a eĭ fiinţă* dacă pe viitorime se va lăsa maĭ mult intr'aceiaşĭ dărăpănare. Că egumeniĭ anteriorĭ, cum şi cea de astă-ḑĭ epitropie de către care se ocârmuesce, nu se ia cea maĭ mică ingrijire *spre cuvinciosul meremet al eĭ* Iar câte acestea privind la insemnatele veniturĭ de peste an ce are şi acéstă Monăstire, care

1) Archive Vechiul secretariat al statuluĭ (dosar administrativ) No. 486 137.

fără nici-o indoială să pótă urca aprópe suma de 300,000 leĭ şi că folosul unor aseménea veniturĭ, se trag din acareturĭ afierosite de reposaţiĭ ctitorĭ aĭ aceleĭ Monăstirĭ, care le-aŭ rinduit a fi numaĭ pentru facerĭ de bine şi pentru cea din tot-d'auna bună stare a eĭ; nu aŭ pierdut cea maĭ puţină vreme despre un asemenea insemnat lucru, că prin inţelegerea cu epitropia numiteĭ Monăstirĭ, aŭ trimis la dinsa într'adins şi devisul e de 341,262 [1].» Obştia insă, nu de reparaţiunĭ se îngrijia, ci de modul cum ar maĭ putea pe viitor să'şĭ asigure veniturile ameninţate de domnia pămênténá, care acum era pe deplin covinsă că părinţiĭ călugărĭ din Atos nu se ingrijesc de cât de interesele lor.

In acest scop, se grăbesc a recomanda Departamentuluĭ pricinilor Bisericescĭ ca egumen la Cotrocenĭ pe archimandritul Teofan Dohiaritul, impreună cu doĭ exarchĭ pre cuvioşiĭ: Archimandritul Daniel Dionisiatul şi Eftimie Filoteitul. Departamentul pricinilor bisericescĭ cu raportul No. 3071 din 7 Octombre 1838 supune aprobăreĭ domnescĭ pe sus numiţiĭ părinţĭ şi Domnitorul i aprobă [2].

Teofan Dohiaritul insă, nu stă ca egumen nicĭ doĭ anĭ, căcĭ se presinte un puternic pretedent lâ egumenia Monăstireĭ Cotroceniĭ, Archimandritul Meletie Căsciorénul, egumenul Monăstireĭ Căsciórele din judeţul Vlaşca.

Meletie venise în ţéră din tinereţe şi fu numit ca egumen la Monăstirea Câmpu-Lung, dar acéstă Monăstire era săracă şi decĭ cauta o alta cu veniturĭ maĭ marĭ; prin mijlócele cunoscute, căpătă egumenia Mŏnăstireĭ Căsciórele [3]) care avea 6 moşiĭ [4]) afară de alte imobile. Aci Meletie stringe mulţĭ banĭ şi acum caută se câştige egumenia Monăstireĭ Cotroceniĭ şi reuşesce, bine inţeles cu multe pungĭ de banĭ. In 1840 Iunie 19, Sinesie Apostolénul, exarchul comunităţilor din Atos, vine impreună cu Meletie Căsciorénul, pe care se vede că acum obştia comunităţilor il recunósce ca egumen şi cere cu insistenţă Departamentuluĭ, ca Teofonie egumenul impreună cu Daniel

1) Archivele Statuluĭ. Vechiul secrateriat al Statuluĭ Dos, No. 1286—112 din 1838.

2) Archivele Statuluĭ. Vechiul secretariat al Statuluĭ dos, No. 1236—112 din 1838.

3) Istorisite mie de d-l V. C. Livianu advocat al creditului Agricol în etate 71 anĭ.

4) Archivele Statutuĭ Mŏnăstirea Cotroceni . . . Doc.

şi Eftimie să predea socotelile de veniturĭ şi cheltuelĭ de când aŭ primit ocirmuirea Monăstireĭ Cotroceniĭ. Departamentul a trimis părtilor acusate o copie dupe suplica acusatorilor că nu-şĭ indeplinesc in mod coscinţios datoriile şi indatorindu-ĭ pe părinţĭ a-şĭ da sêma către Departament. Pârâţiĭ insă rêspund Departamentuluĭ, că nêgă orĭ-ce titlurĭ atât luĭ Sinesie Apostolênu cât şi luĭ Meletie, că comunitatea din Atos, le-ar fi dat vre-o imputernicire să cêră egumenia Monăstireĭ Cotrocenilor. Domnitorul Alexandru Ghica Voevod orinduesce a se numi ca egumen, Meletie Căsciorênul şi Sinesie Apostolênul, ca exacrh, din partea obşteĭ Sfetagoriţilor 1840 Iunie 19 [1]). Tot atuncĭ Domnitorul a orinduit indată pe Domnialuĭ *Stolnicul Răducan Tocilescu* ca imăreună cu noul egumen Meletie Căsciorênul şi Sinesie Apostolênul să facă inventariul avereĭ şi să ia socotelile de la intrarea lor in funcţiune.

Egumenul şi exarchiĭ rêspund la poruncă Domnêscă că nu vor da socotelile Trimişiĭ Departamentuluĭ reportêză din noŭ că egumeniĭ nu se supun şi din noŭ Departamentul raportêză Domnitoruluĭ, Domnitorul vêḑênd atita indrăsnêlă poruncesce ca: Departamentul va pune indată in lucrare cererea ce ni s'aŭ făcut de către obştia Sfintuluĭ Munte, a se orindui egumen la Monăstirea Cotroceni Meletie şi a-se intórce ceĭ ce aŭ fost acum dupĕ chemarea ce li s'aŭ făcut... cât privesce darea socotelilor ... Cuviosul Meletie va face zapt Monăstirea şi avutul eĭ şi va putea cunósce de sineşĭ socotelile ... 1840 Iunie 24.

Meletie egumenesce la Cotrocenĭ până la secularisarea Monăstirelor; noĭ l'am văḑut că maĭ inainte fusese egumen şi la Monăstirea Căşciórele in acest timp el administrează saŭ maĭ drept vorbind sărăcesce ambele Monăstirĭ; devine fórte bogat, milionar de maĭ multe orĭ. Obştia părinţilor din Atos, văḑênd că el fură şi acolo nu maĭ trimite decât ce-ĭ scapă printre degete, trimite pe Arhimendritul Nyllos fost egumen al Monăstireĭ Floresciĭ din Moldova [2]) unde făcuse şi o biserică cu propria sa cheltuială [3]).

Nyllos după cum spun ceĭ ce l'aŭ cunoscut personal, era

---

1) Archive vechiul secretariat al Statuluĭ No. 966.
2) Acestea le-am aflat de D-l V. C. Livianu.
3) Idem de la D-l P. Veropulo advocat şi fost secretar al luĭ Nillos.

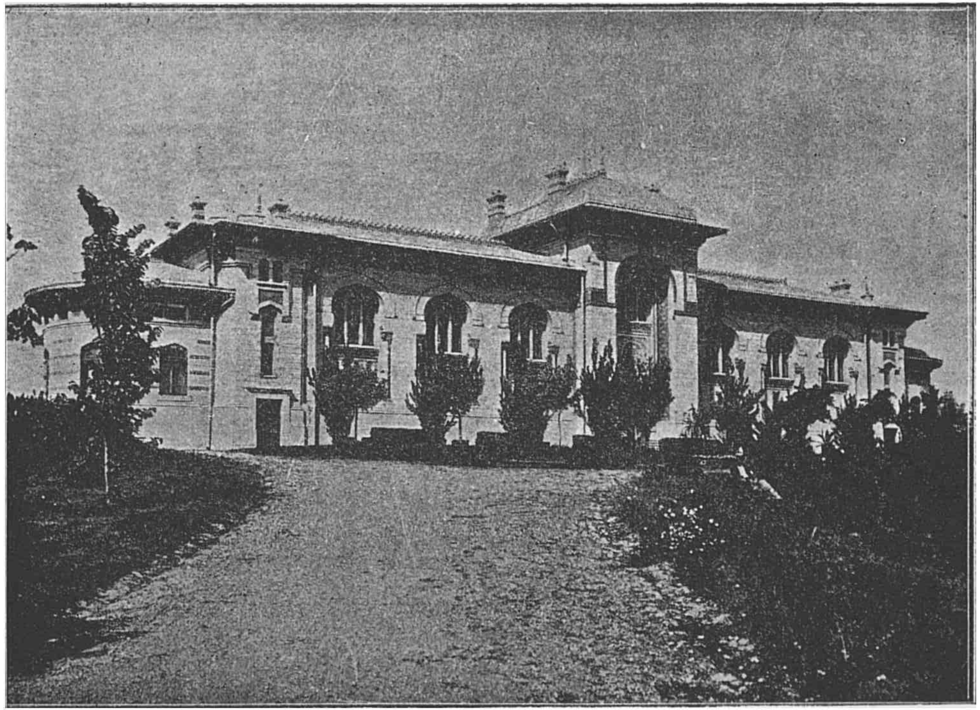
un călugăr descept vorbea cu uşurinţă maĭ multe limbĭ; vĕ-dând că Meletie este atitde bogat, sciind pe de altă parte că la sfântul Munte nu maĭ trimite nimic, il dă în judecată; cestiunea ajunge până la Curtea de Casaţie. Nyllos, în calitate de exach al obşteĭ Sfetagoriţilor, stătea în chiliele Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ ocupând şi o parte din palat. In timpul cât a stat aci, Nyllos care aflase că se vor secularisa averile-Monăstireştĭ, avea dese conciliabule cu consuliĭ streinĭ in special cu cel al Rusieĭ şi Austrieĭ. Acest lucru nu-ĭ convenea de loc Domnitoruluĭ Cuza. intr'una din ḑile Domnitorul dorind a ocupa incă câte-va incăperĭ de ale Monăstireĭ ocupate de Nyllos, iĭ comunică să le deşerte; Nillos insă respunse că el n'are camere de ajuns peutru dânsul, dar să maĭ dea şi pentru Domnitor»! Intr'o nópte Nyllos este ridicat *manu-militari* şi trimis peste graniţă, iar Meletie ne-maĭ avênd acusatorĭ, procesul se închide şi rămâne a egumeni maĭ departe până la 1863 Decembrie 17 adică până la indeplinirea aceluĭ mare act naţional, care se numesce secularisarea averilor Mŏnăstirescĭ.

Meletie a făcut o biserică pe moşia luĭ Tintava din judeţul Ilfov, unde'ĭ este şi portretul. Dupa secularisare, el se retrase in viaţa privată, trăind în casele sale din Calea Plevneĭ azĭ loc viran proprietatea d-luĭ.... móre la 1876 şi a fost inmormântat la biserica Sf. Elefterie; din averea luĭ cea mare nu s'a ales nicĭ praf; la morintnl luĭ nu se găsesce nicĭ măcar o cruce sărăcăciósă. In pragul secularisăreĭ el n'a maĭ vrut să plătéscă nicĭ lefurile personaluluĭ Monăstireĭ, ci aŭ fost platite de stat după secularisare [1])

Inventariul Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ din 1716

1) Satul şi Moşia Cotrocenii unde este zidită Mănăstirea, tot satul cu tot hotarul, cu toate liveḑile, viele, şi cu morile pe apa Dâmboviţeĭ, cuprins şi locul Lupescilor şi partea cumpărată de la Ienacki logofătul tótă, adică ţoţĭ Cotroceni din dél şi din vale; intréga moşie este de 3122 pogoane şi 1256 stjen saŭ 1558 Hectare şi 0.102 m. p. veḑĭ şi harta No. 3.

1) Aceste şcirĭ le am de la Pr. Ilie Nicolae actualul paroh al bisericeĭ Cotroceni şi care era pe atuncĭ paracliser.

Institutul Botanic

2) Satul pietrile din Vlașca, moșia cu balta cu venitul stj. 8921

3) Satul și moșia Dințeștĭ, ot sud Iltov stj. 4180.

3) Moșia Făsaeniĭ de 1067 stânjenĭ.

5 » la Luica 40 stj.

6) » Găujaniĭ din Iltov de 1050 stânjenĭ.

7) » Clanța pe apa Colentineĭ (Ilfov) de 1060 stânjenĭ, cu heleșteul și cu morile.

8) Un codru la Grozăveștĭ de jos pe apa Colentineĭ de 200 stânjenĭ, in tóte părțile in lung și in lat.

9) Satul Crăstieneștiĭ tot pe apa Colentineĭ, tot satul cu venitul și cu toțĭ Româniĭ pre nume..

10) Satul Herăstrăŭ ot sud Ilfov, tot satul cu tot venitul cu baltă și cu românĭ.

11) » Făureiĭ idem și cu moșia de 2400 stânjenĭ.

12) » Făcăeniĭ sud Ialomița cu moșia de 1450 stânjenĭ.

13) » Hârțieștĭ » Muscel tot satul cu tot hotarul cu livezile cu pometurile cu vadurĭ de râurĭ in râul Câmpulunguluĭ.

14) moșia in muntele Bucegiuluĭ.

15) Viele din dealul Țigăneștilor jud Muscel și râpa de jos cu casele, cu pimniță, cu slomnul, cu sghiabul cu teascul etc.

16) Opt răzóre de vie la piscul luĭ Bârzu cu loc sterp și 3 stânjenĭ delniță in Țigăneștĭ.

17) Viele din valea Vălenilor in susul Bărbăteștilor (Dâmbovița) 2 deluițe in sat și livede in poalele vielor

18) Satul Negoeștĭ (Ilfov) cu 150 stinjenĭ.

19) Satul Bucul după apa Ialomița cu stânjenĭ de moșie 1159, cu 2 vadurĭ de moară in Bucul și altul in Pupezenĭ moșia Pupezenĭ este este de 1221 stânjenĭ.

20) Moșie tot in Bucul de 840 stânjenĭ, tot in Bucul.

21) Satul Mătăsestĭ după Ialomița cu moșia de 1200 stinjenĭ.

22) » Bolésca după apa Dâmbovițeĭ, cu morile cu casele, cu viele, cu livedile, cu pometurile etc.

23) Moșia Tămăduiasca de 1500 stinjenĭ cu vadurĭ de morĭ, pe apa Dâmbovițeĭ.

24) Dece sălașe de țiganĭ plus 29 capete și 6 suflete.

25) Să aibă Monăstirea a lua din tótă vania orașuluĭ Flociĭ a treia parte și din treĭ peștĭ unul.

26) Să aibă Monăstirea a lua tot vinăriciul ce afost Domnesc din dealul Ţigăneştilor îi al Viţikescilor din zece vedre de vin una, de la tot omul cu părpărul şi poclonul.

27) Să maĭ ea Monăstirea 400 bolovanĭ de sare în tot anul de la ocnà Telega, s'o vândă ne oprit.

28 Tótă Balta satuluĭ Pietrile să vâneze peşte neoprit.

29) Tot vinăriciul satuluĭ Pietrile din 10 vedre 1 cu părparul şi cu poclonul.

30) Idem idem pe dealul Bucurescilor cât a fost partia Domnéscă idem idem şi asta a se lua din drumul Giurgiuluĭ, pînă in viele Mŏnastireĭ Raduluĭ Vodă.

30) Opt-spre-ḑece prăvaliĭ în Bucurescĭ.

31) Hanul Şerban-Vodă, situat pe locul unde se află aḑĭ Banca Naţională.

Acest han era de o marime colosală, cel maĭ mare din Bucurescĭ. Avea două caturĭ; în catul de jos eraŭ 28 pravaliĭ, în catule de sus 20 camere cu 4 sălĭ, 20 de magaziĭ, 3 odăĭ cu praguri, 3 pimniţe şi un beciŭ colosal. In lăuntru curţeĭ se află biserica inzestrată cu toate odórele necesare cultuluĭ [1])

Acest han, să închiria pe la 1821 cu 55.000 leĭ; acĭ aveaŭ locuinţa spaţiósă egumeniĭ Monăstireĭ Cotrocenĭ, şi sediul Ephorieĭ acesteĭ Monăstirĭ.

32) Plus avuţiele schiturilor Valenĭ de Munte Pârlita, Budisteniĭ, bisericeĭ Domneĭ, Monăstirĭ Căscioarele, Cătăluiŭ, Gorganiŭ etc etc.

Trebue să spunem că acest inventar e departe de o fi complect; este însă suficient, că cititorul să-şĭ pótă face o ideie pe cât posib.l de xactă, de colosalele avuturĭ ale acesteĭ Monăstirĭ. Să vedem acum, ce avuţiĭ s'aŭ secularisat de la Monastirea Cotroceniĭ.

Secularitarea averilor Monastirescĭ

In anni 1863 Decembrie 17 îndeplinesce acel mare act national, prin care s'aŭ luat din miinele călugărilor grecĭ, maĭ mult de 568 de moşiĭ, care cu casele viel, cu nedesfundatele pădurĭ se ridica colosala sumă de peste un miliard.

---

1) Veḑi istoricul acestuĭ celebru Han în istoria Bucurescilor de d-l G. I. Ionescu Gion.

De la Monăstirea Cotrocenii se i-a pe séma statului următórele:

1) Moșia Vatra Mönăstirei Cotrocenii.
2) Schitul Parlita cu moșiele lui din județul Dâmbovița.
3) Metohul Vălenii de munte id » Prahova.
4) Moșia Făurei cu sforile » » Ilfov.
5) Luica cu alte 3 trupuri » » »
6) Herăstrăul » » »
7) Bolintinul » » »
8) Munții Buceciul » » Dâmbovița.
9) Pietrile cu sforile ei » » Vlașca.
10) Găujanii . . . . din județul Vlașca.
11) Zimnicele » » Teleorman.
12 Moșia Buciumenii » » Vlașca.
13 Bucul cu Mătasesci » » Ialomița.
14 Schitul Budistenii cu sforile lui » Muscel.
15 Muscelul cu Glodeanul » » Prahova.

Viele Mönăstirei.

1) O vie le Ceptura din județul Buzeŭ.
2) » » » Sarata » » »
3) » » » Pléșa » » »

Morile din județul Ilfov.

1) Morile de la Grozăvesci înjugate cu ale sfîntului Ion
2) » » » Păliciŭ (cam pe lângă podul de la Cotroceni) și altele.

Apoi.

1) Moșia Glodénu din județul Prahova.
2) » Buciumeni » » Dâmbovița.
3) » Chiciora négră, Valea Părului și Muncelul din Prahova.
4) » Buciumeni din județul Dâmbovița.
5) » Dragna » » »
6) O livede Domnéscă din Gorgani.
7) Trei prăvălii din târg ce s'aŭ făcut schimb cu Dragomanul Manuc-Bey.

8) Moşia Ruşiĭ din judeţul Vlaşca.

9) » Prundu » » »

10) Apoĭ urméză: Baltescĭ, Râncezii şi Zeletinul, Homoreşul, Stroescĭ, Anghelescĭ Ştefănescĭ i Ciobănescii, Limba, Teişanĭ, Corcodina i Mărginenĭ, Stâlpénca, Stanculésa şi Mihăiasca, Branistia, Protosinghelul, Predélul [1].

Tóte aceste moşiĭ, Ión Brezoianu, la 1862 le socotea a fi in numer de 20.

Nu putem scĭ însă pe ce unitate de măsură se basa el, ca să pótă reduce tóte moşiele, trupurile şi sforile de moşiĭ la un prototip de «moşie». Credem însă că numĕrul lor trecea de 25. de óre-ce cuvêntul de moşie propriŭ ḑisă, l'am intâlnit prin documente, că este cu mult maĭ mare, ţinênd sémă de specificările: «funie de moşie, sfóra de moşie, trup de moşie etc.».

Veniturile Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ la secularisare eraŭ de: 1.023.600 [2]. Averile trec pe socotéla statuluĭ, urmând ca personalul bisericesc să priméscă léfă de la stat.

Tot atuncĭ s'aŭ ridicat multe vestminte şi vase sacre de pe la Monăstirĭ carĭ impodobesc astă-zi Museul nostru de Antiquităţĭ. De la Mŏnăstirea Cotrocenĭ s'aŭ ridicet următórele odore: Doue Kivote de argint-poleite cu aur, cu 4 crucĭ artistic lucrate, şi cu turnuleţe, in greutate de 6 ocale şi 360 dramurĭ.

Un sacos de stofă cu florĭ de fir, cu 22 nasturĭ de argint şi 3 nasturĭ de mărgăritar. Un epitrahil şi 2 póle de icónă lucrate cu o extraordinară fineţă şi bogăţie (vezĭ facsimelele lor). etc.

Cu secularisarea averilor monăstiresc, călugăriĭ grecĭ, n'aŭ fost gonițĭ de prin Monăstirĭ cĭ'aceĭ carĭ aŭ vrut să rămână maĭ departe ca simplĭ preoţĭ, aŭ rămas.

Monăstirea Cotrocenĭ devine biserică deservită de preoțĭ de mir.

Am văzut trecutul Monăstireĭ Cotrocenĭ, cu avuţiile eĭ, trebue să vedem acum şi starea maĭ mult de cât triste in care se află astă-zi.

---

1) Academia Română Veḑĭ Inventariul Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ de tótă averea mobilă şi imobilă a sfinteĭ Mŏnăstirĭ Cotrocenĭ făcut la orânduirea prea Cuvioşilor-egumenĭ in locul Archimandrituluĭ Nillos. 1862 Iulie.—N'am găsit trecut în nicĭ un inventar vitele Mŏnăstireĭ.

2) I. Brezoianu op. cit. p. 128—135 et. passim.

CAP. XIII

Jalnica stare a bisericeĭ Cotrocenĭ

Privirĭ generale.

. . . .

Sub sânta aripă a bisericiĭ se adumbria altă dată tot ce era mare generos si român. Indepedenţa bisericiĭ era scutul independenţeĭ şi dreptăţeĭ cetăţénuluĭ; precum gloria cetăţénuluĭ era gloria luĭ Dumnezeŭ, căruia eroiĭ patrieĭ nóstre ridicară atâtea altare pe câte victoriĭ repurtară. In timpiĭ de cădere, de durerĭ şi de doliŭ, biserica nóstră fu nu numaĭ altarul luĭ Christos, dar şi al dreptăţeĭ şi al naţionalităţeĭ. Domniĭ răĭ şi despoţĭ şi maĭ apoĭ chiar ostirĭ de invasiune, n'aŭ cutezat să pună o mână sacrilege asupra aceluĭ altar sânt.

. . . .

Mesagiul Locotenenţiĭ domnescĭ din 28 Aprilie 1866.

Am probat cred, cu prisosinţă dărnicia Românéscă. Mônastirile închinate eraŭ proprietare pe a patra parte din pământul ţăreĭ Românescĭ; acéstă parte însă era administrată de călugărĭ Grecĭ, străinĭ de simţiminte, de limbă şi de aspiraţiunile Românescĭ; n'a aveaŭ nimic comun cu Românĭ de cât religiunea, pe care o exploataŭ în interesul conaţionalilor lor şi maĭ apoĭ în interesul lor propriŭ. Româniĭ să uitaŭ cu durerea în suflet, cum averea străbună era dărăpânată, baniĭ treceau cu miile de pungĭ în Orient, resultat al despoelĭ naţionale, fără să aducă în schimb cea maĭ mică inbunătăţire morală, orĭ cel puţin mônăstirilor, care rămăseseră în deplina părăginire.

Testamentele, actele de danie, dorinţele piosilor donatorĭ eraŭ cu desăvârşire nesocotite; o asfel de stare de lucrurĭ nu putea să dăinuéscă; în fine prin legea din 17 De-

cembrie 1863 se face secularisarea bunurilor monăstiricesti. Secularisarea avea ca obiectiv alungarea abusurilor și satisfacerea dreptelor cererei, pe care pioșii donatori le cerĕŭ prin actelelor de danie, in scopul pentru care eraŭ afierosite.

Doi ani trecuse de la secularisare fără ca să se inlăture abusurile, căci dacă se schimbase ómenii, sistemul rămăsese acelaș. Aŭ luat parte le acest mare act național, toți ómenii deștepți al căror patriotism n'a putut fi bănuit, totuși lucrurile aŭ rămas in *statu quo ante*. După 11 Februarie 1866 locotenența domnéscă se părea că va indrepta acéstă stare de lucruri. In acest scop alcătuesce unul din acele mesagii care fac epocă in viața popórelor; in el se arată cu minuțiositate tóte rănile de care suferea țara; Mesagiŭ, frumos alcătuit, bine stilisat, ómeni ce l'aŭ compus cunosceaŭ profund nevoile țărei și propunĕŭ mijlócele de indreptare. Venind la biserică arată că secularisarea s'a făcut *răŭ* și deci «Camerei ii rămâne ḑice mesagiul — sarcina cea mare de a reda difinitiv bisericei rolul civilisatar și național ce l'a avut și care i se cuvine a-l păstra. Tot camerei Române este lăsată misiunea de opotrivă mare și sfıntă *de a împăca umbrele măhnite ale atâtor sublimi dănuitori înzestratori ai bisericelor ; o rea interpretare dată de către regimul trecut a vorbei secularisare, nu numai a sfășiat, fără înfiorare, testamentele, cuvintul ultim sfînt al celor ce muriră, dar încă a desecat prin acéstă fapță din inima română, avutul simț de altă dată pentru faceri de bine. Fără a deprinde mai întâi pe Români, să consacre aiurea averea ce în trecut ar fi dat'o bisericilor, pentru fapte bune; legea de secularisare, răŭ înțelésă a ḑis generosităței române: Nu mai da nîmica la biserici, căci averea ce le încreḑi pentru fapte bune, va servi unor guverne pentru cheltueli ruinătóre și delapidări. E timp ca acéstă ne înțeléptă, ne dréptă și chiar nemorală interpretare a vorbei secularisare de averi mönăstiresci să înceteze E timp ca statul să redea facerilor de bine, școlilor, vechiul lor capital material, încredințat de străbuni îngrijirei bisericei. Binecuvîntările acelor sfinte umbre, vor umplea mai bine lăḑile statului de cum le-a putut umplea nepăsătórea sfâșiere a voinței lor de pe urmă. Acéstă reînturnare a averilor clericale, nu în mâinele câtor-va călugări — acésta ni-*

menea n'o cere—ci la adevĕrata lor menire, la şcóle şi iar la şcóle, ca prima dintre bine-facerĭ; — va redeschide pórta generosităţeĭ române, pe care vor maĭ intra, că in timpiĭ trecuţĭ de pietate şi de glorie şi alţĭ nouĭ inzestrătorĭ aĭ instituţiunelor publice; căcĭ se va fi dat asigurarea dorită de ceĭ ce testéză, că voinţa lor va fi lege, legea cea maĭ mare din legĭ, legea naintea căreia se inchină până şi marea şi neţărmurita putere legiuitóre a ţăreĭ: Adunarea.

De o cam dată, până să se pótă organisa o casă specială din averile cleruluĭ destinate la şcólă şi facerĭ de bine, guvernul caută să maĭ aducă măcar unele imbunătăţirĭ materiale pe la monăstirĭ şi bisericĭ. Cele maĭ multe din aceste monumente ale glorieĭ şi pietăţeĭ străbune cad in ruină, de la unele n'a rămas nicĭ piatră pe piatră... Ruină şi nedreptate.

Când statul este spoliator şi nedrept, individiĭ, şi eĭ numaĭ să pótă vor fi spoliatorĭ şi nedreptĭ [1])».

De la 1866 şi până aḑĭ, ce s'a realisat din acest frumos mesagiŭ, cel maĭ frumos şi cel maĭ patriotic ce s'a rostit vr'o dată in Parlamentul românesc de la infiinţarea luĭ?

Acest mesagiu, va fi un rechisitoriu puternic al tuturor guvernelor ce s'aŭ succedat la cârma acesteĭ ţărĭ. Căcĭ daca secularisarea s'a făcut şi trebuia să se facă căcĭ era şi timpul insă pentru biserică nu s'a făcut nimic saŭ aprópe nimic.

«Biserica ne-aŭ salvat limba şi naţionalitatea; ea a crescut pe fiĭ eĭ in frica luĭ Dumneḑeŭ; insă când aceştĭ fiĭ aŭ devenit stăpânĭ peste destinele eĭ, eĭ aŭ fost ceĭ intâĭ care 'ĭ aŭ dat lovitura de graţie», ḑice un celebru profesor de la facultatea Teologică din Cernăuţĭ. Iar noĭ maĭ adăogăm, că prelaţiĭ noştri de pe atuncĭ, unĭ ómenĭ savanţĭ iar alţiĭ milionarĭ n'au putut saŭ maĭ drept n'aŭ vrut să insiste spre a se face un fond religios. Iosif al II umanitarul imperat al Austrieĭ va fi un acuzator pentru ómeniĭ noştri de stat, cum şi pentru prelaţiĭ românĭ carĭ s'aŭ pus micile lor interese maĭ pre sus de interesele vitale ale bisericeĭ şi prestigiuluĭ ţăreĭ,

Personalul de serviciŭ al Monăstireĭ Cotrocenĭ nainte de secularisare era compus din 10 persóne din care egumenul era plătit cu 500 leĭ lunar, iar lefile preoţilor, diaconuluĭ şi cântăreţuluĭ I de 300 leĭ, cântăreţuluĭ II 200 leĭ, paracliserul

1) Domnia de 30 anĭ aĭ Regeluĭ Carol I vol. I veḑĭ Mesagiul din 28 Aprilie 1866.

şi 2 canonarchi câte 100 leĭ, iar servitorul şi portarul câte 80 leĭ lunar.

Imediat după secularisare adică în Ianuarie 1864 să ridica numĕrul personalul la 12 şi léfa îngrijitoruluĭ de la 500 să sporesce la 833 leĭ şı 13$^{1}/_{3}$ parale şi acésta ţine până la 1867 când începe să se scadă lefile preoţilor cu 50 leĭ adică la 250 leĭ. De le 1868 Februarie li se face reţineĭ de 10$^{0}/_{0}$ pentru

M. Vlădescu
Profesor universitar, deputat, Vice-preşedinte al Ligeĭ culturale şi actual director al Grădineĭ şi Institutuluĭ Botanic din Bucurescĭ.

pensie şi se micşoréză lefurile preoţilor încă de la 250 la 92 şi 59 banĭ; numărul ómenilor de serviciŭ scade la 11 până la 1 Aprile 1870 când se reduse numărul personaluluĭ de la 11 la 8 şi să măresc lefurile Preoţilor până la 100 leĭ, a Diaconuluĭ 90 cântăreţuluĭ I, 100 a III, 74 paracliser 70, apoĭ să maĭ micşoréză léfa paracliseruluĭ la 35 leĭ şi ast-fel lefile rĕmân staţionare

până la 1894 Aprilie când se reduce lefile cântăreţilor la 50 leĭ. In 1900 murind Preotul Niculae Popescu i se suprima postul.

In anul 1901 luna Iunie, se maĭ reduce şi postul de cântăreţ al. II.

Biserica Cotrocenĭ care avea la 1864, 12 persoane deservente, n'are astă-ḑĭ nicĭ măcar cintăreţ II. In 37 anĭ personalul a fost redus cu 5 persóne: 2 preoţĭ 1 cintăreţ 2 canonarchĭ, un servitor şi un portar in total 7 persóne din 11 cit eraŭ. Iĭ lipsesce până şi strictul necesar.

Afară de reducerea postuluĭ de cântăreţ II—, despre care să vorbesce că Primăria ar fi revenit la ideia de al lăsa ca maĭ 'nainte, —s'aŭ maĭ redus şi cheltuelele chramuluĭ pentru care Şerban-Vodă Cantacuzino lăsase atâta fond cât să se poată satura toţĭ ceĭ ce ar veni la biserica «orĭ streinĭ orĭ inchinătorĭ» şi să li se dea vin până se vor sătura numaĭ să nu se imbete şi să provóce scandalurĭ şi pentru 2 chramurĭ adică la 15 August şi 7 Octombrie a fie-căruĭ an».

Vestmintele frumóse, pólele de icóne, chivotele cele bogate s'aŭ ridicat şi dus la Museu; fórte bine. Dar nu s'aŭ ingrijit niminea să facă altele maĭ ordinare pentru necesităţile ḑilnice. Sobele bisericeĭ sunt de pe timpul Cârjaliilor şi fumul pare că are o deosebită predilecţiune să stea şi el in biserică şi să gonéscă pe credincioşĭ afară.

Biserica pe din lăuntru are cite-va crăpăturĭ; de se va maĭ intâmpla un cutremur ca cel de astă-vară nu scim ce s'ar putea intâmpla; reducerĭ de personal, reduceri de cheltueli, şi n'are nicĭ credincioşĭ cel puţin carĭ să o pótă ajuta; numĕrul enoriaşilor eĭ ested e opt; dintre aceştia, o singură excepţie laudabilă face dómna Sora — enoriaşa bisericeĭ care de maĭ bine de 30 anĭ a dat şi dă şi in prezent preţiosul eĭ ajutor bisericeĭ ca: vin, prescurĭ, unt delemn, câte 10—12 kilograme de lumânărĭ: la Pascĭ la Crăciun, la hram; face vestminte sacre nouĭ, din cele uşóre şi repară pe cele vechĭ; este in fine o fată a luĭ Fanuel pentru biserică.

Biserica Cotrocenĭ privită pe din afară este faţă de măreţul Palat un anachronism, un fel de ruină fără frumuseţă; şi când ne gândim că este visitată fórte mult de străini de condiţiunĭ inalte sociale.! ce ideie trebue să 'şĭ facă eĭ de Românĭ când ved o ast-fel de ruină, acolo unde trebue să vaḑă cartea de visită a Ţereĭ! Atuncĭ, cum se inpacă starea

actuală a bisericeĭ cu starea eĭ din trecut când avea venit anual de peste un milion? Cum se vor impăca tóte acele sfinte umbre Oare acele blesteme grósnice care le intâmpinăm prin vechile chrisove de danievor rămâne ele nisce simple vorbe? nu credém «căcĭ eĭ s'aŭ versat tóte ostenelele şi averea lor la acéstă Monastire in care se fac sfinte rugăciunĭ pe tótă ḑiua pentru ertarea pĕcatelor ale reposaţilor ctitorĭ cu grósnice blestemurĭ şi infricoşate afurisenïĭ? eĭ s'aŭ vĕrsat munca lor, comóra lor inima lor»; Şi unde este camora ta acolo va fi şi inima ta». Inima părinţilor noştri a fost in moşia şi legea lor, de aceia blestemele: «să flie proclet şi anatema «să aibă parte cu Iuda şi cu Arie» «Pietrile să putrezéscă şi să se risipéscă dar trupurile lor nu» «să fie blestemaţĭ de ceĭ 318 sfinţĭ oteţĭ de la Nikia» «să aibă parte cu ceĭ ce aŭ ḑis: sângele luĭ asupra nóstră» «Să 'ĭ lovéscă cutremurul luĭ Cain, bubele luĭ Neeman Siriul şı lepra luĭ Gheezi şi in fine tóte blestemele din psalmul 109 [1])», «pe toţĭ aceĭ ce vor strica aceia ce noĭ cu limbă de mórte am orinduit» óre nu 'şĭ vor avea efectul lor? credem că da.

Dacă Şerban Vodă Cantacuzino s'ar părăsi pentru un moment suprema-ĭ linisce şi ar eşi dim mormintul săŭ să vadă in ce stare se află prea iubita luĭ biserică pe care cu atâtea bogăţii şi privilegiĭ a dotat'o, ce credinţă că ar ḑice?

Vĕ las să judecaţĭ singurĭ!

Ar trebui să se redea bisericiĭ cel puţin strictul necesar cum si prestigiul de care are atâta nevoie; să impace acele sfinte umbre care astă-ḑĭ sunt mâhnite şi să se siléscă a redeschide pórta generosităţeĭ românescĭ.

Şi ne maĭ plângem contra catolicismuluĭ că face progrese şi de ce nu ar face? Lucreţiĭ are dreptate când ḑice că: «lucrurile indiferenţilor cad tot-d'auna pe mâinele celor interesaţĭ».

Am vorbit de Mŏnastirea Cotroceniĭ, de avuţiele eĭ şi de donatoriĭ acestor avuţiĭ. Acum să vorbim de ctitoriĭ M-reĭ.

---

1) In Biblia de Petersburg din 1819 este psalmul 108 in loc de 109 veḑi pag. 708. De unde conchid că Şerban Vodă Cantacuzino trebue să'l fi citat dupa o biblie tradusă din greeesce, căcĭ in Septuagintă este 108.

Ctitorii vechiului schit de la Cotroceni
(după documente)

1) «Marele și bătrânul Lunea [1]).
2) Jupânésa Stanca și fie-sa Ilinca».

Sfinteĭ și Dumnezeiesceĭ Monastrĭ Cotroceni ce iaste din susul scaunuluĭ Domnieĭ-Mele Bucurescilor unde să prăsnuesce hramul Adormirea Născetóreĭ de Dumnezeŭ și pururea Fecióreĭ Marieĭ, carĭ iaste făcută și 'nălțată din temelie de reposatul unchiul Domnieĭ-Mele Șerban Vodă și părinteluĭ Averkie egumenul și a tot soborul sfinteĭ Monăstirĭ, *încă maĭ de'nainte vreme de jupânésa Stanca și de fie-sa Ilinca,* ca să aibă a ținea și a stăpânĭ moșia in hotarul Petrestilor sud Vlașca. care moșie iaste dată danie sfinteĭ Monăstirĭ *încă maĭ dinainte vreme de jupânésa Neacșa și de fie-sa Ilinca și de jupânésa Sta-* (lipsă) *și de fiul sĕŭ Leca Slugerul* cu zapis de la mâna lor și cu multe mărturiĭ iscălite in zapis și cu cărtĭ patriarșescĭ de afurisenie fiind intărită și cu cartea Domnieĭ-Mele [2]) 7220 (1712) August 11.

Acest mare și bătrân Lunea trebue să fie o rudă de aprópe a celor doue fundatóre a primuluĭ Schit, căcĭ n'ar avea nicĭ o rațiunea de a apărea intr'o pisanie bisericéscă cu frumósa mențiune «că prea bună fapta intru nesăvirșit lăsând».

Ctitoriĭ actualeĭ bisericĭ

1) Serban Vodă Cantacuzino.
2) Maria Dómna (soția sa) cu fiĭ beysadea Gheorghe și Domnițele: Maria, Casandra, Maria, Balașa, Ilina. Smaranda. Dómna. Maĭ târdiŭ găsim pe Constantin Vodă Brancovénu, Mihail Vodă Racoviță cu fiica sa Constantina și Archimandritul Visarion.

Egumeniĭ Mônăstireĭ Cotroceniĭ
Privirĭ generale

Inainte de a da lista egumenilor Menăstireĭ este necesar să scim dacă Menăstirea Cotrocenĭ a fost o Monăstire in intelesul de «Obștie călugăréscă» cum bună óră a fost și sunt

1) Vedĭ pisania din Pridvorul bisericeĭ.
2) Archivele Statuluĭ, Condica Brâncovenéscă fila 536—37.

încă Monăstirile: Cernica, Căldărușanĭ orĭ Monăstirea Neamțuluĭ din Moldova. Nu, ci o Mĕnăstire c'un personal fórte restrânsă din carĭ o parte era întrebuințat pentru administrarea moșielor și acareturilor Monăstireĭ, iar cea-l'altă parte pentru serviciul divin.

Din numerósele documente ale Monăstireĭ n'am putut cunósce exact numerul personaluluĭ ce a fo-t în serviciul Mónăstireĭ.

La 1780 Abatele Sestini visitând Monăstirea Cotrocenĭ ne spune:

«Cotrosciany è un monistero greco offiziato da un'Jgumeno in compagnia *di pochi calogheri greci*; il quale monistero fu fondato da Serban Voda». Tot Sestini ne maĭ spune că pe aceste locurĭ fusese odinióră un *Vasto bosco che non piu existe* [1]) (o pădure seculară dar care a dispărut).

Vedem decĭ că Sistini ne spune că eraŭ *pochi calogheri* puținĭ călugărĭ. Aceștia eraŭ întrebuințațĭ aprópe exclusiv la administrarea numeróselor moșiĭ, iar pentru serviciul divin să aducea dascălĭ și întreg personalul de lux de la Radu Vodă. Statul personaluluĭ de la 1860 înainte de secularisare era de 10 persóne, afară de personalul întrebuințat în serviciul exterior al Monăstireĭ.

Egumeniĭ vechiuluĭ schit de la Cotrocenĭ

Avem puține cunoscințe precise asupra egumenilor ce aŭ administrat Schitul Cotrocenĭ de la 1598—1679, de óre-ce Condica Veche a Cotrocenilor nu se scie încă unde se află; este ea pierdută orĭ ne predată încă, nu scim; pe ceĭ ce 'ĭ scim i-am găsit: pe doĭ intr'un perilipsis din Vechia Condică, iar pe ceĭ l'alțĭ iĭ cunoóscem dintr'un document din Condica Brâncovenéscă.

1) Ignatios
2) Neofitos
3) Parthenie
4) Teodosie fostul Mitropolit al Ungro-vlachieĭ.

---

1) Viaggio curioso-scientifico antiquario p. 3, 4 și 5.

Egumeniĭ Mŏnăstireĭ luĭ Şerban Vodă Cantacuzino 1679—1863, Decembre 17.

După documente

1) Daniel Fpiscopul 1679—1682
2) Parthenie 1682 Martie 1—1689 Octombre 29
3) Mitrofan 1689 Noembre—1699 Innie 12
4) Grigorie 1699 Iulie
5) Mitrofan 1700
6) Dionisie 1702 Septembre 7
7) Averkie 1712
8) Grigorie 1718
9) Averkie 1729
10) Daniel 1731
11) Dionisie 1734
12) David 1736 şi tot in acest an maĭ găsim pe Clement Ieremia
13) Daniel Episcopul 1737—1739 Februare 3 când a fost inlocuit
14) Grigorie 1739—1751 Ianuarie
15) Iônikie 1751 Iannare 30—1754 Maiŭ 26
16) Neofit 1755
17) Igeatie 1755
18) Grigorie 1778
19) Ignatie 1779
20) Iônikie 1784—1790 şi Kir Negoescul
21) David 1792 Aprile 12—1797
22) Visarion 1798 Octombre 1—1815
23) Dionisie Plumbŭiţeanu 1815 Febr. 2—1817
24) Hariton 1817—1821
25) Procopie 1822 (de origină român) 1829
26) Hariton 1829—1833
27) Procopie 1833 Octombre—1838 Aprilie
28) Teofan Dohieritul 1839 Aprilie — 1840 Iunie
29) Meletie Cascioreanul 1840 Iunie 24 — 1863 Decembre 17 (când s'a făcut secularisarea)

După marele pomelnic

1) Daniel Archiereu
2) Partenie Ieromonah
3) Iosif „
4) Galaction „
5) Mitrophan Arhiereu
6) Neofit „
7) Iosaf Ieromonah
8) Averkie „
9) Daniel „
10) Grigorie „
11) Ioan „
12) Neofit „
13) Ignatie „
14) David „
15) Visarion „
16) Procopie „
17 Teofan
18) Meletie

Constantin G. Cantacuzino şi Mŏnăstirea Cotroceniĭ.

Egumenii mŏnăstirilor inchinate ne maĭ ţinênd sémă de dorinţele ctitorilor manifestate cu atâta tărie prin chrisóvele de danie, după cum am vedut maĭ sus, statul român secularisézĕ tot avutul Mŏnăstirilor in profitul şi pentru necesităţile sale in anul 1863 Decembrie 17.

Egumeniĭ insă, ridică cestiunea Mŏnăstirilor inchinate

ca pe o cestiune de drept internaţional. Se institue in acest scop la Constantinopole o comisiune alcătuită din representanţiĭ Marelor Puterĭ garante, ale Principatelor unite sub presidenţia luĭ Kiamil Bey, ca să tranşeze afacerea bunurilor mŏnăstirescĭ.

Constantin G. Cantacuzino-Rifoveanu, ca descedent direct din familia luĭ Şerban Vodă Cantacuzino, revindică pentru sine şi urmaşiĭ seĭ intréga avere a Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, justificând pretenţiunile sale prtntr'un memoriŭ adresat comisiuneĭ internaţionele; memoriul este compus din: Hrisovul prin care Şerban Vodă Cantacuzino, inchină Monăstirea Cotrocenĭla cele 20 comunităţĭ şi douĕ scrisorĭ de mulţumire adresate de Comunitaţĭ Domnitoruluĭ şi prin care se obligă pentru dênsele şi urmaşiĭ lor, că vor respecta intocmaĭ condiţiunile impuse lor de piosul fondator. Arată in urmă, cum egumeniĭ nu s'aŭ ţinut de promisiune şi în acest cas, conform disposiţiunilor testamentare, averea revine de drept urmaşilor seĭ direcţĭ. Dăm aicĭ scrisórea către Preşedintele Comisiuneĭ:

A son Excellence Kiamil Bey, president de la commision chargée de la question des Monasteres.

Monsieur le Président.

Je viens soumettre à la juste appréciation de l'honorable Commission le mémoire ci-joint, qui n'est qu'un rapi de aperçu sur mes titres et droits concernant le Monastére Cotrotcheny ainsi que trois copies des documents que je possede, legalisés.

Confiants dans l'esprit de justice de haute sagesse et d'impartialité de l'honorable Commission et prêt a donner dans le cas de besoin d'autres informations verbales, jattend avec sécurité et vous prie M. Le Presipent [1]) etc.

1865 14/ Avril

(signé) *Constantin George Cantacuzéne*

Ca resultat final, avutul Monăstireĭ Cotrocenĭ remâne conform legeĭ secularisăreĭ tot pe socotóla Statuluĭ.

---

1) Constantin G. Cantacusène (ex-capitaine) Pièces et document relatif au Monastire de Cotrotcheni p. 1—15.

Personalul bisericeĭ Cotroceniĭ.
1863—1901

După secularisarea averilor monăstirescĭ s'aŭ menţinut numerul personaluluĭ care a fost inainte, mai adăogându-se incă 2 canonarchĭ.—Nu putem—din lipsă de spaţiŭ să-ĭ inşirăm aicĭ de toţĭ, ci numaĭ pe ceĭ maĭ principalĭ:

La 1862 pe lângă egumenul Meletie maĭ găsim pe un superior Averkie plătit cu 500 leĭ lunar şi care stă până la 1864. Imediat dupe secularisare găsim ca ingrijilor al bisericeĭ pe domnul Marin Sergiescu, supranumit Naţionalul pus in capul statuluĭ personal al bisericeĭ şi plătit maĭ inainte cu 1500 leĭ, iar de la 1864 cu 833 leĭ 13¹/₃ dintr'o para, post pe car-l păstrézǎ până in Fobrrarie 1866; să ne ocupăm puţin de acest personagiŭ.

Marin Serghiescu, era originar din Moldova; luase parte impreună cu Cogâlnicénu, Costachi Negri, colonel Alexandru Ión Cuza şi alţĭ la revoluţiunea tinerilor din 1848 supranumiţĭ pe atuncĭ «Bonjuriştĭ» insă nereuşind, aŭ fost exilatĭ o bună parte in Turcia, la Constantinopole intre care era şi Marin Serghiescu. Iată ce ne spune Ion Ghica despre dènsul.

«Imĭ aduc aminte că, aflându-mĕ acum câţĭ-va anĭ la o masă la Constantinopol, Beyzadea Grigorie Sturdza avea ziafet de ḑiua luĭ şi ne poftise pe toţĭ româniĭ proscrişĭ; adusese pe cel maĭ vestit tacâm de lăutarĭ, tot meşterĭ aleşĭ dintre ceĭ maĭ bunĭ: scripcarĭ, cobzarĭ, şi neisanĭ din Scaune din Bucurescĭ. Trăgea Dinică cu arcuşu de te ardea la inimă şi cobzarul ḑiceaŭ din gură pe Alimoş; noĭ ascultam cu auḑul şi cu cu sufletul; la masă era şi un strein, un Perot care veḑèndu-ne induioşaţĭ ne ḑice c'un ton de dispreţ:

— «Nu inţeleg ce găsiţĭ in cântările astea de vĕ fac atâta impresie».

Iar Marin Serghiescu (Naţionalul) să uita cu milă la dênsul ḑicènd: *Perotule! Perotule! Săracule! tu nu aĭ patrie, tu nu sciĭ ce e cântecul naţional!* Aceste puţine cuvinte ḑise cum aŭ putut fi ḑise «ne spune Ion Ghica ne aŭ făcut pe toţĭ să ne podidéscă lacremile [1])».

După ce Cuza veni Domn il ataşézǎ pe lângă persóna Sea

1) Ion Ghica scrisorĭ p. 170—171.

făcênd pe ingrijitorul Palatuluĭ şi gustând cel dintâiŭ din beuturile şi mâncările domnescĭ. Întêĭ a avut léfă de 1500 leĭ lunar. După secularisare îl găsim ca ingrijitor nu numaĭ al palatuluĭ ci şi al bisericeĭ. Şi stă în acest post până in luna luĭ Februarie 1866[1]) adică până la abdicarea luĭ Cuza.

Marin Serghiescu—ne spune ceĭ ce l'aŭ cunoscut personal la Cotrocenĭ, — că era un om fórte vesel şi cânta admirabil bisericesce, atât in grecesce cât şi in românesce. Afară de aceştia maĭ găsim ca preoţĭ:

Preotul Vasile Demetrescu 1863+1885.
» Ilie Nicolae de la 1867, actualul paroch.
» G. Demetrescu, ca supranumerar.
» Nicolae Popescu.+
» Ion Nicolescu, adĭ preot la Comana (Vlaşca).

Diaconĭ.

Diaconul Ştefan (adĭ preot la biserica sf. Ştefan Cu bu cu Barză.

Diaconul Nicolae Popescu.
» Sache Ştefănescu.
» Paraschiv Popescu.
» G. Şerban şi actualmente
» Dragomirescu Nicolae
} licenţiaţĭ in teotogie.

Dintre persónele carĭ aŭ servit biserica Cotrocenĭ şi carĭ aŭ reposat remarcăm pe preotul Nicolae Popescu; s'a născut la 1847 a terminat seminariul intre aniĭ 1867—71; in urma căsătorieĭ, să hirotonesce ca diacon pe seama bisericeĭ Cotrocenĭ, in care calitate stă de la 1874 Ianuarie 7 pâna la 21 Martie 1893, când este hirotonit ca preot tot la Cotrocenĭ unde stă până la 31 Martie 1901, când 'şĭ plătesce obstésca datorie.

Preotul Nicolae Popescu a fost unul din puţiniĭ ómeni carĭ aŭ avut rarul privilegiŭ de a avea numaĭ prietenĭ, iub't şi stimat de tótă lumea care l'a cunoscut: Tată de familie model, prieten ne preţuit, servitor credincios şi devotat al bisericeĭ pe care a servit'o 26 anĭ. A murit in etate de 51 anĭ lăsând văduvă şi o casă de copiĭ, din care 3 băeţĭ şi 3 fete. Ne indeplinim o plăcută datorie de prietenĭ a-ĭ da aicĭ fotografia.

---

1) Biblioteca Parohieĭ Cotrocenĭ condica de lefurĭ a funcţionarilor acelei bisericeĭ pe 1862—1870.

Cântăreț I
Pr. Vasile Demetrescu
Ilie Mirodeanu 1874—1886

* * *

G. M. Ionescu de la 1887 Martie 15.

Cântăreț II
Dimitrie Dinescu (de la 1870).

Paracliserĭ
Nicolae Rădulescu.
Eremia Gavrilă și actualmente.
Ganciu Stoenescu.

Clopotele bisericeĭ. Clopotul cel mare este turnat in acalașĭ timp când s'a zidit Monăstirea Cotrocenĭ (1682) și turnat a doua óră la anul 1834, in timpul egumenieĭ luĭ Procopie. Al II este maĭ mic și este din 1866.

Oamenii iluștri, îngropațĭ orĭ născuțĭ la Cotrocenĭ

In Monastirea Cotrocenilor a fost cripta familieĭ luĭ Șerban-Vodă Cantacuzino cum și a altor membri din acéstă numerósă familie.

1) Pe partea dreaptă a bisericeĭ și în dosul straneĭ Archierescĭ, se află cavoul in care odihnesc rămășițele pământeștĭ ale luĭ Șerban-Vodă Cantacuzino; acest cavoŭ are o inălțime de 1 m. 20 c. m. de la pământ; pe piatra mormintală esta admirabil sculptată marca imperială a Cantacuzenilor; ea este deteriorată de la cutremurul cel mare din 1802 când s'a crăpat în două și o altă piatră mormântală Cantacuzeniésca; pe piatră mormântală citim inscripția următóre;

«Supt aceéstă marmoră odihnește ósele luminatuluĭ și răposatuluĭ bun creștin Iω Șerban Cantacuzino nepotul rărăposatuluĭ Șerban Basarab Voevod, pre carele miluindu-l Dumnedeŭ cu domnia acesteĭ țărĭ Ί (dece) aĭ (sic) și aŭ chivernisit fórte bine și cu vrednicie cu tot cinstit neamul luĭ apărindu-o de toțĭ vrăjmașiĭ. Intru care iar de la Dumnezeŭ i s'aŭ săvirșit viața cu cinste aicea la scaunui Domnieĭ luĭ, lăsându-șĭ țéra iaı la cinstițĭ si bunĭ chivirnisitorĭ neamuluĭ luĭ întrégă și cu pace bună, a căruia 'ĭ-eŭ fost viața și așa s'aŭ pristăvit la Octombrie 28 leat =1688.

Tot in partea dreptă a bisericeĭ se maĭ află incă treĭ pietre mormântale și anume:

I) A luĭ Mateĭ biv vel agă (al șéselea frate e luĭ Șerban-Vodă Cantacuzino) a murit in virstă de 37 anĭ, in al IV an al domnieĭ frateluĭ săŭ in luna Decembre 23 leat

=$\frac{7194}{1685}$=. Dionisie Fotino ḑice: a murit şi Aga Mateĭ fratele Domnuluĭ iar corpul acestuia il depuseră in Monastirea Cotrocenĭ pe care o făcuse din temeliĭ Şerban-Vodă intr'uu loc unde e o pădure désă. Acolo in timpul persecutărilor tamiiieĭ sale şeḑuse ascuns 3 ḑile până când găsi chip să vaḑă maĭ departe şı atuncĭ promiţind Maiceĭ Născătoare de Dumneḑeŭ şi să facă o Mŏnăstire[1]).

II) Radul Spatarul fiul Stolniculuĭ Const. Cantacuzino, bogatul intru minte; multă intristare aŭ adus jalnıca mórte lu Ştefan Voevod frăţâne-sĕŭ =(1745) Februarie 25.

III) Costandin fiul Raduluĭ biv vel spătar din rodul Cantacuzenesc trăgându-şĭ neamul aicĭ cu cinste saŭ *ast.ucat* de de 22 anĭ fiind 1703.

IV) In Partea stângă a bisericeĭ se află numaĭ un mormênt al luĭ.

Jupân Iordachi Cantacuzino vel Spătar feciorul bătrânuluĭ Constantin Cantacuzino biv vel postelnic la anul Iunie 8 de 41 de anĭ şi răposat in zilele nepotuluĭ săŭ de soră Const. Brâncoveanu la Mŏnastirea Cotrocenĭ s'aŭ astru- $\frac{7200}{1692}$ Iunie 8. (acesta este al cincilea frate a luĭ Şerban-Vodă Cantacuzino.

Afară dn acəştia, maĭ sunt şi alţĭ Cantacuzinĭ ingropaţĭ la Cotrocenĭ şt pe care'ĭ-am aflat prin vechife Hrisóva şi Cronicĭ dar pe care nu-i putem enumera aici din lip ă de spaţiŭ.

In Parcul regal şi pe incintătórea colină despre Asil se află mormêntul Principeseĭ Maria. Pe placa de bronz de pe mormêntul Principeseĭ este scrisă, ep.stola autografă a Alteţeĭ Séle Serenissime adresată Preşedinteluĭ de Miniştrĭ din aceĭ timp, Lascar Catargiu veḑĭ acea epistolă —epitaf la cap: Parcul Palatuluĭ Regal.

Ana Davila şi Dr. Davila } Ingropaţĭ in dosul Asiluluĭ şi pe proprietatea fostă Dr. Davia, aḑĭ a d-luĭ Perticari.

In curtea Palatuluí se află mormântul Generelulu rusesc Iasiski Mimu 1828—1829.

Un om ilustru care s'a născut la Cotrocenĭ este şi Dobre Nicolau.

---

1) *Doinisie Fotino Istoria Dacieĭ II p. 131-132.*

Dobre Nicolaŭ

S'a născut in anul 1821 la Cotrocenĭ din părinţĭ plugarĭ. Dobre Nicolaŭ este un tip de român deştept şi de o extra-ordinară energie, care nu avusese unde să invețe carte, nu trecuse prin vre-o şcólă de architectură şi numaĭ atit cât a putut ınveța de la un architect némț Weltzer; el incepe a lucra fie ca antreprenor fie ca arehitect incă de la 1843.

El reclădesce cea maĭ mare parte din casele boerescĭ distruse de marele foc de la 1847. A inzestrat România şi maĭ ales Capitaia cu o mulțime de edificiĭ dintre cele maĭ frumóse şi maĭ solide. Intre cele maĭ importante sunt: Biserica D-na Bălaşa, Spitalul cel noŭ Brâncovenesc, Spitalul Eilantropia, Ministerul Domenielor, lucrările de la Belvedere pentru Regia Monopoluluĭ Tutunuluĭ şi Săreĭ, vechia Căsă de Depunerĭ, Monetăria Statuluĭ, Cazarma jandarmilor, Şcóla de Artilerie şi Geniŭ, Asilul Elena Dómna, Pyrotecnia armateĭ, Cazarma Geniuluĭ şi in genere tóte cazarmele de la Cotrocenĭ, din Dealul Spireĭ, din Piteştĭ şi C.-Lung, Palatul Administrativ din Ploeştĭ, diferite lucrărĭ la palatul regaı din Capitală, maĭ multe şcolĭ marĭ comunale, Hotelul Boulevard, Imperial. Ateneul Român, Şcoala de Arte şi Meseriĭ, Liceul Lazăr, etc., etc. In total numerul construcţiunelor atât in Capitală cât şi in județe trece peste cifra de 1000.

Activitatea sa nu se mărginea numaĭ la Construcţiunĭ publice şi private, dar şi la exploatărĭ de pădurĭ. In timp aproape de 30 de anĭ a tost antrəprenor de pădurĭ de ale statnluĭ şi contractele sale s'aŭ ececutat tot-d'a-una in cea maĭ perfectă regulă.

A fost printre ceĭ d'întêĭ industriaşĭ românĭ, infiinţând o fabrică de cărămidă in Capitală.

In tóte lucrările intreprinse, a căutat tot-d'a-una a intrebuința lucrătorĭ şi meseriaşĭ românĭ şi numaĭ in lipsa acestora recurgea la streinĭ.

A incurajat formarea societăţeĭ constructorilor românĭ şi a contribuit cu banĭ pentru crearea unuĭ local al societăţeĭ.

In timp de 10 anĭ Dobre Nicolaŭ, a fost in capul corporaţiunilor dulgherilor şi zidarilor; ales ca staroste şi-a condus afacerile acestei corpotaţiunĭ cu multă onestitate şi

pricepere. A fost ales de maĭ multe orĭ membru in consiliul comunal al Capitaleĭ şi in maĭ multe rândurĭ representant al Capitaleĭ in camera deputaţilor.

Intréga sa viaţă a fost petrecută într'o muncă ne incetată şi moartea l'a răpit incă in plină activitate la 6 Iulie 1894. Să dea Dumneḑeŭ ca ţara Românéscă să aibă mulţĭ fiĭ ca Dobre Nicolau, deşteptĭ, cinstiţĭ şi harnicĭ.

Dintre copiiĭ luĭ Dobre Nicolaŭ, d-l Dumitru Dobrescu, este doctor in drept iar d-l Toma Dobrescu, un distins architect, este absolvent al şcóleĭ de Belle-Arte din Paris [1].

1) Veḑĭ şi Revista Nouĕ, anul VII, No. 3, pagina 82.

CAP. XIV

Palatul regal de la Cotrocenĭ

Pe istorica colină a Cotrocenilor, se inalţă mândru şi falnic superbul castel regal, care apare plimbătareţuluĭ bucurescean de la locul unde se intretae cele patru marĭ bulevarde, cum şi de pe inălţimele de la Mihaiŭ Vodă, Mitropolie etc, intocmaĭ cum apare un boboc de roză, in mijlocul unuĭ splendid buchet de mărgăritărele, incadrat in verdéţă

Aspectul săŭ însă devine şi maĭ incântător, aşĭ putea zice panoramic chiar, când privescĭ in drépta luĭ frumósa clădire a instituluĭ botanic; in stânga luĭ, simpatica clădire a asiluluĭ «Elena Doamna şi Ateneuluĭ Elisabeta», cu aripile clădirilor sale croite de progresul vremurilor şi cu drăguţa turlă a capeleĭ sale, iar ceva maĭ jos la pólele colineĭ, se inalţă gigantic, masivul clădireĭ facultateĭ de Medicină; treĭ sanctuare ale sciinţeĭ, treĭ focare ale cultureĭ inalte, treĭ ramurĭ ale Parnasuluĭ românesc.

Când te uiţĭ spre Cotrocenĭ şi vezĭ atâta frumuseţe, privirea ta este incântată, sufletul tăŭ este mulţumit, iar mândria ta românească este măgulită.

Pe de asupra tuturor culminează Palatul, reşedinţa Augusteĭ familiĭ regale, către care sunt indreptate tóte speranţele pe deplin indreptăţite ale Românieĭ de mâine.

Acestea ḑise, să ne suim cu 222 de anĭ, pe scara istorieĭ, săĭ cătăm originile, săĭ urmărim peripeţiele prin care a trecut, domnitoriĭ care aŭ locuit aci, faptele ce saŭ săvârşit intr'ênsul şi evenimentele istorice care staŭ in legătură directă nu numaĭ cu istoria Românilor dar şi cu cea universală.

Palatul de la Cotrocenĭ a fost ḑidit de Şerban Vodă Cantacuzino in acelaşĭ timp cu biserica, adică, intre aniĭ 1679—1682, tot atuncĭ a maĭ zidit casele egumenescĭ cum şi alte clădirĭ necesare personaluluĭ de serviciŭ al M-reĭ

Şerban Cantacuzino,—am văzut că,—pe lângă că era un om energic, dibaciŭ stăruitor şi un luptător politic de prima ordine, maĭ lega cu aceste insuşirĭ de caracter o iubire pentru cultură, pentzru cultura orientală ca şi pentru cea Europénă «nemţéscă care in adever era remarcabilă [1]).

El, după ce infiinţează Academia Grecéscă din M-rea Sf. Sava [2]) infiinţéză şi o tipografie grecéscă la Monăstirea Cotrocenĭ, după cum ne spune Helladius un celebru profesor al Academieĭ din Sf. Sava:

Am principem itaque Walachiae se contulerunt suppliciter obsecrantes, ut quia in Moldavia magnis periculis exposita res haud faciliter succcsserit, huic negotio tutelam patrociniumque suum benigne concedere vellet. Primns qui hoc annuit Graecis Princeps Serbanus Boebodas (cujus imaginem Regiam plane Majestatem prae se ferentem in Monastirio splendidissimo Cotruciani a se aedificato, non procul a Bucaresti mihi seipus videre contigit) fuit, ut arbitror, sed allii patrem jam hujus, quod magis credibile est, fuisse constanter affirmant, sub cujusl auispiciis, Mercada edita est, versibus politicis [3]).

Şerban Vodă Cantacuzino a stat la Cotrocenĭ pe timpul vereĭ in tot timpul domnie sale; a iubit atit de mult acéstă localitate in cât cu limbă de mórte a lăsat să'l ingrópe intr'un cavoù făcute in Monastire incă de când era in viaţă şi dorinţa luĭ a fost indeplinită. «Iar a doua ḑĭ după suirea pă tron a luĭ Const Brâncoveanu, Domnul impreună cu tótă boerimea şi cu toţĭ archiereiĭ şi preoţiĭ şi l'aŭ dus pe reposatul Şerban Vodă Cantacuzino la Monastire la Cotrocenĭ şi cu XBAAZ şi cu cinste mare ca pre un Domn, şi făcindu-se slujba pogrebanieĭ cum se cade, l'aŭ ingropat in Biserică[4].

Imediat după mórtea luĭ Şerban Vodă Cantacuzino, Constantin Vodă Brâecoveanu ia reşedinţa de vară in casele domnescĭ de la Cotrocenĭ unde primea şi ospeta pe inalţiĭ ospeţĭ [5]).

---

1) N. Iorga Cronicile muntene p. 2.
2) Vezĭ al meŭ studiŭ Infiuenţa Cultureĭ Grecscĭ in Muntenia şi Moldova p. 157.
3) Apud Const. Erbiceanu Cronicariĭ Greceĭ p. XL.
4) Magasin II 133.
5) Anonimul Romànesc in Magasio V 111.

Domnia luĭ Constantin Vodă Brâncoveanu a fost fórte neliniscită din causa deselor resboaie dintre Turcĭ, Nemţĭ şi Ruşĭ ce aŭ fost in acele vremurĭ; cu tóte acestea cronicariĭ orĭ de cite orĭ vorbesc de pornirea Domnuluĭ din Bucureştĭ eĭ spun că pleca de la Cotrocenĭ, orĭ venea la Cotrocenĭ, şi fórte puţinĭ vorbesc de Curtea Domnéscă [1]) ceía ce probéză, că Cotrocenĭ a fost reşedinţa preferată a acestuĭ mare in nefericirĭ Domnitor. «Când a auzit că generalul Heisler a pătruns cu armata in ţara românéscă, «Domnul de acolo de la Cotrocenĭ aŭ făcut sfat cu boieriĭ şi aŭ ales boierĭ de aŭ trimis la Pórta ca să facă ştire la impărăţie că Nemţiĭ aŭ intrat in ţară [2]). Când aŭ venit Magne Graful şi cu Preda Proroceanu să incredinţeze pe Domn că Nemţiĭ vin in contra Turcilor şi fără gând răŭ contra Domnieĭ şi ţăreĭ «Măria Sa incă fiind gata să se ridice de la Cotrocenĭ» şi aŭ lăsat purtătorĭ de grije pentru ţara si pentru zaherele. Şi Măria sa luând pe D-ḑeŭ intr'ajutor, aŭ purces de la Cotrocenĭ cu glóta M. S. cu Dómna cu Cuconĭ şi cu tótă casa M. S. cu tótă boerimea cu jupânesele şi cu coconiĭ lor cu Părintele Vlădica (Mitropolitul Teodosie, Episcopul de la Râmnic, Ştefan şi cu alţĭ egumenĭ de pe la alte Monastirĭ şi alţĭ preoţĭ şi cliricĭ) aŭ mers la Monastire la Plătărescĭ [3]).

Atât in timpul luĭ Şerban Vodă Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu cât şi in scurtul timp al domnieĭ luĭ Ştefan Vodă Cantacuzino, aŭ fost cronicarĭ fie de curte orĭ contrarĭ Curţeĭ; totuşĭ, eĭ n'aŭ putut să inregistreze tóte evenimentele timpuluĭ lor, saŭ le-aŭ inregistrat numaĭ pe acelea pe carĭ eĭ le credeaŭ maĭ importante ca să rĕmână pentru posteritate; dar şi acestea sunt une-orĭ de un laconism revoltător, chiar când este vorba de curte. Nu existaŭ pe acele vremurĭ jurnale nicĭ obiceiul ca să se noteze cel puţin aşa ḑisele «fapte diverse», «oficiale» orĭ «ne oficiale» ci tocmaĭ maĭ târḑiŭ aŭ inceput să vină in ţéră «gazeturĭ» franţuzescĭ orĭ nemţescĭ şi să incépă a se tipări şi in ţerile Române adică Bucurescĭ orĭ Iaşĭ câte o mică gazetă orĭ revistă.

Constantin Vodă Mavrocordat, avea că secretar al sĕŭ pe un tiner grec Constentin Daponte, care maĭ târḑiŭ se

1) Magasin II 134.
2) Ibidem,
3) Ibidem 145—146.

călugăresce la Monăstirea Xeropotamuluĭ din Muntele Athos, sub numele de Kesarie. Acesta între altele scrierĭ de mare interes pentru Ţarile Române [1]), ne face cunoscut peripeţiile resbóelor dintre Turcĭ şi Nemţĭ, carĭ aŭ avut loc între aniĭ 1736—1739. Aceste fapte diverse sunt traduse în franţuzesce de savantul francez Emile Legrand, sub numele de Ephemerides Daces [2]) de la care împrumutăm datele şi faptele

Colonelul V. P. Năsturel
Fost director al Pyrotechnieĭ între aniĭ 1892—93, Brevetat de marele stat-major, Profesor la şcóla de podurĭ şi şosele, etc., autor al maĭ multor lucrărĭ de valóre pentru care i s'a acordat Medalia Bene-Merenti Cl. I.

carĭ ne preocupă spre ale complecta pe cele ale cronicarilor noştri.

---

1 D. Constantin Erbiceanu cunoscutul nostru elenist, a tradus în cronicariĭ grecĭ" câte va lucrărĭ cum şi un mare număr de fragmente în diferite reviste din lucrările luĭ Daponte.
2 La Paris în 1881 vol II.

Nicolae Vodă Marvrocordat, trădat de boerĭ

Țările nóstre, aŭ trecut în decursul vécurilor prin grele împrejurărĭ și numaĭ Pronia ceréscă le aŭ scăpat din ghiarele puternicilor și nesățioșilor vecinĭ, carĭ se foloséŭ de orĭ-ce prilej spre a le sfâșia. Causa residă in lipsa unuĭ pact fundamental, carĭ să hotărescă succesiunea in mod regulat la la tronul țărilor. Din acésta isvoraŭ consecințele: 1) numeroșĭ pretedențĭ la tron și al II lăcomia turcéscă care scia să profite admirabil de aceste patimĭ ațâțate, așa că tronurile țerilor române eraŭ puse la mezat. Uniĭ domnitorĭ, ca Șerban Vodă Cantacuzino, Brincovénu etc. sătuĭ de mizeria turcésca ișĭ întórseră privirile către Impăratul German, carĭ incepuse a învinge pe Turcĭ, iar altiĭ către Rușĭ.

Sublima Pórtă, vede pe de o parte puterea crescândă a Rusieĭ, iar pe de alta, necredința Domnitorilor românĭ, față de Dênsa, și de aceia trimite în Moldova pe Nicolae Mavrocordat—fiul mareluĭ Dragoman al Porțeĭ Otoman,—Alexandru Exaporitul—cunoscut ca un om fórte deștept și mare filo turc. După tragica mórte a luĭ Ștefan Cantacuzenul și a tatăluĭ săŭ «bogatuluĭ întru minte» Constantin Stolnicul, în anul 1716, Pórta îl transferă din Moldova in Muntenia.

Boeriĭ, eraŭ divîsațĭ în două partide; turcéccă și nemțéscă. Partida nemțéscă însă era maĭ puternică; ea profita de absența oștirilor turceștĭ și tătăreștĭ, care eraŭ trimise la Craiova contra imperialilor; și scriŭ luĭ Barbul Sărdariul, că înpreună cu căpitanul Pivoda care comanda o trupă de Kaiserlichĭ, să vină repede în Bucureștĭ ceia ce și fac; trec Oltul în taină, daŭ tot prin pădurĭ și sosesc in Bucureștĭ în diminéța ḑileĭ de 14 Noembre, când curtea nicĭ nu se sculase. Imperialiĭ pradă pe Vodă și tot atuncĭ vine și Spătarul Golescu, Bălénul Logofătu, și cu soțiĭ lor inarmațĭ ca niște catane; daŭ ordin seimenilor să pună armele jos, ceia ce și fac.

«Și aŭ luat pre domn cu tótă casa M. S. de i'aŭ dus cu Pivoda la *Cotroceni cu pază tare*, iar Golescu și Băleanu s'aŭ dus cu Pivoda la casa Golesculuĭ, *fiind și tîlharul cel mare Barbul Sărdarul* cu dânșiĭ, să se sfătuiască ce să maĭ facă. Decĭ încărcând și eĭ prin caràte și prin care ce aveaŭ tot, s'aŭ dus și eĭ la Cotrocenĭ după Domn. Dar ce jale mare și ce țipete — ḑice Cronicarul — și ce vaete era în târg de gróza

catanelor ce umbla cu săbiele scóse şi cu puscile slobozindu-le; cine le eşea inainte, tăia, omora, atita grózâ era cit limbă de om nu póte povesti. Că două gróze avea ómenii : de o parte de catane, de mórte şi de jafurĭ, de altă parte auḑea că vor să vie Tătarii.... Dumneḑeu să le plătească celor ce a fost pricina[1])» In fine boeriĭ se sfătuesc şi «de la Cotrocenĭ fără nicĭ o zăbavă l'aŭ dus pe domn la Târgovişie» şi de aci în Transilvania [2]) In timpul captivităţeĭ luĭ Nicolae Vodă Mavrocordat, vine ca locţiitor de domn fratele săŭ Ión Mavrocordat, care nu domneşte de cât doĭ anĭ şi plătesce tributul obştesc (1718).

In locul săŭ vine iar Nicolae Mavrocordat Domn. O dată cu venirea luĭ, intră şi ciuma in ţară. Domnul însă cu jupânesele de frica ciumeĭ ce se isvodise în Bucureştĭ aŭ trecut la Cotrocenĭ; După ce Domnitorul «pune la cale trebile Domnieĭ şi ţăreĭ fieşte căruĭ din boerĭ după cum s'aŭ căḑut, aŭ şeḑut cu toţiĭ la Cotrocenĭ de vreme ce începuse bóla a se înmulţi şi in Bucurescĭ şi în tótă ţara»[3])

Rĕsboiul Turco-Germano-Rus.
1736—1739.

La 7 Iulie 1737 armatele nemţescĭ intrând in ţéra Românésca cu cincĭ s'aŭ şase miĭ de ómenĭ, ajung până la Cotrocenĭ unde'şĭ stabilesc lăgarul, iar Ghilany, generalul nemţesc, se instaléză ın palat la Cotrocenĭ. Constantin Vodă Mavrocordat, auḑind de venirea catanelor, fuge la Olteniţa şi de aicĭ cu ajutor turcesc merge contra Nemţilor; aceştia auḑind că vin Turciĭ, părăsesc repede Cotroceniĭ şi trec in Transilvania la Braşov.

Mavrocordat sosesce in Bucurescĭ la 5 Iulie 1738, iar armatele séle le pune in bievuac pe platoul Cotrocenilor.

In resboiul pe care l'aŭ avut în aceste timpurĭ Turciĭ contra Nemţilor şi Ruşilor, Turciĭ ies biruitorĭ. Sultanul încintat de ţinuta vitejéscă a trupelor séle, în lupta contra Ruşilor, dăruesce pe marele Vizir şi pe Soliman-Paşa din Ak-Serai

1) Magasin IV 57—59
2) Ibidem.
3) Ibidem pag. 104—105.

cum și la ceĭ-l'alțĭ Pașĭ carĭ s'aŭ distins in lupte, cu o mare sumă de banĭ, din care o parte să se împartă și la ciohodarĭ.

Soliman Pașa, care acum era in Bucurescĭ, fiind un om fórte sgîrcit, nu dă nimic la ciohodariĭ luĭ. Aceștia încep să fie puțin respectuoșĭ față de pașă, care le reținuse bacșișurile sultanuluĭ; Pașa, ia pe cel întêiŭ Ciohodar ce-ĭ se presintă și-l gâtuesce cu propria sa mină pe la orele 3 dupe amiadĭ (adĭ 6 ore p. m.); ceĭ-l'alțĭ Ciohodarĭ văd, dar staŭ liniștițĭ de o cam dată; pe t'mpul nopțeĭ insă, să sfătuesc cu toțiĭ să-l omóre. Pe când Soliman Pașa dormia maĭ bine, Ciohodariĭ năvălesc în locuința luĭ, făcênd un sgomot infernal. Pașa deceptat de strigătele și vociferările Ciohodarilor, sare din patul seŭ gol, și incalecă pe primul cal care 'ĭ-se presintă și fuge indată la palat la Cotrocenĭ; dar aicĭ găsesce porțile Mônăstireĭ închise, atuncĭ dă drumul caluluĭ iar el se ascunde în viele din jurul Monăstireĭ fără a fi urmat măcar.

Domnitorul însciințat, trimise ómeniĭ spre a-l căuta și cu mare greutate îl găsi pe vitézul Pașa, ascuns sub un butuc de viță; în asemenea posițiune comico-tragică dacă l'ar fi vĕdut Democrit, ar fi ris până să-ĭ plesnéscă ochiĭ, iar Eraclit să'l plângă până să ĭ iasă ochiĭ.

Oameniĭ domnescĭ diabia 'l scot de acolo, și 'l conduc in palat la Cotrocenĭ, unde se afla Prințul.

La 24 Iulie 1739, Soliman Pașa dupĕ ce fu bătut de Nemțĭ se întórse la Bucurescĭ, unde Prințul 'ĭ eșĭ afară din oraș înainte cu musica, după aceia mérseră la palat la Cotrocenĭ, unde luară prinzul impreună [1])

Chioșcul luĭ Alexandru Ipsilante.

Am vedut până acum că d-niĭ ișĭ aveaŭ reședința de vară la Cotrocenĭ; cu tóte acestea noĭ găsim că eĭ locuiaŭ acolo nu numaĭ în timpul vereĭ, ci și al erneĭ și maĭ cu sémă când țéra se află în împrejurărĭ grele; Monăstirea Cotroceni fiind înconjurată cu zidurĭ gróse și intărite cu tunurĭ, domnitoriĭ adesea orĭ ișĭ aveaŭ scăparea aicĭ, unde era locul ceĭ maĭ sigur din capitală, de óre-ce Mónăstirea cu zidurile eĭ era

1) Emile Legrand Ephemerides Daces II pag. 257.

un fel de citadélă gata să reziste forţelor inarmate şi chiar tunurilor. Iĭ maĭ găsim aicĭ şi in timpul ciumeĭ, holereĭ [1]) şi în fine de câte orĭ năvăleaŭ in ţară horde turcescĭ, tătărescĭ orĭ nemţescĭ, domnul fugea la Cotrocenĭ [2]).

Acel dintre Domnitorĭ care s'a îngrijit maĭ mult de palatul Cotrocenĭ a fost Alexandru Vodă Ipsilante, care a făcut un superb chioşc [3]) la 1780 [4]) care chioşc a fost dărimat la 1893 cu ocasiunea reconstruireĭ actualuluĭ palat regal.

La anul 1783 luna Maĭ, Nicolae Vodă Caragea, sta la Cotrocenĭ dând pe egumenĭ afară din odăile cum şi din cele 2 chioşcurĭ făcute de Alexandru Ipsilante, pentru că curtea nouă arsese şi acum era curtea arsă [5]).

Dar nu trecu mult timp aicĭ căcĭ la anul 1787 Octombrie 29, séra la 3 ore (turcescĭ) a ars palatul de la Cotrocenĭ impreună cu Monăstirea. Arderea a inceput din chioscul luĭ Al. Vodă (Ipsilant) şi aŭ ars tóte casele domnescĭ, şi cele egumenescĭ.....[6])

In anul 1793 Alexandru Vodă Moruzĭ stă la Cotrocenĭ; aicĭ aşteaptă pe ambasadorul Rusieĭ Kutusof şi iĭ dă să privéscă jocul trupeĭ de comedianţĭ conduşĭ de Krunsteiter Mathieu; tot aci la Cotrocenĭ se juca şi cărţĭ din gros[7]). Dar in Decembrie 1795 boeriĭ divaniţĭ aŭ intrebat pe Moruzi care aŭ avut stenahoria să stea la Cotrocenĭ, care din cele 2 curţĭ domnesci doresce să fie reparate, rugându-l să le răspundă.

Cismeaua Beyzadelelor

In timpul epidemieĭ de cholerá de la 1796, Curtea luĭ Moruzi retrăgându-se la Cotrocenĭ, Beyzadele Dumitru, Nicolae şi Gheorghe feciori beiuluĭ făceaŭ preumblărĭ prin pădurea Monăstireĭ. Intr'o ḑi eĭ găsiră un isvor cu apă fórte bună de beut; Domnitorul se bucura foarte mult şi dă un hrisov ca

1) Emile Le Grand Ephemarides Daces pag. 118 –119.
2) Magasin istoric Tomul II pag. 143.
3) Veḑĭ fotografia Cotrocenilor.
4) Sestine Viaggio pag. 5—7.
5) G. I. Ionescu-Gion Istoria Bucureştilor pag. 126.
6) Biserica ortodoxă Română, anul XIII, p. 625 cf. Gion, Istoria Bucurescilor pag. 350.
7) I. Gion, Istoria Bucurescilor, pagina 127.

să nemurescă acest noroc al luminatelor Beyzadele şi porunci să fie numit acel isvor Cişméua Beyzadelelor[1]).

Acéstă cişmea pórtă adĭ numele de cişmeaua Davila reparată din noŭ la 1863. Astă-dĭ insă, se află in ruină.

Căsătoria domniţeĭ Caterina sora luĭ Vodă Moruzi

Tot la Cotrocenĭ, s'aŭ petrecut cite-va evenimente carĭ merită să fie semnalate de óre-ce s'aŭ desfăşurat din partea Curţeĭ ca şi din partea boerilor, un aparat extra-ordinar. Acolo la Cotrocenĭ s'a săvârşit in Iulie 1793 căsătoria domniţeĭ Ecaterina sora luĭ Vodă. Cu această ocasiune prin pitacul de la 30 Iunie 1793. Domnitorul a rânduit epistaţĭ aĭ nunţeĭ. Un alt pitac din 3 Iulie 1793. Spătarul şi Aga pun la disposiţia epistaţilor şi câte un zapciu de ceĭ marĭ cu câte 20 oamenĭ credincioşĭ după cum şi marele Postelnic a pus la disposiţia lor 12 Postelniceĭ. Nunta a ţinut 5 dile cel puţin. Tot Highlif-ul bucurescean—cum am dice astă-dĭ—a luat parte in care străluceaŭ bogăţiele risipite pe Dómne, Domniţe şi jupânese cu rochiele lor de alageea, de ghermesit, de atlas, de samalagcea, tivilichiele de bela-coză cu blana de cacom, scurteicele de ghermesit albastru, blănite cu nafea, sculele preţioase, salbile de galbenĭ stambolíĭ, nesfiele, iile cu şahac de fir. Bărbaţiĭ cu: antereile, giubelele blănite cu hârşiĭ, cu vulpe, cu samur, giubelele de postav roş, basmalele de tréba nunţeĭ, dulamele, ilicile de postav ferenghiu blănite cu guşĭ şi in lăuntru cu nafea... şalurile de Anadol, incingind pe boerĭ, gugiumanele de Astrahan care de care maĭ creţe... Apoĭ arnăuţiĭ boerilor cu pieptare de argint, cu poturĭ de postav cu copce de argint, cu puşcă turcéscă ghintuită poleită cu aur, cu pistóle în şal la brîŭ! Dar apoĭ caiĭ musafirilor veniţĭ călare,cu scărĭ marĭ turcescĭ, de argint, cu oblăncu tot de argint...şi turbanurĭ cit dimirlia[2]). Să descrie cine póte dróia de slugĭ purtând afumătorĭ in căţuĭ de argint,stropitorĭ de miresme, tave cu dulceţurĭ şi cafele să pomenéscă cine nu-ĭ cunósce, diversele cete spătărescĭ şi agieştĭ înşirate pe la pórta curţeĭ până la camerile unde se trage danţul dĭ şi nópte. Dar boĭ intregĭ puşĭ la

1) Istoria Bucurescilor, pagina 311.
2) V. A. Urechiă Istoria Românilor V pag. 461.

frigare, berbeciĭ întorşĭ, vânaturile cele maĭ alese adunate de Avgi-baša cu vânatoriĭ seĭ! Dar buţile desfundate carĭ în bătătura Monăstireĭ şi pe la rĕspântiĭ de podurĭ se deşertaŭ de popor. Dar putinele cu păcură aprinse nóptea şi masalalele cu miile luminând curtea şi stradele de căpetenie. Serbare afară în tot oraşul; tunurile ce aŭ maĭ rămas de la bietul Mavroghene, acoper sgomotul puscelor şi pistólelor; boeriĭ epistaţĭ aĭ nunţeĭ cu nafrămĭ de fir la bastóne veghează în tóte părţile...

La 5 Iulie după cununie şi nuntire, Domnitorul da boerimeĭ un mare ospĕţ. Cu pitacul domnesc următor să dă boerilor un mare banchet.

O altă nuntă săvêrşită la Curtea luĭ Moruzi a fost acea a fiiuluĭ vorniculuĭ Slătineanu cu fiica vistierniculuĭ Filipescu la 28 Ianuarie 1795. Mirele a fost adus la Curtea domnéscă cu mare alaiù.

Evenimentele carĭ se petrec în ţéră pe la finele seculuĭ XVII şi inceputul celuĭ al XVIII sunt nenorocite. Pasvangiĭ pradă ţéră, în special Oltenia. Se răspândesce vestea că vin Pasvangiĭ şi Cârjaliĭ să prade Bucurescii. Mihail-Vodă Şuţu fuge, fug şi boeriĭ, fuge şi poporul. Rămân Bucurescĭ pustiĭ şi pe mâna craiłor de la Curtea Veche; Palatul şi biserica sunt ocupate de turcĭ [1]); Ibrahim bosniacul care locuia la Cotrocenĭ, este chemat şi curăţă Capitala de aceste haimanale[2]) Turciĭ staŭ la Cotrocenĭ aproape 2 anĭ de ḑile, când se începe din noŭ rĕsboiul între Ruşĭ şi Turcĭ, care ţine maĭ mulţĭ anĭ.

Ruşiĭ continue resboiul cu turciĭ, Miloradovicĭ 'şĭ aşeḑă armatele pe platoul Cotrocenilor (1806)

Ion Caragea căpătând domnia ţereĭ românescĭ în 1812 intră în Bucurescĭ cu mare alaiŭ domnesc şi cu mulţĭ grecĭ, care venéŭ pe procopsélă. Cu aceştia însă, venea şi ciuma cunoscută în popor sub numele de «ciuma luĭ Caragea» care începe a secera cu o furie ingrozitóre atitea vieţĭ omenescĭ[3]). Curtea ĭa reşedinţa la Cotrocenĭ, [4]) La 3 Decembrĭe 1816 Domnitorul are grija de a rânduĭ prin «Epistasia caseĭ privighereĭ» casele Monăstireĭ Cotrocenĭ să se rânduéscă şi să se deosibéscă

1) Archivele statuluĭ condica Cotrocenilor nota de sub pagina 3 şi Verso
2) Dionisie Fotino Istoria Dacieĭ II 205—206
3) Vezĭ Facultatea de Medicină, „Ciuma luĭ Caragea".
4) Ion Ghica scrisorĭ pagina 29.

câte-va odăĭ de jos şi sus şi pentru deosebite stărĭ de boerĭ, care să servéscă de «catafighion» (loc de scăpare) în contra ciumeĭ care se ivise acum în diferite judeţe ale ţěreĭ [1])
Caragea continue a sta maĭ departe în timpul vereĭ şi după stingerea ciumeĭ.

Tudor Vladimirescu la Cotrocenĭ.

La 1821, Tudor Vladimirescu venind cu armata sa de pandurĭ trase in 16 Martie la Mŏnastirea Cotrocenĭ [2]) pe care o întări cu şanţurĭ, cu trupe şi cu artilerie. De la Cotrocenĭ dă Tudor Vladimirescu proclamaţiunea adresată către boerĭ, neguţătoriĭ şi toţĭ locuitoriĭ Bucurescilor, vorbindu-le de patrie şi cerêndu-le concursul [3]). In acea proclamaţie Tudor ḑicea că drepturile strămoşescĭ fiind nimicite de domniĭ Fanarioţĭ în unire cu boeriĭ şi jafurile lor ne maĭ putênd fi suferite, au silit poporul a se scula spre a le redobândi. Trupa luĭ Tudor Vladimirescu aşeḑată la Cotrocenĭ, se ridica la vre o 5000 de ómenĭ, afară de corpul de armată al luĭ Prodan şi Macedonski carĭ se urca la vre-o 500 de inşĭ [4]).
Evenimentele de după 1821 până la 1848 se petrece fără importanţă pentru Cotrocenĭ, saŭ cel puţin n'a fost cine să ni-le semnaleze. Cu ocasiunea Revoluţiuneĭ de la 1848, năvălesc Turciĭ în ţéră şi apoĭ Ruşiĭ sub Lüders. La 10 Septembrie 1848 Turciĭ sub Fuad Efendi şi Tinghir Paşa ocupă palatul şi biserica [5]). Biserica a servit ca ierbărie şi astă-ḑĭ şi maĭ văd sfinţĭ cu ochĭ scoşĭ de Turcĭ
Nu scim dacă Bibescu-Vodă a şeḑut la Cotrocenĭ; scim însă că Ştirbeĭ-Vodă, nu numaĭ a şeḑut aci dar s'a interesat fórte mult de acest sat. In timpul sěŭ s'a făcut şoséua a Cotrocenilor în 1852—1853. S'a mărit palatul şi s'aŭ reparat şi cele-lalte dependinţe.
După anul 1859, Vodă Cuza ĭa reşedinţa de véră la Cotrocenĭ; în 1862, expuléză pe celebrul Archimandrit grec

1) V. A Urechiă Istoria Românilor X pagina 997.
2) Ion Ghica scrisorĭ pagina 101
3) Alexandru Pelimon catastrofa întâmplată boerilor în muntele Gavanul 1821 pagina 98.
4) C. D. Aricescu Istoria Revoluţiuneĭ Romane de la 1821 pagina 186—187.
5) Ion Heliadi Rădulescu, Istoria Regenerăreĭ Românieĭ veḑĭ Platoul Cotrocenĭ.

Nillos, Exarchul comunităţilor din Muntele Athos, pentru că ocupase parte din camerele palatuluĭ.

După ce Cuza iscălesce abdicarea sa în nóptea de 11 Februarie 1866, este dus în casele luĭ Ciocârlan din strada Colţeĭ, iar de acolo la Cotrocenĭ de unde apoĭ trece peste graniţă.

Pcincipele Carol I ia reşedinţa de varĭ la Cotrocenĭ

Alteţa Sa Serenissimă Carol I de Hohenzolern-Sigmaringen alesul Naţiuneĭ, sosind în ţéră, îşĭ ia reşedinţa de vară la Cotrocenĭ, în ḑiua de 10/22 Iunie 1866.

Iată ce citim în «Memoriele Regeluĭ Carol I scrise de un martor ocular».

«De óre-ce căldurile din oraş fac palatul princiar imposibil de locuit, Prinţul Carol, să strămută la Cotrocenĭĭ din apropiere. Cu tóte reparaţiunile şi amenajările făcute in timpul Prinţilor Stirbey şi Cuza, totuşĭ Curtea, nu corespunde preteņţiunelor Prinţuluĭ; acum însă — adeugă aceléşĭ memoriĭ,—Prinţul are datoriĭ maĭ urgente de cât de a-şĭ aranja casa maĭ potrivit şi maĭ demn [1])»

Ce este drept, tênĕrul Prinţ de la 1866, — astă-zĭ Rege glorios—a avut prea multe de făcut, prea multe de indreptat, şi prea mult de luptat, până să pună bazele Românieĭ moderne. A trebuit decĭ să aştepte maĭ bine de 27 anĭ pâna să-şĭ aranjeze o «locuinţă maĭ potrivită şi maĭ demnă»; şi este cunoscut că, cine scie să aştepte, are deja pe jumătate succesul asigurat.

Da Sire!

Aţĭ asceptat, dar succesul dobendit de Majestatea Vóstra *a fost* nu pe jumătate ci complect asigurat; proclamarea independenţeĭ visată de vécurĭ de voivozĭ noştri. Aţĭ condus armatele pe câmpul de glorie. Aţĭ înălţat România la demnitatea de Regat, V'aţĭ făurit coróne de oţel—odor scump şi nepreţuit, pentru care orĭ-ce Român este dator a şĭ vărsa sângele până la ultima picătură, când Coróna şi Ţéra o va cere.— Aţĭ pus basele dinastiĭ iubite şi aţĭ asigurat Regatuluĭ Român, locul pe care trebuia să-l ocupe in concertul statelor euro-

1) Pag. 138 vol I.

pene. Pentru tóte aceste visurĭ realisate, istoria némuluĭ nostru va inscri cu litere de aur în paginele eĭ faptele crétoruluĭ Românieĭ moderne, ale luĭ Carol I cel Mare şi cel Inţelept [1].

Sub ast-fel de auspiciĭ nı se presinta construcţiunea frumosuluĭ palat regal de la Cotrocenĭ.

Este ceva hotărât in natură că tóte lucrurile se nasc la vremea lor, că tóte lucrurile 'şi iaŭ schimbare in timp şi in spaţiŭ sub influenţa vremurilor şi împrejurăr lor.

Vechiul palat nu maĭ corespundea cerinţelor timpuluĭ Alteţa Sa Serenissimă Principele Carol I încă de la 21 Iulie 1871, Işĭ alege loc la Sinaia pentru clădirea Casteluluĭ Peleş. La 17 Maiŭ M. M. L. L. iaŭ reşedinţa de vară în casele Monastireĭ de la Sinaia.

In anul 1883 Septembre în 25 se înaugurează Castelul Peleş. De la acéstă datá Palatul de la Cotroceĭ continuă a fi, ca a III-a reşedinţă Domnéscă.

Dărămarea vechiuluĭ Palat de la Cotrocenĭ.

După ce s'a stabilit în mod definitv succesiunea la tron in anul 1888 a Alteţeĭ Séle Regale Principeluĭ Ferdinand şi urmaşilor A. S. Regale, Guvernul hotărăsce dărămarea vechiuluĭ Palat ca, pe locul luĭ să se ridice un altul maĭ măreţ şi maĭ potrivit demnitateĭ ţĕreĭ şi familieĭ Regale, ca una ce este din cele mai ilustre familiĭ domnitóre din Europa.

In annl 1893 Maiŭ 18 să deschide guvenuluĭ un credit de l. 700. 000 pentru dărămarea vechiuluĭ palat şi construirea celuĭ noŭ.

D-l Architect Paul Gottereau, este insărcinat cu dirigerea lucrărilor.

Cu ocazia dărămăreĭ vechiuluĭ Palat, s'a dărămat şi chioşcul făcut de Alexandru Vodă Ipsilantĭ în anul 1775. Acest chioşc se afla lângă casele egumenescĭ, saŭ, unde se află astă-zĭ camerile de serviciŭ ale mareluĭ maestru al Palatuluĭ. Chioscul avea o înălţime de peste 20 metrĭ, plus 22 metrĭ înălţime co lineĭ Cotrocenilor, se ridică cu privirea la înălţime de peste

[1] Acest capitol a fost citit ca conferinţă la societatea geografică Română în şedinţa publică de la 9 Aprilie 1901.

42 metri de asupra nivelului ordinar al Capitalei. Din acest chiosc se vedea întréga capitală cu împrejurimile.

Chioscul avea o masă de piatră în mijloc pe basa căreia era scrisa dată fondărei chioscului 1775 după cât 'mi aduc aminte. Ce s'a făcut cu acea preţiósă piatră nu sciŭ.

Am rugat pe un ilustru român—care pórtă un deosebit interes inscripţiunilor de pe monumentele nóstre—să'l róge pe d-l architect să-ĭ spună unde este acea piatră cu inscripţiunea şi-ĭ respunde, că nu scie.

Ar fi de dorit ca onor. Guvern, la dărămarea unor aseminea clădirĭ c'un trecut óre-care istoric, să pună în vedere Archi-

Colonelul Culcer

Fost ca comandant al Regimentuluĭ I Geniŭ de la Cotrocenĭ între aniĭ 1897—1901 şi brevetat de stat-major, actualmente detaşat la brigada din Dobrogea.

tecţilor diriginţĭ, ca orĭ-ce inscripţiunĭ ar găsi pe acele monumente să le trimită Musăuluĭ de Antiquităţĭ căcĭ în aceste inscripţiunĭ ca şi în vechile chrisóre, se afla adevèrata şi istoria vie a trecutuluĭ nostru românesc.

Anul 1897. — Acest an este nefericit pentru ţară şi în special pentru Augusta familie regală; A. S. Regală Principele Ferdinand, moscenitorul presumtiv al corónei, se îmbolnăvesce la 1 Maiŭ, se credea că Alteţea Sa are o simplă indispoziţiune trecătóre.

Cu ocasiunea paradeĭ de 10 Maiŭ, lumea observă ab-

sența A. S. R. «Unde este Prințul de nu se vede la acéstă sërbătóre?» se întrebaŭ uniĭ. «Este cam bolnav» rĕspundeaŭ alțiĭ, și vestea acésta străbătu ca un curent electric prin mulțime.

Ceea-ce se păruse la inceput o «simplă indisposiție» se constată acum că bóla este mult maĭ gravă de cât se aștepta ŭ [1].

Măria Sa Regele face apel la sciința medicală română; treĭ medicĭ sunt chemațĭ lângă patul Augustuluĭ bolnav și anume: D-riĭ Buicliu, Cantacuzino și Kremnitz, carĭ combat bóla la început cu óre-care succes.

Bóla însă se agravéză de odată în mod violent, cu începere de la 11 Maiŭ. La 7 ore diminéța doctoriĭ întrunițĭ în consult, constată formarea a treĭ focare de broncho-pneumonie în plămânul drept. De la acéstă dată mediciĭ aŭ avut a lupta cu tóte calamitățile unor complicațiunĭ, ce s'aŭ ivit de o dată.

Suveraniĭ, A. S. Regală Principesa Maria, mediciĭ, personalul Palatuluĭ, eraŭ cu toțiĭ într'o continuă veghiere. Nóptea de 16 August a fost îngrozitóre.

Scenele petrecute atuncĭ aŭ fost sfâșietóre; nu le maĭ reamintesc, căcĭ sunt prea viĭ în amintirea poporuluĭ românesc.

A. S. Regală Principele Ferdinand, ajunsese de o extremă slăbiciune.

Era o mare temere să nu isbucnéscă o crisă care se și ivi.

Când s'a declarat crisa, tóte speranțele de scăpare eraŭ pierdute pentru un moment, și consternarea atât la Palat cât și în public a fost de nedescris.

In tot timpul cât a durat suferințele A. S. Regale, a fost un adeverat pelerinagiŭ la Palatul de la Cotrocenĭ.

Ómenĭ și babe din tóte unghiurile țăreĭ veneaŭ s'aducă lécurĭ A. S. Regale, carĭ cum se pricepeaŭ.

Călugăriĭ aduceaŭ lemn sfînt și lucrurĭ de leac; iar unele călugărițe de prin Oltenia ca și de prin fundul Moldoveĭ, veneaŭ la biserica de la Cotrocenĭ să facă rugăciunĭ și acatiste pentru însănătoșarea Augustuluĭ bolnav.

---

1) Asupra acesteĭ cestiunĭ, d. Const. A. Păun, oficer în reservă a scris o broșură în 1897, de 40 paginĭ intitulată „Bóla de care a fost lovit A. S. Regală Principele Ferdinand cu o schițare istorică de la întemeierea țărilor Române până astă-ȡĭ" și de care m'am servit în unele părțĭ.

Bóla insă se agravă din ce in ce; medicii, ce e drept aŭ făcut sforţări uriaşe pentru salvarea A. S. Regale.

Inhalaţiĭ de oxigen, injecţiunĭ cu pilo-carpină, cafeină, chinină, băĭ recĭ de 8⁰ şi alte mĕsurĭ—pe care nu le cunosc in intregimea lor — aŭ fost luate grabnic.

După ce consiliul miniştrilor insistă cu multă stăruinţă pe lângă M. Sa Regele să aducă şi un medic strein, M. Sa Regele, a respuns că se simte fórte măgulit că intr'o impre-jurare aşa de gravă ca aceia prin care trece astă-ḑĭ dinastia I se arată un interes atât de viŭ; că inţelege ingrijirile Consiliuluĭ ce justifică pe deplin sentimentele ceĭ conduc, are insă tótă increderea in mediciĭ românĭ care caută pe Principe.

In diminéţa ḑileĭ de 16 Maiŭ buletinul medical anunţă că starea Alteţeĭ Sale este fórte gravă, bóla era in apogeul eĭ, căldura atinsese 40⁰ ceia-ce este teribil in cazurile de febră tifoidă. Imediat curtea Palatuluĭ de la Cotrocenĭ se umple de lume; ómenĭ din tóte stările sociale şi de tóte naţionalităţile: nemţĭ, ungurĭ, evreĭ, turcĭ, etc., eraŭ amestecaţĭ printre românĭ; era o adevĕrată mare de capete; tótă lumea aştéptă cu o mare emoţiune noutăţĭ despre starea Augustuluĭ bolnav; o profundă tristeţă să zugrăvea pe feţele tuturor, fórte mulţĭ plângeaŭ, era, după expresiunea unuĭ cronicar «o jale adâncă cât limba omenéscă nu póte să o spue». Către orele 4 ½ Măria Sa Regele iese in balcon cu micul Principe Carol in braţe şi cu glas tare şi fórte emoţionat, spune mulţimeĭ: «Prinţul a scăpat, el este maĭ bine» intr'adever bóla era în declin.

Nicĭ odată n'am vĕḑut o maĭ repede schimbare din intristare in bucurie.

Nicĭ odată nu m'am putut convinge maĭ bine de principiul luĭ Dumas «că cel maĭ puternic sprijin al unuĭ tron nu sunt de cât inimile supuşilor».

Doctorul Buicliu impreună cu colegiĭ luĭ, aŭ făcut tot ce omenesce era posibil, Prinţul de 2 orĭ a fost scăpat. căcĭ de 2 orĭ până acum a fost aprópe in agonie.

Consiliul Miniştrilor insistă din noŭ pe lângă M. S. Regele să aducă un medic strein — de şi toţĭ aveaŭ absolută incredere in procedurile medicilor românĭ; totuşĭ motive de un ordin superior, *că A. S. Regală aparţine Ţĕreĭ* şi nu este

bine ca Ţara să nu facă tot ce este posibil pe lume spre a-L salva.

Guvernul nu-şĭ póte lua rĕspunderea faptuluĭ de a nu fi epuisat tóte mijlócele de vindecare; nicĭ mediciĭ curanţĭ, nu sunt bucuroşĭ că li să lasă numaĭ lor responsabilitatea uneĭ împrejurărĭ aşa de grave.

Imploră decĭ pe M. S. Regele de a le permite aducerea uneĭ somităţĭ medicale strĕine.

M. S. Regele învins de aceste argumente, a respuns că va îndeplini dorinţa Ţĕreĭ cu tótă mâhnirea sinceră ce-ĭ causéză acéstă dorinţă şi că să-I lase timpul a vorbi cu mediciĭ curanţĭ.

Mediciĭ curanţĭ ceruseră de mult aducerea uneĭ somităţĭ.

M. S. Regele atins de accentele călduróse ale medicilor, le mulţumi încă odată pentru jertfele ce fac şi promise că va telegrafia imediat uneĭ somităţĭ streine ceia-ce şi făcu, chemând telegrafic pe D-nul Profesor D-r von Leyden din Berlin, rugându-l să vie imediat la Bucurescĭ.

D-ruĭ von Leyden venit la Bucurescĭ, aprobă în totul cura medicilor românĭ.

In timpul de la 16—28 Maiŭ, bóla rĕmăsese aprópe staţionară cu micĭ excepţiunĭ când în bine când în reŭ.

Augustul bolnav pe la începutul luneĭ Iunie intră în covalescenţă.

Graţie sciinţeĭ şi devotamentuluĭ medicilor, graţie constituţiuneĭ robuste şi vigóreĭ tinereţeĭ şi în fine graţie rugăciunilor unuĭ întreg popor către cel A-Tot-Puternic, A. S. Regală este scăpat.

Către finele luĭ Iunie mediciĭ hotărăsc transportarea Augustuluĭ bolnav la Sinaia, ceia-ce s'a şi făcut imediat c'un vagon anume construit în acest scop. Voiajul s'a executat în cele maĭ bune condiţiunĭ.

Alteţa Sa Regală era în afară de orĭ-ce pericol.

Aşa dar geniul cel bun a învins.

Nu maĭ insist asupra nenorocirilor ce ar fi causat un desnodământ fatal.

«Reul ţĕreĭ nóstre — ḑice M. Kogâlniceanu — ni-l spune istoria nóstră; ni-l spune suferinţele poporuluĭ. Fie-care pagină din analele nóstre dacă le-am stórce, va curge sînge şi lacrămĭ. Reul ţereĭ nóstre, ni-l spune un proverb: *Schimbarea Domnilor bucuria nebunilor*».

CAP. XV

Parcul Palatuluĭ regal

A fost în vechime unit cu actuala grădină Botanică până al anul 1852, când s'a construit şoséua Cotrocenilor, din ordinul Principeluĭ Barbu D. Ştirbey.

In anul 1860 să înfiinţéză prima grădină Botanică în Bucurescĭ pe locul ocupat adĭ de Parcul regal şi coprindea: porţiunea de loc de la cantonul grădinaruluĭ, până la ultimul şir de platanĭ din faţa colineĭ; iar din marginea şoseleĭ, sa întindea până în dosul Asiluluĭ Elena Dómna [1]. In 1878 grădina Botanică este strămutată în Bucurescĭ, iar locul remas liber prin strămutarea grădineĭ, întră, în alcătuirea Parculuĭ regal. Parcul a fost plantat şi adaptat potrivit cu menirea sa. Dacă întregul parc este splendid, apoĭ valea rîuluĭ «Dómneĭ» este încântătóre; alăturea de arboriĭ secularĭ vedĭ boschete superbe de liliecĭ şi clematită, bradĭ şi pinĭ alpinĭ, platanĭ, castanĭ sĕlbatecĭ etc. Vedĭ în fine natura fasonată de mâna măéstră a omuluĭ, pârîul Dómneĭ cu susurul seŭ plăcut curge încet şi liniscit iar paralel cu dênsul se află o alee—altă dată drumul vechiŭ ce conducea din Bucurescĭ la Cotrocenĭ,—pe laturele căreia se află plantaţĭ salcâmĭ al căror fruct sémănă cu roşcovele, iar ramurile lor se întâlnesc ast-fel, că în timpul vereĭ forméză un fel de boltă umbrósă.

Pe încântătórea colină despre Asil şi la 20 de paşĭ de rîul Dómneĭ, se află mormêntul şi mausoleul Principeseĭ Maria de România, trecută din viaţă la $^{28}/_{9}$ Martie 1874, în urma uneĭ bóle de scurtă durată. In mausoleŭ se află statua Principeseĭ,

---

1) Vedĭ grădina Botanică.

așa cum a fost in minutul când s'a mutat din acéstă lume. Statua este lucrată în marmură de sculptorul Storck (senior) lucrare de o mare valóre artistică. La intrarea in mausoleŭ să citesce versetele biblice «Nu este aicea, ci s'aŭ sculat» iar pe baza postamentuluĭ: «Nu a murit, ci dórme». [1])

Mausoleul este construit în 1894—95. In fața monumentuluĭ se află mormêntul Principeseĭ, acoperit de florĭ, cu crucea pe care'ĭ scris: *Maria*, iar la picióre se află o placă de bronz fixată pe o altă marmoră pe care se află sculptată coróna princiară.

Pe placa de bronz este tipărită scrisórea adresată cu acéstă ocaziune de Alteța Sa Serenissimă, d-luĭ Lascar Catargiu, pe atuncĭ, Președinte al Consiliuluĭ de miniștri, iată acea scrisóre:

Scumpul meŭ Președinte al Consiliuluĭ de Miniștri,

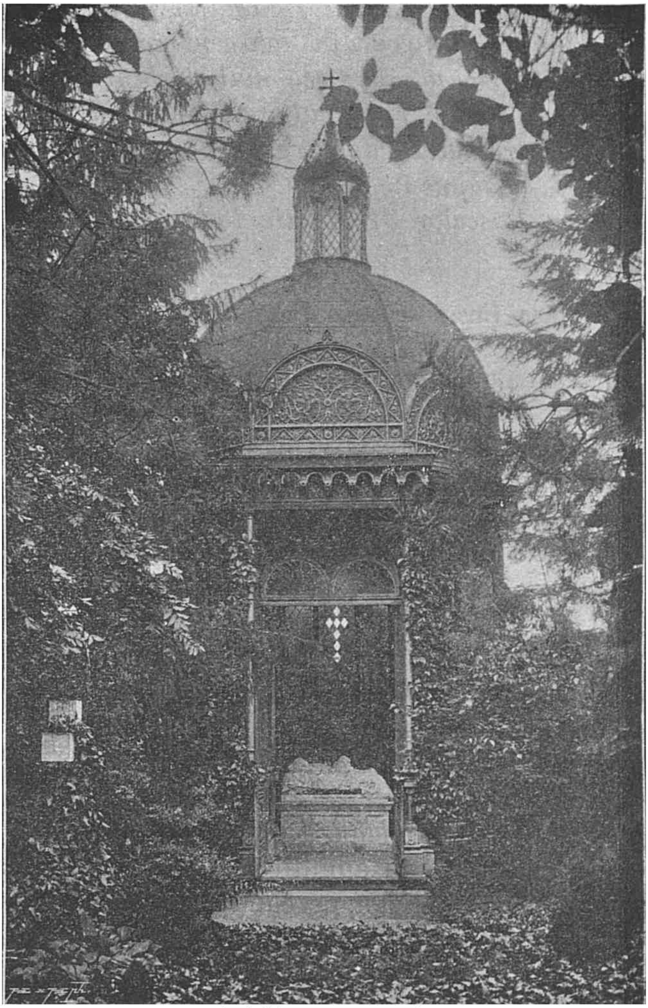
A-Tot-Puternicul a mutat din acéstă lume de suferințe pe singurul și duios iubitul nostru copil.

Dacă ar maĭ fi fost nevoe a Ne încredința de dragostea țěreĭ către Noĭ, apoĭ nimic alt nu Ne-o putea dovedi maĭ mult ca aceste dureróse ḑile, în care sentimentele de compătimire sincere ale tuturor Ne-aŭ fost ca o mângâere în adânca Nóstră jale.

In asemenea împrejurărĭ, simt un îndemn puternic a spune țěreĭ Mele că, asemenea precum dênsa M'a sprijinit cu iubirea eĭ în momentele cele maĭ grele ale viețeĭ Mele, asemenea și Eŭ Mě voiŭ sili a-ĭ întórce cu prisos binele care Mi l'a făcut.

Amintirea cea maĭ dulce, pe care repausata Nóstră fiică Ne-a lăsat, ca un scump odor, este nemărginitul eĭ amor către patria în care s'a născut, amor care era atât de viŭ, în cât chiar la frageda-ĭ vîrstă, în cea dintîiŭ depărtare în streinătate, Ea se simți cuprinsă de dorul țěreĭ Legea copileĭ nóstre, limba ce Ea vorbea, a dobândit o nouă sfințenie pentru Noĭ, căcĭ fie-care cuvênt românesc, Ne va fi de aicĭ înainte un rěsunet al aceluĭ glas pe care nu-l vom maĭ auḑi pe pământ.

1) Veḑĭ mausoleul Principeseĭ.

Mausoleul Principesei Maria

S'a rupt într'adevĕr în cercul restrîns al Familieĭ nóstre cea maĭ duiósă legătură, însă o legătură maĭ tare ne unesce acum cu Familia Nóstră cea Mare: Poporul român, care împreună cu Noĭ plânge copilul Nostru şi al Sĕŭ.

E o sacră datorie pentru Dómna şi pentru Mine, de a arăta fie-căruia şi tuturor din adâncul mânhniteĭ Nóstre inimĭ părintescĭ, recunoscința cea maĭ fierbinte, rugându-ĭ a înălța împreună cu noĭ rugĭ către A-Tot-Puternicul, ca să Ne dea tăria şi răbdarea de care avem nevoe în încercarea la care El, Ne-a supus [1].

Dumineca Pascelor 31 Martie 1874.

Carol

Casa țărănéscă din Parcul Palatuluĭ

In curtea palatuluĭ şi anume in partea despre Institutul Botanic se află o casă țeranéscă, cum se vĕd prin imprejurimile Bucurescilor dar maĭ cu sémă prin județul Dimbovița.

Ea este prevĕdută cu tóte ustensilele necesarĭ uneĭ femeĭ gospodine de la țară; icĭ vedĭ *țestul* de copt pâine, dincóce, atârnate căldărĭ de streaşina caseĭ, dincolo, óle puse in parĭ; in casă se ved lăviciórе, velințĭ, un tron (un fel de ladă) etc.

In dosul caseĭ se află o mică grădiniță in care se cultivă florĭ ce obişnuesc femeile şi fetele țĕranilor ca: crăițe, gălbenele, taliĭ, ochiu bouluĭ, şi nelipsitul busuioc; iar pe gardul grădineĭ tivgele, tărtăcuțile şi bostăneiĭ işĭ arată galbenele lor volume.

Alteța Sa Regală Principesa Maria, se zice că a pus să construéscă acéstă casă, in amintirea uneĭ case in care s'a adăpostit in timpul uneĭ ploĭ, pe când se află la preumblare; cred insă, că construcțiunea eĭ, trebue să aibă un scop maĭ inalt.

Incheiere

Vechiul palat, clădit de Şerban Vodă Cantacuzino, a apucat in timp de 220 de anĭ, dile triste, dile nenorocite pentru țară, unde paşiĭ turcĭ de la Silistra, Rusciuc orĭ Vidin,

1) Vedĭ şi opera Treĭ-decĭ de anĭ de Domnie aĭ Regeluĭ Carol I vol. I p. 309-310.

saŭ maĭ sciŭ eŭ de unde, şedeaŭ întrânsul ca la eĭ acasă. Când Elciĭ nemţescĭ, consuliĭ rusescĭ, băteaŭ din picior domnitorilor in acele grele timpurĭ când căḑusem atât de jos în dreptul public otoman. Dar ca şi templul luĭ Zorobabil, a apucat şi vremurĭ bune: timpul renaştereĭ nóstre naţionale căcĭ în el a locuit primul domnitor al Principatelor unite române, apoĭ Alesut Naţiuneĭ de la 1866, Alteţa Sa serenisimă Principele Carol I de Hohenzollern astă-ḑĭ Rege glosios.

Urăm nouluĭ palat, ca să vaḑă într'însul pe Carol II împărat al Româniior.

CAP. XVI

Asilul Elena Dómna

Estr situat pe una din cele maï frumóse posiţiunï din imprejurimile Capitaleï, pe colina Cotrocenilor la o depărtare de un chilometru, spre miaḑă-ḑi de palatul Regal.

Iniţiativa infiinţăreï Asiluluï, se datoresce mărinimieï Principeseï Elena Dómna, soţia reposatuluï Domnitor Alexandru Ión I Cuza; însă terminarea şi definitiva luï complectare în forma şi organisaţiunea sa actuală, se datoresce înalteï solicitudinï a Măriěï Sale Dómneï şi Regine Elisabeta; ca drept recunoscinţă, s'aŭ scris cu litere de aur pe frontispiciul frumóseï clădirï, numele Mărielor Lor:

Asilul Elena Dómna şi Ateneul Elisabeta

Ambele fondatóre aŭ făcut fie-care, câta un călduros apel la caritatea românéscă în douě restimpurï la carï a şi respuns cu prisosinţă şi astfel s'a înfiinţat Asilul. Atât biografiele cât şi fotografiele principalilor donatorï aï acelor pe care le-am putut găsi—sunt puse in «*Panteonul Asiluluï*» iar ale tuturor, în «*Cartea de Anr*» a Ministruluï Cultelor şi Instruc ţiuneï Publice.

Fondatórele Asiluluï aŭ fost secondate în opera lor caritabilă de soţiï dr. Davila şi Ana Davila şi ale căror nume vor fi pronunţate cu veneraţiune şi recunoscinţă de copilele Asiluluï, cum şi de toţï aceï carï simt românesce

Aceste distinse şi caritabile personagiï aŭ avut nu numaï bună-aoinţă şi dragoste părintéscă, ci şi o credinţă adincă

în progresul opereĭ lor. Resultatul munceĭ lor, a incoronat cu succes opera lor; căcĭ, ce nu intreprinde omul şi să nu reuşéscă când are dragoste? dragostea este mare lucru, Dumnedeŭ insuşĭ, dragoste este.

După cum vom vedea şi maĭ departe, acéstă instituţiune de cultură inaltă, este o creaţiune eminamente caritabilă, care face onóre nobilelor fondatóre, carităţeĭ românescĭ şi in fine Ţereĭ.

Aceste dise, să aruncăm o privire retrospectivă şi să vedem care a fost starea copiilor orfanĭ până la 1775, când Alexandru Vodă Ipsilante a infiinţat in Bucurescĭ primul *«Orfanotrofion»* (Asil pentru întreţinerea şi educaţiunea copiilor găsiţĭ) cum şi după acésta.

Ajutorul săracilor în trecut

Când am tratat despre scopul înfiinţăreĭ mănăstirilor, am vědut intre altele că pioşiĭ fondatorĭ şi donatoriĭ, prevedeaŭ în actele lor şi ajutorul săracilor.

Mănăstirele, aŭ purtat acéstă sarcină pe cât le permitea vremurile. Văduvele primeaŭ ajutóre în natură... şi nu era mic nicĭ numěrul copiilor, ce-şĭ primeaŭ crescerea prin M-rĭ. Era însă o clasă de săracĭ, cărora mănăstirele nu putea să le dea ajutor direct. Aceştia eraŭ copiiĭ prea micĭ, rěmaşĭ orfanĭ, dar maĭ ales, ceĭ nelegitimĭ. Păzitóre a bunelor moravurĭ, biserica i-a persecutat... pe aceştia, pentru păcatele părinţilor lor şi ast-fel nicĭ nu era dispusă a le da ajutor. In trecut numěrul săracilor de acéstă categorie era fără indoială fórte mic; însă de pe la finea secol. XVIII-lea maĭ ales prin oraşe a crescut fórte mare [1]).

Alexandru Ipsilante 1774—1782 unul din Avtenţiĭ fanarioţĭ ceĭ maĭ cu dor de inimă pentru ţéra românéscă —înfiinţéză in anul 1775 un asil şi spital de copiĭ, numit «Orfanotrophion» lângă *biserica cu toţĭ sfinţiĭ* [2]). Tot el infiinţéză şi casa numită: «Cutia Milelor» intre alte şi pentru ajutorul copiilor săracĭ [3]).

---

1) Ión Slavicĭ, Asilul Elena Dómna Sibiŭ 1884 pag. 3.
2) V. A. Urechiă, Istoria Romanilor II pag. 201.
3) Dionisie Fotino II p. 172.

Succesoriĭ luĭ Ipsilanti, aŭ grijă şi de acest azil şi spita de copiĭ, căcĭ eraŭ ómenĭ şi inima li se induioşa, când vedeaŭ lângă biserica unde orfanotrophionul fusese pentru prima óră instalat, câte 30—40 de copiĭ, fără tată fără mamă, surîzind ingeresce, primuluĭ strein care se apropia de eĭ.

Eĭ aŭ fost nutriţĭ din baniĭ care se luaŭ din «Cutia milelor» [1],

Nicolae Vodă Caragea, numesce de la 20 Noembre 1783 cal doctor al Orfanotrofieĭ, pe Polihronie [2]) Mihail Vodă Şuţu, rânduesce o anchetă la institutul Orfanotrofieĭ in ḑiua de 24 Ianuarie 1784. Intregul Divan era insărcinat să cheme pe epitropĭ ca să-şĭ dea socotèla de venit şi cheltuială «care socotélă să o teorisiţĭ cu deamănuntul, urmând după cuprinderea chrisovuluĭ Orfanotrofieĭ şi inchieind socotelele . . . . să nearătaţĭ inscris prin anaforia [3]). Acèstă anaforă n'a dat rôdele aşteptate; pe d'o parte din causa greutăţilor prin care a trecut ţèra românèscă, iar pe de alta din neingrijirea guvernelor care s'aŭ succedat,

In anul 1786 Iunie 21, Nicolae Vodă Mavroghene numesce ca doctor la Orfanotrofie pe dr. Silivestru cu léfă de 25 talerĭ pe lună [4]).

Donaţiunile Mitropolituluĭ Filaret al II

Pe la finele seculuĭ trecut Filaret II Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ — unul din ceĭ maĭ filantropĭ bărbaţĭ aĭ epoceĭ, a căruĭ viaţă a fost un şir de fapte piôse şi de devotament, a lăsat prin testamentul seŭ din 1792, o avere colosală, pentru intreţinerea şi educaţiunea copiilor orfanĭ. Acèstă avere constà, din maĭ multe moşiĭ, locurĭ şi hanurĭ in Bucuresciĭ [5]) intre care şi marele han numit al Mitropolituluĭ Filaret, unde trăgèŭ nemţiĭ şi unguriĭ, care han se afla pe locul unde este astă-ḑĭ Tétrul Naţional [6]).

Alexandru Vodă Moruzi impreună la anul 1793 acésta avere, cu cea a Cutieĭ milelor; desfiinţéḑă comitetul alcătuit

1) G. I. Ionescu-Gion, Istoria Bucurescilor p. 663.
2) Urechiă I 382.
3) Ibidem.
4) Hidem III p. 79.
5) Note şi doc, relative la Asilul Elena Dómna Bucurescĭ 1870.
6) Locot.-Colonel Papazoglu Istoria fondăreĭ oraş. Bucurescĭ p. 130.

din notabilităţile Capitaleĭ şi Cutieĭ ast-fel sporită, o pune sub administrarea directă a Statuluĭ. De aicĭ înainte, Cutia e administrată de vórnicie, prin fuucţionari plătiţĭ.

Putin în urmă să desfiinţéză Asilul şi doicile si risipesc prin mahalalele Bucurescilor, ca să crésca copiĭ «de cutie» ne la casele lor.

Pe la începutul seculuĭ nostru, numĕrul copiilor «de cutie», era de 200—210. Insă Cutia fiind reŭ administrată, doicile nu se plătiaŭ regulat şi copiĭ rĕmânéŭ la voia intâmplăreĭ.

Locotenent Colonel Săulescu
Fost la Reg. 1 Geniu Ajutor de Comandant, actualmente director al şcóleĭ militare din Craiova.

Principiul, de a le da pe lângă îngrijirea materială şi o crescere potrivită cu împrejurările, era perdut din vedere; o parte din tr'ênşiĭ, periaŭ în lipsă de indestulătóre îngrijire. alţiĭ eraŭ adoptaţĭ de doicile lor orĭ de alte familiĭ, iar alţiĭ îşĭ căutaŭ adăpost prin m-rĭ şi ceĭ maĭ mulţĭ—póte—sporiaŭ contingentul ómenilor fără de căpătâiŭ.

Cât pentru averile cutieĭ milelor «îndată ce au fost confundate cu ale Statuluĭ şi luate de sub controlul publiculuĭ, ele, încetul cu încetul s'aŭ perdut.

Acestea s'au intâmplat maĭ ales in timpul deselor schimbărĭ de domnĭ şi în cursul revoluţiuneĭ de la 1821, când încetéză orĭ-ce control.

Cu tóte acest'a cutia mililor există şi în timpul domnieĭ naţionala şi are averĭ şi veniturĭ insemnate. Ast-fel în timpul domnieĭ luĭ Alexandru Vodă Ghica, Statul cumpără spre a zidi Teatrul Naţional—Hanul Filaret, cu suma de 20.000 leĭ din averea «cutieĭ,» insă, fără ca să fi plătit preţul de cumpărare.

In timpul Regulamentuluĭ organic, se fac conform cu ideile cuprinse în testamentul mitropolituluĭ Filaret, statute pentru crescerea copiilor săracĭ.

Citâm din aceste următóre articole :

Art. 43. Toţĭ copiĭ sĕrmanĭ carĭ se vor cresce în acest institut se socotesc maĭ cu osebire aĭ Statuluĭ, în cât stăpânirea după trebuinţele séle, va putea să-ĭ întrebuinţeze după cum va socoti maĭ cu cuviinţă, luând în băgare de sémă şi fiiésca lor aplicare.

De la 7 anĭ în sus, băeţiĭ să se despărţéscă de fete şi băeţiĭ să încépă a inveţa carte la şcóla naţională.

Art. 45. Când băeţiĭ vor ajunge în vêrstă de 12 anĭ, să se dea la meşteşug saŭ la ostăşié, fieşte care după aplicarea sa, iar ceĭ ce vor da semne de duh maĭ înalt şi de sciinţă la învĕţătură, să se aşeḑe în şcóla naţională, ca făcênd tot cursul învĕţăturilor, uniĭ să se triméţă la academiile Europeĭ, ca să aducă în ţéră şciinţele şi meşteşugurite de lipsă, şi alţiĭ să se întrebuinţeze în slujba Statuluĭ.

Art. 49. Când va cere cine-va din copiĭ institutuluĭ, ca să-l ia de sufldţ, sau numaĭ ca să-l créscă, şi pe urmă să-l căpătuiască, să-i se dea cu legăturĭ înscrise şi chezaşiĭ temeinice, însă băeţiĭ orĭ de ce vârstă vor fi, iar fetele de se vor cere de parte bărbătéscă, să se dea numaĭ până la vêrsta de 8 anĭ, iar cerându-se de partě femeiască, cunoscându-se de cinstită şi în oraş—care stare, să i se dea de orĭ-ce vêrstă şi fără de întârḑiere, căcĭ sfârşitul acestuĭ institut, fiind buna căpătuire a sărmanilor ómenĭ, nu trebue să împedice norocirea lor.

Art. 50. Fetele care până la vêrsta de 16 , nu se vor fi luat de nimenea, acelea să aibă direcţia grija de a le căsători, saŭ ale aşeḑa la vre-o casă cinstită, ca să nu-şĭ piardă

şeḑênd inchise in Institut, norocirea ce vor putea găsi fiind afară.

Art. 51, Fetele ce vor ajunge in vêrstă de 10 anĭ, să se ia din institutul acesta, ca să se aşeze la alt institut, care să nădăjduescə a se intocmi intr'adins pentru desăvêrşita crescere şi temeinică invețătură a fetelor de asemenea vêrstă [1])

Ce s'a făcut cu averea Orfanilor?

După tóte cercetările făcute relativ la testamentul Mitropolituluĭ Filaret, nu s'aŭ găsit in archivele Statuluĭ nicĭ în cele ale Eforieĭ Spitalelor Civile; base ḑice că ar fi fost sustras şi rupt de persónele interesate de a instrăina averea orfanilor in folosul lor propriŭ [2]).

Din tóte hârtiele atingătóre de bunurile lăsate de Mitropolitul Filaret, există in ḑiua de aḑĭ un proces-verbal al Statuluĭ administrativ din intâia domnie reglementară, din care se constată că guvernul a cumpĕrat hanul luĭ Filaret, averea orfanilor,—spre a construi actualul Teatru Național.

In raportul d-luĭ ministru al controluluĭ din anul 1860, către ministerul finanțelor, inserat in «Monitorul Oficial» No. 214, acel an, prin care face dare de sémă a conturilor tuturor caselor ce se afla in revisiunea controluluĭ până la 1 Ianuarie 1858 se citesce următórea notă relativă la reservele caseĭ făcătóre de bine: «Dimpreună cu leĭ 114000 destinațĭ «pentru clădirea de institut pentru copiĭ sermanĭ, cu acest «prilej şi spre impăcarea cugetuluĭ, insemnéză ca acéstă casă «s'a năpăstuit cu luarea hanuluĭ ce avea şi de la care trăgea «un folos anual peste 20000 leĭ, pe al căruia loc s'a clădit «teatru, şi pentru care prin legiuirea obstesceĭ adunărĭ, d'in«tâĭ se otărasce a se despăgubi cu suma de galbenĭ 10000, «cu care să se cumpere o moşie, in cât să dea venitul ce «lua de la han, însă prin o altă chibsuire a obsteseeĭ adu«nărĭ din anul 1843, se mărginesce acésta numaĭ de a'ĭ se «cumpăra un alt loc, pentru clădirea unuĭ institut pentru «copiĭ sĕrmanĭ, când va veni in stare casa a face o aseme«nea zidire; prin urmare numaĭ când s'ar da venitul de 17 «anĭ de când s'a luat, in sumă de 340000, şi cu cea ce maĭ

1) Ión Slavicĭ Asilul Elena Dómna p. 5. 9.
2) Note şi documente pag. 4.

«are adunaţĭ din venitul hanuluĭ, ar putea fi in stare a se «face clădirea cuvenită, după cum era vorba, spre indeplinirea dorinţeĭ donatoruluĭ reposatul Mitropolit Filaret» [1]).

Diferitele donaţiunĭ, făcute de persónele filantropice pentru copiĭ orfanĭ, aŭ fost substrase parte de ómeniĭ influenţĭ aĭ epocelor, parte s'aŭ păstrat in casa centrală, cu tóte acestea,— zice autorul cărţeĭ citate [2]). «Se zice, că există incă in «ziua de astăzĭ (a anuluĭ 1870) ca dobândă o sumă de leĭ «562401 $^{11}/_{10}$ lăsaţĭ de diferite persóne caritabile, care formézăun capital destinat specialmente, pentru construcţiunea «unuĭ azil de orfanĭ».

De şi regulamentul organic a legiuit, primirea şi crescerea copiilor orfanĭ, cum şi zidirea de construcţiunĭ speciale pentru fete şi băeţĭ insă tóte aceste disposiţiunĭ aŭ rămas neexecutate.

Copiĭ orfanĭ saŭ cum se numéŭ pe atuncĭ «copiĭ găsiţĭ» şi «De Cutie», eraŭ sub administraţia ministeruluĭ Cultelor. Eĭ eraŭ daţĭ in crescere pe la doicĭ prin Capitală, şi cea maĭ mare parte dintr'inşiĭ muréŭ in scurt timp, din causă că doicele nu eraŭ supuse la nicĭ un control, iar în caḑ de bólă, eĭ nu primiaŭ nicĭ un ajutor medical. Parte dintr'inşiĭ eraŭ daţĭ in adopţiune, fără a se maĭ interesa cine va de sórta lor, de şi s'aŭ constatat prin numeróse reclamaţiunĭ, că aceĭ copiĭ eraŭ maltrataţĭ de părinţiĭ lor adoptivĭ şi trataţĭ de eĭ, maĭ reŭ ca animalele. Acésta avu ca consecinţa firéscă că o bună parte ajungeaŭ pe stradă fără nicĭ un căpătaiŭ.

In maĭ multe rândurĭ s'a ridicat vocea în favórea copiilor, orfanĭ, ba chear in sinul adunăreĭ generale s'aŭ ivit reclamaţiunĭ in contra lipseĭ de crescere a acestor copiĭ, in contra stăreĭ lor deplorabile şi in contra delapidărilor. ce s'aŭ făcut cu averea Mitropolituluĭ Filaret II.

Sub domnia luĭ Vodă-Cuza, conform dorinţeĭ exprimată de adunarea legislativă din 1860 Noembre, s'a luat decisiunea, ca ingrijirea copiilor orfanĭ să se ia de sub administraţiunea ministeruluĭ Cultelor şi să se pună sub cea a ministeruluĭ de Interne, adică sub acea a direcţiuneĭ generale a serviciuluĭ sanitar.

---

1) Acte şi documente pag. 5.
2) Acte şi documente relative la asilul Elena Dómna.

Atuncĭ s'aŭ inceput indată reformele ne apărat reclamate de trista stare a orfanilor, carĭ nu avéŭ nicĭ hainele trebuincióse, organisându se un control sistematic asupra doicelor, visitarea regulată a copiilor, cel puţin de 2 orĭ pe lună şi un serviciŭ medical exact, care se garanteze buna intreţinere materială a acelor copiĭ.

De şi regulamentul organic prevede construirea unguĭ Institut pentrn intreţinerea şi educaţiunea copiilor orfanĭ, după ce se vor lua de la doicĭ, insă acéstă disposiţiune salutară a remas literă mórtă ca şi voinţa Mitropolituluĭ Filaret. In primăvara anuluĭ 1861 s'a făcut inceput cu stringerea a 40 fete intr'o casă particulară şi anume iu casa doctoruluĭ Davila, spre a se cresce şi educa ca intr'un internat; insă organisaţiunea acésta era incomplectă şi neindestulătóre şi numaĭ după sosirea in ţară a Principeseĭ Elena s'a dat instituţiuneĭ acestia tótă desvoltarea.

M. S. Dómna Elena, după ce vine in Bucurescĭ, visitéză tóte institutele culturale şi de bine-facerĭ; româue pe deplin satisfăcute şi adreséză o scrisóre Preşedinteluĭ consiliuluĭ de Miniştri la 13 Iulie 1862, prin care'l insărcinéză să mulţu méscă in numele M. Sale, tuturor directorilor de perfecta ordine şi curăţenia exemplară. Iar maĭ departe adaugă; «voesce a vorbi de asilul copiilor găsiţĭ, creat la căţĭ-va paşĭ de Cotrocenĭ intr'o posiţiune incântătóre şi care n'are alte mijlóce efective şi asigurătóre de cât, modeste sumă de un galben de copil, alocată de guvern pentru intreţinerea nutriceĭ.

«Acest stabiliment ce are până acum 40 copile, nimenea nu póte tăgădui că e insuficient, pentru că o mulţime de copiĭ de amândouĕ sexele ce se găsesc astă ḑĭ risipiţĭ in locurĭ depărtate, din care causă nicĭ că se póte privighea casa cu tótă atenţiunea cerută. După cum am visitat acest asil de copiĭ de la Cotrocenĭ şi m'am incredinţat ocular de resultatele dobândite intr'acéstă faptă atât de umană cât şi ingeniósă, m'am cónvins de neapărata trebuinţă ce trebue a se da acestuĭ stabiliment mijlócele trebuinciόse pentru a se putea desvolta şi corespunde prin urmare, cu adeveratul scop, pentru care este creat.

«Cred că se va putea ajunge cu uşurinţă la realisarea unei asemenea dorinţe, căcĭ cea ce s'a dobândit prin silinţe individuale, probéză indestul, ce resultate s'ar putea produce,

dacă prin consacrarea a o parte din resursele destinate de stat pentru acest asil de copiĭ găsițĭ, s'ar indemna de odată la acésta şi ajutórele particulare.

Pentru un fapt dar atât de interesant ca acesta, care póte atribui inițiativeĭ şi generóselor sacrificiĭ ale d-luĭ şi d-neĭ Davila, voind să contribuesc şi eŭ cu partea mea, ve înaintez cu acéstă ocasiune, din casseta mea suma de una mie galbenĭ, pe care ve rog a-ĭ pune in disposițiunea administrațiuneĭ serviciuluĭ sanitar.

Doresc cu tot din adinsul, Domnule Preşedinte al consiliuluĭ ca fundamentele unuĭ alt noŭ asil să pótă fi aşezate fără întârziere; şi insist tot de odată a fi lângă acela ce exista astă-dĭ, ca anexul luĭ pe costița de lângă grădina palatuluĭ Cotrocenĭ.

Cu chipul acesta voiŭ avea subt ochiĭ meĭ tineriĭ copiĭ devenițĭ protejațiĭ meĭ, pe care'mĭ propun a'ĭ visita adesea. reservându'mĭ supravegherea personală şi specială a acestuĭ stabiliment, unde vor găsi îngrijirile părinteştĭ şi căldura sinuluĭ familieĭ, de care aŭ fost atât de crud lipsițĭ.

Confientă in zelul şi solicitudinea d-vóstră pentru interesele publice, vĕ recomand in particular domnule Preşedinte al consiliuluĭ, acest asil de copiĭ găsițĭ şi nu puțin voĭ aprecia silințele d-vóstră ce vețĭ depune in sprijinul desvoltăreĭ acestuĭ institut ce'l iaŭ sub patronagiul meŭ...[1]).

Domnul Preşedinte al consiliuluĭ de Miniştriĭ cu raportul No. 421 din 18 Iulie 1862, către Domnitor, alătură şi proectul de decret în virtutea căruia cere autorisațiunea a lua disposițiunĭ de a se pune îndată cea dintâĭ piatră a stabilimentuluĭ creat de M. S. Dómna şi care va purta numele patróneĭ sale «Elena Dómna» Apoĭ urméză sancțiunea Domnéscă prin care se decreta :

a) Că suma de 1000 galbenĭ se va intrebuința la inceperea clădireĭ asiluluĭ prin îngrijirea Preşedinteluĭ consiliuluĭ de Miniştriĭ şi Ministru de Interne; *b)* Că asilul orfanilor se va clădi pe costița de lângă palatul Cotrocenĭ şi va purta numele patróneĭ sale, «Elena Dómna»; *c)* Că Preşedintele consiliuluĭ de Miniştri, va supune prin deosebit raport chibzui-

1) „Monitorul Oficial" No, 188 din 19 Iulie 1862 cf. Acte şi documente p. 7—9.

rea asupra mijlócelor pentru complecta săvârşire şi organisaţiune a acestuĭ stabiliment, etc., etc.

Dómna Elena, vedem că se ocupă fórte mult de micuţiĭ Seĭ protegiaţĭ; imediat ce depune suma de 1000 de galbenĭ saŭ 32.000 leĭ la 13 Iulie 1862, până la 18 Iulie iesă şi decretul pentru înfiinţarea asiluluĭ «Elena Dómna»; s'a dat architectuluĭ Benesch pentru facerea planurilor pe care le-a şi gătit; la 29 Iulie acelaşĭ an, s'a pus piatra fundamen-

Alexandru Ion Cuza
Fost colonel sub Vogoride şi Domnitor al Principatelor Unite Române

tală a asiluluĭ şi a ordonat începerea construcţiuneĭ edificiuluĭ asiluluĭ, destinat pentru crescerea şi educaţiunea acelor copiĭ orfanĭ ce se vor lua de la doicĭ, după ce vor fi crescuţĭ de dânsele până la o etate óre-care. La 2 August acelaşĭ an în «Monitorul Oficial»[1]) se făcea darea de sémă cu privire la punerea pietreĭ fundamentale a acestuĭ institut, la care a-

1) No. 169 din 2 August 1862.

sistat și luat parte Domnul și Augusta Sa soție. Iată acea dare de sémă [1]).

Ceremonia se anunțase la 6 ½ ore séra. De la 2 ore după amiadĭ o mulțime ne numĕrată de popor din tóte păturile Capitaleĭ, se indrepta spre Cotrocenĭ. La 4 ore, càmpia unde se află ridicat Pavilionul pentru M. M. L. L. și persónele invitate oficialmente, era ocoperită de mulțime. Regimentul II comandat de colonelul Culoglu, sosi pe la 6 ore și nu putu a ocupa, de càt cu o companie de vànătorĭ, sub ordinele căpitanuluĭ Racoviță prin care Domnitorul și Dómna cată să trécă spre a merge prin bulevardul de afară la locurile ce le eraŭ pregătite.

Linia oștirilor era indoită prin eleviĭ școleĭ de medicină. In centrul càmpieĭ Cotrocenilor, șanțurile deschise pentru temelia clădireĭ, desemnaŭ liniile principale ale pieţeĭ edificiuluĭ ce este să se construe indată. De lăturĭ șirurile de cărămidĭ infățișa vedereĭ tot cuprinsul viitoruluĭ aședémènt. La colțul unuia dintre șanțurĭ, zidăria se începuse și se vedea o piatră mare căreĭa centru, săpat, căta a primi după obiceiŭ documentele oficiale destinate a constata actul insemnător ce urma a se indeplini, era cea intâĭ pictură a asiluluĭ Elena.

La câțĭ-va pașĭ inainte se afla ridicat un intins pavilion de verdéță la a căruia impodobire contribuiseră lemnele și insușĭ viața de prin prejur. In fundul grațiosuluĭ edificiŭ și in fața șanțurilor era inălțată o estradă pe care se aflaŭ așezate cele 2 fotelurĭ princiare, d'inainte pe o masă eraŭ pregătite, procesul verbal al ceremonieĭ, medaliele comemorative, monede, numĕrul Monitoruluĭ din 19 Iulie, coprindĕnd documentele relative la fondația Asiluluĭ Elena și numĕrul din 27 ale aceleeașĭ lunĭ, coprindĕnd organisațiunea provisorie și sumarul așezemèntuluĭ căruia M. S. Dómna Elena, a bine-voit a-ĭ da inalta sa protecțiune și a-ĭ consacra ingrijirele Séle personale.

De cea-l'altă lature se afla pregătit un altar prin ingrijirea Cleruluĭ Mitropolieĭ ; ghirlande de florĭ și de frunze decoraŭ modesta capelă ; pe acest fund de verdéță se vedea strălucind auritele cărțĭ bisericeștĭ, vesmintele sacre și splendida mitră a Em. Sale Mitropolituluĭ, pe care le purta cuvios S. Sa Păr. Calist insărcinat a sĕvârși serviciul divin in lipsa

---

1) Ibidem.

capuluĭ bisericeĭ naţionale. De asupra altaruluĭ privirile se îndreptaŭ asupra portretuluĭ Mitropolituluĭ Filaret care a ocupat acéstă înaltă vrednicie in anul 1793. Acest Prelat—care dupe drept cuvênt este unul dintre ceĭ maĭ onoraţĭ, manifestase încă trăind cele maĭ părinteştĭ simpatiĭ pentru copiĭ găsiţĭ; prin testamentul seŭ consacrase tótă averea sa aşezămêntuluĭ de o instituţiune care asigura acestor sermanĭ copiĭ facerile de bine ale educaţieĭ şi ale instrucţieĭ. Dând Asiluluĭ copiilor găsiţĭ, sborul ce o generósă iniţiativă individuală nu le putea asigura.

M. S. Dómna Elena a voit să unéscă la ópera sa memoria Venerabiluluĭ Mitropolit Filaret. Spre a se realisa acéstă piósă cugetare de recunoscinţă şi justiţie, s'a căutat şi s'a găsit portretul Em. Sale, care a figurat la ceremonie chiar din ordinul M. S. Dómneĭ.

Pe stâlpiĭ plinĭ de verdéţă carĭ susţinéŭ pavilionul se vedéŭ atârnate cadre represintând vederea viitoruluĭ edificiŭ sub diferitele sale aspecte, cu planurile eşite din creionul şi penalul d-luĭ Lipicer, şi un frumos desen representând imaginea carităţeĭ făcut de d. Storck.

Un alt tabloŭ înfăţişa vedereĭ un pod care va uni délul M-reĭ Cotrocenĭ, cu înălţimea care domină din acéstă parte oraşul Bucuresci, făcut de d. Bonet, inginer de podurĭ şi şosele din Franţa.

Pavilionul — făcut de d-niĭ architecţĭ Benesch şi Hofmann era decorat cu culorile naţionale; imprejur stâlpiĭ purtaŭ lungi stindarde tricolore fâlfâinde.

Inainte de a sosi cortegiul princiar, tóte locurile de a drépta tronului se ocupaseră de d-niĭ Miniştriĭ şi alte persóne de consideraţiune; în stânga tronuluĭ, d-niĭ Agenţĭ şi Consulĭ generalĭ aĭ Puterilor streine; imprejur Membriĭ Adunăreĭ Legislative, a Curţeĭ de casaţiunĭ, aĭ deosebitelor tribunale, ceĭ maĭ de căpetenie funcţionarĭ aĭ diferitelor administraţiunĭ, Arhimandriţiĭ M-reĭ Cotrocenĭ, deputaţiunele cleruluĭ ortodox, aĭ comunităţeĭ catolice, armene şi istraelite; municipalitatea Bucurescilor şi starostiĭ corporaţiunelor Capitaleĭ, deputaţiĭ mahalalelor şi c. l. t. statul major al M. S. Domnitoruluĭ d-niĭ generalĭ aĭ armateĭ şi un mare numer de oficerĭ şi de medicĭ militarĭ aĭ lagăruluĭ de la Colentina şi din garnisóna Capitaleĭ. D-niĭ membriĭ aĭ misiunilor franceze,

militare, financiare, de podurĭ şi şosele figurap intre invitaţĭ o multiume de dame in toalete elegante işĭ aflaseră locurile in interiorul pavĭlionuluĭ, cum şi un mare numĕr de notabilĭ, comercianţĭ indigenĭ şi streinĭ.

La la ora 6 ½ fix bubuitul tobelor oştireĭ anunţă sosirea M. M. L. L. escortate de oficeriĭ statuluĭ major princiar şi de douĕ escadróne de lancerĭ. Poprindu-se pe bulevarduĭ de din afară pe care recunoscinţa poporuluĭ l'a şi decorat cu mele de Bulevardul Elena Dómna, Principele Domnitor şi Principesa Domnitóre aŭ fost primiţĭ sub un arc de triumf de către E. E. L. L. D. D. Miniştriĭ şi d. Prefect al Poliţieĭ M. M. L. L. aŭ fost conduse de d. Preşedinte al Consiliuluĭ pe estradă ce li se pregătise. Cuvioşia Sa Păr. Archiereŭ a adresat M. M. L. L. discursul urmĕtor:

Măria Ta!

«Inîţiativa ce aţĭ luat pentru crearea unuĭ stabiliment de orfanĭ sub inaltul patronagiu al M. V., este una din cele maĭ frumóse probe a simţimintelor de umanitate ce vĕ caracterisă, şi-a pătrundereĭ de poveţile Evangelice de care le practicaţĭ cu atâta generositate; căcĭ, M. V., realisaţĭ prin acésta chiar cuvintele Mântuitoruluĭ nostru care a ḑis. «Lăsaţĭ pruncii să vină la mine» M. V. ce alt faceţĭ? de cât inbrăţişaţĭ pe aceştĭ pruncĭ fără asigurare şi fără protecţiune.

Acéstă frumósă şi umană faptă meritând M. T. tóte laudele, reinviază tot de odată in memoria tutulor şi frumósa suvenire a Vechelor Dómne ilustre ale Ţereĭ nóstre, care nu simţiaŭ maĭ dulce şi maĭ inaltă fericire de cât a sacrifica cea maĭ mare parte din averile lor la nisce fapte de a căror binefacere se bucuraŭ toţĭ de obste şi pe care le vedem incă atât aicĭ in România cât şi in Moldavia existând chiar şi până in ḑilele nóstre, precum posteritatea va vedea şi se va bucura şi de binefacerile acestuĭ stabiliment cu numele de «Elena Dómna». Cât pentru noĭ, Măria Ta, care ca păstor din datorie trebue să ne bucurăm de orĭ-ce faptă şi caritabilă, n'avem de cât a ruga pe cet Prea Inalt să Ve dăruiască o viaţă lungă şi fericită ca să puteţĭ realisa frumósele simţimente inspirate de religiune, prin nisce asemenea fapte filantropice, care să deştepte zelul şi in alte inimĭ de a ve imita».[1])

---

1) Note şi docum. pag. 35—36.

După acésta alocaţiune s'aŭ început rugăciunele obicinuite şi miniştriĭ celuĭ Prea Inalt aŭ chemat binecuvêntarea cerêscă asupra opereĭ «Asiluluĭ Elena».

«Câte-va minute de examen aŭ fost date de M. M. L. L. planurilor aşeḑemintuluĭ desvoltate şi discutate in presenţa M. M. L. L. Principesa Domnitóre aŭ bine-voit a incuviinţa proecteie presentate de d. dr. Davila.

Es. Sa. d. Preşedinte al Consiliuluĭ de Miniştriĭ şi Es. Sa d. Ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ Publice aŭ presentat atuncĭ procesul verbal al ceremonieĭ, M. M. L. L. aŭ pus semnăturile lor asupra celor 2 exemplare, dintre care unul

Medalia comemorativă bătută cu ocasiunea punereĭ pietreĭ fundamentale la Asil faţă şi refiers.

se va păstra în archiva statuluĭ, iar cel-l'alt a fost pus împreună cu obiectele comemorative şi anume: 1) cu medalia comemorativă bătută ad-hoc, 2) cu câte o piesă din monedele timpuluĭ şi 3) actul de fundaţiune al căruĭ conţinut este următorul:

Asyl Elena Dómna

«Astă-ḑĭ Duminică la 29 ale luneĭ Iuliu anul 1862 în ḑilele Mariceĭ sele *Alexandru Ion I* Domnitorul Principatelor unite şi ale Măriei Sale *Dómneĭ Elena*, s'a pus piatră fundamentală a Institutuluĭ copiilor găsiţĭ de sub patronagiul Mă-

riei Selle Dómna numit *Asyl Elena Dómna,* fiind ministru președinte al Consiliului Nicolae Crețulescu, al Afacerilor streine și de Stat, principele Alexandru Cantacusin, al Cultelor și Instruc. Publice Nicolae Racoviță și Inspectore General al serviciului sanitar, Doctor Carol Davila» [1]).

Tóte acestea s'aŭ pus intr'o cutie de aramă, s'aŭ pecetluit îndată cu plumb. In procesul-verbal au avut onórea a fi învitațĭ ca să subsemneze E. E. L. L. D. D. ministri, Cuviosia Sa Păr. Calist, ceĭ maĭ betrânĭ dintre archimandrițiĭ administratorĭ aĭ Mânăstireĭ Cotrocenĭ și d. director al administrațiuneĭ sanitare.

După indeplinirea formalităților, M. S. Dómna, insoțită de M. S. Domnitorul s'a coborit in șantier; acolo Principesa Domnitóre a primit din mâinile meșteruluĭ architect un șorț, simbol al opereĭ laboriόse și caritabile căruia voiesce a se consacra; a incins apoĭ acest șorț de pânză fină brodat de țĕrancele de la Cotrocenĭ. Cutia de aramă conținênd procesul aŭ fost introduse în piatră preparată și făcută ast-fel c :m să priméscă o altă piatră care s'o inchidă și prin ajutorul uneĭ mistriĭ de argint M. Sa a intins pe la inchieturĭ cimentul care pecetluesce pentru tot-de-a-una, punerea celeĭ d'ênttâiŭ pietre la Asilul copiilor găsițĭ.

După dorința exprimată de archimandrițiĭ mănăstireĭ Cotrocenĭ, M. S. Dómna a hotărit ca mistria să se păstreze in Museul Național.

Partea oficială a ceremonieĭ era terminată.

Se scie că Asilul Elena Dómna se află la o mică distanță de palatul de vară de la Cotrocenĭ. Calea pe unde trebuia să trécă M. M. L. L. spre a se duce în grădina Palatuluĭ, se așterne cu năsip. In trecere, Domnitorul și Dómna aŭ găsit înșiruite pe 300 doicĭ, cărora Administrațiunea le incredințase până acum pe copiiĭ găsițĭ și carĭ primiseră o despăgubire de un galben pe lună; fie-care din ele purta pruncul pe care-'l hrănea. In fruntea doicilor eraŭ cele 40 copilițe crescute până acum în Asil, pe care o mână caritabilă il deschise cu generositate; 10 dintr'ênsele eraŭ imbrăcate în costumul românesc pe care M. Sa voesce a l da la toțĭ miciĭ seĭ protejațĭ. Și aci M. M. L. L. aŭ stat sub arc de triumf

1) Ibidem 12.

de verdétă format de 3 arcurĭ, avênd asupră-ĭ cifrele princiare. In astă-cale nicĭ o escortă nu insoţea pe Dómna şi Domnitor; poporul se indesa impregiul lor, cu capul gol şi plin de dorinţă de a privi trăsurile feţeĭ M. S. Dómneĭ. O punte se aruncase peste şanţurile ce incongiurau parcul de la Cotrocenĭ; mulţimea urma de aprópe pe M. M. L. L., care mişcate fórte mult de aceste semne de afecţiune, deteră ordin de-a se lăsa mulţimea de-a circula liberă in grădinele palatuluĭ.

In curtea mănăstireĭ Cotrocenĭ, o galerie conducea la un întins chioşc care era pus pe nisce stâlpĭ eleganţĭ şi de unde unde ochiul îmbrăţişéză un orisont imens. M. M. L. L. se duseră aci spre a asista la veseliele publice: o horă mare se pregătea şi un pluton de artileriştĭ, aştepta să insereze ca să dea foc artificielor pregătite prin îngrigirea E. S. D-luĭ Ministru de Resbel.

In acest interval, archimandriţiĭ administratorĭ aĭ mănăstireĭ Cotrocenĭ, aŭ avut onórea a oferi M. M. L. L. Domnitoruluĭ şi Dómneĭ beuturĭ rĕcoritóre; acéstă graţiósă ospitalitate s'a intins şi asupra celor-lalte persóne aflate faţă. In acest minut corurĭ fórte bine executate, s'aŭ audit in partea grădinelor ce să intind sub chioşc; ele eraŭ cântate de membriĭ uneĭ societăţĭ filantropice compuse din germaniĭ ce locuiesc în Bucurescĭ. M. M. L L. aŭ fost atinse de delicata cugetare ce a inspirat colonieĭ germane ideia de-a se uni cu serbarea fondaţiuneĭ Asylul-Elena.

La 8 $1/_2$ s'aŭ inceput focurile de artificiĭ. Partea cea maĭ insemnată şi care a isbutit fórte bine, reproducea în liniĭ de foc cu culorĭ naţionale, cifra Principeluĭ Domnitor Alexandru Ion I şi Dómneĭ Elena, in josul uneĭ coróne fórte strălucitóre.

La 9 ore, M. M. L. L. însoţite de D. Ministru, casa militară princiară şi escorta, se urcară în trăsură şi porniră spre palatul din Bucurescĭ, în mijlocul uneĭ mulţimĭ nenumerate, care 'ĭ saluta cu aclamaţiunile lor. Domnitorul şi Dómna aŭ aŭ fost adinc mişcaţĭ de primirea ce li s'aŭ făcut de către tóte clasele populaţiuneĭ.

In timpul acesta, serbarea populară îşĭ urma cursul. Un şir de mese incadraŭ pavilionul. Prin îngrijirile cuvioşilor Administratorĭ aĭ M-reĭ Cotrocenĭ, Nilos şi Meletie Cotrocénul, 500 de pâinĭ se împărţiră pe la săracĭ, 500 altele eraŭ pregă-

tite pentru dănţuitorii horei; afară de acestea, 2 buţi mari cu vin eraŭ destupate a repara puterile actorilor dansului naţional. Serviciul pentru distribuţiune se organizase de administraţiunea sanitară şi totul s'a petrecut in cea mai perfectă ordine. De la 9 ore hora forma imensile sale rînduri in mijlocul cărora lăutarii executaŭ cântece populare. La 10 ore unul din aceşti artişti, care aduce aminte prin vioiciunea inteligenţei lor, pe improvisatorii Italieni compusese şi cânta versuri in lauda M. S. Dómnei; refrenul repeta vorbele Elena Dómna şi inălţa la fie-care strofă strigări de ura printre dănţuitori. Nimic nu putea mai bine exprima efectul cel adinc produs in inima poporului prin fundaţiunea M. S. Dómnei Elena, de cât imposanta ceremonie la care el asistase. Hora a incetat tocmai la 5 ore diminéţa.

Oraşul Bucurescï, va păstra suvenirea acestei mari solemnităţi şi ţara intreagă se va uni cu călduroasele doveḑi de devotament şi de recunoscinţă, prin care populaţiunea Capitalei a Principatelor unite, s'a insoţit la opera bine-făcătóre a demnei soţii a capului statului [1]).

După punerei pietrei fondamentale a Asilului, Dómna Elena, pe lângă suma de 32000 lei, ce a oferit din caseta Sa particulară pentru construcţiunea Asilului, a făcut un apel la intréga ţéră, spre a subscri in folosul acestei instituţiuni, cum şi din tóte naţiunile aflătóre aci să grăbesc a-şi depune obolul lor,—după puterile şi voia fie-căruia—pentru crescerea educaţiunea şi instrucţiunea «copiilor găsiţi». Aşa buni-óră găsim pe Epitropul M-rei Cotroceni cu 6300 lei, Archimandritul Grigorie Raduliotu (de la Radu-Vodă) 4725 lei, Policarp Mihailotul 4725, Egumenul M-rei Clocociovul cu 15750 lei, idem Slobozíei 4725, Sf. Apostoli Averkios şi Jitianu Evloghios Simopetritis câte 2205 lei fie-care, Egumenul M-rei Hotăranii 3150, Costache Sturdza 4800 lei, Primăria Capitalei 6000 lei, Neofit Scriban locot. episcop de Argeş 2000 lei, Archimandritul Grigorie superiorul M-rei Mislea 6300 lei. Apoi din Iaşi M-rele: Barboiu şi Buhalniţa câte 780 lei şi 20 parale de fie-care, Trei Ierarhi 1575 lei, Sf. Sava şi Florésca câte 6300 lei, Golia 3150 lei de la d. architect Bureli cari fiind

---

1) Monitorul Oficial No. 169 din 2 Aug. 1869 cf. Note şi doc. relative la Asil. p. 32—39.

trimes in Iaşĭ spre a inspecta lucrările restaurăreĭ Universităţeĭ de acolo, in una din dile a găsit in cutia sa de tutun puşĭ de către cine nu se ştie, 48 galbenĭ saŭ 1536 leĭ [1]).

Apoĭ se face o loterie de unde să maĭ câştigă incă 59480 leĭ. Dómna Elena insă nu se mulţumesce numaĭ cu atât, ci a făcut un apel, fórte călduros către dómnele din Societatea inaltă, ca fie-care dintr'insele prin cercurile lor se contribue in folosul copiilor orfanĭ, nu numaĭ cu banĭ dar cu orĭ-ce obiect al căreĭ produs să servéscă pentru construcţiunea institutuluĭ, iată acel apel:

Dómna mea,

«La tóte naţiunile ómeniĭ sunt aceia ce femeile aŭ voit să fie. Ele sunt mume, ele sunt soţiĭ. Naţiunele cu virtuţĭ marĭ ce fac să le admire istoria sunt fapta femeilor ce se află la inălţimea mareĭ lor misiunĭ pe pămênt.

Naţiunea română, ea insăşĭ, este supusă acesteĭ voinţe a providenţeĭ divine. Ea va fi in viitor aceia ce femeile române vor voi să fie şi nu ne indoim. Ele sunt chemate ca mume, inainte de alţiĭ a lucra pentru crescerea uneĭ generaţiunĭ in viitor; când femeile române vor fi convinse de acest adevĕr, din acea di viitorul Românieĭ este chezăşuit.

Eŭ una, am incredere că mamele române aŭ şi convincţiunea marilor folóse purcese dintr'o asemenea lucrare a lor, aŭ şi tot ce le trebue spre a realisa o asemenea credinţă.

Unele din nenumeratele datoriĭ ce constituesc frumóse minune a femeilor, sunt actele filantropice şi pióse despre care femeile române, aŭ dat tot-d'auna dovedile cele maĭ viĭ.

Asilul Elena Dómna, fondat prin ajutorul Românilor bine voitorĭ. Asil al copilărieĭ nefericite, este inainte de tóte recomandat tuturor mamelor române; rĕmâne ca el să devină fapta lor. «Cunosc gingăşia inimeĭ d-vóstră prea mult, şi-mĭ fac plăcerea a pune asupră-ĭ prea multă speranţă ca să vĕ recomand cu incredere acest Asil al nefericiţilor mlădiţe venite la sórele vieţeĭ, sfiiciόse, tremurânde; părăsite şi surâdând mamelor române şi luĭ Dumnedeŭ singurul lor protector.

Este vorba să se adune micĭ obiecte plăcute, din care

1) Lista donator pag. 46—100.

o parte se vor pune la o lotărie, iar o parte se vor vinde in profitul acestuĭ stabiliment.

Atât natura laudabilă a fapteĭ, cât şi interesul obiectelor eşite cu gingăşie din mâinele dómnelor nóstre române, promit mare isbândă in folosul Asiluluĭ.

Se vor primi cu plăcere nu numaĭ obiecte lucrate de d-vóstră, dar încă orĭ-ce obiect de manufactură.

Vĕ rog Dómna Mea ca asociindu-Vĕ acesteĭ opere de bine-facere să bine-voiţĭ a comunica acésta şi amicelor d-v. Veţĭ avea tot-de-odată bunătatea a Ve insărcina şi cu strîngerea obiectelor ce se vor trimite mie până la sfârşitul luneĭ luĭ August.

Elena.

La acest apel al Dómneĭ, damele române s'aŭ grăbit a corespunde acestuĭ apel, oferind fie-care diferite obiecte. S'a instituit şi lotăria de 5055 bilete, şi care a produs un venit net de 59.480.

Scrisorile M. S. Dómneĭ şi aŭ avut resultatul dorit; damele române s'aŭ grăbit a respândi listele de subscripţiunĭ şi in scurt timp se adună suma de 151.659 leĭ. La 24 Aprilie 1870 avu loc solemnitatea pentru punerea pietreĭ fundamentale a capeleĭ «Elisabeta Dómna». De aicĭ inainte lucrările inaintară repede. Afară de capelă s'aŭ maĭ construit: partea centrală a Asiluluĭ cu coridorul ce pune in legătură cele două aripĭ; două sălĭ de studiŭ, patru dormitóre, o sală de mâncare şi subteranele.

Sub inalta ocrotire a M. S. Regineĭ, Asilul deveni in scurt timp un institut model, luând drept punct de plecare principiul ca fie-care elevă, să se desvolte cu talentele eĭ speciale. M. S. a stăruit tot-d'a una să li se dea elevelor ocasiune a-şĭ incerca talentele, in tóte ocupaţiunile potrivite cu geniul femeiesc.

Cât pentru instructiune in inţelesul maĭ restrins al cuvêntuluĭ n'aŭ avut până la 1881 de cât patru clase primare şi un modest atelier, unde sa inveţa câte-va meseriĭ, iar lucrurile efectuate in acest atelier serveaŭ in parte pentru trebuinţele copiilor.

In anul 1881 Octombre, pe lângă cele patru primare se maĭ infiinţéză şcóla normală după cum vom vedea maĭ departe

Asilul Elena Dómna secția primară și profesională, fațada principală

Personalul dirigoitor al Asiluluĭ

Cel ânteiŭ care a inceput să adune copiĭ găsiţĭ şi orfanĭ a fost Dr. Davila, care a fost ca director şi supraveghetor până la mórtea sa. Primul local al Asiluluĭ unde s'aŭ adunat copiĭ, a fost maĭ intâiŭ în casele sócreĭ séle Sultana Marsil «astă-ḑĭ proprietatea Eforieĭ spitalelor civile de lângă primăria Capitaleĭ- Aicĭ, copiiĭ eraŭ sub supravegherea D-neĭ Coralia Banu. Cum insă copiiĭ orfanĭ aveaŭ necesitate de o îngrijire maĭ bună şi maĭ potrivită cu cerinţele timpuluĭ, s'a găsit de cuviinţă ca să se aducă călugăriţe catolice, iar ca directóre este tot o călugăriţă numită Mater Stanislas; apoĭ D-na Kelemen [1])

In acest timp móre prima soţie a D-ruluĭ Davila, Maria— născută Marsil — şi să căsătoresce cu Ana Racoviţă din familia Golescilor. Atuncĭ se strămută Asilul din casele Sultaneĭ Marsil, in casele sale propriĭ, de pe colina de lângă palatul Cotrocenĭ. Acéstă casă cu locul incongiurător a fost al familieĭ Racoviţă, luat cu embatic de la mănăstirea Cotrocenĭ. De aicĭ încolo, copiiĭ sunt îngrijiţĭ de D-na Ana Davila, în calitate de directóre a institutuluĭ. Acéstă directóre fără salariŭ,—este pentru copiĭ *mamă*, in adevĕratul inţeles al cuvêntuluĭ; de aci D-rul Davila cu nemuritórea sa soţie Ana Davila, a pus pe base solide educaţiunea din Asilul copiilor găsiţĭ. Maria Flechtenmcher într'o conferinţă ţinută la Ateneul român; cu ocasiunea serateĭ filantropice, dată de domnia sa în 1868, în folosul orfanilor, ḑice despre Asil. «Al numi, ar fi de prisos, pentru că nu l am cunósce, căcĭ pare ca fiind fondat de o Româncă, de 7 anĭ de când există acest Asil sunt fórte puţine mume, carĭ s'aŭ dus să-jl visiteze şi să-ĭ admire organisaţiunea sa deosebită şi practică; însă totuşĭ îmĭ voiŭ indeplini o datorie de româncă, atât pentru memoria aceleĭ ce 'l-a fondat (Elena Dómna), cât şi pentru bunătatea ce o face acea blândă şi dulce mamă, *a copiilor ţĕreĭ sale* [2]).

Nimenĭ nu'ĭ dăduse acéstă însărcinare, şi-o luase ia sin-

[1]) Numele acestor directóre 'mĭ-a fost comunicat de D-ra Bransteter, care a fost timp de 30 anĭ maestră de dantelărie fină.

[2]) Maria Flechtenmacher, învĕţământul femeeĭ şi educaţiunea copiilor. Conferinţă (ţinută la Ateneu) p. 7—8 din 1868.

gură; şi nu din simţĕmênt de datorie, nu spre a-'şĭ câştiga pâinea de tóte ḑilele, ci din neastêmpĕrul de a face bine, ışĭ jertfise ea tihna orelor sale de repaus, iubirea către sermanele copile, a făcut'o se ostenéscă şi singură iubirea acestor copile era resplata osteneleĭ eĭ [1]). Acésta este Ana Davila.

Astă-ḑĭ ea nu maĭ este, o intêmplare din cele maĭ fatale a lipsit pe sĕrmanele copile de muma lor. Sufletul eĭ a remas insă in Asil şi iĭ povăţuesce pe ceĭ in viaţă [2]).

Ana Davila a fost otrăvită fără voe, luând in loc de chinină, stricnină, la 13 (25) Ianuarie 1874. Ea este inmormêntată pe colina de lângă Asil. Memoria iĭ va remâne neştórsă pentru copile, care supraveghiază asupra lor din locul de fericire unde este mutată. (Veḑı fotografia eĭ la pagina 125).

Damele române pentru eternisarea memorieĭ sale, 'ĭ-a ridicat prin subscrierĭ naţionale un monument, care represintă pe Ana Davila alăturea cu un copil. Acest monument s'a ridicat in anul 1890 in partea din dos a Asiluluĭ, in faţa capeleĭ pe locul de recreaţie ca vecĭnic să o vadă copilele şi să se inspire de la acea care le a fost mamă duiósă şi inger veghĭetor pentru fericirea lor.

Dupe mórtea D neĭ Davila, locul este succesiv ocupat de D-nele Elena Golescu, Pinel, Ţepeghiose. Tezzia, d-ra Racoviţă [3]), d-na Iacobson, d-na Alesiŭ [4]), şi apoĭ d-ra Schmvaltz. Din aceste d-ne şi d-şóre, D-na Alesiu de şi fată eşită din elevele Asiluluĭ, a fost departe de a imita faptele nemuritóreĭ Ana Davila; ea a distrus o mare parte din archiva Asiluluĭ [5]) Acest fapt m'a impedecat de a culege multe fapte interesante pentru istoria mersuluĭ acestuĭ Institut.

In anul 1875 luna Februarie, eforia spitalelor civile cere să iĭ lase eĭ purtarea de grije asupra Asiluluĭ şi in genere asupra copiilor săracĭ şi guvernul, firesce, se bucură că póte să scape de acéstă sarcină. [6]) Trecerea Asiluluĭ sub administraţia Eforieĭ intră intr'o epocă de desvoltare bine-făcetóre.

Să termina aripa stângă a Asiluluĭ să ḑidesce atât bucătă-

1) I. Slavicĭ op cit p. 26.

2) Ibidem.

3) Note comunicate de D şóra Alvina Braştoter, fostă directórea de lucru manual de la 1 Iulie 1866 până la eşirea sa la pensie.

4) Archiva Asiluluĭ dos. IV, 1881.

5) Informaţiune culésă de la ceĭ in curent cu faptele.

6) I. Slavicĭ op. cit. p. 14 c. Note şi documente relative la Asilul Elena Dómna p. 14-15.

riile ca și spălătoriile lipite de acéstă aripă și să incepe plantațiunile din gradina Asiluluĭ [1]). Tot atuncĭ să crează o clasă normală, cor vocal, desemnul. Conform dorințeĭ generóseĭ fondatóre, în tómna anuluĭ 1865 afară de copilele luate de pe la doicĭ, s'a maĭ primit in Asil, orfanĭ din părințĭ săracĭ copile din părințĭ infirmĭ, orĭ de ale vechilor funcționarĭ publicĭ maĭ ales din capitală și copile de preoțĭ și invețătorĭ, cu familiĭ grele. La aceste se maĭ adaugă 12 copile Ieșene, rămase orfane în urma holereĭ de la 1866, primite în Asil prin grația deosebită a M. S. Regeluĭ Carol. Asfel numerul copiilor așezate în Asil in anul 1869 se urcă la 240 eleve. In anul 1861-63 a fost 40 eleve. In anul 1864 a fost 120 eleve, in anul 1865 135 eleve. In anul 1866, 185 eleve. In anul 1867, 215 eleve In anul 1868, 183 eleve.[2]) In anul 1868, Ianuarie, Eforia spitalelor civile inființéză orfelinatul Sf. Pantilimon strămutând pe copiĭ din Asil, acolo.

Zidirea Capeleĭ

In acest timp, edificiul Asiluluĭ nu era incă complect terminat, căcĭ 'i lipsia o mica biserică unde copilele să pótă merge spre a se inchina in ḑilele de Duminicĭ și serbătorĭ și a se edifica în credința strămoșéscă.

M. S. Dómna Elisabeta visitéză institutul cu de amănuntul și se convinge de lipsurile și scăderile luĭ și, ca și M. S. Elena Dómna, Ia nobila inițiativă de a deschide o listă de subscripțiune pentru facerea uneĭ Capele și se înscrie in fruntea listeĭ cu 12.000 leĭ.

In același timp, adreséză două scrisorĭ: una către Președintele Consiliuluĭ de Miniștri, iar alta către femeile române; le dăm aici in intregimea lor:

Domnule Președinte,

Visita mea la Asilul Elena Dómna 'Mi-a făcut cea maĭ bună impresiune, și voiŭ păstra uă plăcută aducere aminte. Am fost primită de către copile ca o mumă și țiu a le fi muma lor. Cu uă vie satisfacțiune am constatat chipul cum copilele sunt ingrijite acolo, precum și progresele in instrucțiune, carĭ fac a spera că acest așeḑământ, va putea da in-

2). I. Slavicĭ op. cit. 15.
3) Note și documente p. 24—30

stitutrice pentru şcólele de fete. Solicitudinea Mea se concentréză in acest moment in săvîrşirea Asiluluĭ şi in construcţia uneĭ Capele atât de neapărată orĭ-căruĭ aşedămênt, unde trebue să se facă educaţia tinerimeĭ.

Propun dar a se deschide uă subscripţiune spre acest efect, convinsă de nobilele sentimente ale damelor române, nu me indoesc că vor veni să se asocieze cu grăbire la acéstă operă, pe care o pun sub patronagiul Meŭ. Mé pun in capul subscripţiuneĭ cu 12.000 francĭ.

Credeţĭ, Domnule Presedinte, in simţimentele mele de stimă şi de affecţiune.

Elisabeta

Medalie comemorativă cu ocasiunea punereĭ pietreĭ fundamentale a capeleĭ Asiluluĭ Elena Doamna faţă şi revers.

Epistola M. S. Dómneĭ Elisabeta adresată femeilor române

Dómnă !

De la sosirea mea in noua mea patrie, am credut de datorie de a face din şcóle şi din stabilimente de bine facerĭ un obiect de solicitudinea mea particulară. Aşa dar, in visita mea la Asilul Elena Dómna, am constatat cu satisfacţiune progresele simţite in educaţiunea orfanelor adunate din tóte părţile Românieĭ.

Ele m'aŭ rugat să le fiu mumă şi eŭ le-am luat sub scutul meŭ.

Stabilimentul unde ele aŭ aflat un refugiŭ, şi a căruĭ fundaţiune se datoresce insperaţiuneĭ generóse a Principeseĭ Elena, secundate in acéstă operă frumósă prin spiritul de caritate allŭ femeilor române allŭ ţereĭ intregĭ, nu póte rămânea nesăvêrşit. Construcţiunea maĭ ales este indispensabile

Spre a ajunge scopul dorit este de trebuinţă a deschide o subscripţiune, care póte reeşi numaĭ prin concursul tutuor. Deci convinsa de bunele sentimente ale Domnieĭ Tale pentru orfanele nóstre, viŭ a te ruga, Dómnă, să binevoescĭ a te insărcina cu una din listele relative la acéstă subscripţiune şi de a te folosi de tótă influenţa Domnieĭ Tale, spre a o face a circula cu succes in cercul relaţiunelor Domnieĭ Tale.

Convinsă că nu veĭ refusa a te insoţi cu mine pentru realisarea uneĭ intreprinderĭ filantropice, care trebue să fie maĭ vêrtos opera femeilor române, îţĭ mulţumesc de maĭ 'nainte Dómnă şi te rog a primi salutările mele affectuóse.

Elisabeta

In urma secularisăreĭ averilor mănăstirescĭ, se părea că pórta generosităţeĭ romănescĭ va fi inchisă pentru vesnicie; totuşĭ, constatăm cu o deosebită mulţumire sufletéscă că ea continue maĭ departe, cel puţin pentru Asil [1]).

Donaţiunile contribue puternic la desvoltarea acesteĭ frumóse instituţiunĭ, care ia proporţiunĭ colosale aşa in cât, s'a simţit necesitate ca scólele: primară, normală, profesională şi de menagiŭ, care eraŭ concentrate in acelaşĭ local devenit in timpurilé din urmă cu tot insuficient, să se desparte in secţiunĭ cu o administraţiune fie-care a-parte, ceea ce să şi face.

Acéstă despărţire reclama nouí clădirĭ: In anul 1895-96 să construesce un şir de clădirĭ in partea apusană a vecheĭ clădirĭ şi in care să muta secţiunea normală. In partea răsăriténă să construesce tot in acelaşĭ an un alt şir de clădirĭ pentru şcólele: primare şi profesionale. Pentru scóla de menagiŭ, ne fiind locul destul de incăpător de o cam dată rămâne ataşat tot pe lângă secţiunea profesonală până la 1900

1) Vedĭ Donatoriĭ la Asilul Elena Dómna.

când se strămută într'o casă inchiriată in oraș. Se vedem acum desvoltarea ce o ia Asilul.

Progresul Asilului Dómna. Desființarea școlei Centrale de fete și înființarea Ateneul Elisabeta

Asilul Elena Dómna, fiind luat de M. S. Regina sub inalta sa ocrotire, a progresat, ca nicĭ o altă școlă din țară.

Să face un proect de lege pentru instituirea Ateneuluĭ Elisabeta Dómna:

Art. 1.— Să institue pe lângă Asilul Elena Dómna in palatul Asiluluĭ, un Ateneŭ femenin cu divisiunele următóre:

a) Studiele secundare umanitare.

b) Școla normală de gradul I și II.

c) Școla cu direcțiunĭ prefesionale.

d) Ateliere diverse.

Art. 2.— Ateneul iși recruteză scolarele sale.

a) Dintre orfanele Asiluluĭ prin alegere făcută de patronagiul școleĭ, in unire cu consiliul didactic.

b) Dintre bursierele admise in internat prin concurs ca pentru admisiunea la actualele școle centrale de fete conform legeĭ.

c) Dintre elevele primite cu pl tă anuală care nu va trece peste 700 leĭ.

Art. 3.— Bursierele școleĭ centrale de fete din Bucurescĭ vor trece in Ateneul Elisabeta, remânind școla centrală desființată și ne conservându-se separat de cât externatul secundar de fete.

Art. 4.— Personalul didactic al desființateĭ școle centrale, va fi intrebuințat in posturĭ identice la școlele secundare de fete și de băețĭ, afară de aceĭ carĭ având numărul de anĭ de serviciĭ pot fi trecuțĭ la pensiunĭ cuvenite.

Art. 5. - Ateneul Elisabeta va fi administrat de Eforia orfanilor, de patronatul femeilor române, și de consiliul didactic al Asiluluĭ, sub controlul legiuital ministeruluĭ Cultelor și Instrucțiuneĭ publice.

Art. 6.— Elevele din Divisiunea Normală (I și II-lea grad) vor da pe lângă examenul anual, și unul fiind general de *capacitate*.

Cele care vor isbuti a trece acest examen cu note su—

periòre, vor fi inscrise în o anume listă, din care statul va numi in ordinea de merit, învăţătóre şi respective institutóre fără un noŭ concurs.

Să urmărim mersul progresiv al acesteĭ instituţiunĭ in tóte ramurile prevăḑute in acest proect care in acelaşĭ an chiar a luat fiinţă de lege şi să incepem intâiŭ cu şcóla profesională ca cea maĭ veche şi in urmă să ne o upăm de fiecare secţiune in parte.

Şcóla profesională
1878—1896

Şcóla profesională s'a infiinţat pentru elevele care n'aveaŭ aplicare pentru carte.

Incă de la infiinţarea Asiluluĭ să creiase pe lângă dânsul un atelier de câte-va meseriĭ cu scopul bine definit I casă inveţe — copiĭ şi copilele căcĭ la inceput Asilul a fost mixt — câte o meserie; iar al II ca hainele elevelor să fie confecţionate aicĭ. ocupaţiunele principale ale elevelor aŭ fost maĭ cu sémă in bransele croitorieĭ şi ţesetorieĭ şi cele relative la trebuinţele casnice. Inainte de a se infiinţa şcóla profesională propriŭ ḑisă, fetele lucraŭ lucrurĭ de comandă şi in special ţesiaŭ pânză. Până in anul 1879 eraŭ numaĭ 3 clase profesionale şi numaĭ maĭ tărḑiŭ se infiinţéză şi a patra [1]).

In anul 1878 Eforia spitalelor civile prin adresa No. 669, din 3 Februarie, transformă atelierele in şcóla profesională, sub direcţiunea d-şóreĭ Branstetter, care până acum indeplinise sarcina de şefă a atelierelor. Cu primirea materialelor şi cu confecţionările ce aŭ a se face in acéstă şcólă a fost insărcinată d-na Cauget maistră de croitorie iar d-şóra Branstetter işĭ va conserva calitatea de maistră de brăderie fină [2]).

Atelierele de ţesătorie eraŭ instalate in bărăcele, unde fusese spitalul militar Rusesc. La 29 Maiŭ 1882 atelierul de ţesătorie se strămută de la barace in barace construită expres lângă casa intendentuluĭ de aḑĭ, care a costat 2115, leĭ 10 banĭ [3]).

Până acum se intrebuinţa la ţesătorie vechiul sistem de resbóie intrebuinţate in ţară. Direcţiunea Asiluluĭ voind să

1) Archiva Asil. Doss. 1897.
2) Archiva Asiluluĭ Dos. $^{8}/_{78}$.
3) Ibidem Dos. $^{4}/_{82}$.

perfecţioneze pe copile in arta ţesotorieĭ, comandă la Viena un răsboiŭ model, care fu adus la Asil la 5 Februarie 1882. [1]) Apoĭ un răsboiŭ model din Belgia, după care s'a construit aci maĭ multe. [2]) Tot in acest an s'a maĭ comandat in Transilvania un numer de răsbóie. [3]) Sub protecţiunea Măriei Sale Regineĭ, şcóla ĭa un mare avint, e organisată şi admirabil de bine dotată, şcóla ia numele de «Şcóla de ţesut Regina Elisabeta». Renumele acesteĭ şcóle cresce colosal şi autorităţile carĭ aveaŭ necesitate de pânză, făceaŭ act patriotic, că in loc să comande pânză in streinătate, se adresaŭ la Direcţiunea Asiluluĭ

Prefectul de Ilfov comunică Asiluluĭ că comandamentul regimentuluĭ III de Călăraşĭ are necesitate de o mare cantitate de pânză, şi că doresce ca ea să fie comandată in ţară, şi decĭ, face cunoscut Asiluluĭ. Comitetul permanent şi şcóla profesională din Roman, cer modele după resbóele din Asil, cum şi o persónă cunoscĕtóre in ale ţesetorieĭ. Regimentul 27 Dorobanţĭ comandă o mare cantitate de pânxă. Ministerul de Resboiŭ idem, pentru spitalul militar [4]). Asememea şi alte autorităţĭ. Afară de ţesĕtorie se maĭ lucraŭ: broderie fină, croitorie, cusătorie de haine naţionale [5])

Lucrările ce se efectuaŭ in atelierele Asiluluĭ, aŭ atras admiraţiunea tutulor care 'l-aŭ visitat.

Şcóla Profesională e cea d'intêiŭ şcólă din ţara [6]). In anul 1873 cum şi in anul 1880, Eforia ia parte la exposiţiunea din Viena şi Asilul care depindea de dinsa obţine la acéstă exposiţiune:

1) O diplomă de onóre pentru colecţie de costume naţionale, broderiĭ, lucru de mână esecutate de eleve.

2) Medalia de merit pentru lucru de mână, temele elevelor şi programa şcóleĭ.

3) Medalia de cooperaţie comitetuluĭ Asiluluĭ Elena, pentru cooperaţie la colecţia de costume naţionale.

Dintre costumele naţionale lucrate de Asil s'au dat:

1) Un costum M. S. Impărătesei Austrieĭ.

---

1) Ibidem Dos. 4/82.
2) Ibidem Dos. 4/82.
3) Ibidem Dos. 4 82.
4) Ibidem Dos. 4/82.
5) Ibidem Dos. 10/81.
6) Ibidem Dos. 3/80.

2) Un costum Contesei Andrassy, soția cancelarului Austriei·

3) Parte dintr'un costum Principeluĭ Muntenegruluĭ.

4) Parte dintr'un costum d-șórei Ruxandra Jurora, damă de onóre a regineĭ Suedieĭ [1]).

Iată dar pentru ce lucrările efectuate in atelierele Asilului la exposițiunile din Viena aŭ fost clasate in rangul I al lucrărilor femeescĭ [2])

Școla Normală
(1881—1 96)

A existat in Asil un fel de școlă normală inferióră, pentru copilele ce aveaŭ aplicare la invĕțătură. In anul 1881, Octombre, se inființéză școla Normală Superióră, petru formarea invĕțătórelor și institutórelor. Inființarea eĭ s'a făcut tocmaĭ pe principiul enunțat maĭ sus, ca să li se dea elevelor ocasiunea a 'șĭ incerca talentele in tóte ocupațiunile potrivite fireĭ femeescĭ Cursul este de 6 anĭ, și pe lângă care se inființéză și o grădină de copiĭ; complectéză programele de invețămînt și M. S. Regina trimite câte-va eleve la Institutele pedagogice din Germania, și anume la Gotha, spre a forma un personal didactic bine pregătit.

Comitetul diriginte al școleĭ, comite imprudența de a transforma în parte programul școleĭ Profesionale, in cel al Normaleĭ și Ministerul Cultelor, cu adresa No. 14320, din 8 Octombre 1881, aprobă transformarea in parte a programeĭ școleĭ Profesionale, in școlă de invĕțătóre.

Acéstă transformare n'a putut fi de cât daunătóre Statuluĭ, pentru urmetórele motive:

1) Prin desființarea școleĭ centrale de fete și crearea la Asil a 6 clase normale, Asilul va deveni prima școală de lux in țară. Miniștriĭ și aristocrația va căuta să 'șĭ trimită fetele spre a le educa in Asil, unele ca bursiere și altele ca solvente, ĭar locurile rĕmase vacante vor fi rezervate orfanelor, dar aceste orfane trebuiaŭ și ele să fie de familiĭ marĭ și scăpătate, care vor intra in Asil prin protecție.

Prin ridicarea Asiluluĭ la școlă de lux, atât comitetul di-

1) A. G. Gălășescu. Eforii Spitalelor Civile, Bucurescĭ 1900, p. 851—852.
2) Archiva Asilului Dos. 4/80.

Asilul Elena Dómna, Secția Profesională fațada despre Parcul Palatuluĭ Regal

riginte al şcólei cât şi Ministerul Cultelor, aŭ abătut Asilul de la menirea luĭ, căcĭ nobiliĭ seĭ fondatorĭ l'aŭ întemeiat ca să servéscă de adăpost copilelor găsite, saŭ «de cutie», orfanelor, saŭ copilelor de părinţĭ sermanĭ, iar nu pentru fete de aristocraţi.

3) Prin contactul fetelor sărace cu cele bogate, va avea un resultat desastruos pentru cele din urmă.

Odată şcóla Centrală desfiinţată, era firesc ca Asilul să se desvolte conform cu noua sa menire, păstrând însă în parte şi pe cea veche.

Asilul se împarte în 1883 în şase secţiunĭ şi anume:

I) Şcóla pregătitóre saŭ fröbeliană, care avea 31 eleve interne şi 3 externe, copile care n'aŭ trecut încă vîrsta de 7 anĭ.

II) Şcóla primară cu patru clase, cu 186 eleve interne şi 7 externe.

III) Şcóla pedagogică în care se pregătesc elevele pentru cariera de învĕtătóre, înfiinţată în anul 1883, treĭ clase cu 64 eleve interne, însă pentru anul 1885, urma să fie considerate drept clase divisionare ale şcóleĭ Normale divisionare.

IV) Şcóla Normală secundară, curs de 6 anĭ, în care elevele se pregăteaŭ pentru cariera de institutóre urbane orĭ la şcolĭ secundare, cu totul 129 eleve interne şi 7 externe, între care 14 în clasa V-a şi 9 în clasa VI-a.

Programele de studiĭ admise în «Asil» sunt cele oficiale însă aflându-se elevele mereŭ în institut. ele se deprind cu o severă împărţire a timpuluĭ şi materiile se pot preda maĭ desvoltat ca în alte şcolĭ de acelaş grad. Maĭ ales în ce privesce deprinderile practice nicĭ unul dintre institutele din ţară nu puteaŭ să ţie pas cu «Asilul». In deosebĭ, în clasele secundare cursul fiind de 6 anĭ, iar nu de 5 numaĭ ca la şcólele similare, încă de mult s'a dat programuluĭ o desvoltare, la care el în cele-l'alte şcolĭ secundare abea în 1884/85 a putut s'ajungă Pedagogie se preda timp de 3 anĭ, literatura şi filosofia în 2 anĭ, iar din sciinţele exacte în special fisica şi chimia se predaŭ cu o deosebită consideraţiune pentru partea lor practică. De asemenea copilele celor doue clase maĭ superióre, făceaŭ timp de douĭ anĭ de ḑile practică pedagogică în clasele primare şi în şcoala fröbelióna. Ca mijloc de instrucţie poseda întreg materialul didactic necesar: tabele de intuiţie, hărţĭ

şi globurĭ de toate felurile, o frumoasă bibliotecă şcolară, un bogat cabinet de fisică, un laborator de chimie, o colecţie mare de tabelurĭ fisiologice, întregul aparat auxiliar îĭ stătea corpuluĭ didactic la disposiţiune. Corpul didactic al «Asiluluĭ» era alcătuit din 31 persóne parte profesorĭ, parte profesóre şi institutóre dintre care 21 pentru cursul superior şi pentru specialităţĭ.

Dintre directóre avem de remarcat pe d şóra Suzana Schmaltz; în timpul direcţiuneĭ acesteĭ d-şóre, un mare scandal s'a întâmplat; ea afost bătută de câte-va fete din Asil; causele acestuĭ scandal le găsim pe de o parte în caracterul d-şóreĭ, puţin cam violentă, iar pe de altă că sub-directórea, dorind a'ĭ ocupa locul, pune maĭ multe fete ca s'o bată în timpul rugăciuneĭ.

Ministerul anchetéză faptul şi la 26 Februarie, 1887 depărtéză din Asil pe elevele Alexandrina Săulescu, Candrea şi Carpănişénu, care luaseră parte la acest incident [1]). D-şóra Susana Schmaltz în urma acestuĭ fapt regretabil, părăsesce imediat direcţiunea.

D-sa fusese numită ca Directóre la 1 Iulie 1886 în locul d-ruiuĭ Barbu Constantinescu [2]).

Directoriĭ de studiĭ

Directórea Asiluluĭ avea — dupĕ cum am vĕdut atribuţiunĭ pur administrative pe când directorul de studiĭ se ocupa de bunul mers al instrucţiuneĭ copilelor.

Până la 1881 s'alegea un comitet alcătuit din Directorul de Studiĭ, ajutat de douĭ profesorĭ, aleşĭ de conferinţa şcolară [3]). In tot timpul, comitetul avea supravegherea mersuluĭ progresiv al instrucţiuneĭ.

In fie-care Sâmbătă se întrunéŭ în conferinţă şcolară, consemnând într'un proces-verbal progresele realisate şi lipsurile constatate şi care lipsurĭ, atât Directorul de studiĭ, cât şi Directórele eraŭ ţinuţĭ să le aducă în bună stare, iar la sfârşitul anuluĭ se întrunéŭ toţĭ profesoriĭ în conferinţă generală şi se dresa un proces-verbal de către consiliul pro-

1) Arhiva Asiluluĭ Dos. No. 6 din 1887.
2) Arhiva Asiluluĭ Dos. 6/86.
3) Ibidem Dos. 4,81 actul 73.

fesoral, în care iarăşĭ se arătase progresele reălisate cum şi nevoile simţite sub tóte raporturile, căutând ca în anul viitor să se înlăture tóte neajunsurile simţite din anul trecut [1])

O altă parte bună pe care o avea comitetul diriginte maĭ era şi acea, că personalul didactic era recrutat din tot ce Capitala avea maĭ distins şi prin conferinţele săptămânale comitetul diriginte, putea constata care din profesorĭ îşĭ fac datoria în consciinţă şi care din eĭ pot atinge resultatele aşteptate.

Prin aceste mijlóce, Asilul care nu depinde de Ministerul Instrucţiuneĭ de cât numaĭ sub raportul inspecţiuneĭ, ajunge să aibă cel maĭ distins corp didactic din ţéră şi din tot ce Capitala avea maĭ distins şi maĭ meritos. La Asil nu se alegéŭ profesoriĭ pe protecţiĭ pe influenţĭ politice, nepotism orĭ maĭ sciŭ eŭ prin ce mijlóce, ci Eforia se baza numaĭ pe titlurile, capacitatea, metoda didactica şi renumele profesoruluĭ [2]) dar maĭ cu sémă pe resultatele excelente ce le dădea la fie-care trimestru şi sfârşit de an, contrar; era înlocuit. Profesoriĭ ast-fel numiţĭ eraŭ asimilaţĭ cu profesoriĭ secundarĭ [3]). Intre aceştia putem cita pe: Alexandru Orăscu, Dr. Zotu, Dr. Barbu Constantinescu, Dr. C. Istrati, Ion Slavicĭ, Minescu, T. D. Speranţa, I. P. Licherdopol, Florian Crasan, Dr. D. Grecescu, Nicolae Popescu (actualmente pensionar şi Director al cancelarieĭ Senatuluĭ) Bianchi pentru musică, Sava Henţia pentru pictură, Pop pentru xilografie, Dinicu pentru vióră etc. cărora le cerem iertare dacă numele lor ne scapă pentru moment din memorie.

Dintre toţĭ aceştia, profesorul de pictură avea reşedinţa în Asil, aşa că d. Henţia a fost un adevĕrat mentor al copilelor în acéstă branşă timp aprópe de 10 anĭ. El însoţia pe copile la băĭ şi prin excursiunĭ, unde le deprindea cum să ia schiţe după natură în diferite genurĭ: pictură în uleiŭ; aquarele, fusin.

Nu cunosc o singură şcólă din ţéră,—afară dór de cea de Belle-Arte — care să posede maĭ multe tablourĭ, în diferite genurĭ, numaĭ graţie zeluluĭ neobosit a luĭ Sava Henţia.

Mulţĭ aŭ fost profesorĭ bunĭ la Asil, dar frumóse aŭ fost

1) Vedĭ procesul verbal din 9 Iulie 1879 Ibidem Dos. 3/80.
2) Arhiva Asiluluĭ Dos. 6/1880.
3) Ibidem Dos. 4/80.

şi resultatele dobândite. Şcóla normală a Asiluluĭ devenise cu ast-fel de profesorĭ cea dintâiŭ şcólă din ţéră, căcĭ fetele din Asil reuşiaŭ cele dintâiŭ la examenele de capacitate pentru învĕţătóre şl institutóre.

O atare selecţiune de profesorĭ va rĕmâne ideală pentru şcóla românéscă.

Asilul sub controlul Ministeruluĭ Cultelor

In anul 1882 Asilul trece de sub administratiunea Eforieĭ Spitalelor Civile sub cea a Ministeruluĭ Cultelor 1) consecinţa să vede imediat. Ministerul de acum înainte numesce pe profesorĭ conform legeĭ învĕţământuluĭ secundar şi nu se maĭ recutaŭ profesoriĭ ca în timpul eforatuluĭ, recrutare, care după cum am spus ăa rămânea ideală în analele invetământuluĭ românesc. Ministerul Cultelor cel dintâiŭ lucru care îl face este că desfiinţéză şcóla centrală de fete şi urma firesce acum. ca copilele bursiere solvente şi semi solvente să vină a'şĭ continua cursurile la Asil; aşa în cât, de acum înainte Asilul va deveni o şcólă de lux de prima ordine, luând o desvoltare neasceptată dar prin acest fapt Asilul este abătut de la adevĕrata luĭ menire.

Pentru aceste motive Ministerul Cultelor a trebuit să facă nouĭ clădirĭ pe lingă localul asiluluĭ, aşa că în aniĭ 1895/96 construesce de ambele părţĭ ale asiluluĭ şi anume în partea apusénă o clădire compusă din 17 camere cum şi alte dependinţĭ în care să strămută şcóla normală, iar pe lângă vechea clădire să maĭ construesce încă un alt numĕr tot aşa de mare în care rĕmân secţiunea primară şi profesională. Aceste clădirĭ cum şi alte amenajărĭ ulteriĭóre aŭ costat pe Stat suma de 1.130.853 leĭ şi 71 banĭ 2).

In 1896 d. Petre Poni pe atuncĭ ministru al cultelor şi instrucţiuneĭ publice separa secţiunea normală, dêndu-ĭ o administraţie aparte, punênd'o sub direcţiunea d-şóreĭ Elena Busnea 3) remânênd ca secţiunile primare şi profesionale să fie conduse de d-ra Zoe Grant. D-ra Busnea stă în calitate de directóre şi profesóră la secţiunea normală a asiluluĭ Elena Dómna,

1) Arhiva Asiluluĭ Dosar 8/82 adresa Ministernluĭ Cultelor No. 4973 din 20 Aprilie 1882 div. şc.
2) Vedĭ situaţiunea generală a clădirilor la Ministerul Cultelor.
3) Archiva asiluluĭ. Adresa minister. Cult. No. 9658 din 30 Sept. 1896.

până in anul 1899, când este transferată din noŭ la Iaşĭ, tot in calitate de directóre şi profesóră la şcóla normală de acolo. In locul d-sale este numită ca directóre d-şóra Margareta Miller Verghi, care conduce institutul şi astădĭ.

Programu şcóleĭ este aceiaşĭ ca şi la şcólele normale de fete, pe lângă care se maĭ predă şi lucrul manual. Elevele absolvente in urma depunereĭ examenuluĭ de capacitate li-se eliberéză diploma în puterea căruĭa se numesc invăţătóre titulare; in cadul când n'aŭ vârsta reglementară rĕmân in asil ca pedagóge la secţiunea primară. Numérul elevelor este de 220, care trebuie să urmeze cincĭ anĭ cursurile şcóleĭ. Dacă se intâmpla ca una saŭ maĭ multe eleve să nu pótă avea aptitudinĭ pentru a termina cursul, atuncĭ sunt trecute la secţiunea profesională.

Mersul secţiuneĭ normale a fost satisfăcător, in aniĭ de când s'a separat.

Seriile de absolvente cu diplomă aŭ fost: 17 diplomate in 1897; 28 in 1898; 16 in 1899 şi 22 in 1900.

Corpul didactic este alcătuit din 15 persóne: profesorĭ, profesóre, maistre de lucru manual, musică vocală, gimnastica. metoda fröbeliană, desemn şi caligrafie, cum şi vióra.

Personalul administrativ şi de serviciŭ se compune din 13 persóne.

Localul secţiuneĭ normale coprinde: 2 cancelariĭ, 5 sălĭ pentru clasă, 3 pentru meditaţie, 4 pentru dormitóre, 1 sală de pictură, una pentru garderobă şi una pentru sufragerie, total 17 camere.

Ca disciplina şi educaţie se maĭ păstréză incă tradiţiunile nemuritori lor soţĭ Davila.

Şcóla primară şi profesională
1896 — 1902

Numĕrul cel mare de specialităţĭ ce să infiinţară pe lângă şcóla profesională, s'aŭ desfiinţat cu timpul cum aŭ fost:

a) Arta săpătureĭ in aramă *cu aqua forte*,

b) Stenografiia,

c) Xilografia,

d) Pictura pe porţelan şi faianţă,

I. P. Licherdopol.

Fost profesor la Asil

e) Ţesetorie (desfiinţat în urmă pentru motive de sănătate) şi,

f) Cultura gândacilor de mătasă.

Astădĭ in şcóla profesională se predaŭ:

a) Croitoria pentru dame,

b) Lingeria,

c) Dantelăriĭ fină,

d) Tricotagiul.

e) Broderia artistică şi,

f) Pictura in uleiŭ in acuarele şi fusin:

Actuala directóre d-ra Zoè Grant, păstréză cu fidelitate tradiţiunele mult regretaţilor soţĭ Davila d-sa fiind secundată de d-ra Aspasia Ţintulescu în calitate de sub-directóre. Ambele pun un interes deosebit pentru educaţiunea şi instrucţiunea copilelor. D-ra Ţintulescu este ea însuşĭ elevă a soţilor Davila. Programele şcólelor: primare şi profesionale sunt identice cu ale celor l'alte şcolĭ similare din ţară.

La finele fie căruĭ an şcolar să aranjéză o exposiţiune în localul şcóleĭ, din lucrările efectuate de fete în şcólă, în cursul anuluĭ.

Am avut ocasiune să visitez în câţĭ-va anĭ d'arêndul aceste exposiţiunĭ şi cu o românéscă mândrie am constat progresele realisate; absolventele secţiuneĭ profesionale după obţinerea diplomeĭ, acele care aŭ părinţĭ saŭ rude se duc în familie Orfanele însă continua a rămênea maĭ departe în asil. Dacă unele din eleve nu aŭ aptitudine pentru nicĭ o branşă. din meseriile care se predaŭ în şcólă sunt trecute în şcóla de menaj, despre care vom vorbi maĭ departe.

Numerul elevelor din aceste secţiunĭ actualmente, se ridică la 221.

Personalul didactic se compune din 14 profesorĭ şi profesóre, 3 învețătóre la secţia primară, 6 maistre pentru atelierul de confecţiĭ, o maistră şi o ajutóre pentru pictură şi 16 persóne pentru personalul administrativ şi de serviciŭ. Totalul personaluluĭ didactic administrativ şi de serviciŭ este de 48.

Totalul sufletelor din acéstă secţie este de 269.

O derectóre însărcinată cu menţinerea disciplineĭ şi educaţiuneĭ şi o sub-derectóre, ajutate de 14 pedagoge, tóte foste eleve ale Asiluluĭ.

Un director de studiĭ ajutat de consiliul profesoral [1]).

Intreg institutul era sub directă şi neadormită supraveghere a D-luluĭ General Carol Davila ca epitrop delegat, din partea Ministeruluĭ Instrucţiuneĭ Publice, funcţiune care o păstrézâ până la 1884, August 26, când îşĭ dă obştescul sfârşit.

Şcóla fröbeliană de pe lângă şcóla normală este înfiinţată de Eforie încă din anul 1880, unde se aplicaŭ cele maĭ nouĭ metóde pedagogice şi aŭ avut cele întâiŭ aplicaţiunĭ în Asil şi în şcóla specială fondată de Eforie [2]).

In 1882 să introduce şi cursul de vióră obligator pentru clasa IV şi V, curs predat de d-l Dinicu [3]).

In acest scop Ministerul Cultelor, aprobă cumpărarea a 24 vióre pe preţ de 50 leĭ una cu tocul, córdele şi arcuşul lor [4]).

Luând drept punct de plecare principiul ca fiesce-care elevă să se desvolte potrivit cu talentele eĭ speciale, M. S. Regina a stăruit tot-d'auna să li se dea elevelor ocasiune de a'şĭ încerca talentele în tóte ocupaţiunele potrivite cu geniul femeesc; în acest scop să înfiinţéză «Ateneul Elisabeta».

„Ateneul Elisabeta"

Are de scop desvoltarea talentelor speciale ale elevelor. In acest scop se introduce in Asil, cea maĭ intinsă cultură a musiceĭ vocale şi instrumentale, desemnul, pictura în acuarele şi uleiŭ pictura pe porţelan, culórea fotografiilor, construcţia de florĭ artificiale, Xilografia, săpătura in aramă prin aqua forte, stenografia, modelarea şi in cele din urmă tesătoria; să stabilesce principiul ca fiesce-căreĭ eleve să i se dea ocasiune de a se desvolta maĭ ales in direcţiunea care'ĭ convine.

La acéstă şcóla primesc instrucţiune tóte elevele cu óre-care vocaţiune; iar acele, care arată vr'un talent special hotărât ajungênd la o vârstă maĭ inaintată sunt despensate de ale-l'alte studiĭ, spre a se putea devota pe deplin specialităţeĭ

---

1) I. Slaviciĭ op. cit. p. 16—19.
2) Archiva Asiluluĭ Dos. 3/1880.
3) Archiva vedĭ adresa Ministeruluĭ No. 11.534 şi 11.773 din 1 şi 15 Noembre 1896.
4) Achiva idem Dos. 8/82.

pentru care aŭ vocaţiune. Maĭ multe dintre eleve aŭ primit instrucţiune specială în piano, 4 in musica vocala şi alte 4 în desemn, pictură, xilografie şi modelare. Aŭ fost trimise câte-va in străinătate spre a se perfecţiona in pictură, una la Paris şi 2 la München [1]).

Ce este drept dacă s'a dat câte-va resultate, apoĭ acestia aŭ fost maĭ cu sémă in pictura cu uleiŭ, iar cât pentru xilografie' săpătură in aramă prin aqua forte, pictura de porţelan şi faianţă, resultatele dobândite aŭ fost invers proporţionale cu sumele cheltuite şi deci catedrele acestea aŭ fost desfiinţate; nu maĭ vorbim de cultura gândacilor, cântarea cu clavirul, cloşca artificială, cu care voia să scótă puĭ în mod artificial. Tóte însă cu timpul s'aŭ desfiinţat. A rĕmas deci chestiunea ca, copilele care n'aŭ aptitudinĭ pentru carte să trécă spre a inveţa o meserie óre-care. In 1896 se divisézâ Asilul in sectiunĭ cu administraţiĭ aparte.

Şcóla Normală
1896—1901

Am vedut că Asilul sub Eforie dăduse resultate strălucite, graţie solideĭ sale organisaţiunĭ şi recrutăreĭ corpuluĭ didactic. Cu trecerea Asiluluĭ sub administraţia Ministeruluĭ Instrucţiuneĭ a fost pus pe acelaşĭ picior cu şcolile similare.

Cu mórtea D-ruluĭ Davila (1884, August 26) Asilul perde pe cel maĭ puternic sprijin, pe părintele sĕŭ; Ministerul revine în urmă asupra reinfiinţăreĭ şcoleĭ Centrale, remânând ca Asilul să méargă pe drumul indicat de nobilele fondatóre. Numĕrul cel mare al donaţiunilor primite, aŭ avut ca resultat cresce.ea numeruluĭ copilelor, personaluluĭ didactic, administrativ şi de serviciŭ pe de o parte, iar pe de alta localul devine in urma acesteĭ cresceri, insuficient.

Asilul Elena Dómna
Secţia de Menagiu

Nimenea nu-şĭ putea inchipui că modestul orfanotrofion din casele Sultaneĭ Marsil de lângă primăria Capitaleĭ adĭ proprietatea Eforieĭ spitalelor civile, va lua o desvoltare aşa de frumósă.

1) I. Slavicĭ op. cit. 16—17.

Directorul acesteĭ instituţiunĭ nemuritorul dr. Davila, omul cel maĭ energic, care n'a pregetat nicĭ o dată, când era vorba de muncă şi sacrificiĭ; căcĭ pe cele cu lipsă le implinea, pe cele ce nu eraŭ, şi nevoe se simţea prin stăruinţe şi dragostea luĭ de muncă, le înfiinţa.

Desvoltarea mereŭ crescêndă a Asiluluĭ sub protecţia tutelelor a Majestăţeĭ Sale Regineĭ, sub neadormita supraveghere

Arhiereul Calist donator la Asil

a d-ruluĭ Davila şi a dragosteĭ materne a demneĭ sale soţiĭ Ana Davila pentru acéstă instituţiune n'a putut de cât să progreseze. Asilul sub soţiĭ Davila ajunsese cea întâĭ pepinieră de cultură pentru tinerele copile nu numaĭ ofane dar şi pentru copilele ómenilor cu dare de mână din tótă ţéra. Miniştriĭ îşĭ trimeteaŭ aicĭ copilele ca să-şĭ priméscă educaţiunea! ocupând locurile copilelor orfane. Ce greşélă!

Cu mórtea soților Davila și cu ocasiunea trecereĭ Asiluluĭ de sub administrația Eforieĭ spitalelor civile sub acea a ministeruluĭ de culte, Asilul suferă însemnate modificărĭ, și pe alocurea chiar scăderĭ. Incepe a reveni la starea-ĭ de maĭ înainte, fiind considerat tot ca «Asil» și nu-l maĭ priveaŭ prin acea prismă de care am pomenit până acum.

Pentru aceste motive în anul 1894, se desparte Asilul în 2 secțiunĭ: «primară și profesională» și «secțiunea normală». Copilele însă care nu puteaŭ să învețe nicĭ carte, nicĭ o profesiune trebuiaŭ firesce, conform legilor în vigóre să fie excluse; dar dacă copila era orfană trebuia s'o arunce pe drumurĭ? acésta nu se putea. Urma decĭ ca să se înființeze o școlă, unde să 'șĭ pótă desvolta fie care copila aptitudinele pentru care avea predilecțiune.

In anul 1898 Aprilie 1, d. Spiru Haret, pe atuncĭ ministru cultelor și instrucțiunĭ publice studiază de apróape cestiunea și ia înțelépta si umana disposițiune să înființeze pe lângă Asilul Elena Dómna, o a patra secțiune complimentară pe lângă cele treĭ deja existente, numită «secțiunea de menagiu». La 30 Maiŭ acelașĭ an, se publică și regulamentul după care trebuia să se conducă școla și care dispune:

Secțiunea de menagiu se va popula (art. 2).

a) Cu orfanele școleĭ primare rĕmase douĭ anĭ repetente și cu cele eliminate pentru rea purtare;

b) Cu orfanele școleĭ profesionale carĭ n'aŭ aplicație pentru nicĭ una din specialitățile ce să predaŭ în acésta cum și cu acele eliminate pentru purtare;

c) Cu orfanele ce le admite autoritatea școlară de a dreptul în acéstă secție.

Externe nu se admit (art. 3).

Acéstă secțiune are de o cam dată 5 speciailtățĭ și anume: bone, servitóre superióre, servitóre, bucătărese și spălătorese.

Bonele vor putea da noțiunĭ exacte despre obiecte și lucrurĭ în mod intuitiv, alfabetul și silabisirea, calculul mintal, potrivit cu vîrsta copiilor. Ele vor maĭ sci să facă și să întrețină rufăria și îmbrăcămintea copiilor.

Pentru instruirea și deprinderea elevelor ce se destină a deveni bone, se vor admite 30 copiĭ solvențĭ, băețĭ și fete de vêrsta de 2 jum. până la 6 anĭ jum.

Servitóre superióre (femm s de chambre) Acestea vor sci să ingrijéscă apartamentul stăpâneĭ, să coafeze, să facă să intreţină rufăria, vor conjecţiona, repara şi improspĕta tóletele, vor sci să spele lucrurĭ fine ca: batiste, dantele etc.

Servitóre (bonnes à tout faire) pentru ingrijirea caseĭ in g nere, vor cunósce bucătăria simplă şi serviciul meseĭ.

Bucătărese. Acestea vor sci bucătăria simplă romănéscă, franccză şi germană, şi dacă se vor găsi eleve cu disposiţiĭ pentru acéstă artă, li se va preda bucătăria complicată, ca: pateurĭ, torte, ingheţate, etc.

Spalătorese. Acestea vor sci să spele de la lucrurile cele maĭ simple până la rufăria de lux şi spălătoria ḑisă à neuf (art.) 5.

Cursurile vor fi de 4 anĭ; 2 anĭ preparatoriĭ in care elevele vor trece prin tóte specialităţile, după sistemul rotaţiuneĭ şi 2 anĭ pentru specialisare (art. 6).

Afară de specialităţile anunţate maĭ sus se maĭ predaŭ elevelor limbele: română, franceză şi germană in mod practic, calculul, religia, economia domestică, lucrul şi metoda fröbeliană. Orele de studiŭ sunt 2 pe ḑi, de la 2—4 p. m. Examenele anuale se daŭ numaĭ pentru studiŭ. Cel de specialităţĭ insă se dă la finele celor 4 anĭ in presenţa uneĭ doamne delegată de minister, liberânduli-se câte un certificat de aptitudinĭ (art. 12).

Absolventele şcóleĭ

După ce elevele aŭ obţinut câte un certificat de absolvire, direcţiunea şcoaleĭ are grijă să găséscă case unde acęle eleve să obţiuă locurĭ la stăpânĭ, unde să fie bine tratate. Salariul il hotărăsce direcţiunea şi care va fi proporţional cu profesiunea şi calităţile recunoscute ale eleveĭ. (art. 13).

Când absolventa şcóleĭ de menagiŭ ar fi silită să părăsescă casa stăpânuluĭ in primiĭ douĭ anĭ: a) pentru caḑ de bólă, b) impovărare de serviciŭ saŭ maltratare din partea stăpânuluĭ, ea va putea fi găsduită in şcólă, plătind un leŭ pe ḑi pentru intreţinere până la găsirea altuĭ loc. (art. 14).

Când şcóla va implini 4 anĭ, se va stabili o serie de taxe ce vor plăti persónele care ar dori să angajeḑe in serviciul lor absolvente de ale şcóleĭ (art. 15).

Aceste taxe se vor versa la casa de economie și consemnațiunĭ pentru a crea un «fond al școleĭ» ce va servi pentru înființarea de trusou și așternutul elevelor băgate la stapân [1]). Numerul elevelor este de 30 și 10 copiĭ solvențĭ.

Personalul didactic al școleĭ.

Școla de la înființarea eĭ a fost pusă sub direcțiunea d-neĭ Reghino Roth. D-na Olga Căpitanovicĭ predă limbile: francesă și germană; iar d-na Elena Mihail Demetrescu, limba română. D-l Spiru Haret, actualul ministru al Cultelor și Instrucțiuneĭ Publice, atât de zelos pentru bunul mers al instrucțiuneĭ româneșcĭ, n'a uĭtat nicĭ școla de menagiŭ înființată de domnia sa încă din rîndul trecut. In tómna anuluĭ 1900, d na Elena M. Demetrescu, a fost trimisă de Ministerul Cultelor, pentru a studia organisarea școlelor de menagiŭ din Elveția. După o ședere de treĭ lunĭ și jumetate la Geneva, Zürich și Bàle, a presintat d-luĭ ministru Haret un raport detailat asupra școlelor de menagiŭ.

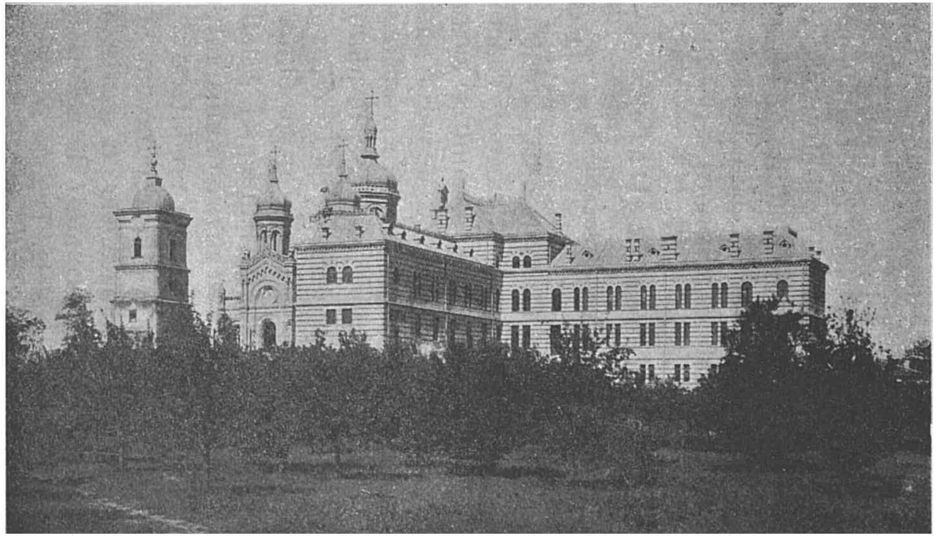
C'un asemenea personal bine pregătit, școla nu póte de cât să progreseze.

Copilele orfane după absolvirea cursurilor.

In urma celor expuse până acum, se impune o întrebare de o extremă delicateță și care până astă-ḑĭ a remas încă neresolvită și anume: cunoscută fiind constituirea școleĭ, ca fetele după absolvirea cursurilor normale orĭ profesionale să părăséscă institutul spre a fi înlocuite cu altele, ce se fac în acest cas fete orfane de părințĭ și fără rudeniĭ de aprópe orĭ de departe? Cât timp a trăit d rul Davila s'a îngrijit ca fiecare absolventă să'șĭ aĭbă rostul eĭ bine definit în societate.

Absolventele școleĭ normale, se rânduiaŭ ca învĕțătóre orĭ institutóre; când nu puteaŭ fi tóte plasate, direcțiunea Asiluluĭ se adresa nu numaĭ prefecților, ci chiar și institutelor culturale din Transilvania și Bucovina, că dacă aŭ necesitate de învĕțătóre, institutóre orĭ menagere, să se adreseze la Asil și prin acest mijloc tóte absolventele eraŭ plasate [2]).

1) Veḑĭ „Monitorul Oficial" No. 52 din 7 Iunie 1898.
2) Archiva Asiluluĭ. Dos. No. 4 81.

Internatul Teologic

Mulţĭ dîn pioşiĭ donatorĭ aŭ lăsat fondurĭ la Asil pentru «măritiş de fete orfane», dar aceste fondurĭ eraŭ insuficiente, ca să satisfacă tóte cerinţele [1]. Pe unele din fete direcţiunea le dădea in adopţiune la familiĭ recunoscute ca oneste şi cu condiţiunĭ precise.

Dar cu fetele orfane cum proceda direcţiunea?

D-rul Davila 'şĭ avea sistemul sĕŭ «de a face loc altor copile» sistem cunoscut de tótă lumea, care dădea adese-orĭ resultate triste.

Actuala directóră domnişóra Zoe Grant—ca mamă a copilelor, a mitigat acest procedeŭ: absolventele cu desăvêrşire orfane, sunt ţinute in atelierele institutuluĭ, până când ele pot păsăsi institutul in condiţiunile cerute de societate.

Aceste fapte lăudabile fac onóre d-reĭ directóre.

Panteonul Asiluluĭ.

Donatorĭ şi donaţiunĭ.

Am veḑut, că Asilul Elena Dómna işĭ datoresce fiinţa şi existenţa sa, exclusiv piosităţeĭ şi carităţeĭ românescĭ, la care aŭ maĭ contribuit şi parte din streiniĭ ce locuiaŭ aicĭ, ca: grecĭ, nemţĭ, ovreĭ, armenĭ, etc. şi ale căror nume vor fi trecute in «cartea de aur» a generosităţeĭ românescĭ.

Mulţĭ din pioşiĭ donatorĭ, aŭ venit in ajutorul orfanilor cu sume marĭ; Eforia Spitalelor Civile,—drept recunoscinţă către memoria lor- luase lăudabila disposiţiune, de a le face portretele, spre a fi aşezate in Panteonul Asiluluĭ. Din nefericire insă, disposiţiunea a fost aplicată numaĭ într'o mică parte.

Cel ce scrie aceste rindurĭ, a creḑut de a sa datorie ca făcênd istoricul Asiluluĭ, să facă cunoscut urbi orbi, nu numaĭ donaţiunele ci şi fotografiele cu scurte notiţe biografice; ca, ast-fel lumea cunoscêndu-ĭ de aprópe şi vĕḑându-le faptele, să le imiteze exemplele. Trebue să mărturisim, că in timpurile trecute aplicarea de a dona bisericeĭ orĭ şcóleĭ, exista aprópe in sufletul fie-caruĭ om. Dacă astă-ḑĭ pare a se maĭ fi imputinat focul sacru, care decidea pe bĕtrâniĭ noştri să testeze pentru biserică şi şcólă, acésta provinea: *a)* din causa grelelor imprejurărĭ prin care am trecut; *b)* din indiferenţa

---

1) Veḑĭ biografiele donatorilor Asiluluĭ.

unora; *c*) incapacitatea altora; *d*) lăcomia multora şi in fine din socotinţa greşită de a contopi averile donate cu averea generală a Statuluĭ, ne maĭ avêndu-şĭ fiinţa lor proprie. Prin acésta se deturnaŭ de la adevĕrata lor menire şi acésta o făceaŭ tocmaĭ aceĭ insărcinaţĭ a intreţine focul sacru, şi de a cultiva pornirile generóse şi patriotice, contribuind ast-fel, mări neincrederea publică.

D-l Spiru Haret, neobositul ministru al Cultelor, insufleţit de sincera dorinţă pentru a reda bisericeĭ prestigiul de care are atâta nevoe, studiind cestiunea in complexul eĭ, infiinţéză «Casa bisericeĭ», a căreĭ menire intre altele o are şi pe aceia, de a redeschide pórta generosităţeĭ româneşcĭ.

Astă-ḑĭ pioşiĭ donatorĭ, cărĭ ar dori să'şĭ sacrifice o parte din avutul lor pe altarele: bisericeĭ orĭ şcóleĭ, pot fi pe deplin incredinţaţĭ că testamentele lor vor fi executate adlitteram, că voinţa lor va fi legea, legea supremă, naintea căreia se va inchina, până şi puterea legislativă: Parlamentul.

Acestea ḑise, să continuăm cestiunea donaţiunilor şi donatorilor la Asilul «Elena Dómna».

Via Brâncovenéscă.

Donaţiune făcută de M. S. Regele Carol I.

Locul cunoscut aḑí sub numele de «Via Brâncovénuluĭ»,— proprietatea asiluluĭ Elena Dómna,—a făcut parte in vechime din moşia Lupescilor, fostă proprietate a monăstireĭ Sfinta Troiţă a Raduluĭ Vodă [1]).

La anul 1744, Noembre 25, Marele ban Grigorie Greceanu, dorind a avea o grădină in care să planteze vie, «dă zapisul luĭ, la mâna egumenuluĭ ot monăstirea Radu Vodă, cum să se scie —ḑice marele ban— că am poftit pe sfinţia sa (pe egumen) de mĭ-a dat un loc de grădină, pe luncă pe pământul sfinteĭ monăstirĭ (cu embatic) şi pentru a se şti ca acest loc este al monăstireĭ, iar nu al meŭ [2]). Acéstă grădină este de 9 hectare şi 2093 ariĭ saŭ 18 pogóne şi 596/1296 stj. pătraţĭ [3]).

---

1) Veḑĭ satul Lupescĭ.

2) Colecţia de documente a venerabiluluĭ domn St. Greceanu.

3) Harta hotărniciеĭ moşieĭ Lupescĭ, pag. 37. Biuroul documentelor din ministerul Domeniilor.

Familia Greceanu, stăpânesce acéstă grădină până la 1792 Februarie 1.

Venind Mavroghene pe tronul Țăreĭ românescĭ, cronicarĭ ne spun că acest domn s'a arătat protector și generos către popor ; iar către boerĭ despreţuitor şi tiran [1]. El spunea adesea orĭ,—ca să'şĭ rîdă de boerĭ și călugărĭ,—că viséză lucrurĭ înfricoşate în timpul nopţeĭ şi ca să'şĭ îndepărteze visele ruga pe boerĭ, mitropolit, episcopĭ şi egumenĭ, ca să iĭ dea câte ceva parale spre a'şĭ alunga visele urâte. Este cunoscuta păţania bogatuluĭ boer Băltăreţul, pe care Mavroghenĭ era să'l arunce jos din turnul Colţeĭ şi din care nu scăpa de cât cu o ingeniósă minciună [2].

Intre boeriĭ care suferiseră năpăstiile luĭ Mavroghenie a fost şi N. Brâncoveanu. El ne spune : «că fiind în ḑilele luĭ Mavroghene stenahorist, ca să implinéscă o sumă de banĭ, fără de nicĭ un fel de dreptate şi de pricină, vrând ca să maĭ ĭa şi de la mine, dupé cum a luat cu sălnicie şi cu închisorĭ, sume de banĭ de la tótă boerimea şi de la tótă ţara, am luat de la maĭ sus numitul meŭ ver Scarlat Greceanu 6750 talere pentru care ĭ-am dat moşia Tătăranĭ din sud Prahova.

N. Brâncoveanu, dupe ce a fost prădat de o mare sumă de către Vodă Mavroghene, este exilat la Arnăutkioĭ şi dupe mórtea luĭ Mavroghene, întorcându-se în ţară, stăruesce prin Mateĭ Fălcoianu ca să i se dea moşia îndărăt, căcĭ ḑicea că ĭ-a dat'o pe un preţ prea mic. Scarlat Greceanu, proprietarul moşieĭ refuză. Cestiunea ajunge la Divan şi Mihail Constantin Vodă Şuţu iĭ împacă ; primesc ḑice N. Brâncoveanu spre desăvêrşita mea mulţumire (bine înţeles ca drept despăgubire) grădina ce o are dumnéluĭ *în mahalaua Cărămidarilor pe apa Dâmboviţeĭ cu tóte ce se afla îngrăditura eĭ jur împrejur şi cu tóte nămestiile câte sunt făcute pe tot locul acesteĭ grădinĭ*, care grădina este pe locul monăstireĭ Raduluĭ Vodă [3].

Din cuvîntul nămestiĭ, case de locuit — cum obicĭnuiau boeriĭ să'şĭ facă case, crămĭ, grajdurĭ, etc. Brâncoveanu devenit proprietar, de sigur că va fi mărit aceste case de óre-ce documentele posterióre, vorbesc de: «casele Brâncovenuluĭ [4].

---

1) Dionisie Fotino, Ist. Dacieĭ II, pag. 174—175.
2) I. Ghica, scrisorĭ (veḑĭ articolul Băltăreţul).
3) Veḑĭ condica moşieĭ Stolnicĭ I. Bălaciu, colecţie de documente a d-luĭ Ştefan Greceanu.
4) V. A. Urechiă, Istoria Românilor II, pag. 202.

Din acest document vedem că la 1791, vechiul sat Lupescî se numea Cărămidariî ca şi Cotroceniî din vale [1]).

Manolachi Brâncoveanu, căsători pe fiica sa Maria cu vel Ban Grigorie Băleanu; via Brâncovenéscă a fost dată de zestre acesteia. Grigore Băleanu a dat şi el de zestre via Brâncoveanu la al II-lea fiŭ al sĕŭ Nicolae Băleanu, care la rîndul sĕŭ o dă de zestre fiiceî sa'e Maria, căsătorită cu Cons-

Sava Henţia
Pictor, fost profesor la Asil

tantin Blaremberg; iar d-na Blaremberg vinde acéstă vie, în luna Ianuarie 1870, M. S. Regeluî pe preţul de 47.000 leî, cu actul de cumpĕrătóre legalisat de Tribunalul Ilfov, Secţia III de Notariat No. 23 din Ianuarie 1870 [2]) şi a căreî suprafaţă este de 9 hectare şi 2099 ariî saŭ 18 pogóne şi 596/1296.

1) Vedî harta Cotrocenilor şi Sf. Elefterie. No. 1.
2) Eforia Spitalelor Civile, Serviciul Contencios. Dos. No. 58 din 1873.

La 12 Noembrie 1873, M. S. Regele afierosesce Eforieĭ Spitalelor Civile, via Brâncovénuluĭ, pentru asilul «Elena Dómna» [1]), cu scrisórea urmetóre:

Domnilor Eforĭ,

Unul din stabilimentele carĭ aŭ atras atenţiunea Dómneĭ, încă de la venirea Sa în ţară, a fost orfelinatul «Elena Dómna», pe care 'l-a luat sub al seŭ patronagiŭ.

Voind a da o noue dovadă de solicitudinea Nóstră pentru acest aşedemênt, în care fetele sĕrmane fără părinţĭ află asil de crescere, viŭ a satisface o dorinţă a Dómneĭ, făcênd danie Eforieĭ Spitalelor din Bucurescĭ, pentru Asilul «Elena Dómna», locul ce posed lângă palatul de la Cotrocenĭ, numit «fòntâna Brancoveanuluĭ», în tótă a sa intindere şi ale căreĭ titlurĭ de proprietate am dat a vi se inmâna. Indeplinesc cu o mulţumire atât maĭ mare acest act, cât sunt pe deplin convins, că Eforia va sci a utilisa acest loc in folosul şi pentru prosperitatea Asiluluĭ, căruia atât Dómna precum şi Eŭ vom păstra pururea cel maĭ viŭ interes [2]).

CAROL.

Dómna Elena Cuza

De câte orĭ Românul doresce să ia exemple de fapte patriotice, de pietate şi caritate, de abnegaţiune, de virtute, etc., n'are nevoe a resfoi istoria altor neamurĭ, căcĭ tóte acestea frumóse exemple le găsesce cu prisosinţă in istoria némuluĭ sĕŭ.

Tóte aceste frumóse şi nobile calităţĭ sunt concretisate în persóna Dómneĭ Elena Alexandru I Cuza.

Dómna Elena Cuza, fiica luĭ Iordachi Rosetti şi a Catering născută Sturdza, s'a născut la anul 1825 in Iaşĭ; până la etatea de 6 anĭ trăi în casa părintéscă şi anume la moşia

1) Cu actul No. 12, legalisat de Tribunalul Ilfov, Secţia III, în Iunie 1874 ibidem.

2) Ibidem.

Soleştiĭ din judeţul Vasluĭ. De la acéstă dată şi până la etatea de 16 anĭ a fost sub protecţia mătuşeĭ sale, Profira Cantacuzino, sora mameĭ sale.

Părinţiĭ eĭ, dorind aĭ da o educaţiune alésă şi fiind greŭ pe acele vremĭ a avea dascălĭ bunĭ pe la ţară, o dădură la o soră a mameĭ sale, Profira Cantacuzino, pentru a fi educata cu fetele Cantacuzino, care aveaŭ o bună guvernantă. La anul 1844 fiind in vârstă de 19 anĭ, tânăra Elena reintră in casa părintéscă şi după puţin timp se căsători cu Alexandru Cuza. De aci inainte trăi când la moşia părintéscă a soţuluĭ eĭ, Bărboşiĭ din judeţul Fălciu, când la Galaţĭ unde soţul eĭ poseda o casă, când in streinătate. La anul 1846, Elena Cuza avu durerea de a perde pe tatăl sĕŭ; la 1848, soţul eĭ luând parte activă la mişcarea politică din Moldova, fu rănit şi prins la Iaşĭ, de unde fu trimis la Galaţĭ sub escortă militară, pentru a fi trimis surgun peste Dunăre. Soţia sa, care era la Soleştĭ, pe lângă mama eĭ, auḑind din balconul caseĭ trecĕnd căruţĭ pline cu ómenĭ păziţĭ de soldaţĭ, nu ştia că in una din acele căruţĭ era şi soţul eĭ, destul de greŭ rănit,

Indată ce află cele petrecute, porni in grabă cu mama sa la Galaţĭ; aci graţie relaţiunilor intinse ce le avea in societatea inaltă şi maĭ ales cu corpul consular, intrebuinţă tóta influenţa sa de a pregăti evadarea prisonierilor deţinuţĭ in casarma din Galaţĭ, evadare, care pentru o parte din prisonierĭ, intre care era şi Al. Cuza, se efectuă cu ocasiunea transportăreĭ lor la Măcin.

Alexandru Cuza, dupe evadare, se duse la Cernăuţĭ şi de acolo la Viena. Soţia sa il urmă aci şi fu martoră la scenele singeróse, care aŭ avut loc in Capitala Austrieĭ, cu ocasiunea revoluţiuneĭ de la 1848.

Dupĕ suirea pe tronul Moldoveĭ a Prinţuluĭ G. Ghica, Alexandru Cuza reintră in ţară şi se stabili cu soţia luĭ la Galaţĭ.

Viăţa in casa familieĭ Cuza era din cele maĭ simple şi nimic nu părea să prevadă destinele care aşteptaŭ pe fondatórea Asiluluĭ «Elena Dómna».

La 5 şi 24 Ianuarie 1859 soţul sĕŭ deveni Domnitor al Principatelor Române, numite in urmă România.

Dupe acéstă ne aşteptată şi ne dorită inălţare, Dómna Cuza fiind lipsită de mângâerea copiilor, căuta a fi o demnă

soţie a omuluĭ căruia iĭ eraŭ incredinţate destinele ţăreĭ. Prin blândeţea carecteruluĭ Eĭ, prin spiritul de devotament şi abnegaţiune care aŭ caracterisat'o in tot timpul vieţeĭ sale, Ea a câştigat soţuluĭ eĭ mulţĭ aderenţĭ fidelĭ şi fu o conducĕtóre modestă, dar nu fără importanţă la gréua misiune patriotică pe care o luase asupră'şĭ Domnitorul.

In timpul Domnieĭ luĭ Alexandru Ion I, Dómna Cuza trăi când la Bucurescĭ şi Iaşĭ, când la moşia Ruginósa, moşie pe care Domnitorul o cumperase pe la 1862 şi a căruĭ amenajare şi instalare forma una din locuinţele de predilecţiune a Dómneĭ.

Dupĕ adopţiunea de către Principe a copiilor Alexandru şi Dumitru, 'şĭ a consacrat tótă existenţa cresctereĭ acestor copiĭ, pentru care căpătase o afecţiune aşa de mare in cât dacă ar fi fost aĭ Eĭ propriĭ, n'ar fi putut să-ĭ iubéscă şi să-ĭ ingrijéscă maĭ mult. Dragostea pentru copiĭ in genere iĭ inspiră şi fundaţiunea Asiluluĭ, care pórtă şi astă-dĭ numele Eĭ. Iată in ce imprejurare se hotără acest Asil.

In primă-vara anuluĭ 1861 s'a făcut inceput cu stringerea a 40 fete într'o casă particulară şi anume in casa Sultaneĭ Marsil de lingă Primăria Capitaleĭ — adĭ proprietatea Spitalelor Civile — care de aci se mută intr'o modestă căsuţă, pe colina din jos de palatul de la Cotrocenĭ.

La 12 Iulie 1862 Dómna Elena visită tóte stabilimentele de bine-facere intre care şi Asilul; scim cum s'aŭ petrecut faptele.

Dupĕ abdicarea Principeluĭ, Dómna Elena insoţi pe soţul eĭ in exilul voluntar pe care şi 'l impusese fostul Domnitor şi inaltul sĕŭ patriotism. Stabilită la Viena şi in urmă la Florenţa, Dómna avu la 1873 cruda durere de a perde pe soţul eĭ la Heidelsberg, unde Principele se dusese spre a 'şĭ plasa copiiĭ adoptivĭ.

Dupé inmormintarea Principeluĭ la Ruginósa, Dómna petrecu cât-va timp la acea moşie şi dupe regularea intereselor se stabili la Paris cu copiiĭ, ocupându-se cu crescerea lor.

O noue şi cumplită durere o aşteptă incă, copiiĭ ajunşĭ majorĭ, iĭ fură răpiţĭ intr'un scurt intarval, unul dupe altuĭ de cruda mórte, şi Dómna Elena, vĕdu la bătrâneţe scufundându-se tot ceea-ce dăduse vieţeĭ sale un interes şi un ţel.

Retrasă din ce in ce maĭ mult, ne maĭ avĕnd de cât că-

te-va afecţiunĭ de familie, văduva luĭ Alexandru Ion I Cuza, s'a stabilit de vr'o 4 anĭ la Piatra-Némţu unde duce o viaţă retrasă, găsind in fine la 77 anĭ liniştea pe care i-a fost refusată in tot cursul uneĭ vieţĭ atât de sbuciumată.

Are o mare aversiune pentru tot ce ar avea de scop de a atrage atenţiunea lumeĭ asupra Eĭ, in cât chiar cu fraţiĭ evita absolut orĭ-ce reamintire a trecutuluĭ. Este adevĕrat, că dacă acéstă nobilă Dómnă a gustat din suprema fericire, posibilă numaĭ la puţinĭ muritorĭ pe acest pămênt, apoĭ nu este maĭ puţin adeverat că acest trecut este in multe părţĭ atât de dureros, in cât nicĭ intimiĭ nu indrăsnesc al evoca.

Astă-dĭ Dómna Elena s'a consacrat viaţa esclusiv numeróselor acte de bine-facerĭ, la care intrebuintéză cea maĭ mare parte din veniturĭ şi la afecţiunea câtor-va rude ce 'ĭ-a maĭ rămas.

Filaret II Mitropolitul Ungro-Vlahiei

1780—1792

A fost unul din ceĭ maĭ filantropĭ Mitropoliţĭ aĭ Ungro-Vlahieĭ. Biografiĭ seĭ n'a putut până acum cunósce de ce naţionalitate este; român orĭ grec? Se scie cu siguranţă insă că era din Iónina şi din acéstă causă cred uniĭ că era român macedonén şi maĭ aŭ acéstă credinţă şi din causă că el a contribuit fórte mult la luminarea minţeĭ românescĭ.

In copilărie, Filaret II a fost coleg de ucenicie cu Patriarchul Neofit al Constantinopoleĭ la Partenie Mitropolitul Târnoveĭ; insă Partenie a trăit el óre in ţările Române cum trăiaŭ multĭ archiereĭ şi Mitropoliţĭ grecĭ pe aicĭ? Acésta nu o scim. Putea Partenie să fie şi Mitrepolit al Târnoveĭ orĭ Târnovuluĭ cum se dicea pe atuncĭ. Filaret insă judecat din prefeţele mineielor, se vede că cunoscea prea bine limba română şi tot din aceste prefeţe se maĭ constată că avea cunoscinţe profunde de Istorie, Geografie, Mitologie, etc.

Carĭ aŭ fost părinţiĭ luĭ? Unde 'şĭ-a primit instrucţiunea nu scim. Scim insă un lucru că Kesarie antecesorul seŭ fiind profesor al Academieĭ de la Sf. Sava, probabil că şi Mitropolitul Filaret să'şĭ fi făcut educaţiunea aci şi maĭ cu sémă in

acele timpurĭ când Academia era ridicată de Fanarioţĭ la cea maĭ inaltă tréptă de cultură[1].

Dacă boeriĭ vorbeaŭ, citeaŭ şi scriaŭ greesce nu-ĭ tot aşa şi cu boeraşiĭ de cl. III-a de burghesĭ şi de preoţĭ (căcĭ de eĭ nicĭ nu maĭ vorbim, ci se maĭ slujeaŭ tot cu cărţĭ vechĭ slavone. Preoţiĭ de pe la bisericile sarace cum şi de la ţara n'aveaŭ cărţĭ de ritual in limba română).

Kesarie harnicul episcop al Râmniculuĭ, traduce o parte din mine e şi anume pe lunile: Octombrie, Noembrie, Decembrie, Ianuarie, Eebruarie şi Martie, dar intâmplându-se să móră, lasă pe Filaret care 'ĭ urméză in scaun să traducă şi să tipărescă mineele rămase şi anume pe lunile: Aprilie, Maiŭ, Iunie, Iulie, August şi Septembrie, când se şi termină acéstă grandiósă lucrare in 1780[2].

Filaret inainte de a fi episcop, avea rangul de Mitropolit ai Mirelor[3])

In tot timpul cât a archipăstorit Filaret, s'a distins nu numaĭ prin a imbunătăţi literatura românească-bisericéscă, ci s'a indeletnicit şi cu opere de bine-facere.

Este in deobşte cunoscut că egumeniĭ, episcopiĭ şi Mitropoliţiĭ grecĭ exploatau cumplit simţămîntul religios românesc prin strângerea de banĭ uniĭ in profitul lor personal iar alţiĭ pentru alte scopurĭ streine interesetor româneseĭ[4].

Filaret II, insă face excepţiune de la acéstă regulă din faptele luĭ il vedem că este adeverat român.

Filaret II din economiile luĭ şi după moda de atuncĭ de a cumpăra case in Bucurescĭ, cumpără un han care de aci inainte pórtă numele de «hanul luĭ Filaret».

La acest han trăgeaŭ numaĭ nemţĭ şi ungurĭ[5]. Venitul hanuluĭ pe atuncĭ se ridica la cifra 10.000 leĭ anual.

Demnul Mitropolit Filaret II să gândeasce să facă o bine facere la care puţin se gândiseră şi maĭ puţin contribuiseră, şi anume la copiĭ lepădaţĭ, *la copiĭ desmoştenţĭ* de sórtă, la care cum am spus nu se gândiseră niminea, nu dór

1) Veḑĭ al meu studiu Influenţa Cultureĭ Grecescĭ in Muntenia şi Moldova.

2) Paharnicul Alex. Gianoglu, Lesviodax Istoria bisericéscă pe scurt. Bucur, 1845 pag. 437—8.

3) Numele uneĭ cetăţĭ cu reşedinţa episcopale din Asia mică.

4) Veḑĭ al meu studiu. Influenţa Cultureĭ Gian. pag.

5) Colonel Papasoglu Istoria Bucurescilor pag.

că n'ar fi fost mijlóce' ci numaĭ dintr'un prejudiciu, că copiĭ lepădaţĭ sunt născuţi în păcate şi de acĭ despreţuiţĭ iar ca consecinţă firéscă lăsaţĭ în voia sórteĭ, după cum i lăsaseră nemiloşĭ lor părinţĭ,

Mitropolitul Filaret II, trecu peste prejudiţiile contimporanilor şi dă tot venitul hanuluĭ ce purtă numele sĕŭ şi care han era situat pe locul unde se află astă-ḑĭ Teatrul Naţional.

Gr. Gr. Cantacuzino, donator la Asil
(Veḑĭ biografia la pag. 261)

Mórtea însă'l răpesce înainte de vreme, iar baniĭ orfanilor sunt mâncaţĭ de ne săţioşĭ boerĭ şi pentru ca să şĭ ascundă nelegiuirea, nimĭcesc testamentul piosuluĭ donator.

Sĕminţa aruncată de dênsul pe pămint bun prinde rădăcină, căcĭ de şi chiria hanuluĭ a fost mâncată, totuşĭ remâne hanul în picióre care era pentru orfanĭ, şi numele luĭ a remas.

La 1862 Iulie 29, când s'a pus piatra fundamentală de către piósa Elena Dómna, Dênsa are grija ca la sfinţirea lo-

culuĭ pentru Asilul orfanilor să figureze şi portretul bunuluĭ Mitropolit [1].

Putem aḑĭ spune că Mitropolituluĭ Filaret II se datoresce continuarea orfanotrofeuluĭ, care pórtă aḑĭ numele de *Elena Dómna*. Dacă n'ar fi fost un Mitropolit ca Filaret II şi o Dómnă ca Elena Alexandru Ión I Cuza, cărora se datoresce celuĭ întâĭ prima donaţiune şi celeĭ II esecuţiunea care póte fi comparată cu cele similare din Occident, dacă nu superióră, unde se intreţin, se cresc atâtea copile sĕrace şi orfane care le fac mădulare, vrenice şi folositóre societăţiĭ de unde maĭ înainte se perdeaŭ ca şi frunḑa detaşată de trunchiul sĕŭ şi bătută de tóte vênturile.

Acestea sunt faptele luĭ Filaret II Mitropolit al Ungro-Vlachieĭ; mitropoliţĭ ca aceştia se cuvine nouă să avem [2].

Archiereul Calist

(Veḑĭ fotografia la pagina 235)

Archiereul Calist s'a născut in Bucurescĭ la anul 1800 şi anume în suburbia Delea-Nouă înfiinţată la 1785.

Părinţiĭ luĭ se numeaŭ Mihail şi Anghelina, de profesiune plugarĭ, primind numele din botez de Coustantin.

Pe locul nascereĭ sale, fiinţéḑă astă-ḑĭ şcóla comunală «Calist» ḑidită din temelie de P. S. S.

In timpul holereĭ de la 1830, mor şi părinţiĭ luĭ: Tatăl sĕŭ fu inmormintat in curtea bisericiĭ sale, iar mama sa pe un loc viran din calea Călăraşilor.

După mórtea lor, tînărul Constantin părăsind lumea, intră ca frate la Monăstirea Cernica, (judeţul Ilfpv) unde in curând timp fu călugărit sub numele de Calist In acéstă monăstire a stat până la 1840, când a fost luat într'ajutor de egumenul monăstireĭ Cozia, (judeţul Vâlcea) — Nifon — care maĭ tĕrḑiŭ (1850) a devenit mitropolit al Ungro-Vlahieĭ, la acèstă monăstire Calist impreună cu Nifon, aŭ veţuit până la 1845, ocupându-se împreună cu îngrijirea averilor monăstireĭ pe care le aŭ inmulţit atât de mult, in cât celebrul Popa Şapcă, când a venit după 1848, a găsit in beciurile monăstireĭ, maĭ bine de 200 vase de vin, dar pe care în puţin timp le-aŭ desfăcut in profitul sĕŭ personal, aşa că după an

1) Note şĭ documente relative la Asil pag.
2) Veḑĭ fotografia Mitropolituluĭ Filaret II la pag. 65.

de ḑile numitul popă părăsind monăstirea, a dat in primire vasele góle.

La 1845 Nifon fiind hirotonisit arhiereŭ, şi numit şi ca vicar al Mitropolieĭ, Calist continuă şi maĭ departe a avea ingrijirea monăstireĭ Cozia până la 1847, când vine in Bucurescĭ chemat fiind de Nifon, care iĭ incredintéză postul de econom al Mitropolieĭ.

La 1850 Nifon deveind Mitropolit, hirotonisesce pe Calist archimandritul, in arhiereŭ cu titlul de Stratonichias (o eparhie desfiinţată cu ocasiunea cucerireĭ arabilor după anul 632 p. Chr.)

De aci inainte a fost de 3 orĭ vicar al sf. Mitropoliĭ sub Nifon. Mitropolitul, după cum singur mărturesce in inscripţiunea de pe crucea mormintuluĭ seŭ de la monăstirea Cernica, pe care o ridicase incă pe când era in viaţă. Astă-ḑĭ acea cruce nu maĭ există, amicul şi colegul meŭ de facultate prea sfinţitul Archiereŭ Calist Ialomiţeanu-Botoşineanu şi care mĭ-a comunicat şi acéstă notiţă biografică, mărturisesce că a vĕḑut'o pe când era incă in viaţă archiereul Calist, cu ocasiunea uneĭ visite ce 'ĭ-a făcut la monăstirea Cernica in 1879 in ḑiua de sf. Gheorghe care este şi hramul bisericeĭ din Cernica cu acelaşĭ nume.

In 1862 Iulie 29, Archierdul Calist cu inaltul cler mitropolitan, sevărşesce ceremonia religiósă a punereĭ pietreĭ fundamentale la Asilul Elena Dómna, in presenţa Domnitoruluĭ Alexandru I Cuza, a Dómneĭ Elena, corpuluĭ diplomatic şi a inalţilor demnitarĭ aĭ ţĕreĭ, cu care ocasie rostesce în presenţa Domnitoruluĭ o frumósă cuvintare, prin care laudă fapta demnă de imitat a fondatóreĭ Asiluluĭ.

In 1872, in urma rugăminteĭ ce-'ĭ fac epitropiĭ bisericeĭ Delea-Nouă ca să le vie in ajutor la construirea noueĭ bisericĭ care se incepuse in acel an, P. S. S., nu numaĭ că primesce bucuros ci incă işĭ ia asupră-şĭ tótă sarcina, şi ast-fel a ridicat din temelie biserica numită pe care a sfinţit-o insuşĭ la 25 Martie anul 1875.

In anul 1880, P. S. S. maĭ construesce in prejurul numiteĭ bisericĭ o pereche de case pentru locuinţa unuĭ preot şi a unuĭ diacon cum şi o frumósă clopotniţă.

La 1884 Decembrie 8, testéză pentru Asilul Elena Dómna

suma de 13.300 lei ca din procente să intreţină o elevă orfană in Asil [1]).

Prin testamentul din 1884 a lăsat spitalului Colţea 20.000 leĭ că din venit se se intreţină un pat la acel spital şi care să pórte numele seŭ [2]).

In 1883 luna Maiŭ 10, incetéză din viaţă in casele sale din calea Moşilor, iar rămăşiţele pămintescĭ fură imediat transportat la biserica Delea-Nouă, unde i s'a oficiat serviciul inmormintăreĭ de către vicarul Mitropolieĭ Inocentie Moisiu inconjurat de toţĭ preoţiĭ Capitaleĭ, după care, a fost transpottat la monăstirea Cernica şi inmormıntat in mormintul construit de el insuşĭ.

La mórtea sa Calist lasă ca executor testamentar pe Em. Protopopescu Pake, legând ca să se dea în vecĭ următórele ajutóre:

1) 480 leĭ anual la 2 preoţĭ, care ar servi biserica Delea-Nouă.

2) 600 leĭ unuĭ diacon idem.

3) 800 leĭ cântăreţuliĭ prim.

4) 360 » » II.

5) 360 » paracliseruluĭ.

6) 500 » pentru intreţinerea bisericeĭ.

7) Să se formeze o grădină care să se intreţină vecinic.

8) Să se facă vestminte preoţeştĭ la nevoe.

9) Să se facă reparaţiunile necesare bisericeĭ.

10) Să se facă ıncă un rind de case in rind cu clopotniţa pentru un preot şi paracliser.

11) Să se construiască in curtea bisericeĭ un Asil in care să se dea odihnă la 6 femeĭ sărace.

12) Sa se dea directoruluĭ scóleĭ Calist 600 leĭ iar celorl'alţĭ 3 profesorĭ câte 300 leĭ fie-căruia anual şi pentru vecie.

13) Idem pentru intreţinerea şcóleĭ 800 leĭ idem.

14) Să se imbrace in fie-care an câte 10 elevĭ carĭ se vor distinge la invetătură in şcóla sa.

15) Societăţeĭ pentru ajutorarea elevilor seracı 200.

12) Un fórte frumos potir de aur cu matostat comandat

1) Arhiva Asiluluĭ Elena Dómna Dos. 8 din 1884/85.
2) Gălăşescu Eforia Spitalelor Civile din Bucurescĭ pag. 603.

expres la Viena pe când era în viaţă casele şi Asilul aŭ fost construite de regretatul Pake Protopopescu în al II-lea an după mórtea vladiceĭ Calist.

Ast-fel Archiereul Calist Stratonikia a sciut să-şĭ asigure un nume nemuritor printre fiiĭ patrieĭ române demnĭ de imitat.

Sultana Marsil

Fiica paharniculuĭ Costandin Alexandru Teodor Colceag şi a Marieĭ Colceag, fiica paharniculuĭ Constatin Câmpineanu,

Sultana Marsil, donatoare la Asil

s'a născut la 29 Iulie anul 1816 [1]. Căsătorindu-se cu Doctorul Marsil, francez de origină [2], fost medic-primar la spitalul Colţea între anii 1842—43 [3]. Din acéstă căsătorie a avut maĭ mulţĭ copiĭ, între care şi o fată Maria, soţia primă a d-luluĭ

1) Acéstă notiţă am găsit'o scrisă în dosul rameĭ în care este încadrat legatul eĭ şi este confirmată şi de Maica Porfirii R. Dumitrésca membră în consiliul economic al Mŏnăstireĭ Pasărea, unde şi este înmormântata Sultana Marsil şi care a copiat'o după piétra mormîntală.

2) Aflat de la d. dr Niţulescu care a cunoscut de aprópe acéstă familie.

3) Golăşescu Efor. Spit. civile pag, 64.

Davila. Pe la 1860, Maria móre din causa nascereĭ, ceia-ce face pe Sultana Marsil să facă atâtea donaţiunĭ însemnate.

De óre-ce institutul Orfanotrafion rĕmăsese fără nicĭ un mijloc de existenţă căcĭ fondurile de la cutia milelor eraŭ deturnate de la destinaţiunea lor, iar cele ale caflanilor neplatite nicĭ odată, pe când averile ele date de Mitropolitul Filaret cum şi sumele acordate pentru acest scop aŭ fost cu meşteşug sfeterisite, iar orfaniĭ rĕmâind pe drumurĭ, d-rul Davila adună vr'o 40 de orfanĭ băeţĭ şi fete într'un local din strada Colţeĭ şi anume în casa Sultaneĭ Marsil, sócreĭ sale, astă-ḑĭ casele vechĭ ale Eforieĭ de lângă Primărie.

După mórtea Marieĭ, Davila căsătorindu-se a 2-a óră cu Ana Davila din familia Racoviţă, părăsesce casele Sultaneĭ Marsil — care sunt donate Eforieĭ Spitalelor civile — şi mută Orfanotrofiul sĕu la Cotrocenĭ.

Sultana Marsil, face donaţiunile următóre Asiluluĭ prin legatul seŭ [1]) din 21 Februarie 1872, în memoria fiiceĭ sale, tótă partea eĭ, a IV parte şi anume:

1) Moşia Albescĭ cu case şi liveḑile de pe dênsa în sumă de 8517 pogóne şi 1118/1296, afară de locurile sătenilor date după legea rurală din 1864.

2) Din trupul Rotunda 130 pogóne şi 171/1296.

3) Din Muntele Oticul Gura Plaiuluĭ cu pădure de 2555 pogóne şi 1196/1296.

4) Din Munţiĭ Lespedile şi Podeanu cu pădure de braḑĭ 3754 pogóne şi 535/1296.

5) Din suhaturile Clocoticiŭ Tefericiŭ, Mlaca şi Pirieniĭ, 1921 pog. şi 762/1206, ceea-ce totalisate se ridică la suma de 15.879 pogóne şi 1190/1296. Venitul acestor moşiĭ care la 1872 era de 500 galbenĭ austriacĭ să se servéscă la întreţinerea a 12 fete părăsite de născătoriĭ lor şi alese prin tragere la sorţĭ din copilele Asiluluĭ, dintre cele maĭ silitóre şi cu minte, alegerea să se facă la 8 Septembrie din 10 în 10 anĭ iar la măritiş să li se dea la fie-care a 12 parte din fond.

Sultana Marsil móre la 22 August anul 1872 şi a fost înmormântată la Monăstirea Pasărea. La acéstă sfântă Monăstire a maĭ făcut urmĕtórele îmbunătăţirĭ pentru pomenirea eĭ şi anume:

---

1) Veḑĭ legatul sĕŭ la Asilul Elena Dómna.

1) A dăruit o pereche de cercel de mare valóre pentru Maica Domnului.

2) A îmbrăcat in argint 2 icóne.

La 1894 aŭ fost desgropate atât ea cât şi fiica sa şi osămintele lor puse intr'un sicriaş unde se pot vedea şi adī în gropniţa Monăstireĭ.

Ion Scorţeanu şi sora sa Maria G. Schiopescu

Mulţĭ ómenĭ avuţĭ şi fără copiĭ, trec prin acéstă lume ca apa pe sub punte, fără ca să lase o urmă măcar de existenţa lor. Avuţiile căpătate cu multe trude şi sudorĭ, le lasă în prada rudelor din a 12-a spiţă, din care la urmă nu se folosesc de cât advocaţiĭ, iar reposaţiĭ cu blestemele rudelor, că la unele le-a dat maĭ puţină, iar la altele maĭ multă avere.

Sunt puţine persóne carĭ se gândesc că neavênd copiĭ să-şĭ lase averea lor pentru folosul obştesc, cu care să contribue la propăşirea cultureĭ naţionale, la alinarea suferinţelor, la indulcirea mizerieĭ şi alte fapte patriotice şi creştinescĭ, ca ast-fel să-şĭ eternizeze memoria lor prin fapte demne iş plăcute tuturor.

Intre aceştia sunt şi fraţiĭ Ion Scorţeanu şi Maria G. Schiopescu, donatorĭ la Asil şi primiĭ întemeetorĭ aĭ Internatuluĭ Facultăţeĭ de Teologie din Bucurescĭ, care face onóre nu numaĭ lor, dar şi capitaleĭ şi ţereĭ întregĭ.

Ion Scorţeanu şi sora sa Maria 'şĭ-aŭ petrecut viaţa departe de sgomotul asurditor al lumeĭ gălăgióse şi fanfaróne; cel dintêiŭ ocupându-se cu îngrijirea moşiilor boeruluĭ Oteteleşeanu, pe când sora sa se ocupa cu modestele eĭ ocupaţiunı casnice. La mórtea sa lăsă tótă averea sa şi pe cea moştenită de la fratele sĕŭ, in scopurĭ de bine-facerĭ.

Dar să ne ocupăm în special de fie-care din eĭ :

Ion Scorţeanu a fost fiul luĭ Vlad şi al Marieĭ Scorţeanu. S'a născut în anul 1814, în comuna Cosmiru din plasa Câmpu, judeţul Mehedinţĭ. Tatăl sĕŭ ocupa funcţiunea de zapciŭ în plasa Câmpu, când izbucni revoluţia grecéscă în principate, la Februarie 1821.

După ce revoluţia este înăbuşită în sânge de Turcĭ, incep jafurile şi omorurile caracteristice fireĭ lor, şi acestor

afurĭ şi omorurĭ cade victimă şi Vlad Scorţeanu, care in calitatea sa de zapciŭ, se sile după puterile luĭ, să stăviléscă barbaria turcéscă care prĕda şi jefuia in plasa Câmpuluĭ. Intr'una din nopţĭ, Turciĭ inconjóră casa zapciuluĭ, iĭ daŭ foc de 4 părţĭ, aşa că Vlad impreună cu ceĭ ce se afla in casă, ard cu toţiĭ. Soţia sa M ria impreună cu ceĭ doĭ copiĭ micĭ aĭ seĭ, Ion şi Maria, fugiseră maĭ dinainte.

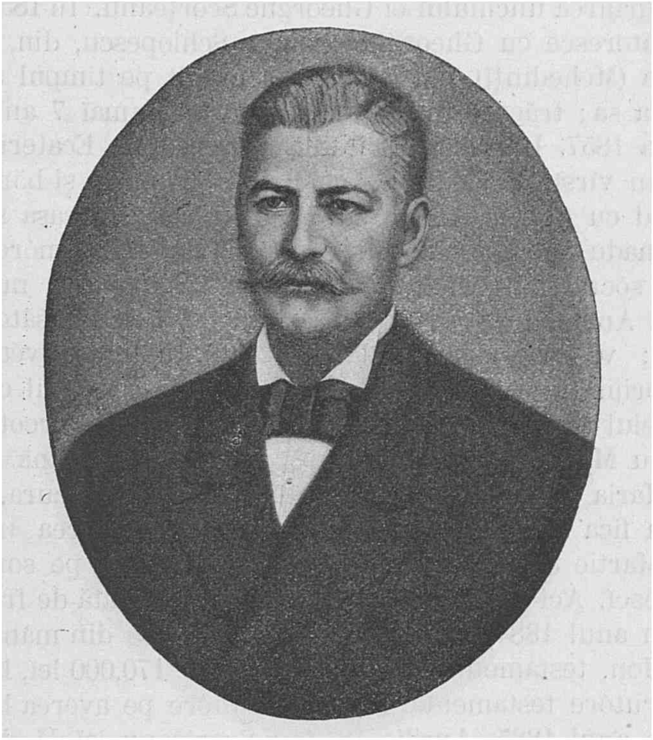
Iancu Oteteleşeanu venind adese-orĭ pe la moşiile sale din plasa Câmpuluĭ, in Mehedinţĭ vedând pe Maria soţia luĭ Vlad, veduvă şi lipsită de mijlóce, şi dorind a o ajuta, a luat pe lângă dênsul pe fiul eĭ Ion, pe atuncĭ de 8—9 anĭ, 'l-a dat la şcólă, instruindu-l în invețătura după cum era pe atuncĭ. La etatea de 16 anĭ, Ion Scorţeanu ajunse omul de incredere al caseĭ Oteteleşeanu, încredinţându-ĭ serviciul de ingrijitor comptabil peste maĭ multe moşiĭ ale sale.

Fiind om muncitor şi econom, adună un capital care iĭ permise ca să ia in arendă in 1885, pentru maĭ mulţĭ anĭ, moşia Sinteştĭ de lângă Bucurescĭ. Afacerile mergêndu ĭ bine, işĭ aduă un capital de 170,000 leĭ, pe care 'l plaséză in bonurĭ funciare rurale şi le depnue la casa de Economie. In 1882 işĭ cumperă in Bucurescĭ, o modestă căsuţă in strada Sóreluĭ No. 7, unde duce o viaţă retrasă, petrecêndu-şĭ bătrineţele în linisce. N'a fost căsătorit nicĭ o dată, şi singura moscenitóre legitimă, era sora sa Maria Gh. Schiopescu cu fiica sa.

Nu-şĭ veduse pe sora sa de la 1822 şi tocmaĭ in 1882 plécă s'o vadă dacă maĭ traesce, şi o găsesce in comuna Bucura, o aduce lângă sine in Bucurescĭ, inzestréză cu 12,000 leĭ pe nepóta sa de soră Aneta, şi o mărită după Filipachi Xeno, proprietar in Ruşiĭ de Vede. Aneta móre in 1889, nelăsând nicĭ un moscenitor in urma sa.

In 1884 Ion Scorţeanu îşĭ face testamentul după tóte formele legale şi lăsă pe sora sa moscenitóre şi executóre testamentară pe averea sa de peste 170,000 leĭ. In anul urmetor (1885 Aprilie 18), Ion incetéză din viaţă. Inainte de a 'şĭ da obştescul sfirşit, chiămă la patul seŭ pe sora sa, dându-ĭ in grijă «ca să îngrijască şi de sufletul luĭ cu capitalul adunat, ca să 'ĭ fie pentru vecĭnica luĭ pomenire».

După mórte, remăşiţele sale pămêntescĭ aŭ fost inmormintate la cimitirul Belu, in locul cumpĕrat de dênsul încă

Ión Scorțeanu
Fondatorul Internatuluĭ Teologic

de când era in viaţă, şi unde se află inmormintate sora sa Maria şi nepóta sa Aneta.

Maria G. Schiopescu. Sora maĭ mică a luĭ Ion Scorţeanu s'a născut la 1819, Februarie 24, după tragica intimplare de la 1822 şi după ce fratele eĭ este luat la curtea luĭ Oteteleşeanu, Maria remâne pe lângă mama eĭ in satul Cosmir, până la 1832, când móre muma sa, iar Maria rĕmâne sub îngrijirea unchiuluĭ eĭ Gheorghe Scorţeanu. In 1850 Maria se căsătoresce cu Gheorghe Smadu Schiopescu, din comuna Bucura (Mehedinţĭ), om bogat şi renumit pe timpul acela in comuna sa; trăesce în acéstă căsătorie numaĭ 7 anĭ, adică până la 1857. Din acéstă căsătorie are 2 fete, Ecaterina care móre in virstă fragedă şi Aneta. In 1864 móre şi bărbatul eĭ rĕmiind cu fica sa Aneta, sub ingrijirea sa. in casa socruluĭ sĕŭ Smadu Schiopescu. Intre aniĭ 1864 şi 1865, móre socrul seŭ şi sócra sa, rĕmâind ast-fel Maria Schiopescu numaĭ cu fata eĭ Aneta. I se presintă ocasiunĭ de a se recăsători, însă refusă; veduvia eĭ a durat 39 de anĭ. In timpul veduvieĭ a fost sprijinită şi ajutată de Pr. Ion Dinu, parohul comuneĭ Corlăţelul (sat în apropiere de Bucura), a căreĭ preotésă era rudă cu Maria Schiopescu, după bărbatul eĭ. Până la anul 1882 Maria Schiopescu a petrecut in comuna Bucura, impreună cu fica sa; pe fratele seŭ Ion nu-l cunoscéa incă. In 1883, Martie 30, Ion Scorţeanu plecă să aducă pe sora sa la Bucurescĭ. Aci Maria mărită pe fica sa înzestrată de fratele eĭ.

In anul 1884, Iunie 10, Maria primesce din mâna frateluĭ eĭ Ion, testamentul făcut pe suma de 170,000 leĭ, lăsând-o ca executóre testamentară şi moscenitóre pe averea luĭ.

In anul 1885, Aprilie 18, Ion Scorţeanu işĭ dă obştescul sfirşit, iar Maria rĕmâne in mod definitiv stăpină pe averea frateluĭ sĕŭ; Maria păstréză cu sfinţenie vorbele frateluĭ eĭ, ce ĭ-a adresat pe patul de mórte, «ca cu averea remasă să îngrijéscă şi de sufletul luĭ, ca să facă un s'abiliment de binefacerĭ, pentru ridicarea neamuluĭ românesc şi inflorirea creştinismuluĭ».

Pentru aceste motive, dă 5,000 leĭ pentru construcţiunea caselor din curtea bisericeĭ Manea-Brutaru, pentru locuinţa preoţilor.

In 1889 móre şi unica eĭ fică, stilpul bătrineţelor eĭ; doritoriĭ câştiguluĭ fără muncă se ivesc şi fac tot felul de

Maria Uța Schiopescu
Donatóre la Asil și fundatórea frumósei clădirĭ a Inst. Teologic din Bucurescĭ

şicane, tindênd să 'ĭ ia averea; ca femeo fără sprijine, chiamă pe preotul Ion Dinu, despre care am maĭ vorbit, ca s'o ajute cu sfaturile luĭ, cum ar putea să îndeplinéscă ultimele dorinţĭ ale frateluĭ eĭ.

In anul 1890, povĕţuită de numitul preot, îşĭ face testamentul cum să se rînduiască averea sa după mórtea eĭ; înainte de facerea testamentuluĭ, preotul merge la D. Constantin Erbiceanu, profesor şi pe atuncĭ decan al facultăţeĭ de Teologie, şi 'ĭ arată dorinţele D-neĭ Schiopescu D-sa opinéză că D-na Schiopescu 'şĭ-ar asigura recunoscinţa ţĕreĭ şi bine-cuvêntările bisericeĭ, dacă ar da o sumă pentru construcţiunea unuĭ local pentru Internatul Teologic, trebuinţă fórte mult simţită şi 'ĭ dă o recomandaţie numituluĭ preot, către D-nul Dimitrie A. Sturdza, actualul Prim Ministru, de la care preotul a primit maĭ multe instrucţiunĭ în cestiunea donaţiuneĭ pentru Internatul Teologic, cât şi în alte privinţe. Tot odată D. Dimitrie A. Sturdza 'ĭ dă o copie de testament, cum ar trebui făcut, pe care védênd-o Maria Schiopescu, 'ĭ-a mulţumit din suflet pentru îndrumarea realisăreĭ dorinţelor sale.

In testamentul sĕŭ, se prevede între altele, 10,000 leĭ Asiluluĭ Elena Dómna, 10,000 preotuluĭ Dinu, care a ajutat-o şi îngrijit-o, iar suma de 135,000 leĭ, a afectat-o pentru construcţiunea localuluĭ pentru Internatul Teologic.

Dăm acì fotografia acestuĭ frumos Institut:

La intrarea principală în vestibul, pe partea dréptă, cum intri, citim urmĕtórea inscripţiune scrisă cu litere de aur:

FUNDAŢIUNEA

Ion Scorţeanu şi Maria Schiopescu, sora sa. Ridicatu-s'a acéstă clădire din temelie, contribuind la ea Dómna Maria Schiopescu, din Bucurescĭ, cu suma de leĭ 135.000, capital rĕmas de la fratele sĕŭ Ioan Scorţeanu, spre vecĭnica lor pomenire

Intre altele, maĭ lasă Caseĭ şcólelor imobilul eĭ din strada Sóreluĭ No. 7, din Bucurescĭ.

Maria Schiopescu îşĭ plătesce obştescul tribut la 17 Martie 1896, în etate de 77 anĭ, şi s'a înmormêntat cu mare cinste la cimitirul Bellu.

Atât direcţiunea Internatuluĭ Teologic cât şi Casa şcólelor fac de 3 orĭ pe an parastas cu archiereŭ, la cavoul decedaţilor, iar un student în Teologie ţine o cuvintare, aretând frumósele fapte patriotice şi creştinescĭ ale fraţilor Ion Scorţeanu şi Maria Schiopescu [1]).

Gr. Gr. Cantacuzino

S'a născut la 25 Ianuarie 1827 in Bucurescĭ. Incă de mic fu trimes la Paris, unde urmă cursurile liceale şi facultatea de Drept, după terminarea cărora se întórse în ţară. Inteligent, cult şi influent în politică, D. Gr. Gr. Cantacuzino ocupă multe demnităţĭ importante în Stat.

A fost prefect, membru la Curtea de Apel din Bucurascĭ şi în urmă Consilier la Inalta Curte de Casaţie. După ce a părăsit magistratura a fost când deputat, când senator şi efor al spitalelor civile. Căsătorit cu tênĕra Elena, de o rară frumuseţe, după cum se vede şi adĭ portretul eĭ in galeria de tablourĭ a Asiluluĭ Elena Dómna, din familia . . . . avu nefericirea a 'şĭ pierde iubita-ĭ soţie la 1877. Gr. Gr. Cantacuzino, testéză Asiluluĭ Elena Dómna 12,000 leĭ în scrisurĭ funciare rurale 7 % [2], care sumă capitalisată se ridică adĭ la suma de 21,000 leĭ pentru intreţinerea a 2 eleve orfane (adĭ elevele Luca Elena şi Morel Petra [3]).

De la 1884 insă, s'a devotat artelor, ocupând demnitatea de Director general al Teatrelor aprópe neintrerupt, până la finele luĭ Iulie 1898. In urma sprijinuluĭ sĕŭ puternic în timpul cât a stat ca Director, a consolidat basele opereĭ române, care a luat un avint insemnat. D-sa a îmbogăţit repertoriul dramatic al Teatruluĭ Naţional, traducênd un mare numĕr din piesele cele maĭ de valóre din repertoriul teatruluĭ frances, şi anume: Maitre de Forges, Adrienne Lecouvreur, Lupta intre femeĭ, Ţarina, etc. Prin stăruinţa D-sale atât societatea dramatică cât şi opera română, aŭ obţinut de la Minister crescerea subvenţiuneĭ, fără de care aceste instituţiunĭ n'ar fi putut ajunge până aci [4]). Astă-dĭ trăesce ca pensionar, ocupându-se cu exploatarea moşiilor sale.

---

1) Notiţe comunicate de Pr. Ion Dinu din comuna Bucura, plasa Câmpu, judeţul Mehedinţĭ.

2) Archiva Asiluluĭ Elena Dómna, Dos 8, act. No. 447 din 23 Noembre, 1881

3) Budgetul Caseĭ şcólelor pag. 24, Stat No. 6, pe 1900/901.

4) Vedĭ Revista enciclopedică „Actualitatea", anul I, No. 14.

Constantin Xenocrat

Constantin Xenocrat, s'a născut la anul 1803, Maiŭ 30, la Samacov in Bulgaria, oraş situat pe unghiul format de graniţele Bulgarieĭ şi Rumelieĭ Orientale. De şi numele il arată a fi grec de origină, totuşĭ, credem că el ar fi român macedonean, pentru treĭ motive:

I) Că in oraşul Samacov sunt mulţĭ armânĭ [1]) şi decĭ, presupunem a fi un armân ce simpatisa şi cu Greciĭ.

II) Actele de pietate săvêrşite atât de el cât şi de fratele luĭ in România, constitue un argument maĭ mult că eĭ sunt Românĭ, căcĭ dacă ar fi fos Grecĭ, s'ar fi testat tótă averea sa la institutele de bine-facere din Grecia, orĭ prin alte locurĭ locuite de Grecĭ, cum aŭ făcut şi fac incă toţĭ Greciĭ, iar nu în România, de óre-ce nu-ĭ lega nimic de pământul acesteĭ ţěrĭ.

III) Că pentru necesităţile lor creştinescĭ, s'a ales un duhovnic român, şi anume pe P. C. Părinte Arhimandrit Procopie, fostul stareţ al mânăstireĭ Căldăruşanĭ, care a fost duhovnicul caseĭ Xenocrat, maĭ bine de 30 de anĭ.

Nu putem sci când a venit in ţară, probabil pe când era tênăr. S'a ocupat in tinereţe cu comerţul, iar maĭ târziŭ cu exploatarea moşiilor.

După ce adună o avere colosală, nu se maĭ gândesce de cât la indulcirea suferinţelor celor prigoniţĭ de vitrega sórtă, cum şi a copiilor lepădaţĭ de născetoriĭ lor. El testéză pentru Asilul «Elena Dómna», suma de leĭ 1,700 pentru măritat tul fetelor orfane, şi ca demn urmaş «intru creştinéscă pietate», a donat M-reĭ Căldăruşanĭ 2 rindurĭ complecte de vestminte preoţeştĭ. Apoĭ aŭ ridicat din temelie o biserică prea frumósă, pe moşia luĭ, Drăgăneşti, din Prahova.

El infiinţéză spitalul Xenocrat, care se inauguréză in anul 1886, după ce 'ĭ asigură şi intreţinerea pe viaţă, din maĭ multe moşiĭ.

El móre la anul 1876, Octombre 19, in etate de peste 73 de anĭ, iar rĕmăşiţele pămêntescĭ aŭ fost inmormintate la M-rea Căldăruşanĭ.

---

1) I. Neniţescu. De la Româniĭ din Turcia, pag. 458.

Dobre Carcaleţeanu

S'a născut în anul 1816 în comuna Leu din judeţul Romanaţĭ.

La anul 1844, s'a căsătorit în Bucurescĭ cu tênăra Anica Urianu; din acéstă căsătorie a avut maĭ mulţĭ copiĭ

Dobre Carcaleţeanu, donator la Asil

dintre care numaĭ doĭ sunt în viéţă şi anume: d-l General Carcaleţeanu şi Ion Carcaleţeanu proprietar.

Dobre Carcaleţeanu a avut rangul de Sĕrdar; om muncitor şi econom înţelept. După ce'şĭ asigură copiilor o posiţiune frumósă în scietate, se gândesce şi la copiĭ orfanĭ aşa că dăruesce Asiluluĭ Elena Dómna suma de 11.500 leĭ pentru măritişĭ de fete orfane. Nicĭ suferindĭ, şi demoşteniţiĭ de sórtă

nu sunt uitaţĭ. In acest scop testéză în anul 1893 suma de 260.000 Eeforieĭ Spitalelor civile, care s'a şi grăbit a îndeplini voinţa piosuluĭ donator, construind cu banĭ din acéstă donaţiune două pavilióne pentru bolnavĭ la spitalul Colentina şi pe al căror frontispiciŭ să vede scris cu litere de aur: «Serdarul Dobre Carcaleţeanu».

Dobre Carcaleţeanu s'a plătit datoria obştéscă în anul 1893 August în 13 Rămăşiţele sale pămîntescĭ se odihnesc la cimitirul Beluĭ din Bucurescĭ, pururea 'bine cuvîntare de de numeroşiĭ suferindĭ care 'şĭ capătă adăpost sub acoperămintul paviliónelor sale de la Colentina, cum şi de rugăciunile blândelor copile care, prin ajutorul lăsat de dênsul se îndrumeză către o viaţă casnică fericită.

Dăm aci partea din actul de donaţiune cu data din Iunie 1884, prin care defunctul Dobre Carcaleţeanul dice:

«Dorind a veni în ajutorul fetelor orfane care se cresc «în Asilul Elena Eómna, m'am hotărît ca, din produsul munceĭ «mele, să consarcu un fond de leĭ 11.500 în obligaţiunĭ no«minale ale oraşuluĭ Bucurescĭ 5% dobândă, cu cupónele «inclusive Ianuarie viitor 1885, pentru ca din venit să se «ajute pe fie-care an măritişul uneia din acele fete orfane, «cu condiţiune ca măritişul fie-căreia din fetele carĭ se vor «folosi din venitul disuluĭ fond, să fie încunosciinţat prealabil «subscrisul saŭ moştenitoriĭ meĭ».

Toma Dimtriu

Fiul luĭ Tănase Sêrbul, s'a născut în Bucurescĭ pe la anul 1848. In tot timpul vieţeĭ sale s'a ocupat cu comerţul. Prăvălia a avut-o în calea Dorbanţilor No. 95 (adĭ 106). De şi a fost căsătorit n'a avut însă nicĭ un copil. Silit de înprejurărĭ Toma Dimitriu îşĭ face testamentul, prin care testéză Ministeruluĭ Cultelor casele din strada sus menţionată. Móre înjunghiat de o rudă a sa în etate de 54 de anĭ;

Printr'un testament cu data de 31 Iulie 1882 defunctul Toma Dimitriu dispune:

«Casele cu locul lor, situate în Calea Dorobanţilor No. «95, le las Asiluluĭ Efena Dómna din Bucurescĭ, care va devni «propietatea Asiluluĭ dupe incetarea din viată atât a mea «cât şi a soţieĭ mele Anica. Venitul acestor case, până la în-

«cetarea nóstră din viaţă, se va lua de mine şi în urmă de soţia mea Anica.

Petre P. Enciulescu

S'a născut în Bucurescĭ la anul 1827. Studiile elementare şi le-a făcut în colegiul St. Sava; apoĭ a intrat ca elev ceaprăzar le Nacu Mincovicĭ primul ceaprăzar în Bucurescĭ, pe atuncĭ.

La 1845 deschide prăvălie de ceaprăzărie în Lipscanĭ şi a continuat în această branşă până la sfârşitul vieţeĭ sale.

La 1830 se căsătoresce cu Mândica Enciulescu născută Hagi Gheorghe.

Din acéstă căsătorie a avut douĭ fiĭ, dar amêndoĭ aŭ murit în cea maĭ fragedă virstă. Soţia s'a la ajutat fórte mult în cariera sa. intrând in luptele politice, a fost ales ca membru în consiliul comunal al capitaleĭ in maĭ multe rândurĭ şi a avut maĭ multe decoraţiunĭ. In anul 1883 este ales membru în comitetul pentru organisaţiunea Exposiţiunĭ Cooperatorilor care a fost instalată chiar în casele sale din Calea Victoriĭ, unde se află astă-ḑi clădirea cu No. 77 şi pentru care, n'a voit să priméscă nicĭ o remuneraţiune.

Petre Enciulescu a încetat din viaţă la 1889 Octombrie,

După alte donaţiunĭ, maĭ lasă şi la azilul «Elena Dómna» una mie leĭ.

Alexandru Andonescu

A fost fiul luĭ Anton şi al Ecaterineĭ Andonescu, născută Luca; El s'a născut în Bucurescĭ cam pe la anul 1821. Terminându-şĭ studiele a eşit cu diploma de inginer. La 1877 a fost casier central, apoĭ inginer la primăria Capitaleĭ, în urmă s'a ocupat cu exploatarea moşielor sale Hătcărăŭ din Prahova şi Brăneştariĭ de jos din Vlaşca. S'a căsătorit tocmaĭ către bătrâneţe cu D-na Vasilina Papazolu. A fost nefericit în căsătorie, şi n'a avut nicĭ copiĭ; a încetat din viaţă la anul 1889, Februrie, şi s'a înmormântat la cimitirul Belu.

A lăsat cea maĭ mare parte, din averea sa în scopurĭ de bine-facerĭ, ast-fel prin testamentul seŭ olograf cu data de 19 Martie 1890, între altele ḑice:

«Las nuda proprietate a părţeĭ mele de moşie Hătcărăŭ, Asiluluĭ Elena Dómna, care va intra in stăpânirea desăvârşită a moşieĭ la mórtea frateluĭ şi suroreĭ mele».

G. Avramidis Leatzke

De origină român macedonean, s'a născut la Coriţa, comună românească in Macedonia la anul 1821. De óre-ce principala ocupaţiune a Românilor macedonenĭ este comerciul, Leatzke s'a dus maĭ întâĭ in Egipt împreună cu fratele sĕŭ Dimitrie. Dar in anul 1857 părăsesce Egiptul şi vine in ţara românească şi anume in Bucurescĭ, unde deschide o brutărie in strada Patria, apoĭ cumpără o moşie, apoĭ alta şi in fine o a treia din care realiséză un prea frumos câştig. Fiind insă filo-elin, ca maĭ toţĭ macedo-românii pe atuncĭ, 'şĭ plaséză aprópe tot capitalul sĕŭ in bonurĭ de tesaur grecesc, care scădênd atit de mult, bătrinul Leatzke se vede la bătrâneţe aprópe pe drumurí, din care causă i s'a tras şi mórtea.

El îşĭ lasă tótă averea sa numaĭ in scopurĭ de bine-facerĭ, intre care primul rang il ocupă comuna sa natală Coriţa.

Cu tóte acestea, prin testamentul sĕŭ autetificat de Tribunalul Ilfov, secţia de notariat, la No. 1.676 din 10 Martie 1890, la art. 3, dispune:

«Leg leĭ nouĭ 15.000, odată pentru tot-d'auna, spre a «se da Asiluluĭ Elena Dómna din Bucurescĭ, pentru ca «din venitul lor să se intreţină in perpetuitate in acest «asil o fată orfană săracă, care legat va purta in «perpetuitate numele meŭ; acéstă fată va fi româncă şi «recomandată de Primarul capitaleĭ Bucurescĭ».

iar prin codicilul cu data de 6 Iunie 1890 adaugă: « doresc ca cea d'ântêiŭ fată primită să fie Virginia, « fica luĭ Dimitrie Penescu, cunoscut mie».

Răducan Simonide

Este fiul rĕposatuluĭ Sima din Andrianopol, născut la anul 1798 in Bucurescĭ suburbia Popa-Herea str. Sfinţilor.

Studiile elementare şi le-a făcut in ţară, apoĭ a fost trimis in Triest şi apoĭ la Livorno. Intors in ţară s'a căsătorit la 1833 cu Elena Savopol născută in Constantinopol, nepóta

Răducan Simonidi, donator la Asil

paharniculuĭ Antonache, a căruia soţie a fost din familia Rahtivan (origina grécă). Din acéstă căsătorie n'a avut nicĭ un copil. Tatăl seŭ a fost comerciant angrosist, fiul seŭ a ţinut băcăniile (5 la numĕr) până la 1847, de aci înainte a ocupat diferite dregatoriĭ la primărie, tribunal şi curtea de apel.

A fost şi pitar, funcţiunile le-a ocupat până la 1866, când s'a retras din viaţa politică şi a trăit ca rentier până la 1878 1 Decembrie, când móre şi este înmormântat la Monastirea Cernica.

Elena Simonide a murit la 18 Febr. 1802 şi este înmormântată tot la Cernica [1]).

Iorgu Anghelescu

Este fiul căpitanuluĭ Anghelescu din Slatina. S'a născut pe la 1815; primele cunoscinţe de carte şi le-a căpătat la şcolile din Slatina. Venind de tênĕr în Bucurescĭ, intră maĭ întâiŭ ca ucenic. apoĭ făcându-şĭ un mic capital, deschise o prăvălie de manufactură în strada Bărăţieĭ, unde este astă-dĭ prăvălia d-luĭ Radu Georgescu, cu care a fost mult timp asociat. Prin munca cinstită şi'a strâns un frumos capital. Ne fiind căsătorit şi-a împărţit cea maĭ mare parte din averea sa, în opere de bine facere, bună-óră a făcut, cu propria'ĭ cheltuială, o biserică în oraşul Slatina, a testat suma de 86,800 leĭ pentru întreţinerea a 9 eleve orfane în Asilul Elena Dómna cum şi pentru alte bine-facerĭ.

A murit la anul 1889. In tot timpul vieţeĭ sale, a fost om muncitor. comerciant cinstit, milos şi fórte darnic, dovadă testamentul sĕŭ din 18 Decembrie 1879, autentificat de tribunalul Ilfov, secţia III, la No. 2341 din 1879 prin care lasă:

«Asilul Elena Dómna 70000 leĭ nouĭ, care sumă se va «asigura de executoriĭ meĭ testamentarĭ, ast-fel în cât venitul «anual al aceste̟ĭ sume să se ia in perpetuŭ de administraţia «Asiluluĭ, iar fondul să rămână neatins».

Sabetay Halfon

Fiul luĭ Abraham Halfon, s'a născut la 1827 în Bucurescĭ, unde a trăit tótă viaţa luĭ. A făcut parte din casa de bancă Halfon. A murit la Nizza în luna luĭ Martie 1880; nu a avut copiĭ, a lăsat o mare parte din averea sa pentru opere de

---

1) Vedĭ fotografia eĭ la pagina 271.

bine-facere intre care suma de 5,000 leĭ, in 5 obligaţiunĭ 8 la sută ale comuneĭ Bucurescĭ, cu condiţiune ca venitul acestuĭ capital, să fie pururea intrebuinţat la inzestrarea fetelor orfane din Asilul Elena Dómna. Acéstă sumă, prin preschimbarea obligaţiunilor comunale, care a avut loc in 1883, rentă de 5 la sută, s'a ridicat la 5500 leĭ efecte.

Veniturile cupónelor acestuĭ fond, la 31 Martie 1897, s'a soldat cu un numerariŭ de 3807 leĭ.

In 1897—98, cu numerariul ce se găsea disponibil, s'aŭ cumperat după cum se prevedea in budget, nouĭ efecte scrisurĭ funciare rurale 5 la sută in valóre nominală de 4400 leĭ pentru a forma un fond, al căruĭ venit să fie suficient pentru inḑestrarea uneĭ fete orfane din Asilul Elena Dómna.

Scarlat Walter

A venit de tênĕr in ţară, fiind de meserie tipograf. La anul 1864 se asociază cu Francisc Göbl şi Ispirescu şi deschid un stabiliment de tipografie sub firma «Lucrătoriĭ asociaţĭ». La anul 1865 dupĕ retragerea luĭ Ispirescu, continuă asociaţia Fr. Göbl până la 1877 Februarie 22, când Walter móre şi este ingropat la cimitirul catolic din Bucurescĭ.

A adus impreună cu asociaţiĭ seĭ serviciĭ reale tipografieĭ, de óre-ce a format pe cea maĭ mare parte dintre maşiniştiĭ tipografĭ din ţară.

Prin munca sa cinstită ş'a câştigat o mică avere. Fiind nefericit in căsnicie şi ne-avênd copiĭ, s'a lăsat cea maĭ mare parte din averea sa in scopurĭ de bine-facere, din care 6100 leĭ a lăsat prin testament Asiluluĭ «Elena Dómnâ» [1]).

Inokentie Kitzulescu Episcopul

S'a născut in suburbia Poposcu-Jigniţa din Bucurescĭ la 1819. A fost fiŭ de p eot şi cum pe atuncĭ, după cum şi astă-ḑĭ, preoţiĭ noştri 'şĭ destinaŭ copiĭ acesteĭ cariere, tatăl seŭ il indrumă de tînĕr către preoţie. Studiile şi le-a făcut

1) Biografia 'mĭ este comunicată de Fraţiĭ Göbl.

în seminarul Sf. Mitropolii din Bucurescĭ, apoĭ în liceul Sf. Sava; după terminarea studiilor liceale, s'a dus la universitatea din Pesta, trimes acolo pe cheltuiala statuluĭ după recunóscerea meritelor sale. Avênd o particulară predisposițiune către monahism, intră în călugărie și avanséză repede fiind hirotonit diacon, preot, apoĭ e numit profesor și în urmă director al seminaruluĭ Sf. Mitropoliĭ din Bucurescĭ. Nu mult după acésta, devine protosinghel, arhimandrit și egumen la M-rea Dealul. După cât-va timp e numit locotenent al Episcopieĭ Râmniculuĭ și nouluĭ Severin, iar la 1872 e hirotonit—de către Nifon Mitropolitul — arhiereŭ cu titlu de Stavropoleos (numele uneĭ episcopiĭ din Asia Mică desființată de arabĭ după anul 632 p. Chr). La anul 1873 a fost ales de marele colegiŭ electoral Episcop al Eparhieĭ Buzĕuluĭ, pe care a păstorit'o cu înțelepciune timp de 20 de anĭ, până la 1893 Noembrie 13, când își plătesce obștescul sfîrșit. Inokentie Kitzulescu a fost înzestrat de natură cu calitățĭ excelente: avea o fire blândă și liniștită, de aceia ura răsbunarea, fugea de intrigĭ și clevetirĭ și ducea o viață retrasă și singuratecă.

In privința administrațiuneĭ eparhieĭ sale, a fost neîntrecut, căcĭ, în tot-d'auna a fost exact în îndeplinirea datorielor sale păstorale lăsând la mórtea sa regrete unanime.

A fost fórte iconom, dar nicĭ odată apucător.

Episcopul Inokentie Kitzulescu, fiind încă in viață a regulat prin disposițiunĭ testamentare cum trebuia să se urmeze cu averea sa, după mórte. Averea care se ridică la suma de 287,930 leĭ, al căreĭ venit l'a lăsat să fie întrebuințat exclusiv pentru acte de bine-facere. Iată cum hotărăște fericitul Inokentie a se urma, prin testamentul sĕŭ, după mórtea a, cu averea câștigată de el între altele: «Las două decimĭ «ajutóre pentru înzestrarea orfanelor din Azilul Elena Dómna « din Bucurescĭ.

Eftimie Diamandescu

Intre alte opere de bine-facere, prin testamentul sĕŭ din 4 Iulie 1893, a lăsat Aziluluĭ Elena Dómna dece miĭ leĭ. Acest legat de și primit de minister și în posesiunea fonduluĭ, moș-

tenitorii aŭ intentat acţiune in anulare şi procesul este incă pendinte.

Asupra fondului inscris in budgetul pe exerciţiul 1899-1900, cu destinaţiune pentru imbunetăţirĭ, după terminarea procesuluĭ.

Elena Simonidi, donatoare la Asil

Luca Cociu

Prin testamentul autentificat de tribunalul Ilfov, secţia de notariat, la No. 8,714 din 17 Octombrie 1894, între altele dispune:

«Fiind-că am venit tiněr in ţară şi aicĭ am agonisit ave-«rea ce am, drept recunoscinţă las 50,000 leĭ Asiluluĭ Elena «Dómna; acéstă sumă se va preface in efecte publice şi se

va depune la Casa de depunerĭ, iar din veniturile-eĭ se vor mărita pe fie-care an două saŭ maĭ multe fete eşite din acel «Asil, înzestrându-le cu cele trebuinciόse».

Ioil Vasilescu

Născut in Bucurescĭ la anul 1816, a invĕţat carte in şcólele după acele timpurĭ in Bucurescĭ. S'a călugărit in Monastirea Cernica anul 1841. Iunie 2, iar in annl 1848 a fost hirotonisit preot şi în urmă a fost făcut Duhovnic şi luat în Sf. Mitropolie până in 1873, de unde s'a înapoiat ca Stariţ al Monastireĭ Cernica până in anul 1893, când a incetat din viaţă, anul 1894, Noembrie 2, unde a şi fost înmormântat.

In viaţă fiind, printr'o petiţiune adresată Ministeruluĭ cu data din 6 Iunie 1891, Arhimandritul Ioil Vasilescu face danie pentru catedra de oftalmologia de pe lângă Universitatea din Bucurescĭ, suma de leĭ 3.000, din care leĭ 1000 in numerar şi leĭ 2.000 in două scrisurĭ funciare urbane, in condiţiune ca:

«Procentul a 2000 leĭ efecte să servéscă la cumpărare «de cărţĭ şi diare de oftalmologie pentru numita catedră, şi «suma de leĭ 1.000 să se cheltuiască pentru facerea unuĭ du«lap pe frontispiciul căru'a va fi scris numele donatoruluĭ şi «pentru păstrarea cărţilor de oftalmologie câte se vor putea cumpĕra».

Dorinţele donatoruluĭ s'aŭ executat şi se execută întocmaĭ actuluĭ.

Petre Gheorghiadis

Grec de origină, născut la anul 1828 in comuna Kuculĭ plasa Zagora, vilaetul Ianina, din Epir. A venit in ţara Românéscă pe la anul 1855. S'a ocupat cu profesoratul, predând fiilor de boerĭ românĭ şi grecĭ, limbile grécă şi francesă, cum şi pe la diferite institute particulare. Fiind bine plătiţĭ profesoriĭ pe atuncĭ, Petre Gheorghiadis din economiile realisate şi-a cumpĕrat o moşie apoĭ o casă în Bucurescĭ. La anul 1854 se căstoresce cu tânera Efrosina născută Atanase. Din acéstă căsătorie a avut douĭ copiĭ din care trăesce numaĭ D-na Susana Gheorghiadis. Ajungênd la Bătrânţe se desface de

Ioil Vasilescu, donator la Asil
(Vedĭ biografia la p. 272)

şi trăesce ca rentier până la 1 August 1896 când incetéză din viaţă.

Petre Gheorghiadi, fiind in viaţă, donéză prin actul cu data de 7 Februarie 1896 autentificat de Tribunalul Ilfov, Sect. de Notariat sub No. 1148 din 7 Februarie 1896, Asiluluĭ Elena Dómna suma de 10.000 leĭ, în următórele condiţiunĭ:

«Fondul de 10 000 va fi inalienabil şi va purta numele «Petre Gheorgiadis». Din venitul acestuĭ fond, se va înzestra «pe fie-care an câte o fată care a absolvit cursurile Asiluluĭ «Elena Dómna cu distincţiune, dându-i-se zestre la măritşĭ».

«Numele înzestrateĭ va fi publicat în «Monitorul Oficial» «cu menţiunea fonduluĭ din care s'a înzestrat».

Anica Musceleanu

Născută la 1815, dintr'o bogată familie boeréscă la Buḑĕu. Anica Musceleanu se căsătorit de tênĕră cu d. Iancu Samurcaş, de care, însă, după o lungă căsnicie, se despărţi cu vre-o 12 anĭ înainte de a muri.

Femeea inteligentă, bună şi cu simţirí înalte; vorbea perfect limba francesă şi grécă, ceia ce nu o împiedica de a vorbi şi maĭ cu drag limba ţĕreĭ sale, pe care o iubea cu patimă

Imbolnăvindu se de nervĭ, după o lungă zăcere muri în anul 1880, in casa frateluĭ sĕŭ C. Musceleanu care o inmormêntă la moşia familieĭ, Bentır de lângă gara Ianca.

Persónă de ordine şi economică, ne-avênd copiĭ, Anica Musceleanu 'şĭ-a lăsat averea maĭ întêiŭ frateluĭ şi nepotuluĭ sĕŭ, ĭară dupe mórtea acestora, a destinat'o bine-facerilor.

Prin testamentul sĕŭ cu data de 4 Martie 1877, d-na Ana Musceleanu dispune intre altele urmĕtórele:

«...Las asiluluĭ Elena Dómna o sumă de 12000 leĭ nouĭ «în bonurĭ domeniale, spre a servi venitul lor la crescerea «a douĕ fete, crescute in numele meŭ.

Emilia Chiriazopol

A oferit la 8 Ianuarie 1886 Asíluluĭ Elena Dómna 28 tablourĭ în uleiŭ lucrate la Paris, München şi în Asil:

Fetiţa cu fasanul, grupă de flo ĭ de museţel şi rose, fragĭ, rose, strugurĭ, lalele, florĭ de primă-vară, buchet florĭ,

ţărancă din Tismana, ţăran ă culegênd museţel, cimpoerĭ peisagiŭ, grupă de cépă, porumb etc. vînat, cióră, epure, fasan, o dropie, copiĭ, (pictură în uleiŭ), Frideric (copil). grupă de 4 copiĭ şi un câine, Crist şi Maria (Rubens) Belvedere, Christ copil, Maria şi Elisabeta Bibera, figură de bărbat (bust), Cutuzof, Aquarul (copiĭ), o grupă de ţiganĭ, desemnurĭ cu creion Conti (originale), cap de fetiţă, cap dormind (medalion), 2 capete Ariadn Paris, gâscă (vênat).

Fraţiĭ Emanuel şi Isak Hillel Manoach

Emanuel Hillel M. este fiul cel maĭ mare al fostuluĭ mare bancher bucurescén Hillel B. Manoach.

El s'a născut în Viena la 1843. A fost timp îndelungat bancher în Bucurescĭ, apoĭ s'a dus la Paris, de acolo în Viena unde s'a şi căsătorit cu o austriacă creştină, de la care are 2 băeţĭ, amêndoĭ creştinĭ. In Viena trăesce ca rentier; astă-ḑĭ mijlócele iĭ sunt fórte restrânse.

Isac Hillel M. este al II-lea fiŭ a luĭ Hillel B. M. şi s'a născut tot în Viena în anul 1848. La vârsta de 13 anĭ s'a dus spre a'şĭ face studiele la Paris, unde şĭ-a luat şi bacalaureatul. In 1869 s'a căsătorit cu tînăra Reghina Camondo-Halfon.

A fost asociat cu fratele seŭ cât-va timp, apoĭ s'a retras în viaţa privată. Móre la 1883 din causa unuĭ accident la o vânătóre, jucându-se cu arma de foc. Ambiĭ fraţĭ aŭ donat Asilul Elena Dómna, 11000 leĭ, iar Universităţeĭ din Bucurescĭ 100 de miĭ de leĭ, spre a se da burse la studenţiĭ lipsiţĭ de mijlóce, cum şi pentru premierea lucrărilor celor maĭ meritorĭ studenţĭ. Un regulament pentru fondurile: Emanuel şi Isac Hillel B. Manoach, arată în mod precis modul ţinereĭ concursurilor, fixând şi suma ce urméză a se da studenţilor reuşiţĭ la concurs pentru străinătăte. Ambiĭ fraţĭ aŭ fost bunĭ patrioţĭ şi împământeniţĭ.

Jaques Cohen

A fost secretar şi representant al Caseĭ Conteluĭ Camondo din Constantinopole, 15 anĭ, adică până la 1847. La 1832 evreiĭ fiind persecutaţĭ la Bagdad, Baronul Montefiorĭ

se adreséză Conteluĭ Camondo spre a-ĭ da un om cunoscetor de limbele: francesă, turcă şi persană. Tânărul Jaques Cohen este recomandat pentru acésta. La 1848 vine în ţară şi s'a stabilit în Bucurescĭ. A fost un onest comersant, apoĭ deveni bancher, la bătrâneţe rentier. El a representat 25 anĭ comunitatea israelito-spaniolă; fost preşedinte al societăţeĭ Alvad-Chen-Vachesed. Aprópe tótă averea sa şĭ-a lăsat-o pentru opere de binefacerĭ intre care şi pentru Asilul Elena Dómna a dat 6000 de leĭ. Vorbea cu uşurinţă limbele: franceză, engleză, nemţéscă, turcéscă şi sârbéscă. A murit in Bucurescĭ la 1885, Aprilie 20 şi s'a inmormântat la cimitirul israelit.

Fie ca ţara românéscă să numere mulţĭ filantropĭ şi patrioţĭ ca: Hillel, Halfon şi Jaques Cohen.

Dăm aci biografiele: D-luluĭ Davila şi pictoruluĭ Sava Henţia carĭ aŭ contribuit fie-care în felul seŭ la prosperitatea Asiluluĭ.

Dr. Carol Davila [1])

S'a născut în 1828 la Parma, dintr'o familie franceză; şĭ-a făcut cursurile liciale la Limoges; studiază medicina şi farmacia la Angers. In 1849 ivindu-se holera în Franţa, compuse o licóre anti-cholerică şi cunoscută sub numele de *Picăturile luĭ Davila*. In 1852 obţine gradul de doctor. Principele Ştirbey, cere guvernuluĭ francez să-ĭ trimită un doctor priceput; facultatea din Paris fiind consultată, trimite pe Davila.

«Nicĭ o dată ḑice D-l Dr. Istrati, alegere nu a fost maĭ fericită, căcĭ nicĭ odată un om, nu va putea să producă maĭ mult şi să iubéscă maĭ mult ţara in care a fost trimis». La 13 Martie 1853 sosit in ţară, este numit imediat medic şef al armateĭ. Davila propune înfiinţarea uneĭ şcolĭ de medicină [2]); Ceva maĭ târziŭ infiinţarea grădineĭ botanice de la Cotrocenĭ [3]) şi şcóleĭ de Farmacie, luĭ se datoresce; iar in anul următor infiinţéză şcóla veterinară şi societatea medicală şi sciinţifică din Bucurescĭ; apoĭ în 1860 infiinţéze «Asilul copiilor găsiţĭ saŭ de cutie», cum li se ḑicea pe atuncĭ [4]). Dr. Davila impreună cu Libiez, pun basele museuluĭ de Anatomia şi impreună cu Dr. Bernard-

1) Veḑĭ fotografia la p. 105.
2) Veḑĭ Facultatea de Medicină.
3) Veḑĭ Grădina Botanică.
4) Veḑĭ Asilul 1860—1902.

Landvay, înfiinţă Institutul Chimic. Şcóla de Medicină din Bucurescĭ fiind sub privigherea d-luluĭ Davila, realiséză progrese însemnate, aşa în cât guvernul Francez o recunósce egală cu şcólele preparatóre de medicină şi farmacie din imperiŭ. In 1864 ocupa o mulţime de funcţiunĭ: a) Director al serviciuluĭ sanitar; b) Medic şef al armateĭ; c) Director al Eforieĭ spitalelor civile etc. etc.

Un fapt caracteristic ne dovedesce de câtă trecere să bucura pe lângă Vodă Cuza. Imediat după improprietărirea ţăranilor după legea rurală din 1864, Mihail Cogălniceanu cel

Const. Xenocrat
Fondatorul spitaluluĭ Xenocrat şi donator la Asil
(Vedĭ biografia la pag. 262)

maĭ popular ministru care a existat vre-o dată şi de care popularitate se dice că şi Vodă Cuza era gelos, face o inspecţiune în Oltenia; a fost un adevĕrat triumf; dar fiind-că Cogâlniceanu nu l putea suferi, Dimitrie Bolintineanu ne spune că cu acea ocasiune Cogălniceanu a visitat şi spitalul din Craiova. Davila dă ordin să nu i se facă nicĭ o primire ca în alte părţĭ, ci să pue pe aleea din curtea spitaluluĭ 250 óle góle în şir. Ministrul este furios contra luĭ Davila şi'l distitue imediat, dar Domnitorul îl reintegréză, iar Ministrul îşĭ dă

dimisia [1]). La isbucnirea résboiuluĭ Franco German, Davila intră în serviciul ambulanţeĭ franceze; după 4 lunĭ de devotament şi ostenélă, cade holnav de disenterie epidemică şi remâne 12 ḑile in pat intr'un han de la Neunkirchen. De aicĭ înainte viaţa luĭ Davila curse dulce şi vecinic activă, impărţită intre multiplele sale funcţiunĭ. Conferinţele şi cursurile sale speciale eraŭ ocupaţiunĭ de predilecţie pentru el. In timpul résboiuluĭ de independenţă, ambulanţele nóstre aŭ excelat mulţumită zeluluĭ luĭ Davila.

«Davila este pretutindenea unde am trebuinţă de dânsul» scria Regele Carol anunţând Regineĭ luarea Plevneĭ. Davila móre la 26 August 1884 de o insuficienţă aortică.

Şcólele pe care Davila le-a proectat şi făcut aŭ ajuns astă-ḑĭ puternice focare de cultură. Armata care a iubit-o şi a ingrijit-o ne-a dat independenţe şi prestigiul naţional. Câţĭ tinerĭ savanţĭ de astă-ḑĭ, nu datoresc cultura lor luĭ Davila, care le-a înlesnit studiele în străinătate? Câte femeĭ române de astă-ḑĭ n'a primit crescere şi invĕţătură in Asilul intemeiat de el?

Nemuritorul Dr. Obedenariu ne zugrăvesce în Ghimpele de la 12 Maiŭ 1868, portretele a 26 de doctorĭ în fruntea căror găsim pe cel al luĭ Davila.

A tout seigneur tout honneur. Să incepem cu Generalul: ca şi de Napoleon s'a ḑis de Dr. Davila cel maĭ mare bine şi cel maĭ mare rĕŭ. Prin acésta chiar inamiciĭ seĭ probéză că dênsul este un spirit superior. Exactitudinea şi precisiunea personificată. Născut pentru a comanda; de n'ar fi medic ar fi un general însemnat. Ḑiarele satirice aŭ aşa multă reputaţie de a fi uşóre, în cât nu vom fi crezuţĭ nicĭ acum când vorbim serios. Cu tóte acestea menţinem ce ḑiserăm.

Creionul Psilog al luĭ Obedenariu ni-l arată pe Davila intreg: inteligent, cult şi energic. Era in adever un *spirit superior* şi care in tot ce intreprindea lucra *manu-militari.* Din acéstă pricină chiar, Davila a avut şi duşmanĭ mulţĭ, pigmeĭ zuliarĭ carĭ nu vor să pricépă că *non licet omnibus adire corinthum.*

Il acuzaŭ că este linguşitor al Palatuluĭ, că jidan venetic, ignorant şi tot soiul de invective, care fără al micşora pe

1) Viaţa luĭ Cuza Vodă.

Davila, iĭ amărăŭ însă bătrânețele cele atât de scump câștigate. Sub titlul de Dulcamare citesc in Ghimpele de la 20 Aprilie 1869, versurile următóre puse in gura luĭ Davila.

Eram după cum se ḑice un mic felcer ce puném
Lipitorĭ și luam sânge după ordin ce primém
. . . .
Căcĭ eŭ sunt precum se spune d'un pur sânge jidovesc
Imĭ iubesc a mea năciune cu ăst merit mĕ fălesc.

Iar in Ghimpele de la 5 Iunie acelaș an, sub titlul Davis Magnus.

Picăturĭ de choleră, invenție faimósă
D'a ei descoperire dreptul mĭ-am însușit,
Și mulțĭ cu mintea slabă crezură astă farsă
Dându-mĕ pe mine, drept mare iscusit.

Davila, Esculapul nostru, unul din ceĭ maĭ geloșĭ luminătorĭ aĭ romanismuluĭ, rĕmâne săpat în slove aurite pe frontespiciul renascereĭ nóstre; Francez prin obârșie, italian prin nascere, el a fost român in tótă viața sa [1]).

Sava Henția [2])

Sava Henția, s'a născut la 1 Februarie 1848, în cătunul Sibișel, comuna Sebeș, din Ardél. Un unchiŭ al seŭ, fotograf, anume Zaharia Dăciulescu, vĕḑênd in trecerea sa prin Sebeș, că micul Sava—care urma la școla comunală—avea o deosebită aplicare pentru desemn, il luă cu dênsul și in 1862, il aduse in Bucurescĭ. Aci, peste treĭ anĭ, tînerul Henția intră in școla de Bele-Arte. Cu mórtea unchiuluĭ sĕŭ, intêmplată la 1865, ar fi rĕmas cu totul lipsit de mijlóce dacă, printr'un concurs ce a susținut, n'ar fi reușit a obține o modestă bursă de la stat—pe lângă puținul ce maĭ putu agonisi de pe micĭ lucrărĭ—iĭ permise să se subție in timpul celor cincĭ anĭ de studiŭ, până când absolvind cursul, a obținut premiul in marele concurs de streinătate, al anuluĭ 1870.

Tot in anul acesta, cu ocasia Exposițiuniĭ de Bele-Arte, d. Hênța obține medalia clasa II pentru portretul d-luĭ Caligari. In primăvara anuluĭ 1871 plecă in Italia, obținênd bursă pentru streinătate, d. Henția plecă in Italia unde—in zbor—visită maĭ tóte museele din cele maĭ de frunte orașe ale pa

1) Revista Nouĕ, Anul V, No. 7, pag. 202—204.
2) Veḑĭ fotografia la pagina 243.

triei luĭ Rafael; şi apoĭ cât-va timp la Roma, iar d'aci se îndreptă spre Paris. Aci se înscrie la Academia de Bele-Arte, printre eleviĭ talentatuluĭ artist Cabanel, el însuşĭ elev a luĭ Pico'. Dar abia ajuns şi iată că ministrul după vremurĭ, Chr. Tell, mistificat prin intrigile unor camaradĭ incapabilĭ şi invidioşĭ a luĭ Henţia, carĭ rĕmaseră în Bucurescĭ—iĭ tăiă bursa ce i se acordase.

Numaĭ mulţumită ajutoraluĭ maĭ multor studenţĭ românĭ, aflătorĭ asemenea la Paris atuncĭ, d. Henţia se putu susţine spre a-şĭ urma studiile. In 1873, adică în al douilea an de când se afla la Paris, d-sa avu deosebita onóre de a fi admis între exposanţiĭ Salonuluĭ, cu tabloul sĕŭ mitologic; Psicheea părăsită de Amor. Astă pânză—de mărime naturală, represintând pe Psichea dormind pe unde, scăldată de razele argintóse ale luneĭ—i-a maĭ procurat, graţiĭ luĭ Vasile Boerescu atuncĭ ministru cultelor şi instrucţiunĭ publice, care şi după stăruinţele luĭ Th. Aman. făcu autoruluĭ eĭ, o mică bursă de 120 leĭ pe lună, plus o gratificaţie de 800 leĭ, drept recompensă pentru tabloul Psicheeĭ, destinat pinacaticeĭ museuluĭ nostru naţional.

In 1874, d. Henţia—terminându-şĭ studiile se întórse în ţéră şi figură printre ceĭ dintâiŭ la Exposiţiunea de Be'e-Arte ce avu loc în Bucurescĭ, în tómna aceluĭ an, cu tabloul Phsicheeĭ şi cu o nouă pânză: Aurora, care chiar de atuncĭ s'a aşedat la Teatrul Naţional, în loja Suveranilor, după dorinţa exprimată de M. M. L. L. Cu astă ocasie i s'a decernat medalia clasa II pentru pictura mitologică.

In 1875—1876 artistul Henţia a fost numit, pe basa unuĭ concurs, maestru de desemn şi caligrafie la Externatul secundar de fete din Bucurescĭ, precum şi la Asilul Elena-Dómna ca profesor de desenurĭ şi de pictură.

In timpul resboiuluĭ din 1877—1878, d-sa a fost ataşat ca pictor pe lângă marele quartier general şi a lucrat maĭ multe pânze, scene prinse de pe natură în fuga evenimentelor şi a peneluluĭ, dintre care cele maĭ multe aŭ fost cumpărate de M. S. Regele, care i-a conferit medalia Bene-Merenti clasa II «pentru distinsele sale lucrărĭ în pictură.

Multe din aceste pânze- lucrate pe timpul campanieĭ românilor în Bulgaria—se găsesc şi în posesiunea d-luĭ Ghiţă Ión, mare amator de artă şi colecţionist.

Jaques Cohen, donator la Asil
(Vedĭ biografia la p. 275)

Ultima lucrare de insemnătate a artistuluĭ şi cea maĭ mare, este Intrarea triumfală a luĭ Traian în Sarmisegetuza. Acéstă operă, împreună cu o Venera, care s'a vêndut, şi alte pànze aŭ figurat la Expositiunea de Arte-Frumóse ce s'a deschis în primă-vara anuluĭ 1881. Cu acest prilej, Henţia a obţinut premiul II, pentru pictura istorică, iar în tómna aceluiaşĭ an juriul Expositiuneĭ române din Sibiŭ, unde trimesese portretul regretateĭ Ana Davila, iĭ decernă diploma dé onóre.

A maĭ pictat: Móra, care se arată priviriĭ între umbra nopţiĭ ce întunecă pămêntul şi lumina crepusculară se inflăcăréză cerul; Têrgul Moşilor, cu curiosităţile luĭ; Peleşul, repezindu-se printre stâncĭ, Romànca ducând merinde la câmp; picturĭ de florĭ, etc. etc.

Incontestabil, d. Henţia e un pictor distins şi unul din puţiniĭ care scie manui condeiul desenatoruluĭ. Desenurile sale sunt adevărate giuvaere şi o mulţime de bucăţĭ tratate cu condeiul, sunt capo-d'opere de perfecţiune, într'atât observaţiunéa este plină de veritate şi execuţiunea, de fineţe.

Tablòul intrăreĭ triumfale a luĭ Traian în Sarmisegetuza e monumental, de o compositiune magistrală şi de un desemn corect. Şi de şi locul acesteĭ paginĭ din istoria patrieĭ şi din istoria arteĭ române ar fi negreşit în vre-o Galerie naţională, totuşĭ pentru ruşinea nóstră el a stat mult timp—de nu va fi stând şi adĭ—oropsită în sa'a de la biserica Stravopoleos unde, din causa dimensiunilor sale, artistul a fost silit s'o lase dupe inchiderea Expositiuneĭ din 1881.

Cu tótă valórea incontestabilă a acesteĭ uriaşe creaţiunĭ ómenĭ compentenţĭ susţin ca Psicheea remâne cea maĭ de sémă operă a luĭ Henţia, operă care ni-l reveléză ca pe un artist adevărat, ca pe un pictor ales şi magistral.

Acum în urmă d. Henţia a figurat la Expositiunea permanentă de bele-arte, organisată de Cercul artistic din Bucurescĭ, şi deschisă prin Decembre 1897; cu: Douĭ ciobănaşĭ de la Brebu, pânză de dimensiunĭ marĭ in care regăsim multe din calităţile betrânuluĭ maestru desen corect, colorit, adever; Cioban şi fetiţă, efect de lună, care ne reamintesce pe Psichea părăsită de amor; Buchetul de trandafirĭ şi Lagărul de la Calafat (din 10 Iulie 1877), care ne dă o idee despre activi-

tatea febrilă ce domnea printre rindurile oștenilor noștri, in ajun de a primi botezul de sânge [1]).

Trebue să remarcăm aicĭ, că de óre ce distinsul artist a fost decorat de doue orĭ cu medaliĭ «Bene merenti» cl. II de sigur a II medalie conferită din eróre; ar fi de dorit ca d. Ministru al cultelor să indreptese acéstă eróre și să facă a i se acorda medalia Bene-merenti clasa I, ca o slabă recompensă a meritelor sale artistice.

Doctorul G. Kiriazi

Grec de origină, s'a născut la Platana, in apropiere de Misolonghi. Primele studiĭ și le-a făcut la Athena și cariera medicală o incepu la Montpellier, terminînd'o la Paris. Reintors ca dr. in medicină in Grecia, desvoltă un mare zel cu ocasiunea uneĭ epidemiĭ de choleră. Veni in Rominia la 1875, unde imediat fu trimis ca medic primar la T.-Jiu.

După câțĭ-va anĭ de practică strălucită, mulțumită meritetor sale, fu chemat in Bucurescĭ lăsând suvenirurĭ ne șterse intregeĭ populațiunĭ din T.-Jiu.

In Capitală i se incredință direcțiunea serviciuluĭ copiilor găsițĭ, funcțiune pe care o indeplini ca un bun părinte, higienist și savant.

Dr. Kiriazi, este lăsat executor testamentar de Xenocrat fondatorul spitaluluĭ cu acelaș nume. El se achită conșciincios de sacrificiile puse de defunctul seŭ prietin, așa că deschide spitalul Xenocrat c'o solemnitate deosebită in anul 1886. Dar nicĭ d-rul Kiriazi nu maĭ supravețuesce mult și móre in anul . . . in etate de 65 anĭ, când fu inmormintat la cimitirul Belu.

Kiriazi lasă după dênsul o avere colosală din care dă o parte dintr'ênsa, pentru scopurĭ de bine-facere [2]).

Gherasie Calomfirescu Monah

Născut in Bucurescĭ la anul 1823, a invĕțat carte in Bucurescĭ și s'a călugărit in Monăstirea Cernica la anul 1849, Decembre 31 unde a fost hirotonisit Preot in 1853, Septem-

1) Th. E. Idieru. Istoria Artelor Frumóse. pag. 314—317.

2) Notele biografice mi-au fost comunicate de d. dr. Ștefănescu-Sache fost amic intim cu decedatul.

brie 20, a încetat viaţă la 1887, Martie 20, şi a fost înmormîntat in Monăstirea Cernica.

In 1879, donéză Eforieĭ Spitalelor civile, ca administratóre a Asiluluĭ Elena Dómna, suma de leĭ 13000 in bonurĭ, cu condiţiunĭ ca până la încetarea sa din viaţă, procentele să le ia dânsul, iar după mórte fondul să fie nealienabil şi din venitul banilor, să se mărite în perpetuŭ câte două eleve din Asilul Elena Dómna.

Vasile Paapa

S'a născut în Bucurescĭ la 30 Iunie 1819. Tatăl seŭ Gheorghe Paapa, era român din Macedonia, iar mama sa, Bucuresceancă din familia Ghiaţa.

Rămânêndu-ĭ o moştenire însemnată de la o mătuşă a sa, Vasile Paapa începu să facă acte de bine-facerĭ, construînd pe moşia sa Valea Bouluĭ din jud. Prahova o şcólă model şi o biserică, hărăzind pentru întreţinerea lor o întrégă moşie. Intreţinea cincĭ elevĭ în *«Şcóla pentru învĕţătura poporuluĭ român»* din Prahova, pertru a'ĭ face inveţătorĭ şi alţĭ cincĭ în Seminarul central, pentru a'ĭ face preoţĭ. Dăruia pe la şcolĭ cărţĭ şi haine elevilor săracĭ, înzestră prin sate fete, boteză, cunună şi înmormîntă pe atâţia nevoiaşĭ. Se ducea până şi prin casele suferinḑilor, consolându-ĭ cu câte-o vorbă bună şi procurându-le ajutóre.

Vasile Paapa făcea binele fără sgomot, şi până la mórtea sa, numerósele sale acte filantropice nu fură cunoscute de cât de câţĭ-va intimĭ. Testamentul sĕŭ nu este decât urmarea, dincolo de mormînt, a acesteĭ vieţĭ exemplare.

Dacă a fost atât de darnic pentru operile de bine facere, apoĭ a fost fórte sgîrcit pentru înmormîntarea sa. «După ce voiŭ muri—scrie dinsul—voiŭ fi transportat la Valea Bouluĭ, fără nicĭ un tapagiŭ şi acel cortegiŭ de vanităţĭ care se notéză la noĭ. Acolo voiŭ fi expns la biserică saŭ afară din biserică 48 de ore şi înmormîntat, cu preoţiĭ ce vor voĭ să vină din comunele vecine, în cavoul construit de mine în curtea bisericeĭ Valea Bouluĭ, din jud. Prahova, Plasa Cricov».

Vasile Paapa moare la Nizza în ḑiua de 16 Ianuarie 1884, în etate de 64 anĭ.

Vasile Paapa, donator la Asil

Iată părţile privitóre la instrucţiunea publică din testamentul acestuĭ mare patriot.

Din averea sa imobiliară dăruesce o parte prietenilor, iar următórele pentru instrucţiunea publică:

c) Via din Valea Negovani, tótă, alăturĭ cu şoseaua, rescumpărată de plata embaticuluĭ, care se va vinde imediat după mórtea mea, de către executorul meŭ testamentar şi suma ce se va prinde din vêndarea eĭ, se va da şcóleĭ de meseriĭ din Ploescĭ pentru desvoltarea eĭ şi incurajarea elevilor carĭ se vor distinge;

d) Moşia, numită Valea-Bouluĭ cu Bătrâneanca din judeţul Prahova. Venitul acesteĭ moşiĭ, evaluat de mine 3,000 francĭ, il destin pentru intreţinerea şcóleĭ primare şi a bisericeĭ de acolo, fondate amândouĕ de mine: intrebuinţându-se după cum in anexatul aci budget subscris de mine specific; iar moşia se va arenda saŭ prin licitaţie saŭ cu bună invoire după cum va crede maĭ avantagios executorul meŭ testamentar;

Averea sa mobilă, in diferite hârtiĭ de valóre, ridicându-se la suma de 837,700 leĭ nominal, după ce reservă un capital de 400,000 leĭ inalienabil, o imparte la diferite persóne; iar şcolilor le face următórele donaţiunĭ:

15.000 leĭ Asiluluĭ Elena pentru a se da ca ajutor la măritiş la 5 eleve din cele ce aŭ terminat studiele cu succes;

10.000 leĭ Şcóleĭ de meseriĭ din Ploescĭ pe lângă valórea vieĭ după ce se va vinde;

10.000 leĭ Gimnasiuluĭ din Giurgiŭ;

60.000 leĭ pentru construirea unuĭ internat de băeţĭ şi crearea uneĭ şcóle profesionale la Valea-Bouluĭ. Acest internat se va intreţine cu venitul anual ce-ĭ destin din dobânda efectelor inalienabile;

20.000 leĭ pentru complecta mobilare a internatuluĭ;

12.000 leĭ pentru trimiterea in Francia a unuĭ elev, admis prin concurs dintre ceĭ maĭ bunĭ aĭ gimnasiuluĭ din Ploiescĭ, spre a studia ingineria in curs de patru anĭ;

5,000 » pentru a se dota 10 fete de ţĕranĭ din comuna Cornetu (Valea-Bouluĭ) din cele maĭ sĕrace şi orfane;

10,000 » donaţiune şcóleĭ pentrui nveţămintul poporuluĭ român de la Sf. Ecaterina;

5,000 » pentru şcóla Fröbeliane tot de acolo;

50,000 » se vor depune la Casa de Consemnaţiunĭ şi vor

servi pentru construirea unuĭ Observator, pe lângă alte sume ce ar da guvernul saŭ particulariĭ;

10,000 » pentru construirea uneĭ şcóle primare in comuna Valea-Călugăréscă din Prahova;

Destinaţiunea venituluĭ celor 400 000 francĭ care se vor depune la Casa de Consemnaţiĭ va fi după cum urméză: Cu venitul lor, calculându-se pe 5 la sută produc 20,000 francĭ pe an, se va întreţine pe tot anul internatul ce se va construi cu ceĭ 60,000 francĭ ce am destinat maĭ sus, avênd 20 paturĭ pentru 20 elevĭ şi calculându-se larg, câte 1,000 francĭ pe an de fie-care: nutriment, vestminte, cărţĭ şi cele-l'alte mărunte spese, precum: încăldit, luminat, spălat şi cele-l-alte; în astă 1,000 francĭ pe an se va coprinde şi salariul a 2 servitorĭ pentru curăţirea localuluĭ şi micele reparaţiunĭ anuale: se va da preferinţă în admiterea elevilor familiilor din comunele circumvecine de Valea-Bouluĭ, adică: Apostolachele, Popescĭ, Cornetu cu Circulescĭ, Udrescı şi Marlogea.

Mobilierul avênd a se face odată pentru tot-d'auna cu ceĭ 20,000 francĭ ce'ĭ destin ad-hoc, suma de una mie francĭ pe an se crede a fi suficientă.

Tóte legaţiunile s'aŭ esecutat de către esecutoriĭ testamentarĭ.

CAP. XVII

Platoul Cotrocenilor
1640 — 1848

A fost proprietatea Monastireĭ Cotrocenĭ de la 1679—până la 17 Decembrie 1863, când a fost luat pe séma Statuluĭ.

Acest platoŭ, a fost locul cel maĭ favorabil pentru așezărĭ, popasurĭ și chiar lagăre maĭ mult saŭ maĭ puțin permanente ale diferitelor armate de invasiune, ce aŭ năvălit în acéstă țéră, în decursul vécurilor de la 1640—1857 ultima ocupațiune nemțéscă cu caracter protector!

In anul 1640, cu ocasiunea luptelor dintre Mateĭ Basarab și Vasile Lupu, acest din urmă, indémnă pe Turcĭ să prindă pe Mateĭ Basarab.

Turciĭ intră cu mare óste in Muntenia, vin până lângă Bucurescĭ, din care o parte se așéză la Văcărescĭ, iar alta din sus despre móra mânăstireĭ *Cotrășenĭ* [1]).

Crucea de pe platoul Cotrocenĭ

Nu trecuse nicĭ 30 de anĭ de la faptele amintite maĭ sus, când se face o rescólă contra grecilor sub domnia luĭ Radu Leon Voivod. Acest episod este istorisit de doĭ contemporanĭ, póte martorĭ ocularĭ aĭ evenimentelor descrise, dacă nu chiar actorĭ principalĭ.

Cel întiiŭ cronicar este «Anonimul românesc» partisan al boerilor și decĭ al Cantacuzenilor, iar cel al II-lea, este «cronicarul Bălăcenesc» partisan devotat al Domnitoruluĭ și al acoliților luĭ, adică al grecilor.

Cronicariĭ descriŭ faptele după partida din care fac parte.

1) Șincai III 55.

Crucea Marelui Spătar Șerban [Cantacuzino de pe platoul Cotrocenilor

Dupe Grigorie Vodă Ghica, vine pe tronul țăreĭ Românescĭ, Radu Leon, fiul luĭ Leon Vodă, in anul 7173 (1665) Februarie 12. Radu Leon Vodă incă pe când era la Constantinopole, făcuse o mulțime de datoriĭ; viind in țéră „aŭ pus grele dajdiĭ şi nu era numaĭ despre dènsul, ci şi greciĭ incăprada şi mânca cu tot felul de meşteşugurĭ precum sunt eĭ invețațĭ. Boeriĭ incă se invoiaŭ de-l slujia in dreptate; țéra incă 'ĭ aŭ plătit datoriile; el incă a făcut avuție multă; greciĭ, *leşinații*, incă 'ĭ aŭ săturat". Venindu-ĭ mazilia, Domnul să rógă de boerĭ să-l céră iarăşĭ „Domn" de la Pórtă; boeriĭ 'ĭ promit, însă cu o singură condițiune. adică: *să alunge pe toțĭ greciĭ din țéră.* Radu Leon le făgăduesce „cu mare jurământ că va fi bun cu eĭ şi cu țara şi va scóte greciĭ din țară" să-ĭ lase numaĭ cămăraş şi ciohodar iar alt grec lângă el nu-ĭ maĭ trebue" Marele Spătar Drăghiciŭ, fratele maĭ mare al luĭ Şerban Vodă Cantacuzino — să ințelege cu boierlĭ să-l céră iară-şĭ să le fie Domn.

Dupe ce Pórta 'l confirmă in Domnie, Drăghiciŭ Spătarul impreună cu toțĭ boeriĭ, 'ĭ amintesc să se țină de jurămênt, adică să alunge pe grecĭ, dar maĭ cu sémă „pre Nicula Sofială şi pe Balasachi ca răĭ şi pismaşĭ némuluĭ românesc iar maĭ vârtos boiarilor, căcĭ nu-ĭ lăsa in tótă voia lor să mănânçe şi să prade țara". Aceştia insă *„ca nisçe dracĭ"* ințeleseră sfatul boerilor şi „otrăviră pe ticălosul Drăghiciŭ[1]) Spătarul la Constantinopole, iar trupul luĭ fu adus de fratele seŭ Şerban Spătarul (maĭ târdiŭ Domn) şi 'l inmormêntă la Monăstirea Comana. Toțĭ greciĭ se veseliră de mórtea luĭ Drăghiciŭ care «sta tare pentru săraca de țară», dar maĭ vêrtos Sofială şi Balasachi. Radu Leon Vodă puse grele birurĭ pe țară; „Greciĭ leşinațĭ incă făcea ce le era voia". In a doua domnie veni cu maĭ mulțĭ grecĭ in țéră puse nouĭ birurĭ numite „Prihănĭ» ba incă amenința pe boerĭ că va pune vistier mare pe Sofială. După aceia să aruncă asupra Monăstirilor luêndu-le vitele, bucatele şi odórele «după svatul unor *marghiolĭ* ca aceia şi tot atuncĭ «aŭ luat încă 2 inele de aur din degetele Sf. Nicodim de la Monăstirea Tismana». După ce făcuse şi alte nelegiuirĭ pe care nu le-am maĭ amintit aicĭ, s'aŭ sfătuit cu Sofială şi cu Balasachi să prade pe boerĭ şi să le vêndă

1) Fiul Postelniculuĭ Const. Cantacuzino şi fratele maĭ mare al luĭ Şerban Vodă Cantacuzino.

averile la «*Cochiĭ-Vechĭ*»[1]. Un alt geniu reŭ a luĭ Radu Leon Vodă a fost şi «viclénul» Stroe Vornicul Leurdénul, care 'ĭ invĕţa cum să ucigă pre o sémă de boerĭ, căcĭ eĭ ḑicea Str. Leurdénul, că vor să se rescóle in contra luĭ şi a grecilor.

«Decĭ cu acel svat drăcesc prilestesc pre Radu Vodă, iar ticăloşiĭ de boerĭ nu scia nimică de acestea şi când aŭ fost la Decembrie 3 an. 7177 (1668) Mercurĭ diminéţa, după ce s'au adunat toţĭ boeriĭ la curte, iar Radu Vodă cu greciĭ s'aŭ fost gătit în taină cu seimeniĭ, să ucigă pre boerĭ sus în casele domnescĭ; care nefiind voia luĭ Dumneḑeŭ, numaĭ de cât să pricepură boieriĭ, şi grăbiră de eşiră toţĭ afară din casele domnescĭ şi alergară la Mitropolie, la părintele Mitropolitul Teodosie, trăgând clopotele. Acia se strânseră toţĭ slujitoriĭ la Mitropolie jeluindu se boeriĭ către dênsul de tóte ce li s'au intèmplat.

Atuncĭ şi slujitoriĭ fură toţĭ intr'un gând şi strigară; că de acum nu vor maĭ lăsa eĭ să piară némul boeresc, *ci să iasă greciĭ din ţéră afară că nu-ĭ maĭ pot sătura cu banĭ Atuncĭ toţi boeriĭ cu mare cu mic, cu tóte glótele slujitorilor eşit-aŭ de la Mitropolie, de aŭ mers cu toţiĭ la sat la Cotrocenĭ; acolo făcură svat mare, socotind că de acum inainte nu vor maĭ putea trăi cu greciĭ,* ci se găti tótă boerimea ţereĭ şi cu slujitoriĭ din tóte cetele până la 200 de ómenĭ s'aŭ dus cu toţiĭ cu «rogojina aprinsă in cap şi cu jalba in proţap pentru greciĭ Ţarigraduluĭ, cum eĭ aŭ spart raiana ţereĭ Românescĭ. Atuncĭ inţelegênd impăraţiĭ poruncit'aŭ cu mare mânie de aŭ scos pe toţĭ greciĭ din ţéră cu mare ruşine şi aŭ mazilit pe Radu Leon Vodă 7177 (1669).

«Istoria Balacenéscă» ne istorisesce acéstă intâmplare in culorĭ cu totul contrare celor descrise de Anonimul românesc». Ea ne spune că Radu Leon Vodă a fost un domnitor bun cu ţéra, dar că «Cantacuzeniĭ iarăşĭ aŭ inceput a amesteca lucrurile precum le era obiceiul şi a turbura pre uniĭ din boerĭ ḑicênd că aŭ auḑit că s'aŭ sfătuit ómeniĭ Raduluĭ Vodă, Sofialăŭ Clucerul şi cu Balasachi Paharnicul şi cu alţiĭ ca să-ĭ omóre, şi indemna ca să se scóle asupra Raduluĭ Voda şi asupra ómenilor luĭ, să-ĭ scótă din ţéră afară şi acésta nu pentru alta le făcea, ci socotea că tot-d'auna *să fie eĭ maĭ marĭ*, alunecându-se cu firea că vor fi cele ce ḑic Cantacu-

1) La licitaţie.

zeniĭ». Iar maĭ departe spune Istoria citată, că Radu Vodă nu scia de acesta, ci intr'o bună diminéță să pomenesce cu curtea plină de ómenĭ şi «aŭ inceput (boeriĭ) a striga că vor să-ĭ omóre Radu Vodă» iar Şerban Cantacuzino mare Spătar era în fruntea lor; apoĭ boeriĭ s'aŭ dus la Mitropolie şi s'aŭ plâns Mitropolituluĭ Teodosie, acolo aŭ venit şi Radu Vodă «şi multă pricină avênd cu boeriĭ s'aŭ intors la curte. Iară boeriĭ s'aŭ dus de aŭ mas nóptea cu pază bună (in pădurea Cotrocenilor) şi de acolo aŭ purces o populaţiune de 200 boerĭ la Enifiriŭ, unde se afla Sultanul, să părăséscă pe Radu Vodă şi pe grecĭ» spune apoĭ că şi Radu Vodă a trimis la Sultan pe Alexandru Iliaş şi pe Dumitrasco Postelnicul. In fine boeriĭ reuşesc să convingă pe sultan, despre nelegiuirile Raduluĭ Vodă, lăsă la oparte pe Pavel grecul care aspira la domnie şi contribuise atât de puternicesce la mazilirea Raduluĭ Vodă, şi cer de domn pe Antonie Vornicul din Popesci de Prahova. «Sultanul aŭ trimes de aŭ rădicat pe Radu Vodă a prins pe Sofialăŭ, care dnpă ce a stat cât-va timp in Ocnă acolo l'aŭ spânzurat, iar pe Balasachi l'aŭ trecut Dunărea şi iaŭ dat drumul Ţarigraduluĭ. Iar ceĭ-l'alţĭ grecĭ atâta bătae le-aŭ dat slujitoriĭ, cât mulţĭ se mira că maĭ pot trăi, maĭ ales luĭ Pascali Gramaticul. Pre altul iarăşĭ fórte rĕŭ il bătea cât striga pe popa să-l cuminice. Acestea aŭ pătimit greciĭ dupe Radu Vodă[1]. Din cuvintele istorieĭ Bălăunescu că «nevinovatul Radu Vodă aŭ rĕmas judecat ca un vinovat şi vinovaţiĭ şi rĕiĭ boerĭ s'aŭ indreptat şi le-aŭ dat voe să-şĭ alégă eĭ domn pe care vor vrea» inţelegem că cronicarul era un intocat apărător al Domnitoruluĭ şi grecilor şi vrăşmaş de mórte al Cantăcuzenilor. Sunt insă cunoscute atât faptele luĭ Radu Leon Vodă şi ale sfetnicilor luĭ Sofialeŭ Balasachi şi alţiĭ cum şi patriotismul Cantacuzinilor şi din alte isvóre şi decĭ n'avem necesitate să insistăm. Şerban Cantacuzino, se află în fruntea boerilor ca unul ce era contrar grecilor. Eĭ duce şi pune pe boerĭ la adăpost sigur în pădurea şi casele din curtea Monăstireĭ de la Cotrocenĭ—care era moşia luĭ încă de la 1660 Iunie 10[2].

Boeriĭ, saŭ maĭ drept vorbind marele spătar Şerban ca să eterniseze fuga, ascunderea şi locul sfatuluĭ lor contra luĭ

1) Sincaĭ III 161—163.
2) Vedĭ paragraful „Serban Cantacuzino" stăpân peste moşiĭ Cotrocenilor.

Radu Vdă, și grcilor luĭ, ridică o cruce pe platoul Cotrocenilor, care se află astă-ḑĭ in dosul Casărmeĭ Regimentuluĭ 1 de geniŭ.

Acéstă cruce a căruĭ fotografie am reprodus'o maĭ sus are o inscripţiune în doue limbĭ: slavonă și română; inscripţiunea slavonă este în jurul pajoreĭ; și să notăm că acesta este pajora Cantacuzenéscă pe care Şerban Cantacuzino, o va trans-

Hilel E. Manoach, donator la Asil
(Veḑĭ biografia la pag. 275)

forma maĭ târziŭ in marca ţereĭ românescĭ, cu puţine modificărĭ, când va deveni Domn. Ea se traduce în românesce: «Binecuvântat să fiĭ Christóse D-ḑeul nostru carĭ eștĭ Prea înţelept» 1).

In inscripţiunea românéscă citim: «*Această cruce ră-*

1) Tradusă de d-l Z. Arbore.

dicatusaŭ întru numele Sfinteĭ Troiţe şi a Sfântuluĭ Nicolae, ţara acésta domnindu-o domno grec, Radu-Vodă Leon, făcu atâtea răutăţĭ şi curvie» [1].

Din nefericire, crucea a fost ruptă după anul 1862, nu scie de cine. D. Colonel Harjeŭ actual comandant al Regimentuluĭ 1 de Geniu pe când se afla maior tot la acest regiment, a fixat'o din noŭ pe un piedestal de piatră însă fără restul inscripţiuneĭ, fiind-că aşa a şi găsit'o.

Crucea trebue să fi fost ridicată imediat după ce Radu Leon Vodă a fost ridicat şi dus de Turcĭ la Constantinopole.

In timpul rĕsbóelor dintre Turcĭ şi Nemţĭ (1697—99) stăteaŭ pe acest platoŭ atât trupele turcescĭ, cât şi cele românescĭ, carĭ trebuiaŭ să fie trimise contra nemţilor.

Kesarie Daponte, secretarul Principeluĭ Constantin Mavrocordat, ne lasă preţióse amănunte in opera sa scrisă in grecesce şi tradusă in limba francesă de savantul orientalist D-l Emile Legrand sub titiul «'Ephemerides Daces» despre pre resboiul de 4 anĭ dintre Nemţĭ, Ruşĭ şi Turcĭ; iată ce ne spune el că «la 7 Iulie 1737 armatele nemţescĭ intrând in ţară cu 5 saŭ 6 miĭ de ómenĭ, staţionară pe platoul Cotrocenĭ.
«Iar la 11 Iulie acelaş an, la orele 3 din nópte Marele Spă-
«tar Dudescu, primesce de la fratele seŭ Ştefan Dudescu
«medelnicerul, o notă prin care 'l insciinţa că fiul conteseĭ
« . . . . . . il aştéptă la Cotrocenĭ pe Ghillany (general nem-
«ţesc) ca să vină in Principate, la care noutate, Prinţul Con-
«stantin Mavrocordat care fugise din Bucurescĭ la Olteniţa
«de frica nemţilor, părăsesce acum acéstă localitate, spre a
«merge la imbucătura riuluĭ Argeş, insoţit numaĭ de Spătar
«şi de un mic numer de ómenĭ, căcĭ cea maĭ mare partedin
«seimenĭ şi ómenĭ din suita luĭ, indată ce aŭ aflat de sosirea
«cătanelor nemţescĭ la Cotrocenĭ, aŭ fugit care incotro aŭ pu-
«tut. Prinţul vedĕnd inaintarea catanelor, fuge peste Dunăre
«şi Ghillany sosind la Cotrocenĭ, merge să prade oraşul, des-
«chiḑĕnd prăvăliile şi casele. Ómeniĭ de frică inchid porţile.
«Nemţiĭ după ce pradă, fac 5 prisonierĭ turcĭ, iĭ légă cot la
«cot şi se intorc la Cotrocenĭ fără a fi făcut vre un rĕŭ
«creştinilor.

---

1) Acéstă inscripţie am citit'o impreună cu d. Băjan de la Archivele Statuluĭ.

«Cu ocasiunea venireĭ la Cotrocenĭ a generaluluĭ Ghil-«lany cu 600 Catane şi Nemţĭ, boeriĭ care rămăseseră la Bu-«curescĭ merseră la general şi 'ĭ presentară fără voia lor o «magiile de supunere şi bună-voinţă. A doua ḑi el părăsi «Cotroceni cu aceĭ carĭ 'l acompaniaŭ şi s'a reintors la Têr-«govişte, iar Prinţul care se afla acum la Olteniţa, nóptea «trecea şi mânea peste Dunăre şi a doua ḑi trecea iar la «Olteniţa, căcĭ se credea a fi o desonóre pentru Pórta dacă «el ar fi căḑut în mânile Nemţilor» [1]).

Nemţiĭ simţind apropierea turcilor se retrag către frontieră spre împrejurimile Braşovuluĭ, iar turciĭ împreună cu Constantin Mavrocordat, sosesc la 5 Iulie 1738 în Bucurescĭ, iar armatele sale le pune în bivuac pe platoul Cotrocenilor[2]).

Cu venirea luĭ Nicolae Vodă Mavrocordat pe tronul ţěreĭ românescĭ între altele, el concediă armata naţională pe motive de economie înconjurându-se cu Neferĭ; din acest timp o trupă turcéscă a stat tot-d'auna la Cotrocenĭ, pentru paza Domnitoruluĭ şi a palatuluĭ.

In timpul vre-unuĭ interegn, turciĭ remâneaŭ adeveraţĭ stăpânĭ peste palat şi biserică.

După încheierea păceĭ de la Cuciuc — Cainardgi fiind Rusia aprópe necontenit în rěsboiŭ cu turciĭ, primele provinciĭ pe carĭ le ocupaŭ eĭ, eraŭ Principatele Române.

In urma unuĭ rěsboiŭ Ruso Turc,—după încheierea păceĭ—Ruşiĭ se retrăgeaŭ pentru ca să le ia locul Turciĭ, aşa la 12 Maiŭ 1801 găsim la Cotrocenĭ un conac al Ascherlielor[3]) sub comanda luĭ Besli-Aga Ibrahim Bosniacul. Acest Ibrahim, scapă Bucurescii de craiĭ de la Curtea veche, la rugăciunea câtor-va negustorĭ carĭ rěmaseră aicĭ după fuga Domnitoruluĭ Mihail Vodă Şuţu, în a III domnie la 15 Maiu 1802 [4]).

In tot timpul cât Turciĭ aŭ fost stăpâniĭ Bucurescilor aŭ fost vremurĭ de grea urgie pentru ţară şi in special pentru Cotrocenĭ [5]).

După reinceperea rěsbóielor dintre Ruşĭ şi Turcĭ între aniĭ 1805—1807,—1812, platoul Cotrocenilor a fost alternativ ocupat când de Ruşĭ când de Turcĭ. In 1821 de panduriĭ luĭ

1) Emile Legrano Ephémérides Daces Tome deuxieme pag. 22—23.
2) Emile Legrand op. cit. pag. 109—110.
3) V. A. Urechia Istoria Românilor XI p. 98.
4) Dionisie Fotino III pag. 195—207.
5) Archivele statuluĭ, condica M-reĭ Cotrocenĭ No. 3 şi 4.

Tudor Vladimirescu [1]) de unde până astă-dĭ sosεaua ce merge spre calea Rahoveĭ, sε numesce «Şoseaua Pandurilor». Apoĭ, în 1828—29 Ruşiĭ revin din noŭ, atuncĭ a murit generalul rus Jijco a căruĭ cruce se vede şi astă-dĭ în parcul palatuluĭ regal.

Dăm o deosebită importanţă evenimentelor de la 1848, atât întru cât staŭ ele în legătură cu Cotroceni.

Platoul Cotrocenĭ

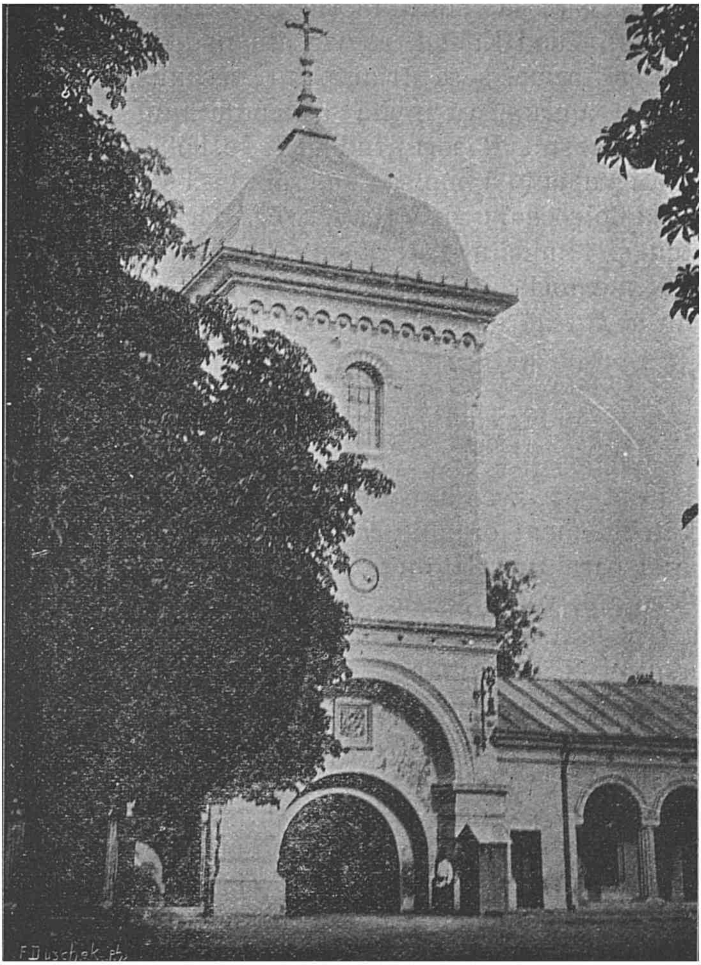
1848—1857

Epoca mişcăreĭ de la 1848 este destul de cunoscută cum şi starea ţěreĭ de atuncĭ; modul de guvernare, domnia turturcéscă, intrigile rusescĭ nu e un ce noŭ de descris; din ce fel de ómenĭ se compuneaŭ capiĭ revoluţiuneĭ, in ce stare de mulţumire şi cultură se aflaŭ locuitoriĭ, cum lucraŭ ómeniĭ patrioţĭ şi boeriĭ carĭ deveniseră instrumente rusescĭ. Tóte acestea sunt bine cunoscute şi apoĭ maĭ trăesc încă din bătrâniĭ carĭ aŭ apucat acele timpurĭ şi care aŭ luat parte la acea revoluţiune. Vom vorbi numaĭ despre partea privitóre la Cotrocenĭ, după gazeta Transilvanieĭ, care ne dă preţióse informaţiunĭ în mişcarea de la 1848. Rusia care işĭ însuşise rolul de protectóre a ţărilor Române, căuta sε transforme aceste ţinuturĭ, intr'o ţară de ocupaţiune.

După abdicarea luĭ Bibescu-Vodă, evenimentele se succedară cu o iuţélă vertiginósă. Mişcarea de la Islaz, se întinde peste întrégа ţară ; urméză apoĭ arderea regulamentuluĭ organic şi archondologieĭ; prin acestea, politica rusέscă suferea eşecurĭ in România. Agenţiĭ rusescĭ : Duhamel în Bucurescĭ şi Neselrod la Constantinopol paralisésă cu desăvêrşire acţiunele politice ale luĭ Suleiman şi Omer Paşa ; sublima Pórta, după indemnul Rusieĭ, trimite în Muntenia pe Fuad Effendi care îşĭ aşeză lagàrul la Cotrocenĭ. Duhamel işĭ aşeză şi el cortu saŭ maĭ bine dis vizuina în mijlocul tabereĭ de acolo, de frică—dicea el—să nu 'l omóre locuitoriĭ Capitaleĭ.

Poporul se duse la Cotrocenĭ până în faţa tabereĭ tur-

1) Vedĭ biserica Cotrocenĭ în 1821.

Clopotnița bisericeĭ Cotroceni

Pe dênsa se vede o inscripțiune, al căreĭ cuprins este următorul: „Veniți către dênsa și vĕ vețĭ lumina, că ușa mănăstireĭ ușa raiuluĭ este".

7189 (1681)

cescĭ, la pólele délului și aștéptă tótă diua ce decisiunĭ vor maĭ lua in privința țăreĭ. Deputațiunea poporuluĭ nu este primită

Perdéndu-șĭ răbdarea, se duse să găséscă pe Mitropolit, pentru a incerca să'l aducă in lagărul turcesc in fruntea uneĭ deputațiunĭ, Fuad Effendi refuză din noŭ să priméscă deputațiunea și tocmaĭ séra trimite un rĕspuns, spunând că a doua di, la amiadĭ, va invita o deputațiune de orășenĭ să mèrgă la dânsul. Poporul indignat, se hotără a remânea acolo și a aștepta tótă nóptea; se grăbi insă să trimétă luĭ Fuad Effendi la Cotrocenĭ următórea scrisóre, făcută după cum reiese din stilul și luminatul patriotism—de Ion Heliade Rădulescu, unul din membri guvernuluĭ provisoriŭ și cel maĭ neimpăcat dușman al Rusieĭ și uneltelor eĭ.

Excelență,

De opt-spre-zece anĭ poporul românesc gemee sub infamul Regulament organic, care despărția țara Românéscă de Turcia și paraliza relațiunile sale cu Sublima Poartă; opt-spre-dece anĭ, vocea acestuĭ popor a fost inăbușită. Nu sunt de cât treĭ lunĭ și treĭ dile de când vocea luĭ se aude in tot universul și M. S. Sultanul, s'a convins că avea un popor vasal și credincios, iar Turciĭ s'aŭ convins că Românĭ eraŭ frațĭ lor sub acelaș părinte. Treĭ lunĭ numele Sultanuluĭ a fost glorificat așa cum niciĭ un suveran de pământ n'a fost bine-cuvântat vre'o dată de sórtă. E. S. Sulyman pașa, renumit in oaste și în consiliu, cunoscut in Europa pentru cinstea Musulmanilor, a venit de a vĕzut acest popor și, ca un adevărat Musulman, gelos de gloria Sultanuluĭ și a națiuneĭ otomane a știut să onoreze numele acestuĭ mare monarch.

De la sosirea Exselențeĭ-Vóstre la Giurgiu, Națiunea Română se vede umilită și inimile calde ale unuĭ popor intreg se răcesc din di in di. Deputațiunile nóstre nu sunt primite, ministrĭ noștrĭ sunt alungațĭ. Erĭ o deputațiune pacientă și plină de dragoste, o deputațiune a unuĭ număr de șése decĭ de miĭ de ómenĭ; representând tóte orașele și satele, având in fruntea sa pe Mitropolit, care ișĭ părăsise inadins patul de durere, a mers să ve felicite și să ve presinte dorințele și

nevoele eĭ. Şi Excelenţa-Vóstră, nu aţĭ primĭt'o. Aţĭ venit ca duşman? Nu credem; căcĭ inimile nóstre sunt prietenescĭ. Aţĭ venit ca judecător pentru a pedepsĭ? Nu aveţĭ pentru asta nicĭ un motiv in secolul al noue-spre-ḑecelea; căcĭ Românĭ nu sunt vinovaţĭ de nimic, nicĭ faţă cu naţiunea, nicĭ faţă cu indivizіĭ. Credinţa lor faţă cu Sublima-Pórtă e neclintită, iar inţelepciunea lor a ajuns exemplară. Purtarea excelenţeĭ-vóstre e nexplicabilă pentru Românĭ.

Românii împlinesc una din datoriile lor, declarându-ve că un Musulman slujeşte fórte reŭ pe Sultan, dacă nu se uita cu ochii Musulmanuluĭ adevărat, in adâncul inimeĭ Românilor.

Veniţĭ să intemeiaţĭ iarăşĭ Regulamentul? Acésta nu maĭ este cu putinţă, căcĭ Regulamentul e carte blestemată, cartea ce despărţea pe Românĭ de Turcĭ. Veniţĭ să numiţĭ şi să instalaţĭ un Caimacan in potriva voinţeĭ poporuluĭ? Dar nu e nicĭ un om cinstit in Ţara Românéscă, care ar indrăznĭ să priméscă o funcţiune a regimuluĭ blestemat. Caimacan al vechiuluĭ regim, funcţionarĭ care 'l vor asculta, trădătorĭ indigenĭ, sateliţĭ străinĭ, vor fi cu toţĭ impreună cu noĭ: iar Excelenţa Vóstră va da seama de acest fapt inaintea luĭ Dumneḑeu şi inaintea Sultanuluĭ, căcĭ veţĭ fi ventt ca să turburaţĭ până şi să răciţĭ inimile unuĭ popor faţă de augustul şi *milostivul lor suveran!* Româniĭ n'aŭ pornit cu resbel in potriva nimenuĭ, iar Turcĭ sunt fraţĭ ior; nenorocire insă trădătorilor, faţă cu patria şi faţă cu Turcie.

Româniĭ nu intrebuinţéză armele, dar aŭ o mândrie sfântă şi ingrozitóre ca şi mânia iuĭ Dumneḑeŭ. Braţele lor sunt góle şi armele lor dorm in pace atârnate prin casele lor şi când se vor deştepta, va fi pentru a se unĭ cu ale Turcilor iar nu pentru a lupta in contra lor. Două milióne cincĭ sute de miĭ de ómenĭ, nu aŭ de cât o singură voce şi Excelenta-Vóstră ar fi nedréptă dacă n'ar asculta de cât glasul a vr'o cincĭ-ḑecĭ de fiinţe vândute duşmanilor comunĭ şi perfide faţă de Pórtă.

Poporul îşĭ reclamă drepturile-ĭ consfinţite de tratate; el reclamă două-ḑecĭ şi două de articole jurate in faţa ceruluĭ şi a ómenilor; şi dându-şĭ inima sa Turcilor, are dreptul să o ceară pe a lor in schimb. Aceste baionete, aceste carabine, aceste tunurĭ sunt ingroḑitóre pentru duşmanĭ, cât despre

noĭ, ele nu ne inspăimântă, căcĭ noĭ suntem prietenĭ. Baionetele turcescĭ se inmuiase ca ciara in piepturile românescĭ, căcĭ aceste sunt pepturĭ frățescĭ și se va topi oțelul in focul dragosteĭ nóstre pentru Mulsulmanĭ și-a drepteĭ nóstre ure înpotriva dușmanilor tuturor. Intregul lagăr musulman are inimă, inteligență și o lege.

Fuad Effendĭ, privește-ne cu ochiĭ unuĭ musulman și fi credincios Sultanuluĭ, fi credincios că Româniĭ..... și gloria imperiuluĭ turcesc va fi mare «Salutare și frăție» [1]).

12 Septembrie 1848

(Urméză iscăliturile)

A doua ḑi de diminéța Fuad Effendi trimite o scrisóre pe un pașă impreună cu un secretar al seŭ, care era adresată Mitropolituluĭ, pe care iĭ punea in vedere ca toțĭ boerĭ de frunte să vină in lagărul pașeĭ la Cotrocenĭ, ca să afle ḑicea el vóința Sultanuluĭ (Heliade crede ca să asculte vointa luĭ Duhamel) Poliția in urma acestuĭ ordin, anunță pe boerĭ pe notabilĭ, pe negustorĭ de căpetenie și pe staroștiĭ de corporațiunĭ ca la 10 ore să presinte la palat ca impreună cu ceĭ adunațĭ cu fostul bașe A. Filipescu-Vulpe, să presinte la lagărul de la Cotrocenĭ. La 11 ore, deputațiunea plecară de la palat in frunte cu Mitropolitul. insoțit de arhimandrit și preoțĭ. Lagărul Turcesc cum am ḑis era așeḑat spre nordul monastireĭ Cotrocenĭ (pe locul unde se află aḑĭ Institutul botanic, vechea erbărie, grădiea preotuluĭ Ilie și casa apelor. Spre sud estul orașuluĭ, se afla cazarma Română a infanterieĭ, tabăra poporuluĭ era la pólele dealuluĭ intre lagărul rusesc și turcesc, spre bariera stradeĭ numită Poduluĭ de pământ aḑi calea Plevneĭ [2]) Deputațiunea orașuluĭ alcătuită din maĭ bine de 200 inșĭ intra cum am ḑis in legărul tursesc. Fuad Effendi o așteptă in pic'óre in cortul săŭ, ținând in mână o hârtie căruia iĭ dicea firman și care nu era de cât o singură proclamație adresată din partea sa boerilor și tutulor locuitorilor țăreĭ. Era o adevărată parodie a vointeĭ Sul-

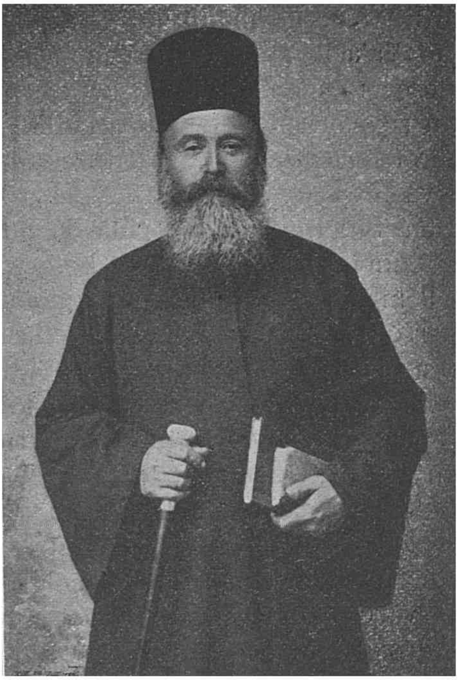
1) Heliade Rădulescu. Amintirĭ asupra istorieĭ regenerăreĭ Române saŭ evenimentele de la 1848 p. 214—217.

2) Bariera Poduluĭ de pământ pe atuncĭ se afla in dreptul grădineĭ luĭ Scufa (aḑĭ Manutanța militara centrala.

tanuluĭ ḑice Heliade; ea purta data de 13 Septembrie şi semnătura luĭ Fuad Effendi. Iată acea proclamaţiune.

Domnilor,

O revoluţiune însufieţită de spiritul comunismuluĭ înpotriva căruia tótă Europa actuală luptă şi triumfă astă-ḑĭ, a isbucnit la noĭ. Ea a turburat siguranţa pacĭnică pe care o

Preotul Niculae Popescu
fost la biserica Cotrocenĭ † 1900 Marte 30
(Veḑĭ pag. 169).

gustaţĭ în sênul instituţiunilor naţionale ce vi le-a acordat Sublima Pórtă.

Principiile acesteĭ revoluţiunĭ sunt cu totul protivnice instituţiunilor celor-l'alte drepturĭ de suzeranitate ale augustuluĭ nostru monarch, precum şi în legăturile politice ale Porţeĭ cu Rusia, legăturĭ pe carĭ Inălţimea Sa doresce să le ţie neatinse.

Legăturile vóstre nu pot căpăta îmbunătăţirĭ, pe cât timp ele vor isvori din desordinea revoluţiunilor şi din deslănţuirea patimilor.

Decĭ, maĭ întêiŭ trebue restabilită ordinea şi cea de pe urmă rĕmăşiţă a revoluţiuneĭ vóstre să fie ştérsă. Acésta e hotărirea supremă şi neschimbată a Inălţimeĭ Sultanuluĭ, stăpînul meŭ şi al vostru.

Conformându-ve acesteĭ hotărîrĭ, veţĭ merita augusta sa milostivire, pe când veţĭ stărui a nu ţine sémă de datoriile vóstre, efectele drepteĭ sale mâniĭ.

Locuitorĭ aĭ Valachieĭ! vocea părintéscă a suveranuluĭ vostru, vĕ vorbesce in momentul acesta; puneţi-ve încrederea in dragostea sa pentru voĭ şi nu ascultaţĭ de făgăduinţe dacă voiţĭ să aflaţĭ fericirea de care sunteţĭ lipsiţĭ, în starea actuală a ţereĭ vóstre.

Inălţimea Sa Sultanul ca să pótă da puterea trebuinciósă administraţiuneĭ din tara vóstră, a hotărit să inlocuiască Căimăcămia de 3 membri, stipulată in Regulamentul Organic cu o singură persónă, care va implini funcţiunile acesteĭ Căimăcămiĭ. Drept aceea, am ales in numele Sultanuluĭ, pe logofetul Constantin Cantacuzen, care se recomandă prin consideraţiunea de care se bucură intre voĭ şi prin respectul seŭ către instituţiile reglementare.

Acesta, ajutat de consiliile mele şi ale generaluluĭ Duhamel, împuternicit de Majestăţile Lor Impĕratul Rusieĭ, va numi un minister provisoriŭ, compus din ómeniĭ ceĭ maĭ cu vază din ţară şi va executa cu credinţă ordinele Sultanuluĭ nostru. Aflarea armateĭ imperiale care a venit in Valachia ca să păzéscă ordinea legală, e o garanţie indestulătóre pentru liniştea internă. Excelenţa Sa Omer Paşa, generalul armateĭ imperiale, va fi provisoriŭ guvernator militar al oraşuluĭ Bucurescĭ. Poliţia şi miliţia ţĕreĭ vor fi de asemenea la ordinele Excelenţeĭ Sale.

Boierĭ, întorceţi-ve pe la casele vóstre, strîngeţi-vĕ împrejurul meŭ, ca să me ajutaţĭ a restabili ordinea şi liniştea în sĕnul ţereĭ.

Acésta e opera pe care am misiunea de a o sĕvêrşi, operă ce cu toţiĭ dorim s'o vedem realizându-se.

Preoţĭ, servitorĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ, datoria vóstră este

să propoveduiţĭ unirea şi supunerea; siliţi-vĕ să ve indepliniţĭ datoriile faţă de Dumneḑeŭ şi cu ómeniĭ.

Neguţătorĭ, şi voĭ meşteşugarĭ, legile ţereĭ v'aŭ protejat până acum, e decĭ de datoria vóstră şi in interesul vostru ca să daţĭ pildă supunereĭ faţă cu ordinea legală a ţereĭ.

Locuitorĭ de la ţară, intorceţi-vĕ la câmpurile vóstre şi apucaţi-vĕ de munca pămêntuluĭ care a fost pentru părinţiĭ voştri şi care e pentru voĭ şi capiĭ voştrĭ, un isvor de fericire,

Lăsaţi in séma generaluluĭ părintesc grija de-a ve indulci suferinţele [1])

După ce Fuad Effendi observă deputaţiuneĭ — la indemnul luĭ Duhamel, — că ţara este revoluţionată de câţĭ-va comuniştĭ, suspendă locotenţa domnéscă compusă din 3 membri, Heliade, Tel şi Magheru, numesce ca Caimacam pe Cantacuxen (C), care la felicitare a rĕspuns: «voiŭ fi credincios Sublimeĭ Porţĭ şi Rusieĭ», ca şi când ar fi ḑis voiŭ servi de o dată pe Dumneḑeŭ şi pe dracu. Se ḑice că Fuad Effendi 'l-ar fi apostrofat ḑicându-ĭ: «fiĭ credincios domnule, patrieĭ d tale». S'a incins o discuţiune cu care Fuad Effendi trata afacerile ţĕreĭ, discuţia era fórte animată, iar Fuad Effendi vĕḑênd marea incurcătură in care se afla, striga: «Cine este reglementar să mĕ urmeze, iar cel ce vrea reforme să remână». Vre-o 40 de boierĭ urmară pe turc, iar restul de maĭ bine de 200 remase pe loc. In momentul acesta totul se petrecea in contra reglementuluĭ făcut maĭ inainte de Duhamel şi Fuad Effendi; oraşul era deşert, poporul aştepta la poalele dealuluí (Cotrocenĭ), in faţa lagăruluĭ, pe şefiĭ luĭ şi pe deputaţiĭ carĭ se aflaŭ in mijlocul Turcilor. Lagărul musulman era gata de plecare şi nu aştepta de cât semnalul. Se auḑi un foc de pistol; peste 100 de soldaţĭ, carĭ primise ordin pentru acésta, veniră la acest semnal şi inconjurară pe deputaţĭ, făcêndu-le semn că sunt arestaţĭ. Se luase măsurĭ ca să nu scape nimenĭ din lagăr, ca să pótă inştiinţa poporul de ceea-ce se petrecea. Deputaţiĭ arestaţĭ fură puşĭ in treĭ rîndurĭ de soldaţĭ, carĭ işĭ indreptase puscile spre eĭ, tunurile de asemenea eraŭ indreptate spre eĭ şi gata să se descarce. Deputaţiĭ stăteaŭ in picióre sub un sóre ardetor şi

1) I. Heliade Rădulescu. Amintire asupra Istorieĭ Regeneratreĭ române sau Evenimentele de la 1848, pag. 221—223.

munciţĭ de sete. Armata turcéscă, primi ordin să intre in oraş, unde nimic din cele petrecute in lagăr nu putu să străbată. Armata fu împărţită in treĭ colóne: una fu însărcinată să însoţéscă pe caimacam şi reacţionarĭ şi să 'l ducă pe un drum fórte îndepărtat de locul unde se afla poporul intrunit; cea-i'altă trebuia să intre pe bariera Mihaĭ-Vodă, unde se afla casarma infanterieĭ române, acéstă armată s'a luptat cu pompieriĭ chiar in acea ḑi de 13 Septembre 1848, iar a treia a apucat spre podul de pămênt unde se afla poporul [1]). Pe când colóna de Turcĭ care merge spre podul de pămênt, unde era adunat poporul primi cu dragoste şi cântărĭ. Turciĭ insă, la indemnul agentuluĭ rusesc Duhamel care avea intenţiunea să provóce o încăerare intre Turcĭ şi popor, ca ast-fel să legitimeze intrarea armatelor ruseştĭ, Turciĭ şarjă poporul, rupse steagurile de spinările celor carĭ le purtaŭ, iar locotenenţa domnéscă compusă din Heliade, Tel şi N. Bălcescu, se sfătuiró ce trebue să facă in o ast-fel de situaţiune. Heliade spuse celor 2 colegĭ aĭ seĭ că din moment ce Fuad Effendi numind un Caimacam, locul lor nu maĭ era la palat. Tel şi N. Golescu iĭ respunse că poporul ne-a ales şi numaĭ poporul are drept să ne destitue. Heliade veḑênd că drepturile ţereĭ sunt călcate in picióre de Turcĭ şi Ruşĭ, ḑise: ne-am indeplinit însărcinarea. Capitala se află acum în mânile Turcilor, cĭ vor da sémă de tóte urmările lor, cât despre mine, eŭ mĕ retrag, şi işĭ luă remas bun. Curtea era plină de locuitorĭ ingrijaţĭ aĭ oraşuluĭ şi când veḑură pe Heliade coborându-se il intrebară ce trebuiaŭ să facă. Heliade iĭ sfătui să ducă fie-care pe la casa luĭ ca să nu dea prilej la nenorocirĭ pe care patria nu le merita. Reul să vie din orĭ ce altă parte, ḑise el, destul să nu vie de la noĭ şi năvălitorul va fi respunḑĕtor. Aceleaşĭ sfaturĭ fură date şi de cei-l'alţĭ membrĭ. Poporul insă stărui să pună mâna pe armei Lăsaţi-ne, ḑicea poporul, şi până in séră suntem in stare să isprăvim, duşmaniĭ vor fi chiar şi ingropaţĭ. N'avem duşmanĭ, ḑise Heliade în curte, de cât pe Ruşĭ şi Ruşiĭ sunt departe de noĭ. Eĭ ne apasă în momentul acesta prin Turcĭ care 'ĭ-am numit fraţiĭ noştri. Noĭ nu avem de cât putere morală şi legală şi nu trebue s'o pierdem prin nesocotinţă, dacă Turciĭ sunt orbĭ, saŭ orbiţĭ, va veni timpul când vor

vedea limpede și când tarĭ in drepturile nóstre iĭ vom ajuta să combată pe dușmanul comun.

Să ne intórcem la Cotrocenĭ.

Am lăsat peste 200 de deputațĭ, cetățenĭ, archimandrițĭ, preoțĭ, boerĭ și fiĭ de boerĭ, negustorĭ și profesorĭ, in lagărul turcesc, impresurațĭ de 3 șirurĭ de soldațĭ, expușĭ baionetelor și gurilor de tun. Eĭ stătură ast-fel fără să-șĭ pótă potoli

Sora Paraschivescu
Donatóre la biserica Cotrocenĭ
(Vedĭ pag. 162)

setea saŭ să se pótă hrăni cu ceva. La 9 césurĭ séra fură transportațĭ la mănăstire in mijlocul uneĭ colóne de 6 soldațĭ in șir, adică escortațĭ de o parte și de alta de doue colóne de cavalerie și urmațĭ de 2 tunurĭ cu fitilurile aprinse.

Ajunșĭ acolo, se dădu drumul la vre-o câțĭ-va arestațĭ, printre carĭ se afla și Dim. Ghica.

A doua ḑi Rustin-bey, secretarul luĭ Fuad Effendi, veni

la mănăstire şi dădu drumul şi luĭ I. Cantacuzen, fiul Caimacanuluĭ. Pe la 4 ore după prânz, sosi I. Voinescu, poliţaiul oraşuluĭ şi fost şef de stat-major sub guvernul constituţional. El adună pe toţĭ arestaţiĭ şi-ĭ întrebă pe fie-care de nume· Ceĭ ce aveaŭ un nume deosebit in mişcarea reformatóre, trebuiaŭ să remână prisonierĭ. Celor-l'alţĭ li se dădu drumul. Nu rămaseră în mănăstire de cât 27 inşĭ, dintre carĭ cunóscem ne spune «Gazeta Transilvanieĭ» pe ceĭ de maĭ jos şi anume: călugărul Iosofat Snagoveanu, câte treĭ fraţiĭ Goleştĭ, Ştefan, Alexandru şi Radu, Grigore Grădişteanu, fost poliţaiŭ, Mărgărit Moşoiu, C. Aristia, Cesar Boliac, C. Rosetti, I. Brătianu, amêndouĭ Bălcesciĭ, Nicolae şi Barbu, D Bolintineanu, Ionesciĭ amêndoĭ, Ipătesciĭ, Vernescu, Cioranu, Zane şi amêndoĭ fraţiĭ Peretz; din neguţătorĭ: Dancovicĭ, Vasiliade, Solacolu, Kirilof.

Aceştia stătură în mănăstirea Cotrocenĭ 3 ḑile, unde aŭ fost bătuţĭ. Părinţiĭ şi prieteniĭ lor, nu zăbovină a se duce la Fuad Effendi şi la Omer Paşa, ca să le céră ertare. Ast-fel veniră să le dea drumul la vre-o câţĭ-va neguţătorĭ; aceştia însă nu voiră să iasă zicênd, că dacă este cine-va vinovat, atuncĭ eraŭ şi dênşiĭ şi voiaŭ să sufere aceeaşĭ sórtă, ca şi tovarăşiĭ lor.

Insă trebuia să dea drumul căpeteniilor de neguţătorĭ, căcĭ cât timp ar fi stat arestaţĭ, magasinele şi prăvăliile ar fi rămas închise în Capitală Nicĭ un neguţător saŭ bancher nu voia să dea satisfacere aşa zişilor mântuitorĭ aĭ lor, dând vre-un semn de viaţă.

Intrevorbirile ce le avură uniĭ dintre solicitatori cu Omer Paşa sunt remarcabile. Vom cita între altele pe cea următóre:

Un neguţător ducêndu-se la acest paşă ca să céră ertarea tovarăşuluĭ seŭ care era închis, acesta iĭ zise:

«Nu te teme de nimic, căcĭ ceĭ arestaţĭ sunt maĭ în siguranţă de cât ceĭ ce sunt liberĭ. Eĭ se află sub paza soldaţilor disciplinaţĭ, pe când ciocoiĭ voştri şi alţĭ intriganţĭ plătesc pe ciutacĭ, Turcĭ, carĭ conduc carele cu muniţiunĭ şi-ĭ pun să comită excese şi asasinate chiar, pentru a învinovăţi armata turcéscă de nedisciplină şi a face să vie Ruşiĭ. Suntem cu toţiĭ împreună într'o stare fórte anevoiaşă».

Omer-paşa, ca să dea pilde, a pus să se spânzure maĭ mulţĭ Turcĭ prinşĭ în flagrant delict, saŭ recunoscuţĭ criminalĭ, după legile disciplineĭ.

Consulul englezesc, d. Colquhoun, s'a deosebit cu acest prilej, pledând pe lângă Fuad Effendi causa ţěreĭ in de obşte şi a arestaţilor in particular. El se duse maĭ de multe orĭ la comisarul Turcesc, ca să céră liberarea arestaţilor, paşpoarte şi o escortă pentru eĭ până la graniţă.

La 17 Septembre, se hotări să se dea drumul tuturor arestaţilor, dintre carĭ vre-o cincĭ-spre-ḑece trebuiaŭ să trécă in Austria. N. Golescu era hotărât să se ducă la Constantinopole, iar 15 de care am vorbit, găsiră cu cale să se ducă pentru cât-va timp in Transilvania, maĭ bine de cât in orĭ-ce altă parte. Tell, Heliade şi Voinescu, fost secretar de Stat, trebuiaŭ să se intâlnéscă cu cei de maĭ sus la Cotrocenĭ. Plecarea era socotită la patru césurĭ după amiazĭ. După cuvintul dat de Fuad Effendi consululuĭ englez, eĭ trebuiaŭ să fie escortaţĭ cu toţiĭ de către grade turceştĭ, pentru siguranţa lor, până la graniţa austriacă. Voinescu se duse de se intâlni cu arestaţiĭ; Tell insă şi cu Heliade se hotărâră să plece in deosebĭ.

Pe la opt césurĭ séra, ceĭ de la Cotrocenĭ urcându-se in trăsură, cu o escortă care nu părea ca avea să-ĭ trateze ca pe nişte ómenĭ liberĭ, fură indreptaţĭ de o cam dată spre Braşov, şi, după un inconjur de maĭ bine de două césurĭ noaptea, băgară de sémă că se duceaŭ spre Miază zi in loc d'a se duce spre Nord. [1])

Buniĭ patrioţĭ, sunt duşĭ sub escorte până la Giurgiu ca de aicĭ să-şĭ incalţe opincile exiluluĭ: uniĭ spre Turcia la Constantinopole, alţiĭ in Austria, iar alţiĭ in Franţa.

Turciĭ nu stătură mult in ţară de óre-ce in urma lupteĭ vitejescĭ a pompierilor din Délul Spireĭ cu Turciĭ in ḑiua de 13 Septembre 1848, cât şi din alte fapte crude săvârşite de eĭ după povaţa agentuluĭ rusesc, carĭ căuta să-şĭ resbune arderea regulamentuluĭ organic pe de o parte, iar pe de alta să motiveze intrarea Ruşilor in Principate, carĭ n'asceptaŭ de cât un pretext pentru acésta, Ruşiĭ ocupă milităresce Principatele Române, sub cuvênt că voesc să le scape din apăsările Turcilor şi să inăbuşe revoluţiunea.

Se cunosc faptele.

Ruşiĭ ocupă ambele Principate până la isbucnirea res-

1) I. Heliade Rădulescu. Amintirĭ asupra Istorieĭ Regenerăreĭ Române, pag. 237—239.

boiuluĭ Crimeic şi nu le-aŭ părăsit definitiv de cât la 7 August 1853. Dar abia plecă Ruşiĭ şi imediat Nemţiĭ ocupă Principatele. Eĭ işĭ stabilise lagărul la Cotrocenĭ şi fiind-că aŭ stat aicĭ până după incheierea tractatuluĭ de la Paris, eĭ işĭ făcuseră aicĭ barăcĭ solide. Aceste barăcĭ — după retragerea trupelor nemţescĭ, — aŭ fost vêndute la mezat în anul 1857. [1]

Tabăra de la Cotrocenĭ

In anul 1863 prin Decretul No. 5380 din 29 Iulie se aprobă infiinţarea uneĭ tabere pe platoul Cotrocenĭ; «căcĭ concentrarea trupelor in tabere — dice raportul către Domn — este singurul mijloc de a putea desăvârşi instrucţia uneĭ armate, de a desvolta spiritul de corp printre oficerĭ prin obicinuinţa de a vieţui in comun, de a deprinde pe şefiĭ de corpurĭ cu tactica cea mare, prin evoluţiile armatelor combinate; in fine taberile fiind adevĕrata şi singura şcólă in timp de pace în care o armată se póte constitui cu soliditate şi deprinde cu ostenelile vieteĭ militare».

Tabăra se infiinţéză cu urmĕtórele trupe:

Un batalion de vênătorĭ, douĕ bataliónе din infanterie, unul din regimentul 2 şi cel-l'alt din reg. No. 7, brigada de lăncierĭ (I-iul şi al II-lea regiment), regimentul de artilerie (4 bateriĭ, batalionul de geniŭ, un escadron de geandarmĭ, un division din trenul echipagelor şi din miliţie, douĕ bataliónе: unul de Dunăre şi altul de munte, şi in fine, 4 escadróne de dorobanţĭ, in total 8500 ómenĭ cu 2230 caĭ [2]).

S'a construit tabăra in apropierea Bucurescilor, pentru inlesnirea aprovisionăreĭ trupelor cu cele necesare din Bucurescĭ, afară de pesmet şi pâine, pentru care s'a construit cuptóre de câmp in grădina Pencovicĭ, (adĭ Manutanţa centrală), ceea-ce constituia un inceput de «manutenţiune militară». In fie-care corp s'aŭ intocmit cantine pentru oficerĭ.

Trupele se aflaŭ adăpostite prin corturĭ şi barace.

In diua de 11 August s'a inaugurat tabăra printr'un Te-Deum in presenţa Domnitoruluĭ.

Un regulament ad-hoc prescrie in mod amenunţit ser-

---

1) Vedĭ Buletinul Oficial pe acest an.
2) Tabăra Cotrocenĭ din anul 1863 (ediţ. oficială) din 1867, p. 1—8.

viciul în tabără, timpul pentru exerciţiĭ, corvóde, distribuţiunĭ, serviciŭ sanitar, despre caĭ, oficerĭ de serviciŭ, staturile majore, ordonanţe, ţinută, etc.

Tabăra 'şĭ avea capela eĭ şi personalul trebuitor. In tóte Duminecile şi sërbătorile, la orele 9 a. m., se va oficia serviciul divin pe altarul tabereĭ. Tóte trupele vor asista sub arme în mare ţinută: cavateria călare, artileria cu caiĭ înhămaţĭ la tunurĭ. Toţĭ oficeriĭ cu saŭ fără trupă, impiegaţiĭ inten-

Dobre Nicolaŭ
Constructorul marilor clădirĭ de la Cotroceni şi al fabriceĭ de tutun de la Belvedere. (Veḑĭ pag. 172).

denţeĭ, mediciĭ militarĭ de la ambulanţă şi oficeriĭ de Ad-ţie, vor asista la liturgie.

Apoĭ urmézā regulele in timp de larmă (alarmă), tragerea în ţintă, justiţia militară, invoirĭ, poliţia tabereĭ, plătitorĭ, raporturĭ şi situaţiĭ.

De la 11 August până la 28 Septembre, s'aŭ dat regule precise şefilor de corpurĭ, despre modul cum trebue să facă instrucţiunea şi asupra căreĭ părţĭ să insiste maĭ mult.

Mihail Obrenovicĭ, Principele Serbieĭ, recomandă Domnitoruluĭ pe colonelul Milivoiŭ Petrovicĭ, şeful artilerieĭ şi director al aşeḑemintelor militare din Craguevaţi şi pe căpitanul de stat major Ivanovicĭ, spre a urmări lucrările din lagărul de la Cotrocenĭ, carĭ s'aŭ şi aşeḑat in mărele cartier general al lagăruluĭ, în care li s'aŭ dat tóte inlesnirea spre indeplnirea misiuneĭ cu care aŭ fost insărcinaţĭ.

In ḑiua de Duminecă 1 Septembre, ora 9 a. m., tóte corpurile eraŭ in mare ţinută, căcĭ în acea ḑi urma să li se impartă stégurile.

Cu acea ocasiune se făcuse un pavilion in faţa altaruluĭ tabereĭ, pentru Domnitor, la care aŭ luat parte Domnitorul şi tóte autorităţile civile şi militare.

Serviciul divin a fost oficiat de Mitropolitul, insoţit de inaltul cler. După sfinţirea drapelelor, Domnitorul le imparte la şefiĭ de corpurĭ respective, c'un ceremonial deosebit. Apoĭ intr'o caldă şi patriotică cuvêntare, spune intre altele, că «stégul represintă tóte datoriile şi tóte virtuţile militare, carĭ se cuprind în acele două cuvinte săpate pe vulturiĭ românĭ, *Onóre şi Patrie*». Apoĭ primescd jurămêntul trupelor.

In ḑiua de 30 Septembre s'aŭ dat instrucţiunĭ asupra manevrelor.

Manevrele se incep la 3 Octombre 1863, in urma unuĭ detailat program şi se termină la 5 Octombre.

Manevrele, printr'un ordin de ḑi către tóte óstea, anunţă că «exerciţiile militare ale tabereĭ Cotrocenĭ sunt terminate». «Inainte de a ve reintórce in garnisónele vóste, voesc a ve arĕta mulţumirile mele». Maĭ departe arată cum s'a desvoltat disciplina, exerciţiile militare, şi carĭ trupe s'aŭ distins în manevre, numindu-le pe fie fie care in parte. Apoĭ se concediază trupele de reservă, promiţêndu-le că le va da pămênturĭ, ceia-ce a şi făcut in 1864.

Armata a stat la Cotrocenĭ 6 lunĭ de ḑile. Cu intreţinerea eĭ s'aŭ cheltuit 267.057 leĭ, a un leŭ pe ḑi de soldat.

Situaţiunea Tabereĭ

Am spus că soldaţiĭ eraŭ adăpostiţĭ in bărăcĭ de scîndurĭ şi corturĭ. Atât bărăcile cât şi corturile ocupaŭ posiţiunea imediat dinaintea curţeĭ palatuluĭ şi bisericeĭ de la Cotrocenĭ

mergênd paralel pe drumăl Săreĭ, orĭ maĭ propriŭ vorbind, cu linia ferată, ca apoĭ să apuce in diagonală spre actuala tabără.

Capela era in mijlocul tabereĭ, iar ambulanţa pe locul unde se aflâ astă-ḑĭ Institutul Botanic. Linia tiruluĭ incepea de lângă podul Dómneĭ spre raza fortificaţiunilor. O erbărie s'a construit in marginea nordică a platouluĭ şi cade astă-ḑĭ in cuprinsul depozituluĭ de muniţiunĭ, cum şi alte clădirĭ, carĭ vor servi maĭ tirziŭ de magasiĭ pentru Pyrotechnie, care in curind se va infiinţa aicĭ, după' ce tabăra se va strămuta la 1869 pe câmpia Turcenilor şi Movilenilor, doue sătişóre situate pe malul Siretuluĭ, la 8 kilometri spre apus de Tecuciŭ.

Acum să ne ocupăm in special de fie-care stabiliment in parte, care s'aŭ infiinţat la Cotrocenĭ după strămutarea tabereĭ la Furcenĭ.

Pyrotecnia Armateĭ

Cuvêntul Pyrotechnie se derivă de la grecescul Πύρ-ρος foc şi τέχνη artă, meşteşug saŭ sciin'ă de a prepara artificiĭ, fie pentru plăcere, orĭ pentru necesităţile artilerieĭ cum şi fabricaţiunea muniţiunilor de infanterie.

Există o singură Pyrotechnie in tótă ţara şi este pusă sub autoritate imediată a Ministeruluĭ de Resboiŭ şi Inspectoruluĭ general al Artilerieĭ peutru tot ce privesce serviciu-special al acestuĭ stabiliment. Cât privesce insă poliţia şi disl ciplina personaluluĭ eĭ, depinde de comandamentul corpuluĭ II de armată, in a căruĭ circumscripţiune cade [1])

Aceştia ḑise să vedem când s'a infiinţat pyrotechnia şi prin ce fase a trecut.

Vechimea pyrotechnieĭ nu se ridică de cât la cel mult la 40 de anĭ, şi nu singură, adică considerată ca stabiliment aparte, ci la un loc cu arsenalul şi pulberăria armateĭ.—Causa? Grelele împrejurărĭ prin care aŭ trecut ţerile romane de la pierderea domnieĭ pămêntene!

---

1) L'armée Roumaine en 1900, notice publiée pour l'Exposition universelle de Paris, par la commissinn militaire roumaine. Angers Germaine & Grassin imprimeurs-libraires 40, rue du Cornet et rue Saint-Laud 1900, pag. 228.

Acéstă lucrare este de altminterlea destul de meritósă, are insĭ marele defect de a nu indica isvórele consultate.

La anul 1860, țerile române nu se unise incă definitiv, ci existaŭ două ministere de Resboiu, unul in Bucurescĭ și altul în Iașĭ, c'un singur arsenal la Copoŭ lângă Iașĭ, — căcĭ despre cel din țéra Românéscă nu se pomenesce incă [1]. In budgetul acestuĭ arsenal, pe anul 1860, la capitolul 17, se menționéză pentru prima óră cuvêntul «pyrotechnie» dat unuĭ asimilat (sub-locotenent), care făcea parte din personalul divisionuluĭ de artilerie. De sigur — dice d. colonel V. P. Năsturel, — că acest asimilat era insărcinat cu manipularea și intreținerea munițiunilor ce se aflaŭ la division [2]. Personalul divisinnuluĭ de artilerie, division format din 2 baterii. era fórte numeros intru cât privesce *«ómenii de nerînd»* și *meșterii*; de unde resultă că se făceaŭ numaĭ reparațiunĭ și acestea se executaŭ la corp și nu la arsenal

In anul 1861 Marțĭ 24 Ianuarie, s'a serbat pentru a II-a óră diua unireĭ Principatelor, și a alegereĭ de Domn a colonelului Alexandru Ioan Cuza; corpul oficerilor din garnizónă a oferit un banchet Domnitoruluĭ, care a avut loc in sălile arsenaluluĭ și la care aŭ luat parte Mitropolitul Ungro-vlahieĭ Nifon, corpul diplomatic, etc. etc. Vedem dar, că exista un arsenal și in țara Românească și incă destul de măricel, de óre ce avea sale incăpătóre, in care să se dea un asemebanchet [3].

Prin ordinul de di, pe tótă óstea No. 76 din 1 Martie 1861, se fixéză sumele cuvenite fie-căruĭ corp pe lună din masele generale de intreținere. Intre alte corpurĭ la No. 5 se găsesce pentru companiile de meseriașĭ: cea din Iașĭ 150 leĭ și pentru cea din Bucurescĭ 225 leĭ. Apoĭ la pagina 227 a Monitoruluĭ No. 15 din 11 Martie, se află *o listă de obiectele ce sunt autorisate corpurilor a le aprovisiona din masa de intreținere.* Din acéstă listă se vede că un regiment de infanterie este autorisat a *drege arme, capsultașe și tampóne*, etc., obiecte trebuinciόse *la prefacerea patrónelor*, etc. Un regiment de cavalerie trebue să intrețină sulițele, iar un regiment de artilerte să facă *micĭ reparațiunĭ afetelor cutiilor*

1) Locot.-Colonel V. P. Nasturel: Istoricul Pyrotechnieĭ publicat în Revista Artilerieĭ, an. VII, pe Iunie 1893, pag. 263, și de care ne-am servit la acéstă lucrare.

2) In opera citată.

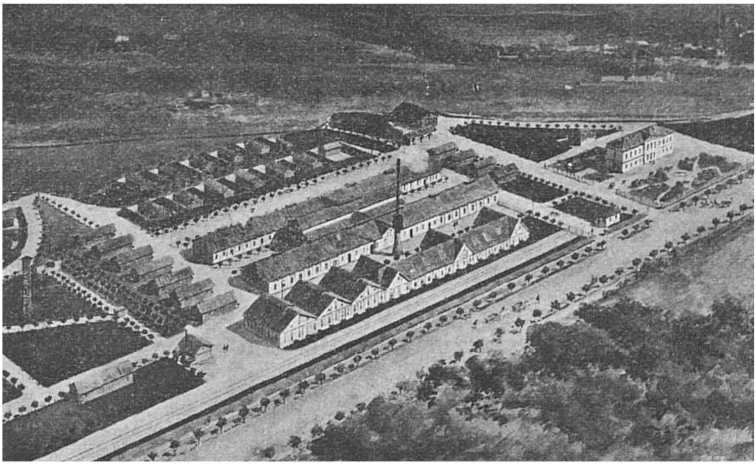
3) Locot.-Colonel V. P. Nasturel, ap. cit. pag. 263—264.

de cartuşe şi celor-l'alte trăsurĭ Vedem decĭ, că aci este vorba de micĭ reparaţiunĭ şi întreţinerĭ [1])

Maĭ vedem că în arsenal se coprindea Pyrotechnia şi pulberăria cu alte cuvinte, se făceaŭ de tóte, sau maĭ propriu vorbind, nimic.

Se impunea decĭ. o reorgauisare a diferitclor serviciĭ ale arsenaluluĭ, potrivit cu necesităţile din ce in ce maĭ marĭ ale armateĭ şi cerinţele timpuluĭ.

In anul 1861 Noembre 23, s'a decretat ca Direcţiunea stabilimentelor militare să fie divisată în treĭ secţiunĭ, care cuprindea :

Vederea Pirotechnieĭ armateĭ

Secţia I Pirotechnică

a) Un atelier pentru confecţionarea muniţieĭ şi a artificiilor necesare armateĭ, este tot odată însărcinat cu instrucţia teoretică şi practică a ómenilor detaşaţĭ, spre a forma artificiĭ pentru artilerie.

b) Un atelier pentru fabricarea şi încărcarea capsulelor de resboiŭ.

1) Locot.-Colonelul V. P. Năsturel op. cit. pag. 265.

c) Un laboratoriu de chimie pentru analisele și cursul de Chimie.

d) Deposite de praf.

Secția II Arsenalu de construcții

a) Un atelier pentru construcția și reparația trăsurilor și afetelor armateĭ.

b) Un atelier de armurierĭ, pentru reparația și transformarea armelor de foc portative. Acest atelier va forma și armurierĭ pentru infanterie.

c) O fonderie pentru confecționarea projectilelor de artilerie și pieselor mecanice și a mașinelor stabilimentelor.

d) Un atelier mecanic pentru construcția și reparația mașinelor.

e) Deposite de arme [1]).

Atelierele secțiilor I și II se vor instala în localurile bisericeĭ «Curtea arsă» (din Bucurescĭ), unde se vor efectua construcțiile și transformările necesare. Secția III rĕmâne la Tèrșor lângă Ploeștĭ.

Prin art. 2 se arată ce personal trebue să aibă stabilimentul.

Secția I Pirotechnia

Un căpitan comandant }
Doĭ locotenențĭ } Detașațĭ din artilerie.

a) Sala de artificiĭ

1 Maistru artificier.
1 Sergent, 1 brigadiăr și 10 soldațĭ.

b) Capsuleria

1 Chimist instructor preparator.
2 Sergențĭ, 2 brigaeierĭ și 20 soldațĭ.

---

1) Locot.-Colonel V. P. Năsturel, op. cit, pag. 268—69.

c) Depourile de praf

2 sergenţî şi 2 brigadierî (din care unul va fi la Iaşî [1]).

Prin articolul 3 se rinduesce ca personalul inferior să fie sub autoritatea imediată a directoruluî stabilimentuluî, apoî se arată modul de recrutare şi că compania de uvrierî militarî a stabilimentelor, va purta uniforma corpuluî de artilerie, *afară de uvrierii companieî,* carî se vor detaşa din diferite corpurî, un numer de grade inferiôre, pentru instrucţie şi spre a forma uvrierî specialî, adică pentru artificiî, câte un om de baterie şi . . . . . ômenî detaşaţî se vor trece in subsistenţă, in compania stabilimentelor. Termenul istrucţiilor va fi de 2 anî.

Art. 4. Pentru formarea companieî de uvrierî se vor alege ômenî tinerî, care maî aŭ cel puţin 3 anî de serviciŭ. Eî vor fi designaţî de ministerul de Resbel, după proposiţia şefilor de corpurî. Dacă vre-unul din aceştî ômenî se va arăta cu puţină disposiţie saŭ conduită neregulată, atuncî el se va inapoia corpuluî seŭ, după proposiţia Directoruluî stabilimentelor şi aprobaţieî ministeruluî de Resboiŭ.»

Dar fiind-că lucrările pyrotechnieî s'aŭ mărit colosal in paralel cu cele ale arsenaluluî, s'a simţit necesitatea ca aceste doue stabilimente să fie separate, avênd fie-care administraţiile lor propriî. Acéstă separaţiune are loc pe ḑiua de 24 Noembre 1873. Generalul Florescu pe atuncî ministru de Resboiŭ, supune Domnitoruluî spre aprobare, decretul insoţit de raportul către Domnitor, prin care motivéză necesitatea, separând serviciul Pirotechnieî de acel al stabilimentelor de artilerie şi care se şi aprobă, după ce se arată desvoltarea la care a ajuns, iar maî departe adaugă raportul :

«Astă-ḑî, am onôre a supune la aprobarea Inălţimeî Vôstre aleturatul proect de decret, care prevede separarea serviciuluî Pirotechnieî de acel al stabilimentelor de artilerie din Bucurescî, precum şi organisarea sa cu un personal deosebit, pentru a mărgini responsabilitatea pe viitor şi a regula intr'un mod stabil aprovisionarea armateî, cu muniţiunile de care are nevoe.

1) Cele-l'alte serviciî ne intrând în cadrul nostru, nu ne vom ocupa de dinsele de cât întru cât vin în atingere cu cestiunea ce ne preocupă.

De aceste considerante, am onóre Prea Inalte Dómne, a maĭ adăuga, ca pentru a putea avea, la un cas de mare trebuință, destuĭ nrtificierĭ, cu cunoscințe practice și teoretice, precum și pentru ca corpurile să aibă tot-d'a-una artificierĭ obicĭnuițĭ cu mânuirea prafuluĭ și cu fabricațiunile pirotechnice, personal de care s'a simțit și se simte mare necesitate, maĭ cu sémă de către artilerie, geniu și flotilă, am credut de cuviință ca tot la direcția pirotechnieĭ să se înființeze și *o sală de artificiĭ*, care va fi urmată atât de ómenĭ din plutonul de artificierĭ, cât și de ómenĭ detașațĭ de la corpurĭ pentru acest sfîrșit.

Acestĭ ómenĭ vor fi dintre ceĭ ce vor lua parte la tot felul de fabricațiune, in timp de un an și jumetate, iar după aceea se vor întórce la corpurĭ pentru a fi întrebuințațĭ la acestea ca artificierĭ, magasinerĭ, etc., până la liberarea lor în reservă.

Ṣcóla de artificierĭ deosebit, ea va putea vărsa la fiecare an și jumetate un numer de artificierĭ, carĭ vor fi de mare folos în corpurĭ și care in timp de résboiŭ vor putea fi rechemațĭ la Pirotechnie, apoĭ va fi și ca o pregătire pentru aceĭ din acestĭ ómenĭ carĭ ar dori să se presinte la examenul de guard de artilerie, pentru care astă-dĭ întâmpinăm atâtea greutățĭ spre a 'ĭ recruta [1]).

Prin înaltul decret din 24 Noembre 1873, se separă Pirotechnia de Arsenal și se decretéză și înființarea uneĭ ṣcóle de artificierĭ, care funcționéză și până astă-dĭ [2]).

Se hotărăște ca localul Pirotechnieĭ să se facă pe platoul Cotrocenilor. Locul însă, pe care urma să se construiască încăperile stabilimentuluĭ, era dat cu embatic la maĭ multe persóne, între carĭ citâm pe Dr. Davila, Nedea, căpitanul Ivanovicĭ Liubomir, și alțiĭ pe carĭ statul a trebuit să 'ĭ exproprieze mai întâiŭ și apoĭ să se încépă construcțiunile, ceea-ce s'a și făcut.

Acéstă expropriere a costat suma de leĭ . . . . . . [3])

Necesitatea tabereĭ de la Cotrocenĭ, a cerut înființarea

1) L.-Colonel V. P. Năsturel, rev. Arm. an. VIII pe Ianuar 1894, p. 16—18.

2) Rev. arm. an. VIII, pe Ianuar 1894, pag. 16—18.

3) Acestea mi le-a povestit fiĭ luĭ moș Nedea, Costache și Gheorghe Nedea, bătrînĭ și eĭ de peste 60 anĭ și care locuesc adĭ in str. Carol Davila.

altor deposite. Intre aniĭ 1868—70 s'a maĭ construit şi alte dependinţĭ. După ridicarea tabereĭ de pe platoul Cotrocenilor şi strămutarea eĭ la Furcenĭ, acele dependinţĭ aŭ remas de-o cam dată pentru întrebuinţărĭ potrivite nevoeĭ timpuluĭ Cu ocasia separăreĭ Pirotechnieĭ de Arsenal şi aşeḑarea eĭ pe platoul Cotrocenĭ, pe lângă clădirile deja existente, a început să se construiască alte clădirĭ fără disposiţiunĭ simetrice şi uşor de priveghiat. Clădirile sunt risipite şi zidite după voinţă momentană, care a decis la clădirea lor, fără a se urma un plan conceput maĭ din nainte.

Prima clădire a fost locuinţa pompierilor construită în 1868, a costat leĭ 7.300

A urmat apoĭ în 1869 următórele clădirĭ:

Un pavilion pentru compania Pirotichnieĭ, costând 32.000

Un atelier pentru tuburĭ şi cartuşe 12.009

Şase magaziĭ pentru modele, cartuşe de infanterie, proectile, pulbere de artilerie, lăḑĭ, butóe góle, proectile pentru tunul de asediŭ 72.000

Un grajd cu orzărie şi remisă . . . . 4.50)

O clădire pentru spălat tuburile 8.500

O magazie de ferărie 7.500

Un atelier pentru fabricat glónţe, tuburĭ şi rondele 16,000

O magazie de obuze 12.000

O clădire pentru conograf 8.500

In 1880 s'a construit:

Un atelier pentru glónţe 12.000

Un atelier pentru cartuşe 16.000

O latrină pentru bărbaţĭ 3.000

In 1883 s'a construit o latrină 3.000

In 1885 s'a construit:

Casa portaruluĭ 3.000

O cantină 7.000

In 1888 s'a construit:

Patru clădirĭ de scândurĭ pentru recepţie, magasie de unelte, şi depourĭ de maşinĭ 56.000

Doue-spre-ḑece clădirĭ de scândurĭ pentru: magasie de cartuşe, atelier de scos iarbă din glónţe, desfăcut cartuşe, confecţionat cutiĭ de cartuşe, împachetat cartuşe 144.000

Şase remise de scândurĭ destinate pentru deposite de materiĭ prime 33.000

Cincĭ remise de scândurĭ, destinate pentru deposite de pulbere, cartuşe vechĭ, scule, etc. 12.000

Doue magasiĭ pentru fie-care stupile şi srapnele 33.000

Şase magasiĭ pentru pulbere de infanterie . . . 108.000

Un atelier mecanic 6.000

In anul 1889 s'a construit:

Un atelier mecanic prelungirea celuĭ-l'alt . . . 70.000

Un castel de apă şi uu coş de fum 21.000

In anul 1893 s'a construit:

O magasie de pulberă 13.000

In anul 1894 s'a construit:

O magasie de focóse.

O latrină.

S'a mărit atelierul.

In anul 1895 s'a construit:

Un pavilion de trupă 82 000

S'a transformat vechea casarmă a Pirotechnieĭ in pavilion de administraţie 12 000

In anul 1896 s'a construit:

Un atelier de încărcat cartuşe de resbel 23.000

O magasie de pulbere şi un corp de gardă . . 17.000

Tóte aceste clădirĭ aŭ fost lucrate în regie de antrerenorul Dobre Nicolaŭ.

Locul Pyrotechnieĭ are o suprafaţă de 13 hectare şi 6584 m. p. (vedĭ stările de fixaţie Corp II de armată serv. de geniu.

Până acum am vedut din enumĕrarea corpurilor diferitelor clădirĭ ca Pirotechnia se efectuă:

Fabricaţia muniţiilor de infanterie şi cartuşelor a tuburilor metalice pentru cartuşe, a cartuşelor de revolver, a artificiilor de resbel şi pentru sărbĕtorĭ. [1])

Personalul

Personalul permanent al Pirotechnieĭ, se imparte în personalul: militar şi civil.

Personalul militar coprinde: un director cu grad de lt.-colonel, un sub-director cu gradul de maior, un căpitan comandant al companieĭ de uvrierĭ militarĭ şi un locotenent

1) Vedĭ Istoricul manuscris al Pyrotechnieĭ.

patru căpitanĭ șefiĭ de ateliere și al biuroulu̇ĭ studiilor, 10 guarḑĭ de artilerie, comptabil și ajutóre, 10 sub-ofițerĭ guarḑĭ de artilerie, o companie de artificierĭ militarĭ, elevĭ de artificierĭ și un șef de pompierĭ.

Personalul civil coprinde : un șef-mecanic, chimiștĭ și sub-chimiștĭ, desenatorĭ, litografĭ, șefĭ-artificierĭ, sub-șefĭ artificierĭ, șefĭ și sub-șefĭ de ateliere, un arhivar, păzitorĭ de

Halfon Sabetay, donator la Asil
(Veḑĭ biografia la pag. 268).

magasiĭ saŭ guarḑĭ magasionerĭ, portarĭ, etc. și in fine uvrierĭ intr'un numer variind intre 1000—1500 până la 2000 ḑilnic, dupe importanța comenḑilor.

Organisațiunea și serviciul

Serviciul Pirotechnieĭ coprinde cincĭ părțĭ distincte :

Instrucțiunea, aprovisionările, administrația și contabilitatea, serviciul companieĭ uvrierilor.

Instrucţiunea. Instrucţiunea personaluluĭ militar al pirotechnieĭ, coprinde instrucţiunea oficerilor şi elevilor artificierĭ. Instrucţiunea oficerilor se face prin mijlocul coferinţelor făcute in cursul anuluĭ, dupĕ un program stabilit de directorul stabilimentuluĭ.

Tóte elementele necesare, sunt puse la disposiţiunea oficerilor, fiind-că chestiunea propusă să fie studiată in mod serios şi expusă cu competinţă. Programa studiuluĭ dată elevilor artificierĭ este dată de minister, materiile inveţămintuluĭ sunt repartisate pe 3 anĭ de studiĭ şi imbrăţişédă cunoscinţele necesare pentru a fi in stare de a indeplini funcţiunile de artificierĭ in corpurile de trupă.

Aprovisionările Comendile maşinelor, utendilelor, aparatelor şi materiilor prime necesariĭ pirotechnieĭ sunt făcute de minister, furniturile sunt primite de comisiunea de administraţiune a Pirotechnieĭ şi imagasinate in depositele corespundĕtóre, sub controlul intendenţeĭ militare.

Fabricaţiunea Din punctul de vedere al fabricaţiuneĭ, serviciile pirotechnieĭ sunt repartisate in 3 grupe:

Direcţiunea generală, atelierele şi depositele. Direcţiunea generală coprinde: serviciul technic (studiĭ, experienţe şi informaţiunĭ), comtabilitatea comanda şi casa.

Atelierele aŭ următórea impărţire:

Fabricaţiunea tuburilor metalice recuit, cu ateliere de recuit [1]) lustragiul, vernisagiul, controlul şi impachetatul.

Fabricaţiunea glónţelor cu atelierele de recuit, lustragiu, control şi impachetare.

Fabricaţiunea capselor cu ateliere de lavagiu, lustragiŭ vernisagiu, control incărcare şi impachetare.

Fabricaţiunea tuburilor pentru cartuşe de revolver şi de tir, redus cu ateliere de recuit lavagiŭ, lustragiu, vernisagiu şi impachetare.

Incărcarea (chargement) cu ateliere de aşedarea capsulelor de control şi de impachetare.

Incărcarea cartuşelor de revolver de tir repede, şi a cartuşelor de manevră cu ateliere de control şi impachetare.

---

1) In chimie se numesce ast-fel, operaţiunea făcută metalelor ductile, udate şi apoĭ bătute cu ciocanul. Ea consistă in a inroşi ferul şi al răci incetul cu incetul, ca ast-fel să'şĭ dăbéndéscă elasticitatea perdută.

Cartonage pentru impachetarea munițiunilor de infanterie și cartușe de revolver cu atelier de control.

Confecționarea giulelelor (gargousones), cu atelier de control și de impachetare.

Impachetarea munițiunilor de artilerie, cu atelierul de control și impachetare.

Incărcarea focóselor cu timp și fucóselor percutante, cu atelierul de control și impachetare.

Fabricațiunea etupilelor, amorselor electrice și a altora, cu ateliere de încărcare, de control și de impachetare.

Fabricațiunea fulminantuluĭ de mercur, cu atelierele pentru preparația composițiuneĭ și pentru conservarea fulminantuluĭ preparat.

Preparația substanțelor explosibile necesare la diferite fabricațiunĭ, cu ateliere de control și de conservare.

Fabricațiunea cartonagelor necesare pentru artificele de resbel și pentru sěrbătorĭ, cu ateliere de preparațiunea diferitelor composițiunĭ intrebuințate pentru a încărca aceste artificiĭ, ateliere de control și de impachetare.

Laborator de chimie.

Museul și sala de modele.

Atelier mecanic; fabricațiunea matricelor, ponsónelor etc.

Atelier de ferărie.

Atelier de tâmplărie; confecționarea caselor.

Depourile sunt in numěr de treĭ; depoul de mașinĭ și unelte, depoul de materiĭ prime și depoul de obiecte confecționate.

Administrațiunea. Directorul pirotechnieĭ este șeful administrațiuneĭ acestuĭ stabiliment, ca și al contabilitățeĭ, fondurilor și a materialelor. El ișĭ exercită atribuțiunile sale conform regulamentelor și decisiunilor in viguare.

Gestiunea este incredințată agenților comptabilĭ, presanalmente responsabilĭ.

Execuțiunea este asigurată de către agențĭ colectivĭ, saŭ individilorĭ care n'aŭ calitatea de gestionarĭ, dar care participând la detaliile serviciuluĭ și sunt responsabilĭ de stricta execuțiune a regulamentelor și ordinelor pe care le primesc de la director.

Serviciul companieĭ uvrierilor militari. Uvrierĭ militarĭ sunt intrebuințațĭ in diferite ateliere, în lucrărĭ de tot

felul, după cunoscinţele şi aptitudinilor, ast-fel că întrebuinţarea materialelor şi muniţiunilor care se găsesc în magasinele pirotechnieĭ.

Căpitanul, comandantul companieĭ este sub autoritatea superióră a directoruluĭ Pirotechnieĭ, însărcinat cu instrucţiunea, disciplina şi administraţia interióră a acesteĭ trupe.

Nicĭ trupa nicĭ oficerĭ ataşaţĭ la pirotechnie, nu iaŭ nicĭ o parte la serviciul de garnisónă. Eĭ nu póte fi substraşĭ de la serviciul lor special [1]).

Directoriĭ Pirotechnieĭ

Robescu Alexandru, Maior 1875 Februarie 7—1876 Aprilie 25.

Carp Ion, Maior 1876—Aprilie 25—1877 Aprilie 24.

Robescu Alexandru, Maior 1877 Aprilie 24—1881 Aprilie 8.

Robescu Alexandru, Lt.-colonel 1881 Aprilie 8—1881 Maiŭ 15.

Tel Alexandru, Lt.-Colonel 1881 Maiŭ 15—1883 Decembrie 21.

Şomănescu Ion, Maior 1883 Decembrie 21—1884 Februarie 1.

Grămăticescu George, Maior 1884 Februarie 1—1885 Iunie 20.

Alexandru Constantin, Lt.-Colonel 1885 Iunie 20—1886 Septembrie 1.

Ghenovicĭ George, Lt.-Colonel 1885 Septembrie 1—1886 Maiŭ 10.

Grămăticescu George, Lt.-Colonel 1886 Maiŭ 10—1888 Octombrie 1.

Bereşteanu Georgescu Ion, Lt.-Colonel 1881 Octombrie 1—1890 Noembrie 1.

Nicolaŭ Emanoil, Lt.-Colonel 1890 Noembrie 16—1892 Iunie 20.

Mareş George, Lt.-Colonel 1892 Iunie 20—1893 Aprilie 1.

Năsturel Vasiliu Petre, Lt.-Colonel 1893 Aprilie 1—1894 Ianuarie 16.

1) L'armée Roumaine p. 228—232.

Dragomirescu Ion, Maior 1894 Ianuarie 16—1894 Maiu 10.
Dragomirescu Ion, Lt.-Colonel 1894 Maiŭ 10—1899 Aprilie 1.
Stroescu Gh., Lt.-Colonel 1899 Maiŭ 10.

Istoricul regimentuluĭ I de Geniŭ

1859—1900

Privirĭ Generale

Cuvîntul *Geniŭ* are treĭ insemnărĭ, fiind-că el insușĭ se derivă din treĭ cuvinte care diferă etimologicesce intre dinsele:

I geniŭ, genius, gentilis derivat de la *gens-tis* națiune nume prin care ebreiĭ designaŭ pe toțĭ eceia care nu eraŭ israelițĭ și in special pe păgâniĭ, adoratorĭ de idolĭ «ca să fie némurile impreună moștenĭ» [1].

II geniŭ, ingenium exprimă cea maĭ inaltă putere la care se póte ridica facultățile omenescĭ bunióră cum a fost poețiĭ Homer, Virgiliŭ, Dante, Corneille, Schackespeare; artiștĭ: Phidias, Michel Angelo, Rafael, Savanțiĭ Kopernic, Galileŭ, Newton, generaliĭ: Alexandru, Hanibal, Cesar, Napoleon sint ómenĭ de geniu.

III geniul pentru inginerie derivă de la cuvêntul *engén* mașină saŭ este numele uneĭ arte speciale care consistă a esecuta óre-care lucrărĭ civile și militare. In acest din urmă sens se cuprinde și cuvintul intrebuintat in armatele europene de astă-dĭ.

Geniul militar, care cu infanteria, cavaleria și artileria este una din cele 4 arme din care se compun armetele moderne, are ca atribuțiuni principale construcțiunea, atacul și apărarea forturilor, maĭ are ca atribuțiunĭ intreținerea, conservațiunea și ameliorația domeniuluĭ militar al statuluĭ.

De și arta de fortificațiunĭ și intrebuințarea mașinelor de resbel pentru locurile intărite este fórte veche, totușĭ fortificatiunile in ințelesul modern nu se ridică de cât cel mult până la sfârșitul evuluĭ mediŭ ;și geniul nu devine o armă

1) Efesenĭ III. 6 (Biblia tipărită la Petersburg 1819).

specială, de cât sub Henric IV. Louvoie formă un singur corp in 1690. In 1748 s'a infiinţat la Mesières şcóla de geniŭ. desfiinţată de convenţia naţională la 9 Septembrie 1793, reinfiinţată la Metz la 1802 purtând de la acéstă dată numele de şcóla de artilerie şi geniŭ, strămutată la Paris după resboiul din 1870—71. Intrarea in acéstă şcólă pentru studiŭ nu este permisă de cât acelor care aŭ absolvit şcóla polihtecnică.

Arma geniuluĭ la românĭ

Arma geniuluĭ la românĭ nu s'a infiinţat de cât dnpă proclamarea unireĭ principatelor. Primul batalion de geniŭ s'a infiinţat la 31 Maiŭ 1859 in Moldova, având ca comandant pe Petre Donicĭ. Acest batalion era intrebuinţat pentru utilitate publică, menţinut din fondurile ministeruluĭ lucrărilor publice, de care depindea numaĭ intru cât privesce proectele; iar cât privesce disciplina şi administraţia, depindea de Ministerul de resbel.

In 1860 se infiinţéză un al douilea batalion de geniŭ in Muntenia, aşa ca ambele bataliόne pόrtă numirea de regimentul I de geniŭ şi avênd aceiaşĭ menire ca şi batalionul din Moldova, pentru lucrările publice. Intocmirea proectelor şi esecutarea lucrărilor se făceaŭ sub privigherea Ministeruluĭ de interne

In anul 1860, Decembrie 21 căpitanul P. Donicĭ de la bat. I, e numit comandant la al II şi inaintat la gradul de maior in aceiaşĭ ḑi, La 1861 Maiŭ, batalionul II (Muntenia), plecă din Bucuăescĭ pentru facerea şoseleĭ Buzăŭ-Focşanĭ. La 31 Decembrie acelaş an se desfiinţéză batalionul I din Moldova şi cel de al II rămâne cu numirea de I batalion, trecând în bugetul ministeruluĭ de resbel şi incetând or ce dependinţă de alt minister. Oficeriĭ desfiinţatuluĭ batalion se repartiséză pe la diferite corpurĭ, iar căpitănul Cehinezu îşĭ dă demisia. Maiorul P. Donicĭ din batalionul I se eliberéză după a sa cerere la 12 Aprilie 1862 şi se numesce in locul săŭ căpitanul Slăniceanu.

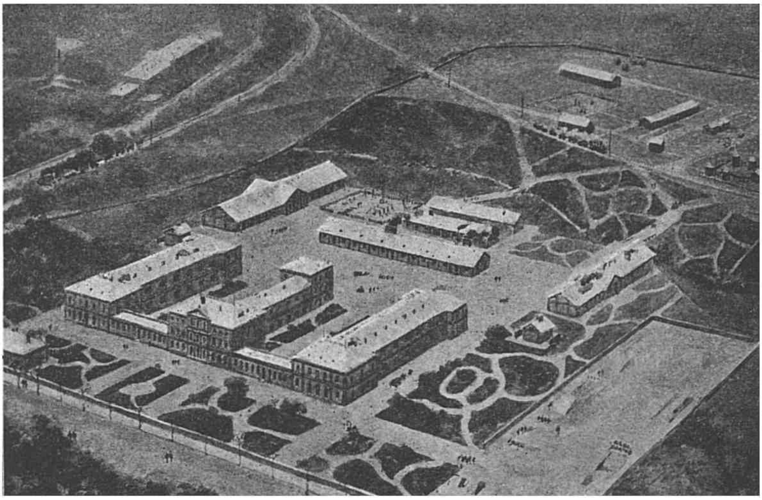
In vara anuluĭ 1862, batalionul 1 de geniŭ a continuat soseaua Buzăŭ-Rimnicu-Sărat.

Tot in acest an se inarméză batalionul cu puscĭ nem-

ţescĭ în urma raportuluĭ către Domn presentat de generalul Florescu [1]).

Anul 1862. Acelaş lucru l'a executăt batalionul şi în vara anuluĭ 1863 până către inceputul luĭ Iulie, când a trebuit să întrerupă lucrarea spre a întări printr'un marş forţat trupele contra unor bande poloneze, care călcase teritoriul pe la Costangalia.

Batalionul sub comanda căpitanuluĭ Slăniceanu, ia parte la 3 şi 5 Iulie la luptele la Costangalia şi Consăngeştĭ (pe Prut) contra acelor polonĭ şi primesce şi in alte mulţumirĭ dom-

Vederea Căzărmeĭ Reg. 1 Geniŭ

neştĭ, pentru purtarea vitejéscă ce a avut. In tómna acestuĭ an batalionul ia parte in concentrarea şi manevra taberilor de la Cotrocenĭ.

Anul 1864. In vara anuluĭ 1864 batalionul pe lânga continuarea şoseleĭ Buzăŭ-Râmnicu-Sărat, a maĭ construit un lung canal de 380 m. şi lărgime de 24 m. şi adâncime de 1.80 m. in care s'a abătut ăpa Râmniculuĭ spre a se apăra oraşul de inundaţiunĭ. Zagazul lung de 110 metriĭ a fost fă-

1) „Revista Artilerieĭ" anul VII pe August 1893 p. 359, 361—2.

cut pé o inălţime de 1,50 şi adâncime de 3 metri. Pe qiua de 28 Martie căpitanul Slăniceanu a fost avansat la rangul de maior în gradul ce il ocupa.

Anul 1865. In vara anuluĭ 1865 batalionul a esecntat o porţiune din şoseâua Cotrocenĭ-Grozăveştĭ, (şoseaua de la Curtea-Arsă) cam pe unde este inchisórea militară de astăzĭ şi arsenalul, cum şi canalul intre Arcuda şi Joiţa pentru abaterea Dâmboviţeĭ.

Anul 1866. Prin decretul locotenenţeĭ din 25 Februarie 1866 batalionul de geniŭ se desfiinţéză şi in locul luĭ se înfiinţéză 4 companiĭ: 1-a, 2-a şi a 3-a de săpătorĭ şi a 4 de pontonierl, ce se vor administra in parte.

La compania 1 săpătorĭ este numit comandant căpitanul Creţulescu.

La compania 2 săpătorĭ Peiu Alexandrescu.

La compania 3-a săpătorĭ căpltanul Argetoianu Ion, la compania IV-a pontonierĭ căpitanul Berendeĭ Anton. Companiile ast-fel organısate ia parte la 26 Martie 1866 la concentrările armateĭ pe argeş. Compania 1 şi a 2-a la divizia 2-a compania 1-a făcând parte din avaut-gardă, compania 3-a şl a 4-a la divizia 2-a.

Anul 1867. La 1867 se infiinţéză din noŭ batalionul I de geniŭ, numindu-se comandant provisorie căpitan Creţulescu, care la 11 Maiŭ acelaş an este întărit definitiv in postul cel ocupa iar pe ziua de 30 August acelaş an, este avansat maior. Pe qiua de 5 Ianuarie compania de pontonierĭ se desface de geniŭ şi se alătură de artilerie, având ca comandant pe căpitanul Greceanu G.

Domnitorul Cuza luase disposiţiunĭ de a se interveni pe lângă guvernul imperial frances, ca să-ĭ trimită un număr de de oficerĭ instructorĭ atât pentru marină cât şi pentru armata teritorială aşa că Napoleon III trimite, un colonel cu un multĭ oficerĭ instructorĭ [1]).

Aceştĭ oficerĭ sânt repartisaţĭ pe la diferite corpurĭ cu menirea de a dirija instrucţiunea teoretică şi practică a armateĭ românescĭ; unul din eĭ este primit la batalionul de geniŭ şi anume căpitanul Roussel, acesta are loc la 28 Ociombre anul 1867.

---

1) Memoriile regeluĭ Carol al Românieĭ vol. I, compuse de un martor ocular.

Trebue să adăogăm aci că A. S. Serenisime nu prea iĭ convine ataşarea acestor oficerĭ pe lângă armata română.

I. Pentru ca aceştĭ oficerĭ scriaŭ lucrurĭ neadevărate prin jurnalele franceze [1]).

II. Ca A. S. Serenisimă dorea să se organiseze armata română după sistemul celeĭ prusiene, care dovedise în ultimeie răsbóe a fi cea d'nteĭ armată din Europa; pentru aceste motive concediază pe o parte dintr'inşiĭ în mod politicos.

Anul 1868. In anul 1868 Iunie in 11 se promulgă legea pentru organisarea puterea armateĭ în România, iar arma geniuluĭ se organiséḑă ast-fel:

Un stat major de geniŭ

Batalióne de trupă, fie-care corp aparte.

In conformitate cu acéstă lege şi cu bugetul acestuĭ an, înfiinţéză ca trupe încă un batalion, căruia i-se trece jumĕtate din efectivul sĕŭ.

Ambele batalióne cu garnisóna în Busurescĭ, avea in în urmă aceste nouĭ organisărĭ, fie-care câte 4 compăniĭ şi un pluton AR. Compania de pontonierĭ remâne tot pe lângă artilerie. La 30 Noembrie 1868, căpitan Carp din regimentul 2 artilerie, este numit comandantul compănieĭ de pontonierĭ in locul căpitanuluĭ Grecianu, demisionat.

Anul 1869. In Februarie 1869, incetéză misiunea căpitanuluĭ Roussel.

Prin înaltul decret No. 1163 din 24 Februarie se decretéză infiinţarea uneĭ tabere permanente a armateĭ la Furcenĭ, sat situat pe malul Siretuluĭ. 8 kilom. spre apus de Tecuciŭ.

In Martie 1869 pornesce la Furcenĭ cu însărcinarea de a construi acea tabără pentru instrucţiunea armateĭ. Director al lucrărilor fu Lt.-colonel Slăniceanu, care şi merse acolo pe tărâm, la finele luĭ Martie pentru aranjarea lucrăreĭ [2]).

Primele trupe însărcinate cu facerea tabereĭ aŭ fost împărţite la gasdă prin satele Furcenĭ, Bucinmenĭ şi Movilenĭ; in Movileni din sus a stat batalionul I de geniŭ în cuartir 7 septămânĭ, in acest timp o parte din soldaţĭ aşa numiţĭ sapierĭ, eraŭ însărcinaţĭ cu facerea barăcilor, iar alţiĭ cu pro-

1) Ibidem.

2) Tabăra de la Furcenĭ (pe Siret) Bucurescĭ 1870 ed. Minis. de Resbel p. 7

curarea materialelor necesare, care materiale eraŭ cărate cu carele de către locuitoriĭ din Movilenĭ şi din cele-l'alte sate. Aicĭ regimentul de geniŭ a executat tóte lucrările, avênd sub supraveghere a sa—ea ajutóre—soldaţĭ şi din alte trupe.

Pe la finele luĭ Septembrie 1869 reintră în garnisóna sa Bucurescĭ.

Anul 1870. In Martie 1870 se fixéză ca batalionul I să ia garnisóna în Focşanĭ, iar batalionul 2 în Bucurescĭ, compania de pontonierĭ la Giurgiu.

Maiorul C. Budişteanu este numit comandantul batalionuluĭ 2 de geniŭ în locul maioruluĭ Peiu Alex. care trece ca şef la Statul-major de geniŭ.

La inceputul anuluĭ 1870—1871 batalionul 2 este desfiinţat.

Anul 1872. In acest an, la 10 Februarie, compania de pontonierĭ se deslipesce de artilerie şi remâne a face corp aparte cu începere de la 1 Aprilie, în locul batalionuluĭ II de geniŭ desfiinţat. In acest an, modificându-se legea de organisare a armateĭ din anul 1868, se prevede înfiinţarea unuĭ division de pontonierĭ comandat de un maior, însă din cause financiare nu s'a putut înfiinţa.

Anul 1873. Cu înaltul decret No. 1303 din 18 Iulie se reorganiséză pentru prima dată un batalion de geniŭ pe specialităţĭ şi anume: I) o companie de minerĭ cu o secţiune de telegrafiştĭ, II) treĭ companiĭ de săpătorĭ.

Până la acéstă dată, nu există un personal care să se ocupe cu telegrafia şi serviciul de minerĭ cu mănuirea materialuluĭ explosibil. In urma acesteĭ reorganisărĭ, se reglementéză materialul trebuincios şi se înfiintéză prima şcólă de telegrafie a căreia menire a fost să devină pepinieră, atât a serviciuluĭ C. F. R. cât şi a serviciilor postelor şi telegrafurilor.

Anul 1875. In acest an compania de pontonierĭ ce era stabilită la Giurgiŭ, incetéḑă de la 1 Ianuarie 1876 de a maĭ face corp aparte cum şi de artilerie. Ea este ataşată la batalionul de geniŭ ca a V companie rămânênd tot în Giurgiŭ. Pentru manevrele anuale urmate pe divisie în tómna anuluĭ 1875, batalionul a dat o secţie de telegrafiştĭ divisieĭ I la Craiova, una divisieĭ de la Focşanĭ, şi alta divisieĭ de la Jilava.

Până acum batalionul de geniŭ nu avea o cazarmă proprie, ci stătea in barăcĭ. In acest an se construesce primul pavilion destinat ca casarmă a batalionuluĭ de geniŭ (astă-ḑĭ aripa de vest a casărmeĭ). Acest pavilion a costat 100.000 leĭ şi a fost construit 'n antreprisă de Dobre Nicolau.

Anul 1876. In acest an făcêndu-se preparaţiunile de resbel, la care România, trebuia să ea o parte atât de glorióśă

Scarlat Walter, donator la Asil
(Veḑĭ biografia la pag. 269)

alăturea cu Rusia contra Turcieĭ, spre a se da o maĭ mare cantitate de munițiunĭ de resbel, batalionul de geniu a lucrat în Pirotechnie la confecţionarea cartuşelor de resbel. In luna Octombre se fac concentrările in vederea resboiu luĭ pentru independenţă. In dispoziţiunea ordineĭ de bătae formată de cele 4 divisiunı, batalionul de geniu a fost împărţit la fie-care divisie cu numirea un detaşament de «ge-

niu» iar comandantul de batalion rămâne la marele cartier. In acest an se construesce un al douilea pavilion pentru batalionul de geniŭ (adĭ aripa de est a casărmeĭ). Pe diua de 1 Decembrie se infinţédă incă o companie pe lângă cele V o a VI companie de telegrafiştĭ. In Decembrie 1877 este schimbat, comandantul batalionuluĭ Z. Gheorghiu e numit comandantul geniuluĭ in cartierul de vest, iar trupa a fost ast-fel impărţită :

Compania	I divisia	I brigada I
»	II »	II « I
»	III »	III « I

In compania IV şi a VI de telegrafie e reserva geniuluĭ la dispositiunea cartieruluĭ general.

Perióda rĕsboiuluĭ pentru independenţă

Anul 1877—78. Batalionul ast-fel impărţit şi pus pe picior de resboiŭ prin decretul No. 787, porni pe companiĭ după cum urmédă:

La 13 Aprilie 1877 compania I cu oficeriĭ: căpitan Iarca (maĭ tèrdiŭ comandant căpitan Gheorghiu) locot. C. Boteanu şi sub-locot. Georgescu plécă din Bucuresci pentru Calafat.

Aci a instalat biurourĭ telegrafice şi a executat cu compania 2-a şi a 4-a lucrărĭ de intărirĭ, imprejurul Calafatuluĭ până la 17 Iulie a. c.

De aci plécă la Craiova pentru a ajuta la construcţia de pontóne, până in diua de 16 August când a plecat la T.-Măgurele, unde a lucrat la construcţia poduluĭ peste Dunăre.

La 25 August a plecat la T.-Măgurele, unde a lucrat cu compania 5-a la construcţia poduluĭ.

La 6 Septembre a plecat la Gaurenĭ pe care la intărit până la 18 Octombre, când plécă pentru a construi podul peste Isher in dreptul satuluĭ Ghighi, unde a stat 20 dile.

La 5 Noembre luă parte la atacul de la Rahova.

După luarea acestuia, construi 4 cuptóre de zid pentru facerea pâneĭ necesare garnizóneĭ Rahoveĭ.

La 23 Noembrie plécă pentru Lom-Palanca, unde in decurs de o lună a lucrat uvrage de fortificaţie pentru intărirea Lomuluĭ, apoĭ un pod pe râŭ lung de 50 m.

Plecând de la Lom-Palanca, trecu prin Tatar-Mahala, Arcer, Găităniţa, Gloduica, Ivanovicea, Nazvi-Mahala.

La aceste din urmă localităţi întări înălţimile de la Nazir şi Vitbol, apoi Belarada, Musulmana, Rupcea, facând podeţe pentru trecerea infanteriei şi a artileriei.

La 24 Ianuarie 1878 porni de aci spre Molatedelia şi la 21 Februarie a plecat la Vidin, unde a fost însărcinat cu ridicarea planului acestui oraş.

După terminarea acestei lucrări, trecu Dunărea pe la Ciuperceni şi la 28 Februarie a pornit la Calafat.

La 4 Martie a fost trimisă la Craiova, iar la 24 Martie spre Bechet, pentru repararea şoselei Bechet-Corabia.

Terminând aci fu îndreptată la 8 Aprilie către Caracal în scopul de a repara şi aci o şosea după care la 8 Maiŭ luă drumul către Piteşti.

Ajunsă aci la 21 Maiŭ luă parte la lucrările de întărire ale Piteştiului, apoi fu trimisă către Rucăr şi Dragoslavele unde a construit o şosea.

Compania 2-a la 16 Noembrie 1878 s'a întors la Bucureşti, compania 2 plécă la 5 Maiŭ 1877 cu oficerii: căpitan Sorescu, locot. V. Ionescu, sub-locot. Culcer Ión şi Teodor din Bucurescĭ pentru Calafat, unde a lucrat la întăriturile luĭ până la 20 August, când a plecat spre Corabia şi T.-Măgurele.

La 30 August a trecut Dunărea unde lucră la şoséua dintre Nicopole şi Musselin.

La 5 Septembre plécă de aci către Verbiţa, execută lucrările de apropiere ale companieĭ a 3-a.

Execută apoĭ până la 6 Noembre paralela 6 şi începu un puţ şi o galerie de mină în scop de a asvêrli în aer faţa din stinga a reduteĭ menţionate.

Lucrarea dură până la 28 Noembre, când eşirea Turcilor nereuşind, eĭ se predară.

La 4 Decembre, compania plécă la Nicopole ca ajutor companieĭ a 5 ce lucra aci.

La 24 Decembre porni spse Rahova şi de aci la Hirleţ pentru a face un pod peste Ogost.

Lucrarea însă nu s'a executat din lipsă de material.

De aci plécă pentru Lom-Arcer şi în ora, unde se o-

cupă cu intăririle de fortificaţie până în ḑiua de 24 Ianuarie 1878, când încetă lucrările.

La 12 Februarie 1878 fu trimésă la Vidin, unde remase până la 21.

La acéstă dată trecu înapoĭ Dunărea pornind către Craiova spre a lua parte la construcţia şoseleĭ Craiova-Bechet.

La 24 Martie începu repararea şoseleĭ Corabia-Măgurele iar la 29 Martie se îndreptă către Caracal.

De aci plecă la Piteştĭ şi la 18 Maiŭ începu lucrarea şoseleĭ Curtea-de-Argeş-Câmpu-Lung, făcênd şi cuptóre pentru pâine.

In Septembre 1878 se intórse înapoĭ.

Compania 3, la 4 Maiŭ 1877 plécă cu oficeriĭ.

Căpitan Piteşteanu, locot. Negulescu (reservă) sub-locot. Zotu şi Hirjeu la Moţăţeĭ.

La 31 Maiŭ porni impreună cu divisia II la Cetatea şi până la 22 Iunie a instalat birourĭ telegrafice, a construit podeţe şi executat alte lucrărĭ speciate.

De aci porni la Craiova, unde se ocupa cu pregătirea materialuluĭ de pod şi punerea luĭ pe apa Jiuluĭ, acestea tóte până la 26 Iulie.

La acéstă dată fu trimisă la Corabia, unde a executat o şosea între Dasova-Pod, făcênd şi un pod pe piloţĭ.

A ajutat la construcţia poduluĭ peste Dunăre şi la 25 August a trecut în Bulgaria spre a deschide drum divisieĭ ce o urma.

Ajunsă la Nicopole execută până la 1 Septembre şoséua ce duce la Musschin-Sello. Inlocuită aci prin compania II porni imediat către Verbiţa, unde începu lucrările de apropiere contra reduteĭ Griviţa No. 2, compania 2 venind, ajută şi ea la aceste lucrărĭ.

In ḑiua de 7 Octombre parte din ómeniĭ eĭ luară parte la atacul reduteĭ.

Pentru vitejia, devotamentul şi curagiul, ce a arătat ómeniĭ, pentru lucrul fără întrerupere, ce a executat ḑi şi nópte de la 6 Septembre până la 7 Octombre, se decoréză prin decretul No. 2177 din 27 Noembre 1877, cu decoraţia Virtutea militară 17 grade inferióre şi soldaţĭ din compania 3.

La 16 Octombre se incepe minarea reduteĭ din galeria

ce plécă din paralela 4, lucrare se termină complect înainte de 28 Noembre.

La 18 Decembre porni spre Vidin.

La 13 Ianuarie 1878 ajunse la Bella-Pada unde făcu maĭ multe podeţe peste diferite ape.

La 2 Februarie trecu Dunărea pe la Ciuperceni, pentru Calafat. La 4 Martie porni la Bucurescĭ.

De aci plecă la 17 Maiŭ 1878 spre Târgovişte, unde execută diferite lucrărĭ de întărirĭ, un pod peste Geamina şi repararea şoseleĭ.

La 24 Septembre 1878 se întórse la Bucurescĭ.

Compania 4 la 5 Maiŭ 1877 plécă cu oficeriĭ : locotenentiĭ Munteanu şi Crăiniceanu, sub-locotenenţiĭ Boerescu şi Alexandrescu pentru Calafat.

Luă parte la lucrările de întărire aci şi la 25 Iulie o porni spre Corabia unde ajunse la 10 August.

Aicĭ execută câte-va lucrărĭ auxiliare şi confecţionă materiale necesare şoseleĭ Daşova.

La 13 August trecu Dunărea îndreptându-se către Verbiţa, unde ajunse la 25 August.

Aci a instalat o linie telegrafică între Verbiţa şi Poradim.

La 26 August a luat parte sub focul inamiculuĭ la construcţia bateriilor pentru artileria divisionară.

A întărit satele Breselniţa şi Giulova.

A executat forturile Alexandru şi Verbiţa şi a construit podul improvisat peste apa Vid la Ribaa.

A întărit satele Dolne şi Gorne-Etropol.

In dreptul satuluĭ Cacernomic a făcut un pod pe vase ruseştĭ şi a lucrat la bararea rîuluĭ Vid, în dreptul satuluĭ Susurliu.

La 14 Septembre compania pornesce spre Vidin, la 11 Ianuarie 1878 ajunge la Talargig şi execută lucrărĭ de întăririĭ contra Vidinuluĭ până la 16 Februarie, când a trecut Dunărea pe la Ciupercenĭ în pontóne [de fer remorcată la şalupa Rôndunica, reîntorcându-se la 9 Martie în Bucurescĭ.

La 17 Maiŭ pleca pentru Slatina, unde lucra la canalisarea Oltuluĭ, construind şi doue podurĭ permanente pe taracĭ peste apa Vedea şi Ploscea.

La 21 Septembrie 1878 s'a întors în Bucurescĭ.

Compania 5-a la 12 Aprilie 1877, plécă cu oficeriĭ: sub-locotenentul Basarabescu (în Octombrie veni și sub-locotenentul Crutescu) de la Giurgiŭ la Bucurescĭ, cu tot materialul.

La 12 Maiŭ porni la Comani pentru construcția poduluĭ, ce trebuia a servi la trecerea trupelor spre Calafat.

Compania plécă d'aci spre a construi podul peste Gînciva, pe care îl termină la 24 Iunie.

Intors la Craiova, pregăti împreună cu compania 1-a și a 3-a, materialul de pod ce era a se construi la Corabia și pe care îl transportă pe apă, până la Iangova și de aci pe uscat până la Corabia.

La 10 August, s'a terminat transportul materialuluĭ și divisia 3 a trece la Ghig.

La 20 August, podul de la T.-Măgurele fu terminat. A construit asemenea un pod în dreptul Dasoveĭ și apoĭ un altul peste Olt între Islaz și Măgurele.

Dupĕ căderea Plevneĭ la 28 Noembrie 1877, compania a fost ocupată cu trecerea trupelor și a materialuluĭ, operațiune ce a ținut până la 18 Martie 1878, când a trecut cea din urmă baterie de artilerie.

Pe timpul operațiunilor din jurul Vidinuluĭ. o secție de pontonierĭ a luat parte la trecerea de la Ciupercenĭ, dupĕ care s'a întrunit compania pornind la 24 Iunie la Pitescĭ.

Dupĕ terminarea lucrărilor de aci, se duse la Brăila, unde s'a instalat definitiv reședința companieĭ.

Prin înaltul ordin No. 103 din 9 Aprilie 1878, căpitanul Vasiliu Ión, comandantul pontonierilor fu citat pe întréga óste, ca exemplu de activitate și devotament, ce și-a expus viéța de maĭ multe orĭ în cele 3 lunĭ, ce a asigurat singura comunicație ce avea țara peste Dunăre.

Compania 6-a, formată din secțiele de telegrafie existente și cu oficeriĭ: Căpitan N. Gheorghiu și sub-lt. Georgescu avéŭ următórele biurourĭ telegrafice:

La Calafat. Biurourĭ in tóte bateriile de cóstă și la cuartirul corpuluĭ de observație.

Pe Dunăre: La Poradin, Verbița, Cacemunica și Grivița.

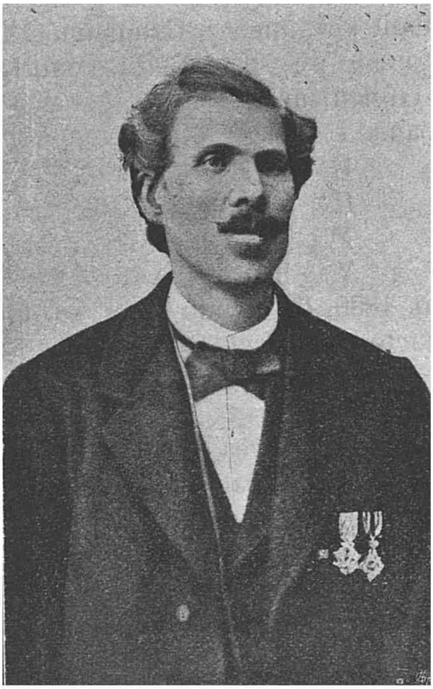
La 14 Decembrie plécă la Lom, Arcer, Mazir-Mahala, Vitbol Bella-Rada, Rupcea și Smârdan.

La 14 Martie strângêndu-șĭ materialul plécă prin Calafat la Târgoviște și Câmpu-Lung.

La 25 August 1878, compania s'a intors la reşedinţa batalionuluĭ Bucurescĭ.

Plutonul A. R. de la 5 Martie 1877 lua numirea de compania de deposit şi se ocupă cu confecţionarea imbrăcămintei şi a încălţămintei precum şi cu instrucţia recruţilor companiilor.

La 13 Aprilie, plécă la Strehaia întorcêndu-se inapoĭ la Bucurescĭ.

Petre Enciulescu, donator la Asil
(Vedĭ biografia la pag. 265)

La 4 August 1878, işĭ reluă vechea menire de plutonul A. R.

Compania 6-a I. se desfiinţéză pe diua de 1 Octombrie 1878, secţiile eĭ trec celor 4 composiţiĭ existente.

In diua de 2 Decembrie 1878, compania II-a. plécă în Dobrogea pentru executarea unor şosele şi casărmĭ, etc.

Lucrul duréză până la 23 Decembrie 1879.

In ḑiua de 13 Noembrie 1878, compania 3-a porni la Frăţescĭ, unde a luat in primire şi păḑit materialul de drum de fer intrebuinţat de ruşĭ in campanie.

S'a întors la Iulie 1879.

La 7 Iulie un detaşament din compania I-a plécă la Burdujenĭ pentru construirea gărei de la Iţcanĭ.

Lucrarea terminându-se, detaşamentul a fost rechemat.

Prin inaltul decret No. 2550 pe ḑiua de 16 Noembre 1880, se înfiinţéză incă un batalion de geniŭ, purtând No. 2, care se instaléză in pavilionul noŭ construit în 1876.

Ca comandant se numesce Candiano Constantin.

Cu acéstă ocasie se specialiséză compăniile in ambele bataliόne după cum urméză:

Compania	I	T.
»	II	C. F.
»	III	S. M.
»	IV	S. M.
»	V	P.

In acest an. 1880, hotărindu-se a se fortifica Bucurescií şi alte puncte ale ţĕreĭ G-l. belgian Brialmont a fost chemat spre a 'şĭ da părerea asupra marilor lucrărĭ ce trebue să se execute.

El a fost insoţit in visitarea ce a făcut-o imprejurul Bucurescilor şi prin cele-l'alte localităţĭ de către căpitanul Culcer Ion din regimentul 1 geniŭ.

Anul 1881. Prin budgetul acestuĭ an, se prevede în afară de ceĭ 2 maiorĭ comandanţĭ aĭ batalionelor, ce făcéŭ corp a parte, incă un colonel pe ḑiua de 8 Aprilie.

Anul 1882. — In acest an s'a hotărât ca companiile de C. F. să alterneze la Direcţia C. F. R. făcênd serviciul câte 6 lunĭ, in scop de a deprinde trupa şi oficeriĭ cu executarea acestor serviciĭ.

Tot în acest an, s'a început studiul linieĭ ferate Titu-Têrgovişte sub conducerea d-luĭ Lt.-Colonel I. Argetoianu.

Anul 1883. — S'a regulat pentru prima όră şcόlele teoretice şi practice la trupele de geniŭ.

In acest an se construesce pavilionul central destinat ca pavilion de administraţie.

El a fost unit cu cele douĕ pavilione laterale, prin o sală de zid acoperită cu tablă.

Lucrarea a fost condusă de cătră Lt.-Colonel Saegiu și a costat 112.000 leĭ.

Tot în acest an s'a construit cantina, bucătăria și magasia de unelte a școleĭ precum și remisa pentru trăsurile geniuluĭ.

Studiile linieĭ Titu-Tèrgoviște, ce s'aŭ lucrat în tìmpul ierneĭ de către oficeriĭ menționațĭ și sub direcțiunea serviciuluĭ technic al Ministeruluĭ Lucrărilor Publice, s'aŭ terminat în primă-vara acestuĭ an 1883, trimițêndu-se 4 companiĭ de geniŭ pentru a începe construcția.

Lucrarea a fost împărțită în 4 secțiĭ:

Secțiunea I-a Titu: Compania 7-a, condusă de Căpitanul Munteanu, avênd ca oficerĭ pe Locotenentul Ióniu și Sub-Locotenent Cristescu Ión I.

Secțiunea II-a Nucet: Compania I-a, condusă de Căpitanul Crușescu, avênd ca oficerĭ pe Locotenent Mănescu și Sub-Locotenent Georgescu N.

Secțiunea III-a Têrgoviște: Compania II-a, condusă de Căpitanul Alexandrescu V., avênd ca oficerĭ pe Locotenent Kirițescu Al. și pe Sub-Locotenent Negru Al.

Acéstă secție avea destinația de a pregăti din pădurea Iuda, tot materialul lemnos necesar podurilor, clădirilor și liniilor.

Locotenentul Kirițescu a fost în urmă însărcinat și cu serviciul mișcăreĭ.

Construcția s'a făcut cu materialele procurate de către C. F. R. și a costat 45.000 leĭ km. din causa grabeĭ cu care s'a cerut a se lucra.

Lucrările de fortificație pe teren aŭ incepnt in anul 1883 sub direcțiunea Coloneluluĭ A. Berendeiŭ, Comandantul Regimentuluĭ, fiind ajutat de Căpitaniĭ Boteanu M. și Culcer.

Sub conducerea acestor 2 din urmă căpitanĭ, ajutațĭ în luna Iulie 1883 de către Sub-Locotenențiĭ Gărdescu și Costovicĭ și în urmă de către Sub-Locotenențiĭ Gărdescu N., Dragomirescu D. și Șoltiș Al. (toțĭ din Regimentul 1 Geniŭ) s'a inceput studiul incinteĭ Capitaleĭ.

Lucrarea consta în a face planimetria și nivelmentul zoneĭ pe care era să se construiască incinta.

După terminarea acesteĭ prime lucrărĭ și in spre tómnă oficeriĭ maĭ sus numițĭ s'aŭ transportat pe linia forturilor

Aci a stabilit posiţia fie-căruı fort, după planul general planul de situaţie şi nivelmentul.

Lucrarea a durat până cătră iarnă (1883), când căpitanii Boteanu M. şi Culcer I. aŭ fost trimişĭ în Belgia pentru a lucra mpreună cu Generalul Brialmont la stabilirea în detaliu a planurilor.

Ceĭ l'alţĭ oficerĭ 'şĭ-aŭ luat ocupaţiunea în Compăniile respective.

Anul 1884. — In acest an se construeşte sala de mâncare, grajdul şi magasia de orz.

Lucrarea s'a executat prin intreprindere sub supravigherea serviciuluĭ de Geniŭ şi a costul 39.200 leĭ.

Tot în acest an s'a construit remisa pentru aerostaţie, infirmeria cu farmacia şi remisa cu uneltele de parc.

Intrégа lucrare a costat leĭ 46.000.

Prin înaltul decret No. 1070 se înfiinţéză pe ḑiua de 1 Aprilie 1884 încă 2 batalióne de geniŭ, a 4 compăniĭ.

Cele două batalióne existente se organiséză şi ele a câte 4 companiĭ.

Specialitatea pe compăniĭ este ast-fel împărţită :

Compania	I.	C. F. şi Telegr.
»	II,	Săpătorĭ Minerĭ
»	III,	Săpătorĭ Minerĭ
»	IV,	Pontonierĭ.

In total deci un regiment a 4 batalióne şi o companie A. R.

Pentru a se putea da acéstă nouă organisaţie, s'a dispoşat ca din cele două compăniĭ de C. F. şi T. să se formeze companiile 1, 5, 9, şi 13, din cele 4 compăniĭ de săpătorĭ, să se formeze comnaniile 4, 8, 12 şi 16.

Companiile 4 şi 8, Pont. aŭ luat garnisónă la Giurgiŭ, iar comp. 12 şi 16 de aceiaşĭ specialitate la Brăila.

Tóte cele l'alte compăniĭ s'au cazarmat la Cotrocenĭ în casarma Geniuluĭ.

Pe ḑiua de 20 Iunie 1884, Maiorul Gr. Crăinicénu e mutat la serviciul de geniu al corpuluĭ 2 armată.

In iarna anuluĭ 1884, s'a hotărît facerea sondajielor în tóte forturile.

Cu acéstă lucrare a fost însărcinat căpit. Munteanu,

care fu ajutat la început de către Sub-Locot. Saulescu N. şi în urmă de către Sub-Locotenenţiĭ Tănăsescu şi Mihail.

S'aŭ făcut sondagiĭ în tóte punctele unde trebuia să se construéscă forturile, constatându-se adâncimea apeĭ şi natura terenuluĭ.

Tóte datele fiind culese, s'aŭ început imediat în biurourile casarmeĭ geniuluĭ din Cotroceni, prepararea în tóte detaliile a planurilor forturilor.

Tip. No. 1 Chitila şi Otopenĭ şi Tip No. 2 Mogoşóia şi Jilava.

Lucrările s'aŭ executat de către căpitaniĭ Boteanu şi Culcer ajutaţĭ de către căpitaniĭ Zottu V. desenat ca comand. al forturilor Chitila şi de Locot. Săulescu N.

In tómna anuluĭ 1884 s'aŭ început lucrările forturilor: Chitila N. 1 sub conducerea căpitanuluĭ Zottu V. cu comp. 15.

Mogoşóia No. 2, sub conducerea căpitanuluĭ Teodoru P. cu comp. 3.

Otopenĭ No. 3, sub conducerea căpit. Teodoru D. cu comp. 10.

Jilava No. 13 sub conducerea căpit. Bottez cu comp. 14.

In anul acesta s'a început construcţia linieĭ ferate Costeştĭ-T.-Măgurele.

Lucrările s'aŭ efectuat sub direcţia Coloneluluĭ A. Berendeiŭ, comand. regim. geniu.

In Iulie, compania 5 C. F. sub comanda căpitanuluĭ Ioniu ajutat de maĭ mulţĭ oficerĭ:

Prin înaltul decret No. 1276 pe ḑiua de 5 Aprilie 1885, se înfiinţéză încă 2 compăniĭ de Telegr. şi C. F. la batal. 1 şi 2.

In acest an s'a construit de comp. de C. F. linia ferată de pe câmpul Cotrocenĭ necesară instalaţieĭ cupolelor ce aŭ fost aduse pentru experientă, iar companiile 4. 8, 12 şi 16 de Pont. aŭ fost concentrate la Serdar pe Siret, unde aŭ executat diferite sisteme de podurĭ militare.

La începutul anuluĭ 1885 căpitanul Culcer, ajutat de Locot. Săulescu N., a fost însărcinat cu studiul linieĭ de centură, începênd de la cantonul 6 al C. F. R. Bucurescĭ-Kitila până la bateria 12.

Căpitanul Culcer Ión, a lucrat în acelaş timp proectul poduluĭ de lemn de peste Colentina.

In vara anuluĭ 1886, s'a executat terasamentele până la

bateria 12 avênd de făcut şi o mare tranşare; s'a început în acelaş timp şi construcţia podului de peste Colentina.

Terminarea podului şi a terasamentelor a fost lăsată în grija Sub-Locot. Cezemir I. iar Locot. Saulescu N., a fost însărcinat cu studiul liniei pe porţiunea: Bateria 1 şi 2 până la fortul Pantelimon.

Proectul definitiv se lucră apoi în biurou sub îngrijirea căpitanului Culcer Ion.

Indată după începerea primelor forturi, căpitanul Boteanu M. a fost numit şeful sectorului ce coprindea fortului No. 1, 2, şi 13, iar capit. Culcer I. şeful sectorului 2 cu forturile No. 4, 5, 6 şi 7, era insărcinat şi cu studiul liniei.

In iarna acésta Compania 7 a lucrat porţiunea de linie de centură între fortul 4 Tunari şi bateria 5—7.

Anul 1886. — In ḑiua de 16 Februarie 1886 şi în urma ordinului Ministerului No. 550 s'a înfiinţat încă 2 compănii de C. F.

Regimentul cu chipul acesta dispunea de 20 compănii.

Fie-care batalion trebuia să aibă în urma acestor înfiinţărei, următórele compănii.

O companie de Telegrafie
» » » C. F.
Două » » S. M.
O » » P.

In urma transformărilor prin care a trecut arma Geniului, materialul reglementat în mod necomplect în 1873 ne mai corespunḑênd nouei-organisări, se hotăresce prin decisia ministerială No. 149 din 17 Iulie 1886, felul materialului în fie-care trăsură, preţul lor şi numărul trăsurilor la fie-care specialitate.

Anul 1887. — Prin înaltul decret No. 15 din 8 Ianuarie 1884 compăniile regim. l Geniu se împart în douĕ regim. sub denumirea de 1-iul şi al 2-lea regiment de Geniŭ.

I-ul Regiment cu reşedinţa în Bucuresci.
II-lea » » » » Focşani.

Ambele regimente s'aŭ organisat după cum urméză:

Regimentul I de Geniu

a) Din o şcólă Regimentară;
b) » » companie A. R.
c) » un Batalion de C. F.
d) » douĕ Bataliónе Mixte S. M.

Regimentul 2 de Geniu

Este compus ca şi întâiul, cu deosebire că, în loc de batalionul de C. F. va fi un batal. de P. cu reşedinţă la Brăila.

In primăvara anuluĭ 1887, s'a continuat şi cu linia ferată de centură pe următórele posiţiunĭ:

1. Porţiunea Pantelimon-Dâmboviţn cu curba de legătură a fortuluĭ Pantelimen la fortul Cernica.

Lucrarea a fost condusă de Locot. Săulescu, ce dirijea şi construcţia fortuluĭ Ştefăneştĭ.

Tot în acest timp s'a construit şi podul de fer peste Colentina, ce este dublu, şosea şi cale ferată.

2. Porţiunea Dâmboviţa-Jilava sub conducerea Locot. Casimir.

3. Porţiunea Jilava-Kitila sub conducerea căpitanuluĭ Bottez, ce era şi comandantul fortuluĭ Tunarĭ.

Cu însărcinărĭ în acest an s'a trimis la 8 Iunie, un detaşament de 20 ómenĭ sub comanda unuĭ Oficer la Bivolarĭ în judeţul Vâlcea, pentru desgroparea unor ruine de băĭ romane.

Anul 1888. — Prin inaltul decret No. 18 pe ḑiua de 1 Febr. se înfiinţéză la ambele Regimente încă 4 compăniĭ de S. M. pentru complectarea celor 4 bataliόne mixte, ce nu avéŭ de cât 3 compăniĭ.

In statul Regimentuluĭ se face schimbare prin avansarea căpitanuluĭ V. Alexandrescu la gradul de Maior (decretul No. 161 din 4 Febr.), în locul Maioruluĭ Al. Munteanu încetat din viaţă.

După terminarea acesteĭ lucrărĭ, compania a întins o linie telegrafică provisorie în garnisóna Bucurescĭ între staţiunile: comandamentul corpuluĭ II armată-Gara de Nord, biuroul central şi comănduire; acéstă linie a durat numaĭ pe timpul revoltelor agrare.

S'a trimis la potolirea de revolte comp. 3-a SM., avênd ca comandant pe căpit. Sendrea N. la satul Tunarĭ, compania 7-a la comuna Ştefănescĭ, cătunul Creţuleasa-Lipovĕţ şi comuna Dascălu-Creaţa.

In tóte aceste localităţĭ, revoltele aŭ fost potolite fără a face întrebuinţare de arme.

Pe ḑiua de 16 Februarie compania 5-a a fost înlocuită la fortul Afumaţĭ prin compania 9-a.

In urma cerereĭ reg. în cursul acestuĭ an, s'a aprobat de minister prin ord. No. 1322 înfiinţarea pe lângă compăniile 1-a de T. a uneĭ secţiĭ de aerostatie, cu materialul necesar ascensiunilor, iar pe lângă comp. 5-a T un atelier de Fotolitografie şi o staţiune de porumbeĭ voiajorĭ.

In acest an s'a construit lateralul sălilor, ce unesc paviliónele între ele, două camere destinate ca închisorĭ şi carcere pentru trupă.

Tot în acest an s'a construit şi grajdul oficeresc remisă trăsureĭ O T, atelierul de lemnărie şi infirmeria veterinară.

Lucrarea s'a făcut prin întreprindere şi a costat 39000 leĭ.

Prin decisia ministerială No. 100 din Noembrie 1888 să creiaḑă musica regimentuluĭ, numindu-se ca şef al eĭ, capel maistrul de la reg. 4 linie Anton Kratochvil (Junior).

Fondurĭ budgetare lipsind, s'a adunat primul fond din cotisaţiile oficerilor şi din renunţarea uneĭ misiĭ ce se cuvenea coloneluluĭ Argetoianu I. com, reg; cu acest prim fond s'a cumpărat instrumente.

Pentru construcţia fortuluĭ Cernica, ce începe în acest an, s'a trimis comp. I din reg. 2 geniŭ, ce avea ca comandant pe căpitanul Teodoru Petre şi în Noembrie a fost înlocuită de compania 6 S.M. din regimentul 1 geniŭ, avênd ca comandant pe căpitanul I. Deşliu.

Anul 1889 începe cu continuarea lucrărilor de fortificaţie, trimiţêndu-se compia 2-a ce începe construcţia fortuluĭ Kiajna, avênd ca comandant pe căpitan Raşcu I., care după puţin timp a fost înlocuit cu căpitan Iliescu D.

In acest an luna Maiŭ M. S. Regele a bine-voit a inspecta regimentul, cu care ocasie şi-a exprimat înalta'I satisfacţie pentru progresele realisate de arma geniuluĭ.

In acest an se înfiinţéză atelierul de fotografie, constru-

indu-se din tablă de fer galvanisată, ondulată în exterior și căptușită în interior cu scândurĭ.

Anul 1890 se găsesce acelaș comandant superior ca și în cel precedent, cu deesebire că în locul maioruluĭ Hêrjeŭ C. este comandantul de balion maior Alexandrescu V.

Tot acum avem de înregistrat visita de 17 Maiŭ a A. S. Regale principele de Neapole moștenitor al tronuluĭ italieĭ făcută regimentuluĭ, unde a fost însoțit de M. S. Regele.

Eftimie Diamandescu, donator la Asil
(Vedĭ pag. 270)

In regiment e mutat lt.-colonel Gr. Crăiniceanu.

In acest an s'a construit rampa la cheiul acoperit la linia ferată din curtea regimentuluĭ.

In acest an musica Regim. ce de la înființare era întreținută din cotisațiile Oficerilor și din produsul cotisatiilor, e trecută în budgetul Ministeruluĭ de Resboiŭ și trimisă a face

serviciul la Sinaia pe tot timpul şedereĭ Majestaţilor Lor Regele şi Regina.

Iarna din acest an fiind fórte grea, maĭ multe vase aŭ fost prinse de gheţurĭ în largul Dunăreĭ la Severin.

Pentru salvarea lor s'a trimis în urma ord. Ministeruluĭ un detaşament de ómenĭ din Comp. II-a pus sub comanda Locotenentuluĭ I. N. Opreanu.

Lucrarea s'a executat prin întrebuinţarea de explosibilĭ (dinamită) şi a durat până la 10 Februarie.

Pentru buna canducere a lucrurilor şi marele serviciu ce s'a adus atât societăţeĭ de navigaţie pe Dunăre precum şi R. M. Săreĭ salvând vasele de o nimicire sigură, comandantul detaşamentuluĭ I. N. Opreanu a fost decorat cu Ordinul Frantz Ioseph.

Asemenea a maĭ fost decorat cu acéstă ocasie şi Maiorul V. Alexandrescu, care a fost trimis a inspecta lucrările ce detaşamentul executa.

In primă-vara şi vara acestuĭ an s'a executat împrejurimea casarmeĭ cu grilaj de lemn.

Lucrarea s'a executat cu meseriaşiĭ corpuluĭ şi a fost condusă de către Locot. V. Zottu costând 6400 leĭ, din carĭ 400 s'a dat din fondul Geniuluĭ iar restul de 6000 din fondul meseĭ generale.

Anul 1894.—La 1 Ianuarie situaţia Regimentuluĭ e următórea:

Comandantul Regimentuluĭ Colonel I. Argetoianu.

Ajutor şef de Corp Lt. Colonel V. Zottu.

Comand. de batalion { Maior Gh. Ianescu
» C. Presan
» I. Minculescu

iar situaţia Companiilor este aceaşĭ ca şi în Aprilie anul precedent. până la 1 Aprilie curent, când Comp. 10 C. F. reintră în Regiment în locul Comp. 11 C. F. ce este trimisă la Chitila pentru aranjarea de terasamente.

Instrucţia şi tragerea cu arma Manlicher, a început în cursul luneĭ Iulie.

In acest an s'a construit latrinele bataliónelor exteriore din parc prin întreprinderea şi supravegherea serviciuluĭ de Geniu, prin Guardul de Geniu Miriteanu şi a costat în total 4300 leĭ.

Tot în acest an s'a prelungit cele două paviliône de trupă extremă, clădindu-se 4 camere la parter şi 4 la etagiu destinate ca camere pentru sub Oficerî şi batalion, cu rubineta de alamă şi cuvete de fontă smălţuite.

Lucrarea s'a executat prin intreprindere de către serviciul de Geniu şi e fost condusă de către Căpitanul Gh. Gheorghiu costând 82589 leî banî 39.

Pentru manevrele marî, ce aŭ avut loc în tómna acestuî an luna Septembrie în regiunea Vasluiuluî, Regimentul a luat parte cu un batalion.

Tot în aceste manevre a luat parte sub comanda Adjutantuluî Măcărescu şi o secţie de Volocipediştî cu o secţie de telefonie, care aŭ fost ataşate pe tot timpul manevrelor pe lângă Divisia de Cavalerie independentă de la Tecucî, legându-î quartierul cu depositul de furagiu; iar în timpul operaţiunilor secţiunile de velocipediştî şi telefóne, aŭ urmat divisia aducându-î serviciî importante, ce aŭ fost apreciate de către chiar Statul Major al Divisieî.

Anul 1895.—In acest an lucrările de fortificaţie fiind aprópe de sfârşit, Direcţia fortificaţieî s'a desfiinţat remânând a fi păzite de câte-va trupe.

Tot în acest an s'a clădit corpul de gardă şi pavilionul personaluluî de ḑi, aşeḑate la pórta de intrare a Regimentuluî.

Ambele paviliône aŭ costat suma de leî 23,000 leî daţî parte de Minister din fondul Geniuluî, iar restul din fondul Meseî Generale a Regimentuluî.

Tot în acest an s'a maî constituit şi Magasia de fân şi pae, construcţie în scândurî şi invelită cu tablă, executată din fondul meseî generale.

Asemenea s'a maî construit tot în scândurî remisa de maşină C. F. făcêndu-i-se şi un canal pentru curăţirea locomotivelor.

Lucrarea a fost începută de către Căpitanul Cristescu Ión şi terminată de către Căpitan I. Teodorescu.

In luna August anul curent Compania 10 C. F. a inceput construcţia linieî ferate lungă de 600 m. ce pune în legătură Casarma Malmaison şi Manuntanţa armateî, cu gara de Nord prin linia rampeî de vinurî.

Lucrarea a fost terminată la 15 Sep. a c..

Anul. 1896.—Trupele propriî de câmp se organiséză în

doue Regim. a 3 batalióne fie-care in așa mod ca fie-care specialitate să corespundă maĭ bine chemăreĭ sale.

Cu acéstă ocasie intregul material de Geniu suferă o complectă schimbare, atât in modul lor de așeḑare in trăsură, cât și in greutate.

In acest an s'a terminat construcția tabereĭ de vară în poligonul Regimentuluĭ compusă din 8 barace de scândurĭ și un lavabou acoperit cu table de fer.

Lemnăria necesară s'a luat de la forturĭ cu ocasia dărâmăreĭ magasiilor de var.

Lucrarea a fost condusă de Locot. Zotu V. și executată de către meseriașiĭ corpuluĭ.

In primă-vara acestuĭ an Compania 10 C. F. incepe sub conducerea Locot. I. Theodorescu un cheu de zidărie descoperit și lung de 30 m. in curtea Manutanțeĭ. lângă linia ferată.

La 19 August se incepe tot de comp. 10 C. F. construcția linieĭ de garaj la Pirotechnia Armateĭ precum și un cheu de zid lung de 10 m.

Lucrarea a fost condusă de către căpitan I. Teodorescu, ajutat de oficerul sěŭ din companie Locot. I. Ghinescu.

In ḑiua de 17 Sept. a. c. Regim. a luat parte cu doue batalióne la revista militară de pe platoul Cotrocenĭ, ordonată cu ocasla visiteĭ, ce M. S. Regele Carol I.

M. S. Impăratul mergând pe câmpul de revista trece prin curtea Casărmeĭ Regimentuluĭ ; acesta fiind unica Casarmă ce Inaltul Ospe a visitat.

In ḑiua de 18 Oct. a. c. M. S. Regele Carol I, primește visita M. S. Regele Alexandru al Serbieĭ, iar in ḑiua de 19 ambiĭ Augustĭ visitéză Regimentul 1 Geniu, bine-voind după terminarea visiteĭ a se fotoragfia in grup cu Oficeriĭ Corpuluĭ.

In tómna acestui an se incepe de către căpitau I. Teodorescu cu compania 10 C. F. construcția linieĭ ferate cotrocenĭ-bateria 17—18.

Cu construcția acsteĭ liniĭ se complectéză rețeaua C. E. a cătățeĭ Bucurescĭ, legându-se linia forturilor cu stabilimentele militare din Capitală.

Tot în tómna acestuĭ an luna Oct. se incepe de către compania 5-a. T sub comanda căp. C. Demetriade instalarea biurourilor telefonice permanente, care légă intre ele următórele autorităţĭ militare : Ministerul de Resboiŭ, Corpul

II Armată, Arsenalul, Pirotechnia, Regim. 1 Geniu, Depositul Central de Munițiunĭ.

La 31 Martie 1897 în urma telegrameĭ No. 1248 a ministeruluĭ de răsboiŭ, trebuind a se trimite în ajutorul orașuluĭ Oltenița amenințat de inundațiĭ un detașament de 110 oamenĭ săpătorĭ minarĭ, s'a luat din companiile 2-a, 4-a și 7-a carĭ s'aŭ îmbarcat la Halta Cotrocenĭ la ora 3.2^{0}, sub comanda căpitanuluĭ Condurache C-tin cu oficeriĭ locot. C. Ionescu și sub-locot. Gh. Dragu.

Cu ajutorul trenuluĭ până la Giurgiŭ și d'aci cu vaporul «Independența» detașamentul e transportat la Oltenița.

Prima lucrare imperiósă, era de a impedeca revărsarea râuluĭ Argeș asupra Olteniței cea ce se făcu prin executarea unuĭ dig în acéstă parte.

In acest an s'a luat dispoziția de a se înlocui pardoselele existente prin mosaic.

S'a aplicat în infirmeria și farmacia corpuluĭ acest sistem dând resultate bune.

Tot în acest an s'a canalisat prin cărămida și beton canalul de scurgere, ce trece prin curtea regimentuluĭ, înlăturând odată pentru tot-d'auna miasmele ce se formaŭ maĭ 'nainte

La 1 Ianuarie 1898 situațiunea reg. e următórea.

Comandantul reg. colonel I, Culcer.

Adjutor șef de corp lt.-colonel I. Gh. Istrate.

Stațiunea de porubeĭ se mărește încă cu două cotețe și o secție de împerechiare și infirmerie executate din materialul vechiŭ rěmas de la desfacerea tribunelor, ce a servit la revista M. S. Impăratul Austro-Ungarieĭ.

Lucrarea a fost condusă de către locot. C. Ionescu șeful porumbăriilor militare.

Lucrările de la Giurgiu (1900)

Temperatura ridicându-se, ghiața ce se întindea pe dunăre de la un mal la altul, s'a rupt și sloiĭ punându-se în mișcare se grămădiră în jos de Giurgiu între malul Roșu și insula Mocanu, împedecând ast-fel scurgerea apeĭ și amenințênd orașul din ordinul ministeruluĭ de răsboiŭ s'a trimes un detașament de ómenĭ pentru apărarea orașuluĭ. Asemenea s'aŭ maĭ trimes la: Cernavoda, Hârșova, pe Ialomița la Mărculescĭ, la Slobozia [1]).

1) Extras după istoricul manuscris al regimentuluĭ 1 de Geniŭ.

CAP. XVIII

Atelierul Central de Confecţiunĭ

Hainele militărescĭ, se confecţionaŭ maĭ înainte pe la ştaburile regimentelor, de şi uniĭ ne asigură că ele eraŭ comandate în streinătate. Din punctul de vedere al modeĭ, ele eraŭ croite după moda hainelor militare rusescĭ. atât în croială cât şi în stofă, de óre-ce Româniĭ aŭ fost mult timp în contact cu Ruşiĭ. Acésta o putem spune cu siguranţă atât pentru Moldova [1]) cât şi pentru Muntenia [2]) până la rĕsboiul crimeic. Atât cât influenţa ruséscă a fost puternică la noĭ în ţară, a predominat moda rusécă. Dupĕ rĕsboiul Crimeeĭ însă, începĕndu-se preponderenţa Franceză, moda de acum nu se va maĭ împrumuta de la Ruşĭ, ci de la Francesĭ. Hainele militărescĭ atât ale gradelor inferióre cât şi ale celor superióre eraŭ croite dupĕ moda francesă [3]). Dupĕ ce armata s'a îmulţit, hainele se confecţionaŭ la ştabul regimentuluĭ în Bucurescĭ şi anume la casarma Cuza; iar de la finele anuluĭ 1862 atelierul de confecţie a fost mutat în localul din curtea bisericeĭ Mihaĭ-Vodă [4]) împreună cu atelierul de cismărie şi unde a stat până la înfiinţarea localuluĭ propriŭ de la Cotrocenĭ.

Moda francesă a continuat încă până dupĕ 1867, când s'a

---

1) Veḑĭ fotografia Coloneluluĭ Boldur Lăţescu.

2) Locot.-Colonel Papazoglu, Ist. fondăreĭ oraşuluĭ Bucurescĭ, pagina cf. Calendarul Ilustrat Steinberg ediţia pe 1900.

3) Memoriul Regeluĭ Carol I., vol. I, pag. 91.

4) Revista Artilerieĭ, anul VII August 1893, pag 359.

stabilit uniforma atât după regulele hainelor prusiene, cât şi cele francese, până când în cele din urmă, uniforma armatei române a dobândit un caracter propriu naţional. Casele de la Mihaĭ-Vodă eraŭ prea neîncăpătóre pentru atelierul de confecţie de croitorie şi cismărie militară, de óre-ce acolo se maĭ afla un spital militar şi şcóla de mică chirurgie — embrionul facultăţeĭ de medicină de adĭ [1]) — şi Archivele statuluĭ.

Colonelul Boldur Lăţescu
Dat ca model de îmbrăcăminte militară în Moldova sub regulamentul organic.

Actualul Atelier de Confecţiunĭ

Sub ministerul I. C. Brătianu s'a înfiinţat atelierul de confecţie propriŭ dis de croitorie şi cismărie, pe platoul Cotrocenilor vis-à-vis de Pirotechnia Armateĭ.

Atelierele centrale de confecţie s'a înfiinţat la 27 Iulie

1) Vedĭ Facultatea de Medicină.

1881 [1]) cu următorul personal: un căpitan saŭ administrator de cl. I, un elev de administrație de cl. II, 100 ómenĭ de trupă, constituind o companie de administrație, un maistru croitor și un contra-maistru, aceștia din urmă însă civilĭ.

Atelierele aveaŭ menirea de a fabrica efectele de îmbrăcăminte ale trupelor teritoriale și ale altor corpurĭ, care nu posedaŭ încă ateliere.

Deosebit de efectivu companieĭ, s'aŭ detașat de la diferite corpurĭ de trupă ómenĭ în numĕr de 142, ca lucrătorĭ, dar aceștĭ ómenĭ aveaŭ puține cunoscințĭ de acéstă meserie. Ómenii se împărțeaŭ în echipe: uniĭ pentru lucrat mantale, alțiĭ tunicĭ iar alțiĭ pantalonĭ, etc. La început un om a lucrat 2 mantale în treĭ ḑile, două tunicĭ în treĭ ḑile și o pereche de pantalonĭ pe ḑi. Ast-fel că într'o ḑi 3 echipe de câte 80 ómenĭ confecționaŭ: 55 mantale, 55 tunicĭ și 80 pantalonĭ [2]).

In 1882 efectivul atelieruluĭ s'a sporit cu 162 ómenĭ, un contra-maistru și un mecanic, iar detașarea celor 142 ómenĭ a încetat.

In acest an și anume în luna Iunie, atelierul de confecție cât și compania s'a mutat în localul cel noŭ de la Cotrocenĭ, local încăpător pentru 400 de lucrătorĭ; apoĭ s'aŭ instalat 2 motóre cu abur avĕnd fie-care forță de 20 caĭ, punĕnd în mișcare prin curele de transmisiunĭ 31 mașinĭ de cusut, așezate pe o masă comună și pentru a înlesni mișcarea tutulor aparatelor, s'a înființat și un post de mecanicĭ, care avea a face micĭ reparațiunĭ ce ar necesita ḑilnic atât motórelor cât și mașinelor de cusut, de croit, etc. In acest chip s'a putut mări numerul obiectelor confecționate de 2 orĭ maĭ mult ca în anul precedent [3]).

Tot în acest an în Octombre s'a instituit o comisiune sub intendentul Angelescu și s'a stabilit modelele tip de croit după 4 mărimĭ și ca să înlesnéscă croiala uneĭ marĭ cantitățĭ de efecte, la care lucraŭ ómenĭ de trupă cu efectivul sus arătat, s'aŭ maĭ angajat 250 lucrătorĭ civilĭ bărbațĭ și femeĭ; și pentru ca să pună personalul în raport cu instalațiunile me-

---

1) 30 anĭ de Domnie aĭ Regeluĭ Carol I, vol. II, pag. 23.

2) Istoricul (Manuscris) al Atelieruluĭ de confecție cf. L'armée Roumaine, en 1900 pag. 144.

3) Istoricul atelieruluĭ de confecțiunĭ, cf. L'armée Roumaine p. 245.

canice s'a maĭ înființat un ferăstrăŭ circular, condus de motor care tae și croesce pe ḑi efecte:

2000 perechĭ pantalonĭ servind . . 7 ómenĭ saŭ
900 mantale servind . . . . 8 » »
4000 capele » . . . . 5 » »
1500 bluze pânză servind . . . . 8 » orĭ
1500 perechĭ pantalonĭ pânḑă servind 5 » saŭ
4000 cămășĭ servind . . . . 12 » »
4000 perechĭ ismene servind . . . 8 »

In 1883 personalul atelieruluĭ fu ast-fel fixat:

Personalul militar: un căpitan saŭ administrator de cl. I, 2 administratorĭ de cl. II și 2 de cl. III, un elev de administrație de cl. II, 340 sub-oficerĭ și soldațĭ.

Personalul civil: un maistru croitor, doĭ contra-maiștri, un mecanic, 260 lucrătorĭ.

Cu acest personal de ateliere se putea confecționa în fie care ḑi 200 mantale, 200 tunicĭ, 400 pantalonĭ.

In anul 1884, personalul militar fu mărit încă cu 62 ómenĭ. In locurile existente s'a maĭ ridicat un noŭ pavilion de aceleașĭ instalațiunĭ ca a celor-l'alte, și cu o zidire pentru biurourile direcțiuneĭ.

Producerea ḑilnică s'a maĭ mărit cu 60 mantale, 60 tunicĭ, 100 pantalonĭ. In 1885 s'a creat o secțiune de cismărie pentru confecționarea încălțămintelor de trupă, fabricate prin mijlocul materialelor furnisate prin tăbăcăria militară din Bucovăț, saŭ cumpărate din comerț. Acest atelier era prevĕḑut cu 10 prese și alte aparate necesare, mișcate prin vaporĭ. In ele lucraŭ 50 de ómenĭ și puteaŭ produce pe ḑi: 900 perechĭ căputaturĭ, 600 perechĭ cisme și 1000 perechĭ pingele.

In acelaș an s'a creat un atelier de reparațiune de galvanisare a utensilelor de tablă și de campament, bidóne marmite, etc. Ele eraŭ prevĕḑute cu 3 băĭ pentru diferițĭ acidĭ, un casan pentru spălat vasele de unsóre și o baie pentru cositor. Acéstă secțiune satisface necesitățile întregeĭ armate.

In 1885 s'a micșorat cu 73 numărul ómenilor de trupă întrebuințați în ateliere și s'a mărit cu 80 de lucrători civili și un maiestru galvanisator. Producerea ḑilnică s'a maĭ mărit cu 50 mantale, 50 tunicĭ și 100 de pantalonĭ.

In 1886 personalul a fost mărit cu un administrator principal în locul celuĭ de cl I, cu un contra-maestru, cu un

sub oficer de administrație și cu 58 de ómenĭ de trupă, pentru ceaunele de cismărie și de galvanisare.

Intre aniĭ 1887-893 numărul lucrătorilor civilĭ bărbațĭ și femeĭ au variat intre 500—700. In aceste condițiunĭ, atelierele aŭ satisfăcut nu numaĭ necesitățile corpuriler de trupe dar încă efectele trebuitóre uneĭ complecte mobilisărĭ. In 1893 colecțiunele necesare eraŭ confecționate in parte și personalul militare redus la 225 ómenĭ și a celor civile la 400.

In acelaș an s'a infințat câte un atelier la corpul I, III și IV de armată.

Atelierul central a maĭ fost dotat cu treĭ ferastraie, pentru croiala tuturor efectelor militare, care trebuiau să fie confecționate și in noile ateliere. Tot aicĭ se croesc tóte efectee de pânḑă care se dau la diferite societățĭ din Bucuresci și care le imparte la femeile sărmane spre a fi lucrate.[1])

Cu ocasiunea inființăreĭ a 3 ateliere regionale in 1895 s'a redus personalul atelieruluĭ; numĕrul lucrătorilor militarĭ a fost redus cu 102, iar cel al lucrătorilor civilĭ bărbațĭ și femeĭ a fost limitat intre 200—300. In special secțiunea coitorieĭ militară a fost redusă la 16 ómenĭ, pentru a se da de lucru lucrătorilor civilĭ, angajațĭ cu bucata și care costă pe stat maĭ eftin de cât soldații croitorĭ, in raport cu cheltuelile intreținerilor lor și cu lucrul ce'l producaŭ, iar numĕrul soldaților s'a redus a fi intrebuințațĭ in alte serviciĭ ale armateĭ.

In anul 1897 efectivul trupeĭ a fost micșorat cu 22 ómenĭ trecuțĭ in serviciul manutanțeĭ armateĭ, iar secția de lucrătorĭ militarĭ s'a redus la 8, carĭ lucréză albiturĭ de casarmament.

Dupĕ cum vedem numĕrul lucrătorilor civilĭ in acest atelier de la început până in present, până la crearea atelierelor regionale, numĕrul uvrierilor a variat de la 200 la 700. După inființarea atelierelor regionale la corpurile 1, 3 și 4 de armată, acest numer s'a redus până la strictul necesar, ast-fel că numĕrul lor acum variază intre 200—400 uvrierĭ civilĭ. iar trupa companieĭ de administrație a fost redusă la un sergent-major, 16 sergențĭ, 20 caporalĭ și 60 ómenĭ, in total 97.[2])

---

1) L'armée Roumaine pag. 246—247.
2) L'armée Roumaine pag. 247—248.

Producţiunea atelieruluĭ

Producţiunea anuală a atelieruluĭ, cu personalul de care dispune adĭ, este indicată cum urméză :

1) Efecte croite şi confecţionate în ateliere: 22.000 mantale, 22.000 tunicĭ, 46.000 perechĭ pantalonĭ, 35.000 capele, 45.000 bluze de pânză, 900 perechĭ pantalonĭ de pânză;

2) Efecte civile pentru atelierile de afară şi pentru societatea «Munca»: 5.000 mantale, 5.000 tunicĭ, 15.000 perechĭ pantalonĭ, 10.000 bluze de pânză, 150.000 cămăşĭ, 100,000 ismene;

3) Efecte de casarmament croite: 30.000 ciarşéfurĭ, 30.000 feţe de pernă, 15.000 saltele, 15,000 dosurĭ de pernă, 200.000 perechĭ obiele, 15.000 corturĭ individuale;

4) Efecte confecţionate în secţiunea cismărieĭ : 20.000 perechĭ cisme infanterie, 10.000 perchĭ cisme de artilerie şi cavalerie, 15.000 perechĭ căpute infanterie, 10.000 perechĭ căpute artilerie şi cavalerie, 20.000 perechĭ opincĭ, 100.000 pingele.

Preţul diferitelor obiecte costă :

	Costul cusutuluĭ	Costul total al obiectuluĭ
O manta	2 leĭ 70	24 leĭ
O tunică de infanterie . .	2 » 65	14 »
O tunică de cavalerie. . .	4 » —	18 »
Un pantalon de infanterie.	1 » 30	9 »
Un pantalon de cavalerie .	1 » 30	9 »
O capelă.	0 » 50	2 »
O bluză de pânză.	1 » 20	5 »
Un pantalon de pânză . .	0 » 90	3 » 60

5) Secţiunea de galvanisat satisface necesităţile întregeĭ armate, reparând şi galvanisând vasele de campament.

S'a instalat în ateliere lumina electrică, produsă printr'o maşină dinamo-electrică (150 ampères saŭ 110 volts), avênd tóte aparatele necesare, precum şi o baterie de acumulatorĭ cu accesoriile complecte, avênd 6 lămpĭ marĭ cu arc Volta şi 297 lămpĭ micĭ în diferite dependinţe micĭ ale atelieruluĭ şi companieĭ 2 de administraţie.

Cu organisaţiunea actuală s'ar putea într'un cas eventual până la 800 de lucrătorĭ şi în modul acesta se póte satisface

tóte necesitățile armateĭ, orĭ cât de marĭ ar fi ele putêndu-se lucra efecte de un numĕr îndoit ca cel arătat maĭ sus. [1])

Tóte produsele atelierelor de confecțiune sunt supuse uneĭ comisiunĭ de recepțiune, numită de minister și care se întrunesce de câte orĭ este nevoe pentru a constata dacă confecțiunea efectelor sunt conform descripțiunilor de uniforme și modelelor tip, aprobate de minister. [2])

Dupĕ ce am făcut istoricul acestuĭ mare stabiliment militar în câte-va trăsăturĭ generale, să spunem câte-va cuvinte și despre personalul diriguitor :

Directoriĭ atelieruluĭ central de confecție

Cel d'întâiŭ director al atelieruluĭ,—după strămutarea luĭ de la Mihaiŭ-Vodă în noul sĕŭ local dupe platoul de la Cotrocenĭ,—a fost căpitanul Celereanu.

După ce atelierul de confecțiĭ de la Iașĭ s'a strămutat la Bucurescĭ în casarma Cuza-Vodă, a fost sub comanda maioruluĭ Angelescu; la 1882 atelierul se strămută în noul sĕŭ local de pe platoul Cotrocenilor și care nu dispunea de cât de 20 mașinĭ de cusut «Singer» și de 40 fiare de călcat.

Strămutat fiind în noul seŭ local, necesitățile armateĭ crescênd din ce în ce, s'a dispus clădirea unuĭ local propriŭ, împreună cu instalațiunile trebuincióse dupe modelele stabilimentelor similare din străinătate, căpitanul C. Celereanu, printr'o muncă neobosită și grație profundeĭ încrederĭ de care se bucura pe lângă patriotul și mult regretatul primministru I. C. Brătianu, pe atunci ministrul de resbel, 'ĭ-a dat mână liberă de a lucra tot ce va găsi de trebuința și în interesul stabilimentuluĭ de sub a luĭ dirreceived. Căpitanul lucréză fără preget, așa, că după ce complectéză întréga instalațiune cerută de necesitățile timpuluĭ, găsesce mai têrdiŭ, că noul local nu corespunde nevoilor urgente; pentru aceste motive cere permisiunea să-i-se aprobe a clădi dependințele unde se află adĭ direcțiunea și compania, căcĭ până aci soldațiĭ staŭ sub corturĭ. Ca bun gospodar căpitanul Celereanu pune să se asaneze terenul care era plin de gropĭ și bălțĭ

1) L'armée Roumaine pag. 248—249.

2) L'armée Roumaine pag. 249.

plantéză grădina stabilimentuluĭ cu diferite speciĭ de arborĭ.
Toțĭ maiștriĭ eraŭ streinĭ. Directorul stabilimentuluĭ găsesce că e maĭ nemerit a înlocui pe maiștri streinĭ cu maiștriĭ românĭ și de preferință cu absolvențiĭ șcólelor de meseriĭ. Cel d'intâiŭ maistru român a fost Clement Popescu, absolvent

Dr. C. Kiriaḑi, donator la Asil
(Veḑĭ biografia la pag. 283)

al șcóleĭ de meseriĭ din Iașĭ, căruia i-s'a încredințat partea technică, în anul 1882 In anul 1884 face o a doua achisițiune fericită în persóna maistrului D. Zamfirescu din Iașĭ. Tot în acest an maistrul Zamfirescu este detașat de la atelierul de la Cotrocenĭ la atelierul de haine ofițerescĭ, pe atuncĭ o secțiune a atelieruluĭ de confecție în locul maistruluĭ vienez

Semerad Franz, angajat cu contract de ministerul de rĕsboiŭ, pentru conducerea technică a atelieruluĭ de confecţiunĭ ofiţeresc, care, necorespundênd postuluĭ încredinţat a fost în cele din urmă concediat, iar atelierul a rĕmas sub conducerea maiştrilor Zamfirescu şi Schuwavschi până la 1889, când maistrul Zamfirescu este iarăşĭ chemat la postul sĕŭ.

Al doilea director, după avansarea de adjunct cl. I a d-luĭ Celereanu, a fost Maiorul de administraţie I. Moiescu în 1889 care conduce atelierul până în anul 1893, iar în locul d-sale vine ca al III director d. Maior Leonida, un excelent gospodar, care a continuat lucrul început de predecesoriĭ sĕĭ. D-sa complectéză plantarea loculuĭ dintre direcţiune şi atelier, pune să facă împrejmuirea localuluĭ, care până atuncĭ sta în câmp deschis, atelierul fiind păzit numaĭ de santinele.

Din causa lipseĭ de mijlóce nu se putea face împrejmuirea,; dar realisând câte-va modeste economiĭ şi cu ajutorul soldaţilor pe care iĭ întrebuinţa afară de orele de serviciŭ, reuşeşte să facă împrejmuirea.

Până la venirea d-sale ca director, existaŭ maĭ multe albiĭ pentru spălat pânză înainte de a fi dată la croit, metod primitiv de sigur. D. maior Leondia desfiinţéză acele albiĭ şi pune să se clădéscă un reservoriŭ basin, aşa că astă-ḑĭ, pe lângă că întrunesce condiţiunile utiluluĭ, satisface cerinţele esteticeĭ. D-sa conduce atelierul până la 1896 când este transferat în administraţia centrală la ministerul de rĕsboiŭ, fiind mult regretat de personalul atelieruluĭ, căcĭ el a fost un adevĕrat părinte pentru personalul administrativ şi de serviciŭ.

Al IV-lea director este d. maior Ciovică.

Al V-lea director, d. maior Ghimpeţeanu.

Al VI-lea director a fost d-nul maior de intendenţă Pandele Poenaru. Astă-ḑĭ atelierul se află sub conducerea d-luĭ Căpitan Constantinescu.

In anul 1900, din causa crizeĭ, a trebuit să se facă reducerĭ în budgetul atelieruluĭ de confecţiĭ, reducêndu-se posturile maĭ multor maeştri. Tot în anul acesta s'a înfiinţat pe lângă acest atelier o şcólă de croitorie care a fost pusă sub direcţunea maestruluĭ D. Zamfirescu.

Efemeride

In 1885 Noembre 19, M. S. Regele şi cu Prinţul Ferdinand visitéză atelierul de confecţiunĭ.

In 1892 Maiŭ 6, Regele însoţit de prinţul şi Princesa ereditară de Saxa-Meiningen visitéză atelierul de confecţiĭ.

Depositul de echipament

a) Clădirile

Se află situat pe platoul Cotrocenilor, spre apus de atelierul central de confecţiĭ şi in faţa pirotechnieĭ armateĭ, de care este despărţit prin şoséua Cotrocenilor ce merge spre Bolintin.

Până în anul 1884, depositul garnisóneĭ Bucurescĭ se afla în délul Spireĭ, unde se află astă-ḑĭ casarma Vinătorilor şi depositul de recrutare al regimentuluĭ 6 de Infanterie «Mihaiŭ Vitézul».

Desvoltarea luată de armata română în ultimele treĭ deceniĭ, a necesitat înfiinţarea atâtor stabilimente şi deposite militare pentru satisfacerea, pe cât posibil, a necesităţilor întregeĭ armate române.

Depositul de echipament este o consecinţă naturală a înfiinţăreĭ atelieruluĭ central de confecţiĭ, după cum depositul de muniţiunĭ este al înfiinţăreĭ pirotechnieĭ armateĭ.

In anul 1884 se clădesce depositul No. 1, clădire de zid colosală, care a costat 115,000 leĭ, apoĭ depositul No. 2, idem.

In anul 1886 se construesce pavilionul de Administraţie cu 164,000 leĭ. Acestor clădirĭ maĭ urméză altele conform cu necesităţile momentuluĭ, ca: magazie pentru efectele scóse afară din serviciŭ, casarma depozituluĭ şi bucătăria, grajd, remisă şi sală de mâncare,[1]) etc., etc. Menirea acestuĭ deposit este să concentreze efecte de echipament, ca îmbrăcăminte, încălţăminte, de unde se aprovisionéză întréga armată.

Curtea depozituluĭ este de 2 hectare şi 8388 m. p.

---

1) Corpul II de armată, serviciul de Geniŭ, stările de Fixaţie.

b) **Administraţiunea**

Depositul, din punctul de vedere administrativ, depinde de corpul II de armată şi este pus sub direcţiunea unuĭ administrator Adjunct cl. I (maior).

Cel d'întêiŭ director a fost d. maior Maescu Ioan (adĭ Colonel pensionar), care a stat până în anul 1884; după dînsul vine căpitanul Neimann Herkt, avansat maior în 1885 ş stă până în 1892, apoĭ urméză d-niĭ maiorĭ: Iustin Vargă 1893, Ionescu Gheorghe 1895, Bidescu Alex. 1896, Trandafirescu Vasile 1898, când este strămutat la spitalul militar central, iar în locu-ĭ vine maiorul Luchide Emanuel, care este şi până astă-dĭ.

Pe lângă depositul de echipament este ataşat şi depositul de imprimate.

CAP XIX.

Depositul de munițiunĭ

Ministerul de Rĕsboiŭ, luând în considerație greutățile ceîntîmpină pirotechnia armateĭ cu primirea și distribuirea munițiunilor de rĕsboiŭ pe la corpurĭ și cele 7 deposite regionale de arme din țară, precum și la depositele regieĭ monopoluluĭ statuluĭ, cu fabricarea lor și cu supraveghiarea depositelor sale, care se aflaŭ afară de împrejmuirea fabriceĭ.

Pentru a se înlătura numerósele inconveniente ce presenta acéstă stare de lucrurĭ, a hotărit separarea deposituluĭ de pirotechnie, remînênd acèsta din urmă numaĭ ca fabricațiune; iar depositul urmând a face independent de pirotichnie tóte cele-l'alte operațiunĭ, după ordinele directe ale Ministeruluĭ de rĕsboiŭ.

In acest scop prin înaltul decret No. 1269, din 31 Martie 1893, s'a prevĕḑut separarea deposituluĭ de pirotechnie formând o direcție a-parte, sub denumirea de: «Depositul central de M-țiĭ de rĕsboiŭ», avênnd un personal propriŭ, care se supravegheze de aproape buna conservare a munițiilor.

Personalul deposituluĭ a fost fixat prin budgetul anuluĭ 1893—1894, precum urméză:

Oficerĭ

Uu căpitan, un guard artil. cls. I-a, un guard art. cl. II-a și un guard artil. cl. III, 2 elevĭ guarḑĭ cl. I-a, 2 elev. guarḑĭ cl. II-a.

Trupa

1 sergent-major, 3 sergențĭ, 10 brigadierĭ și 56 soldațĭ.

Personalul oficeresc a fost luat de la pirotochnie și prin înaltul decret No. 1190, din 25 Martie 1893, cele douĕ depo-

site aŭ fost împărţite în 3 : I) Depositul de munițiunĭ de infanterie, II) Depositul de munițiunĭ de artilerie și al III) depositul de pulbere. Aceste 3 deposite sub direcția căpitanuluĭ Nanu George, în calitate de şef al depositului central de munițiunĭ de rĕsboiŭ; ast-fel s'a constitutt pe ḑiua de 1 Aprilie 1893. Direcţia depositului central de m-țiĭ de rĕsboiŭ, tóte scriptele fură luate de la direcţia pirotechnieĭ, precum și accesoriile de stabilire ce aparţine depositului. Omeniĭ de trupă fură luaţĭ pe ḑiua de 1 Maiŭ, de la arsenalul de construcţiĭ şi pirotechnia armateĭ din câte şi treĭ contingentele aflate sub drapel la I-iŭ Aprilie, hotărîndu-se ca compania lucrătorilor arsenaluluĭ armateĭ să dea: treĭ sergenţĭ, nouĕ brigadierĭ, şi 29 soldaţĭ; iar compania pirotechnieĭ să dea: un sergent-major, un brigadier şi 27 soldaţĭ.

La 3 Maiŭ, prin decisia ministerială No. 44, s'a hotărît cum să se administreze şi să se comande compania de către însu-şĭ seful dep. central de m-ţiĭ. La 23 Iunie ministerul a aprobat suma de 26,000 leĭ pentru împrejmuirea depositului. Acéstă lucrare a început în luna August, construcţia ulucelor s'a făcut de pirotechnia armateĭ după modelul geniuluĭ şi mulţămită numaĭ stăruinţeĭ neobosite a d-luĭ Lt-colonet V. P. Năsturel, care pe lângă că a stăruit la minister pe lângă aprobarea aceste impreјmuirĭ, a condus chiar personal acéstă lucrare, îngrijind a nu se întrebuinţa material, de cât de cea maĭ bună calitate; a maĭ rămas neîmprejmuită numaĭ partea despre nord-est.

La 9 Septembre, Ministerul de resboiŭ cu ord. No. 2777 a comunicat corpuluĭ 2 de armată No. 13,827, adresa D. C. Mr., aprobă 5004 leĭ pentru repararea magaziilor depositului; această lucrare s'a făcut sub conducerea căpit. Nanu George. La 22 Septembre minist. cu ord. No. 2852, aprobă 13,500 leĭ pentru a se face o magazie pentru pulbere. La 15 Octombre ministerul de rĕsboiŭ cu ord. No. 4590, aprobă suma de 3362,08 leĭ pentru cumpĕrare de grinḑĭ de tufan şi şipcĭ de brad necesare la aranjarea lăḑilor cu munițiunĭ. In luna Martie 1894, s'a expropriat de ministerul de rĕsboiŭ tot terenul dintre şoséua Bolintinu şi platoul de instrucţie cu începere de la dep. de echipament până la depos. de furagiŭ, pentru motivul că acest teren aparţinea unor locuitorĭ, carĭ,

prin contactul lor cu trupele aduceaŭ pagube serviciuluĭ, ce se găsea înconjurat de tóte părţile.

Din clădirile aflate pe acest teren s'aŭ menţinut numaĭ două, fiind construite în condiţiunĭ maĭ bune, adică: clădirea No. 1, expropriată de la Gheorghe Grigore, era un loc de cârciumă, compus din 12 camere cu 2 coridóre şi pimniţă, avênd 4 magaziĭ micĭ de scîndurĭ; iar clădirea No. 3, expro-

Vasile Andonescu, donator la Asil

priată de la Niculae Niţă, el avea de asemenea un local de cârciumă, compus din 6 camere cu pivniţă, iar cele-l'alte clădirĭ fiind vechĭ şi construite din nuele s'aŭ vîndut la licitaţie.

Cum încă acéstă expropriere s'a făcut maĭ în acelaş timp cu înfiinţarea D. C. M, care nu avea local pentru a instala compania şi direcţia depozituluĭ, s'a hotărît de corpul 2

de armată, cu ord. No. 3323, din 30 Aprilie 1894, să se ocupe de către deposit și companie clădirile expropriate

La 15 Martie 1894 în urma aprobăreĭ corp. 2 de armată cu ordinul No. 27754 și 22421 s'a început construcția a 2 magaziĭ cu pereți dubli, având golul dintre pereți umplut cu pământ. Acéstă magazie a fost destinată pentru păstrarea dinamiteĭ.

La 20 Septem. 94 Minist. cu ord No. 962, a aprobat construcția uneĭ magaziĭ de zid specială pentru păstrarea focurilor și stupilelor. La 15 Octombrie s'a asistat 4 liniĭ de garaj sistem decauvil și s'a prelungit linia de la magasia No. 3 până la magasia pentru dinamită.

In luna August 95 s'a făcut un conduct de oficiare începênd de la castelul de apă din Pyroticnie și merge în linie dréptă la 5 m. de fața magasiilor cu munițiĭ de artilerie până la magasia No. 12., unde forméză un unghi drept în stânga și cantina și linia dréptă până în fața magasiilor din stânga; aci forméză 2 unghiurĭ drepte și cantina în drépta și 'n stânga prin fața celor 2 magasiĭ la distanță de 5 m. Pe conductul de apă din fața celor 12 magasiĭ, s'a instalat o cismea și 3 gurĭ de apă; iar pe conductul din fața celor 9 magasiĭ o cismea și 2 gurĭ de apă.

In luna Octombrie 95 s'a instalat în jurul tuturor magasiilor ce constitue depositul 49 paratonere pe stâlpĭ de lemn de tufan, ale căror vêrfurĭ sunt legate de conductul de apă.

In luna Octombrie 95 s'a terminat construcția unuĭ grajd de zid pentru caĭ, a uneĭ remise de scândurĭ pentru 2 trăsurĭ și a două magasiĭ de scândurĭ, pentru serviciul de geniu al corpuluĭ 2 de armată.

La 16 Septembrie se începe instalarea liniĭ de decauvil în liniile magasiilor dep. de artilerie.

La 18 Octombre începe a se planta 566 pomĭ pe soséua principală și pe lângă ulucĭ. La 14 Ianuarie s'a primit de serviciul de geniu al corp 2 de armată 2 hidante pentru gurile de apă. La 22 Ianuarie s'a primit de la Arsenalul armateĭ uneltele necesare pentru înființarea unuĭ atelier de fierărie. La 1 Martie 96, s'a comunicat de corpu 2 de armată cu No. 28526 că Minist. cu No. 7195 din *Decembrie 1896*, a aprobat mutarea ulucilor, operație prin care se rupe din trupul dep. în profitul Pyroticnieĭ, o suprafață de 6292 m. p.

La 4 Aprilie 96, s'a primit de la arsenalul armatei 2 dulapurĭ supra puse şi 6 rafturĭ pentru păstrarea modelelor.

In anul 1896 s'a construit o barcă de scândurĭ căptuşită şi acoperită cu tablă de zinc, pentru a avea trupa un local unde să pótă lua masa. In cursul luneĭ Octombrie, s'a inceput construirea uneĭ magasiĭ de scândurĭ, care s'a terminat în Primă-vara anuluĭ 1897. La 28 Februarie 1894 Ministerul a aprobat cumpărarea a două ceasornice de control.

La 12 Februarie 98, Ministerul aprobă că odată cu luminarea interioruluĭ atelieruluĭ Pyroticnieĭ, să se lumineze şi exteriorul dep. 14 lămpĭ cu arc. La 1897 Septembrie, începe construirea conductuluĭ de apă până în faţa dep. de pulbere instalându-se o cişmea. In luna Iulie 1899 s'a început construirea unuĭ grajd făcut din scândurĭ şi învelit cu tablă de zing. Tot pe ḑiua de 1 Aprilie 1900 s'a sporit efectivul companieĭ acestuĭ dep. cu 2 brigadierĭ şi 12 soldaţĭ. La 11 Iunie 1900 din causa uneĭ furtunĭ violente insoţită de plóe şi trăsnet s'a aprins invelitórea după tóte firele de alamă, care légă cele 4 sârme marĭ conducătóre de electricitate cu camera de distribuţie.

Ruinile de la depositul de muniţiunĭ

Lângă depositul de pulbere înfinţat de generalul Florescu la 1862 şi pe marginea déluluĭ ce predomină basinul Dâmboviţeĭ şi intre mahalaua Cărămidarilor de sus, se află ruinele unor case saŭ maĭ propriŭ vorbind a unor magasiĭ; după întinderea grosimea şi vechimea acestor ziduri se pare că vechimea lor nu se urcă de cât cel mult pe la începutul seculuiuĭ trecut..

Egumenul monăstireĭ Cotrocenilor cum şi egumeniĭ altor monăstirí carĭ avea morĭ pe Dâmboviţa, aŭ fost insărcinaţĭ în anul 1814 de către vornicia obştirelor, a face câte o móră de vânt ca în timpul ierneĭ când Dâmboviţa era îngheţată, Bucurescenïĭ trebuiaŭ să'şĭ macine grâul pentru făina necesară la aceste morĭ de vânt.

Nicăerĭ nu putea fi loc maĭ potrivit pentru o móră de vânt, de cât acolo unde se află acele ruinĭ.

Cred decĭ, că ruinile în cestiune sunt ale magasieĭ moreĭ de vânt, făcută de egumenul cotrocén Visarion orĭ Dionisie Plumbuiţénu.

CAP. XX

Depositul de furaj și lemne

Este ste situat pe soséua Cotrocenilor ce duce spre Bolintın, în apropierea satuluĭ Militarĭ. Curtea acestuĭ deposit este acoperită de 19 clădirĭ spațióse pe o suprafață de 11 hectare 8687 m. p. clădirile sunt: 1 pavilion de ad-ție unul dearestanțĭ, un corp de gardă, o magasie și sală de mâncare, o remisă și grajd, 5 magasiĭ de orz patru hanbare pentru furaj și alte clădirĭ maĭ micĭ carĭ costă leĭ 284.412 și 40 banĭ. [1])

Inainte de înființarea depozituluĭ actual de furaj corpurile din garnisóna Bucurescĭ, își aprovisionaŭ singure furajele după instrucțiile ministeriale de atuncĭ, iar lemnele se predaŭ corpurilor de către furnisorĭ, care aveaŭ contracte încheate cu ministerul de Rěsboiŭ.

Depositul de fnraje și lemne, de la Cotrocenĭ își are ființa de la anul 1891,

Menirea depozituluĭ este, să aprovisioneze pentru toate corpurile și serviciile din garnisóna Bucurescĭ, furajele: fân, pae, ověs, orz și lemnele.

Istoricul casărmeĭ Călărașilor

Casarma Călărașilor este situată între casarma Escadronuluĭ II tren și casarma Geniuluĭ.

Construcția casărmeĭ s'a început în anul 1896 și s'a terminat în tómna anuluĭ 1897; construcția eĭ a costat pe stat suma de 408.375 leĭ și a fost făcută în antreprisă de antre-

---

1) Corpul II de armată archiva serviciuluĭ de Geniu, stěrile de fixație.

prenorii Mitache și Băldănénă, lucrare condusă de serviciul de geniu al corp. II sub direcț. Căpitanului Cratero.

Casarma este compusă dintr'un singur pavilion cu parter și un etaj, despărțit in treĭ părțĭ : partea din mijloc ocupată de serv. administrativ al corpuluĭ, iar aripele destinate pentru cele 2 escadróne permanente. Maĭ conține un parter compus din : bucătărie, sala de mâncare și cantină. Un manegiu de zid, 4 grajdurĭ de zid o infirmerie de caĭ și potcovărie cu armurărie și remisa de trăsurĭ.

Tot in anul 1897, pentru adăpostirea cailor călărașilor celor 2 escadróne cu schimbul, regimentul a construit cu cheltuiala sa 3 șopróne de lemn acoperite cu tablă de zing.

In anul 1898, s'a construit pavilionul magasiilor de efecte și armătura al căreĭ cost se ridică la 27485 leĭ de către antrepr. Luigi Farabosco.

Aŭ fost atuncĭ : Ministru de resboiŭ general de divisie Berendeĭ, comandantul corpuluĭ II de armată general de divisie Arion, comandantul reg. 3 călărașĭ locot.-col. Zlătianu.

Regimentul III călărașĭ

Origina călărașilor datéză cam pe la anul 1620. Eĭ eraŭ ca la 8 miĭ în tótă țara afară de Moldova și se conducea de către Spătarul țăreĭ. Serviciul lor era numaĭ adtiv. Numirea lor ș'o luaŭ după județe și le ḑicea Dorobanți-de-județe.

Recrutarea lor se făcea dintre ceĭ maĭ de frunte din sat și se prindeaŭ (cu forța) cu funia. Termenul de serviciŭ era de 8 anĭ și era pusă sub administrația ministeruluĭ de interne comand. lor in fie-care județ se numea tot de dorobanțĭ.

Ast-fel aŭ mers lucrurile până la Principele Barbu Știrbey care cu ofisul No. 863 din 30 Iunie 1850, înființéză pentru serv. activ escadronul al II din inspectoria I de dorobanțĭ.

Escadrónele eraŭ comandate de căpitaniĭ de armată având 2 inspectorĭ coloneĭ : unul cu reședința in Bucureștĭ și altul în Craiova și tot atuncĭ aŭ trecut sub ad-ția ministeruluĭ de rĕsboiŭ.

Până la 1869 arma lor era : sabia și pușca ; in spațiul de timp la ac. dată li s'a dat carabina cu ac. La 1871 li s'a redat tradiționalul ordin de călărașĭ in locul cum că dorobanțiĭ la.

1872 s'a şi regimentat escadr. din tótă ţara de către acest regiment compus din escadr. I Teleorman, II Vlaşca, III Ialomiţa şi al IV Ilfov şi a luat numirea de reg. 3 călăraşĭ.

In timpul rĕsboiuluĭ (1877—78)

Escadronul întâiŭ sub comanda Lt. colonel Polizu la Islaz iar II, III şi IV staţionaŭ la Bechet, Caracal şi Corabia acestea sub comanda şefilor de detaşament de acolo.

Tus-patru escadrónele eraŭ puse pentru apărarea maluluĭ Dunăreĭ spre a feri ţéra de invaḑiunile armateĭ turcescĭ care din timpul de la 4 Maiŭ ora 1 ½ până la 24 Iunie, Turciĭ aŭ atacat necontenit detaşamentele nóstre. In acest timp s'a distins d. Căpitan Zosima (aḑĭ Colonel) cantonat la Corabia cu Escadr. IV de Ialomiţa. In ḑiua de 12 Maiŭ pe la ora 3 p. m. s'a îmbarcat cu 4 luntri marĭ împreună cu 25 călăraşĭ aleşĭ de bună voia lor şi cu sub-locotenentiĭ Constantin şi Lepădătescu, spre a ataca pichetul turcesc situat în faţa Corabieĭ. Acesta a fost cel întâiŭ oficer român care a luat ofensiva şi a trecut pe teritoriul turcesc. Recunóscerea a fost observată de guarda pichetuluĭ turcesc numaĭ după ce Căpitanul Zosima împreună cu aĭ sĕĭ, aŭ debarcat pe malul pichetuluĭ, când turciĭ fiind surprinşĭ deschid un foc fórte viŭ asupra lor. Atuncĭ se retrag. Pentru acéstă faptă eroică căpitanul Zosima împreună cu sublocotenenţiĭ sus citaţĭ şi sergentul miliţian Roşianu, aŭ fost decoraţĭ cu medalia «*Virtutea militară*».

Morţĭ pentru patrie a fost sergentul major Florea Blejan din compania IV a regim. 3, tăiat de un obus turcesc în ḑiua de 4 Maiŭ. I s'a făcut o înmormântare strălucită M. S. Dómna Elisabeta a depus pe cosciugul erouluĭ o frumósă corónă cu inscripţiunea «Sergentuluĭ major Florea Blejan mort pentru patrie».

La 24 Iunie, escadronul I de la Islaz primesce ordinul de a trece la Turn pe linia avantposturilor de la gura Oltuluĭ până la Dióra ; iar linia de la gura Oltuluĭ până la Garcov a fost ţinute de escadronul 4 care venea la Islas de la Corabia.

De la 24 Iunie până la 10 Iulie, escadrónele eraŭ împărţite :

Escadronul I la T.-Măgurele, IV la Islaz, II la Corabia, şi III la Bechet. De la 18 Iunie până la 3 Iulie păzesc malurile Dunăreĭ. La 3 spre 4 Iulie daŭ ajutor trupelor Divisieĭ Crudner şi iaŭ cetatea Nicopol la care aŭ contribuit fórte mult. La 10 Iulie escadrónele primesc ordin să fie tóte întrunite la gura Oltuluĭ, de unde la 18 Iulie intregul regiment a început a trece Dunărea pe plutóne; caiĭ şi ómeniĭ aŭ fost transportaţĭ pe portiere trase de vapóre micĭ rusescĭ. Trecerea Dunăreĭ a fost dirigeată de colonelul rus Novosinski oficer de marină

La 19 Iulie loc.-colonel Polizu, cu intreg regimentul primesce ordin de la generalul Halipiu — comandantul fortăreţeĭ la o depărtare de 20 kil. Divisia Crudner fiind viguros atacată de Osman Paşa şi gata de a o arunca in Dunăre. Marele Duce Nicolae, face cunoscuta telegramă către Alteţa sa serenissimă Principele Carol I, care in fruntea armateĭ sale trece la timp Dunărea şi scapă din pericol armata ruséscă. In urmă M. S. Domnitorul, ia positiune in jurul Plevneĭ, ca comandant suprem al armateĭ de Vest.

La Plevna, armatele rusescĭ şi cele românescĭ găsesc în Osman Paşa, un rival demn de dinsele. Turciĭ de după metereze trăgeaŭ în armatele aliate «in carne vie». Mica nóstră armată îşĭ croesce repede retranşamentul în faţa redutelor Griviţa No. 1 şi 2 Aceste retranşamente aŭ fost admirate de ataşaţiĭ militarĭ streinĭ; la inceput rideaŭ Ruşiĭ, de aceste găurĭ, dar în cele din urmă aŭ trebuit să-ĭ imiteze. De la 19 Iulie până la 7 August escadrónele acestuĭ regiment aŭ făcut in continuŭ recunósccrĭ spre comunele: Găureni, Bresleniţa şi Ribenu, unde se aflaŭ avant-posturile rusescĭ din divisia IX de cavalerie a generaluluĭ Lascareff, legând ast-fel aripa stângă ale vedetelor nóstre cu aripele drepte ale celor rusescĭ; distanţa linieĭ ce regimentul în vedete avea de păzit era de 30 km.

La 7 August conform ordinuluĭ Divis. IV activă, Regimentul este pus sub comanda generaluluĭ Lascareff, care dă ordin locot.-colonel Polizu, spre a face recunoascerĭ spre Riben dincolo de rîul Vid şi a distruge liniele telegrafice Vidin Plevna. Insoţesce cu regimentul Divisia rusécsă spre satul Trestenic, înaintéză spre soséua Sofieĭ distrugând telegraful, şi aşéză vedete la 15 km. La 10 August, brigada de dragonĭ

a generalului Lascareff fiind atacată de inamic din Dolni Dubnic, regimentul nostru forméză trupa de susţinere a doue baterii care deschisese un foc viŭ asupra colónelor turcescĭ de infanterie şi cavalerie, ce inainta acoperit de numeroşĭ tiliarori. Lupta a ţinut 4 ore, turciĭ se retrag.

Atitudinea regimentuluĭ şi curagiul în care soldaţiĭ năvălesc în contra vrăşmaşilor, aŭ fost constatate prin următorul ordin de ḑi, drept mulţumire peutru faptele vitejescĭ desfăşurate în lupta contra inamiculuĭ—dat de generalul Lascaroff.

«Cu plăcere comunic mulţumirile mele oficerilor şi soldaţilor din regimentul d-vóstră şi personal d-vóstră, pentru buna purtare şi curagiŭ ce aŭ arătat in ḑilele de 8, 9 şi 10 August, când aŭ fost cu restul divisieĭ la Trestenic. Acésta imĭ dovedesc d-le colonel, că la orĭ-ce ocasiune regimentul d-vóstră va presenta armata română cu demnitate şi onóre; acest ordin se va scri in condica de ordine de ḑi.

La acéstă mulţumire respunde d. colonel Rosnovanu.

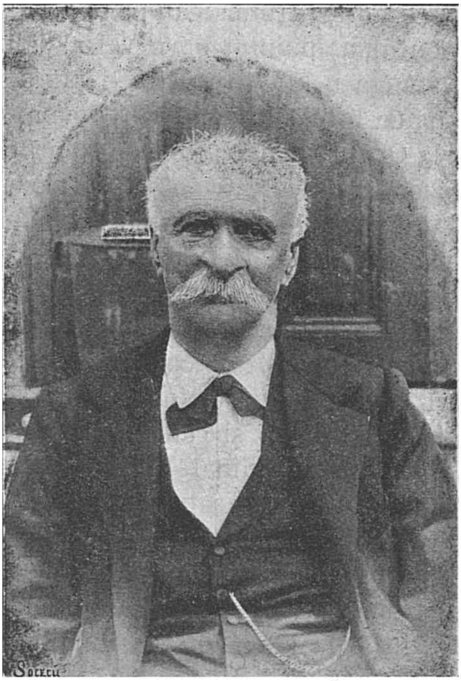
Din ḑiua de 10 August Regimentul «depindea cu totul de ordinele generaluluĭ rus Lascareff, servind maĭ cu sémă pentru recunóscerĭ. La 13 August escadronul IV din acest regiment sub comanda coloneluluĭ Rosnovanu, merge în recunóscere la satul Verbiţa. La 17 August regimentul intreg împreună c'un corp de armata rus merg sub generalul Schildner ca să tae retragerea unuĭ corp compus din 20000 turcĭ, care se ḑicea că vor să iasă din Plevna, pentru a ataca divisia română la Calişovatz.

La 24 August, regimentul părăsesce satul Ciulovaţĭ unde până acum făcuse serviciul de avant-posturĭ şi aŭ trecut la Riben, unde era brigada de cavalerie a d-luĭ colonel Creţeanu Apoĭ merg diferite escadróne spre a recunósce satele: Netropolge şi distrug linia Plevna Vidin, apoĭ satul Asagi-Dubnic. Tot in ḑiua de 25 August regimentul a fost incorporat cu brigada Creţeanu şi Formac şi cu treĭ bateriĭ, aŭ pornit spre satul bulgar Trestenic; in recunóscere aŭ distrus linia telegrafică Plevna, Rahova-Vidin, séra s'aŭ intors la Riben.

La 24 Septembre întregul regiment şi brigadă aŭ bivoacat pe înălţimea de la Catamuniţa de unde escadronul continua serviciul de avant-posturĭ pe dealurile Catamuniţa şi faţa Opanezuluĭ. Acésta s'a urmat până la 24 Noembrie când generalul Totleben dă ordin tuturor trupelor de a părăsi bivoacul

în presupunerea uneĭ eşirĭ a luĭ Osman Paşa, spre a se asigura de fie-care divisie. Acéstă mişcare a fost fórte satisfăcătóre pentru generalul Totleben, care a constatat presenţa divisieĭ generaluluĭ Racoviţă la timp, aşezată în câmpia Viduluĭ în stânga poduluĭ de piatră de la gura Plevneĭ.

Din ḑiua de 25 şi până la 28 Noembrie se auḑeaŭ de la avantposturile nóstre în timpul nopţeĭ, sgomot de trăsurĭ în Plevna. Fugariĭ turcĭ şi bulgarĭ spuneaŭ că Osman se pre-

Petre Gheorghiadis, donator la Asil
(Veḑĭ biografia la pag. 272)

gătesce a face o eşire cu trupele sale spre Sofia, ne maĭ avênd provisiunĭ maĭ cu sémă furaj pentru caĭ.

In ḑiua de 28 Noembrie ora 4 a. m. s'aŭ auḑit bubuitul tunurilor şi salve de puscĭ spre valea Viduluĭ şi în partea despre podul de piatră; imediat s'a sunat alarma şi întrégа brigadă de Călăraşĭ a trecut vidul prin apă, luând posiţia de luptă în faţa fortuluĭ Opanez.

Osman cu trupelr sale, făcea o eşire vigurósă peste podul de piatră spre divisia generaluluĭ Ganetzki, căruia i'a străpuns liniile retraşamente şi 8 tunurĭ până la o distanţă de 3 kilom. înainte, când o brigadă de reservă de grenadirĭ a respins colónele turcescĭ ce înaintaŭ şi care eraŭ în acelaşĭ timp fulgerate de întréga artilerie ruso-română, care strângeaŭ cercul de impresorare înaintând asupra Plevneĭ. In acest timp se dă un escadron ca trupă de susţinere baterieĭ călăreţe Alexandrescu, spre a înainta asupra poduluĭ de piatră şi a mitralia trupele inamice ce se grămădeaŭ pe pod, iar colonel Polizu cu întreg regimentul, a înaintat spre valea Viduluĭ în apropierea poduluĭ din stânga celuĭ de piatră şi pe la ora $1^1/_8$ a trecut cu cea maĭ mare iuţélă, intrând in Plevna, unde de prin tóte forturile de la Opanez, Turciĭ fugeaŭ goniţĭ de trupele române ce ocupaseră cu asalt cele treĭ forturĭ ale Opanezuluĭ. La ora 2 Turciĭ arboraŭ drapelul alb, fiind respinşĭ atât de trupele române în partea despre Griviţa, Bucov şi Opanez cât şi de trupele rusescĭ din gura Plevneĭ la Pod, precum şi de generalul Scobeleff din partea întăririlor de la muntele Verde. Osman, vedênd că capetele de colónă eraŭ respinse de brigada de grenadierĭ ruşĭ, cădu şi el jos străpuns de un glonţ în pulpă, care glonţ îĭ ucise şi calul.

Vedêndu-se respins din tóte părţile, generalul Ganeski arboréză drapelul alb spre a evita măcelul, ce trupele învingătóre ruso-române ar fi început asupra inamiculuĭ.

Pe la ora 3 generalul Strucoff, adjutantul mareluĭ duce Nicolae, venea spre a găsi pe Osman, care fusese transportat într'o mică căsuţă de lângă móra situată pe lângă pod spre a i se banda rana. Ceĭ d'întâĭ oficerĭ aŭ fost: generalul Cerchez, colonelul Anghelescu şi Arion carĭ aŭ sosit unde se afla Osman. După $^1/_4$ de oră sosesce generalul Strucoff şi comunică luĭ Osman-Paşa cu un ton destul de aspru, că este ***prisonier rus*** şi că să'l urmeze spre a'l conduce la Bogot. Osman-Paşa este condus sub escorta regimentuluĭ nostru sub comanda generaluluĭ Racoviţă împreună cu suita sa şi 6 paşĭ şi anume: general de divisie Adil Paşa

» » brigadă Cahir Omer Paşa

» » » Tevfic Paşa

» » » Tahir Paşa

» » » Sadic Paşa şi Atem Paşa

ora pe când colonelul Polizu a luat in primire pe Osman-Paşa şi cu paşiĭ luĭ, era 4 p. m. Escorta se compunea din escadronul IV comandat de căpitanul Zosima şi 6 lănceri cu un ofiţer rus.

Cu cea maĭ mare dificultate s'aŭ putut străbate prin nenumĕratele care cu bagaje până aprópe de intrarea în oraş, când marele duce apropiindu-se de trăsură l'aŭ complimentat de purtarea sa eroică in apărarea Plevneĭ cu cuvintele următóre :

«Bravo Osman, vous ètes un brave soldat» dând atât Marele Duce cât şi Domnitorul mâna bravuluĭ inamic învins. Pe la ora $5^1/_2$ Domnitorul şi Marele Duce aŭ pornit spre cuartierul lor, iar colonelul Polizu conduce pe Osman-Paşa la Bogot.

La ora 6, colonelul care escorta pe Osman-Paşa era înconjurat de 40.000 trupe musulmane respinse în Plevna şi înconjurate de alte trupe române şi rusescĭ.

Intunericul nopţeĭ începuse şi céţa nu permitea a se vedea la 2 paşĭ înaintea nóstră, tot de odată caiĭ trăsureĭ luĭ Osman cade intr'un şanţ impreună cu trăsura. Osman rănit suferea de gropile prin care trăsura mergea şi îngrijat de tóta populaţiunea fanatică ce imprejura convoiul, se adreséză sub-semnatuluĭ prin intermediarul doctoruluĭ în limba franceză dicênd că nu maĭ póte continua drumul până la Bogot, de óre-ce nóptea este întunecósă şi drumul fórte reŭ; sub-semnatul a trebuit să-ĭ răspundă că nu póte contraria ordinul, de óre-ce destinaţia escorteĭ era pentru Bogot, în acelaş minut am întâlnit pe d-l general Cernat care se introducea spre Verbiţa, m'am adresat d-sale supuind casul şi cererea luĭ Osman; Domnia-sa mĭ-a rĕspuns ca să urmez drumul spre Bogot conform ordinuluĭ, distanţa de la Plevna 25 kilometri. Pornind chiar nóptea, trăsura oprindu-se la fie-care pas al cailor din causa mulţimeĭ de trupe şi populaţieĭ musulmane pe unde urma a trece, abia pe la ora $9^1/_2$ am fost in mijlocul oraşuluĭ Plevna, când din noŭ Osman care suferea la rană din sdruncinatul trăsureĭ, imĭ spuse că se rógă a'ĭ da voe a scrie Mareluĭ Duce, spre a obţine învoire de a petrece nóptea în Plevna, ceea-ce nu am putut refuza şi am oprit escorta la casa Primaruluĭ din Plevna pe la ora 10 séra unde Osman dên-

du-se jos cu Doctorul, a scris următórea scrisóre Marelui Duce, scrisă de Doctorul sĕŭ în limba francesă şi iscălită de Osman.

Altese Imperiale!

«Etant blessé à la jambe et ne pouvant pas continuer la nuit la route selon vos ordres, et en même temps mes bagajes ce sont égarés, je prie votre Altesse Imperiale, de m'acorder à ce que je reste la journée de demain Mardi le 29 Novembre à Plevna.

(s) *Mareschal Osman.*

Acéstă scrisóre am trimis-o urgent printr'unul din ceĭ 6 lănceri ruşĭ carĭ cunoscea drumul la Bogot şi pe la ora 3 după miezul nopţeĭ am primit rĕspuns de la generalul Strucoff a porni a doua ḑi 29 Noembrie cu Osman spre Bogot.

Pe la 8 diminéţa generalul Strucoff a venit unde mĕ aflam cu Osman şi mĭ-aŭ ḑis a porni pe la 10 ore atât Osman cât şi ceĭ 6 paşĭ, am plecat din Plevna şi eşind din oraş la o distanţă de 4 kilometri, un adjutant Impărĕtesc ordonă a mĕ întórce din noŭ în Plevna, căcĭ Majestatea Sa va intra în Plevna şi voesce a vedea pe Osman acolo.

......Majestatea escortat de Marele Duce şi de Domnitorul nostru cu tótă suita, intră în Plevna, pe când sub-semnatul pe o stradă laterală mă întorcém cu Osman. După ce Majestatea sa şi Domnitorul nostru aŭ eşit din Biserică, Generalul Scobeleff (tatăl) împreună cu o companie din Infanterie cu muzica ca gardă de onóre pentru Osman, aŭ venit a lua pe Osman cu o trăsură din suita Imperială spre a'l presenta Majestăţeĭ Sale; în acelaşĭ timp 'mi s'a cerut şi sabia luĭ Osman pe care o poseda sub-semnatul de 24 ore, adică de când primisem pe Osman; acea sabie era de aur masiv dată de Sultanul, împreună cu calul arăbesc roib, care a fost ucis de acelaş glonţ care a străpuns pulpa stângă a luĭ Osman la respingerea luĭ.

Sabia luĭ Osman precum şi săbiile celor 6 Paşĭ sus menţionaţĭ, aŭ fost în paza sub-semnatuluĭ şef al Regimentuluĭ 3 Călăraşĭ, care a fost cea d'intâĭ trupă călare care a intrat în Plevna, trecênd prin apa Viduluĭ în partea stângă a poduluĭ de piatră. După ce Osman s'a presentat Majestăţiĭ Sale Impĕratul, Generalul Strucoff 'mĭ-aŭ ḑis că a doua-ḑi 30 Noem-

brie să pornesc cu Osman și cu toţĭ Pașiĭ la Bogot, ceea-ce am și executat pornindu-ĭ din Plevna la ora 12 din ḑi, ajungênd séra la 6; atât Osman cât și ceĭ 6 Pașĭ cu suita lor aŭ fost predaţĭ generaluluĭ ce îndeplinea funcţia de Șef al Suiteĭ Mareluĭ Duce, care lipsea la acea oră din Bogot.

La $6^3/_4$, Marele Duce sosind, am fost presentat de generalul Strucoff, Marele Duce mulţumindu-mĭ de misia cu care am fost însărcinat, m'aŭ poftit la masă și după terminarea prânzuluĭ m'aŭ chemat la cort la Alteţa Sa, și aŭ decorat pe sergentul D. Manu, cu a 2-a cruce Sfântul Gheorghe pentru bravura ce a desvoltat în recunóscerea făcută cu generalul Strucoff, spre Etropol pe drumul Sofieĭ; în aceeașĭ vreme am remis săbiile celor 6 pașĭ chiar Mareluĭ Duce, care mulţumindu-mĭ din noŭ m'aŭ congediat ḑicêndu-mĭ a da în scris lista d-luĭ general Strucoff de aniĭ serviciuluĭ meŭ și decoraţiilor ce posed, precum și a oficerilor escadronuluĭ de escortă spre a fi recompensaţĭ.

La 1 Decembre, sub-semnatul cu escadronul III Ilfov, m'am întors la Caţamoniţa, și la 2 Decembrie am pornit din ordinul d-luĭ Colonel Răsnovanu la Verbiţa, spre a lua de escortat împreună cu regimentul de linie și 5 de Dorobanţĭ uă colónă de Prisonierĭ și a 4000 soldaţĭ de Infanterie ce escortaŭ Prisonieriĭ.

Acéstă colónă de 12.000 ómenĭ, pornind din Verbiţa aŭ staţionat la Bresleniţa, și a doua ḑi la Nicopole, din care ḑi a început un vifor cu zăpadă, care a durat în continuŭ 5 ḑile transportarea prisonierilor Turcĭ aparţinând Rusieĭ, aŭ fost din causa timpuluĭ o calamitate, căcĭ din 8.000 cu care plecasem. 1.400 din eĭ aŭ murit pe drum, parte s'aŭ lăsat prin spitalurile ruse din comunele Putineĭ și Fratescĭ, serviciul de escortă al regimentuluĭ nostru a fost penibil pentru caĭ și ómenĭ, căcĭ zăpada cu un vênt de Nord aspru, acoperi pământul de 1 metru aprópe acoperind drumul, și ca colóna de prisonierĭ și escorta lor, cele 2 regimente de infanterie să pótă înainta, am fost silit a pune regimentul in colónă de plutóne spre a putea deschide drumul mergênd caiĭ cu cea maĭ mare dificultate în zăpadă până la genunchĭ, și avênd vêntul de Nord în faţă; ajunșĭ în fine la 27 Decembrie în Bucurescĭ, prisonieriĭ aŭ fost predaţĭ de către d-l colonel Răsnovanu, ce era șeful întreguluĭ convoĭ, generaluluĭ Cercesoff.

La 31 Decembrie, sub-semnatul după 4 ḑile de repaus în Bucurescĭ, primesc ordin de a porni la Călărașĭ cu avant-gardă divițiia 3-a ce urma a se pune în marș spre acel oraș, cu scop de a goni pe turcĭ dintr'o redută ce o făcuse pe teritoriul nostru la Chiciu.

La 5 Ianuarie, regimentul sosind la Ciocăneștĭ în depărtare de 30 kilometri de călărașĭ, sub-semnatul primesce ordin de a schimba regimentul de husarĭ de linie, comandat de marchizul de Traversey care ținea linia avant-posturilor pe marginea Dunăreĭ de la comuna Vărăștĭ, până la retranșamentele infanterieĭ așezate în fața reduteĭ turceștĭ de la Chiciu.

Avant-posturile aŭ fost așeḑate în partea despre Vărăștĭ de maiorul Beller, de la Ciocăneștĭ și până la redută turcă de către sub-semnatul; serviciul avant-posturilor din causa asprimeĭ timpuluĭ și a localităților pe marginea Dunăreĭ fără nicĭ un adăpost, aŭ fost fórte simțitor pentru ómenĭ și caĭ, în decursul de o săptămâna am avut 5 ómenĭ de tifos, dintre carĭ 2 aŭ murit.

In ḑiua de 11 Ianuarie regimentul No. 3 de infanterie ce ajunsese în Călărașĭ și care schimbase un regiment rusesc la retranșamentele din fața reduteĭ turceștĭ, am voit a face o recunóscere ofensivă asupra retranșamentuluĭ inamic ce apăra o redută turcă și turciĭ fiind surprinșĭ în zorĭ de ḑi, aŭ fost goniți de două companiĭ din acel retrașament însă româniĭ nu aŭ putut ține într'însul din causa focurilor concentrice ale turcilor din Silistra, asupra aceluĭ retrașament.

In ḑiua de 14 Ianuarie, sub-semnatul primesc încunoștiințarea divizieĭ că prin Inaltul Decret No. 361 pe ḑiua de 1 Ianuarie sunt înaintat la gradul de colonel; la 15 Ianuarie m'am simțit dator a da următorul ordin pe regiment:

Copie după ordinul de ḑi pe regiment No. 9 art. 1

Se invită d-niĭ comandanțĭ de escadróne, că la ora 2 amiaḑĭ, astă-ḑĭ chiar sunând adunarea, ómeniĭ impreună cu toțĭ d-niĭ oficerĭ, vor eși pe piața de arme în mantale și cu curelele pe eĭ, a se citi chiar de d-niĭ comandanțĭ în persónă ordinul de ḑi de maĭ jos:

Prin Inaltul Decret No. 361, sunt înaintat la gradul de colonel, rĕmânând tot șef al regimentuluĭ No. 3 călărașĭ, mĕ

simt dator a arăta cu acéstă ocasie tutulor d-lor oficerĭ viile mele mulţumirĭ, pentru concursul ce 'mĭ-aŭ dat cu regimentul nostru care tot-d'a-una in timpul campanieĭ aŭ fost inainte mergător şi la inălţimea uneĭ cavaleriĭ uşóre, adică ochiĭ armatelor ce inaintaŭ in contra inamiculuĭ Vouĕ scum piĭ meĭ călăraşĭ, vĕ mulţumesc asemenea la toţĭ, carĭ conduşĭ de şefiĭ voştri aţĭ făcut fala regimentuluĭ, constatată prin ordine de ḑi măgulitóre de chiar aliaţiĭ noştri, din armata imperială rusă.

Istoricul operaţiunilor militare al regimentuluĭ in acéstă campanie va dovedi greutăţile, suferinţele şi abnegaţia ce aţĭ arătat cu orĭ-ce ocasie.

«Ḑiceţĭ, şi simţiţĭ şi voĭ ca mine:

Trăiască Măria Sa Domnitorul,

care pentru binele viitor al iubiteĭ nóstre patriĭ, ne-aŭ condus pe câmpul de «glorie şi onóre».

Comandantul regimentuluĭ No. 3 călăraşĭ

(ss.) Colonel Polizu)

La 1 Februarie. timpul incepând a se incălḑi şi terenul băltos de la Dunăre la linia satelor Vărăştĭ, Ciocăneştĭ, Bogata şi Manucu se desgheţa şi tot terenul devenind apă, avant-posturile din ordinul d-luĭ colonel Vlădescu, comandantul trupelor din călăraşĭ, s'aŭ retras pe malul linieĭ al satelor sus menţionate.

La 5 Februarie colonelul Polizu primesce ordin a se intórce cu regimentul in Bucurescĭ, ast-fel Duminecă 12 Februarie ora 3 după amiaḑĭ, regimentul a intrat in Capitală, ómeniĭ şi caiĭ fiind daţĭ pe la cuartier pe calea Poduluĭ numit Têrgul de Afară.

După o odihnă de 3 săptămânĭ, regimentul se pune in marş cantonând o lună în Ploeştĭ şi una şi jumĕtate in T.-Veste . La inceputul luĭ Maiŭ călăraşiĭ formézā două diviḑiĭ independente. Regimentul face partea din diviziunea Radovicĭ şi primesce ordin la 7 Maiŭ a merge la Mărginenĭ şi a ocupa tot terenul intre Filipescĭ şi Ghebóia. pe o intindere de 20 kilometri; riul Prahova fiind linia de demarcaţiune intre armata rusă şi armata română.

In consecinţă, in urma dispositiunilor precise ale mareluĭ cuartier general, comunicat de divizie, am ordonat ca

escadronul Turnu-Măgurele să cantoneze în Filipescĭ, escadronul Ialomiţa în Darmonescĭ pe şoseaua Tèrgovisce-Ploescĭ, avênd posturĭ înaintate până la malul drept al Prahoveĭ; escadronul Vlaşca în Vlădenĭ, 6 kilometri spre drépta; iar escadronul Ilfov cu statul-major al regimentuluĭ se aşédă în Mărginenĭ, ca trupă de susţinere a celor-l'alte escadróne. Opt ḑile după acésta escadronul Turnul-Măgurele, părăsesce Filipesci şi merge de ocupă Ghebóia pe Ialomiţa, 18 kilometri de stat-major al regimentuluĭ.

In faţa nóstră pe malul stâng al Prahoveĭ la 2 kilometri de posturile înaintate ale escadronuluĭ Ialomiţa şi Vlaşca ne făceaŭ front un regiment rusesc de husarĭ forţe de 600 caĭ concentraţĭ călărĭ în satele Ţigănia, Tîrgşor şi Aricesţĭ pe o întindere de front de abia 5 kilometri.

La 11 Iunie A. S. R. Domnitorul instalându-se la Sinaia regimentul după ordinul primit, părăsesce cantonamentele de maĭ sus, pentru a ocupa Câmpina-Sinaia şi anume: escadronul Giurgiŭ la Comarnic, escadronul Ilfov în Sinaia, cătunu Isvorul şi escadronul Ialomiţa la Buştenĭ.

Aceste cantonamente s'aŭ menţinut până la 1 August când armata s'a desmobilizat dupĕ care a reintrat în Bucureşcĭ, pentru a se desconcentra [1]).

Perderile regimentuluĭ în acéstă campanie afară de ceĭ morţĭ prin spitalurĭ de diferite maladiĭ sunt:

Din detaşamentul de la Islaz, sergentul major Florea Blejan din regimentul 3 de dorobanţĭ, mort de un proectil al monitoruluĭ turc în ḑiua de 4 Maiŭ.

Brigadierul Ibănescu Ion din escadronul 1 Teleorman, mort de un glonţ în avant post la Ciocăneşţĭ.

Sergentul Georgescu din escadronul 3 Ilfov, greŭ rănit în avant-posturĭ la înălţimele de la Cuiloriţa.

Un soldat contusionat la umăr de un glonţ la recunóşcerea ofensivă făcută de căpitanul Zosima la Corabia.

Un cal mort de glonţ şi 3 răniţĭ în avant-posturĭ dinaintea Verbiţeĭ.[2])

Comand. Regim., **Colonel (ss.) Polizu**

1) Ruşiĭ uită repede nepreţuitele serviciĭ aduse lor de Românĭ în timpul rĕsboiuluĭ ruso-româno-turc, şi ridică pretenţiunĭ pentru retrocedarea Basarabieĭ. Româniĭ profund indignaţĭ de nedreptatea ce li se face protestéză energic. Ruşiĭ devin ameninţătorĭ iar armata română începe a lua posiţiunĭ ostile, contra Ruşilor. Se scie cum s'a aplanat incidentul.

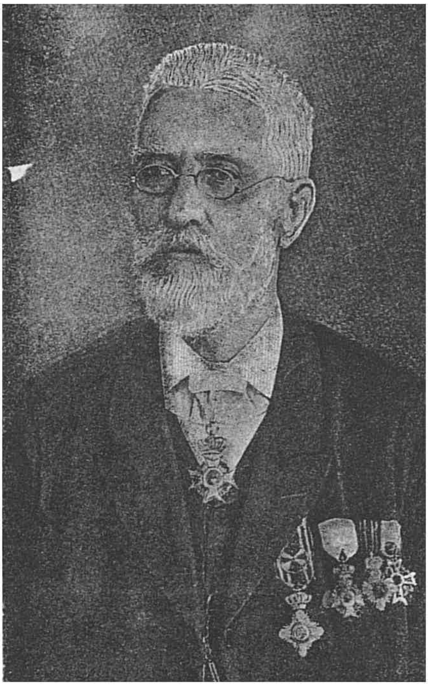
2) Veḑĭ istoricul Regimentuluĭ 3 Călăraşĭ.

La 1 Aprilie 1893 s'a creat brigadele de cavalerie.

La 1 Martie 1894 s'a adăogat al 5-lea escadron permanent (pentru formarea cadrelor [1]).

La 1 Martie 1895 s'a înființat brigadele de călărașĭ; acest regiment din preună cu 4 și 10 forméză brigada a doua, transformându-se adică din brigadele de cavalerie în brigade de călărașĭ [2]).

La 1 Aprilie 1896 prin budgetul acestuĭ an regimentul

Leaktze Avramidis, donator la Asil
(Vedĭ biografia la pag. 266)

a rămas de 4 escadróne din care 1 permanent și 3 cu schimbul, desființându-se unul cu schimbul (al IV).

La 1 Noembrie 1898, s'a desființat al doilea escadron permanent, înființându-se cel cu schimbul. Regimentul are 2 escadróne permanente I și II și două cu schimbul 3 și 4.

1) „Monitorul Oasteĭ" decretul No. 1172 din 1893.
2) „Monitorul Oasteĭ" No. 8 decretul No. 1024.

Tóte escadrónele aŭ reşedinţe la stat-majorul regimentuluĭ. Escadronul al 4-lea are $1/2$ escadron din jud. Dâmboviţa.

La 1 Aprilie 1900, regimentul a fost organizat pe 4 escadróne cu schimbul, 1 escadron permanent de deposit şi P. A. E.

Recrutarea se face pentru escadronul I din jud. Dâmboviţa. Escadronul 2, 3 şi 4 din jud. Ilfov şi oraşul Bucurescĭ [1].

Escadronul II de tren

Cuvêntul tren se derivă din latinescul «trahere» a trage saŭ maĭ propriŭ vorbind intrebuinţarea cailor şi boilor la serviciul armateĭ pentru transportul materialuluĭ rulant de care are nevoe uu corp de armată, ca de exemplu: nutrimentul ambulanţeĭ, furagiul, etc. Inaintea revoluţiuneĭ celeĭ marĭ franceze, căruţele pentru transport eraŭ inchiriate de antreprenorĭ. Ele astăzĭ sunt coduse de soldaţĭ numiţĭ de «tren».

In Franţa escadrónele de tren s'aŭ infiinţat in anuĭ 1854 iar după 5 anĭ s'aŭ înfiinţat şi în principatele române in anul 1859.

In acest an se infiinţéḑă două excadróne de tren din care unul în Moldova sub denumirea de excadronul de tren No. 1 iar al II in Muntenia, sub denumirea de Excadronul II de tren. Amândoue excadrónele eraŭ ataşate pe lângă regimentele de Artilerie pe lângă care staŭ până la 1860, de la care data se constitue in corp a parte.

La 1863 atât excadronul No. 1 cât şi No. 2 se unesc formând un singur division [2]. In anul 1864 divisionul de tren primesce 70 de recruţĭ din care 24 din Gorj, 42 din Prahova şi 4 din Ilfov [3].

Simţindu-se necesitatea de a se infiinţa nouĭ regimente implicit a trebuit să se măréscă şi divisionul de tren, aşa că la 1869 se maĭ infiinţă două excadróne pe lângă cele existente ; acum avem 4 excadróne, dar în realitate nu funcţionaŭ de cât două.

In Aprilie 1870, se desfiinţéză escadronul cu numĕrul

1) „Monitorul Oasteĭ" decretul No. 1693 din Aprilie 1900.

2) „Monitorul Oasteĭ" ordinul No. 97 din 2 Mai 1863.

3) Ibidem No. 295 din 28 Septembre 1864.

doĭ şi rĕmânênd numaĭ cel care funcţionéză şi astă-ḑĭ in corp a-parte.

La 1877 acest escadron a luat parte in campanie, divisându-se in maĭ multe secţiunĭ, s'a trimis una la marile cuartier general, iar cele-l'alte pe la diferite corpurĭ de armată, ambulanţă, etc., făcênd serviciul reclamat conform cu menirea luĭ.

După încetarea rĕsboiuluĭ din 1878, secţiunile detaşate pe lângă corpurĭ s'aŭ intors fie-care la escadron.

In anul urmĕtor (1879) prin inaltul decret No. 718 din 27 Martie, s'a maĭ creat un al II escadron in Dobrogea dându-i-se numirea de excadronul No. 1 actualuluĭ din Bucurescĭ, iar celuĭ din Dobrogea, No. 2.

Cu ocasiunea rĕsboiuluĭ constatându-se insuficienţa numerică, se iaŭ grabnicĭ mĕsurĭ pentru infiinţărĭ de nouĭ regimente şi decĭ necesitatea imperiósă de a se lărgi şi cadrele trenuluĭ, aşa că prin inaltul decret No. 975 din 7 Aprilie anul 1881, s'aŭ maĭ înfiinţat încă două escadróne dintre care cel din Bucurescĭ va purta No. 2 cum se numesce şi astă-ḑĭ.

In anul 1886 conform ordinuluĭ No. 20.508 al corpuluĭ II de armată, un detaşament de 6 trăsurĭ sub comanda sublocotenentuluĭ Turassy a fost ataşat pe lângă divisiunea de cavalerie ce aŭ luat parte la manevrele de lângă Buzĕŭ. In tot timpul cât aŭ durat manevrele, detaşamentul a adus serviciĭ insemnate divisiuneĭ şi in special intendenţeĭ, căcĭ numaĭ cu ajutorul acestor 6 trăsurĭ s'a putut forma depositul general de furage adus din diferite localităţĭ de prin prejurul Buzĕuluĭ, ba une-orĭ şi de la o depărtare de 10—15 kilometri, cum şi distribuirea acestuĭ furagiŭ pe la diferite regimente cantonate in jurul Buzĕuluĭ, iarăşĭ la o distanţă de 6—7 kilometri.

In timpul marşuluĭ făcut şi executat intre Buzĕŭ şi Morăreştĭ şi inapoĭ, două din aceste trăsurĭ aŭ fost ataşate la divisiunea de cavalerie, care a executat marşul impreună cu trupele, iar 12 caĭ aŭ fost destinaţĭ la transportul secţiunelor de ambulanţă. Serviciul a fost excelent.

La defilarea care a avut loc după manevre in faţa M. S. Regeluĭ şi d. ministru de rĕsboiŭ general Anghelescu, ţinuta ómenilor cât şi starea cailor aŭ fost cât se póte de mulţămitoare.

Când s'aŭ făcut marele manevre in Septembre 1888 ale corpuluĭ II de armată, a luat parte şi escadronul al II-lea de tren divisat în două secţiunĭ: intâia, ataşată la divisiunea III de infanterie cu reşedinţa la Băicoiu, cu un efectiv de 8 trăsurĭ, 18 caĭ şi 11 ómenĭ, iar cea-l'altă ataşată la divisia IV de infanterie cu reşedinţa la Câmpina şi cu un efectiv de 9 trăsurĭ, 29 caĭ şi 18 ómenĭ.

In tot timpul manevrelor aceste secţiunĭ aŭ adus intendenţeĭ diferite şi importante serviciĭ ca, aprovisionarea şi distribuirea furagelor, lemnelor, alimentelor, muniţiunelor, bagagelor, etc.

Cu acéstă ocasiune s'aŭ putut aprecia maĭ bine folósele şi importanta trenurilor.

Afară de aceste 2 secţiunĭ, excadronul a maĭ detaşat încă 9 ómenĭ şi 17 caĭ la regimentul 1 de Geniŭ pentru transportul trăsurilor de telegrafie militară, de asemenea 14 ómenĭ şi 25 caĭ la spitalul militar, pentru trăsurile de ambulanţă.

In anul 1889 cu ocasiunea manevrelor din acel an escadronul II de tren, a luat parte la dânsele cu 34 caĭ pentru transportul trăsurilor de telegrafie de la regimentul 1 Geniŭ. In tot timpul manevrelor, serviciul trenuluĭ a fost admirabil executat.

Tot asemenea a luat parte şi in manevrele parţiale care aŭ avut loc in aniĭ 1890 şi 1891.

In anul 1892 Ianuarie 26, luându-se disposiţiunĭ ca tóte trupele concentrate in Bucurescĭ cum şi armată permanentă să se execute un marş de nópte de la Bucurescĭ la (Slobozia) Afumaţĭ. Cu acéstă ocasiune escaoronul doĭ tren, a dat un numĕr de 26 perechĭ caĭ, cu atelajele lor, sub conducerea locotenentuluĭ Sachelarides Alexandru pentru conducerea trăsurilor de la serviciul de Geniŭ şi 4 perechĭ caĭ pentru conducerea ambulanţelor.

După cum am vĕdut, menirea escadronuluĭ de tren este: a efectua transportarea bagagielor pe lângă diferite corpurĭ unde este ataşat, adusul provisiunelor şi furagiuluĭ necesar, cum şi a încărca şi descărca în mod sistematic echipagiele armateĭ, când necesitatea ar cere să fie grabnic transportate cu trenul.

Sediul escadronuluĭ II de tren, a fost la casarma Malmaison până în 1886, in tómna aceluĭ an s'a mutat in actuala

casarmă ocupată până atuncĭ de escadronul de călărașĭ de Ilfov.

Casarma se află din jos de casarma regimentuluĭ 3 călărașĭ în apropiere de bariera «Vila Cotrocenĭ». Curtea casărmeĭ este frumos plantată și fórte bine întreţinută; când intri în curte iţĭ face impresiunea că te afli pe o superbă alee și nu în curtea uneĭ casărmĭ.

Escadronul se află sub comanda distinsuluĭ căpitan d. Radu Grunau, fiul doctoruluĭ Grunau fost medic primar la spitalul Colţea la anul 1859.

Casarma escadronuluĭ ocupă o suprafaţă de teren de 4 hectare și 7350 m. p. 1).

Tabăra Cotrocenilor

Este situată pe platoŭ, în apropierea Cimitiruluĭ Ghencea pe o suprafaţă de 28 hectare și 5262 m. p.

Acest teren este acoperit cu barăcĭ de cărămidă bine construite; localitatea întrégă este plantată, bine șoseluită și canalisată.

Acéstă tabără este întemeiată în anul 1889, ca să servéscă trupelor de adăpost în timpul vereĭ când se face instrucţiunea și tragerea la ţintă și la rigóre, ca refugiu în cazul uneĭ epidemiĭ contagióse.

Tabăra aparţine la două regimente și batalionuluĭ vânătorĭ; prin urmare este împărţită în treĭ porţiunĭ bine deosebite

Tabăra Regimentuluĭ 4 de Ilfov No. 21 cuprinde o porţiune de teren de 13 hectare și 2500 m. p.

Tabăra Regimentuluĭ 6 Mihaĭ Vitézul cuprinde 11 hectare și 8687 m. p.

Tabăra Batalionuluĭ de vânătorĭ cuprinde 3 hactare 4075 m. p.

Câmpul de tragere

cuprinde o întindere de teren de 113 hectare și 8337,50 m. p. Pe acest câmp s'a construit 2 barace unde să adăpostesc vânătorĭ precum și o locuinţă a custodeluĭ aceluĭ câmp. In anul 1889 s'aŭ construit de trupele din garnisónă un parapet care

1) Corpul II de armată, serviciul de Geniŭ. Stările de fixaţie.

să despartă câmpul de tir, de cel de instrucţiune. In anul 1895 s'a instalat pe câmpul de tragere adăpostul pentru observator, legându-se prin fir telegrafic cu trăgătoriĭ.

Bâlciul Sf. Măriĭ de la Cotrocenĭ

Nu putem sci, când şi de către cine s'a înfiinţat acest bâlciŭ; probabil că vechimea luĭ se urcă până la anul 1682. Şerban Cantacuzino, care a dăruit cu atâtea avuţiĭ biserica Cotrocenĭ, a lăsat ca hramul sf. Măriĭ să fie serbat în mod ne maĭ pomenit; «să se facă atâtea bucate, cât că se sature nu numaĭ închinătoriĭ ci şi streinĭ carĭ vor veni la biserică, iar de băut să li se dea atâta, cât niminea să se întórcă de la biserică flămând saŭ însetat» cu condiţie însă să nu se îmbete. De la un timp încóce, nu se maĭ desfundaŭ buţiĭ întregĭ la chramurĭ, căcĭ egumeniĭ dădeaŭ numaĭ ce le scăpaŭ printre degete. In vechime însă negustoriĭ carĭ vedeaŭ la biserică atâta lume, s'aŭ gândit şi la câştig şi ast-fel înaintea porţilor bisericĭ s'a format şi bâlciul. Până la 1878 bâlciul s'a ţinut dinaintea bisericeĭ. Acolo negustoriĭ îşĭ făceaŭ corturĭ şi vindeaŭ mâncărĭ şi beuturĭ. De la 1881—82 bâlciul a început să se ţină pe câmpul de tragere in fie care an.

Depositul Regional

Se află în casa luĭ Ferencz Ianoşĭ pe culmea colineĭ ce predomină întréga vale a Cărămidarilor de sus. Casa acésta a fost menită pentru cârciumă prin 1863. După secularisare a devenit proprietatea Statuluĭ, servind ca casă a moşieĭ Vatra M-reĭ Cotrocenĭ [1]).

A fost cedată în urmă Ministeruluĭ de Resbel spre a înfiinţa un deposit de armele, ghiulele şi în fine de tot materialul de rĕsboiŭ eşit din us.

Linia Ferată Bucurescĭ-Filaret şi Halta Cotrocenĭ

Este cunoscut ca cea întâiŭ linie ferată la noĭ în ţéră a fost făcută pe distanţa dintre Bucurescĭ Filaret-Giurgiŭ şi

1) Comunicată de d-l Ghiţă Ştirbescu depositar de var hydraulic în Calea Griviţeĭ No. 72 şi fost mult timp arendaş al moşieĭ Cotrocenĭ.

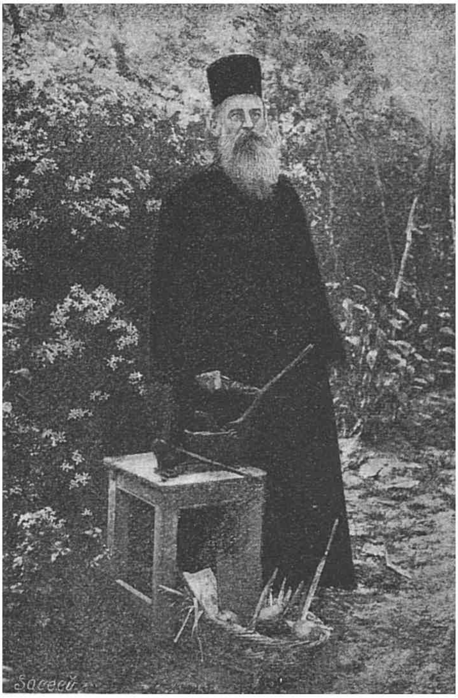
apoĭ Filaret Gara de Nord în anul 1868—69 când sa făcut şi halta Cotrocenĭ.

Acéstă haltă însă, servesce numaĭ pentru casa Princiară.

Grădina Preotuluĭ Ilie de la Cotrocenĭ

Depuis cinq'ans entier je la vois,
Et elle me semble que je la vois pour la
[première fois.
Le Grand Condé

Spre Nord de casa apelor şi în faţa Institutuluĭ Botanic se află grădina Preotuluĭ Ilie parochul bisericeĭ Cotrocenilor;

Preotul Ilie Niculae
Parohul bisericeĭ Cotrocenĭ

acéstă grădină se întinde pe dél şi pe valea Pyrotechnieĭ saŭ maĭ propriŭ vorbind pe vechia albie a Dâmboviţeĭ; are o întindere de peste 5½ hectare.—Grădina este înfiinţată de pe la 1869; începutul a fost fórte modest; însă Pr. Ilie fiind una din acele firĭ energice—cum puţin ómenĭ să găsesc la noĭ în acéstă branşă, după o muncă neintreruptă de peste 30 de anĭ,

după o cheltuélă, in care a vârât tot produsul omuluĭ econom a ajuns astă-ḑĭ să facă din modesta grădiniță de odinióră, nu numaĭ cea dintâiŭ grădină din Capitală, dar din tótă țéra. Când a început a se ocupa cu horticultura—ocupațiune compatibilă cu demnitatea de preot—era absolvent al seminaruluĭ inferior unde dobândise cunoscințĭ elementare de agricultură și horticultură; însă noțiunile dobândite eraŭ absolut insuficiente când ele urmaŭ să fie aplicate pe o scară maĭ intinsă. Incepu a studia limba francesă cu aplicare la Horticultură; s'a abonat la revistele: de Agricultură, Horticultură, Pomologie, viticultură și apicultură după vremurĭ. O dată stăpân pe aceste cunscințe a intrat in corespondență cu marele case de Horticultură din Occident, între care citâm pe: Société Anonyme Horticole Louis Van Houtte pére, din Gand (Belgia). L. Späth Baumschule, Bauschulenweg b/Berlin, Soupert & Noting rosieristes din Luxembourg, apoĭ cu casele din Pesta, Wiena și Versailles.

A dat și dă o deosebită importanță altoireĭ diferitelor speciĭ de rose, căutând a ameliora prin altoire pe cele româneScĭ, a aclimatisa—pe cât posibil,—pe cele streine așa in cât astă-ḑĭ posedă peste 800 speciĭ de trandafiri.

A II ramură de care s'a ocupat este Pomologia; posedă un numĕr considerabil de diferite genurĭ și speciĭ de arbuștĭ arborĭ fructiferĭ și de ormament, altoirile se fac dupĕ ultimele metóde și a ajuns ca să obțină resultate strălucite; aicĭ poțĭ vedea bradĭ, pinĭ, molifțĭ, plopĭ, salciĭ, rachite, castanĭ, platanĭ, paltinĭ, aninĭ, catalpĭ, frasinĭ, ca să nu-ĭ maĭ amintim pe ceĭ fructiferĭ.

Viticultura este pusă pe aceleașĭ base raționale.

Apicultura nu este maĭ puțin ingrijite ca cele-l'alte fiind in curent cu tóte ce se produce din noŭ; face studiĭ, care ar fi cele maĭ propriĭ și maĭ folositóre acesteĭ ramurĭ atât de înflorită odinióră la noĭ in țară. Peste 100 de stupĭ impodobesce acéstă frumósă grădină.

Aranjamentul grădineĭ este pitoresc; pe cóstă se vĕd: bradiĭ, piniĭ molifțiĭ și alte plante rarĭ, pe vale, sălciĭ plopĭ, etc., fie care gen și specie de arborĭ, arbuștĭ, florĭ etc., tóte plantele sunt aranjate in răzóre după locul ce convine fie căreia dintr'insele.

Când visitezĭ acéstă grădină aflĭ o variațiune atât de mare, in cât la fie care pas găsescĭ ceva noŭ care te interesézá care'țĭ

produce o nespusă plăcere, așa în cât poți-zice despre acéstă grădină cea ce dicea marele Condé despre Berenice (o piesă a luĭ Molière) că: Depuis cinqu'ans entiers je la vois et elle me semble que je la vois pour la premiere fois.

Preotul Ilie s'a născut la Cotrocenĭ în 1841; studiele și le a făcut în seminariul central din Bucurescĭ; s'a căsătorit în 1867 și tot în acel an s'a hirotonisit și diacon, apoĭ preot pe séma bisericeĭ Cotrocenĭ, unde a servit maĭ 'nainte ca paraclisier și cântăreț. A fost nefericit în căsătorie. Cu energia și cu puterea de muncă de care a fost dotat, a invins tóte greutățile. Astă-dĭ este om de 60 de anĭ și muncesce încă; trăesce înconjurat de dragostea și stima celor ce l'aŭ cunoscut.

CAP. XXI

Casa apelor de la Cotrocenĭ şi usinele Hydraulico-electrice de la Grozăvescĭ

Introducerea apeĭ potabile în Bucurescĭ 1814—1884

Cestiunea alimentăreĭ cu apă potabilă a Capitaleĭ, este fórte fórte vechie.

Nu vom face istoricul acesteĭ cestiunĭ vechĭ şi tot-d'a-una nouĕ, vecinic discutată şi încă ne resolvită pe deplin până astă-ḑĭ; ea a preocupat atât de mult pe şoltuziĭ cu pârgariĭ lor din vremurile vechĭ, pe «Vornicia obstirilor» de sub fanarioţĭ, pe «mădularele sfatuluĭ orăşenesc» din timpul renascereĭ nóstre naţionale şi in fine pe ediliĭ din timpurile nóstre

Şi cu drept cuvênt:

I) Când cine-va privea Bucurescĭĭ pe la inceputul secoluluĭ trecut, de pe inălţimele de la Cotrocenĭ orĭ de la Filaret, i se părea un câp intins acoperit cu clăĭ de fân, pae orĭ de stuf şi când din imprudenţa cuĭ-va lua foc o casă, şi în acest timp maĭ sufla şi un mic curent de vênt, tot Bucuresciul era in flacărĭ.

Amintirea foculuĭ de la 17 Aprilie 1847, este încă vie în memoria bucurescenilor, carĭ l'aŭ vĕḑut şi maĭ trăesc incă; şi câte focurĭ ca acele n'aŭ vĕḑut bieţiĭ bucurescenĭ!

II) Raza oraşuluĭ se mărea necontenit şi decĭ, se depărta de Dâmboviţa; cişmelele eraŭ prea puţine, ca să pótă satisface tóte nevoile oraşuluĭ. Apa puţurilor bucurescene dacă era cel puţin bună de bĕut, nu era insă şi bună de spălat; atuncĭ sacagiĭ eraŭ in elementul lor. Peste 2000 de

sacagiĭ colindaŭ strădilene pavate ale Capitaleĭ lăudându-şĭ marfa in gura mare.

Dâmboviţa apă dulce
Cine bea nu se maĭ duce

Lumea bea apă de Dâmboviţa, ne decantata, ne filtrată; locuitoriĭ din susul oraşuluĭ eraŭ ne-opriţĭ de a arunca într'ênsa tóte soiurile de necurăţeniĭ. Cişmelele de la Filaret şi cea a Brâncoveneseĭ eraŭ singurele din care se putea procura o apă deliciósă bucurescenilor cu dare de mână. Pentru ceĭ sĕracĭ, ea era prea scumpă din causa depărtăreĭ de oraş.

Vornicia obştirilor de la finea seculuīuĭ XVIII caută un inginer şi'l găsesce, care, se obligă a aduce apă în Bucuresci, dar nu face nimic.

In 1814 Aprilie 11 marele vornic al obstirilor, recomandă luĭ Vodă Caragea pe un inginer némţ, pentru facerea podurilor Bucurescilor: «cercetând am găsit pe un Ernest Maer inginer care mĕ pliroforisi că este cu îndestulată sciinţă de inginerie şi maĭ vârtos *idravlicos* bun, adică avênd bună sciinţă de mesurătórea apelor care se *şi făgăduesce de a aduce apă cu îndestulare* şi fără multă cheltuială când va fi poruncit; orênduit cu léfa de 150 de talerĭ pe lună [1]) nu scim ce trébă va fi făcut acest inginer «hidravlicos» némţ cu podurile, căcĭ cu adusul apeĭ în Capitală n'a făcut nimic.

In anul 1848 să instalézā o mică usină la *vadul sacagiilor* devale de hotelul de France. Dâmboviţa era pe atuncĭ necanalisată şi trecea prin dosul hoteluluĭ. Apa se scotea direct din gârle la vechiul pod de fier. Acéstă usină alimenta: calea Victorieĭ, uliţa Francesă (strada Carol de adĭ şi încă 2—3 case [2]).

Dar progresul nu cruţă obiceiurile vechĭ; sacagiiĭ carĭ în timpurile din urmă se franţuziseră şi eĭ, strigând pe franţuzesce *oa* în loc de apă,—aŭ fost sacrificaţĭ fără milă, odată cu aducerea apeĭ.

---

1) V. A. Urechia Istoria Românilor X p. 746.
2) Ziarul „Cronica" I No. 75 din 27 Iulie.

Introducerea apeĭ în Bucurescĭ prin canalisare
1884—1888

Alimentarea cu apă potabilă a Capitaleĭ, devenise de o extremă urgenţă; era cestiunea acum la ordinea ḑileĭ, ce feĭ de apă să se aducă, apă de munte orĭ de Dâmboviţa, însă decantata şi filtrată; apa de munte fiind prea costisitóre, remâne la adoua soluţiune. Primăria intră in tratative—pentru acest scop—cu inginerul elveţian Burely Ziegler care proectéză şi incepe a executa lucrările de canalisare în anul 1884 şi pe care le termină în 1888 costând 7 milióne leĭ; s'aŭ canalisat aprópe tot oraşul, executându-se douĕ filtre la Bâcu, in valea Arcudeĭ—17 km. în sus de Bucurescĭ. Aicĭ sunt treĭ basine descoperite—simple săpăturĭ în pămênt cu o capacitate totală de 220 miĭ m. c.

După ce apa, adusă din Dâmboviţa stă aicĭ până când murdăria din apă se aşeză la fund, apa e trecută apoĭ prin filtru.

Filtrele, sunt săpate în pămînt şi descoperite ca şi basinurile, dar a căror pereţĭ, tăiaţĭ vertical, sunt îmbrăcaţĭ în lemn. Filtrele aŭ 1025 m. lungime şi 10 m. lăţime; stratu filtrant e format din nisip şi petriş.

Consumaţiunea fiind socotită 40 miĭ m. c. pe 24 de ore, apa ar trebui să stea 5 ḑile în basinele de decantare (in numĕr de 3) şi 12 ore în filtre. Apa însă, nu se póte filtra, de cât a treia parte din acea necesară Capitaleĭ şi decĭ restul de apă se trimite numaĭ decantată printr'un conduct care o varsă în reservoriul de la Cotrocenĭ [1]).

Casa apelor de la Cotrocenĭ împreună cu reservoriul, se află situată lângă bariera veche a Cotrocenilor în faţa casărmeĭ regimentuluĭ 1 de geniŭ. Aicĭ sunt 4 clădirĭ care aŭ menirea de a da drumul, după necesitate, apeĭ din reservoriŭ. Acest reservoriŭ conţine 40 miĭ m. c. apă, adică consumaţia pentru o ḑi întrégă, şi este împărţit în 4 compartimente, cu o capacitate fie-care de 10 miĭ m. c. apă, dar care nu a fost executat de cât unul. La eşirea apeĭ din reservoriŭ cade în formă de cascadă într'un conduct care se ramifică imediat

1) Ziarul „Cronica" I No. 79 din 1 August 1901.

Mahalaua Cărămidarilor de Sus, vĕḑută în ultima inundaţie din 27 Aprilie 1893.

de lângă Casa apelor din care 2 maĭ principale: Unul apucă pe sub şoseaua Cotrocenilor şi Palat, iar cel-l'alt la usina Hydraulico-electrică de la Cotrocenĭ.

După principiul vaselor comunicante şi ţinându-se socótélă de inălţimea platouluĭ Cotrocenĭ, care este de 22 m. d'asupra niveluluĭ ordinar al Capitaleĭ. ar urma ca apa să se ridice până la catul al 2-lea la orĭ-ce clădire din Bucurescĭ. Cum insă sunt case cu treĭ şi chiar maĭ multe etaje, s'a luat disposiţiunea a se infiinţa o uzină la Grozăvescĭ, pe partea dréptă şi in marginea Dimboviţeĭ, lângă biserica Cărămidariĭ de sus, de care este despărţită prin reţéua drumuluĭ de fier Gara-de-Nord-Filaret.

Uzina Hydraulico-electrică de la Grozăvescĭ

Lucrările usineĭ s'aŭ inceput in anul 1889 Iulie 26 şi s'aŭ terminat in anul 1890, fiind primar al Capitaleĭ regretatul Protopopescu Pake [1]).

In usină aŭ funcţionat până in acest an 2 pompe hydraulice colosale, sistem Girant & Comp. Zürich; in vara acésta s'a maĭ adăogat incă o pompă sistem Escher Vyss & Comp. Zürich 1901.

Apa eşită din Casa apelor de la Cotrocenĭ, vine la usină care o trimite in oraş c'o presiune de $3^1/_2$ atmosfere, ca să se pótă ridica la o inălţime de 35—40 m.

In timpurĭ normale lucréză numaĭ o pompă, iar in timp de incendiŭ 2 şi chiar 3 ḑi şi nópte.

Tot aicĭ sunt şi 2 dinamĭ, pentru iluminatul cu electricitate a marelor bulevarde, Cişmegiuluĭ şi a şoseleĭ Kisseleff, din care causă acéstă usină se maĭ numesce şi usina hydraulico-electrică.

De o camdată prima canalisare se părea a fi suficientă. După câţĭ-va anĭ s'a vĕḑut că Capitala maĭ are necesitate de o cantitate de cel pu ţin de 40—60 miĭ m. c. pe ḑi, 40 miĭ m. c. iarna şi 60 miĭ m. c. vara.

Cestiunea alimentăreĭ cu apă potabilă a Capitaleĭ, revine din noŭ pe tapet. Şi acum ca şi inainte de 1884, s'aŭ discutat

---

1) Primăria Capitaleĭ serviciul Apelor, Dos. constr. Usineĭ Hydro-electrice No. 252 din 1890.

dacă apa care trebue adusă în Capitală să fie de munte saŭ din imensele reservóre naturale suterane?—De óre-ce apa de munte s'a găsit și de astă dată, că costă prea scump, s'a revenit la ultimul sistem.

Proectul acesta a fost presentat de d-l inginer Cucu și apoĭ terminat și executat de d-l inginer Ilie Radu.

Lucrările s'aŭ început in luna Maiŭ 1899 și s'aŭ terminat în Septembrie [1]) când s'a și dat apa în consumațiune publicului Bucurescean.

Apa de la Bragadiru

Este adusă prin tuburĭ pe la Cotrocenĭ, la noua usină hydraulică, care este alăturea de cea veche. Usina este pusă sub conducerea d-luĭ inginer M. Scwartz, care are ca mecanicĭ pe d-niĭ Mihail Balotescu și Carol Șibișanu.

Reproducem descrierea lucrărilor după o scurtă dare de sémă făcută de către d-l Ilie Radu [2]):

Lucrurile de captărĭ pentru aducerea apeĭ potabile în Capitală sunt executate pe platoul stâng al Argeșuluĭ, între șoseaua Bucureștĭ-Domneștĭ și satul Slobozia-Clincenĭ, pe o intindere de aprópe 7 kilometri.

Se utilizează apele subterane din stratul aquifer deluvian.

Grosimea stratuluĭ aquifer variază de la 10 20 metri și in unele părțĭ și maĭ mult, așa că în medie avem o grosime de 14 metri. Golurile dintre particulele depositelor de pietriș și nisip fiind de 25 la sută, înălțimea apeĭ pe ceĭ 14 metri grosime medie a stratuluĭ aquifer este de 3 metri și 50, așa că pe întinderea captărilor de 7 kilometri este un curent de apă de 3 metri și 5 grosime ce vine din depărtare cu o viteză de alt-fel mică din cauza rezistențeĭ ce întęmpină prin pietriș și nisip.

Calitatea apeĭ și Captările

Analisele făcute la 10 probe de ape luate din 10 puncte diferite, aŭ dat resultate admirabile.

Analisa bacterioscopică indică o apă de foarte bună calitate din punctul de vedere al bacteorologieĭ.

---

1) Ziarul „Epoca" VI No. 1446—225 din 17 Septembrie 1900.

2) Veḑĭ și Ziarul „Cronica" I 83 din 5 August 1901.

Temperatura apeĭ este constantă de 12⁰.

Nicĭ un element strein apeĭ, nu întrece limita maximă admisă; din contră, este cu mult sub acea limită.

Captările s'aŭ făcut prin puțurĭ care se construesc cu mult maĭ repede şi maĭ economic de cât galeriile; ambele sisteme avînd acelaş rol în ce privesce captarea.

Puţurile sunt cu diametru mare şi s'aŭ executat cu ajutorul aeruluĭ comprimat. Adincimea puţurilor în apă variază de la 10 la 20 metri, iar la fața pămîntuluĭ de la 16 la 26 metri.

Puţurile sunt circulare şi construite în beton de ciment armat.

Armătura de fer se compune din o serie de inele de fer rotunde de 14 mm. diametru, îndepărtate unele de altele de 0,20 m. şi din o serie de vergele de fer rotunde de 16 mm. diametru, îndepărtate unele de altele de 0,20 m. şi aşezate vertical. Inelele şi vergelele la încrucişare se leagă înpreună cu sârmă.

Grosimea pereţilor de beton este de 0,30 m.

La partea inferióră a pereţilor, diametrul exterior al puţurilor pe 1,20 m. înălţime este de 3,40m., pe cînd maĭ sus este de 2.60 m. Diametrul puţuluĭ interior este de 2,00 m.. pînă la 1.5 m. de la extremitate, iar de aci în jos se evasează la 3,20 m.

Pereţiĭ puţurilor de la 3,00 sub nivelul apeĭ în jos şi pînă la 1,00. d'asupra extremităţeĭ inferioare a puţurilor, sunt prevăzuţĭ cu un număr mare de găurĭ de 0,20 m. × 0,35 m. şi carĭ constituesc barbacanele pe unde intră apă în puţ, Pentru ca pietrişul din jurul puţuluĭ să nu pătrundă prin aceste găurĭ marĭ, fie-care gaură este prevăzută cu un grătar de sirmă groasă galvanizată.

Rolul pietrişuluĭ este de a face ca scurgerea apeĭ din stratul aquifer spre captărĭ, să aibă loc cu o viteză maĭ mare de 1 mm., pe secundă, cu care viteza nu se antrenează nisipuluĭ fin.

Experienţele făcute aŭ dovedit, că acéstă condiţiune este îndeplinită, de oare-ce după o pompare de o lună, nu a intrat de loc în puţurĭ nisip.

Fe-care puţ este prevăzut cu tóte accesoriile necesare precum: capace pentru închiderea luĭ hermatic spre a feri

apa de orĭ-ce contact ventilatorĭ pentru ventilarea puţuluĭ, scărĭ pentru a visita puţul, vane pentru a isola puţul in cas cind va fi nevoe de a fi curăţit etc.

S'aŭ construit 20 puţurĭ din carĭ 5 sunt pe malul drept al Ciorogirleĭ, iar 15 din partea din spre Bucurescĭ; din aceste din urmă 7 sunt in incinta fortificaţiilor.

Depărtarea puţurilor intre ele variază de la 250 la 400 m.

Debitul fie-căruĭ puţ variază cu denivilarea apeĭ şi se provoacă in puţ prin sifonare.

Colectarea apelor captate

Colectarea apelor captate se face in două puncte diferite, cu ajutorul sifónelor. Apele captate in cele d'intiŭ 10 puţurĭ din spre Bucurescĭ se colectéză in colectorul No. 1 care este situat in incinta fortificaţiilor la 1 kilometru depărtare de linia fortificaţiilor spre Bucureştĭ, iar cele-l'alte 10 puţurĭ in colectorul No. 2 situat la aprópe 2 kilometri de linia forturilor spre Argeş.

Colectorul No. 1 este servit de 2 sifóne, iar colectorul No. 2 de 3 sifóne, din care acel care vine de la cele 5 puţurĭ după malul drept al Ciorogirleĭ trece pe sub apa Ciorogirleĭ.

Sifónele sunt nişte conducte de tucĭ al căror diametru se măreşte cu cit se apropie de colectorul apelor captate in puţurĭ.

Diametrul interior al sifónelor variază de la $0^m,20$ la $0^m,50$, iar lungimea totală a sifónelor intrece 6 kilometri.

Sifónele sunt stabilite in rampă către colectoare la o adâncime de la faţa pămintuluĭ, care variază de la 2 la 6 metri.

Colectórele sunt nişte puţurĭ cu diametru mare, cu pereţiĭ plinĭ, fără găurĭ in care debuşéză extremităţile sifoanelor şi in care sunt instalate pompele pentru subt aerul din sifon şi pompele pe care reflectează apa in conducte, pentru aducerea apeĭ in rezervoriu de la Cotrocenĭ.

Atit puţurile de captare cât şi colectoarele aŭ fundul zidit in beton.

Puţurile colectóre sunt scoborite sub nivelul apeĭ de 16 m. Diametrul interior este de 6,50 iar cel exterior de 7,60 aşa că grosimea pereţilor este de 0,55.

Ele s'aŭ scufundat tot cu sistemul de aer comprimat.

Pompele de apă sunt in număr de 2 pentru fie-care colector din care una de rezervă.

Fie-care pompă ridică apa la o inălţime medie de 10,00 m. cu ajutorul tuburilor şi o varsă in conducta de aducerea apeĭ in rezervoriŭ.

Conducta pentru aducerea apeĭ în reservoriŭ

Acéstă conductă duce apa în reservoriul de la Cotrocenĭ fără maşinĭ, numaĭ prin scurgere naturală, ea avênd o pantă de 0,25 m, pe kilometru

Grosimea pereţilor conducteĭ variază de la 0,70 m. la 0,14 m. Conducta este tencuită şi sclivisită cu ciment in interior, iar in exterior numaĭ partea d'asupra.

Lungimea totală a conducteĭ de la colectorul No. 2 şi până la reservoriul noŭ de la Cotrocenĭ, este de 10 kilometri.

Reservoriul are capacitate de 7000 m. c. apa care, cu reserva de apă din conductă, de 5000 m. c., póte compensa variaţia debituluĭ din oraş. El este executat numaĭ in beton de ciment, acoperit cu pămint şi prevĕḑut cu douĕ compartimente independent unul de altul.

Legătura între reservoriul noŭ şi conductele vechĭ care duc apa la usina hydraulică, se .face cu ajutorul uneĭ conducte în beton de ciment de secţie circulară de 1 metru diametru interior. Legătura intre aceste conducte şi vechile conducte, se face prin ajutorul a douĕ puţurĭ in care sunt stabilite vanele necesare pentru împedicarea comunicaţieĭ cu vechiul reservoriŭ.

La ce maĭ pot servi instalaţiunile vechĭ?

Apa de la Bragadiru este deservită publiculuĭ, tot prin vechile canale de distribuţie; dacă experienţa va proba că apa de la Bragadiru va putea da Capitaleĭ 40 miĭ m. c. în timpul ierneĭ şi 60 miĭ vara, apa de la Bâcu, va fi intrebuinţată totuşĭ pentru spălarea canalelor. Apa acésta va fi adusă ca şi până acum tot prin canalul actual până la reservorul de la Cotrocenĭ.

De aci se va executa—se ḑice—un conduct de alungul şoseleĭ până la piaţa Victorieĭ' unde apa va intra intr'un ca-

Antoine Bouttiaux
Primul director al companieĭ şi usineĭ Tramwayuluĭ electric-
(Vedĭ paginele 396 şi 397)

nal care urmésă şoseaua Bonaparte şi Ştefan cel Mare şi de aicĭ în restul canalelor oraşuluĭ [1]).

Numaĭ in casurĭ excepţionale se va intrebuinţa apa de la Bâcu pentru usul casnic şi atuncĭ va fi distribuită parte filtrată.

Incheere

Vechia instalaţiune a costat pe Capitală suma de 7 milióne; noua apă de la Bragadiru 3 milióne leĭ.

Reţeaua conductelor in totalitateă eĭ are o desfăşurare de 94 km. si a costat cam 106,388 leĭ in suma rotundă.

Usina tramwaiuluĭ electric de la Cotrocenĭ.

Locu pe care se află situată usina a făcut parte din moşia Vatra Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ până la 1806, când egumeaceleĭ Mŏnăstirĭ Visarion lavriotul a dat 15 pogóne de pământ bisericeĭ Cărămidariĭ «pentru ca să'ĭ fie de ajutor» [2]).

Epitropiĭ bisericeĭ insă fiind ómenĭ carĭ se ingrijaŭ maĭ mult pentru punga lor, aŭ răpit cât aŭ putut, iar restu l'aŭ lăsat în plata Domnuluĭ; să fac exproprierĭ colosale cu ocasiunea construcţiuneĭ căiĭ ferate Filaret-Gara de Nord, iar pămêntul bisericeĭ Cărămidarĭ, se inţelege ne revandicându-l nimenĭ pentru biserică, rĕmâne pe socotéla Primărieĭ, care la rândul eĭ il cedéză gratuit societăţeĭ anonime româno-belgiane, pentru construcţiunea, Usineĭ-tramwaiuluĭ electric, care urma să se infiinţeze. Usina linieĭ tramwaiuluĭ electric a fost construit de casa Siemens et. Halske in anul 1894.

Deschiderea linieĭ a avut loc in luna Decembrie acelaşĭ an, cu 11 vagóne automatice. Astă-ḑĭ serviciul se face cu 8 vagóne. Usina cuprinde: două cazane (chaudieres) de vaporĭ

1). Veḑĭ şi dările de sémă asupra acestor cestiuni in ziarul „Cronica" anul I No. 79 din 1 August 1901.

2) Veḑĭ pisania vechieĭ bisericĭ Cărămidari; când am citit anul trecut acestă pisanie, era intrégă; când am vrut s'o maĭ citesc a II óră după câte-va săptămânĭ, am găsit'o tot in contenéţa de găinĭ a Preotuluĭ Stan Dobre, însă de data acésta, sfărâmată în 4 bucăţĭ din care bucata privitóre la donaţiunea bisericeĭ lipsea. Ceĭ in drept ar trebui să constrângă pe acest preot să pună bucata de piatră la loc, iar piatra intrégă să fie dusă la Museŭ.

cu o forţă de 100 caĭ. Douĕ maşinĭ de vagon şi douĭ din dynamĭ de aceiaşĭ forţe. Ateliereie fiind bine lnstalate sunt suficiente pentru a întreţine şi repara cele 12 vagóne electrice de care societatea dispune actualmente. Numĕrul voiajorilor se urcă pe an la 1.500.000 saŭ in mijlocie 4.200 călătorĭ pe ḑi.

Acéstă usină a fost prima care a întrebuinţat combustibilul românesc şi anume: ţiţeiul. Instalaţiunea s'a făcut de casa Catz în 1896. Acest frumos exemplu dat de usină, a fost urmat de cea maĭ mare parte de marile stabilimeate industriale din Capitală.

Suprafaţa usineĭ este de un hectar, la o adâncime de 5 metri, se află un volum de apă inepuisabil şi de cea maĭ superióră calitate din punctul de vedere industrial.

Intreg imobilul usineĭ, la finele concesiuneĭ va deveni proprietatea primărieĭ Capitaleĭ adică după 99 de anĭ.

Acéstă antrepriză a fost condusă până la 1900 de d-nu Antoine Bouttiaux inginer şi de d. Nicoles Jamolet un eminent inginer electrician.

Astă-ḑĭ ca director este d. Popper.

Atelierul usineĭ este condus de d. Kraft mecanic-şef, ajutat de mecanicul Iancu Bejan şi alţiĭ.

CAP. XXII

Grădina Botanică

Priviri generale

Grădina Botanică se numesce localitatea în care se cultivă o colecţiune de plante viĭ, numite şi aşezate cu metodă, iar scopul seŭ este de a servi la înlesnirea răspândireĭ studiilor şi a cunoşcinţelor de plante.

Acéstă instituţiune de invĕţĕmênt practic, este opera timpurilor moderne.

Studiul plantelor la început s'a făcut numaĭ în ramura medicală şi mărginit de abia la câte-va speciĭ, cunoscute numaĭ în unele ţărĭ europene.

Cu timpul însă se maĭ descoper plante şi în alte continente, a căror virtuţĭ s'aŭ găsit a fi maĭ salutare şi maĭ utile ca cele cunoscute până acum.

Aceste împrejurărĭ deschiseră Botaniceĭ o nouă eră pentru cultura şi respândirea plantelor medicale, industriale, economice şi ornamentale, carĭ contribuesc la sănătatea, înavuţirea şi plăcerea omenireĭ. De aicĭ urmă necesitatea studiilor din ce in ce maĭ întinse şi maĭ aprofundate asupra plantelor, cum şi de a cultiva un numĕr de plante alese într'o localitate specială care, pe lângă avantajul învĕţământuluĭ, să pótă servi utiluluĭ şi frumosuluĭ.

In anticitate grădinele n'aŭ fost de cât obiectul plăcereĭ al luxuluĭ saŭ al uneĭ simple utilităţĭ materiale. Ele nu se distingeaŭ printr'un numĕr mare de speciĭ vegetale — ca in

ḑilele nóstre—ci serveaŭ numaĭ ca decor pentru splendoarea clădirilor măreţe, făcênd din ele obiectul principal al admiraţiuneĭ.

Grădina Hesperidelor cu merele de aur păzite de smeul cu o sută de capete; sub forma poetică găsim un sîmbure de adevĕr. In acéstă grădină se aflaŭ: merĭ, perĭ, rodiĭ, dafinĭ, mirţĭ, măslinĭ, migdaiul, nucĭ etc. Poeţiĭ, istoriciĭ şi călătoriĭ, toţĭ aŭ lăudat frumuseţea acesteĭ grădinĭ, merele de aur, se crede a fi frumósele portocale ce producea grădina, iar smeul era promontoriul stâncos pe care se afla grădina, şi ale căruĭ malurĭ înalte şi stâncóse eraŭ inaccesibile în acea parte.

Cea maĭ celebră grădină din anticitate a fost grădina spânzurată în aer a Babilonuluĭ şi trecută — de ceĭ vechĭ— în numĕrul celor 7 minunĭ ale lumeĭ.

După descripţiunea luĭ Ctesias şi relatate de Diodor Siciliotul, ne spune între altele că: «acest sol artificial era plantat cu tot felul de arborĭ, carĭ încântaŭ vederea prin mărimea şi frumuseţea lor».

Romaniĭ împrumutară de la grecĭ aceste plăcerĭ şi după cuceririle făcute -n Orient, rozele, viorelele şi maciĭ care împodobeaŭ grădinele Romeĭ la început, aŭ fost înlocuite în mare parte cu plante exotice din Grecia, Asia mică, Persia etc. Dacă artele la ceĭ vechĭ ajunseseră la un grad înalt de perfecţiune, apoĭ la sciinţele naturale n'avem de înregistrat de de cât un numĕr prea mic de observaţiunĭ şi câte-va precepte formulate şi expuse fără nicĭ o metodă.

Caton (senior), Varron şi alţiĭ, căutaŭ să răspândéscă gustul pentru agricultură.

Columbella in prefaţa opereĭ sale *de Re Rustica* spune următórele contimporanilor seĭ:

«Vĕd pretutindenĭ şcóle deschise pentru actorĭ, dansurĭ, musică şi pentru comedianĭ; bucătariĭ şi bărbieriĭ sunt fórte căutaţĭ; se toleréză case infame în care petrecerile şi viciile atrag tinerimea imprudentă; pe când pentru arta care inavuţesc pămêntul, nu sunt nicĭ invețătorĭ, nicĭ şcolarĭ, nicĭ justiţie, nicĭ protecţie. Voiţĭ să ve faceţĭ case? orĭ unde găsiţĭ architecţĭ. Dacă voiţĭ să îmbunătăţiţĭ moştenirea vóstră pe unde credeţĭ că este rea, nu aflaţĭ nicĭ povețuitor nicĭ cine să ve înţelégă, Şi dacă me plâng de acéstă

nepăsare voĭ spuneţĭ—că acum pămèntul este steril, că clima s'a schimbat. Rĕul este printre voĭ, o contimporaniĭ meĭ. Aurul in loc să se rĕspândéscă la ţară, care intreţine ora- şele vóstre, este cu pumniĭ aruncat luxuluĭ şi desfrânăreĭ. Ascultaţĭ experienţa mea, luaţĭ sapa şi plugul.

Dioscoridi şi 'n special Pliniu naturalistul, consacră 16 din 37 cărţĭ de Historia naturalis., esclusiv regimuluĭ vegetal. Eĭ însă aŭ neglijat natura, în folosul celor-l'alte descrierĭ.

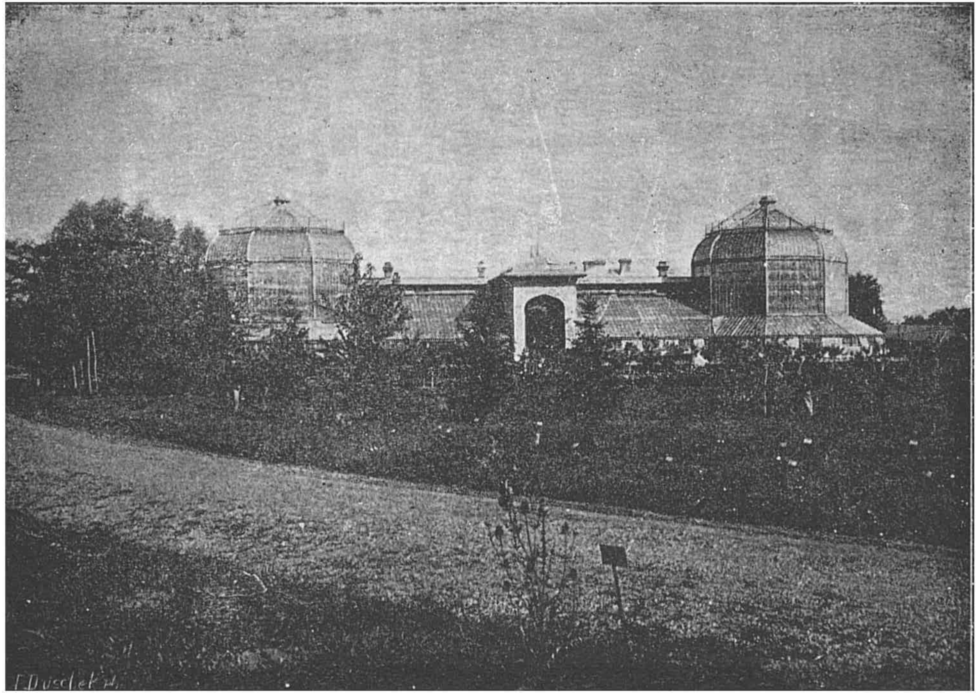
Cu ocaḑiunea invaḑiuneĭ barbarilor, o pâclă négră domnea asupra popórelor din evul mediu. Horticultura a fost abandonată ca şi cele-l'alte sciinţe. Singură biserica a incurajat —pe cât a putut— cultura florilor spre a fi expuse ca omagiu la decoraţia icónelor, maĭ cu sémă crinul, ca simbolul candóreĭ iar arboriĭ şi viţa dobândiră un loc maĭ intins şi o atenţiune maĭ deosebită. Ceĭ-l'alţĭ nu puteaŭ cultiva din causa deselor strămutărĭ, a călătoriilor importante, resbóele de caste, invaḑiunile frequente care suprimaseră societăţeĭ firma armelor cum şi diversele circumstanţe, care decurg intr'o stare de nestabilitate ce ţinea societatea vecĭnic in picióre. Comunităţile călugărescĭ liniştite şi respectate, putură a imbunătăţi chiar sórta unor speciĭ, ale răspândi şi a introduce şi alte speciĭ din cele-l'alte continente.

In epoca renasctereĭ, in Italia şi Franţa —prin introducerea operilor autoriior clasicĭ elinĭ şi latinĭ, deschise o eră noue literilor sciinţelor şi artelor. Operile naturaliştilor anticĭ: Teofrast, Dioscoridi şi Pliniu naturalistul găsiră nisce demnĭ comentatorĭ şi interpreţĭ in I. Monardi, Andreiŭ Mathioli, Hermola Barbaro, Theodor Gaza. Apoĭ universităţile din Padova, Bolonia şi Pisa deteră o mare mişcare sciinţelor prin nouĭ observaţiunĭ şi cercetărĭ sciinţifice.

Andrea Cisalpin rupe cu doctrínele scolasticĭ deschizènd calea experimentaţiuneĭ, şi dete Botaniceĭ principiele de metodă şi luminele observaţiuneĭ.

Principiĭ italienĭ şi nobiliĭ incepură a-şĭ face grădinĭ pentru care se cheltuiaŭ adesea sume colosale, ca să posede plantele cele maĭ rarĭ şi maĭ interesante.

Cu ocasiunea descoperirelor Portugesilor, Spaniolilor, Olandesilor etc., nouĭ plante se descoper, plante cu proprietăţĭ terapeutice ne-cunoscute până atuncĭ, fură cultivate şi introduse in serviciul medicineĭ. Numĕrul acestora era prea mare

Serele Grădinei Botanice

şi din clime prea deosebite ca să pótă fi cultivate orĭ unde. Invĕţĕmîntul acesteĭ sciinţe, reclamă grădinĭ care să procure tot-d'auna speciile rarĭ din ţĕrile streine.

Botaniştiĭ secol. XVI, aŭ recurs de o cam dată la grădinele unor prinţĭ orĭ seniorĭ bogaţĭ, protectorĭ aĭ sciinţelor, carĭ aŭ procurat cu marĭ cheltuelĭ, obiectele de studiĭ. Intre aceştia citâm pe: Alfons d'Est ducele Ferareĭ, infiinţă pe la 1505 grădina *Belvedere* şi după sfaturile luĭ, Brasavola, înfiinţă aicĭ o secţiune pentru botanică. Maĭ in urmă Acciajoli nobil de Ferara, *Micheli* şi *Cornaro* nobilĭ veneţienĭ, principele Doria de Geneva, Borghesi, Barberini şi alţiĭ imitară exemplele lor. Aceste grădinĭ insă eraŭ ale unor diletanţĭ; pe când numĕrul plantelor medicinale mergeaŭ crescând în alte părţĭ, in aceste grădinĭ de abia figuraŭ. Atuncĭ se simţi necesitatea de a se infiinţa grădinĭ pentru acest scop.

Cosma de Medicis marele duce al Florenţiĭ, înfiinţéză în 1543 universitatea din Pisa cum şi cea intêiŭ grădină botanică sub direcţiunea luĭ Luca Ghini, care e şi profesor la catedra de Ist. Naturală. Senatul veneţian fonda de asemenea în 1546, o grădină botanică pe lângă Universitatea din Padova pentru studiul mediciniştilor sub direcţiunea luĭ Buonafede. Se maĭ înfiinţă la Bolonia una, in 1568 sub direcţiunea luĭ Ulisse Aldrovandi.

Descoperirele Portugesilor şi Spaniolilor, aŭ avut de consecinţă între altele şi cunoştinţa unor plante extrem de importante ca: Porumbul, Tutunul, Cartofiĭ, Ananasul, Chinina etc. apoĭ fură explorate: India, Ceylanul, insulele Sondeĭ, Capul Buneĭ-Speranţe etc. Aceste descoperirĭ deşteptară entusiasmul, botaniştilor şi interesul suveranilor, să procure mijlócele exploratorilor. Atuncĭ s'aŭ simţit in adevăratul înţeles necesitatea înfiinţăreĭ grădinelor botanice.

Olanda fu prima care imită pe Italia, infiinţând in 1577 o grădină botanică pe lângă Universitatea din Leyda, sub direcţiunea luĭ Cluyt, botanist pasionat, înavuţi acéstă grădină cu donaţiunĭ din propria sa avere. Urmă apoĭ cea din Amsterdam şi grădina luĭ Cliffort de lângă Harlem unde Linneu a stat vre-o 2 anĭ ca grădinar şi a publicat maĭ multe lucrărĭ care'ĭ asigura reputaţia

In 1580 se înfiinţă prima grădină botanică din Germania la Leipzig. In Franţa sub Henric IV la Montpellier în

1593, care în scurt timp deveni cea maĭ însemnată din Europa şi continua a fi încă în decursul vécurilor. Aicĭ celebrul Pyram de Candolle stabili în 1810, *clasificaţiunea sa naturală*. In 1619 să înfiinţă o alta pe lângă Universitatea din Strasburg, care fu calificată: *splendidissima*; altele însă înfiinţate în urmă'ĭ micşură reputaţiunea. In Paris, la 1590 exista *Le jardin royal du Louvru* fondată tot de Henric IV sub direcţiunea luĭ *Jean Robin*. In 1626 îĭ urma *Grădina Plantelor*.

Buffon 'ĭ dete o întindere maĭ mare, aşa că acum primi numele de Museum d'Histoire Naturelle, în care pe lângă vastele salóne şi cabinete, conţin cele maĭ marĭ colecţiunĭ sciinţifice. Pe lângă acest tesaur ştiinţific, Franţa maĭ posedă astă-ḑĭ un mare numĕr de grădinĭ botanice în cele-l'alte departamente, între care cea de la Versailles, este una din minunele timpurilor moderne. Aicĭ B. de Jussieu întocmi grădina botanică în parcul de la Trianon (1758) după celebra sa *metodă naturală.*

In Anglia, grădinele botanice s'aŭ înfiinţat prin iniţiativa particulară prin societăţĭ şi îmbogăţite prin donaţiunile societarilor şi altor persóne avute. Ast-fel grădina din Cheslea apoĭ din Kew. In tóte oraşele Engliterei unde sunt universităţĭ există şi câte o grădină botanică.

Germania alcătuită din confederaţiunĭ a maĭ multor regate, principate, ducate etc. regiĭ şi principiĭ germanĭ, aŭ căutat fie-care, ca capitalele lor să devină un focar de cultură; grădinĭ botanice s'aŭ înfiinţat în capitalele cele marĭ ca cea din Leipzig, Dresda, Munchen, Goettingen etc. printre care cea din Berlin ocupă rangul întêiŭ.

In Austro-Ungaria există o superbă grădină la Schoembrun în care luxul şi arta fură ridicate la cel maĭ înalt grad. Pe lângă acésta Viena are o grădină botanică speciată; afară de acésta se maĭ află la Cracovia, Praga, Pesta, Gratz etc.

In Suedia, grădina din Upsale, fu cea maĭ cultă în timpul sĕŭ.

Rusia, cu tótă asprimea climeĭ sale nordice, posedă la Petersburg o grădină botanică, care este pusă pe acelaşĭ plan cu cele din occident. De asemenea maĭ posedă încă câte-va ḑecĭ de grădinĭ şi în cele-l'alte oraşe.

In România, grădina botanică s'a înfiinţat d'abia în 1860

şi anume la Cotrocenĭ şi despre care ne vom ocupa in special, lăsând la o parte unele amănunte care depăşesc scopul acesteĭ publicaţiunĭ.

Grădina botanică din Bucurescĭ

Infiinţarea grădineĭ botanice se datoresce iniţiativeĭ nemuritoruluĭ dr. Davila, fost director al şcóleĭ de medicină şi farmacie, care a precedat actuala Facultaie de medicină. Încă din anul 1855, când şcóla acésta era cunoscută cu modesta numire de Şcóla de chirurgie de la Michaĭ-Vodă [1]), stărui pe lângă Vodă Ştirbeĭ, ca să se facă şi o grădină botanică, care să serve atât elevilor aceleĭ şcóle pentru studiŭ, cât şi farmcieĭ militare pentru aprovisionarea de plante medicinale, indigene şi străine. Însă atuncĭ domnia luĭ Vodă Ştirbeiŭ fiind la termen, chestiunile marĭ ale ambelor nóstre ţerĭ fiind la ordinea ḑileĭ şi guvernele ce se succedară până la *Unire* nefiind de cât provisoriĭ, propunerea acésta trebui să rémână până la un alt timp maĭ favorabil.

Reproducem aicĭ, in întregul seŭ, raportul Şcóleĭ de chirurgie de la Mihaĭ-Vodă, către Vodă Ştirbeiŭ.

«Înălţimea Vóstră deja a inzestrat ţara cu maĭ multe sta-
«bilĭmente de invețătură. Încuragiat de buna-voitóre primire
«pentru verĭ-ce amelioraţiune folositóre ţereĭ, viŭ astă-ḑĭ a
«propune Înălţimeĭ Vóstre creaţiunea uneĭ Grădine Botanice».

«Dintre tóte sciinţele utile tinerimeĭ, botanica este aceea
«care are un interes de cel maĭ mare grad şi care pregătesce
«maĭ bine studiile seriósе. Ea nu este numaĭ o sciinţă de
«plăcere, ci dă şi memorieĭ o cale metodică, invaţă a observa,
«inalţă spiritul şi dă sufletelor simţitóre un nobil aliment de
«admiraţiune pentru Creator».

«Afară de necontestabilele folóse pentru instrucţiunea
«tinerimeĭ, Grădina botanică medicinală va aduce şi o impor-
«tantă reformă aprovisionăreĭ cu plante medicale in farmaciile
«din ţéră. Până acum se aduc cu marĭ cheltuelĭ din Germania
«şi, pe lângă acele cheltuelĭ de importaţiune, acele plante in-
«vechite perd până aci o mare parte din virtuţile lor salutariĭ.

1) Veḑi Facultatea de medicină.

«Este o tristă impresiune a vedea că România este tributară «ţĕrilor strĕine pentru produse care se găsesc în sînul seŭ «cu abundenţă».

«Flora română póte rĕspunde, în mare parte, trebuin-«ţelor medicale. Tóte plantele carĭ formez basa terapeuticeĭ, «şi carĭ se găsesc în Europa, se găsesc şi în România. Însă «aceste bine-facerĭ ale providenţeĭ se află rĕspândite şi ast-fel «fără valóre. Reunindu-le, s'ar îndeplini cele maĭ insemnate «progrese de care sciinţa medicală este susceptibilă. Chiar «farmaciştiĭ vor afla nemărginite avantagiĭ în înlesnirea cu «care vor putea să'şĭ procure plante próspete pentru facerea «extractelor. Pe de altă parte, preţurile celor maĭ multe me-«dicamente este de credut că va diminua în urma uneĭ ase-«menea culturĭ şi omenirea suferindă, va fi cea d'ântêiŭ care «se va bucura de acéstă creaţiune».

«Fie-care mamă a uneĭ familiĭ cunósce din tradiţiune un «óre-care numĕr de plante folositóre; însă acele tradiţiunĭ «dispar din ce în ce şi este de dorit ca ele să se păstreze şi «să ce complecteze de sciinţă.

«Eleviĭ şcóleĭ de medicină vor studia in acéstă grădină «plantele utile, vor erborisa împrejurul Bucurescilor. şi far-«maciile militare vor putea să se aprovisioneze cu un numer «de plante oficinale. Europa sciinţifică va fi recunoscetóre de «bogăţiile botanice la care o va face să participe acéstă ţară «chemată la un mare viitor».

«O grădină botanică este complinirea indispensabilă la «intregul progres al sciinţeĭ medicale. Mediciĭ, absorbiţĭ de o «mulţime de afacerĭ pentru ingrijirile ce li se cer, vor uita a «se maĭ înturna la templul sciinţeĭ. Însă, când chiar copiiĭ «vor face în tóte dilele nouĭ progrese, şi mediciĭ imbétrâniţĭ «în practică vor fi siliţĭ să nu uite sciinţa, sub pedépsa de a «nu fi aruncaţĭ în urma nouilor veniţĭ».

«Afară de aceste avantagiĭ necontestabile, Grădina bo-«tanică va fi pentru populaţiunea Bucurescilor un loc de pre-«umblare unde, în trécet, fie-care va putea cunósce insem-«nata avuţie a Floreĭ Române care astă dĭ este necunoscută «şi respândită în întinderea acesteĭ ţerĭ». [1])

1) Journal de Bucarest pe 1873 apud. Dr. D. Grecescu, Catalogul Grădineĭ Botanice.

Studiul plantelor in Şcóla de medicină şi farmacie, la început, se propunea numaĭ in mod teoretic. Profesorul ce se chemă la acéstă catedră fu farmacistul Fr. Pruzinsky; acesta insă, fie din causa ocupaţiunilor sale, fie că nu era in stare a face excursiunĭ pe jos, nu putea merge cu eleviĭ sĕĭ la câmp, afară, unde să le demonstre plantele după natură. D-l Davila, pe lângă numerósele sale ocupaţiuni, indrplini maĭ mult timp şi acéstă lacună.

Câţĭ-va din elevĭ dobêndiră o adevĕrată pasiune pentru plante şi, fără a fi avut câtuşĭ de puţin noţiunĭ de erbariŭ, instinctiv, le veni ideia de a aşeḑa şi conserva plante culese din escursiunile făcute -mprejurul Bucurescilor. Acésta produse o plăcută surprindere directoruluĭ şcóleĭ care nu intârziă a introduce, in mod obligatoriŭ, pentru toţĭ eleviĭ, erborisaţiunea şi preparaţiunea de câte un *herbarium vivum*.

Pentru a da erborisaţiunilor o cale maĭ largă şi seriósă, directorul şcóleĭ găsi un om destul de capabil in ramura acésta: voim a aminti numele reposatuluĭ Ulrich Hoffman, aflat in capul direcţiuneĭ grădinilor publice. Acesta era destuĭ de bine familiarisat cu nomenclatura botanică a plantelor incă din juneţea sa, pe când era in calitate de practicant la Grădina botanică din Praga, şi mănuia creionul cu destul talent in cea-ce privea arta horticolă. Împrejurarea acésta contribui nu maĭ puţin ca să intreţină mereŭ hotărirea d-ruluĭ Davila de a se infiinţa grădina botanică, şi, cu spesele sale, in anuĭ 1857, insărcină pe Hoffman, a intocmi planul uneĭ grădinĭ boanice.

În anul 1859, Unirea Principatelor nóstre sub un singur Domnitor, puse termen criseĭ şi stăreĭ de provizorat ce domni până atuncĭ. Ţéra, in ambele sale părţĭ, simţi d'o dată că tóte eraŭ de făcut ca să pótă merge inainte; dară, nu maĭ puţin, simţi şi dificultăţile de a putea da fie-căreia trebuinţe cursul ce reclama. Cu tóte acestea, in mijlocul tutor acestor cerinţe—fie-care din cele maĭ urgente—tot putu pune la disposiţiunea guvernuluĭ o sumă de o mie ducaţĭ in primul an, şi se hotări ca lucrările grădineĭ botanice să se incépă in anul 1860, când se şi inaugură Crădina Botanică de la Cotrocenĭ. Ḑioa de 5 Noembre este şi rĕmâne memorabilă in paginile istorieĭ séle. După discursul de inaugurare, rostit de directoruĭ Şcóleĭ de Medicină şi Farmacie, Ministrul Instrucţiuneĭ Publice

Principele Dimitrie Ghica, dupe ce iĭ rĕspunde prin cele maĭ frumóse încuragiărĭ pentru opera ce se edifica și pentru eleviĭ care vor culege aci ródele sciinţeĭ, în numele Domnitoruluĭ plantă primul arbore comemorativ. Bine-cuvîntarea lucrărilor se dete de S. S. Părintele Meletie, egumenul Monastireĭ Cotrocenĭ.

Locul pe care se începuse grădina aparţinea încă Mo-

Ghelasie Calomfirescu, donator la Asil
(Vedĭ biografia la pag. 283)

nastireĭ Cotrocenĭ. Principele Dimitrie Ghica, care pregătise și formele de donaţiune pentru acel loc, profitând óre-cum de circumstanţa ceremonieĭ și, după óre-care stăruinţe, induplecă pe părintele Meletie, care consimţi a subsemna actul prin care locul de la Cotrocenĭ, fu dat grădineĭ botanice.

Lucrările pregătitóre ale grădineĭ se începuseră încă din vara aceluĭ an și în ḑiua inaugurăreĭ, octagonul cu răzórele pentru plante și heleșteul din centru eraŭ gata.

Ministerul Instrucţiuneĭ Publice, cu adresa No. 2753 din 28 Iulie 1860, către Directorul şcóleĭ de medicină şi farmacie, care arată că «în virtutea jurnaluluĭ Consiliuluĭ de Miniştri, aprobat de M. S. Domnitorul, pentru creditul de o mie ducaţĭ k. k. spre începerea grădineĭ botanice, şi considerând cererea domnieĭ sale, *aprobă propunerea a se aduce un director din streinătate*».

Acéstă din urmă propunere nu s'a realizat fiind prea costisitóre şi imposibilă chiar. Ulrich Hoffmann a rĕmas în capul lucrărilor grădineĭ până in anul 1866 Decembrie, când a încetat din viaţă.

Planul primitiv al grădineĭ coprindea tot locul din vale de la Cotrocenĭ, ce se află în drépta şi stânga şoseleĭ adică parcul palatuluĭ regal şi grădina botanică de astă-ḑĭ, ast-fel, grădina era concepută pe un plan destul de întins ca sà pótă îndeplini cu timpul scopul pentru care se crease. Dar mijlócele ce s'aŭ acordat, fiind prea restrânse, nu se putu pune în execuţiune de cât partea din stânga şoseleĭ, adică pe locul unde se află astă-ḑĭ parcul palatuluĭ regal, care conţinea grădina botanică şi o secţiune de plante indigene, farmaceutice şi economice. Acéstă parte, nu s'a putut complecta, de óre-ce sumele budgetare, din ce în ce, fiind restrânse, d'abia se puteaŭ susţine cheltuelile de întreţinere pentru lucrările care putură fi înfiinţate la început.

Din acel plan s'a executat numaĭ octagonul cu răzórele sale de plante, heleşteul din centru şi alea sa perigonală plantată cu platanĭ, care pe atuncĭ forma şcóla familiilor naturale; o florărie mică, insuficientă şi în condiţiĭ nepotrivite pentru cultura şi întreţinerea plantelor exotice; şase resăditorĭ de scândurĭ pentru cultura semănăturelor în óle; o casă, stil elveţian, cu doue şoprone pentru magazia şi ferăria Şcóleĭ Veterinare şi, în fine, o împregĭmuire de ulucĭ numaĭ în partea grădineĭ despre şosea şi ferărie. Intrarea principală în acéstă grădină a fost prin şoseaua Cotrocenĭ, care forma *faţada grădineĭ;* iar tot restul din fund este limitat numaĭ cu nişte şanţurĭ. Tóte stăruinţele puse de directoriĭ acesteĭ şcóle pe lângă Ministerul Cultelor pentru îmbunătăţirea stăreĭ acesteĭ grădinĭ, aŭ rĕmas zadarnice; rĕmâne acum să vedem cum era aranjată grădina.

Descripțiunea vecheĭ grădinĭ botanice de la Cotrocenĭ

Grădina Botanică din Bucurescĭ se află pe locul din valea palatuluĭ Cotrocenĭ, intre șosea, ocupat astă-dĭ de parcul Palatuluĭ Princiar locurile Asiluluĭ Elena și ale d-ruluĭ Davila. Era împrejmuită cu uluci numaĭ în partea despre șoseaua Cotrocenĭ și șoseaua Carol Davila; acéstă parte constitue *facia grădineĭ;* încolo, peste tot, a fost înconjurată cu șanțurĭ, care serviaŭ și pentru scurgerea apelor.

Grădina poseda următórele lucrurĭ :

I. *Scóla botanică cu plante de câmp.* Acésta consistă într'o figură fórte spațiósă de formă octagonală, în mijlocul grădineĭ, mărginită cu o alee destul de largă și plantată cu inalțĭ și frumoșĭ *platanĭ.* In centrul sĕŭ avea un heleșteŭ (de aceiașĭ formă) și imprejurul căruia, până la alee, se afla *straturile* (rĕzórele), paralele fie-căreia laturĭ a octagonuluĭ și separate prin cărărĭ diagonale. Totul, privit din sbor, represintă forma pânzeĭ de păiangen [1]).

Octagonul avea 172 straturĭ regulate, de lungime variabilă, în lățime de 1 m. 50 c. până la 1 m. 85 c. și încadrate cu iarbă verde. Fie-care strat avea in linie d'a lungul seŭ, *țerușe* de stejar, trase, numerotate și adânc infipte in sol la distanță ca de 75 c., până la 1 m. pentru arbuștĭ și erburĭ, și de 2 m. pentru arborĭ. Țĕrușiĭ indicaŭ numerul fie-căruĭ *cuib* de plante și corespundeaŭ exact seriilor și ordineĭ înscrise intr'un *registru special.*

Pentru *școla familiilor* eraŭ 3450 cuiburĭ, din care peste 3 miĭ deja eraŭ ocupate cu diferite speciĭ de plante herbacee, arbuștĭ și arborĭ, arangiate în ordinea familiilor naturale.

Un strat din cele marĭ conținea o sută patru-zecĭ cuiburĭ cu cele maĭ principale speciĭ de plante *oficinale* indigene, în care eleviĭ școleĭ de farmacie le puteaŭ găsi cu înlesnire fiind la îndemână orĭ-când, fără a pune mult timp spre a le căuta în familiile lor respective.

II. *Școla de pomologie,* conținea 70 diferițĭ arborĭ fructiferĭ. în mare parte altoițĭ, și maĭ mulțĭ arbuștĭ.

III. *Florăria.* Acésta nu corespundea nicĭ de cum tre-

1) Vedĭ planul vecheĭ grădinĭ botanice.

buinţelor grădineĭ, atât prin felul şi intinderea sa, cât şi prin starea in care se găsesce. Totuşĭ, in presenţa atâtor dificultăţĭ, conţinea peste 1200 vase cu plante exotice de florărie temperată (arborĭ, arbuştĭ şi erburĭ). Pe lângă acésta exista şi *şése resăditorĭ* de scândurĭ, cu giamurĭ, pentru semĕnăturĭ şi conservarea plantelor micĭ de florărie in timp de iarnă.

Din causa mijlócelor restrânse pentru intreţinere, restul grădineĭ, in mare parte, era încă în starea primitivă. Cu tóte acestea, in unele părţĭ, există câte-va plantaţiunĭ de arborĭ şi arbuştĭ a căror desvoltare era destul de insemnată.

Totalul speciilor atingeaŭ cifra de 3700 din carĭ peste 500 speciĭ de florărie rece şi temperată, iară aprópe 3200 de câmp.[1])

Condiţiunile ce trebue să întrunéscă o grădină botanică

După 18 anĭ de la infiinţarea eĭ, să hotărasce, ca să se măréscă parcul palatuluĭ princiar de la Cotrocenĭ, şi in anul 1878, grădina botanică fu strămutată, pe o mică intindere de loc de pe Bulevard in faţa Universităţeĭ unde este astă-ḑĭ Squarul statuelor luĭ Mihaiŭ Bravul, Heliade şi George Lazăr.

Acest loc era pe de o parte cu desăvârşire insuficient, iar pe de alta, că nu intrunea nicĭ o condiţiune cerută de numerósele necesităţĭ ale uneĭ grădinĭ botanice in adevĕratul inţeles al cuvintuluĭ. I. Pentru că aranjamentul şi cultivarea plantelor intr'o grădină botanică trebue să se facă in conformitate cu scopul ce-şĭ propune a indeplini. Ast-fel, trebuind a se cultiva plante din diferite regiunĭ ale globuluĭ, decĭ din diferite climate, şi din diferite condiţiunĭ biologice; o grădină botanică trebue să posédă mijlócele necesare ca să păstreze in jurul plantelor condiţiunĭ cât se póte de maĭ apropiate de acelea, in care trăesc in mod natural diferite plante. Decĭ, o grădină botanică trebue să aibă un teren accidentat, cu deal şi stâncăriĭ pentru plante alpine; un lac pentru plante aquatice, prund şi nisip pentru plantele care trăesc in asemenea condiţiunĭ; scurgerĭ repeḑĭ (torente şi căderĭ de apă cascadă) maĭ ales pentru algele carĭ vin in ast-fel de locurĭ; apoĭ sere de geamurĭ saŭ *florăriĭ*, care să se pótă incălḑi după voe şi anume : florăriĭ calde pentru plantele tropicale, florăriĭ jóse, calde şi umede pentru orchidee şi bromeliacee;

1) Dr. Grecescu Dimitrie Catalogul Grădineĭ Botanice, Bucurescĭ 1870.

aquare calde pentru plantele tropicale aquatice; florăriĭ temperate pentru plantele mediterane in sensul larg; florăriĭ pentru germinărĭ şi multiplicărĭ, altoirĭ, pentru tratamentul plantelor bolnave etc., seminţeriĭ şi camere de preparare a seminţelor fructelor şi plantelor destinate colecţiunelor. In fine, diferite felurĭ de pometurĭ; (gips, calcar, năsip, pămênt de pădure, pĕmênt sărat etc.) pentru grupele geografice etc.

II) Ea trebue se maĭ cuprindă următórele grupărĭ de plante 1) *grupele sistematice*, adică grupul de plante dispuse pe teren in ordinea clasificăreĭ lor naturale 2) *Grupele geognostice* adică asociaţiunile vegetale dependinte de natura solului 3) *Grupele geografice* adică asociaţiunile vegetale care caracterisa diferite zone şi regiunĭ de vegetaţiune 4) grupele biologice, adică asociaţiunile de plante, carĭ se asemenă prin modul lor de traĭ, prin organele lor vegetative etc. (Aşa s. x. grupa plantelor părăsite, insectivore, a plantelor agăţătóre, volubile repede etc.) 5) «In fine grupele ornamentale» mosaicurĭ de florĭ şi grupele botaniceĭ aplicate (grupa pomologică medicinală, industrială, agricălă alimentară forestieră [1]). Tóte aceste condiţiunĭ eraŭ departe de a fi indeplinite in mică grădinuţă din faţa universităţeĭ.

Aceste condiţiunĭ fiind cunoscute botaniştilor noştri, incă de la 1885 regretatul profesor, d-nul Dimitrie Brândza, şi intemeietorul definitiv al invĕţământuluĭ botanic in România, stăruesce să se infiinţeze o grădină botanică in condiţiunile sciute, cu atât maĭ mult, cu cât in 1884 arsese intre altele şi bogatul herbariŭ al numituluĭ Dr. Locurile incep să se rescumpere tot la Cotrocenĭ, şi anume in primul loc, tótă partea de loc de pe deal, unde se află astă-ḑĭ Institutul Botanic. Acest loc aparţinea Pr. Ilie Nicolae, parohul bisericeĭ Cotrocenĭ, pe care primăria capitaleĭ, prin primarul eĭ Pake Protopopescu, il réscumpără in 1887 Iunie, cu 15,000 leĭ şi dând preotuluĭ Ilie un alt loc din pepiniera primărieĭ, de lângă basinul apelor.

După rĕscumpĕrarea tuturor locurilor se incepe strămutarea şi aranjarea grădineĭ botanice şi tot atunc se incepe şi construcţiunea Instituluĭ botanic despre care vom vorbi maĭ departe.

---

1) M. Vlădescu in Enciclopedică Romania de Dr. C. Diaconovich tomul I p. 542—43.

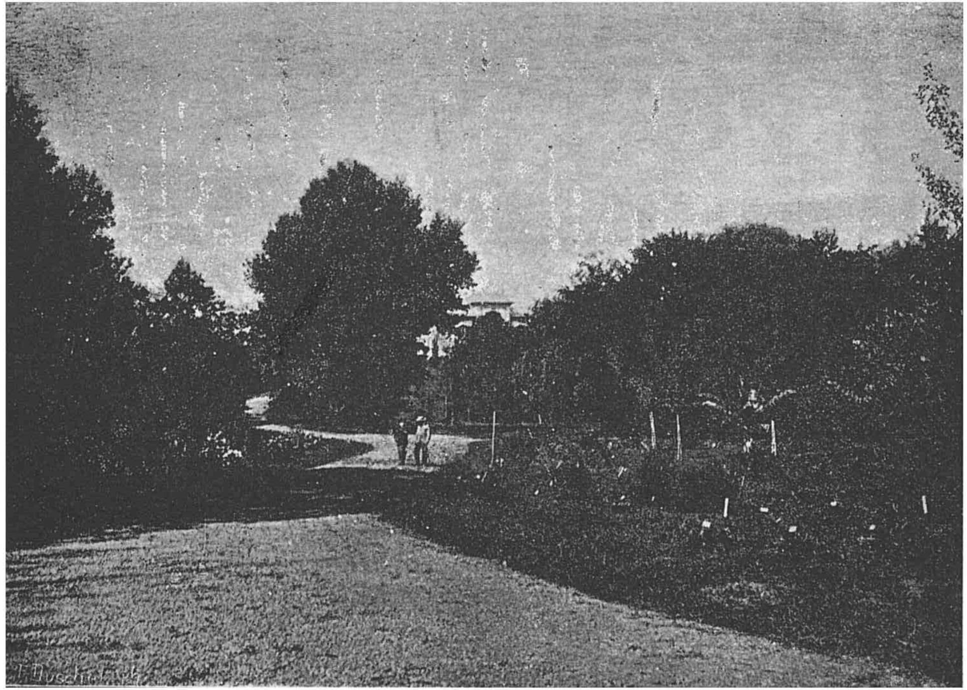
Actuala grădină botanică

Locul pe care se află astă-ḑĭ grădina botanică a fost proprietatea M-reĭ Cotrocenĭ până la 1863 [1].

Este situată in drépta şoseleĭ Cotrocenĭ, iar in partea stângă se află parcul palatuluĭ princiar. Grădina botanică cuprinde o suprafaţă de teren de peste 17 hectare. Ea cuprinde: o florărie unilaterală cu 2 aripĭ terminate fie-care cu câte un pavilion octogonal şi inconjurat spre sud cu galeriĭ, veḑĭ ilustraţia pag. 401. Aripa de răsărit represintă florăria temperată şi cuprinde plante mediterane (europene), vest, pacific boreal mediteranee (chino-japonese) est. Pacific-boreal mediteranee (californeane) vest Atlantic-boreal mediteranee (flori dane), Austraļ-mediteranee (La Plata şi Chili), sud-africane (Cap). Tot in acéstă aripă, se află şi galeria plantelor tropicale (africane, indiene, oceanice şi americane) dintre carĭ multe interesante şi rarĭ. In aer liber, sunt construite şi se complectéză în fie-care an: 1) Grupa sistematică, aranjată după Bentham şi Hooker; 2) Grupa alpină, pe césta ce separă inălţimea, pe care e construit institutul botanic, de restul grădineĭ. Aci se află stâncăria şi in mijlocul eĭ o cascadă, care duce intr'un mic lac cu plante acuatice, printe care merită se fie citată ca crescent endemic, Marsilia Quadrifolia Imprejurul stânceĭ, de ambele părţĭ, sunt aranjate coniferele; 3) Grupa plantelor Românieĭ in formaţiune în partea de apus a institutuluĭ botanic; 4) Grupa pomologică; 5) medicală; 6) Alimentară. Afară de acestea arboretul este fórte bogat şi aşeḑat in grupe de familiĭ saŭ in grupe ornamentale destinate a complecta aspectul estetic al grădineĭ. Vrednic de remarcat este şi rosariul din faţa florărieĭ, compus din peste 200 dintre cele maĭ distinse varietăţĭ de rosă. In total, în starea actuală grădina botanică cultivă acum (plante erbacee, arborĭ, arbuştĭ) până la 11 miĭ speciĭ de varietăţĭ.

Grădina botanică de şi este in formaţiune, totuşĭ satisface primele nevoĭ ale studiuluĭ Botaniceĭ şi ale cercetărilor sciinţifice, atât pe cât este posibil; totuşĭ, încă din 1895, dr. D. Brândză a publicat primul sĕŭ catalog de seminţe pentru schimburĭ cu grădinele similare streine şi în care se enumera 1398 speciĭ, in catalogul de pe aniĭ urmĕtorĭ, publicate

1) Veḑĭ Cotrocenĭ din vale.

O vedere din Grădina Botanică

de d-nul profesor M. Vlădescu, actualul eĭ director; numĕrul semințelor de schimb a ajuns în 1897 până la 2425 speciĭ. Tot atuncĭ se publică și primul catalog de plante pentru schimb până la numerul de 480 speciĭ. Schimburile sunt astă-dĭ din cele maĭ importante, le are tocmaĭ cu cele maĭ însemnate institute similare din Europa, Asia și Africa [1]).

Institutul botanic

(Vedĭ fotografia la pagina 153)

Clădire construită amenageată și dotată cu tóte instrumentele, aparatele colecțiunile și instalațiunile necesare pentru a obicinui pe studențĭ prin lucrărĭ practice la microscop și lupă, cu observarea și studiarea plantelor și produselor lor, precum și de a 'ĭ face să experimenteze în laborator asupra fenomenelor vieţeĭ vegetale. Institutul botanic, din acest punct de vedere, nu numaĭ că ajută studiul sciințeĭ botanice, făcênd posibilă câștigarea cunoscințelor prin propria observare și directa constatare a fenomenelor, dar încă prepară spiritul elevilor pentru aflarea și distingerea fenomenelor nouĭ, pe care întîmplător le observă saŭ pe cari le caută prin anumite cercetărĭ intreprinse în acest scop. Un institut botanic dotat cu tóte instalațiunile și instrumentațiunea cerută; se presintă prin urmare ca cel maĭ însemnat compliment al studiilor universitare și ca singurul promotor al cercetărilor sciințifice. Pentru aceea, pe lângă fie-care Universitate există în tot-d'a-una și un institut botanic, care se află in legătură cu grădina botanică, a doua instituțiune care concură la acest scop.

In România există un singur institut botanic pe lângă Universitatea din Bucurescĭ. El se află clădit în partea vestică și cea maĭ ridicată a grădineĭ botanice la Cotrocenĭ, în fața palatuluĭ princiar. Ca și grădina botanică, acest institut s'a clădit în urma stăruințelor ne încetate ale profesoruluĭ Dimitrie Brândză. Institutul botanic a fost terminat în 1892. Clădire mare și frumósă în stil maur, el cuprinde două fațade, una spre apus și alta spre răsărit, ambele unite prin două galeriĭ laterale, iar la mijloc prin amfiteatre; între galeriile laterale și amfiteatru sunt doue micĭ curțĭ interne.

1) Ibidem p. 544—46.

Amfiteatrul in care se fac prelegerile, fórte frumos și amenajat pentru tot felul de demonstrațiunĭ, póte să cuprindă peste 800 de auditorĭ. Fațata despre apus a Institutuluĭ botanic, coprinde douĕ etaje.

In etagiul I, sunt instalate treĭ laboratóre de studiĭ pentru studențĭ, cu tótă instalația și dotația necesară în care lucréză anual 35 — 40 elevĭ. In aceste laboratóre se găsesc intre altele o instructivă colecție de plante, de herbar atârnate în rame pe pereţĭ și care e formată din specia cea maĭ comună a genurilor, ce cresc în România. Tot în acest etagiŭ se află și biblioteca, care coprinde cam la 1550 volume cele maĭ multe vechĭ și de valóre ale bataniștilor clasificatorĭ și florele cele maĭ insemnate europene. Se resimte însă fórte mult lipsa, colecțiunea revistelor botanice moderne, maĭ ales cele maĭ anatomice și fisiologice. Pe galeria din acest etagiŭ se găsesc așezate în rame, o frumósă colecțiune de portrete ale botaniștilor, dăruite în mare parte de răposatul dr. D. Brândză, precum și busturile luĭ Darwin, Humboldt, Linné și Aristot. In parter, jos, se află cancelaria institutuluĭ și laboratorul de cercetăr, în care lucréză maĭ mulțĭ licențiațĭ, între carĭ și personalui științific al Institutuluĭ. In sfârșit un mare laborator al directoruluĭ Institutuluĭ, în care se găsesc și colecția aparatelor de filosofie vegetală. Fațada despre răsărit, care e și fațada principală, coprinde patru sălĭ de colecțiĭ, dintre care douĕ fórte marĭ la mijlocul fațadeĭ și doue maĭ micĭ în formă de semiciclu la aripele eĭ. Intr'una din sălile cele marĭ să găsesce o frumósă și bogată colecțiune de produse vegetale, (seminţe, fructe, fibre, esențe, uleiurĭ, reșine, produse farmaceutice, industriale, etc.), iar în rândul al doilea de dulapurĭ, așezate în jumetatea de sus (despre tavan) a aceleiașĭ sălĭ, se află o frumósă colecție de fosile vegetale, maĭ ales în basinul franco-belgian, dăruite de distinsul botanist belgian François Crepia. Cea de a doua sală mare conține herbarul, care coprinde cam vre-o 40—50000 speciĭ. Din acest herbar fac parte: herbaul Adolphe Méhu, cu vre-o 10000 speciĭ din Europa, Asia, Africa și America; herbarul C. Thiebaut, cu vre-o 8500 speciĭ din Europa, Asia, Africa, America și Australia; herbarul mycologic a luĭ T. von Thümen, unul din cele maĭ însemnate herbare de ciupercĭ, cu vre-o 10000 speciĭ; herbarul Fl. Porcius, interesantă colecție

a plantelor din Transilvania; și alte multe colecțiunĭ maĭ micĭ dintre care menționăm anume: colecțiunea D. Ghika Comănescĭ, care coprinde vre-o 60 speciĭ din țara Somalilor (Africa), printre care vre-o 20 speciĭ nouĭ și un gen noŭ. In cele-l'alte doue sălĭ maĭ micĭ, de la aripele clădireĭ, se găsesce herbarul flóreĭ române, format din herbarul dr Brânză, (publicat in prodromul flóreĭ române) și herbarul Mihail Vlădescu, acesta din urmă nepublicat încă și bogat in plante rare, critice și noue din România. In fine pe galeria din acéstă parte se găsesce o frumósă colecțiune de lemne. Tóte esențele din țara românéscă precum și o colecție de lemne din Guyana franceză, dăruită de Ministerul coloniilor franceze [1].

Pe lângă Institutul botanic, sere (florăriĭ) și alte dependințe se maĭ află locuința directoruluĭ; este o clădire fórte drăguță, sistem pavilionar, situat la extremitatea răsăriteană a grădineĭ Botanice.

Să vorbim acum de directoriĭ Grădineĭ și Institutuluĭ Botanic.

Directoriĭ grădineĭ Botanice

Cel intâiŭ director al grădineĭ Botanice a fost

Ulrich Hoffmann

sub a căreĭ direcțiune a fost de la inființarea eĭ 1860, până la 1866, adică până la mórtea sa.

II.—Dr. D. Grecescu.

(Vedĭ fotografia la pagina 147)

Născut in orașul Cernețĭ, districtul Mehedințĭ, in anul 1841 Iunie 15, a făcut studiile claselor primare in Cernetĭ și in Severin. In anul 1856 a intrat in școla națională de Medicină și farmacie din Bucureștĭ, complectându-șĭ studiile medicale la Facultatea de Medicină din Paris.

In Bucureștĭ a fost *intern al spitalelor Civile*, prin concurs, in anul 1860 — primul internat, atuncĭ creat in spitalele civile ale Eforieĭ. — Ca atare a funcționat până in anul 1862. In acest timp a depus cu succes cele cincĭ examene

1) Dr. C. Diaconovicĭ, Enciclopedia Română, tomul I pag, 546—547.

riguróse ale școleĭ de medicină și in anul 1863 a obținut diploma de licențiat in Medicină cu dreptul de liberă practică al medicineĭ in țară.

In anul 1863, a fost numit profesor supleant (titular), pentru științele fisico-naturale la școla națională de medicină și farmacie din Bucureștĭ.

In anul 1864 Octombris' a fost trimes la facultatea de Medicină din Paris, ca stipendist, al Statuluĭ pentru obținerea *doctoratuluĭ in medicină*, terminându-șĭ aceste studiĭ in anul 1868 Maiŭ 30.

In urma unuĭ strălucit concurs, a fost numit *profesor cu titlul provizoriŭ* la numita catedră și *director al grădineĭ botanice*. In anul 1869 Octombre, numita școlă Națională de Medicină a inceput să fie transformată graduat in Facultate de Medicină. Parte din profesoriĭ ceĭ maĭ vechĭ aĭ aceleașĭ școle aŭ format primele trepte ale noueĭ facultățĭ; parte aŭ remas să fie transferațĭ maĭ in urmă din lipsă de mijlóce.

Tocmaĭ in Iunie 1880 profesoriĭ Dr. Grecescu Dr. Măldărescu și Dr. St. Măcescu aŭ fost transferațĭ la facultatea de Medicină și farmacie ca profesorĭ cu titlul definitiv și astfel să transforma vechia școlă de Medicină și farmacie in Facultae de Medicină.

D. Dr. Grecescu, a fost numit Medic de batalion in 1860 Decembre cu gradul de Sub-locotenent. obținênd prin concurs și succesiv gradele superióre până la acela de Medic major. Apoĭ in anul 1878 Octombre s'a retras; ca medic militar a fost mult timp secretar favorit al D-ruluĭ Carol Davila A luat parte activă in campania rêsboiuluĭ «de independență» in Bulgaria in aniĭ 1877/78. După căderea Plevneĭ, i s'a incredințat direcția spitalelor timporare din Turnu-Măgurele până la finele campanieĭ. Pentru aceste serviciĭ, i s'a conferit crucea de *ofițer cu spade* a ordinuluĭ *Stéua Românieĭ*, aceea de *cavaler* al ordinuluĭ *S-ta Ana* a Rusieĭ și medaliile militare de serviciŭ de campanie.

In anul 1879, a intrat in serviciul Spitalelor Eforieĭ din Bucurescĭ, prin concurs, și in urmă numit medic-șef al serviciuluĭ consultațiilor la Spitalul de Copiĭ unde funcționéză până acum.

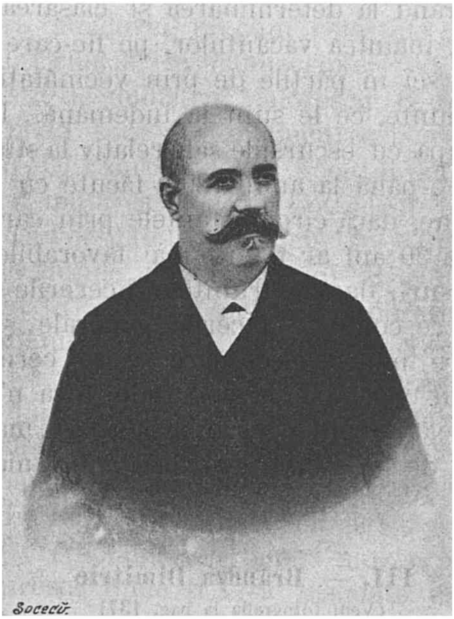
A făcut serviciĭ gratuite la fosta școlă de Medicină și in două rindurĭ la Asilul Elena Dómna.

Ca profesor şi om de sciinţă, Dr. D. Grecescu se póte cunósce şi aprecia din lucrările, publicaţiile şi prelegerile sale Prin mijlócele sale proprii şi parte cu ajutorul plantelor sale de schimb, D-sa în decurs de 18 anĭ, făcênd numeróse escursiunĭ cu studenţiĭ, a constituit două marĭ colecţiĭ de plante: 1. *Plantele tutulor părţilor europeice*, 2. *Plantele Floreĭ României*, colecţie fără păreche in ţara nóstră.

Lucrările şi publicaţiile cele maĭ principale sunt: *Plantele Grădineĭ Botanice*, (1875). *O enumeraţie de plante ale Românieĭ* Bucurescĭ 1880; — *Hiperxilemica* saŭ *Aricéla viilor*, memoriŭ presentat Ministeruluĭ Domeniilor şi al Agricultureĭ in 1883; — *Flora medicală a Românieĭ*. sub raportul sistematiceĭ şi al geografieĭ botanice, o mare şi voluminósă lucrare, publicată cu spesele sale în 1898; — *Plantes de la Macedoine appartenant au vilayet de Monastir*, Bucurescĭ 1899; — *Plantele indigene ale Românieĭ*, aflate in 1897 şi 1900, servind ca suplement la Conspectul Floreĭ Românieĭ şi spre complectare la cercetările Floreĭ ţăreĭ nóstre. Deosebit de acestea a publicat in diferite reviste micĭ. dărĭ de sémă, asupra escursiilor sale botanice in ţară de la 1868 până la 1898. A colaborat la refondarea şi editarea *Farmacopeeĭ Române* actuală publicată de Ministerul de Interne in anul 1893.

In anul 1890 i s'a conferit diploma de membru onorific al Societăţeĭ Farmaciştilor românĭ; este membru activ al Societăţeĭ geografice a Române, membru activ al Societăţeĭ Botanice a Franţeĭ; — membru activ al Societăţeĭ imperiale de Naturaliştĭ din Moscova cu diploma dată in numele împĕratuluĭ; — membru activ al Academieĭ Internaţionale de Botanică geografică din Franţa; — membru titular al Societăţeĭ de ştiinţe matematice şi naturale din Cherbourg. Titlurile obţinute de la Societăţile sciinţifică din străinătate i s'aŭ conferit ca drept pentru meritele lucrărilor sale, fără să fi fost prealabil solicitate. Academia Internaţională a Franţeĭ iĭ a conferit şi medalia sciinţifică de argint ca premiŭ; iar Academia română iĭ a decernat marele premiŭ Adamachi pentru Conspectul Floreĭ Românieĭ. — Actual şi membru în Consiliul general de Instrucţie Publică.

Ca profesor in decurs de 30 anĭ, a lucrat fără preget, a urmat neintrerupt şi cu exactitate prelegerile şi îndatori-

Petrache Nicolau

Comerciant în Calea Plevei No. 127, a contribuit la apariţia acesteĭ lucrărĭ cu suma de una sută leĭ. (Vedĭ prefaţa acesteĭ lucrărĭ).

rele sale profesorale. Numeroşiĭ seĭ elevĭ astă-zĭ profesorĭ, 'ĭ păstrézǎ o deosebită stimă. Prin vorbirea limpede şi mĕsurată, presărată une-orĭ cu óre-carĭ figurĭ glumeţe, prin demonstraţiunile practice ce nu lipsesc la fie-care lecţiune, auditorul seŭ este tot-déuna ţinut deştept şi atent. In laborator îl aflăm in tóte ḑilele de lucru şi chiar in vacanţiĭ de la améḑĭ până séra, pregătind cursul şi demonstraţiile sale, priveghind şi conducĕnd lucrările practice cu studenţiĭ, ocupându-se cu cercetările şi studiul plantelor din ţară şi din străinătate, lucrând la determinarea şi clasarea lor etc. In timpul de vară, inaintea vacanţiilor, pe fie-care an, face excursiĭ cu eleviĭ sĕĭ in părţile de prin vecinătăţile capitaleĭ şi in cele de la munte, ce le sunt la indemână. Pe timpul vacanţiilor se ocupă cu escursiile sale relativ la studiul plantelor Floreĭ Românieĭ, până la anul 1899 făcute cu spesele sale. Pre cât ne spune, dacă circumstanţele prin care a trecut in acest decurs de 30 anĭ ar fi fost maĭ favorabile, fără multe şi grele neajunsurĭ, dacă stăruinţele şi cererile sale ar fi găsit un ecoŭ la ceĭ ce conduc afacerile generale şi ar fi putut dispune óre-care mijlóce pecuniare ce se cere in lucrările sciinţifice — maĭ cu sémă la noĭ unde încă n'avem ceva şi totul trebue creat — dînsul ar fi produs şĭ maĭ mult, căcĭ zelul şi iubirea de lucru nu 'ĭ a lipsit, cum nicĭ acum nu 'ĭ lipsesce.

III. — Brândza Dimitrie

(Veḑĭ fotografia la pag. 137)

Doctor, botanist român, s'a născut la 10/22 Octombrie 1846 in Bivol, judeţul Doroiŭ, işĭ făcu primele sale studiĭ la liceul din Iaşĭ. In 1864 fu trimis la facultatea de medicină din Paris, unde studiă in acelaş timp şi sciinţele naturale la facultatea de sciinţe. In Noembrie 1866 obţinu titlul de licenţiat in sciinţele naturale şi in 1867, intorcĕndu-se in ţară, fu numit profesor de botanică şi zoologie la facultatea de sciinţe din Iaşĭ. La 1868, obţinĕnd concendiŭ de un an, plecă din nou la Paris pentru a şĭ termina studiile medicale, obţinu in 1869 gradul de doctor in medicină şi fu laureat al facultăţeĭ pentru valórea teseĭ sale asupra Gentianaceelor. In cursul acestor studiĭ intrând intr'o legătură strânsă cu celebrul pro-

fesor de botanică H. Bailon, Brândză fu impins maĭ ales spre studiul botaniceĭ. Reintors definitiv in ţară la 1869, Brândză pe lângă activitatea sa de profesor universitar în Iaşĭ, incepu şi practica mediciner şi ocupă imediat funcţiunea de medic secundar la spitalul sf. Spiridon (1869) şi de medic de despărţire în 1870. In acelaş timp propuse sciinţele naturale la «Liceul Noŭ» şi publică elementele sale de Istorie naturală. Numit custode al museuluĭ de medicĭ şi naturaliştĭ din Iaşĭ, avu ócasiunea să studieze preţiósele colecţiuni din acest museŭ relative la flora Moldoveĭ, precum colecţiile luĭ Ghébhard, Edel, Szabo şi Czihack, şi manuscriptele luĭ Ghébhard. La 1874 fu transferat de ministrul Maiorescu, la catedra similară de la facultatea de sciinţe din Bucurescĭ, rĕmasă vacantă prin dimisia luĭ C. Exarcu. numit apoĭ director al grădineĭ botanice, incepu mutarea eĭ de la Cotrocenĭ pe bulevard in faţa palatuluĭ Universităţeĭ din Bucurescĭ, Brândză găsesce şi studiază colecţiunile botanice a luĭ M. Hoffmann, şi d-r Grecescu, iar în 1875 incepu primele erboraţiunĭ in judeţul Muscel, continuânu-le în toţĭ aniĭ următorĭ şi în maĭ tóte părţile ţăreĭ. Ales membru al societăţeĭ geografice române în 1876, publică in Buletinul acesteĭ societăţi in acelaş an primele sale contribuţiunĭ la flora Românieĭ. In 1879 membru al academieĭ române, publică in analele acesteia tóte studiile sale ulteriόre. In 1882 obţinu de la ministrul Aurelian înfiinţarea uneĭ secţiunĭ botanice, pe lângă museul de Istorie naturală din Bucurescĭ, unde şi fură instalate herbarul floreĭ române, format din vechile colecţiĭ pin Moldova şi Muntenia (herbarele Edel, Szabo, Czihack, Hoffmann) şi propriile colecţiĭ ale luĭ Brândză, precum şi colecţiile generale donate, cumpĕrate saŭ obţinute in schimb, ca şi biblioteca particulară a luĭ Brândză, dăruită de dênsul secţiuneĭ botanice a Museuluĭ Naţional de Istorie Naturală. In 1872 se despărţi catedra de Istorie naturală a facultăţeĭ de sciinţe, şi Brândză rĕmase profesor de botanică, care constitui ast-fel singură o catedră, şi in acelaş timp. ca o urmare a acestor imbunătătirĭ se incepură pentru prima óră lucrările practice de microscopie şi de lupă ale studenţilor universitarĭ. In 1884 focul distrugênd întrégа secţie botanică a Museuluĭ, cu tóte colecţiunile şi averea sa, determină guvernul să hotărăscă infiinţarea uneĭ marĭ şi frumóse grădinĭ botanice la Cotrocenĭ,

impreună cu instalaţiunĭ necesare pentru studiul botaniceĭ. In 1885 se incepură primele lucrărĭ, carĭ sub direcţia luĭ Brândză şi cu concursul miniştrilor de instrucţie publică D. Sturdza şi Titu Maiorescu, conduseră clădirea institutuluĭ botanic şi a grădineĭ botanice actuale. In urma atâtor sforţărĭ Brândză este atins de o gravă bólă de inimă şi móre le 4 August 1895 in Slănicul Moldoveĭ in virstă de 49 anĭ. Brândză a fost primul şi cel maĭ insemnat botanist român, a căruĭ neobosită stăruinţă, fondă definitiv şi pe base temeinice studiul botaniceĭ in Românieĭ şi făcu cunoscut flora ţăreĭ.

Scrierile principale: Considérations sur les ovaires inféres (Adansonia VII 1867); Note sur plusieurs Roses du Menyanthee (Adansonia IX 1869); Histore botanique et thérapeutique des Gentianées employées en médecine (thése de toctorat en médecine. Paris 1869). Curs elementar de istorie naturală 3 părţĭ. Iaşĭ, 1873 la nouvele école ou l'influence de travaux du professeur Baillon, Iaşĭ, 1874; Notă asupra origineĭ botanice şi a afinităţilor terapeutice a nouluĭ medicament Jaborandi. Bucurescĭ, 1875; Fragmente din flórea Românieĭ. (Bull. soc. geografice rom. anul I, Bucurescĭ, 1876); Numirile vulgare ale plantelor (Revista literară şi sciinţifică, 1876 Bucurescĭ); Prodromul floreĭ române, 1879—83, (un volum de 750 paginĭ, LXXXIV); Vegetaţia Românieĭ şi exploatăriĭ eĭ (Analele Academieĭ române ser. II-a, tema II a, secţia II), Plante nouĭ (Analele Academieĭ române, seria II-a, secţia II-a, 1881); Vegetaţiunea Dobrogeĭ cu 2 tab. (Analele Academieĭ române 1884; Contribuţiunĭ nouĭ la flórea Românieĭ (Analele Academieĭ române seria II a, tom. XI, 1889); Plante nouĭ pentru flórea Dobrogeĭ, (Analele Academieĭ române seria II, tom. XI, 1889); Flórea descriptivă a Dobrogeĭ (1891). presentată Academieĭ române in manuscris de treĭ vol., premiată şi acum in curs de pubiicare [1]).

IV. Mihail C. Vlădescu

(Vedĭ fotografia la pag. 161)

S'a născut la 23 Aprilie 1865 in Câmpu-Lung, din părinţĭ coborâtorĭ, dintr'o veche familie boerésçă din Muntenia, care a jucat un rol politic insemnat in timpul vechilor domniĭ pămêntene militare.

---

1) Dr. C. Diaconovich. Enciclopedia română, tomul I, pag. 568—569.

Studiele liceale le a făcut in Bucurescĭ și după ce a urmat treĭ anĭ matematicele, fisicile și sciințele naturale la facultatea de sciințe din Bucurescĭ, a plecat in primă-vara anuluĭ 1884 la Würtzburg in Germania pentru studiul sciințelor naturale și in special al botaniceĭ, cu ilustrul botanist al timpuluĭ Iulius Sachs. Pe la finele anuluĭ 1885 s'a dus la Paris, unde a terminat studiul facultățeĭ de sciințe până in 1888, când s'a intors in țară.

In tómna aceluiașĭ an, și în urma unuĭ strălucit concurs fu numit profesor la facultatea de sciințe din Iașĭ ca succesor al luĭ Anastasie Fetu.

In acéstă calitate ș'a căpătat repede un frumos ascendent asupra colegilor, studenților și in public.

Membru fondator al societățeĭ sciințifice si literare din Iașĭ in al căreĭ organ, «Archiva» a publicat unele din studiele sale, redeschise impreună cu harniciĭ profesorĭ: D-niĭ A. D. Xenopol și I. Găvănescu seria conferințelor publice la acea universitate, precum și a lecțiunelor libere sub auspiciele societățeĭ al căreĭ vice-președinte fusese ales.

In 1891 fu numit inspector al invețămintuluĭ secundar de ministrul de atuncĭ d. Take Ionescu, cu care colabora la transarea diferitelor cestiunĭ atingătóre de invețămint; luă parte la facerea programelor, care a determinat o nouă și fecundă mișcare in invețămint și in alcătuirea cărților didactice. Ca inspector stabili apropierea bazată pe stimă, respect și iubire intre acéstă funcțiune și profesoriĭ secundarĭ, căutând maĭ ales a lumina prin conferințe și discuțiunĭ ce provoca la fie-care școlă cu intregul corp profesoral Metodele de propunere, alegerea materiilor și intinderea lor precum și rolul social și educător in sensul larg al profesoruluĭ secundar eraŭ maĭ ales părțile asupra cărora a indreptat cugetarea membrilor corpuluĭ didactic secundar.

Retras din inspectorat la 1895, fu transferat ca profesor in Bucurescĭ și numit director al Institutuluĭ Botanic ca succesor al d-ruluĭ D. Branza. Prin activitatea sa extinse studiul botanic teoretic și practic in laboratoriele institutuluĭ, indrumând personalul seŭ sciințific la studiĭ propriĭ asupra Floreĭ Românieĭ.

Ca om politic, D. M. Vlădescu, este conservator.

După căderea ministruluĭ Carp și venirea la cârma țereĭ

a partidului liberal, D. Vlădescu a fost ales ca deputat de Muscel, ca oposant.

D. M. Vlădescu este un naționalist de convingeri și nu de speculațiune. Ca președinte al Ligeĭ Culturale, a desfășurat o colosală energie prin intruniri publice; simpatic și eloquent, cult și inteligent a sciut să țină tot-d'auna tréz, entusiasmul național care șováia in inimile multora. Acesta e un merit cu care puțini se pot făli.

A contribuit la fundarea maĭ multor societățĭ cooperative in special: «Banca Poporuluĭ», «Tipografia Minerva» și brutăria «Viața» 'ĭ datoresc fórte mult. Tot D-luĭ Vlădescu se datoresc excelentele articole din Enciclopedia Română a D-luĭ Diaconovicĭ, despre grădina Botanică, Institutul Botanic și biografia D-ruluĭ Briandză.

Acéstă frumósă activitate se imparte in tóte direcțiunele deopotrivă de folositóre și nobile.

Actualmente D-l M. Vlădescu este vice-președinte al Ligeĭ și in calitate se aștepta mult de la neobosita sa activitate [1]).

Personalul sciințific al Institutuluĭ și Grădineĭ Botanice este:

D-l M. Vlădescu, director;
» Simion Radian, preparator;
» Zaharia C. Panțu, conservator al plantelor;
» Dr. Em. C. Teodorescu, asistent;
» Aurel Procopian, șef al cultureĭ.

1) Vedĭ revista politică literară „România Ilustrată" anul I No. 6 p. 73—74

CAP. XXIII

Doftoricescul meşteşug în ţĕrile Române

Privirĭ generale

Omul vecĭnic a fost preocupat de doue lucrurí: *a*) cum să se hrănéscă şi *b*) cum să-'şĭ păzéscă sănătatea; cu alte cuvinte, cum să trăiască mult şi bine; primul lucru ce l'a făcut omul ca să-'şĭ vindece suferinţele, a alergat la buruenĭ. Cu timpul le-a găsit că acestea sunt insuficiente şi prin ajutorul credinţeĭ, a inceput a invoca spiritele cele bune orĭ pe cele rele—după imprejurărĭ—şi de aci aŭ luat nascere descântecele; apoĭ, credinţa că stelele aŭ o influenţă decisivă in viaţa omuluĭ, a inceput a'şĭ căuta destinul in stele; Acestea combinate, aŭ dat nascere magieĭ şi astrologieĭ, sciinţe care aŭ jucat un mare rol la popórele istorice din anticitate. Omul insă, după ce a apucat pe căile civilisaţiuneĭ, a inceput să-'şĭ framinte mintea cum să inventeze o beutură pe care a botezat-o *Elixir* şi din care bĕnd să nu maĭ móră; dar fiind-că

Sănătate gólă
'I jumătat'de bólă,

se hotărăsce a căuta piatra filosofală, mijloc prin care să transforme in aur dacă nu tóte, dar cea mare parte din metale. Cercetările acestea aŭ dat nascere Alchimieĭ, sciinţă care a preocupat spiritele de elită din Evul mediŭ.

N'aŭ reuşit insă nicĭ ceĭ dintêĭ, nicĭ ceştĭ din urmă; astrologiĭ, in loc să descopere destinatele omuluĭ in stele, aŭ descoperit legile după care se conduc astrele, dând ast-fel nascere sciinţeĭ Astronomieĭ. Alchimisciĭ voind a afla *elixirul* aŭ descoperit alcoolul şi in locul pietreĭ filosofale aŭ descoperit fosforul şi aceste cercetărĭ aŭ dat nascere Chimieĭ. Câ-

teva secole maĭ tèrḍiŭ şi paralel cu astrologia, grecii fie prin geniul lor propriŭ, fie că s'aŭ servit şi eĭ de sciinţa altor popóre maĭ vechĭ, aŭ pus basele raţionale ale medicineĭ, cu Hipocrat, Aristot şi Galeniu. De la aceştĭ ómenĭ de geniŭ şi până la Harvey (1658) sciinţa medicală a făcut puţine progrese în Occidentul Europeĭ. Adevĕrata cercetare sciinţifică pe terenul medicineĭ, incepe dupĕ descoperirea circulaţiuneĭ singeluĭ. Facultăţile de medicină din Occident, şi anume cele din : Italia, Franţa, Germania etc., incep de aci inaite să facă progrese pe terenul sciinţelor naturale şi decĭ şi al medicineĭ.

Ţerile Române fiind aruncate de sórtă la porţile orientuluĭ, aŭ remas in timp de vécurĭ isolate de mişcările intelectuale din Occident şi decĭ eĭ aŭ trebuit să recurgă pentru vindecarea suferinţelor lor la medicina babelor şi la rugăciunile pe care le oferea biserica, după cum aŭ făcut tóte popórele in starea lor primitivă.

Medicina babelor

Pe lângă buruenĭ intrebuinţate ca lécurĭ, babele intrebuinţaŭ ca şi adĭ şi descântecele Descântecul privit în natura sa intimă nu este de cât un fel de reţetă, in care pe lângă amestecul altor ingrediente, invocaŭ şi numele sfinteĭ Treimĭ, al Născetóreĭ de Dumneḍeŭ, cum şi ale altor sfinţĭ.

Sunt insă patimĭ omenescĭ unde in descântice nu se maĭ invócă numele luĭ Dumneḍeŭ şi al sfinţilor, ci se invócă numele diavoluluĭ, care este chemat aĭ da ajutorul trebuitor pentru promisiunĭ—de multe orĭ — carĭ nu costă pe descântătóre nimic. Soiul acesta de descântece se numesce farmece.

Dăm in specimen de descântec-farmec :

Fermecătórea luând o frigare in mână, făcută de un ţigan necăsătorit, din nouă bucăţĭ de fer găsite şi făcută cu mâinele la spate in Duminica Rusaliilor incepe ast-fel :

Mĕ uitaiŭ in sus,
Mĕ uitaiŭ in jos,
Mĕ uitaiu spre sóre rĕsare,
Si vĕḍuiu un foc mare.
Eat'o făţărie de arie,
Acolo eraŭ 99 de dracĭ,
99 de dràcóice
Cu feciorіĭ lor
Şi cu slugile lor
Frigînd în frigărĭ ascuţite
Cărnĭ de căţel şi purcel fript,
Toţĭ mâncau
Cu toţĭ beaŭ
Si cu toţĭ chef făceaŭ
Numaĭ Scaraoschi cel maĭ mare
Nicĭ mânca, nicĭ nu bea,
Si el veşnic trist stetea.
Tu Scaraoschi cel maĭ mare,
Nicĭ nu mănâncĭ nicĭ nu beĭ,
Eŭ iţĭ poruncesc,

La cutare să te ducĭ,
Si pe sus să mi-l aducĭ,
De lângă vĕduva grasă,
Ori puicuţa luĭ alésă,
Să te ducĭ
Şi să-l împungĭ
Prin carne şi prin óse,
Si prin vîna luĭ cea grósă
Repede să mi-l aducĭ
Prin pădurĭ lupeştĭ,
Prin mirişte epureştĭ,
Peste rîurĭ fără vadurĭ
Peste gardurĭ fără pârlézurĭ,
Că frumos t'oĭ dărui
Cu balercă de holercă
Cu un puiu de Jidan
Din târg din Roman.

Si terminând descântătórea înfinge frigarea într'o găină négră, iar pentru fetele mai séruce într'o cépă.

Când însă nu maĭ există la mijloc nicĭ suferinţă corporală, nicĭ patimă amoruluĭ, ci numaĭ ura şi resbunarea, atuncĭ se întrebuinţéză pe lângă invocaţiunea tutulor dracilor şi alte ingrediente. Composiţiunea acesteĭ reţete o las de o cam dată, rămânând a me ocupa într'un studiŭ special de dênsa.

A existat în ţările Române multe descântóre celebre ca Kera Anastasia şi baba Hârca, imortalisate de neuitatul artist Millo [1]).

Medicina hieratică

Dacă erburile cu tot soiul de descântece nu vindecaŭ suferinţele, omul alerga la rugăciunile bisericeĭ, care constaŭ în ungerea cu mir la părţile lesate, «căderea la sfintele darurĭ», la icónele făcetóre de minunĭ şi în fine la sfîntul maslu (una din cele şapte taine).

Atât babele descântătóre, fermecătóre şi vrăjitóre cum şi călugăriĭ în special ceĭ grecĭ, aŭ exploatat mult suferinţele românescĭ. In timpurĭ de holeră, cum şi alte bóle pestilenţióse, care aŭ trecut peste aceste ţerĭ în decursul vécurilor, călugăriĭ veneaŭ din orient cu icóne făctĕóre de minunĭ, cu buruenĭ de léc din grădina Maiceĭ Domnuluĭ şi cu lemn din sfînta cruceĭ din care cel adus de celebrul Kesare Deponte era se dice în mărime pe un cot [2]).

Inaltul cler al Mitropolieĭ, impreună cu tot clerul oraşuluĭ porneaŭ în procesiune cu icónele şi móştele sfîntuluĭ Dumitru Basarabov, alte orĭ aducea şi pe aceleĭ ale sfînteĭ

1) G. I. Ionescu Gion, Istoria Bucurescilor, pag 641—646.
2) Vedĭ al meu studiu „Influenţa Cultureĭ Grecescĭ".

Filofteia de la Curtea-de-Argeş, ale sfîntuluĭ Grigorie Decapolitul şi ale altor sfinţĭ ; se făceaŭ litaniĭ publice în sunetul clopotelor şi se sfinţeaŭ sute de butóie cu apă spre a fi trimise in judeţele unde bântuia ciuma şi holera, cu recomandaţia specială, că un butoiŭ de aghiasmă să se tórne in ḑece butóe de apă, pentru stropirea ómenilor şi caselor atinse de ciumă saŭ holeră. In tot timpul cât dura bóla, domnitoul şi boeriĭ işĭ făcea un catafighion la Cotroceni orĭ aiurea. Ceĭ săracĭ remâneaŭ in Bucurescĭ pe sóma cioclilor şi haimanalelor. Bucurescĭ rĕmânea pustiĭ şi nu se auḑea de cât urletul câinilor rĕmaşĭ fără stăpânĭ. Domnitorul de la Cotrocenĭ dădea ordine circulare către ispravniciĭ judeţelor contaminate, să fugă dinaintea mânieĭ dumneḑeescĭ (adică ciumeĭ orĭ holereĭ) «când veḑĭ mânia mea ascundete până când trece, ḑicea un domnitor citind sf. scCriptură», apoĭ recomanda ca casele molipsite să fie isolate, hainele celor morţĭ arse, ceĭ bolnavĭ să fie fricţionaţĭ cu oţet amestecat cu usturoiŭ, maĭ târḑiŭ (1830) cu «vinegre aux quatre voleurs [1]» ca mijloc de desinfectare: să se ţină o strachină cu oţet şi usturoiŭ la pórta fie-căreĭ case şi să se ardă necontenit gunóie. Aceste eraŭ în trăsăturĭ generale măsurile ce se lua in timpul holereĭ şi ciumeĭ.

Remâne acum să vedem dacă a exisist doctorĭ in ţările române şi in special Muntenia.

Medicina Doftoricéscă

Făcênd istoria medicineĭ in ţéra Românéscă, nu ne am propus a o face de cât in câte-va trăsăturĭ generale şi atât intru cât vine in atingere cu chestiunea ce ne preocupă. Trebue să mărturisesc de la inceput că istoria medicineĭ la Românĭ, fie ea istorie a medicineĭ populare, fie ca istoria medicineĭ hieratice, fie ca istorie a medicineĭ sciinţifice intru cât medicina a avut elemente sciinţifice din vremurĭ, cum acéstă sciinţă a progresat in evoluţiunea sa lentă, nu va putea fi scrisă in deplină cunoscinţă de causă şi cu adevĕrat folos la noĭ, pentru istoria culturală, de cât de un doctor in medicină. Numaĭ acesta va sci să inţelégă complecta natură a

1) O invenţiune făcută de 4 hoţĭ francesĭ.

bólei a progresului orĭ regresuluĭ ce medicină a făcut in continua dar lenta evoluţiune in ţările nóstre.

Dacă ceĭ competenţĭ vor vedea in istorisirea mea unele afirmaţiunĭ greşite pe care cu candidă seninătate le fac ceĭ streinĭ de sciinţă, iĭ rog să mă erte, că şi lor Esculap multe le-a ertat, multe le értă şi multe le va erta pe lumea acésta, amânênd tóte procesele intre bolnav şi doctor, a se amâna pe lumea cea lantă. In Franţa şi in Germania ca şi in alte ţărĭ din occident sunt doctorĭ istoricĭ, advocaţĭ istoricĭ, ostaşĭ istoricĭ etc., căcĭ istoria ca şi poesia póte merge fórte bine şi fórte folositor alăturĭ cu orĭ-ce specialitate, căcĭ tóte specialităţile işĭ aŭ istoria lor. [1]) Să revenim la chestiunn.

Dacă poporul a alergat la medicina babelor şi cea ieratică, apoĭ domnitorul şi veliţiĭ boerĭ aŭ alergat la doctorĭ care aŭ fost tot-déuna streinĭ: italienĭ, ovreĭ, gre ĭ, nemţĭ şi francesĭ. Nu scim dacă la curtea luĭ Mircea cel Bătrân saŭ Alexandru cel bun aŭ fost doctorĭ. Lucrul e puţin probabil. Scim insă ca Ştefan cel mare al Moldoveĭ a avut un doctor dupĕ 1475 La asediul Kilieĭ (1462) Ştefan căpătase o rană adâncă la incheetura piciorului din care se făcuse o fistulă. Durerile devenise atât de marĭ, in cât bătrânul şi gloriosul domn cere senatuluĭ veneţian un doctor care'ĭ şi fu trimis; cum il chema şi ce a făcut acest doctor nu scim. In 1502 intâlnim un alt doctor la curtea mareluĭ Ştefan numit Mateĭ Mureano. La 9 Decembre 1502 Ştefan dupe indemnul doctoruluĭ Mureano trimite la Veneţia pe Demetriu Purceviu să'ĭ cumpere doctoriĭ. Până să se intórcă trimisul, Mureano móre la Sucéva. Plata ce o da marele Ştefan doctoruluĭ era de 500 de galbenĭ plus alte veniturĭ. Senatul veneţian trimise pe Girolamo da Cesena care plécă imediat la Sucéva; ajungênd aicĭ şi cercetând rana augustuluĭ bolnav, se infricoşă şi ceru consult.... Era in vara anuluĭ 1504. Se maĭ chemă un doctor Leonardo Masari, doctor vestit la Buda şi un altul evreŭ de la curtea hanuluĭ Tătăresc. Doctoriĭ hotărîră să ardă rana de óre-ce se vede că incepuse să cangrenese, nu garantaŭ nimic. Bogdan primi, doctoriĭ arseră rana cu fer roşu pe la finele luĭ Iunie 1504. La 2 Iulie Ştefan muri. Spaima docto-

1) G. I. Ionnescu-Gion Doftoricescu meşteşug in trecutul ţărilor Române pag. 4 –6.

rilor fu mare. Bogdan recunoscu că nu póte face alt-fel și lasă pe ceĭ doĭ aduşĭ să plece.

Curtea rĕmase iar fără doctor.

Când Bogdan ceru in căsătorie pe Elisabeta, sora regeluĭ Poloniel, regele ceru și trimişiĭ Moldoveĭ primi ca princesa să aducă la Sucéva pe doctoriĭ eĭ pe care Bogdan se indatora al plăti şi intreţine.

De aci inainte doctoriĭ nu aŭ maĭ lipsit.

Petru Rareş fiul natural a luĭ Ştefan Cel Mare și moș. tenitor al marelor luĭ calităţĭ a fost şi doctor. (Voivoda Petru Ucionăi filosof i dohtor) adica Petru Vodă este un invăţat filosof şi doctor.

Doctorul la curtea domnéscă era un personaj care lua parte la tóte tainele la care domnul voia să priméscă, maĭ cu sémă când otrava avea să jóce rolul politic or diplomatic. Doctoriĭ italienĭ (veneţienĭ) mănuiaŭ tot atât de bine otrava ca şi pumnalul lucru care'ĭ compromise fórte mult. Este cunoscut casul cu otravirea luĭ Despot Vodă [1]). Mediciĭ pe acele vremurĭ eraŭ filosofĭ şi teologĭ. [2])

Nu credem că la curtea Munteniéĭ să nu fi existat un doctor. Protomedicul luĭ Sinan Paşa, un evreŭ, a fost prins la Călugărenĭ şi trimis in Transilvania la inchisóre de unde nu a fost liberat de cât in Decembre 1595. Atât in Transilvania cât şi in ţările Române existaŭ nu unul ci maĭ mulţĭ doctorĭ. Mihai Vitézu trebue să fi avut maĭ mulţĭ de óre-ce intr'un raport trimis din Praga la 6 Ianuarie 1597 se vede că Mihaĭ Vitézu era atât de greŭ bolnav, in cât doctoriĭ socotéŭ mórtea luĭ ca un lucru neinlăturabil, dar Mihaĭ se restabilesce in curând. Doctoriĭ ingrijeaŭ de ceĭ ce priméŭ rănĭ in luptă.

Din a doua jumătate a secoluluĭ al XVII doctoriĭ italienĭ ca şi ceĭ evreĭ urmaşĭ aĭ doctorilor Arabĭ, aŭ inceput să dispară incetul cu incetul ca să le ia locul doctóriĭ Grecĭ, de óre-ce Greciĭ din Constantinópole cu dare de mână 'şĭ trimetéŭ copiĭ la universităţile italiene din Bolonia, Padova şi altele. Reţetele lor se asemenaŭ fórte mult cu reţetele babelor nóstre până la finele secoluluĭ XVII. In formularele me-

1) G. I. Ionnescu-Gion. op. cit. pag. 14—27.

2) Vedĭ al meu studiu „Influenţa Cultureĭ Grecescĭ".

-ḍicale de *iatrosofie* din care unul s'a tipărit la Veneţia sub numele de *geoponicon* in care, alăturea cu reţelele ceva maĭ medicale sunt unele curat băbeştĭ: de exemplu, reţeta in contra cheliei este ast-fel formulată «Ia un pantof de femee; rupe talpa; tae dintr'insa partea despre câlcâĭ, pune-o pe foc prefă-o in cenuşe, amestec'o cu undelemn, fă o alifie şi frècăte pe cap»; iar la sfirşitul fie-căreĭ reţete nu uita nicĭ odată frasa: Vie sănătate de la puterea divină, care birue tot.

La anul 1642 Mateĭ Basarab domnul Munteniei suferea de idropisie, de doctor nu se vorbesce însă.

La anul 1628 Paul de Alepo arhidiaconul patriahuluĭ Antiochieĭ, suferea de frigurĭ de 3 orĭ pe ḍi şi in Târgovişte nu era nicĭ medicĭ nicĭ chirurgĭ şi se plânge grozav de şi medicina eratică era in flòre. Vasile Lupu domnul Moldoveĭ, dupe mòrtea fiuluĭ sĕŭ Ion Vodă, aduce ca doctor pe italianul Scocardi plătit cu 1500 realĭ pe an.

Ştefăniţă Vodă Lupul căḍênd greŭ bolnav «care indată a priceput doctorul că trebue să ia sânge ... şi aşa de greŭ 'la coprins ferbinţèla cât până la Tighina a statut frenetic, adică buighuit din hire. Că chipul cum era bòla, că i aŭ eşit bolfă; la o mână ci nu era ciumă ci drèpta linguare căreĭ bòle iĭ ḍic doctoriĭ *Maligno* şi cât a trecut Nistru la Tighina a treia ḍi a stătut mort». La curtea luĭ Şerban-Vodă Cantacuzino era protomedic Iacob Pilarino. Pilarino continua a fi medic şi la Curtea luĭ Brâncoveanu apoĭ doctorul Pandeleone ḍis la curte *docorul cel mare*, apoĭ era Ion Comnenul profesor la Academia sf. Sava. Toţĭ aceştia eraŭ medicĭ curanţĭ aĭ curţeĭ luĭ Brâncoveanu şi ingrijeaŭ pe domn in tòte ḍilele [1]).

Doctorul Pilarino a scris un tratat de altoire.

La 1697 maĭ găsim ca doctor aĭ curţeĭ domnescĭ pe Enache doctor, pe Iacob doctor. Dupe 1700 pe Atanasie Gorjiul, pe Gheorghe Trapezundul şi pe hirurgul Lantier.

După infiinţarea spitaluluĭ Colţea de către spătarul Mihail Cantacuztno se vorbesce de hirugul saŭ firugul (chirurgul) Cârstian.

La anul 1733 s'a făcut prima operaţiune după câte se cunosc astă-ḍĭ asupra unuĭ Costin ologul de la Meţova.

La anul 1719 practica la Bucurescĭ medicina doctorul

1) Ionnescu-Gion op. citat 28—61.

luĭ N. Mavrocordat numit Fonseka şi doctorul Manasie Eliad, diplomaţĭ aĭ şcóleĭ de la Bologna şi Padova iar de la 1727 avem pe doctorul Caragea, din care descinde ceĭ douĭ domnĭ a ţăreĭ Nicolae şi Ion Caragea.

Tot la Bucurescĭ trăesce după 1740, doctorul Teodorache, apoĭ doctorul Atanasie Comnen Ipsilante doctor de la Paira şi doctorul Fotius medic personal al luĭ Constantin Vodă Mavrocordat, doctorul Vardalah, doctorul D. Procopiŭ Moshopoliteanu, doctorul Scordilie, doctorul Petre Depasta, care se află inmormintat in biserica Mitropolieĭ.

La anul 1739 Noembrie, sosesc in Bucurescĭ doĭ doctorĭ insemnaţĭ, unul este Zeiler Tonozzi, calvinist şi altul Bolta, catolic sas. In anul 1753 – 1756 se găsesce un doctor cu numele de Stahl, care ingriji de dómna luĭ Constantin Vodă Racoviţă, acésta móre, şi Stahl este pus la falangă de către domn, din care causă muri.

Grigore Vodă Ghica zidesce spitalul Pantelimon, pentru năprasnica bólă a ciumeĭ. La anul 1750 ia a doua domnie Grigore Vodă Ghica, zidesce spitalul din valea Florescilor.

La anul 1765 Constantin biv vel Ban Năsturel, zidesce spitalul cunoscut sub numele de Spitalul Sfinta Vinerĭ, al boerilor Herăscĭ. Al cincilea spital a fost acel de la Sărindar.

Pe iângă aceste spitale se maĭ aflaŭ in Bucurescĭ: spitalul Sfintuluĭ Visarion, Sfintuluĭ Haralambie şi spitalul Dumitru Basarabov şi la 1796 s'a zidit spitalul de la Dudescĭ.

Pe lingă aceste spitale in 1775 se afla un Orfantrofion, asil şi spital de copiĭ, organisat de Alexandru Vodă Ipsilante, unde găsim ca doctorĭ la 1783 pe Polihronie, maĭ târḑiŭ pe Silvestru Filitis.

La 1785 se numesce doctor al colegiuluĭ Sf. Sava Ión Manicat. La 1793 se află un doctor cu numele Ion.

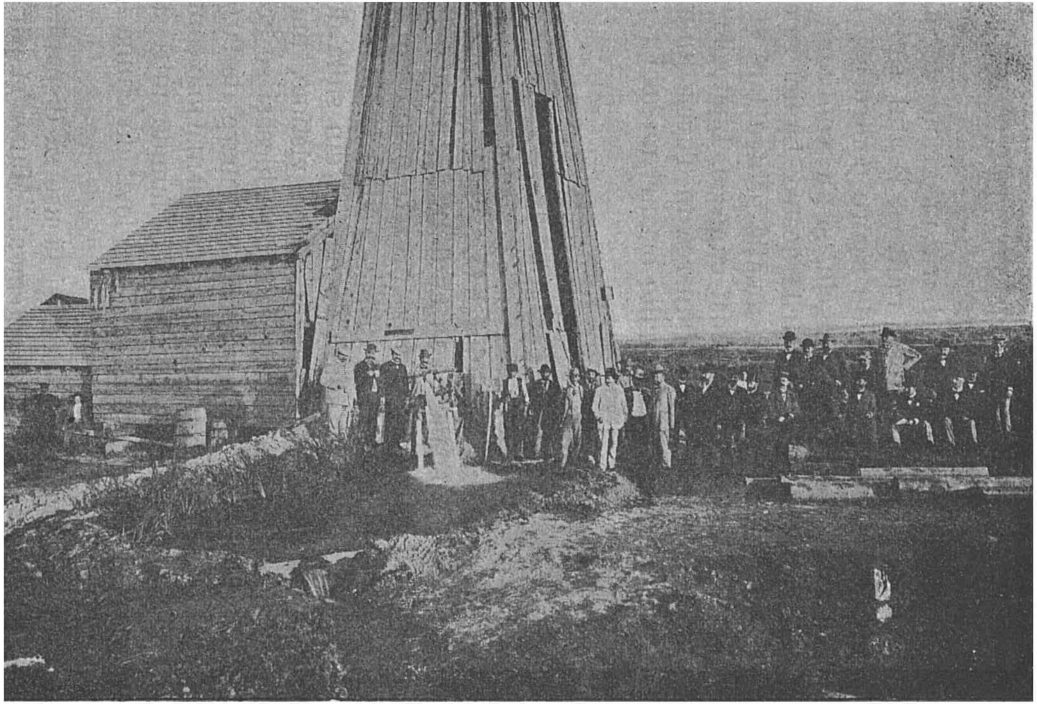
La 1782 apare in Bucurescĭ primul doctor oculist, acesta e român şi se numesce Radu.

La 1792 se află 2 doctorĭ: unul David şi altul Pavel, ambiĭ sunt doctorĭ arabĭ.

La inceputul seculuĭ al XIX, găsim ca doctorĭ intre alţiĭ pe: D. Notara, D. Caracasĭ, N. şi C. Caracasĭ fiĭ, Silvestru Filitis, Darvary, D. Schina, Sachelarie, I. Rasty, Petrache Hepites, Ath. Wogoride, C. Iatropol, Arsaky, Bally şi C. Estiotis[1].

---

[1]) G. I. Ionescu-Gion, Istoria Bucurescilor, pag. 653—666.

Alimentarea cu apă potabilă a orașului Bucurescĭ

Sondagiu No. 2 la adâncime de 150 metri cu un debit de 800 m. c. apă pe 24 ore pentru o denivelare de 1 m. 60 (de la Ciurel-Grozăvescĭ).

Alăturea de medicina babelor doftoróe, medicina ieratică, maĭ practicaŭ midicină încă o a patra speţă de doctorĭ arabĭ, indiĭ, un soiŭ de șarlatanĭ, care veneaŭ cu pietre miracolóse și carĭ aveaŭ — spuneaŭ eĭ — o putere mistică de a vindeca tóte bólele. Eĭ umblaŭ cu farmacia pe două róte ca și felceriĭ nemţescĭ de maĭ têrḑiŭ.

Doctoriĭ pe lângă plastore, ierburĭ, medicamente, alifiĭ și diferite bĕuturĭ se ocupaŭ fórte mult cu lăsatul sângeluĭ și pusul lipitorilor. Lipitorile eraŭ de rigóre pentru ceĭ maĭ mulţĭ primă-vara la preînoirea sîngeluĭ și s'a continuat cu acéstă doctorie nouă până în timpurile nóstre. La noĭ se cultivaŭ lipitorile ca un articol de consumaţie pentru ţară și export pe o scară ce astă-ḑĭ nu se maĭ cunósce. Lipitorile române treceaŭ Prutul în Rusia și Dunărea în Turcia unde se vindeaŭ cu preţurĭ colosale. De multe orĭ nrĭ nu maĭ rĕmâneaŭ lipitorĭ în ţară [1].

Ciuma sub Caragea.

Suntem la începutul secoluluĭ XIX; Vodă Caragea este numit domn în ţara Românéscă în anul 1812. In ḑiua de 12 Decembrie, intră cu mare pompă în Bucurescĭ, în mijlocul uneĭ suite strălucite. A doua ḑi după instalare adică la 13 Decemvrie 1812, isbucnesce ciuma adusă de ómeniĭ din suita domnuluĭ. Nicĭ o dată un flagel n'a făcut atâtea victime, murea până la 300 de ómenĭ pe ḑi ne spune Ion Ghica și se crede că numĕrul morţilor în tótă ţara a fost maĭ mare de 90.000. Contagiunea era așa de primejdiósă, în cât cel maĭ mic contact cu o casă molipsită, ducea mórtea într'o familie întrégă și violenţa era așa de mare, în cât un om lovit de ciumă era un om mort.

Spaima intrase în tóte inimile și făcuse să dispară orĭce simţimênt de iubire și de devotement. Muma 'șĭ părăsia copiĭ și bărbatul soţia pe mâinile cioclilor, nisce ómenĭ fără cuget și fără frică de Dumneḑeŭ. Toţĭ beţivanĭ, toţĭ destrămaţiĭ, îșĭ atârnaŭ un șervet roșu de gât, se urcaŭ într'un car cu boĭ și pornéŭ pe hoţie din casă în casă, din curte în curte. Eĭ se introduceaŭ ḑiua și nóptea prin locuinţele óme-

1) Ionescu-Fion, Doftoricescul meșteg în ţĕrile Române pag. 62—63.

nilor şi puneaŭ mâne pe ce găseaŭ..... fără ca nimenea să îndrăsnéscă a li se împotrivi. Fugea lumea de dênşiĭ ca de mórte, căcĭ eĭ luaŭ pe bolnavĭ saŭ pe morţĭ în spinare, iĭ trînteaŭ în car, clae peste grămadă, şi pornéŭ cu carul plin spre Dudescĭ, orĭ spre Cioplea, unde eraŭ ordiile ciumaţilor. Se increţea carnea pe trup, audindu-se grozăviile şi cruzimile făcute de aceştĭ tilharĭ asupra bieţilor creştinĭ, căduţĭ în ghiarele lor.

Rare orĭ bolnavul ajungea cu viaţă la câmpul ciumaţilor, De multe orĭ o măciucă peste cap, făcea într'o clipă. ceia-ce făcea bóla în 2 - 3 dile!... Şi póte că aceĭ ucişĭ ast-fel eraŭ maĭ putin de plâns, căcĭ maĭ mult eraù de jale aceĭ aruncaţĭ de viĭ în câmp fără aşternut şi fără acoperământ, pe pământ ud şi îngheţat. Cale de o jumetate de cias se audiaŭ ţipetele şi vaetele nenorociţiţor din câmpul Dudescilor.

In urma maĭ multor scene oribile, neomenóse şi bestiale petrecute la ordie, unde unul din aceştĭ mizerabilĭ, fusese rupt cu dinţiĭ de un tînĕr care apăra cinstea soţieĭ sale lovită de ciumă chiar în diua nunţeĭ, şi in urma revolteĭ ciumaţilor, carĭ aŭ sărit cu parul şi aŭ omorât dece ciocli ; autoritatea în sfârşit a luat măsură de a organiza un fel de serviciŭ sanitar. Ea înfiinţase câţĭ-va vătăşeĭ însărcinaţĭ de a întovărşi pe ciocli din casă în casă şi aceştia strigaŭ de la pórtă. «Sănătoşĭ copiĭ»! iar din casă respundeaŭ : de frică să nu-ĭ ducă la Dudescĭ, «toşĭ-toşĭ»; unul din aceştia într'un raport către şefuĭ seŭ dicea : «Adĭ am adunat 15 morţĭ *dar n'am putut îngropa de cât 14, fiind-că unul a fugit şi nu l'am putut prinde»* Deasupra oraşuluĭ se ridica un fum galben şi acru fumul băligariuluĭ care ardea in curţile boerescĭ, şi oraşul resuna de urletul jalnic al câinilor rămaşĭ fără stăpân.

La fie-care pórtă era câte a şandrama, in care s'adăpostea câte un servitor pusacolo, *pazarghidan* (comisionar pentru târguelile de pâine, de carne şi de zarzavaturĭ) Nimic nu intra în curte de cât după ce se purifica la fum şi trecea prin hârdăul cu apă saŭ prin strachina cu oţet. Ciocliĭ, când treceaŭ pe lângă o casă bogată, aruncaŭ sdrenţe rupte de la ciumaţĭ, ca să respândéscă contagiunea. Eĭ nu se temeaŭ de molipsirea bóleĭ, căcĭ maĭ toţĭ eraŭ dintre aceĭ carĭ zăcuseră de câte 2 - 3 orĭ, de acea grozavă epidemie. Ciuma, ca

tóte bólele mortale contagióse devine puţin violentă la aceĭ carĭ aŭ maĭ fost lovițĭ de ea [1]).

Doctoriĭ ceĭ maĭ renumițĭ la începutul secoluluĭ XIX

Am adus asest exemplu tipic ca să se vadă cum se trataŭ ciumaţiĭ la inceputul secoluluĭ trecut. Vedem decĭ că nicĭ nu se pomenesce măcar de medicĭ, orĭ de un serviciŭ sanitar.

Cu tóte acestea pe lângă ceĭ enumĕraţĭ până acum găsim medicĭ în ţĕrile române, dar şi aceştia eraŭ doctorĭ streinĭ cum a fost bunióră: Hristian Vehnert (1813–1843), Const. Filitis (1834), Maer (1334—1837) Arsachi (1839—40), Albert Vehrnet (1843—1845), G. Schram (1845—48), George Gros, Leopold Haineman, T. Schraiber [2]) etc., foştĭ medicĭ primarĭ la ospiciul Pantelimon. La spitalul Colţea găsim pe doctoriĭ T. Colmar gerah (1832—33), Marsil (1842—43), Frantz Risdorfer Gerah (1842—49), Gussi (1842—47), Gh. Grunan (1840–51), Georg Singros Gerah (1849—1853), Adolf Grunau (1852—59), Vafrino Marini, Patzelt, etc., care s'aŭ dobândit împămîntenirea. Tocmaĭ pe la mijlocul întâiŭ al secol. trecut Româniĭ încep să'şĭ trimită copiiĭ în Occident ca să studieze medicina între care citām pe D rul Creţulescu (1841—54), G. Polizu (1852—1864) şi pe renumitul botanist Anastasie Fetu, Dr. Obedenarr etc.

Aceştĭ doctorĭ, faţă de întrégă ţara nu puteaŭ ţine pept uneĭ epidemiĭ buni-óră cum era acea dupe timpul luĭ Caragea, nicĭ a satisface tóte cerinţele. De abea din jumĕtatea a II a secol. XIX doctoriĭ *rara avis*, încercaŭ sfioşĭ opera de deşteptare a turmeĭ cuvêntótóre.

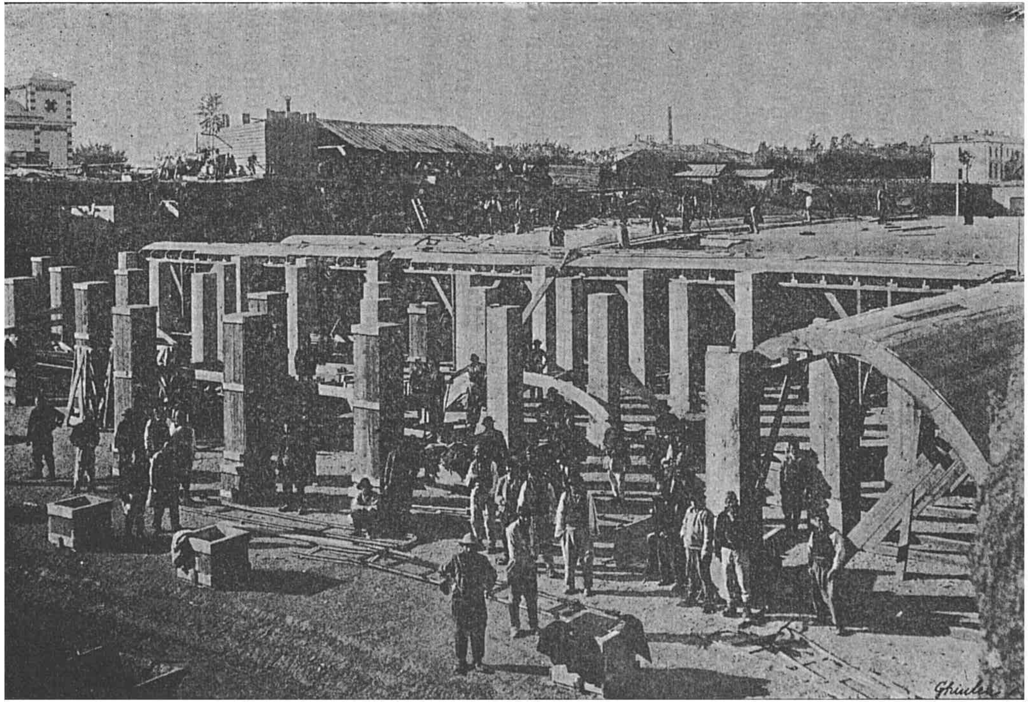
Şcóla de mica chirurgie de la Colţea

Am vĕḑut că de la 1852, numĕrul doctorilor cresce, eĭ însă sunt toţĭ streinĭ: italienĭ, nemţĭ şi grecĭ maĭ cu sémă. Printre aceştia se afla şi un doctor şi al doilea între românĭ şi anume Dr. N. Creţulescu.

D-rnl N. Creţulescu, vĕḑênd că se simte o mare lipsă de un personal subaltern, care să secundeze pe doctorĭ la cău-

1) Ioa Ghica scrisorĭ p. 29—32 ct. pasim.

2) Al. G. Gălăşescu op. cit. 610—615.

Alimentarea cu apă potabilă a orașului Bucureștĭ.
Reservoriu de la Cotroconĭ în construcție.

tarea bolnavilor şi la facerea operaţiunilor chirurgicale, face un proect pentru înfiinţarea uneĭ şcóle de mica chirurgie în spitalul Colţea, pe care il înaintézâ Eforieĭ spre aprobare.

Eforia il trimite comisiuneĭ doctoricescĭ, pe care'l aprobă cu micĭ modificărĭ la 18 Octombrie 1841.

Profesor la acéstă şcólă a fost numit Dr. N. Creţulescu alcătuitorul proectuluĭ. Infiintarea şcóleĭ a fost aprobată cu ofisul No. 30 din 25 Genarie 1842 al Domnitoruluĭ Alexandru D. Ghica. Şcóla a început a funcţiona imediat. D-rul N. Creţulescu alcătuesce o carte pe care uceniciĭ să pótă medita lecţiile de anatomie şi fisiologie. Cartea a fost tipărită de Mihail Ghica, ctitorul spitaluluĭ Pantelimon şi a servit felcerilor la învetătură. In 1843 uceniciĭ fiind în anul al II urmând să se deprindă la practica operaţiunilor. Dr. N. Creţulescu, cere Eforieĭ la 23 Martie 1843 ca să i se pue la dispoziţie saŭ întreg spitalul Colţea, saŭ cel puţin 2 din salele cu bolnavĭ, ca să le facă şcolarilor, cum ḑicea dinsul, un fel de clinică [1]).

Sfatul doctorilor insă refusă drépta cerere a d-ruluĭ N. Creţulescu, care se retrage bine inţeles desgustat, iar conducerea şcóleĭ s'a incredinţat d-rilor Vartiade şi Risdöfer carĭ aŭ *primit să fie* profesorĭ fără léfă.

La finele anuluĭ 1843 aŭ eşit primiĭ felcerĭ de mica chirurgie din spitalul Colţeĭ cu diplome, iar şcóla se desfiinţéză, ca apoĭ să se reinfiinţeze din noŭ în anul 1852 Maiŭ 5, în urma unuĭ referat al mareluĭ vornic din lăuntru şi generaluluĭ inspector al carantinelor linieĭ Dunăreĭ.

In acest timp se alcătuesce un regulament maĭ detaliat în acéstă privinţă—şi de óre-ce D-rui N. Creţulescu lipsia din ţéră — este însărcinat până la reintórcerea luĭ, D-rul Polizu.

Acum şcóla fiind înfiinţată funcţionéză de data asta pe lângă spitalul Filantropia [1]) până la 6 Martie când se desfiinţéză de óre-ce se infiinţéză alta la Mihaiŭ-Vodă [1]).

---

1) Gălăşescu op. cit. p. 622 şi 623.

CAP. XXIV

Şcóla de mica chirurgie de la Michaiŭ-Vodă

1855 Decembrie 4—1869

Şcóla de felcerĭ de la Colţea, ca şi cea de la Filantropia aŭ fost infiinţate pentru a rĕspunde unor necesităţĭ cerute de împrejurările de atuncĭ. S'a credut de uniĭ, că şcóla de mică chirurgie a fost o continuare a celor de la Colţea şi Filantropia; putem afirma fără témă de a fi desminţiţĭ că intre aceste şcolĭ, n'a existat nicĭ o legătură de continuitate, de óre-ce condiţiunile ce se ceréŭ de la eleviĭ primeior şcóle se deosebeaŭ de cele de la şcóla de mica chirurgie. Acésta insă numaĭ ca cestiune materială, nu insă din punctul de vedere al mersuluĭ progresiv al ideilor culturale.

Providenţa trimise Românilor pe un strein, italian prin origine, frances prin nascere; el a fost in tótă viaţa luĭ român prin aspiraţiunĭ; era inteligent, cult şi energic, exactitatea şi precisiunea personificată, la care ideia bine definită, fără întirdiere devenea trup, de óre-ce era născut pentru a comanda şi orĭ-ce acţiune intreprindea o executa *manu-militari;* acesta era D-rul Carol Davila.

El infiinţéză şcóla de mica chirurgie in următórele imprejurărĭ: stăruesce pe lângă Vodă Ştirbey pentru infiinţarea şcóleĭ şi reuşesc că in anul 1855 Decembrie 4, să infiinţeze o şcólă de mică chirurgie pe lângă spitalul militar de la Michaiŭ Vodă; insă, de óre-ce acéstă şcólă n'avea mijócele suficiente şi de cât două şcóle rele, maĭ bine una bună; reuşesce a scóte de la acelaşĭ domnitor un ofis către sfatul administrativ extraordinar ca să descarce Eforia de cheltuială şi să ia şcóla

de la Filantropia pe séma statuluĭ, spre a fi ataşată pe lângă spitalul militar, «*unde aŭ a se forma felcerĭ, atât ostăşescĭ cât şi civilĭ*».

Sfatul administrativ extraordinar inchee un jurnal compus din următórele puncte:

a) Că aci vor inveţa elevĭ atât militarĭ cât şi civilĭ; *b)* Că şcóla ca să pótă progresa se înzestréză cu un capital de 240.000 leĭ; *c)* Intreţinerea celor 25 elevĭ internĭ pentru spitalele din judeţe, Eforia va vărsa pe séma statuluĭ 30.000 leĭ pe an, a 1200 leĭ anual de elev; *d)* Ceĭ 10.000 leĭ trebuitorĭ la infiinţarea şcóleĭ se vor slobodi din economiile spitalelor; *e)* Léfa profesorilor in sumă de 24.000 leĭ se va da de Eforie; *f)* Director al şcóleĭ va fi Ober-stab d-r Davila, care va fi şi membru al comitetuluĭ de inspecţie împreună cu protomedicul Gusi şi sub preşedenţia Dumnéluĭ Banuluĭ Năsturel Herăscu, mădular al Eforieĭ spitalelor etc.

Apoĭ se alcătuesce un regulament pentru organisaţia şcóleĭ de chirurgie elementară spre formarea de ajutorĭ chirurgĭ saŭ felcerĭ şi anume:

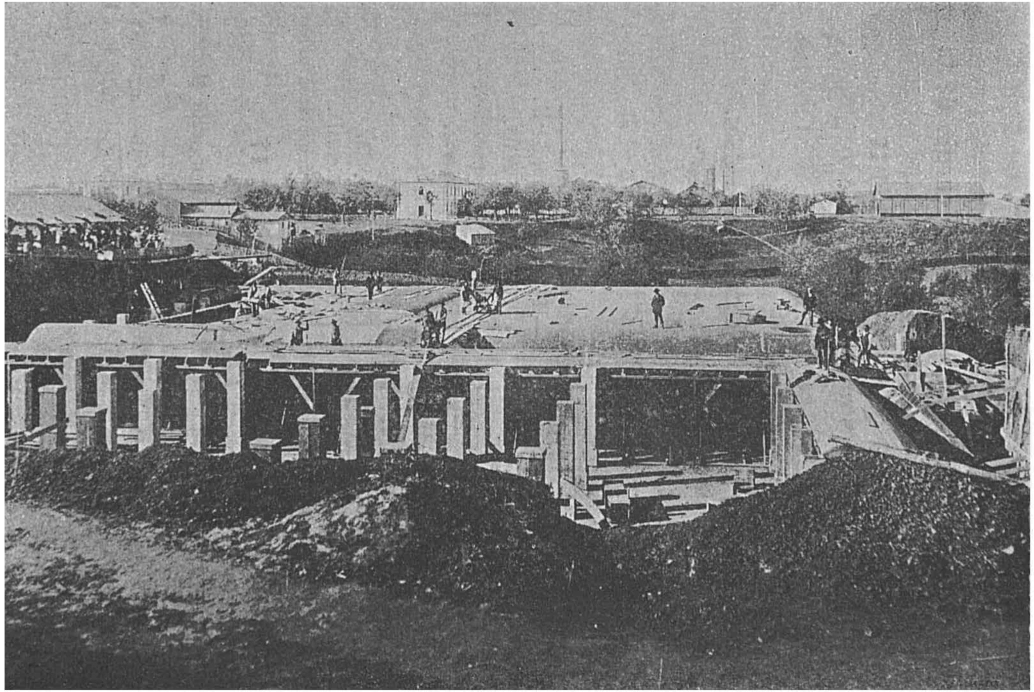
1) Spre a se putea forma felcerĭ trebuincioşĭ la comendile oştireĭ, s'a chibzuit alegerea a 25 elevĭ pentru învăţătura chirurgieĭ. 2) Aceştĭ elevĭ vor avea de la oştire în banĭ: îmbrăcăminte, hrană, locuinţă, lemne şi lumină. Eleviĭ vor fi de o potrivă cu gradele de jos din oştire, iar pentru cele-l'alte cheltueĭ pentru aşternut, cărţĭ, se va maĭ da din vr'un alt capital câte 600 leĭ de fie-care elev.

3) Pentru felcerĭ pe séma spitalelor civile se vor primi în acéstă şcólă internĭ alţĭ 25 elevĭ, pentru care Eforia va plăti 1200 leĭ de fie-care.

4) După sevârşirea cursuluĭ de 4 anĭ, elevul e dator a practica neapărat alţĭ treĭ anĭ la slujba spitalicéscă, cu léfa de felcer; în timpul studiuluĭ, eĭ vor fi asimilaţĭ cu simpliĭ soldaţĭ, avênd ca distincţiune gradul de ajutor hirurg. Vor fi preferaţĭ fiiĭ ostaşilor pămintenĭ şi în lipsa acestora fiiĭ de civilĭ, numaĭ de naţionalitate română. După împlinirea celuĭ întêiŭ period de 4 anĭ, se vor primi pe fie-care an 12 elevĭ: 6 pentru nevoile oştireĭ, iar 6 pentru spitalele civile. La admitere se va cere cel puţin 3 clase gimnasiale.

5) Invĕţăturile se vor urma după programă.

6) Direcţia se va încredinţa unuĭ director dintre doctoriĭ

Alimentarea cu apă potabilă a orașuluĭ Bucurescĭ.
Reservoriu de la Cotrocenĭ în construcție.

spitalelor, care va avea ca ajutor: pe douĭ sub-oficerĭ, unul pentru ţinerea disciplineĭ, iar altul pentru contabilitate, apoĭ un toboşar, 6 soldaţĭ, din care doĭ croitorĭ şi 2 cismarĭ permanenţĭ aĭ şcóleĭ.

Bărbieriĭ şi alţĭ externĭ se vor primi a urma învĕţăturile fără nicĭ o plată.

Programa generală pentru şcóla de chirurgie de la Michaiŭ-Vodă.

Anul I	Anul II
I. Semestrul de iarnă.	
1. Anatomia. Disecţia.	1. Anatomia şi disecţia. Fisiologia.
2. Explicaţia clinică şi visită lîngă patul bolnavuluĭ, ca să se deprindă cu obiectele care se ating de mica chirurgie.	2. Clinica chirurgicală. Curs de bandage.
3.—Cursul metodic de bandage.	3.—Limba Latină
4.—Limba Latină.	
II. Semestrul de vară.	
1.— Mica chirurgie complectă.	1.— Patologia hirurgicală.
2. Clinica chirurgicală complectă. Curs de bandage,	2. Clinica hirurgicală. Aplicaţie de aparaturĭ. Fracturĭ şi luxatiĭ.
3.— Fisica şi himia elementară.	3.— Viterinăria.
4. Istoria naturală elementară. Botanica mediţinală culegerea şi deosebirea erburilor.	4. Farmacologia. Materia medicală. Botanica medicinală. Culegerea şi deosebirea erburilor.
5.— Limba Latină.	

Anul III	Anul IV
I. Semestrul de iarnă.	
1.— Presentarea anatomieĭ pe regione şi disecţiĭ,	1.— Patologia hirurgicală şi medicală.
2. Clinica hirurgicală şi începăturĭ de medicină operatóre.	2.— Clinica " " "
3.-Materiĭ medicale şi arta de a formula.	3.— " de moşit.
	4.— Materiĭ medicale şi arta de a formula.
II. Semestrul de vară.	
1.— Patologia hirurgicală şi medicală.	1.—Clinica hirurgicală şi medicală.
2.— Clinica hirurgicală şi medicală.	2.— " de moşit.
3. Veterinăria.	3.—Mediţina legală şi Toxiologia.
4.— Teoria moşituluĭ.	4.—Terapie.
	5.—Igiena.

(ss) *Arsachi, N. Gussi, Polizu, D. Davila* [1]).

1) Buletinul oficial pe 1856 Martie 15, No. 21 Pagina 81—82.

Din acest program vedem, că şcóla de chirurgie conţinea în enbrion patru instituţiunĭ şi anume: a) facultatea de medicină, b) şcóla de farmacie, c) şcóla veterinară şi d) şcóla de moşit. Fie-care din aceste instituţiunĭ cu timpul s'a desvoltat, maĭ târḑiŭ avêndu-şĭ organisaţiunea lor proprie. Din regulamentul şcóleĭ se vede că ea a fost organisată milităresce[1] de óre-ce avea menirea să dea armateĭ medicĭ militarĭ şi decĭ depindea de ministerul de Resbel [2]. In scurt timp numĕrul elevilor se ridică la 75, când d-rul Davila dădu şcoleĭ o nouă organisaţiune.

Organisaţia şcóleĭ a fost făcută după exemplul şcóleĭ francese de la Val-de-Grâce [3].

Primiĭ profesorĭ aŭ fost in anul 1855—56, Carol Davila, G. Polizu, I. Barasch, Suhamel, Alexe Marin, Prujinski [4].

La 6 Martie 1856 şcóla de chirurgie a fost numită şcólă de medicină. Şcóla a fost freveqtantă in acel an de 50 elevĭ internĭ, din care 25 pentru armată şi 25 pentru serviciul medical civil.

In anul 1857 Prinţul Alexandru Ghica pe baza propunereĭ consiliuluĭ administrativ extraordinar, a dat şcóleĭ numele de «Şcóla Naţională de Medicină şi Farmacie».

Numerul elevilor se ridică in scurt timp la 75. D-rul Davila care dirijă şi supraveghea totul incepu a face cu elevĭ disecţiunĭ; el iĭ indemna de a se exersa la disecţiunea cadavrelor, dar acésta o făcea pe ascuns, in camerĭ retrase căcĭ asemenea operaţiunĭ nu intraŭ in moravurile epoceĭ. D-nul Profesor dr. Severeanu unul din elevĭ ceĭ maĭ destinşĭ aĭ şcóleĭ, ne povestesce un fapt ce s'a intâmplat in acel an (1857) la şcólă. O ţigancă a venit să caute pe fiul sĕŭ la spitalul militar (de la Mihaiŭ-Vodă) spre a cere cadavrul fiuluĭ eĭ mort de câte-va ḑile; ea intră din intâmplare in sala de disecţie şi recunoscênd pe fiul eĭ, care fusese mutilat prin lucrările studenţilor, şi fiind coprinsă de o nespusă durere maternă incepu a ţipa cât iĭ lua gura şi indată lumea s'a adunat im-

1) Buletinul oficial citat.

2) Ministerul Cultelor. Direcţia II, raportul No. 28 registrat sub No. 74909 din 13 Octombre 1899.

3) L'enciclopédie Contemporaine illustrée No. 276, 2 Février 1895, Paris, page 20.

4) Doctor Iacob Felix, op. cit.

prejurul scólei. Ministrul de Resbel de atuncĭ colonel Odobescu, audind, dădu ordin ca şcóla de medicină să fie închisă; Davila scoţênd la front pe toţĭ eleviĭ, le făcu cunoscut decisiunea ministerială. In loc de a se discuraja, d-r Davila se duse şi comunica casul consuluĭ Franciei la Bucurescĭ, Béclard. Acesta a făcut un raport detaliat guvernuluĭ frances, căruia iĭ rĕspunse imediat că, dacă guvernul român închide Şcóla de Medicină fondată de un frances, guvernământul Franciei va lua sub direcţia sa şcóla şi se va însărcina cu tóte cheltuelile pentru întreţinerea eĭ. Davila se duce îndată la Caimacam şi iĭ face cunoscut decisiunea guvernământuluĭ frances.

Caimacamul a dat ordin ca şcóla să fie deschisă tot sub direcţiunea luĭ Davila [1]).

In anul 1858 se publică decretul Caimacanuluĭ din 1857, către departamentul credinţeĭ prin care iĭ comunică că Ministerul Frances al Iunsrucţiuneĭ publice şi cultelor a echivalat şcóla de medicină din Bucurescĭ, cu şcólele pregătitóre de Medicină şi Farmacie din Franţa, ingăduesce elevilor din şcóla nóstră să-şĭ termine ultimul an de studiĭ medicale la Paris prin stăruinţele d-ruluĭ Davila şi să dobândéscă acolo diploma de doctor [2]).

In anul 1858, regele Sardinieĭ a acordat de asemenea — tot prin intervenţia luĭ Davila bine înţeles — studenţiior şcóleĭ de medicină din Bucurescĭ dreptul de a termina ultimul an de studiŭ la Turin şi a lua acolo doctoratuţ în Medicină [3]).

Intre aniĭ 1858—1861 s'a adăogat treptat următoriĭ profesorĭ: P. Proticĭ, N. Turnescu, D. Zitzilos, E. Severin, St. Capşa, C. C. Hepites, Gaudi, L. Fialla, I. Patzelt, G. Atanasovicĭ, Iacob Felix, A. Fotino şi W. Lucacĭ.

Intre aniĭ 1862—1865 D-riĭ I. Teodorĭ. D. Grecescu, D. Ananescu, Hoffmann, E. Bacaloglu, Prokesch, Enice, L. Kugel, A. Bernarnard de Lendway şi B. Marcovicĭ.

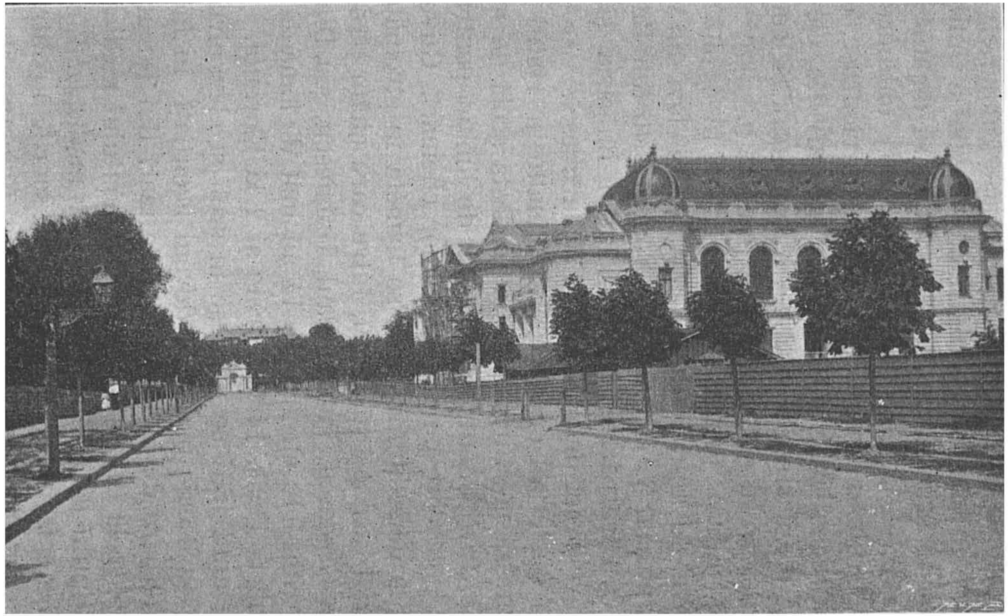
In anul 1858 şcóla naţională de medicină şi farmacie a avut 90 de elevĭ, 40 destinaţĭ pentru armată, 50 pentru judeţe şi 20 în farmacie.

---

1) Ministrul Cultelor, raportul citat pag. 2—3.

2) Legaţiunea francesă din Bucurescĭ, actul din 21 Iulie 1857 „Dosarul Davila", cf. Buletinul Oficial din 21 Ianuare 1858.

3) Buletinul Oficial din 22 Septembre 1858.

Bulevardul Independenţei şi Palatul Facultăţei de Medicină.

De la 1859 se primesce cu puține excepțiunĭ numaĭ elevĭ cu patru clase gimnasiale; la absolvirea cursuluĭ li se conferea titlul de *oficerĭ de sănătate*, care după 2 anĭ a fost transformat in acel de *licențiat în medicină și chirurgie*. De óre-ce se primea elevĭ cu 2—3 și 4 clase gimnasiale, ca eleleviĭ să pótă ințelege cursurile inalte, Davila a înființat un fel de liceŭ în șcólă, unde eleviĭ trebuiaŭ să depună bacalauriatul in sciințele fisice și naturale și după obținerea bacalauriatuluĭ și depunerea a cincĭ examene riguróse, obțineaŭ diploma de licențiat in medicină, cu alte cuvinte, eleviĭ învețaŭ 8 anĭ: 5 anĭ studiĭ teoretice in care intra și complectarea studiuluĭ liceal și 3 anĭ studiĭ practice [1].

După unirea principatelor aŭ intrat in școlĭ și elevĭ din Moldova In anul 1861 s'aŭ aflat 40 de elevĭ din Moldova, 67 din Muntenia, 30 din alte țerĭ române, 46 din Bulgaria și Rumelia. O mare parte a doctorilor din Bulgaria și Serbia aŭ fost elevi școleĭ de medicină din Bucurescĭ.

Mulțĭ din eĭ aŭ ocupat posturĭ inalte in statul bulgar.

Trebue să mărturisim ca in modesta șcólă de medicină și farmacie, învĕțământul era destul de limitat pentru ca eleviĭ eĭ să pótă corespunde inalteĭ lor chemărĭ. Guvernul a trebuit să ia disposițiunĭ ca să se trimétă în streinătate din elevĭ ceĭ maĭ meritoșĭ aĭ școleĭ, intre care citâm pe doctoriĭ: Severeanu, Grecescu, Petrini Paul, Drăgiescu, ș. a. Dintre eleviĭ șcóleĭ trimișĭ in streinătate 14 aŭ luat diploma de doctorĭ in medicină la Paris, 14 la Torino și 2 la Florența.

De la anul 1864 se primesc in școlĭ și elevĭ civilĭ cu cel puțin 6 clase liceale pentru a deveni licențiațĭ in medicină.

Cu începere de la 1861 spitalele marĭ din Bucurescĭ și Iașĭ sunt puse la disposițiunea invețămêntuluĭ medical și devine instituțiunĭ de cultură a sciințelor medicale, Eforia spitalelor civile a făcut și face incă marĭ sacrificiĭ pentru inlesnirea și incurajarea studiilor medicale. Concursurile de externat, de internat, de medic secundar primar, introduse de Davila de la anul 1860, devin cu tóte defectele concursuluĭ pârghiĭ puternice pentru propășirea studiilor medicale și sunt treptat adoptate ca sistem de recrutare a personaluluĭ medical de administrație secundară a ministeruluĭ de interne,

1) Dr. I. Felix op. cit.

a judeţelor şi comunelor urbane. La 8 August 1866 se decretează regulamentul relativ la examinarea elevilor şi obţinerea diplomelor de capacitate, pentru practica medicineĭ farmacieĭ şi a medicineĭ veterinare, regulamentul hotărăsce că acele examene se depun la şcóla naţională de medicină [1].

Prin necontenitele stăruinţĭ ale D-ruluĭ Davila, ajutat de colegiĭ luĭ, şcóla de Medicină realiséză progrese ne asceptate. Eleviĭ ceĭ maĭ distinşĭ fiind trimeşĭ la facultăţile din Occident după obţinerea doctoratuluĭ să reintorc in ţéră şi devin profesorĭ; intre care citâm pe D-riĭ Grecescu, Severeanu, Drăghiescu, Petrini Paul, Măldărescu N. şi alţiĭ ale căror nume ne scapă din memorie; eĭ aduc nu numaĭ sciinţă ci şi dragoste de muncă. Acéstă pleiadă muncesce cu atâta râvnă, că in curênd şcóla de Medicină incepu a fi frequentată nu numai de românĭ ci şi de streinĭ, din : Bulgaria, Rumelia, Serbia şi Macedonia şi Turcia. Cum am spus maĭ sus, renumele profesorilor cresce repede, prin comunicările ce le fac la congresele din strëinătate, cum şi prin voiajurile sciinţifice inpreprinse in Germania, Franţa, Englitera precum şi prin alte centrurĭ de cultură europene.

Facultatea de Medicină
1869—1902

Modesta şcólă de medicină şi farmacie prin repeḑile progrese realisate este transformată in facultate de medicină.

In anul 1869 Noembre 12. Dr. N. Turnescu care se numesce şi decan in mod provisoriŭ, este invitat să se intrunéscă cu profesoriĭ C. Davila, D. Polizu, St. Capşa, Al. Marcovicĭ, G. Alexian şi M. Obedenariu Gheorgiade, spre a organisa facultatea de medicină. In anul 1870 li-se maĭ adăoga Dr. Z. Petrescu, In anul 1875 Ianuarie 21 se daŭ cele d'intâiŭ diplome de doctorĭ in medicină din Bucurescĭ d-lor D-rĭ Cornelius Buchotzer şi Friederich Schmidt. Al treilea esteI. Stavroff. Tot in acelaş an la 7 Maiŭ profesorul Dr. Brânză este permutat de la universitatea din Iaşĭ la cea din Bucurescĭ pentru catedra de Fisiologie, Zoologie şi Botanică [2])

1) Dr. I. Felix. Istoria Igieneĭ in România in secolul XIX în Analele Academieĭ române, seria II tom. XIII memoriele sec. ştiinţifice pag. 19—21.

2) Encyclopedie Contemporaine No. 276—2 Fevrier 1895 pag. 20.

De óre-ce mijlócele guvernuluĭ nu eraŭ suficiente, rămăsese ca doctorĭ St. Macescu, D. Grecescu şi N. Măldărescu să maĭ predea la scóla de farmacie. In anul 1880 li se recunoscu şi acestor doctorĭ titlu de profesorĭ universitarĭ.

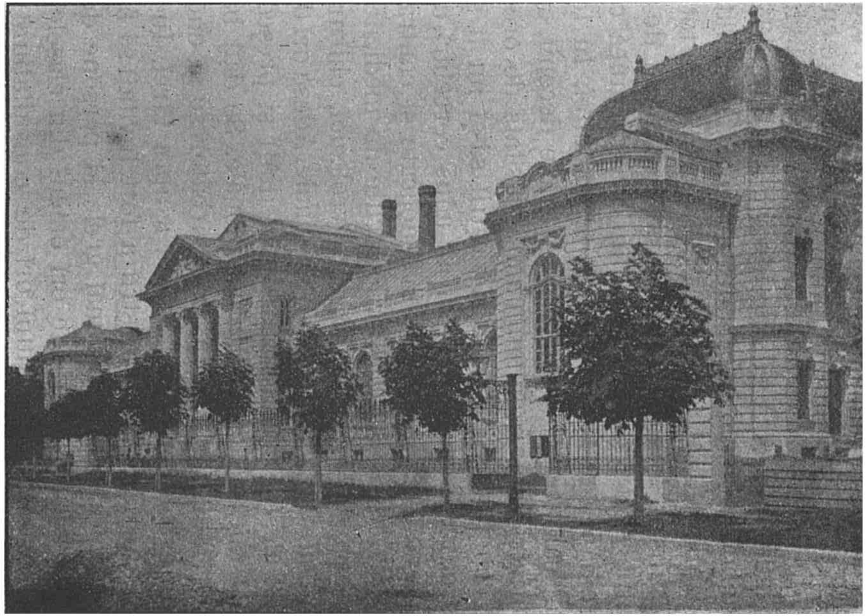
In 1880, Decembre 4, se implinesc 25 de anĭ de la fondarea şcóleĭ de medicină şi farmacie. Jubileul este serbat în mod strălucit participând un mare numĕr de medicĭ, veterinarĭ şi farmaciştĭ, D-rul Davila printr'o scrisóre circulară adresată tutulor participanţilor, iată cum se exprimă intre altele in scrisórea adresată in acest scop, regretatuluĭ Dr. Vafrino Marini: «Vin să vĕ exprim recunoscinţa mea precum şi tutulor acelora care impreună cu mine aŭ conlucrat la desvoltarea instituţiunilor medicale in ţară, ele aŭ adus alinarea suferinţelor in timp de resbel şi până in coliba sĕrmanuluĭ, progresele realisate prin aceste instituţiunĭ aŭ contribuit şi vor contribue într'un mod puternic la unirea Românilor în orient punêndu-ĭ ast-fel in legătură sciinţifică cu naţiunile civilisate ale Europeĭ. Corpul medical unit, medicĭ, veterinarĭ, farmaciştĭ este chemat a aduce serviciĭ eminente patrieĭ. Să fim dar uniţĭ in lucrările nóstre şi s'o dovedim prin organisarea unuĭ congres medical sciinţific».

Acéstă operă ca şi cele alte ale D-ruluĭ Davila este incoronată cu un deplin succes. Corpul medical Român soildar şi conştient de menirea luĭ continue a se intruni in congres medical sciinţific de atuncĭ in fie-care an.

In anul 1885—86 nu s'a maĭ primit studenţĭ fără bacalauriat ca până acum, iar in anul 1887 s'a impus tutulor studenţilor care nu avéaŭ bacalauriatul să dea un examen de equivalenţa din sciintele naturale. Odată terminată seria celor fără bacalauriat, să ia disposiţiunĭ ca facultatea să nu maĭ libereze diplome de licenţă ca până acum ci numaĭ de doctorĭ.

Prin legea din 6 Martie 1887, facultatea de medicină a făcut doue achiziţiunĭ fericite în persóna a doĭ d-rĭ cu reputaţiune europénă anume Dr. Babeş Victor, fost profesor la facultatea de medicină din Buda-Pesta, ca profesor de patologie experimentală, bacteriologie şi anatomie patologică, iar al doilea d-rul G. Asachi, fost agregat al facultăţeĭ de medicină din Lille.

1) Titu Maiorescu, anuarul universităţeĭ din Bucurescĭ pe anul solar 1892-93, pag. 35.

Palatul Fácultăţeĭ de Medicină din Bucurescĭ (Cotrocenĭ).

Tot prin acea lege a fost numit profesor de clinică medicală şi regretatul d-r N. Kalenderu. Tot în acelaş an Ianuerie 21 este numit profesor de clinică medicală dr. G. I. Stoicescu, în urma unuĭ concurs strălucit. După cum vedem, se numesc profesorĭ cu concurs, orĭ chemaţĭ prin legĭ speciale, dintre ceĭ maĭ distinşĭ; programa facultăţeĭ este adăogită. Profesoriĭ facultăţeĭ fiind ómenĭ cu înaltă reputaţiune aŭ fost aleşĭ în parlament ca deputaţĭ orĭ senatorĭ şi ca atare prin stăruinţele lor către guvern, aŭ putut să înfiinţeze cu timpul laboratóre, de fisiologie, istologie, zoologie medicală farmacologie, maĭ multe clinicĭ: medicale, hirurgicale, infantilă, obstetricală, mentală, oftalmo'ogică, demartologică şi sifilitică etc.

Corpul didactic al facultăţeĭ fiind recrutat din tot ce ţara are maĭ distins în ramura medicală şi dispunând de un puternic aparat didactic, în scurt timp reputaţiunea corpuluĭ medicalo român este bine cunoscut streinătăţeĭ. In tóte congresele medicale internaţionale din ultimile deceniĭ, cuvêntul medicilor noştri este ascultat cu religiositats de óre-ce maĭ nu a fost congres unde mediciĭ noştriĭ să-şĭ nu fi spus cu competinţă cuvântul lor. Alte orĭ aŭ adus cercetărĭ, observaţiunĭ şi experienţe nouĭ în cele maĭ delicate şi contraversate cestiunĭ, de exemplu, descoperirile făcute de mediciĭ românĭ pe terenul becteriologic, patologic, nevrologieĭ, chirurgieĭ diferite tratamente şi observaţiunĭ originale. Adese orĭ delegaţiĭ românĭ a fost aleşĭ secretarĭ, vice- preşedinţĭ şi preşedinţĭ de onóre la maĭ multe congrese internaţionale. Se daŭ banchete în onórea lor, sunt primiţĭ în mod sărbătoresc şi onórea făcută de către streinĭ se repercutéză asupra ţăreĭ. In timpul congreselor uniĭ din mediciĭ noştriĭ a fost invitaţĭ să facă operaţiunĭ chirurgicale din cele maĭ grele la persóne de înalte consideraţiunĭ sociale; de câte orĭ ómenĭ din clasele sociale înalte avéŭ nevoe de operaţiunĭ orĭ de consultaţiunĭ pentru bóle interne mergeaŭ la Paris, Berlin orĭ Viena să consulte somitaţiile medicale de acolo, li se rĕpundea: de ce aţĭ venit aicĭ, n'aveţĭ la Bucurescĭ pe cutare, orĭ cutare doctor? Cum vă tratăm noĭ tot ast-fel v'ar fi tratat şi eĭ. Vedem decĭ cá stabilirea reputaţiuneĭ corpuluĭ medical român se datoresce în mare parte streinilor Astă-ḑĭ pot s'o spun fără témă de a fi desminţit, că străinătatea maĭ bine cunósce pe mediciĭ noştri de cât iĭ cunóscem noĭ Româniĭ. Inventiunile, cercetările

lor sciinţifice şi descoperirile cele importante sunt bine cunoscute streinătăţeĭ şi numaĭ după ce străinătatea s'a pronunţat asupra medicilor Românĭ, numaĭ atuncĭ Româniĭ aŭ căpătat încrederea meritată şi aŭ incetat de a trece fruntariile ţăriĭ spre a'şĭ căuta sănătatea în străinătate. Actualul corp profesoral al facultăţeĭ de medicină este a doua pleadă care la rându-ĭ a

Spiru Haret
Ministrul Cultelor şi Instrucţiuneĭ Publice
(Vedĭ pag. 236 şi 241)

scos o serie de tinerĭ savanţĭ carĭ ocupa posiţiunĭ frumóse in societatea nóstră.

Profesoriĭ facultăţeĭ de medicină mândri de discipoli lor ar putea spune ceea-ce cânta odinióră corul spartan;

«Noĭ eram tinerĭ odinióră, plinĭ şi stăpânĭ pe misterele sciinţeĭ, şi suntem încă şi putem da exemple tinereĭ genera-

ţiunĭ», la care discipoliĭ ar putea rĕspuude «noĭ vom fi la rândul nostru savanţĭ şi maĭ mult de cât voĭ încă». Ast-fel medicina română prin cercetările sale orginale, prin investigaţiunele sale incoronate de cel maĭ frumos şi complect succes, prin contigentul de cunoscinţe nouĭ ce a aruncat in nosologia şi chirurgia europénă, medicina română ḑice d-l Gion se aflâ pe o tréptă la inălţimea căreia noĭ nu o putem vedea fără ca inima să nu ne bată de cele maĭ vibrante mulţumirĭ. Iar streiniĭ ceĭ neinvidioşĭ o aplaudă ca pe or ce tânăr de sémă plin de present şi de strălucit viitor. Am luat de la streinĭ odată pe tărămul medical; astă-ḑĭ le dăm şi noĭ lor spra binele omenireĭ şi spre cinstea sciinţeĭ românescĭ.

Localurile facultăţeĭ de medicină

Şcóla de mică chirurgie de la Mihaiŭ-Voda a stat in localul aceleĭ mŏnăstirĭ până la 1860, de aci s'a mutat in localu vechiuluĭ spital militar unde se află astă-ḑĭ cancelariile corpuluĭ II de armată. Aicĭ a stat până la 1869 când s'a mutat in nou! local al universităţeĭ. Iar în 1901 s'a mutat in palatul facultăţeĭ de medicină de la Cotrocenĭ înfiinţat pentru acest scop şi care se află situat pe bulevardul Independenţeĭ colţ cu str. Carol Davila, in apropiere de parcul regal a căreia fotografie o dăm aicĭ.

Catedrele facultăţeĭ de medicină

Vechia şcólă naţională de medicină şi farmacie de la fondarea eĭ şi până la 1869 a fost sub supravegherea ministeruĭ luĭ de resbel, de la acéstă dată a trecut sub cea a ministeruluĭ instrucţiuneĭ publice şi cultelor.

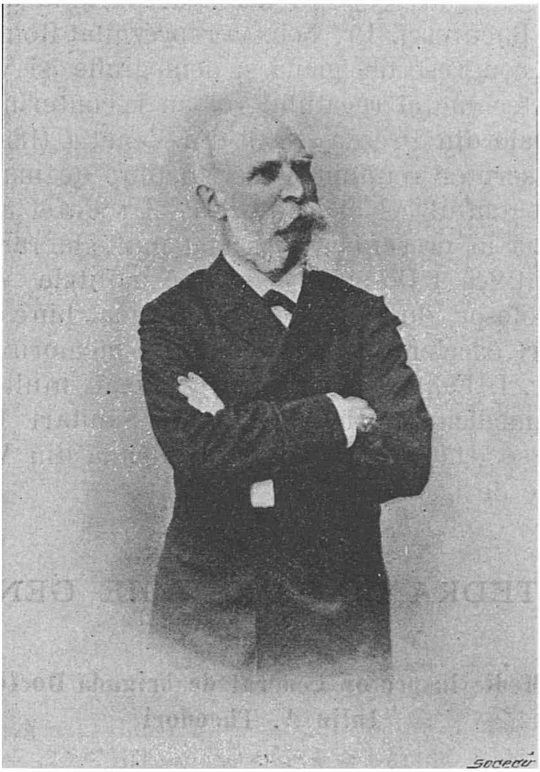
Am dat programa şcóleĭ de chirurgie şi acum o dăm pe aceea a facultăţeĭ actuale. Dăm tot aicĭ biografiile şi fotografiile actualilor profesorĭ care aŭ bine voit a fi trecuţĭ în acéstă lucrare cum şi fotografiile a câtor-va din asistenţĭ Să începem cu ceĭ maĭ bătrânĭ.

I. — CATEDRA DE IGIENĂ

titular

Profesorul Dr. Iacob Felix

S'a născut la Horschitz (Bohemia) în anul 1832; a făcut studiele liceale la Praga, cele universitare la Viena, unde luă doctoratul în Medicină și chirurgie și magistru în Obstetrică

Profesor Dr. Iacob Felix

(1858) Tot atuncĭ a venit în România, unde s'a dedicat studiuluĭ igieneĭ și al demografieĭ și a luat parte la administrarea sanitară a țěreĭ. La 1860 fu numit profesor de igienă și de Poliția sanitară la școla națională de mediciuă din Bucurescĭ. In aniĭ 1861--1864 a colaborat cu Davila la organisarea serv. sanitar civil; la 1865 fu numit medic șef al orașuluĭ

Bucurescĭ, in care funcţiune a stat cu micĭ intreruperĭ până la 1892, când i s'a încredinţat direcţiunea generală a serviciuluĭ sanitar. In 1869 transformându-se şcóla de medicină in facultate, trecu profesor la universitatea din Bucurescĭ; tot in acelaşĭ an a dobândit cetăţenia română. In rĕsboiul independenţeĭ din 1877 | 78 a organisat o parte din spitalele din interiorul ţĕreĭ pentru rĕniţĭ, a dirigiat spitale din T.-Măgurele, şi etapele pentru transportul răniţilor de la Nicopole până la staţiunele C. F. In 1880 a fost ales membru al Academieĭ române; in 1883—87 a fost decan al facultăţeĭ de medicină din Bucurescĭ. Dr. Felix a represintat România la cele maĭ multe congrese de igienă şi demografie şi a participat ca delegat technic al regatuluĭ român la conferinţele sanitare internaţionale din Dresda (1893) din Veneţia (1897). Profesor distins, şi scriitor renumit a fost in timp de maĭ bine de 30 anĭ representantul cel maĭ autorisat al sciinţeĭ igieneĭ. De la 1860 şi până in present a scris maĭ multe lucrărĭ de o reală valóre sciinţifică [1]) De şi fórte sus pe muntele vieţeĭ septegenarul profesor, dupa o activitate de maĭ bine de 40 de anĭ, face cursurĭ excelente, presintă savante memoriĭ la Academia Română dr. I. Felix este membru al maĭ multor societăţĭ streine de medicină şi de igienă al «Sanitari Institut din Londra, al societăţeĭ imperiale de medicină din Viena, al soc. reg. italiene de igienă etc. etc

II.—CATEDRA DE PATOLOGIE GENERALĂ

titular

Medic inspector general de brigadă Doctor Iuliu A. Theodori

Născut la 1834 August 7 in Roman, ş'a inceput şi terminat studiele sale medicale in Germania—München şi Berlin—obţinĕnd diploma de dr. in medicină şi chirurgie la facultatea din Berlin in 1858, şi după intórcerea sa in ţară a intrat in serviciul armateĭ cu gradul de medic de regiment cl. II(căpitan) in reg. 4 de linie in anul 1859 Martie 6. După unirea Principatelor, regimentul luând garnisóna in Bucu-

1) Vedĭ aceste lucrărĭ in Enciclopedia Română a d-luĭ Diaconovich II p. 398.

rescĭ, dr. Theodori găsi în Capitala ţereĭ un câmp de activitate întins atât din punctul de vedere profesional cât şi din cel sciinţific. In anul următor, (1860) a fost însărcinat cu predarea cursuluĭ de auscultaţiune şi de percursiune şi în urmă cu cursul de clinică medicală la fosta şcólă de medicină militară. Prin transformarea acésteĭ şcolĭ în facultatea de medicină în 1869 dr. Theedori, devine profesor titular de

General Dr. Iuliu A. Theodori

pathologie generală la disa facultate, curs pe care'l predă şi astădĭ cu titlu definitiv. In intervalul de la 1859—1883 a parcurs gradele hierarchieĭ medico-militare în conf. cu legea, când, in Martie 1883 a fost înaintat la gradul de medic-inspector general de brigadă, ca şef al circ. sanitare a corp. III şi IV de armată. La 1880 Aprilie 1 a fost numit director al serv.

sanitar al corp. II de armată, iar în 1892 Maiŭ 29 fu numit şeful serv. sanitar al armateĭ, funcţiune pe care a păstrat'o până la 1 Octombre 1896, epoca, la care a părăsit serviciul pentru limită de vèrstă.

In campania din 1877—78 a luat parte activă ca medic şef al mareluĭ cuartier g-l princiar. Incă din anul 1868 d-rul Theodori are onórea a fi medicul particular al M.M. L.L. Regeluĭ şi Repineĭ şi al Curţeĭ regale.

Ca vechiu membru al consiliuluĭ sanitar superior, a inspectat consecutiv în timp de maĭ mulţĭ anĭ starea sanitară a populaţiuneĭ din Moldova arătând guvernuluĭ nevoile săténuluĭ şi propuind reformele higienice; ca medic-inspector g-l şef al serv. sanitar al armateĭ, a avut ca ţintă principală a activităţeĭ sale îmbunătăţirea stăreĭ higienice a căzărmelor şi spitalelor militare, crearea infirm. de bóle de ochĭ, instruct. trupeĭ sanitare, înfiinţarea şcóleĭ de medicină militară şi multe alte propunerĭ din care unele sunt resolvite, iar altele sunt pe cale de a li se da soluţiunea dorită.

Medicul inspector g-l de brigadă profesorul dr. Theodori este mare oficer al steleĭ Românieĭ şi al Coróneĭ, medalia Bene-merenti cl. I pe lângă o serie însemnată de decoraţiunĭ streine,

III. — CATEDRA DE CLINICA MENTALĂ

titular

Profesor Doctor Şuţu Alexandru

Este născut la 30 Noembrie 1837 în Bucurescĭ, doctor în medicină, medic şef al Asiluluĭ de alienaţĭ, profesor la Universitatea din Bucurescĭ.

Adresa: Strada Plantelor No. 15 Bucurescĭ.

La etatea de 14 anĭ să duce la Atena spre a-şĭ termina studiele clasice apoĭ urméză facultatea de medicină tot în Atena şi în 1859 obţine doctoratul în medicină. In acelaşĭ an se duce la Paris spre a-şĭ complecta studiele unde după 6 anĭ de ḑile. obţine din noŭ titlu de doctor în medicină (1865). In acest timp, el urméză la Salpetrière spre a se specialisa în bólele mentale. In 1868 este numit medic şef al Ospiciuluĭ Mărcuţa.

In acest ospiciŭ începe experimentaţiunea raţională, reface ospiciul după cerinţele moderne. Introduce în ospiciŭ regimul şi tratamentul fisic şi moral, inspirându-se de necesităţile fie-căruĭ bolnav. Publică maĭ multe studiĭ de Psichiatrie şi de Medicină legală. Ţine cu studenţiĭ conferinţĭ libere despre medicina mentală. Fondéză «Gazeta spitalelor» (1870 în care publică un mare numĕr de articole cum şi în *Gazeta Medico-chirurgicală.* Insistă a convinge publicul că alienaţiunea mentală este o bólă în majoritatea cadurilor curabilĭ. Este

Profesor Dr. Şuţu Alexandru

numit în 1879 profesor la facultatea de medicină la catedra de medicină legală, făcând un curs şi de clinica mentală. In 8891 se separă catedra de medicina legală care este ocupată de d-nul dr. M. Minovicĭ, iar d-nul Şuţu remâne a preda clinica bólelor mentale. De la 1890 este membru în consiliul sanitar superior; în 1892 fu numit efor al spit. civ.; luĭ se atribue înfiinţarea «Analelor medicale ale Eforieĭ» şi creă laboratoriĭ de analise chimice şi bactereologice în spitalele principale. In 1900 publică «La clasification des psychoses» resumat descriptiv

al bólelor mentale pentru trebuinţele studenţilor. Incă din 1876 d-ru Şuţu cu propria sa cheltuială făcu o casă de sănătate pentru tratamentul maladielor nervóse şi mentale, casă ce îndeplinesce tóte condiţiunile necesare asistenţeĭ private. In 1884 guvernul a intervenit a se primi în acest Asil şi bolnavĭ lipsiţĭ de mijlóce până la îndeplinirea, formalităţilor pentru admiterea lor în ospiciul public.

Dr. Şuţu este membru corespondent al Academieĭ române şi altor societăţĭ streine. Posedă decoraţiunile: Benemerenti cl. I. Oficer al Steleĭ Românieĭ şi comandor al Corónei Românieĭ şi al sf. Ana [1] (ord.-rusesc).

IV.-CATEDRA PRIMEI CLINICE CHIRURGICALE

titular

Doctorul C. D. Severeanu

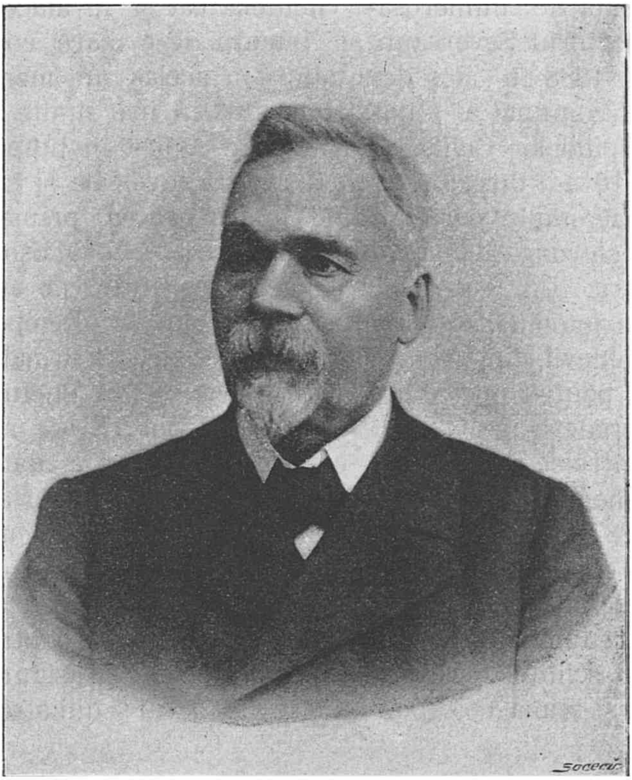
S'a născut la 1840, în judeţul Mehedinţĭ; primele studiĭ le-a făcut la Turnu-Severin, de unde veni în Bucurescĭ la şcóla de medicină; după absolvirea şcóleĭ, fu unul dintre ceĭ dintâiŭ elevĭ carĭ în 1862 se inscrise la facultatea de medicină din Paris. El frecuentă cursurile somităţilor sciinţeĭ medicale din acea epocă: Malgaigne, Trousseau, Laugier, Piorry, Bouillaud, Clamart; apoĭ urmă practica chirurgieĭ cu Velpeau, Nelaton, Jobert de Lamballe, şi Maisonneuve.

După doĭ anĭ obţinu doctoratul şi se reintórse spre a continua serviciul de medic militar. Apoĭ începu un curs de Anatomie topografică şi de medicină operatóre pentru mediciĭ militarĭ subalternĭ şi fu numit profesor suplinitor la catedra de Pathologie chirurgicală la şcóla naţională de medicină şi însărcinat cu cursul de bandagiĭ şi mica chirurgie. In urma concursuluĭ depus fu avansat la postul de medic de corp (colonel). In 1869, fu numit chirurg-chef la Colţea unde se află şi astă-ḑĭ.

La 1873 în urma unuĭ voiagiŭ în Occident, introduse metoda antiseptică a luĭ Lister.

In 1879, fu numit suplinitor la catedra de Anatomie to-

1) Veḑĭ şi Dicţionaire enciclopědique les professions liberales et du monde oficial p. 139 şi 140.

Dr. C. D. Severeanu

pografică şi medicina operatóra. In urma concursuluĭ depus la 1881, obţinu definitivatul in 1884. Doĭ anĭ maĭ têrḑiŭ i s'a încredinţat catedra de clinică chirurgicală prin retragerea titularuluĭ eĭ. Atât ca profesor cât şi ca medic la Colţea forma aprópe pe toţĭ tineriĭ doctorĭ chirurgĭ, care astă-ḑĭ ocupă posiţiunĭ frumóse în societate.

Prin probitatea, indepenţa şi francheţa sa, atât în viaţa privată faţă de numerósa-ĭ clientelă, cât şi în afacerile publice, Doctorul Severeanu se bucură de o mare consideraţiune. In 1888 fu ales deputat şi in acelaş an membru în consiliul comunal al Capitaleĭ; a fost în maĭ multe rândurĭ efor al Spitalelor Civile, apoĭ senator. A fost în timp de maĭ bine de 10 anĭ director al uneĭ reviste medicale şi colaborator la maĭ multe publicaţiunĭ; aplică pentru prima óră în practica chirurgicală pansamentele fenicate de Maisonneuve. Ca chirurg, Dr. Severeanu, a făcut operaţiunĭ ne auḑite în ţară: ovariotomiĭ, laparatomiĭ, splenectomiĭ şi alte operaţiunĭ grele. Bolnaviĭ din Serbia, Bulgaria, Rumelia, nu se maĭ duceaŭ la Viena pentru operaţiunĭ marĭ, ci veneaŭ in Bucurescĭ cu mare încredere în arta celebruluĭ practician. El s'a remarcat de altmintrelea in maĭ tóte congresele la care a luat parte

Memoriul presentat la congresul din Berlin în anul următor 1887 la congresul de chirurgie din Paris, cum şi la lucrările congresuluĭ de la Paris în 1893 aŭ arătat procedeurĭ nouĭ în sciinţa chirurgieĭ. Numerósele comunicaţiunĭ făcute în ultimile reuniunĭ din Viena, Bona, Lion etc., a contribuit la progresul sciinţeĭ făcând onóre patrieĭ sale şi asigurându-şĭ simpatia şi stima colegilor atât din ţară cât şi din streinătate.

V.—CATEDRA PRIMEI CLINICI MEDICALE

titular

Profesorul Dr. George I. Stoicescu

Senator, membru corespondent al Academieĭ de medicină din Paris, membru al consiliuluĭ sanitar superior. Adresa str. Corabieĭ No. 5.

Născut la Ploescĭ in 1850; studiile secundare le-a făcut la liceul Mateiŭ Basarab; obţinênd bacalaureatul, urmă medicina la Paris cu mare succes, aşa, că la etatea de 21 anĭ reuşi la concursul de intern al spitalelor din Paris (1872—76)

Profesor Dr. George I. Stoicescu

concurs la care aŭ reuşit numaĭ 6 românĭ până astă-ḑĭ. Obţine gradul de doctor in medicină la 1876. Tesa de doctorat: «*Sur le Frisson (nature et pathogenie, sa valeur sémëiologique pendant l'état puerpéral* a fost premiată de facultate şi obţinu medalia de bronz. Reintors in ţară după 2 anĭ (in Noembrie anul 1878) fu numit prin concurs medic primar al spitaluluĭ Colţea, post pe care 'l ocupă şi astă-ḑĭ; ca medic in scurt timp îşĭ dobândesce o mare reputaţie; ca membru influent al partiduluĭ liberal, este ales deputat în Constituantă iar în 1885 este numit membru in consiliul sanitar. Ca om căruia 'ĭ place viaţa intelectuală, in 1887 obţinu prin concurs catedra de clinică medicală, unde prin cursurile sale, prin cercetările şi descoperirile sale, făcu să-ĭ mărescă reputaţiunea Magistruluĭ. Vechiŭ president al Soc. medicale din Bucurescĭ (1895—96). Este membru corespondent al Academieĭ de medicină din Paris.

Prof. Dr. Stoicescu este senator, comandor al Steleĭ Românieĭ, al Ord. Takova şi comandor al Merituluĭ civil.

Publicaţiunile eminentuluĭ profesor sunt prea numeróse ca să le putem enumera aicĭ; lectorul bine-voitor, le va găsi menţionate in Buletinul Societăţeĭ Anatomice (1882 — 1885) şi in «le Progrès medical» din Paris, in Algemeinen-Wiener Medizinschen-Zeitung (1891), iar maĭ cu sémă in Dictionnaire biographique des membres des société savantes (tom. II p. 28—29). Astă-ḑĭ profesorul dr. Stoicescu este cel maĭ reputat medic pentru bólele interne.

VI.—CATEDRA DE ZOOLOGIE MEDICALĂ

titular

Profesorul Dr. St. Sihleanu

S'a născut la Bucurescĭ in 1857; studiile liceale le-a făcut in familie; după depunerea bacalaureatuluĭ se duce la Neapole in Italia unde urmeză Sciinţele naturale şi Dreptul, obţinênd gradul de doctor in ambele ramurĭ la 1876. Intors în ţéră ocupă maĭ multe funcţiunĭ inalte in administraţie. Apoĭ depune concurs pentru catedra de Zoologie medicală de la facultatea de medicină, unde este numit cu titlu definitiv la 8

Februarie 1888. A fost numit director al Laboratoruluĭ de zoologie medicală în 1890. A intrat însă de tînĕr în politică; este unul dintre ceĭ maĭ zeloşĭ membri aĭ partiduluĭ liberal. A fost director general la Ministerul financelor de la 1881 până la 1888; secretar g-l la Ministerul cultelor de la 1895 Octombrie până la 1899 Aprilie. A fost ales deputat în 1901; în luna Maiŭ acelaşĭ an a fost numit director general al Teatrelor în care calitate se află şi astă-ḑĭ. Este un mare amator

Profesor Dr. St. Sihleanu

al arteĭ; a urmat şi cursut de piano, ca diletant. Ca director general al Teatrelor, are meritul de a fi cunoscut gustul artistic al mareluĭ public, realisând pentru Teatrul Naţional folóse însemnate, şi scăpându-l ca prin minune de ruina financiară ce-l ameninţa.

In 1876 a scris un tratat «Despre pesciĭ electricĭ» pentru care a obţinut şi medalia Bene-merenti clasa II. Este comandor al Coróneĭ Românieĭ.

Prof. Dr. George Marinescu

S'a născut în Bucurescĭ la 23 Februarie 1863; rĕmas orfan de tată, mama sa a făcut tot posibilul spre a-ĭ da o bună instrucţiune; ca student al facultăţeĭ de medicină, este numit intern al spitaluluĭ Brâncovenesc, în urma unuĭ strălucit concurs, tînêrul Marinescu, se distinse prin o activitate laboriósă avênd o specială aplicaţiune pentru studiul histologieĭ. El ocupă succesiv posturile : de preparator la laborator. de Histologie al facult. de Medicină şi de asistent la institutul de Bacteriologie al profesoruluĭ Babeş. După ce a publicat în colaboraţiune cu savantul sĕŭ profesor câte-va memoriĭ cu privire la chestiunĭ de Nevrologie şi Bacteriologie, Guvernul îl trimete în streinătate după recomandaţiunea specială a Profesor. Babeş în 1889, când fu şi unul dintre delegaţiĭ Universităţeĭ la inauguraţiunea Sorboneĭ. In Octombre acelaşĭ an, fu presintat luĭ Charcot, care'l autorisă a lucra la Salpêtrière, Marinescu avea o sinceră şi mare admiraţiune pentru distinsul savant, fu unul dintre ceĭ maĭ harnicĭ lucrătorĭ în laboratorul de la Salpétrière. Acolo, cênd singur, când în colaboraţie cu eleviĭ ceĭ maĭ distinşĭ aĭ luĭ Charcot, procedă la importante cercetărĭ în domeniul histologieĭ pathologice a sist. Nervos. La Salpétrière ş'a complectat educaţiunea sa clinică. După 10 lunĭ de şedere la Paris şi după ce a publicat maĭ multe articole cu P. Blacq, intră în laboratorul Prof. Weigert la Frankfort, unde'şĭ perfecţionă încă cunoscinţele technice histologice. Nu stătu mult aicĭ şi plecă la Berlin, la congresul internaţional unde în sînul congresuluí (1890) în numele prof. P. Marie şi al sĕŭ, făcu o comunicare fórte interesentă asupra Anatomieĭ patologice a seromegalieĭ. Marinescu rĕmase la Berlin şi lucră cu prof. I. Gad la Instit. de Fhisiologie cu care colabora maĭ târziŭ un memoriŭ extrem de interesant; făcu maĭ multe comunicărĭ la societatea de Psichiatrie din Berlin, între care dădu sub formă de hipotesă o nouĕ teorie asupra mecanismuluĭ fenomenelor trofice şi'şĭ aflā repede partisanĭ intre care citām pe savanţiĭ germanĭ Leyden Goldscheider, Flatan, pe Soury, Brissand şi eleviĭ lór în Franţa Ceni în Italia, Von Gehucten şi Verhoógen în Belgia, Dana şi alţiĭ în America; se póte spune fără exageraţiune ḑice dr.

P. Loredan, că acéstă teorie constitue un adevĕrat progres in pathologia sistemuluĭ nervos. La finele anuluĭ 1891 Marinescu revine la Paris spre a continua lucrările in laboratorul luĭ Charcot asupra Epilepsieĭ şi Myopatieĭ primitive. Aicĭ concepu planul unuĭ Atlas de histologie patologică. De la Paris, plecă la Gand la prof. Van Ermengen, unde in colaborare cu Dr. Sugg publică un studiu *sur les lésions des cordons posteriors d'origine exogène*. In acest timp móre Charcot, viŭ atins de acéstă tristă intimplare, se reintórce la Paris. In 1894 Marinescu se reintórce din noŭ in Germania la Würzburg spre a lucra sub direcţiunea prof. V. Koelliker şi la Berlin sub cea a celebruluĭ profesor H. Munk. In cursul anuluĭ 1896, primi misiunea sciinţifică oferită de revista francesă «Semaine Medicale» spre a face o dare de sémă despre mersul studiuluĭ Neurologieĭ in strĕinătate; cu acéstă ocasiune Marinescu visită Englitera, Scoţia, Belgia, Italia, scriind Revisteĭ, savante epistole din aceste ţărĭ, din care cele din Englitera obţinură un adevĕrat succes. In urma acestor succese se creă o catedră de Nevrologie pe lângă universitatea din Bucurescĭ ; după ce a trecut doctoratul la Paris c'un mare succes, se intórse la Bucurescĭ in luna Martie 1897 unde fu numit medic şef la spitalul Pantelimon la secţ. bólelor nervóse, iar in Iulie acelaşĭ an, fu numit profesor suplinitor la catedra de bólele nervóse creată expres pentru dînsul. Astă-ḑĭ D-rul Marinescu este membru al maĭ multor societăţĭ savante. Nu putem da bibliografia D-ruluĭ Marinescu din lipsă de spaţiu ci trimitem pe lector spre a o afla intr'o lucrare a sa intitulată: Expunere de titlurĭ şi lucrărĭ de Dr. G. Marinescu lucrare de 60 paginĭ şi in l'Encyclopédie Contemporaine illustrée No. 372 din Octombrie 1897 anul al XI p. 193.

Prof. Dr Buicliu St. Chr.

Medic primar la spitalul Brâncovenesc, profesor la universitatea din Bacurescĭ, directorul cliniceĭ III medicale, Laureat al facultăţilor de medicină din Paris, etc. etc.

Adresa: Calea Dorobanţilor No. 42.

S'a născut la Roman in 7 Decembrie 1857; clasele primare le-a făcut in Roman iar cele liceale la Iaşĭ, in Academia Mihăilénă. Bacalaureat in 1875, plécă in acelaşĭ an la Paris

pentru studiul medicineĭ. Numit intern al spit. din Paris la 1880. Obţine gradul de doctor şi laureat al facultăţeĭ de medicină în 1883. In 1884 Aprilie se stabilesce în Bucurescĭ şi în anul următor a fost numit medic primar la spit. Brâncovenesc, iar în 1890 membru în consiliul sanitar superior. In 1896 a fost numit profesor de clinica medicală. Ca profesio-

Profesor Dr. Buicliu St. Chr.

nist încă înainte de a obţine catedra universitară ş'a dobândit o vastă reputaţiune în specialitatea bólelor de piept ca şi colegiĭ luĭ din protipenda medicală bucuresceană în specialităţile lor.

In anul 1897 Aprilie 23 Alteţa Sa Regală Principele Ferdinand moscenitorul tronuluĭ Românieĭ, cade greŭ bolnav;

d-rul Buicliu din preună cu d-riĭ Cantacuzino şi Kremnitz sunt chemaţĭ să dea Alteţeĭ Séle îngrijirile lor. Printr'un devotament şi o silinţă maĭ pre sus de orĭ-ce laudă, doctorul Buicliu împreună cu colegiĭ sĕĭ isbutesc să scape de la o mórte aprópe sigură pe Augustul bolnav (vedĭ despre acésta pag. 188—190 a acesteĭ lucrărĭ).

Scrierĭ: Sur les formes et les anomalies de la sclérose en plaques, Lectiuni clinice asupra semi-cologieĭ cardiace.

Despre anevrismul aorteĭ abdomenale, bóla luĭ Parkinson, Epilepsia Jacksonienă, Ambleopia încrucişată şi de hemianopsia de origină cerebrală (aceste patru lucrărĭ s'a publicat in revista spitaluluĭ). Reflexiunĭ medicale asupra unuĭ cas de spleno-pneumonie publicate în Analelele medicale române. Lecţiunĭ clinice inedite. [1])

Prof. Dr. Petrini (Paul)

Directorul lucrărilor practice de Anatomie, Profesor la Universitatea din Bucurescĭ, Medic primar al spitaluluĭ Brâncovenesc. Senator.

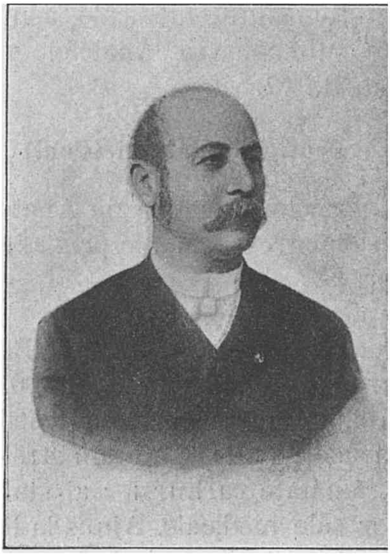
Adresa: Strada Domniţeĭ 7.

Prof. Dr. Petrini (Paul) e născut în Bucurescĭ în 1846; intrat în vechea şcólă de Medicină în 1860. In 1877 obţinênd diploma de licenţă, intră in armată ca medic de cls. I (Locotenent). Tot în acelaşĭ an depune un strălucit concurs, spre a fi trimes in străinătate ca bursier al statuluĭ pentru complectarea studiilor sale medicale. Ajuns la Paris să şi presentă la concursul de externat şi reuşind, fu ataşat in serviciul de Chirurgie al Prof. Tomas (1867) apoĭ consecutiv, la spitalele: St. Louis. Hôtel Dieux. Prin zelul şi stăruinţa depusă in exercitarea îndatoririlor impuse luĭ îşĭ atrase o deosebită atenţiune din partea şefilor.

In tot timpul cât a durat comuna, tinĕrul Petrini a stat neclintit la postul sĕŭ la spit. Hôtel Dieux şi în cele 8 dile de luptă din lună Maiŭ 1871, a dat ajutor rĕniţilor. In 1871 obţine doctoratul in urma presentăreĭ teseĭ sale asupra injecţiunilor sub cutanate de Mercurice, a fost proclamat Laureat. Intors in ţară, demisionă din armată şi in urma con-

1) Vedĭ D. Rosetti, Dicţionarul contemporanilor din România (1880—1898) pag. 38—39.

cursuluĭ depus, fu numit în 1874 medic secundar al Eforieĭ Spit. Civile, apoĭ şeful lucrărilor Anatomo-Pathologice şi director al museuluĭ de Anatomie pe lângă facultatea de Medicină, iar în 1880 fu numit profesor titular de Anatomie descriptivă la aceiaşĭ facultate, în urma încetăreĭ din viaţă a titularuluĭ Prof. G. Polisu, unde funcţionéză până astă-dĭ. In 1898 a fost ales senator al colegiuluĭ I de Teleorman, — ca liberal, — unde Prof. Dr. Petrini are o proprietate rurală. Mandatul de

Profesor Dr. Petrini (Paul)

Senator a fost reînoit în 1901, tot la acelaşĭ colegiŭ şi tot ca liberal. A luat parte activă ca medic, în întréga campanie din timpul răsboiuluĭ pentru independenţă şi pentru serviciile aduse a fost decorat cu Stéua Românieĭ în gr. de oficer şi coróna Românieĭ; de guv. rus cu ord. St. Stanislav, de guv. turc cu ord. Osmanliu Z. cu ord. Sĕrb. «Takova» etc.

Intre public. sciinţifice, a presentat în 1897 la congresul din Berlin un tratat «Asupra Lepreĭ în România».

Profesorul Dr. Michail Georgescu

Născut în Bucurescĭ la 1864, Martie 5; a luat licenţa in Farmacie la universitatea din Bucurescĭ în 1887, iar doctoratul în Chimie la universitatea din Berlin în 1892, când a şi fost numit suplinitor al catedreĭ de farmacie chimică şi galenică la universitatea din Bucurescĭ. A fost şef de lucrarĭ în

Profesor Dr. Michail Georgescu

laboratorul de chimie organică al facultăţeĭ de medicină (1888—1890); a fost chimist al Monetărieĭ Statuluĭ 1892—1895; a fost membru în comisiunea chimico-farmaceutică pe lângă ministerul de interne 1888—1890 şi de la 1900—1901. Actualmente pe lângă suplinirea catedreĭ sus menţionate maĭ ocupă şi postul de inspector-şef al farmacielor Eforieĭ Spitalelor Civile din Bucurescĭ de la 1895.

Prof. Dr. I. Toma Tomescu

S'a născut la Românescĭ din jud. Muscel la 1863 N-bre 15. Studiile liceale le-a terminat la Sf. Sava, după obţinerea diplomeĭ de Bacalaureat se duce la Paris spre a studia sciinţele fisico-chimice, unde obţinu in 1887 diploma de Licenţă. Apoĭ se inscrie ca student regulat la facultatea de Medicină din Paris; in 1889 obţine externatul, iar in 1891 depune concurs pentru internat, unde a făcut patru anĭ complecţĭ până la 1895, la a căror expirare obţinu medalia de bronz a internatuluĭ.

Examenele de doctorat al III, IV şi V le-a trecut in 4 ḑile cu note *très satisfait* iar după 5 ḑile susţine şi teza de doctorat cu aceiaşĭ notă la 13 Noembrie 1895. A maĭ obţinut două medaliĭ de argint cu ocasia a două concursurĭ generale la care a fost clasat cel d'intâĭ fiind premiu unic. Aceste medaliĭ contituesc titlurile de Laureat. La 1896 a fost numit profesor ***suplinitor*** la catedra de Pathologie internă de la facultatatea de Medicină din Bucurescĭ, in urma unuĭ strălucit concurs a fost numit definitiv, curs pe care'l predă şi astă-ḑĭ. Nu me pot opri aicĭ de a nu aminti piedicile ce a intimpinat acest tinăr doctor ***veritablement excepţional*** cum il numesce dr. Armand Gautier directorul loboratoruluĭ facult de Medicină din Paris intr'o scrisóre adresată Ministeruluĭ Cultelor, la obţinerea catedreĭ. I-a trebuit intr'adevĕr să fie excepţional ca să pótă invinge pe concurenţiĭ luĭ protejaţĭ.

Titlurile şi lucrările sciinţifice ale d-ruluĭ I. Toma Tomescu, lectorul le póte găsi la Academie, intr'o lucrare intitulată cu acest titlu.

Profesorul Dr. Ión I. Cantacuzino

S'a născut la 8 Noembrie 1864 in Bucurescĭ; studiele universitare le-a făcut la facultăţile de sciinţă şi medicină din Paris. A obţinut licenţa in sciinţele naturale la Paris in 1891 iar doctoratul in medicină, tot la Paris, in 1894. De la 1891—1894 a lucrat in institutul Pasteur din Paris. De la 1894—96 a fost numit ca suplinitor al catedreĭ de Morfologie ani-

mală la universitatea din Iașĭ. De la 1896—1902, a fost atașat ca asistent la Institutul Pasteur din Paris la laboratoriul d-luĭ Profesor E. Metchikoff, unde s'a ocupat cu cercetărĭ relative la problema imunităţeĭ. In 1902 a fost numit ca profesor la catedra de medicină experimentală la facultatea de medicină din Bucurescĭ.

Profesor Dr. Ionescu Toma

Comandor al ordinelor Coróna Românieĭ și sf. Sava (Serbia), ofiţer al legiuneĭ de onóre (Franţa) și al Steleĭ Românieĭ; Bene-merente clasa I

Născut la Ploeștĭ la 1 Septembre 1860, profesor de anatomie topografică și de clinică chirurgicală la facultatea de medicină din Bucurescĭ, directorul Institutuluĭ de anatomie Topografică și de chirurgie, chirurg primar la spitalul Colţea

Membru corespondent al societăţeĭ de chirurgie din Paris, membru asociaţiuneĭ francese de chirurgie, membru fondator şi fost preşedinte al societăţeĭ de chirurgie din Bucurescĭ.

Bacalaureat din Bucurescĭ la 1878, D. Ionescu, începu studiele de medicină şi de drept la Paris in 1878—1879. In 1882 fu *licenţiat în drept* şi numit Extern al spitaluluĭ din Paris la concursul din acel an. Intern provisor în 1884 fu numit *Intern definitiv al spitalelor din Paris* la concursul din 1885. In 1887 fu numit prin concurs şi primul din promoţiune, *ajutor de anatomie* la Facultatea de medicină din Paris. In 1888 numit prin concurs Prosector provisor de anatomie la aceeaşĭ Facultate, iar la 1891 *Prosector* definitiv şi primul din promoţiune. La 1889, la concursul intre interniĭ din anul al patrulea secţiunea de chirurgie şi obstetrică. D. Ionescu luă medalia de argint şi deveni *Laureant al spitalelor din Paris*. La 1890 fu *Laureat Academieĭ de medicină din Paris*, care iĭ desemnă premiul Laborie de 5000 leĭ, atribuit lucrareĭ care a contribuit cel maĭ mult, in curentul anuluĭ, la avansarea sciinţeĭ chirurgicale, pentru lucrarea sa asupra *Hernielor Interne retro-peritoneale*. Doctor în medicină de la Facultatea din Paris la 1892.

Naturalisat frances la 1889, D. Ionescu fu delegatul guvernuluĭ Frances, ministerul de Instrucţiune Publică, pentru a studia înveţămîntul anatomieĭ in universităţile din Germania şi Austro-Ungaria in 1892.

Juriul concursuluĭ pentru noua catedră de anatomie Topografică şi chirurgicală, la facultatea de medicină din Bucurescĭ, luând decisiunea de a propune acéstă catedră d-luĭ Ionescu de la Paris pe basa titlurilor şi lucrărilor sale, Facultatea de medicină din Bucurescĭ, a confirmat dorinţa juriuluĭ de la Iaşĭ prin un vot unanim şi D. Ionescu fu numit prin Decret Regal în 1894 profesor de Anatomie Topografică şi chirurgicală, profesor de clinică chirurgicală şi director al institutuluĭ noŭ creat de anatomie şi chirurgie. La intrarea sa în ţară în 1896, D. Ionescu, după ce şi-a reluat drepturile de cetăţian Român, fu instalat in catedrele sale şi numit chirurg primar al spitaluluĭ Colţea.

Institutul de anatomie şi chirurgie pus subt direcţiunea d-luĭ profesor Ionescu, coprinde secţiunile următóre: Anatomie topografică, anatomie comperată, Embrioologie, chi-

rurgie experimentală și anatomie Pathologică. Instalat în noul palat al Facultăţeĭ de medicină, Institutul de anatomie și chirurgie urmăresce cu mare succes indoitul scop; a instrui eleviĭ prin cursurile și lucrările practice obligatoriĭ și a produce lucrărĭ sciinţifice, carĭ să ridice prestigiul anatomieĭ și chirurgieĭ românescĭ atât in ţară cât și in străinătate. Numerósele lucrărĭ publicate atât la noĭ cât și in presa medicinală străină de către directorul institutuluĭ și de asistenţiĭ sĕĭ: d riĭ Juvara, Jagnet, Bălăcescu, Bruckner, Gerota, Florescu, Mezincescu, etc., simt o probă absolută de marea activitate sciinţifică a acestuĭ institut.

Lucrările sciinţifice ale profesoruluĭ T. Ionescu, sunt prea numerόse pentru ca să le putem chiar menţiona aci.

Ne vom mulţămi a trimite la colecţiunea «*Revisteĭ de chirurgie*» fundată și dirijată de prof. Ionescu de la 1897; *Bulletin et memoira de la société de chirurgie de Bucarest* fundată de d. prof. Ionescu în 1898 și *archires des sciences medicală* din Paris fundată și dirijată de dênsul de la 1897. Afară de acéstă un numĕr insemnat de memoriĭ publicate în jurnalele speciale străine francese și germane incă de la 1886.

Activitatea sciinţifică a profesoruluĭ T. Ionescu s'a arătat maĭ cu sémă in nenumăratele congrese sciinţifice la care dênsul a luat parte de la 1895 incóce ca delegat al guvernuluĭ român. La *Congresul Frances de chirurgie* ce se ţine anual la Paris d. T. Ionescu ia parte de la 1895—96—97—98—99—901 și a făcut un mare numĕr de comunicaţiunĭ. La al XIII-lea *congres internaţional de medicină* (trienal) de la Moscova (1897) opt comunicaţiunĭ. La *congresul de Gyenecologie, obstetrică și pediatrie* de la Marsilia (1898) patru comunicaţiunĭ.

La congresul internaţional de gynecologie și obstetrică de la Amsterdam (1899) cincĭ comunicaţiunĭ. In fine *la congresul al XIV internaţional de medicină de la Paris* (1900) unde profesorul T. Ionescu a fost representantul oficial al Românieĭ, a făcut 18 comunicaţiunĭ, în opt secţiunĭ ale congresuluĭ.

Putem judeca de locul sciinţific ce profesorul T. Ionescu și-a căpătat în lumea medicală prin onorurile ce i se fac, ast-fel a fost numit președinte de onóre al *congresuluĭ medical Egyptean* ce va avea loc la Cairo în Decembre 1902; președinte de onóre și raportor asupra *Tratamentuluĭ can-*

cerului uterin la congresul internaţional de gynecologie şi obstetrică ce va avea loc subt inaltul patronagiŭ al M. S. Regele Italieĭ la Roma.

Nu putem termina acéstă scurtă biografie a prof. T. Ionescu, fără a menţiona printre lucrările sale următórele: *Hernes internes retroperitonales*, Paris 1890 premiată de academia de medicină din Paris; *Le Duodenum et les Hernies Duodénala* Paris 1889; *Le Colon Palvien* pendant le vie intra-utérine, Paris, 1892 (Tesă de doctorat);—*Anatomie des ligaments de l'appendice vermiculaire* et de lefonetie ileo-appendiculaire, Paris 1895; — *Anatomie du Tube Digestif* (392 pag.) in *Traité d'anatomie humaine* par Poirier, Charpy Nicolas, prenant et Jonnesco, Paris 1895; – *Travaur de chirurgie*, Paris, 1897.

Chirurgia nervuluĭ *sympatie cervical* şi aplicaţiunea resecţiuneĭ acestuĭ nerv, in tratamentul epilepsieĭ, guşeĭ exoftaiurice, glaucomuluĭ şi a migreneĭ constitue un adeverat monument sciinţific pentru profesorul T. Ionescu, căcĭ dênsul cel d'intêiŭ in 1896 a intreprins, contra ideilor admise pâna atuncĭ, ablaţiunea complectă a acestuĭ nerv şi a arătat miraculósele resultate ce se obţine prin aceste operaţiunĭ in tratamentul bólelor sus menţionate. Numerósele lucrărĭ făcute de profesorul T. Ionescu, atât in presa medicală străină şi română cât şi în congresele medicale şi la academia de medicină din Paris, aŭ făcut ca acéstă nouă şi eficace operaţiune să fie admisă şi practicată astă-ḑĭ de chirurgĭ din tótă lumea.

Vom menţiona in fine că de la 1895 până astă-ḑĭ peste treĭ-ḑecĭ de tese de doctorat aŭ fost făcute în clinica şi institutul prof. T. Ionescu şi susţinute sub preşedinţia sa înaintea facultăţeĭ de medicină din Bucurescĭ.

Prof. Dr. D. Grecescu

(Catedra de botanică medicală)

Prof. Dr. Gr. Râmniceanu

(Catedra de patologie chirurgicală)

Membru in consiliul sanitar superior, etc., etc.

Prof. Dr. C. Miculescu

(Catedra de fisică de la facult. de sciinţe pentru cursul de fisică medicală)

Prof. Dr. Al. Obregea

(Catedra de istologie medicală)

Medic primar de spital, fost director general al serviciului sanitar superior, etc.

Prof. agreg. Dr. Ştefan S. Minovicĭ

(Catedra de chimie analitică)

Licenţiat în sciinţe de la universitatea din Bucurescĭ, doctor in chimie de la universitatea din Berlin, profesor-agregat şi directorul laboratoriuluĭ de chimie analitică la facultatea de medicină din Bucurescĭ, chimist legist; născut în Râmnicu-Sărat la 23 Iulie 1867.

Prof. agregat Dr. Paulescu N.

(Catedra de fisiologíe medicală)

Prof. Dr. N. Măldărescu

(Catedra de farmacologie medicală şi de terapeutică)

Decan al facultăţeĭ de medicină, etc.

Prof. Dr. At. Demostene

(Catedra de medicină operatóre)

Prof. Dr. Buicliu

(Catedra de clinica medicală a II supl.)

Agregaţĭ: D-riĭ N. Duma, Eugeniu Felix şi Dr. Gerotă

Prof. Dr. N. Atanasescu

(Catedra de chimie medicală)

Prof. Dr. N. Manolescu, senator

(Catedra de oftalmologie)

Institutele şi laboratórele facultăţilor de medicină

Localul facultăţeĭ

Laboratorul de lucrărĭ practice de anatomie

Director, prof. dr. Petrini Paul;
Şeful lucrărilor anatomice, dr. N. I. Duma;
Prosectorĭ: C. Marinescu şi St. Alexiu;
Prepăr. şi desenator: Feldianu A.;
Ajutorĭ de anatomie: Petrini I. şi Severeanu Gr.;
Custode: Moga G.

Laboratoriul de zoologie medicală

Director: prof. dr. St. Sihleanu;
Preparator: dr. Poenaru-Căplescu.

Laboratorul de botanică medicală

Director profesor d-r D. Grecescu;
Prep. şi conservator al colecţiunilor
Bartolomeu D.

Prof. Dr. D. Drăghiescu

(Catedra de teoria şi clinica obstetricală)

Membru în consiliul sanitar superior, medic primar aĭ institutuluĭ «Maternitatea», profesor de teorie şi clinica ob-

Profesor Dr. D. Drăghiescu

stetricală la facultatea de medicină din Bucurescĭ, director şi profesor de clinică obstetricală, al şcóleĭ de móşe, senator, etc. etc.

Adresa strada Polonă 15.

Laboratorul de chimie medicală

Director N. Atanasescr d-r. prof.;
Preparator, Luca Tzalapatani.

Laboratorul de farmacologie

Director prof. dr. N. Măldărescu;
Preparator dr. Ion Teodorescu.

Laboratorul de fisiologie

Şef de lucrări, Constantinescu I. dr.

Laboratorul de Histologie, Embriologie şi technica microscopică

Director, profesor doctor Obregia Al.;
Şef de lucrări, dr. St. Besnea;
Asistent, dr. Tatuşescu D.;
Preparator, dr. Vranialicĭ.

Institutul de anatomie topografică şi clinică chirurgicală

Director, profesor dr. Ionescu Toma;
Asistenţĭ: Bălăcescu I. şi Ionescu Th. drĭ.;
Preparator p. embrĭologie şi confer. p. anatomie;
Maurice, desenator, Raggé.

Clinica obstetricală

Spitalul Maternitatea

Prof. dr. D. Drăghiescu asistent ?

Clinica infantilă

Spitalul de copiĭ

Profesor, Tomescu N. Dr.
Asistent Besnea Ştefan Dr.

Clinica sifiliopatică şi dermatologică

Spitalul Colţea

Profesor Dr. Petrini Galaţĭ.
Asistent Dr. Vasile Dudumi.
Preparator şi desenator Buşilă Vladimir;

Profesor Dr. N. C. Tomescu
Titularul Catedreĭ de clinică şi patologie infantilă
Medic primar la spitalul de copiĭ

Laboratorul cliniceĭ bólelor nervóse

Spitalul Pantelimon

Profesor Dr. Marinescu G.;
Șeful lucrărilor Dr. Vineș V.;

Invĕțămîntul Farmaceutic

Localul facultățeĭ de medicină

Laboratorul de chimie analitică

Profesor Dr. Ștefan Minovicĭ;
Preparator Bacovescu A.;
Asistent chihăescu L.

Laboratorul de farmacie chimică și galenică

Profesor Dr. Georgescu M.
Preparator Corbeanu N.;

Laboratorul de medicina operatóre

Director Prof. Dr. general Demostene;
Ajutorĭ: Mendonidi I. și Ghidronescu I. d-rĭ;

Laboratorul de patologie chirurgicală bandage și oporate de fracturĭ

Spitalul de copiĭ

Director, prof. Dr. Gr. Râmniceanu;
Preparator, Dr. Al. Bolintineanu;

Clincile

Intêia clinică medicală

Spitalul Colțea

Profesor Dr. G. Stoicescu;
Asistent și preparator Dr. I. Radovicĭ;

A doua clinică medicală

Spitalul Brâncovenesc

Profesór supl. Dr. Buicliu;
Asistențĭ, Gheorghian G. și Cristea G. d-rĭ;

A treia clinică medicală

Spitalul Brâncovenesc

Profesor Dr. Buicliu Chr. Șt.
Asistent Tatușescu D. Dr.;

Intéia clinică chirurgicală

Spitalul Colțea

Profesor Dr. Șevereanu C.;
Asistent Goilav I. Dr.

A doüa clinică chirurgicală

Spitalul Colțea

Profesor Dr. Ionescu Toma;
Asistent și prep. Dr. I. Bălăcescu;

Clinica oftamologică

Spitalul Colțea

Profesor Dr. N. Manolescu;
Asistent Dr. N. D. Staicovicĭ;

Clinica mentală

Ospiciul Mărcuța

Profesor Dr. Șuțu Al.;
Asistent Nedelcu Petre Dr.;

Despre institutele de bacteriologie și medicină legală, s'a tratat in altă parte.

Laboratorul clin. ból. interne pe cale de a se înființa

Director prof. Dr. I Toma Tomescu;
Asistent onorar Dr. G. Sterian.

Institutul de Anatomie Patologică și Bacteriologie

A fost înființat pentru prima óră în Bucurescĭ in anul 1887 și pus sub direcțiunea savantuluĭ Dr. Victor Babeș, fost profesor la facultatea de medicină din Pesta și adus în țară

in acelaş an printr'o lege specială, impreună cu regretatul Dr. G. Assaki [1]).

Scopul principal, incă de la infiinţarea sa, a fost studiul epizootiilor ce se iviseră in România şi combaterea turbăreĭ, care făcea numeróse victime, în fie-care an. Pe lângă acésta a maĭ contribuit şi faptul că nu exista nicĭ un institut de anatomie patologică, de patologie şi bacteriologie.

Apoĭ, România prin posiţiunea sa topografică fiind situată la porţile Orientuluĭ, era cu deosebire expusă intróducereĭ bólelor infectióse ce nu eraŭ încă bine cunoscute.

Institutul a fost creat dupé planurile D-luĭ Dr. V. Babeş fără ca desideratele d-sale să fi fost executate in total [2]).

Pentru prima óră, Institutul a fost instalat în casele reposateĭ Zoe Brâncovénu, de pe cheiul stâng al Dâmboviţeĭ, in dreptul chioşculuĭ unde se sfinţesce apa la Bobotéză, local devenit insuficient in urma mareĭ desvoltărĭ, — ce a luat în aniĭ din urmă,— tot-d'a-una in raport cu nevoile ce reclama *medicina preventivă* pentru apărarea acesteĭ ţărĭ.

Tóte guvernele fără deosebire de partid — aŭ acordat D-luĭ Dr. Babeş, tot sprijinul material pentru atingerea scopuluĭ propus; un credit de peste un milion se votéză pentru construcţiunea unuĭ local noŭ. pe locul numit maidanul «Mimi» intre şcóla veterinară şi institutul de chimie organică.

Iată cum se exprima D. Dr. V. Babeş într'un memoriŭ presentat la Academia Română in şedinţa de la 3 Aprilie 1900:

«De câte-va lunĭ se ridică pe malul Dâmboviţeĭ un mare palat, înconjurat de un parc intins şi de o cantitate de clădirĭ maĭ micĭ, avênd o destinaţie particulară şi inzestrat cu disposiţiunĭ, cu aparate, cu instrumente, carĭ, inainte cu doue treĭ deceniĭ, nu eraŭ de fel cunoscute. Tóte aceste intinse clădirĭ dovedesc că de puţinĭ anĭ, un noŭ element a intrat in domeniul medicineĭ, care curând a devenit predominitor fertilisând tóte ramurile medicineĭ. Cum institutul noŭ de bacteriologie a fost creat, ca cea dintêiŭ instituţiune de inaltă cultură, ca cel dintêiŭ palat de sine stătător şi clădit pentru un scop special, pentru studiul medicineĭ moderne in ţéra

1) Vedĭ facultatea de medicină 1869—1902.

2) Dr. V. Babeş, Direcţiunea Medicineĭ Moderne şi Noul Institut de Bacteriologie în Analele Academieĭ Române, seria II, tom. XXII, Mem or. secţ. sciinţ. p. 398.

Institutul de Anatomie Patologică şi Bacteriologie

întrégă... Câtă lume, câţî medicĭ nu vor trece pe dinaintea acestuĭ institut, dând din cap şi ḑicênd că, in timpurile lor saŭ când aŭ inveţat eĭ Medicina, nicĭ vorbă nu era de o astfel de sciinţă saŭ de un ast fel de institut şi câţĭ-va se vor fi gândind: ce cheltuială, ce risipă pentru o creaţiune, care abea maĭ există in altă parte chiar in Europa. Dar... graţie spirituluĭ român, deschis pentru orĭ-ce progres şi graţie activităţeĭ acestuĭ institut, mulţĭ vor fi citit şi toţĭ mediciĭ tinerĭ vor fi căpătat convingerea intimă, că acest institut, însemnéză pentru ţara nóstră o mare onóre, o fală naţională; insemnéză că statul român modern îşĭ creiază o bază vitală sciinţifică... de unde să pornéscă o medicină modernă, in adevĕr eficace adecă *Medicina preventivă*».

Importanţa capitală a acestuĭ institut este probată şi prin o mulţime de institute similare, de şi maĭ puţin complecte, din strĕinătate institutul Pasteur la Paris, Kaiserliches Gesundheitsamt la Berlin, numeróse institute de igienă din Germania, institutul de medicină experimentală din St.-Petersburg, de medicină preventivă din Londra, staţiunile igienice din America şi Indiĭ, servesc aceloraşĭ scopurĭ ca şi institutul nostru. Fie-care universitate din streinătate are maĭ multe institute pentru acest scop; ceia ce insă nu există nicăirĭ, este completitatea de care se bucură acest institut şi organisaree luĭ ast-fel, in cât represintă tocmaĭ acele sciinţe medicale moderne, carĭ numaĭ prin conlucrarea lor organică, sunt destinate a realisa, progresul cel maĭ valoros al medicineĭ. Numaĭ la Berlin există cincĭ institute, carĭ impreună costă pe stat de 6 orĭ maĭ mult de cât institutul de Bacteriologie din Bucurescĭ, corespunḑênd tóte cincĭ, câte uneia din secţiunele instituluĭ nostru, fără insă ca acele cincĭ institute, să aibă legătură intimă şi direcţiunea unică a instituluĭ nostru. Institutele universitare din streinătate, lucrézâ fie-care în mod limitat şi de obiceiŭ fără legătură organică cu alte institute, ale căror luminĭ ar fi indispensabile pentru ca resultatele obţinute să fie controlate şi aplicate. Acéstă isolare a doctrinelor, care necesarmente ar trebui să mérgă împreună era fără indoială, una din causele principale pentru care sciinţa medicală, cu tot numĕrul mare al institutelor n'a putut progresa [1]).

---

1) Op. cit. p. 336.

D-l Dr. Babes a fost invitat de guvernul austriac a'ĭ inainta un memoriŭ in care să-şĭ arate un plan asupra insemnătăţeĭ capitala a uneĭ organisărĭ ast-fel, in cât tóte doctrinele, destinate a conlucra pentru ridicarea medicineĭ moderne să conlucreze în comun. A dat planul distribuţiuneĭ şi al clădireĭ aceluĭ institut care până acum acolo nu s'a realisat, dar care a servit de basă la crearea institutuluĭ noŭ din Bucurescĭ.

Medic Veterinar P. Riegler
Seful secţiuneĭ de Bacteriologie din acelaşĭ institut şi profesor la şcóla super. de med. veterinară

Planul, disposiţiunea şi menirea clădirelor Institutuluĭ

Institutul se compune din maĭ multe clădirĭ, separate unele de altele după firea lucrărilor ce comportă menirea lor. El se află pe un teren vast de peste 20,000 m. p., retras de stradă cu cel puţin 25 metri.

Clădirea principală, cu faţada spre Nord-Est, are o infăţişare simplă dar demnă; vestibulul, scările şi coridórele sunt numaĭ atât de intinse, cât cere igiena. Clădirea princi-

pală se compune din 4 părţĭ cu totul isolate dar nicĭ intr'una nu se lucréză cu substanţe infecţióse. In centru, subsolul, conţine maşinele; parterul, biblioteca şi administraţiunea, iar etajul un museŭ fórte vast şi frumos in care se aşéză preţiósele colecţiunĭ anatomo-patologice ale institutuluĭ. Aripa dréptă conţine laboratoriul şi biuroul directoruluĭ şi locuinţa sa; aripa de Est, tratamentul antirabic. In subsol se află baia, *bucătăria* şi locuinţa servitorilor. In parter propriŭ ḑis, tratamentul antirabic şi animalele trebuinciόse tratamentuluĭ cu salόnele de aşteptare, de trepanare, de măduve, de inoculare şi de pansamente.

O prelungire spre Sud a clădireĭ principale conţine in parter laboratorul de seroterapie, unde se prepară serul antidifteric, serul antirabic, serul antituberculos, antimorvos şi antipestos. Spre Est există un amfitétru pentru cursul teoretic in care incape vr'o 80 persόne. Etagiul este ocupat de sale marĭ de conferinţe pentru 400-500 persόne.

A doua clădire este acea a laboratorielor, cu 2 etagiĭ legat printr'un coridor inchis cu clădirea întâia. Aicĭ există in subsol, serviciul autopsielor, serviciul de chimie, de medicină experimentală şi încăperi pentru animalele de experienţă. In parter se află secţia de medicină experimentală cu o mare sală de lucărĭ practice, secţia de chimie şi laboratorul pentru studiul bόlelor infecţiόse la animale. Etagiul I partea de Nord-Est este ocupată de un imens laboratoriŭ pentru lucrărĭ practice de o lungime de vr'o 50 m. in care pot lucra până la 100 persόne. In partea de Sud există secţia de bacteriologie şi de anatomie patologică. La o depărtare de 50 m. de acest pavilion există un pavilion pentru servitorĭ şi un altul, pentru lucrărĭ cu material infecţios. S'aŭ luat disposiţiunĭ speciale spre a garanta personalul institutuluĭ şi oraşul contra infecţiunelor.

In dosul acestuĭ pavilion se intind grajdurĭ, clădite cu cea maĭ mare ingrijire spre a se isola animalele şi a evita infecţiunea.

Cheltuelile pentru construcţiunĭ şi amenajare se ridică aprόpe la 1,000,000 de leĭ.

Partea sciinţifică a Institutuluĭ

Se împarte în cincĭ secţiunĭ, care lucréză maĭ mult pe baza resultatelor obţinute în institut.

a) *In secţiunea veterinară* s'a descoperit între altele, natura epizootielor din România (hemoglobinurie epiedmică, cârcégul oilor, tifosul caluluĭ) iar pentru alte bóle s'a găsit mijlocul de diagnostic şi de vindecare (morvina). Tot aicĭ s'a

Dr. C. Bacaloglu
Fost intern al spitalelor din Paris, laureat al facultăţeĭ de medicină din Paris; Seful secţiuneĭ Anatomo-Patologice în Institutul de Bacteriologie.

studiat asociaţiunea dintre bacilul brânceĭ şi al pneumoenteriteĭ porculuĭ, agentul febreĭ tifoide a caluluĭ şi a difterieĭ porumbeluluĭ şi s'a constatat moscenirea fenomenelor difterice la aceste paserĭ.

b) *In secţia de vaccinaţiune*, s'a redus mortalitatea turbăreĭ la om la un maximum de 5 la mie. S'a făcut cunoscut încă din 1889 puterea preventivă a sângeluĭ animalelor imunisate într'un grad mare, punênd ast-fel basa sciinţifică a

seroterapieĭ. S'a produs pentru intâia óră serul impotriva turbăreĭ, răpciugeĭ şi tuberculoseĭ şi se prepară în mase serul in contra difterieĭ şi tetanosuluĭ; s'a putut lămuri modul cum se lucréz otrava rabică, precum şi lesiunele cerebrale, caracteristice pentru diagnosa bóleĭ. S'a putut asemenea studia influenţa substanţeĭ nervóse normale asupra unor bóle nervóse şi s'a constatat reacţiunea particulară a leproşilor faţă cu tuberculina. Aicĭ s'a descoperit proprietatea substanţeĭ nervóse de a combate şi de a vindeca anumite bóle nervóse.

c) *In secţia bacteriologică* s'a constatat existenţa şi lăţirea lepreĭ şi formele sub care se presintă malaria in România; apoĭ s'a maĭ constatat: natura infecţiunelor biliόse, a abcesuluĭ ficatuluĭ, a unor forme de infecţiunĭ intestinale şi a unor forme particulare de pemfigus. Apoĭ bacilul influenţeĭ, recunoscut de Pfeiffer ca specific al influenţeĭ, o intrégă serie de asociaţiunĭ bateriene care jócă un rol insemnat in brónchită. Tot aci s'a stabilit microbiĭ infecţiuneĭ emoragice aĭ scorbutuluĭ, aĭ noneĭ etc., şi s'aŭ găsit mijlóce eficace de desinfecţiune pentru unele bóle infecţióse maí cu sémă pentru difterie. In fine aicĭ s'a studiat structură fină a bacterielor şi a asociaţiunelor bacteriene, atât de importante in maĭ tóte bólele infecţióse.

d) *In secţia chimică* a institutuluĭ s'aŭ studiat cu deamĕnuntul principiele filtraţiuneĭ apeĭ şi maĭ cu sémă s'a stabilit principiul sterilisăreĭ prin precipitare. S'aŭ maĭ făcut studiĭ intinse asupra produselor de secreţiune ale bacterielor, răpciugeĭ, tuberculoseĭ, sa inventat Morvina etc.

e) *In secţia patologică* s'a făcut, cu resultate surprindetóre studiul cadavrelór de la spitale; prin acest studiŭ s'a elucidat numĕrul neaşteptat al colonielor bacteriene, precum şi starea invadiuneĭ bacteriene in bólele neinfecţióse şi decĭ s'a putut trage incheierĭ asupra varietăţilor şi limitelor de variabilitate a bacterielor, studiate de apróре in: septicemiĭ, în pneumoniĭ, in scarlatină, in febră tifoidă şi in infecţiunele emoragice. Apoĭ tot in acéstă secţiune s'aŭ maĭ făcut studiĭ amănunţite asupra patologieĭ sistem nervos şi istologieĭ patologice a terminaţiunelor nervóse in muşchĭ, asupra geneseĭ tumorilor precum şi a altor diférite bóle.

E bine inţeles că nu se pot enumera tóte lucrările, dar

cele spuse sunt de ajuns pentru a arĕta ce direcţiune urmăresce acest institut de stat pentru a-şĭ face datoria faţă de serviciul sanitar şi de sciinţă.

România e un pămênt virgin pentru asemenea instituţiunĭ şi pentru cercetările în acéstă ramură, pentru că există puţine prejudiciĭ orĭ privilegiĭ care să le opună pedică; a fost

Dr. G. Robin
Şeful Laboratoruluĭ de la spitalul Filantropia; Asistent în secţiunea de Bacteriologie.

deci posibil, ca acest institut să se desvolte în libertate şi să-şĭ pună în evidenţă însemnătatea sa. După o activitate de aşa puţinĭ anĭ, convingerea despre însemnătatea practică a acestuĭ institut a pătruns în tóte clasele societăţeĭ; fie-care, se supune cu bună voinţă prescripţiunelor sanitare când plécă din acest institut. Pentru tóte aceste strălucite resul-

tate corpurile legiuitóre s'aŭ grăbit a'ĭ acorda tóte mijlócele trebuitóre pentru menţinere şi desvoltare.

Resultatul cel maĭ insemnat al activităţeĭ institutuluĭ e de sigur de ordin didactic. Nu numaĭ studenţiĭ şi mediciĭ practicĭ, funcţiooarĭ, aŭ căpătat o basă solidă pentru meseria lor, dar inţelegerea principielor igienice referitóre la educaţiune, la locuinţă, la hrană, la obiceiurile şi ocupaţiunele ḑilnice, la mĕsurile speciale pentru prevenirea bólelor, incep a pătrunde in clasele culte.

Direcţiunea institutuluĭ şi ajutórele sale fac in cursul anuluĭ cursurĭ practice şi demonstraţiunĭ asupra bacteriologieĭ, etiologieĭ, asupra pneumonieĭ şi terapieĭ bólelor infecţióse la ómenĭ şi animale, cu specială consideraţiune a poliţieĭ sanitare in cel maĭ larg sens. Aceste cursuri sunt maĭ cu deosebire interesante, pentru mediciĭ aflaţĭ in serviciul public, pentru doctoranţĭ, architecţĭ, ingınerĭ, funcţionarĭ administrativĭ şi studenţĭ [1]). Pentru aceştĭ din urmă insă, nu remâne de o cam dată de cât un *pium desiderium*; căcĭ numaĭ atuncĭ va căpeta institutul acest vast cerc de activitate, când se va generalisa convincţiunea că in timp de pace, lupta pentru sănătatea ómenilor e datoria cea maĭ însemnată şi cea maĭ fructiferă a omuluĭ, şi că acésta póte fi dusă numaĭ de specialiştĭ [2]).

Am spus maĭ sus, că institutul de patologie şi bacteriologie costă aprópe un milion; cât priveşte insă intreţinerea şi vitalitatea sa nu numaĭ că nu reclamă nicĭ un sacrificiŭ de la stat, dar iĭ aduce şi folos şi anume:

a) Serul antidifteric, precum în institut, aduce serviciĭ imense prin reducerea mortalităţeĭ de anghină difterică de la 80% la 10% aducênd statuluĭ un profit de leĭ	60.000.—
b) Tratamentul antirabic prin mijlocul căruia să vindecă in fie-care an 800 persóne muşcate de animale turbate, realiséză o economie cam de . .	20.000.—
c) Serul antitetanic, tuberculina, maleina, serurile maĭ puţin căutate, tóte analisele făcute la diferite calităţĭ de ape, diagnosticul diferitelor bolĭ la	
Report . . .	80.000.—

1) Analele Academieĭ române op. cit. pag. 406—407.

2) La Presse médicale No. 99 din 11 Decembre 1901.

Transport . . . 80.000.—
ómenĭ şi animale stabilite in istitut pentru tótă ţara
face ţăreĭ o economie de la 20 000 la . . . . 30.000.—
Total . . 110.000.—

Ministerul cultelor și instrucţiuneĭ publice cheltuesce cu intreţinerea institutuluĭ, 38640 leĭ pentru personal si 10.000 pentru material . . . . 48.640.—
Total rĕmas . . 61.360.—

Vedem decĭ că institutul nu costă nimic pe stat ci din sontră 'ĭ aduce un profit aprópe indoit de cât cheltuesce cu intreţinerea luĭ [1]).

Profesorul dr. Victor Babeş

Membru al Academieĭ Române, profesor universitar director al institutuluĭ de Patologie şi Bacteriologie. Membru corespondent al Academieĭ de medicină din Paris şi oficier al Legiuneĭ de onóre etc., etc.

Este fiul d-luĭ Vicenţiu Babeş unul dintre fruntaşiĭ românĭ transilvănenĭ.

Dr. Babeş este născut la Viena in 1854 şi-a făcut studiele la Buda Pesta şi apoĭ la Viena, unde a obţinut şi gradul de Doctor. A fost timp de 10 anĭ asistent de anatomie patologică apoĭ privat docent la Buda-Petsa. Fiind trimis in strĕinătate

1) Vedĭ budgetul ministeruluĭ instrucţiuneĭ pe exerciţiul 1901—1902.

de guvernul ungurescu a lucrat la Pasteur apoi la Virchow, la Koch și la Kornil. In 1883, este chemat ca profesor la facultatea de medicină din Buda-Pesta, iar în 1887, camerile și guvernul român îl chiamă la Bucuresci pentru ocuparea catedreĭ de Patologie şi Bacteriologie şi în acelaşĭ tim ca director al Instituiuluĭ de Patologie şi Bacteriologie, pe care guver-îl infiinţéză prin stăruinţele luĭ. Acest institut a devenit de un renume european. Intre lucrările sale se pot menţiona: *Constatarea natureĭ vasculare a unor bóle ale măduveĭ*; acea a origineĭ neoplasice a unor scleroze (1897). Prima descriere a baciluluĭ morveĭ (1880). Descoperirea microbuluĭ sudóreĭ roşiĭ; constatarea pătrundereĭ bacciluluĭ cărbuneluĭ prin mucosa stomachală neatinsă (1880); acea a pătrundereĭ de la suprafaţa pieleĭ, a baccililor lepreĭ prin foliculi piloşĭ etc. etc., in fine marea lucrare: *Bacteriele* in colaboraţie cu profesorul Cornil, a fost tradusă in maĭ multe limbĭ europene.

De la apariţiunea ultimeĭ ediţiunĭ a acesteĭ lucrărĭ d-l Dr. Babeş a publicat analele institut. de Patologie şi Bacteriologie în românesce şi franţuzesce, care conţin un mare numer de lucrărĭ original. Este dificil a menţiona tóte publicaţiunile d-luĭ profesor Babeş şi apoĭ cred inutil de a trece aicĭ chiar pe cele principale, de óre-ce le-am menţionat in darer de sémă ce am făcut asupra institutuluĭ de sub a d-sale conducere. Streiniĭ orĭ de câte orĭ scriu de dânsul, îl pun printre «Les maitres de la Medicine» onóre care se resfrânge nu numaĭ asupra d-sale ci şi asupra ţĕreĭ. A fost chemat la alte catedre din strĕtnătate, dar a preferat să rămână printre aĭ săĭ şi bine a făcut.

Dl. profesor Dr. Babeş este membru al Academieĭ Române şi incă unul dintre ceĭ maĭ harnicĭ şi maĭ productivĭ; membru corespondent al Academieĭ de medicină din Paris şi oficier al Legiuneĭ de onóre [1]) etc.

Dr. Aurel Babeş

Şeful secţiuneĭ de chimie de la Institutul de Bacteriologie. Este fiul prim născut al d luĭ Vicenţiu Babeş şi decĭ frate maĭ mare al d-luĭ profesor Victor Babeş. Născut in Viena in 1856 unde şi-a început studiile, le-a terminat la Universi-

1) Vedĭ la Medicine moderne journal d'informations medicales şi Enciclopedia Română de dr, Diaconovich. Sibiu I.

tatea şi şi şcóla Politecnică din Buda Pesta. Este dr. in filosofie şi chimist renumit; dexteritatea practică in chimie şi a însuşit'o la Heidelberg in laboratorul celebrului Bunsen; a venit in România in 1884, unde ocupă postul de profesor la şcóla de medicină vetertnară superióră şi de şef al lucrărilor chimice in institutul de care ne ocupăm. D-rul Aurel Babeş s'a distins prin lucrările sale asupra apeĭ de bĕut şi a inventat cunoscutul «sterilisator Babeş». Pe terenul toxinelor bacteriene a inventat morvina [1]).

D-niĭ: Dr. Emil Pop, şeful secţiuneĭ vaccinaţiunilor care cuprinde tratamentul antirabic şi prepararea diferitelor se-

Dr. Emil Pop

rurĭ ca antidifteric, antirabic etc., cavaler al Ordinuluĭ Córóneĭ Românieĭ.

Doctor G. Robin, şeful laboratoruluĭ de la spitalul Filantropia. Asistent in secţiiunea de bacteriologie.

Doctor C. Bacaloglu, fost intern al spitalelor din Paris, şi laureat al facultăţeĭ de Medicină din Paris şeful secţiuneĭ anatomo-patologice.

Medic-veterinar Paul Riegler. prefesor la şcóla superióră de medicină veterinară, şeful secţiuneĭ de bacteriologie.

1) Dr. Diaconovich Enciclopedia Română I freg. 343.

Doctdrul S. Baroncea, fost intern la spitalul Brâncovenesc asistent în secţiunea de Anatomie patologică.

D-ra doctor E. Densuşianu asistentă în secţiunea de anatomie patologică.

Catedra de medicină legală

Când nemuritorul dr. Carol Davila a înfiinţat pentru prima óră şcóla de Mica chirurgie de la Mihaiŭ-Vodă—devenită în curênd şcóla Naţională de medicină şi farmacie-a prevĕḑut în primul eĭ program şi catedra de medicină legală pe care o încredinţa d-ruluĭ Atanasovicĭ.

In 1868 s'a înfiinţat consiliul medical superior; s'a schimbat titlul medicilor fisicĭ—cum se ḑicea în Austria—în medicĭ de oraş, judeţ şi plasă fiind însărcinaţĭ şi cu lucrărĭ medico-legale. Tot atuncĭ s'a înfiinţat pe lângă ministerul de interne un post de medic legist şi s'a încredinţat d-luĭ profesor dr. I. Felix, apoĭ d-ruluĭ Marcovicĭ şi în fine profesoruluĭ Atanasovicĭ—care era şi profesor de medicină legală. Tot în anul 1862 s'a pub icat şi primele lecţiunĭ de medicină legală de către un distins student N. Măldărescu, actualul decan al facultăţeĭ de medicină.

Pentru motive de personalităţĭ s'a suprimat postul de medic legist de la interne şi s'a reînfiinţat după cât-va timp la Justiţie, când în loc să fie numit medic legist tot profesorul de medicină legală, a fost numit un altul, ast-fel că invĕţămintul medicineĭ legale a suferit mult timp din causa lipseĭ complecte de invĕţămint practic.

La 1880, D-rul Şuţu, fiind numit la catedra de medicină legală, inveţămintul practic a reînceput să reinvieze, căcĭ d-sa a cerut ministeruluĭ de justiţie să oblige pe medicul legist, ca, orĭ de câte-orĭ are vre-o autopsie medico-legală de făcut, să permită şi studenţilor să asiste.

Profesoruluĭ Şuţu prin urmare iĭ revine meritul de a fi reînceput lucrările practice şi de a invinge tóte obstacolele, alergênd cu studenţiĭ din spital în spital, pe unde era de făcut câte o autopsie medico-legală.

D-rul Şuţu, era titular şi al catedreĭ de bólele mintale; în urmă desvoltăreĭ ce a luat în aniĭ din urmă medicina la noĭ, s'a separat catedra de medicină legală, de cea a bólelor

mentale şi dr. Şuţu optéză pentru cea din urmă. Catedra de medicină este încredinţată d-luĭ Dr. M. Minovicĭ, care stăruesce pe lângă Primăria Capitaleĭ şi ministerul de justiţie, să infiinţexe o morgă pentru a strânge pe nenărociţiĭ care cad morţĭ pe ulıţă, etc., care s'a transformat in urmă într'un institut medico-legal care să servéscă pe de-oparte sciinţă medico-legală, iar pe de alta să fermenteze şi justiţia criminală, unde atât studenţiĭ medicinişti cât şi ceĭ de la drept, să'şĭ pótă căpăta cunoscinţele necesare profesiuneĭ lor şi decı ţereĭ intregĭ.

Institutul medico-legal (Morga)

S'a înfiinţat în anul 1892 de către primăria Capitaleĭ şi ministerul justiţieĭ. Primarul Pake Protopopescu şi ministrul justiţieĭ pe atuncĭ d. Alexandru Marghiloman, aŭ dat tot sprijinul lor.

Clădirea morgeĭ a costat pe comună 87 miĭ leĭ, iar pe Stat 50 miĭ, in total 137.000 miĭ leĭ. Intreţinerea eĭ costă pe Stat anual 29 miĭ leĭ.

Morga, ast-fel cum se găsesce astă-ḑĭ constitue un ideal pentru tóte statele civilisate, şi putem să ne mândrim că este singura în Europa care póte corespunde atât cerinţelor justiţieĭ, cât şi invețămêntuluĭ medico-legal

Sunt state in Europa carĭ aŭ morgĭ inzestrate cu aparate frigorifere. însă le lipsesc instalaţiunĭ pentru învĕţemênt şi sunt altele carĭ aŭ instalaţiunĭ pentru inveţemênt şi le lipinstalaţiunile de aparate frigorifere.

O morgă care nu corespunde acestor doue cerinţĭ, adică invĕţemêntuluĭ şi justiţieĭ, nu póte fi o morgă.

Acésta este dorinţa tuturor Statelor, carĭ nu posedă institute de asemenea natură şi suntem fericiţĭ că noĭ Româniĭ ceĭ d'intâiŭ în Europa, am putut realisa acest vis.

Prima condiţiune pentru ca o morgă să pótă exista este aceea de a avea instalaţiunĭ pentru conservarea cadavrelor prin aparate frigorifere. Morga nóstră este înzestrată cu aceste aparate şi ele sunt construite după ultimele cuvinte ale sciinţeĭ. Condiţiunile ce se cer acestor aparate sunt de a conserva cadavrele fin timp indifinit şi în stare in care ele aŭ fost in morgă, precum şi o cheltuială mică pe lângă soliditatea lor.

Aparatul frigorifer a fost cumperat de la o compania italiană care 'şĭ are sediul în Paris, şi este construit după sistemul Fixary; el este basat pe recirea uneĭ băĭ de chlorure de calciŭ prin gaz amoniac liqueflat.

El a costat 30.000 leĭ cu instalarea luĭ cu tot şi întrunesce tóte condiţiunile cerute.

Intreţinerea sa pe ḑi costă 10—12 leĭ.

El nu funcţionézo de cât opt lunĭ de ḑile pe an, de óre ce in 4 lunĭ avem o temperatură fórte scăḑuté în ţara nóstră, pentru a nu avea trebuinţă de aparat.

Acest aparat produce in lăḑile unde inghéţă cadavrele 10—12° sub zero, iar in camera de expunerea cadavrelor 1 + saŭ 1.—

Cadavrele aduse la morgă, după ce li s'a făcut un examen minuţios în ceea-ce privesce imbrăcămintea şi lesiunele ce pórtă la exterior, ele sunt introduse, in lăzile construite anume unde ele, în câte-va ore inghéţă. Cadavrele odată îngheţate, dacă sunt nerecunoscute, se introduc în camera de expunere la vederea publiculuĭ, iar celor cunoscute li se fac autopsia. afară numaĭ dacă parchetul nu cere să maĭ fie păstrate în interesul investigaţiunilor sale. Cadavrele ingheţate şi nerecunoscute se pot fotografia cu inlesnire, ele fiind îngheţate pot sta in picióre rezemate. Transportarea cadavrelor se face in morgă prin ajutorul unor cărucióre de fer pe treĭ róte, care aŭ de asupra lor o tavă tot de fer asemenea pe róte şi care tavă póte fi introdusă in lăḑile de ingheţare pe rótele-eĭ.

In sala de expunere pot la nevoe să incapă 20 cadavre pentru conservare.

Acéstă sală fiind separată de sala destinată visitatorilor prin geamurĭ duble, visitatoriĭ pot vedea fără nicĭ un pericol cadavrele expuse, hainele cu care aŭ fost îmbrăcate şi pot ast-fel recunósce, dacă acestea sunt ale persónelor dispărute. pe care eĭ le caută. Tot ast-fel se pot conserva şi cadavrele ómenilor asasinaţĭ, in tot timpul instrucţiuneĭ criminalilor, şi chiar in pină ḑiua condamnăreĭ lor, lucru ce e de o mare importanţă pentru justiţie.

Graţie acestuĭ sistem se inlătură aprópe cu desĕvârşire ingroparea cadavrelor nerecunoscute. Şi chiar dacă in timpul cât ele aŭ fost expuse nu aŭ fost recunoscute, totuşĭ morga

Institutul Medico-Legal (Morga)

iĭ posedă hainele şi fotografia, chip după care se póte orĭ-când orienta cine-va.

Şi când, după cerinţele igienice, hainele vor trebui arse se póte păstra din ele bucăţile care se vor alătura la fotografie şi rĕmân in permanenţă expuse visitatorilor.

Cât pentru conservarea cadavrelor, — victime ale crimelor, — acésta este de un imens ajutor pentru controlarea actelor medico-legale, pentru confruntarea lor cu criminaliĭ, etc.

Cadavrele asupra cărora există bănuelĭ sunt supuse autopsieĭ inainte de a fi expuse in sala de exposiţie.

Tóte autopsiile se fac sub supravegherea imediată a judecătorilor intr'o sală destinată anume pentru aceste lucrărĭ, care instalând'o in morgă s'a amenageat după ultimele cerinţĭ ale sciinţeĭ şi atât cât spaţiul disponibil permite.

S'a căutat a se face din morgă un adeverat institut medico-legal, lucru care s'a şi realisat.

Pe lângă sălile de conservare a cadavrelor pe lângă sala de autopsie, sala de fotografie se află instalat aci un laboratoriu de microscopie, un laboratoriu de chimie, un loc pentru experienţe fisiologice, pentru prepararea pieselor anatomice ce trebuesc conservate şi pentru facerea mulagelor. Medicul neputênd transporta acasă nisce piese respingetóre şi de multe orĭ voluminóse; pe lângă acésta, aceste transportărĭ care trebuia să fie aprópe ḑilnice, producênd o mulţime de inconveniente din punctul de vedere al garanţiilor legitime luate de justiţie, aceste cercetărĭ microscopice nu puteaŭ să se facă de cât in morgă.

In laboratoriul de microscopie se póte dar examina lichidele organismuluĭ, sângele, mucusul de diferite naturĭ, conţinutul stomaculuĭ, viscerele indată ce vor fi extrase din cadavre; tot aci se examinează petele de diferite naturĭ, după rufe, după vestminte, după lingeriile patuluĭ, după perdele saŭ scândurĭ etc.

In acest laboratoriu se fac asemenea cercetările spectroscopice, in casurĭ de otrăvirĭ cu oxid de carbon etc.

Acest laboratoriu este inḑestrat cu tóte aparatele necesare pentru a corespunde acestor cerinţe.

In laboratoriul de chimie se fac cercetarile chimice complimentare autopsiilor, cum şi primele cercetărĭ care nu sufăr nicĭ o intârziere.

Aicĭ studenţiĭ facultăţeı de Medicină invaţă să facă o autopsie medico-legală, să reunéscă lesiunile spontanee, lesiunele provocate să exerciteze cu cercetările microscopice necesare pentru a deosebi petele de sânge, de spermă, de meconiŭ etc., să studieze simptomele lesiunelor determinate de diferite intoxicărĭ, a arăta presenţa uneĭ substanţe toxice in organele omuluĭ, experienţele fisiologice şi resultatele procurate dc chimist, dacă există o concordanţă saŭ descordanţă, care să-ĭ permită a afirma dacă există saŭ nu o intocxicaţie, cum şi alte cestiunĭ cu totul speciale pe care studenţiĭ nu le întâlnesc la lecţiunile de clinică. Acestea sunt, pentru a nu cita de cât pe cele maĭ importante: spânzurările, strangulări'e, inecurile, avorturile, atentatele la pudóre, violul, intoxicaţiunile, infanticidele etc. Studenţiĭ maĭ invaţă aicĭ, dificultătile technice inerente orĭ-căreĭ autopsiĭ, cum şi obstacolele pe care falsele interpretărĭ ale părţeĭ interesate le ridică maĭ tot-d'auna contra mediculuĭ legist. In faţa studenţilor să pot face, tóte cercetările microscopice, care urméză de obiceiŭ asupra pieselor organismuluĭ, asupra sângeluĭ, mucusuluĭ din diferite cavităţĭ, asupra conţinutuluĭ stomacului, tóte examinările viscrilor, ale petelor, osemintelor, ale imbrăcăminteĭ, etc.

Institutul medico-legal, graţie activităţeĭ neobosituluĭ Director dr. M. Minovicĭ, este fórte bogat şi interesant in acelaş timp pentru expertisele medico-legale. Posedă o colecţiune de piese anatomice extrem de instructivă: aicĭ veḑĭ fetul de la 2 sĕptămânĭ până la 9 lunĭ şi copiĭ de la 10 lunĭ inainte ajungând succesiv până la etatea omuluĭ de 100 de anĭ şi ast-fel se tranşéḑă numerose discuţiunĭ ce se ivesc. Apoĭ o colecţiune de arme, glónţe, corpurĭ ale delictelor, unde fiecare crimă îşĭ are intregul sĕŭ istoric. de la intemeĭerea institutuluĭ, mulage, fotografiĭ şi desemnurĭ exacte de pe rănirele săvârşite, etc.

După cum vedem acést museŭ oferă studenţi'or un vast câmp de învĕţăminte practice medico-legale; aicĭ se pot vedea tóte cestiunile asupra cărora medicul legist este chemat a se pronunţa [1]). Acésta este direcţiunea pe care o urmăre-

[1]) D-rul M. Minovicĭ, Discurs ţinut cu ocasia deschidereĭ Morgeĭ în ḑiua de 20 Decembrie 1892.

sce Institutul Medico-legal Din cele expuse până acum, vedem că catedra de medicină legală, fermentéză numaĭ diferitele ramurĭ ale medicineĭ ci și justiția criminală.

Prfesorul Doctor M. Minovicĭ

S'a născut la anul 1858, Iulie, in Brăila. Cursurile liciale și le-a terminat in liceul Sf. Sava din Bucurescĭ. Obține diploma de bacalaureat la universitatea din Iașĭ in 1884. In 1883 obține diploma de licență in farmacie. In acelaș an plécă la Paris unde studiază medicina; in 1888 obține gradul de Doctor in Medicină din Paris. Intors in țară este numit in 1890 medic-legist al Capitaleĭ. In 1892 este numit director al Institutuluĭ medico-legal și director al serviciuluĭ Antropometric. In 1897 este numit profesor suplinitor al catedreĭ de medicină legală de la facultatea de Medicină. In urma presentăreĭ maĭ multor lucrărĭ sciințifice medico-legale, a fost numit profesor cu titlul definitiv in luna Iunie 1899.

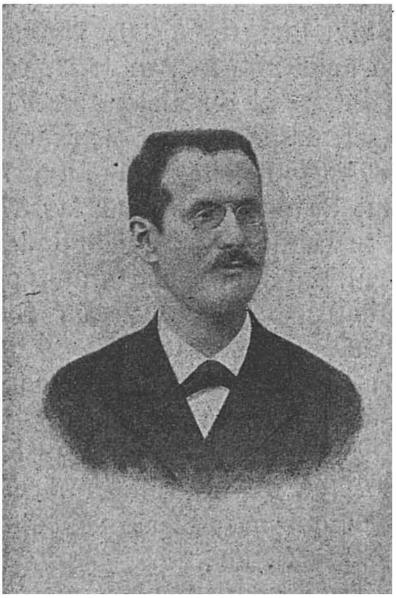
Harnic, cult și inteligent doctorul Minovicĭ este una din acele figurĭ simpatice, care 'șĭ iubesce misiunea cu patimă. Iată cum incheie lecțiunea de inaugurare asupra importanțeĭ și evoluțiuneĭ medicineĭ legale:

«Să nu uitațĭ nicĭ odată domnilor—ḑice el studenților—că nu există misiune maĭ inaltă de cât acea a mediculuĭ chemat să se pronunțe, dacă un prevenit este vinovat saŭ nu, lucru care cere cea maĭ inaltă echitate.

«Insărcinat cu examinarea nenorociților, pe care o hotărâre a sa 'ĭ póte smulge de la o pedépsă infamantă, arbitru prin urmare al onóreĭ familielor, medicul, nu trebue să pierḑă din vedere, interesele marĭ ale societățeĭ, pe care trebue să le respecte in acelaș grad. Țipetele poporuluĭ, saŭ severitatea magistraților nu trebue să-l abată, de la sarcina sa de om de sciință și martor! Datoria sa este să declare adevĕrul; societatea va face in urmă din aceste adevĕrurĭ aceia ce-ĭ va plăcea. Sunt d-lor circumstanțe nenorocite unde pasiunea se amestecă in expertisele medico-legale, unde o opiniune publică prevenită pare că voesce să apese cu influența sa ocultă asupra decisiuneĭ asceptate. Eĭ bine. medicul trebue să aibă energia să reziste contra acesteĭ influențe, fără nicĭ o esitare, el trebue să depărteze tot ce-l póte abate de la calea

dréptă ce i-o indică cunoscinţele sale orĭ-care ar fi pierderile ce ar putea trage pentru el acest mod de a lucra.

«Nicĭ temerea de a displace opiniuneĭ curente, nicĭ impopularitatea ce ar putea-o dobândi pronunţându-se în sensul adevĕruluĭ, nicĭ murmurile ce le-ar putea ridica, nicĭ blamurile deschise, nicĭ desgraţia ascunsă, nimic nu trebue să influenţeze asupra hotărâreĭ unuĭ medic legist. El nu are şi nu trebue să aibă de cât o singură călăuză: *adevĕrul* şi *sciinţa*

Dr. N. I. Duma
Sub-directorul lucrărilor practice de anatomie

şi un singur judecător, *consciinţa* sa al căruĭ respuns secret să-l pótă asculta tot-d'auna în orele de linisce fără inchietudine şi fără turburare.... *Medicul înainte de a fi savant, trebue să fie un om cinstit.*

«Numaĭ aceĭ conduşĭ de acest ideal, aŭ dreptul să pórte titlul de *medicĭ legiştĭ*».

Doctorul M. Minovicĭ, nu s'a desminţit nicĭ odată.

Numerósele scrierĭ medico-legale, lectorul le póte găsĭ la Academie in cartea intitulată «Titlurile şi lucrările D-ruluĭ Minovicĭ» cum şi acele făcute sub directíunea d-sale în Instit. Medico-legal.

Parte din foştiĭ profesorĭ aĭ facultăţeĭ de medicină:

Profesor Dr. N. Kalinderu

1835—† 1902

Născut in Bucurescĭ la 1835. A făcut studiile sale la institutul Mitilineu din Bucurescĭ şi la Paris, unde in 1853 incepu studiile sale medicale. Aci, în 1863, este primit in urma unuĭ concurs ca intern al Spitalelor din Paris. Intors in ţară, fu numit medic şef al spitaluluĭ Colentina, post pe care il ocupă pênă la 1874 când demisionă. La 1877 e numit şef de serviciŭ la spitalul Brâncovenesc, ear la 1877 in timpul res beluluĭ este pus in capul ambulanţelor de la Turnu-Măgurele.

La 1887 D-rul Kalinderu este numit profesor de clinică medicală la Facultatea de medicină din Bucurescĭ, post pe care l'a ocupat până la mórtea sa.

Academia l'a ales in 1889 membru corespondent işĭ plătesce obştescul sfârşit la Nisa in ḑiua de 16 Aprilie a. c.

Principalele sale scrierĭ sunt: «Despre cosmetice», «Tuberculosa in raport cu unele profesiunĭ», «Epilepsia Jacksoniană», «Influenţa unor maladiĭ ale corduluĭ asupra desvoltăreĭ», «Mielită sifilitică», etc.

D-rul Kalinderu a fost un mare amator de artă şi locuinţa sa conţinea un numer insemnat de tablourĭ de preţ.

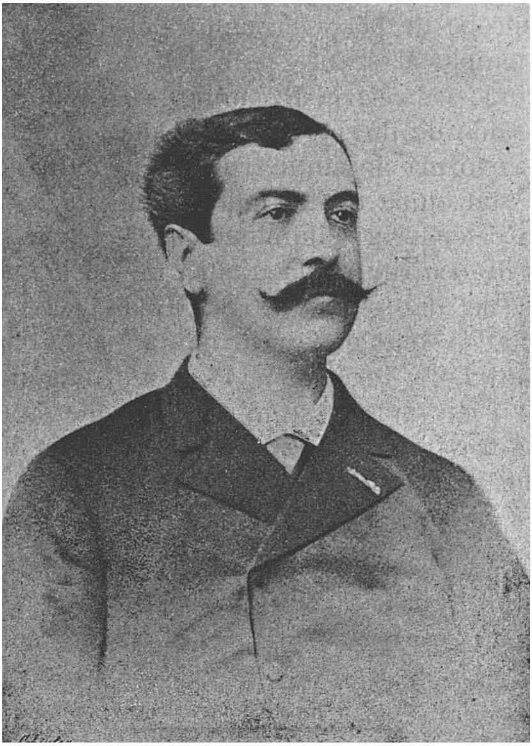
Profesor Dr. Alexandru Boicescu

1854—† 1893

Născut la 1854, in Vâlcea, studiile şi le-a făcut in ţară, apoĭ la Paris, reintors in ţară in 1878, a şi fost numit medic primar la Spitalul din Pitescĭ. Apoĭ a venit in Bucurescĭ unde fu numit şef al lucrărilor anatomice şi conservator al museuluĭ anatomic pe lângă facultatea de medicină. In 1879 fu numit medic secundar la Spitalul de copiĭ iar in 1891 profesor suplinitor la facultatea de medicină. In urma unuĭ strălucit

concurs, a fost numit cu titlul definitiv la 1 Noembrie 1892. A scris lucrări medicale de o mare valóre, intre care citām: «Centriĭ nervoşĭ din punct de vedere anatomic» (ed. II) 1888 apoĭ «Erythemul nodos palustru» 1890, «Lecţiunĭ de clinică infantilă şi fapte clinice» 1892, vol. I, pentru care a obţinut medalia Bene-merenti cl. I. A luat parte activă in resboiul din 1877/78 dirigind spitalul militar din Slatina.

D-rul Boicescu, în flórea vêrsteĭ şi 'n puterea bărbăţieĭ

† Profesor Dr. Alexandru Boicescu

îşĭ plăti obştescul sfêrşit in 1893 in etate numaĭ de 39 anĭ. Era de o talie mijlocie c'o infăţişare blândă şi simpatică; cel maĭ neinteresat doctor din câţĭ am audit şi cunoscut; săritor la nevoile omuluĭ care făcea apel la sciinţa luĭ. Am avut ocasiunea de maĭ multe orĭ să-l aud dicênd ómenilor pe care nu-ĭ vĕduse şi cunoscuse nicĭ odată: «póte aĭ casă şi familie grea! ţine-ţĭ baniĭ şi'ţĭ acopere alte lipsurĭ că eŭ am cu ce

trăi, şi dacă n'aĭ cu ce să'ţĭ cumperĭ medicamente să viĭ mâine diminéţă la spital să 'ţi le daŭ de acolo.

Ast-fel de om a fost d-rul Boicescu; ţara a pierdut un bun român, facultatea de medicină un eminent profesor, familia un duios sprijin, iar ceĭ lipsiţĭ, un părinte; fie-ĭ ţĕrîna uşóră şi memoria vecĭnică.

Palatul Facultăţeĭ de Medicină

Este situat pe Bulevardul Independenţeĭ şi pe strada Carol Davila aprópe de pórta Parculuĭ Regal (Cotrocenĭ).

Acest templu al sciinţeĭ este atât de vast în cât, actualmente cuprinde cancelaria Decanuluĭ cu tóte institutele, laboratoriile, sălile de disecţie, museul anatomic, numeróse sălĭ de cursurĭ în formă de amfitétru; construcţiunea acestuĭ palat costă pe stat suma de un milion opt-sute de miĭ leĭ; este îrcăldit prin calorifere şi iluminat cu electricitate.

Localurile ocupate de facultatea de medicină încă de la înfiinţarea şcóleĭ de felcerĭ de la Mihaĭ-Vodă, după cât-va timp s'c mutat la spitalul vechiŭ militar (adĭ Corpul II de armată). In anul 1869, Decembrie 14, s'aŭ inaugurat edificiul universităţeĭ [1]) iar in 1870 se mută şi facultatea de medicină în localul universităţeĭ [2]) şi in care a stat până in anul 1900/901 când se mută în actualul local a căreĭ fotografie o dăm la pagina 449.

1) Titu Maiorescu, Anuarul Universităţeĭ din Bucurescĭ pe 1894/95, pag. 5.
2) Sciinţă comunicată de d. General Dr. Iuliu Teodori.

PARTEA II

Moşia şi satul Lupescii (sf. Elefterie)

1580—1655

CAP. I

Cum tóte lucrurile sunt schimbătóre în lumea acésta, i -s'a schimbat şi numele acestuĭ sat în decursul vécurilor luând alte numirĭ potrivit cu firea ocupaţiunilor locuitorilor ce'l stăpâneaŭ. Sciam că este situat pe moşia Lupescii, proprietatea M-reĭ sf. Troiţă a Raduluĭ Vodă de lângă Bucurescĭ.

Moşia Lupescii se învecina cu moşia Vatra M-reĭ Cotrocenĭ; limita dintre aceste doue moşiĭ a fost: şanţul despărţitor — care se vede şi astă-ḑĭ,— ce plécă din strada Carol Davila—în apropiere de fundătura Leoparduluĭ şi se ridică în sus pe deal, pe la fundul baracelor unde a fost spitalul rusesc (in 1877-78)—astă-ḑĭ proprietatea Asiluluĭ Elena Dómna, tae soséua Drâgomirescilor— numită astă-ḑĭ a «Pandurilor» [1]) şi merge spre vila Cotrocenilor (bariera II) până în drumul Săreĭ, ca apoĭ ambele moşiĭ să mérgă paralel, trecând peste calea Craioveĭ (Rahoveĭ) şi se termină în valea Dobrilor (Odăei) dincóce de Măgurele [2]). Pe vale moşia Lupescii se mărginesce cu Cotrocenii din Vale cu moşia Grozăvescii de jos (fostă proprietate a M-reĭ sf. Sava astă-ḑĭ dărâmată, pe locul căreĭ M-rĭ s'a clădit universitatea din Bucurescĭ) cu moşia Mitropolieĭ (sf. Elefterie) şi de care este des-

---

1) Véḑĭ planşa No. 1.

2) Veḑĭ harta moşieĭ Lupescĭ. Biuroul doc. din ministerul domeniilor.

părţită prin matca veche a Dâmboviţeĭ; merge pe sub dealul Lupescilor până la Opler şi de acolo merge învecinându-se cu moşia M-reĭ Văcărescĭ până iarăşĭ in valea Odăilor [1].

Moşia Lupescilor a fost proprietatea Spătăreseĭ Caplea din Periş, care o vinde luĭ Alexandru Vodă fiul luĭ Mircea Ciobanul in anul 1580 pe preţ de 26.000 aspri de argint [2].

Simţ de a mea datorie a da câte-va deslușirĭ relative la viaţa acesteĭ jupânese.

Cine e fost spătărésa Caplea din Periş?

A fost fiica mareluĭ Ban Tudosie, sora Neagăĭ Vorniceseĭ — proprietara moşielor şi satelor Grozăvesciĭ de sus şi de jos [3], — şi soţia spătaruluĭ Stan Creţulescu [4]. Fa a moscenit de la tatăl seŭ Teodosie Bânul fiul luĭ Neagoe Vornicu şi al Marieĭ Călugăriţa [5] moşiele cu satele: I Lupescĭ [6] de care ne ocupăm in acest studiŭ, II Netoţiĭ şi III Dragomirescii de lângă Târgovişte [7].

In anul 7089 (1580) Noembre 24, Caplea spătarésa merge împreună cu cumnatul eĭ [8] Mitrea Vornicul şi cere divanuluĭ ţăreĭ presidat de domnitorul Mihnea Vodă feciorul luĭ Alexandru V.v. săĭ întăréscă moşia Dragomirescii partea eĭ a patra parte de pretutindenea din câmp, din apă şi din deal cu viile şi din siliştea satuluĭ; pentru că acéstă moşie aŭ fost de bastină a jupâneseĭ Capleĭ din Periş, ci aŭ venit jupânésa Caplea înaintea domnieĭ méle *de aŭ dat şi aŭ înfrăţit pre cinstitul boer domnieĭ méle Mitrea vel vornic, pre acéstă maĭ sus ḑisă moşie, pe jumătate fără de nicĭ o silă, iar cea-l'altă jumătate din moşie o aŭ cumpĕrat Mitrea de la jupânésa*

1) Ibidem.

2) Archivele statuluĭ M-rea Radu Vodă pach. 10 doc. 4.

3) Veḑĭ satul Grozăvescĭ.

4) Comunicat de d. Iuliu Tuducescu archivist la archivele statuluĭ din Bucurescĭ.

5) Archivele statuluĭ M-rea Cătăluiul veḑĭ hrisovul din 1577 din 1579 Noembrie 10 şi din 1580 pentru întărirea moşiilor luĭ Stan vel spătar şi jupâneseĭ luĭ Caplea din Periş, doc. comunicate de d. G. I. Ionescu-Gion.

6) Archive M-rea Radu-Vodă pachet 48 doc. 3.

7) Archive condica Mitropolieĭ No. 1 file 42 şi v.

8) Veḑĭ doc. din 15 Iulie 1586 în colecţ. de doc. a venerabiluluĭ domn St. Greceanu.

Caplea drept 10.000 de aspri de argint cin aspri, 13,000. Şi încă aŭ dăruit un contăş cu vulpe. Si aŭ înfrăţit şi aŭ vândut însuşĭ jupânésa Caplea maĭ sus disa moşie [1].

Cuvântul de *înfrăţit* din acest hrisov nu trebue luat în inţelesul cum il practicaŭ Cumaniĭ şi chiar şi ţăraniĭ noştriĭ adecă: dacă doĭ vroiaŭ să se infrăţéscă, işĭ făceaŭ fie-care câte o înpunsătură la braţ, şi storceaŭ câte o picătura de sânge intr'un pahar cu vin din care beaŭ amândouĭ, remăind prin acest ceremonial «fraţĭ de cruce» indatorindu-se să se ajute reciproc şi să se iubéscă ca fraţĭ în tótă viaţa lor.

In casul nostru cuvântul de înfrăţire este sinonim cu termenul juridic «a face danie cui-va, ceva» intâlnim multe cazurĭ de *înfrăţire* prin documentele vechiĭ [2].

Intr'un hrisov din anul 1586 Iulie 15 vedem că Caplea spătarésa din Periş dăduse suroreĭ sale Neaga şi satul Netoţiĭ [3] de sigur tot prin înfrăţirea juridică şi póte tot în acel timp când s'aŭ infrăţit Mitrea Vornicui. Nu cunosceam împrejurările pentru care spatarésa nóstră să desface aşa de o dată de treĭ moşiĭ şi maı cu sémă de Lupescĭ, care era un domeniŭ colosal in cósta apusană a Bucurescilor.

Unde era situat satul Lupesciĭ ?

După ce Alexandru Vodă didi M-rea sf. Troiţă şi numită maĭ tărdiŭ a Raduluĭ Vodă la anul 1568 [4] iĭ afierosesce moşia cu satul Lupesciĭ [5].

Mihnea V. V., feciorul luĭ Alexandru V.V., prin hrisovul de la 18 Maiŭ 1580, intăresce din noŭ, conform uzuluĭ, deplina proprietate a Mânăstireĭ Raduluĭ Vodă, asupra moşieĭ şi satuluĭ Lupescĭ. Acest hrisov maĭ ne spune intre altele că spătărésa Kaplea a vêndut moşia şi satul Lupescĭ luĭ Alex. Vodă care avea 13 familiĭ de rumânĭ [6].

---

1) Archive condica Mitropolieĭ din Târgovişte 1 fila 43 şi v.

2) Archive Mitropolia ungro-vlachieĭ pachet 4 doc. 4 din 7088 (1580) Martie 12 este relativ la înfrăţirea vel. vornic. Dragomir pentru satul şi moşia Frumuşanĭ, Academieĭ române M-ss 1063 doc. de înfrăţire 2 p. 355.

3) Celecţiunaa de doc. a d. St. Greceanu.

4) G. I. Ionescu-Gion istoria Bucureştilor pag. 248.

5) Archive M-rea Radu Vodă pach. 48 doc. 3.

6) Archivele Statuluĭ—Monastirea Radu-Vodă, pach 10 hrisovul 4.

E chestiunea acum, să scim în ce parte a acesteĭ moşiĭ se afla satul Lupescĭ ?

La acéstă intrebare ne réspunde un hrisov dat de Constantin-Basarab-Cârnul, la 5 Maiŭ 1655, prin care confirmă din noŭ Monastireĭ Sf. Troiţă a Raduluĭ-Vodă, proprietatea asupra satuluĭ Lupescĭ, care sat este «*din susul oraşuluĭ Domnieĭ-Mele Bucurescĭ*», *tot satul, cu tot hotarul şi cu toţĭ rumâniĭ şi cu tot venitul şi cu viile şi cu morile şi cu vadurile de móră de peste tot hotarul, orĭ cât s'ar alege şi Rumâniĭ, însă să se scie pe nume: Vişan cu feciori̇ĭ luĭ, Óncea, cu feciori̇ĭ luĭ şi Petre cu feciori̇ĭ luĭ şi Andreĭ cu feciorul Ónceĭ şi Stoica, Ţică cu feciori̇ĭ şi Stoica Cocoş cu feciori̇ĭ luĭ şi Stan Croitorul cu Brat (frate) luĭ Stoian cu feciori̇ĭ luĭ şi Dumitru cu feciori̇ĭ luĭ (în total 12 familiĭ*[1]*)*.

Pentru că acest sat adaugă hrisovul maĭ departe şi cu Rumâniĭ cum scrie maĭ sus, fostaŭ cumperate de Alexandru cel-Bĕtrân, moşu rĕposatuluĭ Radu-Vodă, de la jupânésa Kaplea din Periş, drept 26.000 aspre de argint, dat şi miluit la Monăstirea Sf. Troiţă pentru pomană şi tot aŭ fost pe séma sfinteĭ monastirĭ cu bună-pace de atuncĭ încóce». Acest hrisov ne spune însă, în mod generic, *că satul Lupescilor se află pe apa Dâmboviţeĭ, cu viile, cu morile şi cu vadurĭ de móră şi că este situat «din susul oraşuluĭ Domnieĭ-mele Bucurescĭ»*. Expresiunea însă «din susul oraşuluĭ Domnieĭ-mele Bucurescĭ», indică situaţia sa cu privire la cursul Dâmboviţeĭ, adică in susul apeĭ. Dar noĭ maĭ găsim acéstă expresiune şi în alte hrisóve; aşa, într'un hrisov de la Gh. Ghika, din 10 Iunie 1660, găsim că acest voevod dă boiarinuluĭ sĕŭ Şerban Cantacuzino, II Logofĕţ, să ţie satul Cotrocenĭ din judeţul Ilfov, sat situat «*din sus de oraşul Domnieĭ-mele Bucurescĭ*»[2]); iar într'un alt hrisov de la Constantin Vodă Brâncoveanul din 2 Februarie 1706 prin care închină moşia şi satul Grozăveştĭ de sus la Monastirea Sf. Ion vedem «*că acéstă moşie este din susul oraşuluĭ Bucurescĭ*»[3]). Intr'o carte de hotărnicie dată de Mihail Vodă Racoviţă în 4 Martie 1742 la 6 boerĭ hotarnicĭ, ca să hotărască moşia Sf. Mitropoliĭ «*care*

---

1) Archiva Monastireĭ Radu-Vodă pachet 5 hrisovul No. 6.

2) Archivele Statuluĭ. Monastirea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 doc. 9.

3) Academia Română 27 XIV.

moşie este din susul oraşuluĭ Bucurescĭ, unde-ĭ şi móra Sf. Mitropoliĭ pe Dâmboviţa» [1]) şi pe care moşie avea să se zidéscă după 5 anĭ biserica Sf. Elefterie.

Vedem decĭ că 4 sate şi moşiĭ sunt arătate că fiind situate «din susul oraşuluĭ Domnieĭ-mele Bucurescĭ şi anume:

1) Satul şi moşia Cotrocenĭ; dar pe acestea le cunóscem posiţiunea încă de la 1539.

2) Grozăvesciĭ scim că sunt din sus de Cotrocenĭ şi documentalicesce iĭ cunóscem de la 1601.

3) Moşia Mitropolieĭ care se învecinesce spre Nord-Est

Dr. Petrini-Galaţĭ
(Catedra de clinică dermatologică şi sifiliopatică)
Director general al serv. sanitar superior

şi Est cu moşiile Cotrocenĭ şi Grozăvesciĭ de jos, iar spre Apus cu moşia Lupescì de carĭ se desparte prin matca veche a Dâmboviţeĭ [2]), o cunóscem iarăş de la 1629.

Intr'un act de embatic din 15 Septembre 1830 vedem că Hariton, egumenul Cotrocenilor, dă un loc de 30 pogóne pe care se află astă-ḑĭ cimitirul Ghencea—luĭ Kir Iosif Archimandritul

1) Archivele Statuluĭ. Condica Mitropolieĭ No. 5 fila 6 v. 7 şi 8.
2) Veḑĭ hărţile Cotrocenilor.

Mitropoliei; acest loc se numea «Lupescii de sus»[1] spre deosebire de Lupescii de jos de care ne ocupăm.

Am ţinut fórte mult să intreb şi pe ómenii cei mai bătrâni din Cotroceni şi Sf, Elefterie dacă aŭ audit vorbindu-se de un sat situat pe acolo cu numele de Lupesci, şi mi-a spus toţi că nici n'aŭ audit măcar vorbindu-se; ei insă aveaŭ dreptate, după cum vom vedea mai departe.

In urma celor expuse mai sus, ezpresiunile din hrisovul Cârnului «că satul Lupescii se află pe apa Dâmboviţei, cu viile, cu moşiile, cu vadurile de móră şi că este situat din «şusul oraşului Domniei mele Bucuresci» din generice -- cum am dis mai sus—devin topice şi deci sigure; motivele:

1) Satul Lupescii n'a putut fi situat pe locul unde se află astă-di Cotroceni din vale, de óre-ce acest loc era acoperit de păduri seculare «şi a cumpĕrat M. S. Şerban Vodă ne spun documentele timpului un codru de loc din moşia Lupescilor de la Parthenie egumenul Monăstirei Radului Vodă[2]).

2) Intre hotarul moşielor Cotroceni şi Mitropoliei intră un colţ al moşiei Grozăvescii de jos proprietatea Monăstirei Sf. Sava şi care se mărginesce direct cu moşia Lupescilor, până în apropierea Viei Brâncovénului.

3) Pe partea dréptă a Dâmboviţei se afla moşia Mitropoliei pe care s'aŭ zidit mai târdiu biserica sf. Elefterie.

4) Lupescii de sus sat infiinţat pe la inceputul secolului trecut[3]) se afla prin imprejurimile cimitirului Ghencea deci:

Satul Lupescii de jos saŭ după documnnte numai Lupescii, a fost situat pe partea stângă a Dâmboviţei şi anume pe porţiunea dintre Grădina d-r Davila (adi propriet. colonel Perticari) până sub délul Opler, in care se cuprindea şi grădina Şiestadt, şi o parte din cartierul Rignault şi mărginindu-se cu Dâmboviţa şi «Livedea Gospod», situaţiunea topografică a Satului Lupescii corespunde exact cu preţiósele indicaţiuni ce ni le dă Hrisovul lui Const. Vodă Basarab Cârnul şi morile cu vadurile de móra, pe locul unde mai târziu s'aŭ construit móra Notagielor[4]) d-l Ghiţă Constantinescu din mahalaua sf. Elefterie, 'mi-a spuş că pe locul unde sunt astă-di casele sale,

1) Biblioteca Parochiei Cotroceni doc. 6 (orig, grec cu trad. română).

2) Vedi Cotrocenii din Vale.

3) După mărturia Pr. Hristachi Marirescu paroh al bisericei Ghencea.

4) Vedi Cuartierul Rignault.

a fost acolo când-va o móră; că săpând terenul pentru facerea unei pimniţe, a dat peste nesce stâlpi de móră.

Morile şi cu Vadurile de móră despre care vorbesce hrisovul, sus amintit—aŭ trebuit să fie in apropierea satului, de şi în documentele anteriόre celui citat ale moşieĭ Lupescilor mi se amintesce despre «morĭ cu vadurĭ de móră».

Decĭ móra n'a putut fi in altă parte de cât pe locul unde maĭ târdiŭ G. Bönches, a construit móra Notagielor saŭ prin apropiere. O altă móră a fost pe locul unde se află astă-dĭ proprietatea d-luĭ Ghiţă Constantinescu după cum am spus maĭ sus.

De altmintirlea întemeierea satuluĭ Lupesciĭ, o găsim în raţiunea infiinţăreĭ tuturor satelor şi oraşelor adică: ómeniĭ se aşezaŭ pe marginea apelor şi în apropierea pădurilor in locurĭ întărite maĭ mult saŭ maĭ puţin naturale cărora le servém nu numaĭ pentru necesităţile lor dilnice, ci şi pentru adăpost in timp de pericol şi constatăm că aceste treĭ condiţiunĭ eraŭ pe deplin satisfăcute pentru locuitorĭ din Lupesciĭ şi Cotrocenĭ; şi dacă aceste două sate nu s'aŭ populat in conformitate cu avantagiele ce le oferea firea topografică a terenuluĭ, apoĭ acésta nu este vina lor, ci a fatalităţeĭ vremurilor şi a grelelor imprejurărĭ prin care aŭ trecut ţara şi Capitala in general, iar Cotrocenĭ şi Lupesciĭ in special. Pitorésca posiţiunea de la Cotrocenĭ a fost râvnită şi de alţiĭ maĭ puternicĭ şi de aicĭ însemnătatea istorică a acesteĭ localităţĭ.

Fasele prin care a trecut satul Lupesciĭ

1655—1791

După ce am stabilit topografia satuluĭ Lupescĭ, săĭ urmărim istoricul maĭ departe; vedem că acest sat n'a dispărut ci i s'a schimbat numaĭ numele conform cu firea ocupaţiunilor locuitorilor, iar maĭ târdiu, a jucat un rol decisiv, influenţa religiósă. Când acest sat ş'a schimbat numele de Lupesciĭ în cel de *Cărămidarĭ?* nu scim; scim insă că cu acest nume il găsim intr'un document din anul 1744 Noembrie 25 [1]. Numele de cărămidarĭ se intindea şi asupra Cotrocenilor din vale până la 1791 [2]. Iar de la 1814 şi asupra Grozăveştilor, in

1) Condica moşieĭ Stolnicĭ i Balaciul colecţ. de doc-a d-luĭ Ştefar Greceanu.
2) Vedĭ planşa No. 1.

urma unuĭ pitac — cred — a luĭ Caragea care hotăra că toțĭ cărămidariĭ să fie scoșĭ afară din Bucurescĭ [1]) și de atuncĭ Grozăvesciĭ aŭ rămas și până adĭ cu numele de cărămidariĭ de sus.

Cotroceniĭ din vale, cu timpul s'a redobândit iar numele săŭ vechĭŭ.

Cărămidariĭ, altă dată Lupescĭ, din causa renumeluĭ icóneĭ sf. Elefterie, a trebuit să'șĭ schimbe numele de cărămidariĭ în cel de sf. Elefterie, pe care'l păstréză până astă-dĭ. Iată pentru ce ómeniĭ bătrâniĭ din Cotrocenĭ și sf. Elefterie nu-șĭ sciŭ despre existență prin aceste părțĭ a unuĭ sat Lupesciĭ.

Actuala mahala a sf. Elefterie, este situată pe două moșiĭ monăstiresciĭ și anume I) pe moșia sfinteĭ Mitropoliĭ și II pe moșia Lupesci, ambele despărțite prin matca veche a Dâmboviteĭ și pe marginea căreia, din stânga Dâmboviţeĭ am găsit vechiul sat Lupesciĭ, despre care am vorbit. Venim să vorbim acum, despre moșia Mitropolieĭ și pe care s'a construit biserica Sf. Elefterie al căruĭ nume s'a intins peste întréga mahala, iar maĭ târdiŭ a devenit o suburbie bine populată a Capitaleĭ.

Moșia Mitropolieĭ și morile Vlădicăĭ

1629—1747.

Cu mult înainte de Mateiŭ Basarab, Domnitoriĭ obicĭnuiaŭ a sta iarna la Târgoviște iar vara la Bucurescĭ, in care timp, eĭ eraŭ urmațĭ de Divan și decĭ trebuia să fie și o Mitropolie in a II capitală.

Mitropolia din Târgoviște avea ca tóte cele-l'alte Mănăstirĭ averĭ colosale: Moșiĭ, case, viĭ, livedĭ, rumânĭ, țiganĭ și maĭ multe puțurĭ cu păcură. Tóte aceste avuțiĭ eraŭ parte afierosite de diferițĭ bunĭ creștinĭ, iar parte cumpărate de Mitropolițiĭ țĕreĭ după vremurĭ [2]).

Mitropolia din a II capitală Bucurescĭ, căre era pe atuncĭ la Sf. Gheorghe Vechiŭ, n'avea nimic saŭ aprópe nimic și pentru aceste motive Mitropolitul Ungrovlachieĭ Grigorie «ar

1) Vedĭ cărămidarĭ de sus.

2) Archivele Statuluĭ, Condica Mitropolieĭ No. 1, este plină de asemenea daniĭ și cumpărăturĭ.

fi cerşit în anul 7137 (1629) de la răposatul Alexandru Vodă Iliaş acest vad de móră şi cu locul fiind fost domnéscă de au făcut Vlădicu Grigorie morĭ şi grădină şi viĭ pentru hrana şi intărirea sf. Mitropoliĭ şi M. S. Alexandru-Vodă poménă; şi după cererea Sf. Sale.... M. S. i-aŭ dat acest vad de móră şi cu locul cât coprinde. Şi-aŭ făcut şi cartea M. S. de danie la sf. Mitropolie, scrisa cu mare blestem ca să nu se strămute în vecĭ [1]).

Mitropolitul Grigorie face o móră cunoscută sub numele de «móră» orĭ morile Vlădicăĭ, dărâmate pe la 1864. După cererea sf. Mitropoliĭ, Mihail Vodă Racoviţă la 26 Februarie 7250 (1742) ordonă luĭ Andronachi bevvel Stolnic că impreună cu alţĭ 3 boerĭ să mérgă spre a hotărı moşia sf. Mitropoliĭ, care «este din susul oraşuluĭ Bucurescĭ pe Dâmbovıţa unde este şi móra sf. Mitropoliĭ». Acéstă moşie să hotărăsce pe din jos cu livedea Domnéscă, iar pe din sus cu moşia Monăstireĭ sf. Sava. La acéstă delimitare a fost faţă Sf. Sa Părintele Mitropolit Kir Neofit [2]).

Era obiceiul, că de câte orĭ să făcea delimitarea uneĭ moşiĭ, să citea la faţa locuhuĭ tóte chrisóvele domnescĭ privitóre la drepturile reclamantuluĭ. Odată formalităţile fiind ınplinite, boeriĭ rînduiţĭ procedaŭ la hotărnicie. «Decĭ noĭ—dic boeriĭ—după citirea chrisovuluĭ am pus piatră hotar de către livedea domnéscă din josul Moreĭ—(móra Vlădicăĭ a fost ceva maĭ la vale de podul sf. Elefterie) — ın dreptul unde cotesce Dâmboviţa (veche) şi am pus piatra» adică ıntre şcóla Veterinară şi strada «Mihail Cogâlniceanu» din cartierul Rignault). Care piatră caută pe lângă gardul Livedeĭ domnescĭ ın deal şi s'aŭ pus piatră lângă drum. Şi de acolo am mers despre hotarul ce are Mŏnăstirea Sf. Sava de către sf. Mitropolie şi citind chrisovul reposatuluĭ Constantin Vodă Brâncoveanu, de hotărnicia moşieĭ Monăstireĭ şi cartea boerilor hotarnicĭ, scria cum că a fost o salcie insemnată in loc de hotar în marginea Dâmboviţeĭ şi mergênd noĭ acolo, impreună cu Sf. Sa Mitropolitul şi cu egumenul Monăstireĭ (sf. Sava) şi cu alţĭ mulţĭ locuitorĭ d'inprejur la acea salcie, am pus piatră, care piatră caută drept in iazul de pământ ce aŭ fost făcut de

1) Archivele Statuluĭ, Condici Mitropolieĭ No. 5, fila 6—8.

2) Archivele Statuluĭ, Condica Mitropolieĭ, loc. cit.

reposatul Şerban V. Cantacuzio. Şi pă iaz în jos până la o cruce mică de piatră în mijlocul drumuluĭ, şi de la acea cruce în jos spre Bucurescĭ prin case până la piatra ce s'aŭ pus în deal hotar lângă drum de către livedea domnéscă şi între acestaşĭ chip puind pietrele şi semnele pe la locurile care s'aŭ numit maĭ sus cu sluga domnéscă Constantin f-torĭ portar. Am dat acéstă carte a nóstră la mâna sf. Sale Părintele Mitropolit Kir Neofit, leat 7250 (1742), Martie 4 [1]). Din actul acesta de hotărnicie vedem că locul Mitropolieĭ se întindea între livedea Gospod pe unde este astă-ḑĭ Vasile Sdrafcu, în jos până pe la curtea arsă (Arsenal), tótă partea coprinsă între strada Sf. Elefterie, trecea prin podul de pămênt (aḑĭ calea Plevneĭ) mergea până in dreptul cazĕrmeĭ Malmaion şi-n apropierea poduluĭ de aḑĭ de la Cotrocenĭ unde odinióră era móra Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ numită Păliciŭ, in care loc se coprindea maidanul reservat astă-ḑĭ pentru construcţiunea găreĭ centrale după hotarul moşiĭ Monăstireĭ Sf. Sava. Cât privesce însă pentru Sf. Elefterie era numaĭ locul coprins în aşa ḑisa insulă a Dâmboviţeĭ după cum o numesc Sulzer.

Biserica Sf. Elefterie şi Diata luĭ Constantin sin Maxim Cupeţul

Un negustor fórte bogat numit Constantin sin Maxim Cupeţul [2]) de profesie cupeţ sau neguţător, avea 2 prăvaliĭ una pe uliţa Colţeĭ şi alta în Mărgelarĭ [3]) murind, şi fiind fără moştenitorĭ lasă tótă averea luĭ sf. Mitropoliĭ din Bucurescĭ orânduind prin diata ca executorĭ testamentarĭ aĭ dorinţeĭ sale in calitatede epitropĭ pe mitropolitul ţăreĭ kir Ştefan şi din rudele sale maĭ apropiate pe Panait şi Andreĭ unchiĭ luĭ.

Prin acea diata se maĭ orânduia «ca să se facă o biserica de piatră aicĭ în Bucurescĭ, unde va socoti sfinţia sa mitropolitul Kir Ştefan, cu tóte câte trebuesc bisericeĭ», lăsând şi danie aceleĭ bisericĭ pentru chivernisélă, după cum în diata să arată pre larg. «După mórtea luĭ Consta·tin sin Maxim s'a sculat Grigore Groḑea, cumnatul luĭ Constantin sin Maxim cu gâlcévă asupra luĭ Panait şi Andreĭ epitropĭ, ḑicând că aŭ

1) Archivele statuluĭ Condica V a Mitropolituluĭ fila 6—8.

2) Se află înmormântat în biserica Colţeĭ idem 184.

3) Archivele statuluĭ, condica Mitropolieĭ V, fila 45.

făcut diata după voia şi pofta lor, că ne fiind el faţă, de acea nu l'aŭ pus şi pe el epitrop». După ce dă jalbă la divan este şi el introdus în epitropie. «Aceştĭ epitropĭ n'aŭ putut să se înţelégă între dânşiĭ, căutând fie-care cu viclenie să se înşele unul pe altul şi să răptşéscă de ale mortuluĭ cele ce socotéŭ că vor fi de folosul lor.» Şi domnitorul vĕdênd neînţelegerea lor şi arătându'ĭ mitropolitul prin deosebita anafora că epitropiĭ dorind numaĭ să fure, pune pe mitropolitul Kir Ştefan epitrop, «după cum mortul a fost lăsat prin diată» mitropolitul neputându-se ocupa de aprópe cu acéstă chestiune

Dr. C. I. Istrati
Fost Profesor la Asilul Elena Dómna, fost Ministru, actualmente profesor la Facultatea de şciinţe din Bucurescĭ.

cere ca să'ĭ dea ca ajutor pe o rudă a mortuluĭ şi 'ĭ dă pe Andreĭ ca să'ĭ pregătéscă lucrările. Murind mitropolitul Ştefan îĭ urmézăîn loc Kir Neofit, care ia epitropia reposatuluĭ Constantin sin Maxim «şi urmând după aşedământul mortuluĭ ce a lăsat în diată ca să facă biserica de piatră dintre ale aceluĭ *mort Constantin sin Maxim*, s'aŭ şi făcut aci în Bucurescĭ pe moşia sfinteĭ mitropoliĭ acea biserică de piatră unde se cinstesce şi să prăznuesce sfântuluĭ sfinţit mucenic Elefterie şi sfântuluĭ mareluĭ mucenic Gheorghe, după cum mortul a fost lăsat cu sufletul luĭ, dând şi bisericeĭ prin diata 2

rândurĭ de odăjdiĭ, o cădelniță de argint, discopoter de argint candele de argint, tóte cărţile trebuitóre, impreună cu 10 pogóne de vie în délul Sărbenilor, cu pământul lor din via care aŭ fost lăsat şi epitropilor, o prăvălie de mărgelarie în care are sfânta mitropolie jumĕtate loc cu venitul vieĭ şi chiria prăvălieĭ, să se ingrijéscă biserica de céră de undelemn peste an, iar în ḑiua chramuluĭ bisericeĭ şi a doua ḑi, să slujéscă arhireul cu parastas şi să se dea 12 talerĭ ostenélă la arhiereŭ şi pentru parastas să se cumpere 8 ocale facliĭ de céră şi cu taleri 12 să imbrace saracĭ; pentru hrana săracilor să se cheltuiască 18 talerĭ şi 50 vedre de vin; şi iar a maĭ lăsat mortuluĭ prin diata, o prăvălie de mătăsăriĭ cu taraba de peste uliţă cu locurile luĭ şi din chiriele luĭ să se facă mortuluĭ parastas pe fie-care an cu talerĭ 18. «Socotitam domnià mea ḑice hrisovul luĭ Grigore Ghika dat in 22 Iunie, anul 7256 (1748) [1] ca să se păzéscă pururea acest aşezământ şi am orânduit ca să fie acésta biserica metoc al Sf. mitropoliĭ cu tóte ale eĭ câte sunt afierosite; că sfinţia sa mitropolitul ţăreĭ să aibă purtare de grijă ca să păzească tótă orânduială ce srie maĭ sus» [2].

Din cele expuse până acum, reese urmetórele fapte:

I. Că pe locul mitropolieĭ nu exista de càt biserica sf. Elefterie, casele preoţilor la care trebue să maĭ adăogăm şi pe ale Filipescilor, despre carĭ vom vorbi maĭ departe;

II. Locuitoriĭ carĭ eraŭ imprejurul moşieĭ mitropolieĭ nu pot fi alţiĭ de càt locuitoriĭ vechiuluĭ sat Lupesci, despre care pomenesce hrisovul luĭ Constantin Basarabul Cârnul; şi dacă acum nu se maĭ amintesce numele de Lupesci, causa residă acolo, după cum am véḑut, că incă înainte de 1744 in părţile din valea Cotrocenilor şi Lupescilor, incepĕnd a se face cărămidă, satele aŭ luat numele de Cărămidarĭ [3], cu care nume il găsim până la 1791 [4].

III. După ce icóna de la sf. Elefterie îşĭ căpetă reputaţiunea de *minunĭ făcetóre*, incetéză de a maĭ fi numită Cărămidarĭ, luând pe cel de «mahalaua sf. Elefterie» încă înainte de 1804.

---

1) Condica Mitropolieĭ V fila 7—9

2) Arhivele Statuluĭ, condica Mitropolieĭ V, fila 13 şi 13 v.

3) Colecţiunea de documente a d-luĭ Ştefan Greceanu.

4) Veḑĭ harta No. 1.

Privilegiile acordate de diferiţĭ Domnitorĭ bisericeĭ sf. Elefterie

Domniĭ fanarioţĭ ca şi vechiĭ voivodĭ aĭ ţărilor Române miluiaŭ şi eĭ bisericile fie cu moşiĭ, livedĭ, scutelnicĭ, cum şi cu alte privilegiĭ, cu scutirĭ de văcărit, de oerit, gostinărit, de găleata cu fên, de óie saŭ de fumărit, de navlon şi de de alte angarale ce cădeaŭ peste ticăloşiĭ supuşĭ aĭ domnieĭ lor ; schitul sf. Elefterie in calitate de metoh al mitropolieĭ a avut o mulţime de scutirĭ şi privilegiĭ date de uniĭ Domnĭ şi confirmate de urmaşiĭ lor, aşa : Mihail C-tin Şuţu vv., prin hrisovul din 22 Noembre 1792, iĭ acordă a «ţinea liude 15 poslujnicĭ, pentru ajutorul şi poslusania la trebuinţele ce are, carĭ ómenĭ vor fi in pace şi nesuppăraţĭ de tóte dajdiile şi angariile ce vor eşi de la visterie şi de la càmara domnéscă, aşişderea şi cele-l'alte scutirĭ ce va avea acest schit, să fie nesupărate, insă 300 oĭ de oerit, stupĭ şi rimătorĭ de dijmărit. vinul ce va face de vinăricĭ şi o pivniţă aicĭ in Bucurescĭ apărată de fumărit, de căminărit, de vin domnesc şi de ortul vătăşesc. Doĭ preoţĭ şi un diacon şi doĭ cântăreţĭ scutiţĭ de tóte dăjdiile ce ies peste an, pe toţĭ ceĭ-l'alţĭ, cum şi casele lor, şi drepte bucatele lor să fie apărate».

«Aceste miluirĭ aŭ fost acordate încă de Nicolae Caragea V.V. cu cartea M. S. ot leat 1783 Martie 5. Inoirea acestor milĭ a fost făcută după rugàciunea mitropolituluĭ şi a mareluĭ vistier N. Brâncoveanu [1]).

Chrisovul acesta a fost confirmat şi de Mihail Vodă Şuţu cu hrisovul din 1783 Noembrie 22. Apoĭ de Alexandrŭ C-tin Moruzi, cu hrisovul din 30 Iunie 1793 [2]), de Al. Ipsilante cu hrisovul din 1797 Martie 5 [3]) De Hangeri prin hrisovul din 18 Ghenarie 1799, in care pomenesce de 25 luide in loc de 15, de 2 prăvăliĭ în Bucurescĭ in loc de 1. maĭ dând 100 de talere, 50 pentru praznicul sf. Elefterie, 50 pentru praznicul st. George, care să fie pentru unt-de-lemn, tămâe şi făcliĭ [4]).

1) V. A. Ureche, Ist. Românilor IV, pag. 94—95.
2) V. A. Ureche, Ist. Românilor VI, pag. 90—91.
3) V. A. Ureche, Ist. Românilor VII, pag. 301.
4) V. A. Ureche, ibidem, pag. 375.

Biserica Sf. Elefteriu.—A fost constituită in 1747 in mijlocul uneĭ pădurĭ seculare [1]) care era inconjurată de tóte părţile de apa Dâmboviţeĭ, remânênd numaĭ despre morile Vlădiceĭ o ingustă limbă de pămênt unde bucureştenii maĭ târziŭ mergeaŭ să dea acatiste la Sf. Elefterie. Rĕmăşiţe vechĭ din acéstă pădure s'a maĭ conservat până pe la anul 1880 când proprietari loculuĭ le-aŭ vêndut la rudarĭ ca să facă albiĭ dintr'însele. Nu trecu mult de la zidirea bisericeĭ şi Maria luĭ Gheorghe Mărgelaru din mahalaua luĭ Aga Niţă, ia pe socotéla sa biserica Sf. Elefterie, ca să aducă la indeplinire dorinţele exprimate in diata luĭ Constantin sin Marin fondatorul bisericeĭ. Nu ştim ce va fi făcut Maria Mărgelărésa căcĭ documentele nu ne spun nimic. Ştim insă că in anul 1782, Iunie 23, Nicolae Brâncoveanu ia pe socotéla sa biserica Sf. Elefterie ca s'o ingrijéscă şi să fie considerat ca un al doilea ctitor; insă nu se ţine de cuvint, ci lasă biserica in părăginire, iar ómeniĭ cotropesc locul sfinteĭ mitropoliĭ pentru care mitropolitul Dosoteĭ in 1804, 'ĭ-o ia de sub stăpânire cu anaforaua boerilor divaniţĭ, in care spune că: «aicĭ in marginea oraşuluĭ Bucurescĭ, despre mănăstirea Cotrocenĭ, avênd sf. mitropolie moşie ce se invecinesce despre Resărit cu moşia Sf. Saveĭ, pe care este zidită biserica Sf. Elefterie şi de la leat 1782 in dilele răposatuluĭ mitropolit Grigore, dându-se acest schit sub ingrijirea banuluĭ Nicolae Brâncoveanu de sunt anĭ 22 trecuţĭ, ca să drégă biserica, să facă chiliĭ, şi alte nămestiĭ, să dea câte 30 talerĭ pe an la mitropolie, el, nu numaĭ că a urmat simfonieĭ nedând ceva la mitropolie, nicĭ aŭ făcut saŭ a dres ceva, ci incă a maĭ stricat ce era făcut de alţi»; n'a ingrijit nicĭ de moşia eĭ aŭ lăsat'o să fie inconjurată de vecinĭ [2]).

Am spus maĭ sus că la anul 1804, Aprilie 20, Dosoteĭ mitropolitul Ungro-Vlahieĭ ia schitul Sf. Elefterie de sub stăpânirea luĭ Nicolae Brâncoveanu şi rógă pe domnitor ca să poruncéscă la 2 veliţĭ vornicĭ dicênd că s'aŭ impresurat de către uniĭ alţiĭ moşia şi intindêndu-se uniĭ cu gardurile, lărgindu-şĭ curţile şi grădinile, alţi făcêndu-şĭ case şi alte nămestiĭ, şi acum pricinuesc, preteridisând locul ca al lor, «ca să ho—

1) Sulzer Revista Română — sf. Elefterie.

2) Arhivele statuluĭ, condica mitropolieĭ V fila 10—11.

tărască moşia mitropoliei care era acum incălcată de vecini.» Tot atunci mitropolitul dă şi o carte de blestem prin care amenința cu focul Gheenei pe acei vecini cari ar şti hotarele bătrâne ale moşiei şi n'ar vrea să le spună [1]). Boeri rânduiți de domn vin la fața locului citesc vechile hrisóve ale mitropoliei pentru hotărnicirea moşiei, arată cum Nicolae Brâncoveanu a lăsat schitul in părăsire. Moşia se hotărăsce in Aprilie 20, anul 1804 [2]). Locuitorii insă, remân nemulțumiți cu judecata şi unul dintre dânşii numit Mihail, slujitor de poliție, dă jalbă la Constantin Al. Ipsilante Vv., contra arhimandritului Nicodem, economul sf. mitropolii, arătând că el avênd o casă cu locul ei moştenesc *in mahalaua Sf. Elefterie* [3]) nu'l ingăduesce a stăpâni după cum a stăpânit'o din vechime cu tótă imprejmuirea ei şi boerii mai sus numiți cercetéză lucrul la fața locului ascultând amândouă părțile; economul arată că acéstă moşie ar fi fost a sf. mitropolii şi ca Mihail, slujitorul poliției, cât şi cei cari mai aŭ case imprejurul moşiei mitropoliei, aducênd şi carte de blestem şi cercetând prin ómeni bătrâni s'a descoperit adevĕrul găsindu-se hotarele cele vechi ale mitropoliei, un stâlp de piatră lângă o piuă de cruce de piatră, mărturisită fiind şi de vecini imprejureni aşa că s'a pus din noŭ hotar şi alte semne in dreptul vechiului hotar. De aci aŭ mai pus incă trei pietre hotar adică din stâlpul de piatră *de lângă piua crucei de piatră.*

Sf. Elefterie ca loc de distracție al Bucurescenilor

Localitatea de la Sf. Elefterie incă de la fiinea véculuĭ XVIII a fost pentru Bucurescenii cheflii un loc de petrecere până in ḑilele nóstre apróp e; localitate poetică prin natura şi posițiunea ei, era însă singuratecă şi tăcută. Frumusețea şi poesia constaŭ : *a)* in pădurea'i seculară ; *b)* că era inconjurată din tóte părțile de apa Dàmboviței. Era deci, o insulă [4])

1) Arhiva statului, condica mitropoliei V fila 10 şi 11.

2) Arhiva ibidem fila 12 v.

3) Vedem deci că acum să schimbase numele satului din Cărămidari in cel de „Mahalaua Sf. Elefterie".

4) Veḑi planul oraşului Bucuresci de Sulzer ridicat in secol XVIII apud Ionnescu-Gion Ist. Buc. 317.

Să urmăm pentru acésta pe Sulzer in descrierea çe ne-a lăsat despre Sfintul Elefterie şi vecinătaţile sale.

«Nu pot lăsa — ḑice el — in uitare mica insulă sf. Elefterie una din cele maĭ frumóse localităţĭ printre cele din lăuntru şi cele de prin prejurul Bucurescilor, de şi n'are nicĭ o inălţime. Fără a descri cu deàmănuntul posiţiunea eĭ cea răpitóre, situată sub pólele declivite ale colinelor acoperite cu viĭ din acea parte, carĭ se pierd in grădinile cele maĭ plăcute de pometurĭ ce se intind până in malurile. Dâmboviţeĭ, Orĭ-carĭ véḑênd numaĭ, acéstă localitate în planul meŭ [1]) 'şĭ va închipui în imaginaţiunea sa, cu maĭ mare vioiciune încăntarea acesteĭ situaţiunĭ, de cât 'i-aşĭ putea-o eŭ descrie. E o localitate pentru un oraş in care domnesce luxul şi desfătarea; şi un colţ prea trist pentru acela care nu află plăcere in frumuseţea natureĭ liniştite şi nemeşteşugite... Dómna actuală (Ecaterina născută Moruzi) pentru a căreia fineţe de simţiminte — e drept să mărturisim, — nu găsesce nicăirea maĭ mare plăcere de cât în asemenea regiunĭ care, fugind de uritul Curţeĭ, le visitéză în tóte ḑilele şi obicĭnuesce adesea a rĕmânea acolo până la mieḑul nopţiĭ [2])

Tot aicĭ se aflaŭ casele mareluĭ Vornic Filipescu, care oferi Prinţuluĭ Alexandru Ipsilanti un bal cu focurĭ de artificiĭ la casa sa de plăcere situată pe un braţ al Dâmboviţeĭ în faţa insuleĭ sfintuluĭ Eleftrie [3]).

Lumea a continuat să vină aicĭ, iar maĭ tirziŭ la Fântâna Brâncovénuluĭ [4])

Cât de mult s'aŭ schimbat lucrurile in ḑilele nóstre. Aḑĭ mahalaua sfintuluĭ Elefterie, nu maĭ păstréză de cât slabe rămăşiţe din vechea'ĭ splendóre de odinióră, 1. că pădurea cea mare a fost dată in tăere, 2. că Dâmboviţa şĭ'a modificat simţitor cursul eĭ — in dauna sf. Elefterie. — luând alte posiţiunĭ indicată de firea eĭ capriciósă, iar astă-ḑĭ este stavilită pentru vecĭnicie prin canalisare. Deşi insula sf. Elefterie a fost atât de incântătóre—după cum ne spune Sulzer,—totuşĭ, ea, n'a fost populată de cât in zilele nóstre. In mijlocul pă-

---

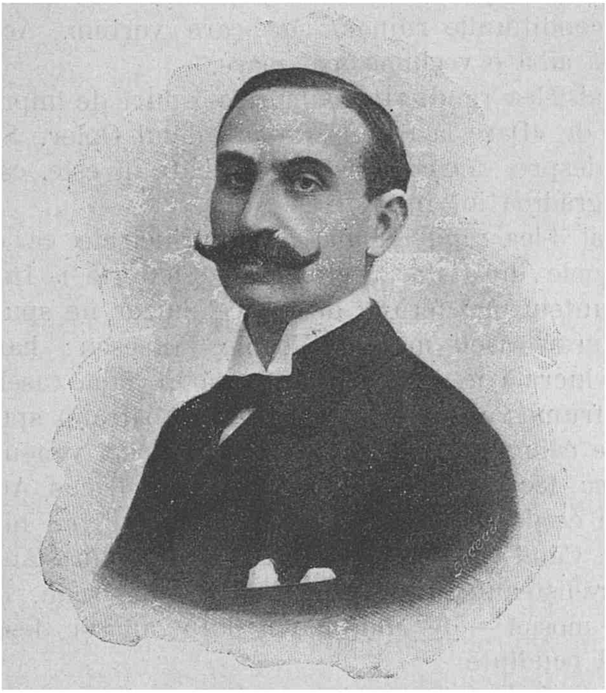
1) Aicĭ Sulzer vorbesce de planul său maĭ sus pomenit.

2) Revista Română pentru Sciinţe, litere şi arte pe luna Octomvrie 1861 pag, 619.

3) Revista Română loc. cit.

4) Veḑĭ via Brâncovénuluĭ.

durei de la sf. Elefterie, nu era de cât biserica, casele preoţilor, ale servitorilor şi casa mareluĭ Vornic Filipescu «situată — ne spune Sulzer — pe un braţ al Dâmboviţeĭ în faţa insuleĭ sf. Elefterie»; Populaţiuneă insuleĭ nu s'a mărit de cât după 1848; la 1847 nu eraŭ aci de cât 3 case şi d'abia după 1860 s'eŭ maĭ făcut încă câte-va case şi cu tóte acestea, am vĕḑut că era numită «mahala» încă la 1804 în care trebue să se fi cuprins vechiĭ Lupescĭ cum şi Cotroceniĭ din vale.

Profesor Dr. M. Minovicĭ
Directorul Institutuluĭ Medico-Legal şi al Serviciuluĭ Antropometric
(Vedĭ biografia la pag. 500)

Ruinele de la Sf. Elefterie

Există şi astă ḑĭ câte-va ruine şi încă frumóse la sf. Elefterie; bătrâniĭ loculuĭ n'aŭ absolut nicĭ o cunoscinţă despre trecutul unora şi prea insuficiente despre altele; de exemplu 1. d. Moisă Anghelache, cu ocasiunea fecereĭ caselor sale din strada Mihail Kogâlniceanu, a descoperit ruine de o lungime şi grosime considerabilă, sub pămint; zidurile fiind vechĭ, n'a putut să le spargă ca să faca săpăturĭ maĭ departe, ci a fost

nevoit să'şĭ construiască casele pe acele ruine. Ce fel de case aŭ fost, a cuĭ aŭ fost, când şi cu ce ocasiuee s'aŭ construit, nu se scie nimic. Documentele de proprietate ale familieĭ Rignault, ne spune că grădina făcea parte din moşia Lupescĭ şi că Egumenul de la Radu-Vodă o dădea cu èmbatie; cel maĭ vechiŭ document este de la 1839 in care se spune că so dă grădina luĭ Maimar basa Costeĭ, dar acesta ne-putênd plăti embaticul i o ia înapoĭ şi o dă altuia; urméză decĭ că un om ce nu póte plăti 100 leĭ anual nu va fi in stare să facă case in condiţiunile ruinelor de care vorbim. Acele ruinĭ trebue să aibă o vechime maĭ mare.

In al 2-lea rând, vin frumósele ziduri de imprejmuire a grădineĭ de «Dare la Semn» de sub délul Opler. Singura amintire despre dênsele păstrate în bătrânĭ este, că locul se numia «grădina luĭ Ipsilanti» [1]).

In al 3-lea rând nu maĭ puţin principale ca cele-l'alte, sunt ruinele din faţa bisericeĭ sf. Elefterie [2]). In privinţa acésta suntem maĭ fericiţĭ de óre-ce Sulzer ne spune că pe acel loc eraŭ casele mareluĭ Vornic Filipescu; harta Bucurescilor lucrată in 1791 ne arată că in faţa caselor era o grădină frumos aranjată [3]) despre care bătrâniĭ spun că era făcută de călugăriĭ de la Mitropolie şi că aci venéŭ une orĭ să petrécă, făcênd libaţiunĭ pe altarul luĭ Bacus. Acestea, nu le putem crede de óre-ce scim cine administra biserica sf. Elefterie. Când casele Filipescilor aŭ trecut in stăpânirea familieĭ Grădişteanu împreună cu moşia nu scim, de óre-ce procesul moşieĭ — de unde am fi putut afla şi despre case, este încă pendinte.

Bătrâniĭ demnĭ de tótă credinţa, între care citâm pe preotul Lazăr Nestor paroh la Biserica sf. Elefterie şi pe d. Vasile Sdrafcu, mi-aŭ spus că casele acestea au servit de cazarmă şi de deposit de muniţiunĭ pentru armatele rusescĭ din timpul resboiuluĭ ruso-turc din 1828/29. De la 1830—1835 aŭ servit ca magasiĭ pentru reservă — înfiinţate de Kiseleff — Cu ocasiunea venireĭ Turcilor in Bucurescĭ, aŭ servit ca magasiĭ. După plecarea Turcilor aŭ servit ca grajdurĭ pentru

1) Sciinţă căpătată de la d. Vasile Zdrafcu om de aprópe 70 de anĭ.

2) V. A. Urechia Ist. Românilor II 202—203.

3) Vedĭ planşa No. 1.

caiĭ de poştă, poşta pe atuncĭ fiind pe lângă Malmaison. La înființarea direcţiuneĭ Poştelor actuale, casele aŭ rĕmas pustiĭ iar astă-dĭ sunt ruine şi care se dărâmă actualmente spre a se folosi de cărămidă.

Casa de sănătate de la sf. Elefterie

Este probabil, că casele in cestiune să fi servit şi ca casă de sănătate; căcĭ Ión Vodă Caragea primind insciinţare că in Bucurescĭ «s'aŭ găsit doĭ ómenĭ cu patimă de *Lof* asupra trupuluĭ lor, care osebit că nu are léc, dar este şi fórte lipiciósă; de aceia am poruncit doctoruluĭ Costandachi San de a osebi aceştĭ ómenĭ ca să n'aibă chimonie (comunicare) cu nimenea» şi rinduesce maĭ departe Domnitărul prin pitacul din 15 Maĭ 1816 «a li se face o adăpostire spre sălăşluire la sf. Elefterie din valea de lângă Cotrocenĭ. Tot in acelaşĭ timp insciinţéză pe Vornicul obstirilor ca să dea 40 talere pe fie-care lună d-ruluĭ Samurcaş spre a ingriji de acescĭ ómenĭ [1])

Cuartierul Rignault

Este situat in malaua sf. Elefterie cuprins intre vechia albie a Dâmboviţeĭ [2]) Şcóla Veterinară şi grădina Şiştat. Locul pe care se află astă-dĭ cuartierul, a făcut parte din marea moşie a Lupescilor, fostă proprietate, a M-reĭ sfinteĭ Troiţeĭ «Raduluĭ Vodă» din Bucurescĭ. In timpurile din urmă şi anume la inceputul véculuĭ trecut, egumeniĭ grecĭ ne maĭ fiind statornicie ca adinióră in egumenie, căutaŭ — imediat ce eraŭ numiţĭ egumenĭ — să stringă «banĭ albĭ pentru dile negre» să instreinese cât maĭ mult din pămînturile M-reĭ in schimbul uneĭ micĭ sume de banı, ca apoĭ să continue a plăti un mic embatec către M-re [3]). Acéstă procedare ne-a adus şi bine, dar şi multe prejudiciĭ; bine, pentru că părţile lăturalnice ale Capitaleĭ aŭ inceput a fi populate şi reŭ, pentru că vindéŭ de multe orĭ moşiĭ marĭ aducênd marĭ pierderĭ mănăs-

---

1) V. A. Urechie Ist. Rom. X 994—995.

2) Vedĭ hărţile No. 2 de Coroczlu şi anume locul Bŏmfis.

3) Vedĭ locurile Mănăstirescĭ date cu embatic.

tirilor puse sub administrațiunea lor. Exista in legiurele nóstre vechĭ, că streiniĭ n'aŭ voe să cumpere pămênturĭ in țerile române; vendarea pămênturilor monastirescĭ sub forma de embatic era un subterfugiŭ de la legile in vigóre și obiceiul pămêntuluĭ, căcĭ embaticarul era numaĭ usufructier, iar nu proprietar desăvêrșit, deși el era liber a sădi pe acel loc vită pomĭ roditorĭ, era liber a'șĭ clădi case și orĭ-ce nămeștiĭ» puté insă trăi atât el cât și urmașiĭ luĭ ne-supérațĭ numaĭ să plătéscă «avaetul monastireĭ» [1]) decĭ, de drept era tot M-rea stăpână. «Și am pohtit — ne spune Grigorie Grecénul vel Ban, la 1744 Noembre 25 pe sfinția sa egumenul de la Radu-Vodă de mi-aŭ dat un loc de grădină pe pămîntul sfinteĭ M-tirĭ *și pentru a se sci că pămêntul este al M-reĭ și nu al meŭ* [2])

In aceste condițiunĭ a dat egumenul M-tireĭ de la Radul Vodă luĭ Maimar-bașa Costin un loc (pe care se află adĭ cuartierul de care ne ocupăm). «și care loc este in drépta spre mahalaua Isvor».

Din acest citat vedem că acéstă mahala (Isvorul) se întindea până in vechea matcă a Dâmvoviței.

Maimar-Bașa Costin, ne-putênd plăti embaticul locului, egumenul Raduliat 'i l'a dat in arendă unuĭ óre-care Vasile Dimitriu până la anul 1839 Aprilie 23. «Și fiind-că boierul — fost oficer d l Gheorghe Bömhes, a cerut de la M-reĭ să ia in a sa posesie cu embatic din acest loc o pătrime, cea situată spre riul Dimbovița, aprópe de podul de acolo... și să plătéscă embatic anual pentru el· M-tirea a consimțit ca d. Gh. Bömhes să-ĭ stăpânéscă folosința, atât el, cât și moscenitoriĭ luĭ, avênd voe să clădéscă și să reclădéscă pe acel loc fără piedicĭ in tot timpul orĭ-ce fel de clădirĭ ar voi . . . cu invoială încă de a plăti fără impotrivire sf. M-tirĭ embatic pe an de leĭ 100 incepênd de la 23 Aprilie tot-déuna [3]).

In actul amintit se vorbesce numaĭ de o pătrime din locul posedat de Maimar-Bașa Costin; decĭ, maĭ rĕmăsese in livedia Lupescilor încă treĭ părțĭ libere in drept spre mahalaua Isvor. In anul 1839 Aprilie 23 Soborul saŭ maĭ propriu vorbind egumenul de la Radu-Vodă vinde cu embatic d-luĭ

1) Mĕnăstirea Cotrocenĭ, Doc. bis. Caramidariĭ de sus.

2) Colecțiunea de doc. a venerabiluluĭ domn Ștefan Grecénu.

3) Actul de proprietate No. 1 al familieĭ François Rignault.

Gheorghe Bömhes și cele-l'alte treĭ părțĭ libere, cu 300 leĭ anual și cu condițiunile prevědute pentru embaticarĭ, ca Bömhes, să clădéscă pe lângă altele clădirĭ, și *basin de scaldat și maĭ ales în special școla în care să învețe a înota încă soĭdațiĭ din acéstă parte, ceia ce tinde spre folosul general și în usul sănătățeĭ publice acelor de aicĭ;* sf. M-tire a consimțit la rugăciunea luĭ și spre folosul embaticuluĭ anual; și i-a dat tot o dată și cele-l'alte treĭ părțĭ din acéstă livede

Dr. Poenariu Caplescu
Asistent la laboratorul de zoologie medicală de sub direcțiunea D-luĭ Profesor St. Sihleanu.

numită tótă «Grădina luĭ Maimar-Bașa Costin» [1]) cu condiția că dacă in 6 anĭ nu va plăti regulat embaticul să se scótă din stăpânirea loculuĭ [2])

Bömhes, construesce pe Dâmbovița din parter Lupescilor móra cunoscută sub numele de *móra notagiilor*. Acéstă con-

1) Actul in grecesce (cu traducere) din 1838 Maiŭ 19 ibid. No. 2.
2) Actul No. 3 ibidem din 1837 Iunie 2".

-strucţiune consta: intr'un basin umplut cu apă din Dâmboviţa şi care era adusă acolo la móră cu cofe, intocmaĭ cum sunt acelea de care se servesc bulgariĭ şi serbiĭ pentru udatul grădinelor de zarzavaturĭ. De la acéstă móră s'a luat numele şi strada Notagielor care nume l'a păstrat până după 1881 adică după mórtea luĭ Davila. De la acéstă dată numele de strada Notagielor a fost înlocuit cu cel de «strada Carol Davila» care, nume il are şi astă-ḑĭ. Acéstă stradă se intinde de la Opler şi până în şoséua Cotrocenilor. Ea merge paralel cu vechea matcă a Dâmboviţeĭ. Tot pe acéstă cale a fost şi vechiul sat Lupesciĭ, al căruĭ nume a fost înlocuit cu numele de cărămidarĭ maĭ tirḑiŭ prin cel de sf. Elefterie [1]).

George Bömhes n'a avut de cât o singură fată numită Carolina, care a fost măritată cu Frederic Schmidt profesor de gimnastică in Braşov. Dupĕ mórtea luĭ Bömhes, grădina rĕmâne in părăgenire. La 1861, Aprilie 26 Carolina Schmidt vinde proprietarea sa din Bucurescĭ, cunoscută sub numele de «grădina Maimar-Başa Costin» luĭ Vasilachi G. Porumbaru din Bucurescĭ cu tóte drepturile şi îndatoririle pentru suma de 400 galbenĭ K. K. în aur [2])

Vasilachi G. Porumbaru, dupĕ 17 ḑile de la cumpărare, a ipotecat grădina (care şi acum ţine tot de mahalaua Işvoruluĭ) slugeruluĭ Panaite Vuţopulo pentru suma de 1,700 galbenĭ; la 15 Maĭ acelaş an, o face danie luĭ Adolf Steege spiţer in Bucurescĭ, cu condiţiune ca să plătéscă creanţa de 1700 galbenĭ şi la caḑ de neajunge din ipotecă tot d. Steege să fie dator a implini d. Vutopulo [3]).

Adolf Steege móre şi soţia luĭ neputĕnd plăti baniĭ, Panaite Vuţopulo cere Tribunaluluĭ punerea în vênḑare a sus ḑisuluĭ imobil şi la licitaţie ridică preţul până la suma de 701 galbenĭ austriacĭ; adjudecaţia fiind investita cu legiuitele forme, Panaite Vuţopulo rĕmâne deplin proprietar al grădineĭ cu numele luĭ «Mai mar başar Costin», cu actul din 18 Maiŭ 1865 [4]).

Tot atuncĭ se rescumperă locul de embatic; din actul de

1) Veḑĭ satul Lupesciĭ.
2) Actul de proprietate ibid. No. 4.
3) Ibidem act. 5 din 1861 Malu 15.
4) Ibidem actul No. 6.

rĕscumpărare se vede că acéstă grădină nu maĭ aparţinea de mahalaua Isvoruluĭ *ci de suburbia sf. Elefterie.*

In anul 1868, Panaite Vuţopulo vinde şi el grădina luĭ Manolachi Lahovari cu 1300 galbenĭ austriacĭ prin actul din 9 Decembre 1868, No. 536 (Secţia III, Trib. Ilfov). [1])

Manolachi Lahovari stăpinesce acéstă grădină 12 anĭ, adică până la 1880, Ianuarie 22, când o vinde d-luĭ François Reignault pe suma de 16,000 leĭ nouĭ. Acéstă grădină a fost de 20 pogóne şi un sfert şi se învecinesce la apus cu strada Notagielor (adĭ Carol Davila), la miadă-di cu proprietaten d-neĭ Reignault, — pe care loc se află astă-dĭ şcóla veterinară — şi cu matca veche a Dâmboviţeĭ, astă-dĭ loc viran.

Proprietatea nu este pusă la nicĭ o servitute [2]).

François Reignault (decedat la 19 Aprilie 1901), a exploatat grădina sa de pomĭ fructiferĭ până la 1894/95. In acest an o parceléză pentru a fi vindută în loturĭ; conform dispoziţiunilor Primărieĭ Capitaleĭ, face şosele pavate cu piatră, o iluminéză, o canalizéză şi construesce in diferite puncte vile frumóse pentru inchiriat orĭ pentru vindare. Până la 1899 treĭ strade sunt complect încheiate şi anume stradele: «Mihail Cogălniceanu», «Costache Negri», iar intre acestea excelézä Aleea Reignault, care are de fie-care parte câte 5 vile superbe, iar în fund este vila Reignault, care este superióră tuturora. Tóte aceste vile sunt ireproşabile atât ca posiţie cât şi ca gust şi construcţiune. Locurile de pe celel'alte strade Carol Davila, Sălciilor şi sf. Elefterie sunt acoperite cu clădirĭ şi tind, din causa frumóselor posiţiunĭ, a fi populate în curînd.

1) Ibidem actul No. 7.

2) Actul No. 8 cu No. 485, din 22 Ianuarie 1880, legal. de Trib. Ilfov, secţ. 3 de Notariat.

PARTEA III

Moşia şi satele Grozăvescii de sus şi de jos

CAP. I

Privirî generale

Tudosie, marele ban al Craioveî, între alte moşiî şi sate a avut şi moşiile cu satele Grozăveştiî de sus şi de jos.

Origina acestor sate se pierde în nóptea vremurilor, scim de prin vechile chisóve domnescî, că ele existaŭ între aniî 1571[1]) şi 1580[2]).

Tudosie banul a avut 3 copiî dintre cariî 2 fete şi un băiat, şi anume: pe Caplea[3]), Neaga[4]) şi pe Vlaicu Clucerul, socrul luî Mihnea-Vodă Turcitul [5]); Vlaicu ajunge logofĕt şi este ucis în anul 7053 (1545) Martie în 17; Mihnea-Vodăel îşî inaugurézá domnia prin uciderea boerilor; o bună parte dintrtînşiî, însă scap cu fuga în Ardeal; între ceî fugiţî în pribegie în ţara unguréscă se afla şi Tudosie Banul, «şi trecênd doî anî iar aŭ venit aci boeriî pribegî, cu óste pre gura Prahoveî şi aŭ avut rĕsboiu mare cu Mircea Vodă Ciobanul ginerele luî Petru Rareş domnul Moldoveî la sat la Periş şi aŭ fost isbânda Mirceî. Atuncî aŭ perit şi Udrişte Vistierul şi Teodosie Banul» [7])

1) Colecţiunea de doc. a venerabiluluî Domn Stefan Greceanu.
2) Archivele Statuluî, condica Mitropolieî No. 1, fila 43.
3) Archivele ibidem, fila 44.
4) Vedî doc. din 15 Iulie 1586, colecţ. D. St. Greceanu.
5) Comunicat de d. Mînarădeanu, archivist la Archivele Statuluî.
6) Magasin IV, pag. 272.
7) Magasin IV, ibidem.

(1547). Noĭ scim din alte documente că satul Periş a fost proprietatea luĭ Tudosie Banul, se vede că Tudosie adunase la curtea luĭ pe toţĭ pribegiĭ cu carĭ trebuia să lovéscă pe Domn, intreprinderea insă 'la-a costat viaţa. Satul Periş trecut în urmă în săpânirea ficeĭ sale Caplea, ce a fost măritată după marele Spătar Stan Creţulescu[1]). Acéstă jupînésă este cunoscută în documentele timpuluĭ sub numele de «Spătărésa Caplea din Periş»[2]).

Neaga, a II-a fată a luĭ Tudosie banul a fost soţia luĭ Mitrea Vornicul[3]), ea a moştenit urmetórele sate şi moşiĭ: Grozăvesciĭ-de-sus, Grozăvesciĭ-de jos[4]) şi Lungiĭ[5]). In anul 7089 (1580) Noembre 24, Mitrea Vornicul cumperă de la cumnata sa [6]) Caplea Spătărésa din Periş jumetate din moşia Drăgănesciĭ de lângă Târgovişte cu 13 miĭ aspri gata de argint, iar pentru cea-l'altă se infrăţesce cu Caplea[7]).

Mitrea Vornicul a fost unul dintre ceĭ maĭ influenţĭ boerĭ de la Curţile Domnitorilor Mihnea Vodă, feciorul luĭ Alexandru voevod şi Mihaiŭ Vitézul. El a ocupat urmetórele functţiunĭ importante in Stat: de la 1569 Octombrie 4, il afiăm Vel Comis apoĭ ispravnic.

La 1571, comis tênăr, fu trimis de Alexandru Vodă cu óstea impreună cu alţĭ boerĭ de lovi pe Vintilă Vodă şi pe *lotri* şi veni iar in scaun Alexandru-Vodă şi aŭ adaos birul numit «óie sécă»; de la 1571 Aprilie 20 — Decembre 29 acelaş an, vel comis; 1572 Ianuarie 5 şi 11 vel vistier (se vede că ţinea locul), căcĭ la 8 Ianuarie şi până la 9 Octombrie acelaş an, il găsim că era tot vel comis. De la 1575 Ianuarie 12 — 1575 August 29 vel vistier [8]).

In anul 1577 Mitrea, care acum ocupa tot funcţiunea de vistier, este trimis de Mircea Vodă fiul luĭ Alexandru vv. la Constantinopole ca să-ĭ aducă stégul de domnie şi i l-a adus[9]), Mihaiŭ Bravul ocupând tronul ţăreĭ românescĭ (1593—

---

1) Vedĭ satul Lupescii.

2) Despre acésta vedĭ s-tul Lupescĭ în partea III-a a acesteĭ lucrărĭ.

3) Archivele Statuluĭ, Condica Mitropolieĭ No. 1, fila 51 şi V.

4) Archivele m-reĭ Cotrocenĭ, pach. 1 şi 61, doc. 1.

5) Colecţ. de doc. a d-luĭ Greceanu.

6) Vedĭ doc. din 15 Iulie 1586, colecţ. D. St. Greceanu.

7) Vedĭ satul Lupescĭ

8) Colecţia de documente a d-luĭ St. Greceanu.

9) Şincaĭ II, pag. 364.

1601), trimite în anul 1595 o deputaţiune în Ardél la Sigismund Batóri, compusă din Mitropolitul Eftimie al Ungro-Vlahieĭ, Luca Episcopul Buzeuluĭ, Teofil al Râmniculuĭ şi Mitrea Vornicul împreună cu alţĭ boerĭ [1])

Fiind de un temperament neastâmpărat, intră şi el în complotul ce urziră o parte din boerĭ în contra luĭ Mihaiŭ Bravul; complotul descoperit, Mitrea Vornicul este decapitat împreună cu alţĭ boerĭ; când a fost însă ucis nu putem şti ceeă ce scim însă cu siguranţă este că în anul 1595 Decembre 23. Mitrea Vornicul (se vede că trebue să fi mers la resboiŭ cu Mihaiŭ Vitézul saŭ că presupunea că se putea intimpla ca complotul sus numit să nu reuşească) vedem că merge împreună cu sotia sa Neaga Mitróia şi afierosesc Mitropolieĭ din Tirgovişte, «satul Lungiĭ cu toť venitul de peste tot hotarul şi cu moşiile de pretutindenea. Pentru că acést maĭ sus ḑis sat a fost de baştină al jupîneseĭ Neagăĭ dvorniceseĭ. Apoĭ că feciorĭ din trupul eĭ nu 'ĭ aŭ dat Domnul Dumneḑeŭ să facă cu boiaru D-mele, Iupân Mitrea Vornicul, *ci aŭ venit eĭ amândoĭ înaintea D-mele* şi aŭ închinat de bună voia lor şi s'aŭ scris la sf. pomelnic, însă aşa s'aŭ aşezat până când vor fi amândoĭ viĭ, s'o ţie şi s'o stăpânească, iar de se va intâmpla unuia dintr'inşiĭ maĭ inainte mórte, sf. Mitropolie să ţie jumetate din satul Lungi şi cine ar remânea dintr'inşiĭ viu să ţie iar jumetate până când va aveă viaţă, iar după mórtea amindurora, să fie tot satul al sf. Mitropoliĭ [2]). Dintr'un alt chrisov tot de la Mihaiŭ Bravul cu data de 1 Iulie 1597, vedem că el era deja ucis la acéstă dată [3]). Uciderea luĭ Mitrea Vornicul trebue pusă in acest restimp Mitrea vornicul a făcut bis. sf. Gheorghe vechiŭ şi sf. Ecaterina, închinată de Radu Leon V. V. în anul 7175 (1667) 17 Iulie [4]).

Jupineasa Neaga rĕmâind săracă de bărbatul seŭ, a vîndut luĭ Mihaiŭ Vodă (Bravul) parte din moşia Grozăveştĭ «şi aŭ cumperat Mihaiŭ Vodă pe banĭ domnescĭ din vistierie precum şi pre alte sate. Apoĭ Mihaiŭ Vodă aŭ pierdut tóte

1) Sincaĭ ibidem, pag. 406.
2) Archiva, condica Mitropolieĭ No. 1, fila 50 şi 51.
3) Archive, ibidem, fila 51 şi verso.
4) Archive Condica Mitropolieĭ No. 5 fila 101.

satele şi moşiile cu viclenia luĭ de către cinstitul Impĕrat şi capul [1])» ne spune un chrisov din 14 Decémbre 7110 (1601).

Vedem decĭ că Mitrea Vornicul o dată cu capul işĭ pierde şi o mare parte din avere după cum era obiceiul timpuluĭ. Nu era insă de ajuns atât, ci o altă nenorocire lovesce pe jupinésa Neaga, cu ocasiunea invasiuneĭ armatelor turcescĭ in ţara românească; intre alţĭ robĭ căduţĭ in mâinile Turcilor este şi jupânésa Neaga, soţia nefericituluĭ Mitrea Vornicul [2]), Neaga Vornicésa, este insă scăpată din robia Turcilor şi din legăturile lor cu 200 galbenĭ de către marele postelnic Dumitraki Kiriţă şi ca despăgubire Simeon Vodă Movilă cu chrisovul din 5 Maiŭ 7109 (1601), iĭ dă jumĕtate din moşia Grozăveştiĭ [3]).

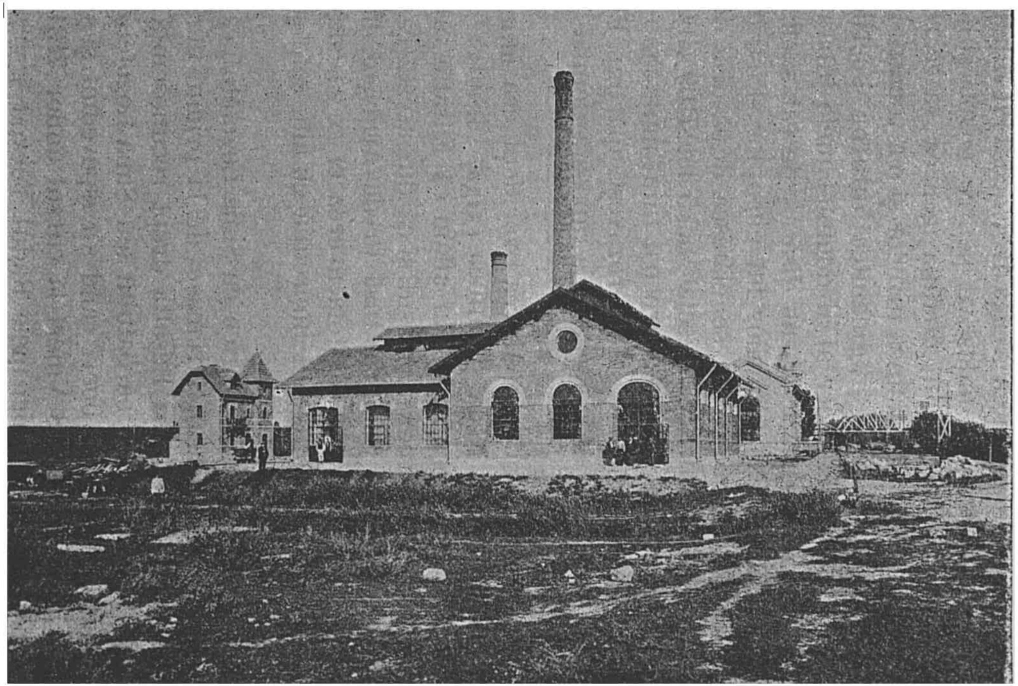
«Cu mila luĭ Dumneḑeŭ Iω Simion Voevod şi domn a tótă ţara românéscă datam domnia mea acéstă poruncă a domnieĭ mele cinstituluĭ boiar al domnieĭ mele jupânuluĭ Dumitraki Kiriţă Velikiĭ postelnic şi cu feciorii luĭ câţĭ dumneḑeŭ 'ĭ va dărui ca să-ĭ fie luĭ jumătate de sat din Grozăvesciĭ de sus cu tot venitul şi cu rumuniĭ şi cu morile preste tot orĭ cât se va alege, pentru că acel maĭ sus ḑis sat el aŭ fost de baştină a jupâneseĭ Neagăĭ dvornicésa Mitreĭ dvornicul. Apoĭ jupânésa Néga dvórnicésa cu jumĕtate din satul Groḑăveştiĭ de jos aŭ miluit pe sf. M-re unde iaste hramul sfântuluĭ şi de minuni făcătoruluĭ Nicolae de la Miralikia [4]) iar jumĕtate din sus o aŭ fost vêndut luĭ Mihaiŭ voevod (bravul). Iar după aceia peste puţină vreme jupânésa Néga Dvornicésa aŭ ajuns róbă in mâinile turcilor şi intru legătura lor. Intru aceia domnia mea m'am milostivit şi am miluit singur domnia mea pe jupânésa Néga Dvornicésa, cu acea jnmătate de sat din Grozăveştĭ ce e aŭ fost vândut luĭ Mihaiŭ voevod, ca să se rescumpere şi să se slobézéscă din robia şi din legătura turcilor. Apoĭ jupânésa Néga dvornicésa iar aŭ vândut acea jumătate de sat din Grozăveştĭ cinstituluĭ boiaruluĭ domnieĭ mele jupân Dimitraki Kiriţă-vel postelnic drépt 25.000 aspri gata şi galbenul câte aspri 130 şi incă cinstitul boiar al domnieĭ

1) Archivele Statuluĭ. M-rea Cotrdocenĭ, pachet 1 şi 61 doc. 2.

2) Archive. M-rea Cotrocenĭ, pachet 1 şi 61, doc. 1.

3) Archivele Statuluĭ. M-rea Cotrocenĭ, pachet 1 şi 61, doc. 11.

4) Cea intâiŭ biserică a satuluĭ Grozăvescĭ reclădită astă-zĭ pentru a III óră (veḑĭ pisania vecheĭ bisericĭ clădite).

Usinele hydraulice veche și nouĕ de la Grozăvescĭ

mele mult aŭ slujit și s'aŭ ostenit până cân aŭ scos pe jupânésa Néga dvornicésa din robie și din legătura turcilor Pentru aceia am dat și domnia mea acéstă maĭ sus ḑisă jumătate de sat din Grozăveștĭ, cum să nu se amestece cu acéstă jumătate de sat ci s'aŭ ḑis maĭ sus. Pentru că aŭ fost dintêiŭ vêndute de jupânésa Neaga dvornicésa luĭ Mihaiŭ-Voevod, iar după aceea m'am milostivit pentru nevoia și legătura eĭ și iar singur o am vêndut domnia mea ca să se rescumpere din legătura și din munca turcilor și o a vêndut de douĕ orĭ însă de a eĭ bunăvoe și dinaintea tuturor boerilor din domnia mea, cinstituluĭ boer al al domnieĭ mele jupân Dumitraki Velikiĭ postelnic acésta sus ḑisă $^1/_2$ de sat să fie a luĭ stătătóre și ohavnică și feciorilor luĭ nepoților și strănepoților luĭ și de nimenea să nu se clătéscă după ḑisa domnieĭ mele [1]) (urméză mărturiele) Meseța Maĭ 5 lét 7109 (1601).

Este sigur că acéstă vênḑare n'a ținut mult timp de óre ce după 22 de anĭ aflăm că satul Grozăveștĭ aparține Elisafteĭ pe care sat l'aŭ avut de zestre de la răposata dómna Neaga mătușa sa (tetca).

Iar jupânésa Néga (a luĭ Mitrea Dvornicul) era (шєшка) nepótă de frate dómneĭ Néga și bunica (дєда) Elisafteĭ [2]).

Tot din acest document maĭ aflăm că Elisafta intia óră a fost căsătorită cu Preda Armașul și că din acéstă căsătorie a avut o fiică numită Samfira. Insă Preda Armașul, făcuse o mulțime de datoriĭ așa in cât tótă averea eĭ ce se compunea din satul și móșia Grozăveștiĭ împreună cu alte sate și moșiĭ eraŭ vêndute de datóre.

Elisafta insă, se căsătoresce cu Sima Logofĕtul, care plătesce tóte datoriele Elisafteĭ rĕmase de la primul eĭ bărbat Preda Armașul. Jupâneasa Elisafta drept recunoscință lăsă la mórtea eĭ tótă averea sa bărbatuluĭ sĕŭ Sima Logofĕtul dinaintea a mulțĭ arhiereĭ și boerĭ când s'a ispoveduit și s'a precestuit în luna Aprilie 18 Vinerĭ la cursul anilor 7131 (1623) in ḑilele părintelui domnieĭ mele Radul Voevod [3]).

---

1) Archivele statuluĭ Mŏnăstirea Cotrocenĭ pachet 1 și 61 doc. 1 (orig. slavon cu trad. rom.) veḑĭ în condicr Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No. fila 1 și verso.

2) Archive Mŏnăstirea sfântu Ion din Bucurescĭ pachet 2 doc. 7.

3) Arhivele statuluĭ M-reĭ Sf. Ioan din Bucurescĭ pachet 2 doc. 8 (comunicat de d. I. Băjan).

Tot în acelaş an (1623) Aprilie 30, Radu Mihnea in a II domnie (1620—1623) dă un hrisov care intăresce luĭ Sima Logofĕtul şi feciorilor câţĭ D-ḑeŭ iĭ va dărui ca să ţie satul Grozăveştilor din judeţul Ilfov după apa Dâmboviţeĭ tot satul cu tot hotarul şi cu toţĭ românii şi cu morile şi cu tot venitul de pretutindenea orĭ cât s'ar afla din hotar până în hotar şi 2 sălaşe de ţiganĭ, pentru că acest sat Grozăveştiĭ şi ţiganiĭ ce sunt ḑişĭ maĭ sus aŭ fost moşie stătătóre a jupâneseĭ Elisafta de la mătnşa sa Neaga Mitroaia. Apoĭ când aŭ fost acum in ḑilele domnieĭ mele, boierul D-mele Sima Logofĕtul a fost dat pe jupânésa Elisafta, că n'a fost avut nicĭ nn ban, nicĭ de la bărbatul eĭ Preda n'aŭ fost remas, ci a fost cheltuit tot de la bărbatul eĭ Sima Logofetul şi încă a fost plătit Sima Logofĕtul şi datoria Predeĭ Armaşul ughi 73; iar când a ajuns pe jupânésa Elisafta vremea de mórte, ea a lăsat singură cu limba eĭ, boiaruluĭ D-mele Simeĭ Logofétul satul Grozăveştiĭ cu tot hotarul şi 2 sălaşe de ţiganĭ, ca să fie Simeĭ Logofĕtul moşie stătătóre şi am vĕḑut D-mea cartea d-eĭ jupâneseĭ Elisafteĭ făcută la mórtea eĭ, cu mare blestem dinaintea părinţilor şi a boerilor şi a altor bnnĭ ómenĭ martorĭ intăiŭ cartea păr. Lucăĭ Mitropolitul ţĕreĭ românescĭ şi a părinteluĭ Mateĭ egumenul din Deal, duhovnicul d-neĭ jupâneseĭ Elisafteĭ [1]) şi al părinteluĭ Teofil Fpiscopul ot Râmnic trimis de părintele Luca Mitropolitul in locul luĭ şi a părinteluĭ Neofit de la Stelea........ şi am vĕḑnt D mea şi cartea părinteluĭ nostru Kiril adică Luca Mitropolitul cu mare afurisenie pentru acéstă tocmélă ce scrie maĭ sus.... şi am dat boiaruluĭ D-mele Simeĭ Logofĕtul ca să 'ĭ ţie satul Grozăveştiĭ cu tot hotarul şi cu toţĭ româniĭ şi cu morile şi cu tot venitul... ca să'ĭ fie luĭ moşie stătătóre şi ohabnică luĭ şi feciorilor luĭ.,. (lĕt 7131 (1623) Aprilie 30 [2]).

Nu trec lă mijloc de cât doĭ anĭ fără 8 ḑile şi vedem că Alexandru Vodă Coconul (1623—1627) prin hrisovul din 22 Aprilie 7133 (1625) intăresce luĭ Sima Logofetnl stăpânirea numaĭ peste jumĕtate din satul Grozăveştiĭ ceia ce credem

1) Acest Mateiŭ egumenul din Deal, este celebrul Mateiŭ Mitropolitul Mirelor care a scris o cronică românéscă în versurĭ grecescĭ. Veḑĭ tesaurul de mon. ist I. cf. doc. din 28 Noembre 7138 arhive sf. Ĭ Brc. p, 2.

2) Arhvia M-reĭ Sf. Ioa din Bucurescĭ pachect 2, doc. 3 (doc. slav. cu traducere românéscă).

că a dat nascere împărţireĭ satuluĭ în două părţĭ distincte. Acéstă nouă împărţire în Grozăveştiĭ de sus şi de jos ceia ce vom vedea confirmându-se şi în hrisovul din anul 7135 (1627) Martie 3. Hrisovul e interesant nu numaĭ prin confirmarea împărţireĭ satuluĭ Grozăveştiĭ în două părţĭ distincte «de sus» şi «de jos» ci maĭ mult prin genealogia luĭ Mitrea dvornicul şi prin seria de proprietarĭ aĭ satuluĭ şi moşieĭ Grozăveştiĭ in timp de 26 anĭ adică de la 1601—1627.

Prin hrisovul din 3 Martie leat 7135 (1627) Alexandru Vodă Coconul intăresce boiarinuluĭ Domnieĭ sale «Simeĭ vtori Logofet şi Jupâneseĭ luĭ Mariĭ şi cu feciorii lor câţĭ D ḑeŭ le va dărui, ca să ţie eĭ moşia din sus de Grozăveştĭ ot sud Ilfov insă partea jupâneseĭ Negăĭ sora (сесшра) luĭ Petraşcu, fata luĭ Bogdan din Săhăţenĭ nepótă de fiŭ (анеѱа за синъ) jupâneseĭ Maria sora (сесшра) jupâneseĭ Neaga Mitroia Vorniceasa, vĕr primar (вшора брашчеда) al Predeĭ şi al Safteĭ, feciorii (снови) Predeĭ Stolnicul din Râmcenĭ, nepoţiĭ (виѹцїи) jupâneseĭ Stancăĭ, sora (сесшра) jupâneseĭ Neaga Mitroe Dvornicésa, partea eĭ tótă de peste tot satul a patra parte din câmp şi din pădure şi din apă şi cu vadul de móră şi din rumânĭ (iobagĭ) câţĭ se vor afla şi din silistea satuluĭ de peste tot verĭ cât se va alege de peste tot hotarul, *pentru că acest sat Grozăveştiĭ* de sus a fost cumpĕrat de rĕposatul Mitrea Vornicul impreună cu jupânésa luĭ Neaga Vornicésa mătuşa jupâneseĭ Neagăĭ ce este maĭ sus ḑisă; acéstă jumĕtate de sat cât s'a ales parte de cumpĕrătóre al mătuşeĭ sale jupâneseĭ Neagăĭ Mitróia Vornicésa aŭ fost căḑut in partea jupâneseĭ Neagăĭ şi a fiuluĭ sĕŭ Gheorghe şi nepóta sa Safta, pentru că aŭ fost cumpĕrat acest loc amândoĭ. Iar când aŭ fost acum în ḑilele D-mele iar Jupânésa Neaga şi cu fiiu-seŭ Gheorghe ş'aŭ vindut tótă partea lor de moşie şi cu rumâniĭ din acea jumetate de sat ce a fost partea sócră-seĭ jupâneseĭ Neagăĭ Vornicésa, jumĕtate care face de peste tot satul a patra parte şi cu rumâniĭ câţĭ s'aŭ găsit, şi aŭ vîndut jupânésa Neaga şi cu fiu-sĕŭ Gheorghe acéstă moşie ce este maĭ sus ḑisă de sus de Grozăveştĭ boiarinuluĭ D-mele Simiĭ al doilea Logofet şi jupâneseĭ luĭ Maria drept banĭ gata 7000 de aspi..... cu ştirea tuturor cu mulţĭ boerĭ marĭ şi micĭ mărturie scrisă în zapis anume (urmézä mărturiile) leat 7135 (1627) Martie 3[1].

1) Arhivele statuluĭ, M-rea Sf. Ioan din Bucureştĭ pachet 2 doc. 14.

Mateĭ Basarab prin hrisovul din 25 Februarie anul 7147 (1639) întăresce maĭ departe luĭ Sima ftori vistier şi feciorilor luĭ câţĭ D-ḑeŭ îĭ va dărui proprietatea peste o jumetate de sat din Grozăveştĭ însă partea jupâneseĭ Safteĭ nepóta (анеѴа) jupâneseĭ Neagăĭ Mitroia din câmp şi din pădure şi din apă cu vadurĭ de móră şi cu vadurĭ de dârşte şi cu rumâniĭ şi cu tot venitul eĭ din siliştea satuluĭ de pretutindenĭ... pentru că satul Grozăveştĭ şi cu ţiganiĭ au fost stătătorĭ aĭ jupâneseseĭ Safteĭ de la mătuşa (дѣда) sa jupânésa Neaga Mitroia.... iar când aŭ fost pe urmă s'aŭ sculat călugăriĭ de la M-rea Mihaiŭ Vodă din oraş din Bucusescĭ.... de aŭ luat jumĕtate din sat din Grozăveştĭ [1]) şi un salaş de ţiganĭ..... iar când aŭ fost maĭ pe urmă s'aŭ sculat jupânésa Neaga sora luĭ Pătraşco fata luĭ Bogdan din Săhăţenĭ cu pâră cu Preda Postelnicul [2]) fratele Safteĭ pentru tóte moşiile Vornicesăĭ Mitroeĭ şi aŭ luat din tóte moşiile cu Divanul şi acea jumetate din sat din Grozăveştĭ, altă jumĕtate, apoĭ pre urmă aŭ făcut Sima Visteirul tocméla cu jupânésa Neaga de aŭ cumperat Sima Vistierul acéstă parte de moşie din Grozăveştĭ a patra parte cu rumâniĭ şi cu tot venitul de la jupânésa Neaga sora luĭ Patraşco din Săhăţenĭ şi de la feciorul eĭ Gheorghe drept ughi 35 banĭ gata cu zapis de cumpĕrătóre şi cu mulţĭ boerĭ mărturie....» In urma judecăţeĭ ce a avut Sima cu Samfira [3]) fata sa vitregă după ce 'ĭ iartă Sima Vistierul Samfireĭ 419 ughi adaugă hrisovul maĭ departe «şi de va avea să fie satul stătător şi de va da D-ḑeŭ Samfireĭ coconĭ iar să fie aceĭ banĭ ĭertaţĭ, iar de va trăi fără de coconĭ iar să mérgă baniĭ aceia la coconiĭ Simeĭ Vistierul, iar din ţiganĭ şi din moşiile Samfireĭ încă aŭ dăruit Sima Vistierul o mantie de Cafterie şi un contăş preţul ughi 55, pentru acésta am dat şi D-mea satul Grozăveştiĭ jumĕtate ca să'ĭ fie stătător..... [4])

Vedem decĭ că de la anul 1601 până la 1639 moşia Grozăveştiĭ cu micĭ schimbărĭ, rĕmêne în proprietatea rudelor Mitroeĭ Vorniceseĭ; de la acéstă din urmă dată, vedem că că-

1) Din aceste vremurĭ călugărĭ de la Mihaiu-Vodă aveaŭ morĭ la Grozaveştĭ. Veḑĭ V. A. Urechiă X p. 720.

2) Care a avea de unchiŭ (ȣнкωм) pe Hrizea Postelnicu ot Bărbătescĭ.

3) A fost măritată cu Petraşco Postelnicul fiul luĭ Neagoe Aga (Sf. I. Bis. p. 2 din 6147 Febr. 23).

4) Arhivele statuluĭ Mŏnăstirea Sf. Ion din Bucurescĭ pachet 2 duc. 20.

lugăriĭ de la Mihaiŭ Vodă pun mâna pe jumĕtate din satuĭ Grozăveştĭ. Sciaŭ fórte bine egumeniĭ grecĭ că morile sunt un bun mijloc de câştig şi de aceia intrebuinţéză tóte mijlócele şi pun mâna pe jumĕtate din sat şi construesc morĭ, numite «morile Sf. Ion ot Grozĕveştĭ» carĭ odinióră eraŭ injugate cu ale Cotrocenilor. Morile Sf. Ion Grozăveştĭ aŭ fost pe vechia albie a Dâmboviţeĭ faţă in faţă cu proprietatea de adĭ a d luĭ Costache Popescu. Casa morilor există şi astă-dĭ pe proprietatea Regieĭ. [1])

In documentele pe care le vom aduce de aci inainte se vede că satul şi moşia Grozăveştiĭ şi acum partea luĭ Sima Logofĕtul, trece în stăpânirea Raduluĭ Spătarul feciorul Simeĭ Logofĕtul. Din menţiunea păstrată in hrisovul din 7154 (1645) Noembre 24 se vede că Sima vtori Logofĕt nu maĭ trăia de aceia mórtea luĭ trebue aşedată intre aniĭ 7147 Februarie 15—7154 Noembre 24.

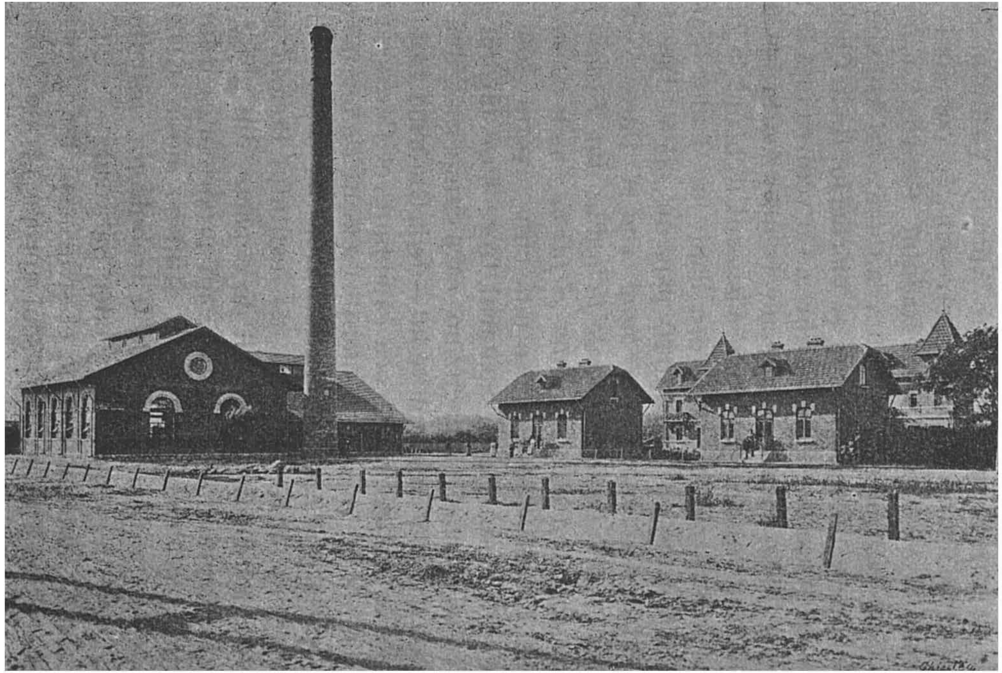
Mateĭ Vodă Basarab cu Hrisovul din 8 Februarie 7161 (1653) întăresce maĭ departe proprietatea asupra intreguluĭ sat boiarinuluĭ Radul Spatar fiul Simeĭ Logofet proprietatea asupra întreguluĭ sat Grozăveştiĭ din judeţul Ilfov după apa Dâmboviţeĭ, carĭ sat aŭ fost al jupâneseĭ Elisafteĭ jupânésa Simeĭ Logofetul de la mătuşa sa; jupânésa Elisafta la mórtea eĭ aŭ lăsat satul Grozăveştĭ bărbatuluĭ eĭ Simeĭ Logofătul tatăl Raduluĭ Spătar... Apoĭ in dilele luĭ Alexandru Voevod feciorul Raduluĭ Voevod s'aŭ sculat cu pâră Preda Postelnicul ot Tătăranĭ fratele jupâneseĭ Elisafta şi cu Hrizan Postelnicul ot. Bărbătescĭ, carĭ aŭ ţinut pe Maria sócra jupâneseĭ Elisafteĭ, asupra Simeĭ Logofătul dicênd că e al lor satul Grozăveştiĭ, dar aŭ rĕmas de lege, Apoĭ acum, după mórtea Simeĭ Logofĕtul, iar Negoiţă paharnicul Tătăranul feciorul Predeĭ Postelnicu Tătăranul, nepot de frate jupâneseĭ Elisafta, el iareşĭ a ridicat pâră pentru Grozăveştĭ, dar aŭ rĕmas de lege şi judecată [2]) Cu alte cuvinte rĕmâne bun proprietar Radu Spătaru fiul Simeĭ Logofăt.

Se intêmplă insă că Radu Spătaru să aibă nevoe de

---

1) Locul unde au fost morile Sf. Ion şi Cotrocenilor ot Grozăvescĭ mi-a fost arătate de d. Petre Nicolae dis şi Toboşaru om de peste 80 anĭ, şi care are funcţiunea de confinist al Statuluĭ acest bătrân mi-a arătat tóte vechile hotare ale moşielor Cotrocenĭ, Grozăvescĭ, Ciurel. Sf. Ion, Sf. Sava şi o parte din Lupescĭ.

2) Archivele statuluĭ M-rea Sf. Ion din Bucurescĭ pachet 2 doc. 23.

Noua usină hydraulică de la Grozăvesçĭ

banĭ şi decĭ ca să'şĭ facă nevoilor luĭ, se duce la cumnatul sĕŭ, Tóder Şetrariul din Grecĭ de la care se imprumută cu 300 talerĭ, dându'ĭ ca amanet satul şi moşia Grozăvescĭ, afară de morĭ pe un termen hotărât. Insă Tudor Şetrariul nu aştéptă să soséscă termenul ci se invoesce cu Şerban Cantacuzino pe atuncĭ vel spătar sub Antonie Vodă din Popescĭ (1669—1672) şi'ĭ vinde satul Grozăvesciĭ, cu rumâniĭ şi cu mórile însă fără ştirea şi voia Raduluĭ Clucerul. Cum însă Şerban Cantacuzino era factotum la Curtea luĭ Antonie Vodă, întêmplându-se in acelaşĭ timp şi mórtea luĭ Radu Cluceru, şi domnieĭ luĭ Antonie Vodă mazilirea. Cu venirea însă la tron a luĭ Gligorie Vodă, Tănase Păuşescu vel clucer Zaarie Snă (fiul) luĭ Radu Clucerul vnuc (nepot) Simeĭ Vistierul, îl chiamă la judecată în Divan şi l'aŭ rĕmas, ca să dea baniĭ luĭ Tudor Satrariul şi să'şĭ ţină satul «şi l'am ţinut până în ḑilele Ducăĭ-Vodă. Fiind Şerban Cantacuzino *în bună voe* la Duca Vodă, *fostaŭ luat satul Grozăveştiĭ de la mâna luĭ Tănase Pauşescul în silă fără de dereptate şi făr'de nicĭ o judecată* [1]) Iar bietul Tănase Pauşescul se uită cum avutul sĕŭ rĕmas de la părintele sĕŭ Radul Spătarul, trece sub stăpânirea atot puterniculuĭ Şerban Cantacuzino, care cumpĕrase tótă moşia Cotrocenilor după cum am vĕḑut—de la Ghiorma Dumitrasco şi Mihalasco fecioriĭ luĭ Ghioca căpitanul «ot Cotroceni» apoĭ cumperase de la Ianaki Logofétul, tot locul unde este astă-ḑĭ biserica şi palatul regal de la Cotrocenĭ, cu o parte din grădina palatuluĭ, tot locul ocupat de institutul Botanic până în Dâmboviţa, tot locul ocupat aḑĭ de o parte din grădina palatuluĭ regal, grădina dr. Davila, aḑĭ proprietatea d-luĭ colonel Pertĭcari şi'ĭ trebuia acum şi satul cu moşia Grozăveştiĭ şi cu morile. Dar pentru acésta 'ĭ trebuia un instrument şi acela fu găsit în persóna luĭ Toder Şatrarul.

Şerban Cantacuzino ţine el şi urmaşiĭ luĭ în stăpânire proprietatea luĭ Tănase Păuşescul aprópe 14 anĭ. Constantin Vodă Brancoveanul repără in parte acéstă nedreptate; căcĭ prin Hrisovul din 23 Februarie anul 1690, redă vechilor proprietarĭ o mare parte din moşia Grozăveştiĭ; cea l'altă parte rĕmâne însă proprietatea M-reĭ Cotrocenĭ din Grozăveştĭ, o altă parte pe care Şerban-Vodă Cantacuzino a inchinat a-

1) Archiva M-rea Sf. Ion din Bucurescĭ pachel 2 doc. 29

céstă moşie, este cuprinsă intre proprietăţile de astă-ḑĭ: a luĭ Năstase Toni (reposat) situată pe marginea moşieĭ Cotroceni şi a luĭ Ion Sulică pe sf. Ion cu alte cuvinte tótă partea locuită din Cărămidariĭ de sus din Cotroceniĭ propriŭ ḑişĭ şi până în vechea albie a Dâmboviţeĭ saŭ până la proprietatea d-luĭ Costachi Marinescu [1]).

Să vedem maĭ departe ce s'a făcut cu moşia Grozăveştĭ?

Am văḑut că Constantin Vodă Brâncoveanu repară in parte nedreptatea făcută de Şerban Vodă Cantacuzino luĭ Tănase Păuşescul. restituindu'ĭ moşia trunchiată[2]) nu'ĭ vorbă, dar in fine i-a redat'o, însă nu fără óre-care motive saŭ maĭ proriŭ vorbind a avut un deosebit interes s'o facă şi anume:

Constantin Vodă Brâncoveanu, avea o vară primară pe care o mărită, după Tănase Clucerul fiul luĭ Radul biv vel cluceriŭ Păuşescu; Vara Brâncoveanuluĭ nu trăesce insă de cât fórte puţină vreme după măritiş; însă nu mult după mórtea soţieĭ sale, Tănase Cluceriu Păuşescu işĭ plătesce şi el obştescul tribut... «iar in urma luĭ rémâind numaĭ o cocónă micşóră anume Stanca, care s'aŭ tras din némul nostru, fiindu-ne nepótă de vară *premare* şi avênd viaţă până la virsta căsătorieĭ, după orânduiala cea Dumneḑeiască, s'aŭ dat la casa eĭ; insă după boiarinul d-mele Gligorasco vel Logofĕt, şi după a eĭ căsătorie—după a luĭ D-ḑeĭ voe şi poruncă nicĭ până la un an viaţă ea n'a avut, ci ş'aŭ dat datoria cea de obşte» [3])

Constantin Vodă Brâncoveanul vĕḑênd că n'aŭ remas «coconiĭ aŭ cocóne ca să stăpânéscă ce ar fi remas in urma eĭ (Stancăĭ)» să hotărască a inchina moşia Grozăveşttĭ M-reĭ cu hramul Sf. Ion Botezătorul din Bucurescĭ şi către Nectarie egumenul de acolo (ca să ţie moşia Grozăveştiĭ ot sud Elhov, care moşie este din susul oraşuluĭ Bucurescĭ, care a fost de moştenire a răposatuluĭ Radul biv vĕl Cluceriu Păuşescul iar după mórtea luĭ aŭ stăpânit'o fiul sĕŭ Tănase Clucerul până ce ş'aŭ dat şi el datoria cea de obşte...» apoĭ fiica

---

1) Aceste hotare dintre moşiele Cotrocénca şi sf. Ion mi-a fost arătate de Nicolae Petre ḑis şi Toboşaru confinist al statuluĭ.

2) Motiv pentru care a şi fost trecut Brâncoveanu între ctitoriĭ moşieĭ Cotrocenĭ.

3) Academia română 27 | XIV comunicat de d. Iuliu Tuducescu împreună cu alte 4 documente.

sa Stauca s'aŭ ingropat la acéstă sf. m-re, unde şi moşu sĕŭ şi unchiĭ seĭ şi alte rudeniĭ ale eĭ ingropaţĭ sunt... D-mea am socotit pentru sufletele lor şi pentru a lor pomenire de am dat şi am inchinat la acéstă sf. m-re ce s'aŭ numit maĭ sus tóte cele ce pre anume sunt ḑise maĭ sus [1]) (urméză mărturiile) 7214 (1706) Febr. 2.

M rea sf. Ion (Mare) din Bucurescĭ este zidită din temelie de Andreĭ, Vistierul luĭ Preda Buzescu şi restaurată de Constantin Vodă Brâncoveanu [2]).

Cumpĕrările de locurĭ şi moşiĭ la Grozăvescĭ de Şerban Vodă Cantacuzino

Să ne intórcem cu naraţiunea la Şerban Vodă Cantacuzino, să vedem ce a mai făcut el la Grozăvescĭ.

După ce a răpit satul şi moşia Grozăvescĭ, in imprejurările cunoscute de la Clucerul Tănase Păuşescul «snă Raduluĭ Clucer Păuşescul vnuc simei Vistierul, moşie redată in urmă de Cons. Vodă Brâncovénul — maĭ cumperă la 28 Octombre leat 7189 (1680), moşia ce se chiamă Clanţa, de 1600 stînjenĭ, de la Oncea cu fratele seŭ Pătraşcu, feciorii luĭ popa Manta din Bucurescĭ şi ale căreĭ hotare sunt: din jos, din fântâna cu stubeiul, pre calea Racilor până in calea moşieĭ Grozăveştilor de sus şi din sus merge pe calea Băiĭ până in calea Măicănescilor (adĭ Bucurescii Nouĭ) in rovină şi trece din rovină in sus până in cărările Racilor [3]).

La 7180 (168J) N-bre 20, Şerban Cantacuzino maĭ cumperă o parte din moşia Grozăvesciĭ de jos, care moşie ajunge cuĭ căpătâiul din sus până in matca apeĭ Colentina, dând in schimb m reĭ sf. Sf. Sava 4 prăvăliĭ in uliţa cea mare ce merge spre casa Colţeĭ Clucerul [4]).

La anul 7175 Sept. 5 (1666), Radul Leon Vodâ dă un codru de loc luĭ Şerban Cantacuzino vel Postelnic (la Grozăvescĭ de unde se cotesce Dâmboviţa, care codru de loc iaste şi se trage din livedea domnéscă [5]).

1) Academia Română, doc. cit.

2) Hrisovul luĭ Ştefan Vodă Cantacuzino din 10 Iulie 1714, colecţ. de doc. a d-luĭ Grigorie N. Mano.

3) Archivele Statuluĭ, M-rea Cotrocenĭ, condica No. 3, fila 46.

4) Archive, m-rea Cotrocenĭ, condica No. 3, fila 46 v. şi 42.

5) Archive, m-rea Cotrocenĭ, condica No. 1, fila 118.

Antonie Vodă din Popescĭ 'ĭ-a maĭ dat 30 stînjenĭ moşie tot acolo [1]).

Moşia Crăstienescii cumperată de Şerban Vodă Cantacuzino încă pe când eraŭ în boerie, la leat 7189/5509 (1680, dă m-reĭ Cotrocenĭ. Satul Crăstienescĭ de pe apa Colentineĭ ot sud Ilfov tot satul cu tot hotarul şi cu rumaniĭ pe nume... 14 familiĭ, moşia a fost a luĭ Radu din moşĭ strămoşĭ 7189, Sept. 27 [2]).

Moşia Crăştieneştiĭ s'aŭ unit cu moşia Grozăvescii de jos într'un hotar ce se ḑice acum la Herăstrăŭ.[3])

Proprietăţile diferitelor monastirĭ la Grozăvescĭ cu morile lor pe Dâmboviţa

Am veḑut până acum că moşia Grozăvescĭ avea 4 proprietarĭ: I) Monastirea Sf. Ion mare din Bucurescĭ, II) Monastirea Cotrocenĭ, III) Monastirea Mihaĭ-Vodă şi IV) Monast. Sf. Sava din Bucurescĭ—astă-ḑĭ dărimată—şi pe locul căreia s'aŭ clădit universitatea din Bucurescĭ şi redicat statuele: luĭ Mihaiŭ Viteazul, Lazăr şi Ion Heliadi-Rădulescu [4]).

Acéstă moşie a avut o sórtă tot aşa de tragică ca şi primiĭ eĭ proprietarĭ Mitrea vornicul cu soţia sa Neaga vornic.

Causele sfâşiereĭ le găsim nu numaĭ in lăcomia călugarilor grecĭ de a poseda cât se póte maĭ multe moşiĭ, ci şi in avantajele pe care le ofereaŭ locurile sale bune pentru construcţiunĭ de morĭ pe Dâmboviţa şi carĭ rentaŭ maĭ bine de cât moşiile.

Monastirea Mihaiŭ Vodă încă înainte de anul 7137 (1639) avea moşie şi morĭ la Grozăvescĭ «Iar când au fost maĭ pe urmă, *s'aŭ sculat călugăriĭ de la Monastirea Mihaiŭ Vodă din oraş din Bucurescĭ de aŭ luat jumetate de sat din Grozăvescĭ şi un salaş de ţiganĭ* [5]).

Ceva maĭ târḑiŭ găsim şi anume un al cincilea proprietar: Monastirea Sf. Ecaterina şi in fine

Monastirea Sărindar, care ocupă moşia Giuleştiĭ de aḑĭ.

---

1) Archive, m-rea Cotrocenĭ, Ibidem fila 118 şi 119 v.

2) Archive, m-rea Cotrocenĭ, condica No. 3, fila 43 şi v.

3) Archive, m-rea Cotrocenĭ, cond. No. 5, nota de sub fila 43 v.

4) Veḑĭ al meu studiŭ Influenţa cultureĭ grecescĭ pag. 159.

5) Archivele Statuluĭ, Monăstirea Sf. Ion Bucurescĭ pachet. 2.

Tóte aceste monastirĭ îșĭ aveaŭ sforile lor de moșie cu morĭ la Grozăvescĭ.

Dintre tóte, Monastirea Cotrocenĭ avea maĭ multe și maĭ bune locurĭ după Monastirea Sf. Sava.

Morile monastireĭ Cotrocenĭ : I) carĭ pe locul unde este astădĭ usina hydro electrică de la Grozevescĭ și cunoscute in documente sub numele: «Morile Cotrocenilor *înjugate* cu ale Sf. Saveĭ» adică eraŭ faţă în faţă.

II) după dărimarea acestor morĭ, egumeniĭ monastireĭ Cotrocenĭ fac o altă móră la Pălicĭ pe lângă podul de adĭ de la Cotrocenĭ. Al doilea rând de morĭ injugate ale Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ aŭ fost cu ale Sf. Ion și eraŭ pe locul unde este astă-dĭ proprietatea d-luĭ Constantinescu, iar ale Sf. Ion era pe malul drept al Dâmboviţeĭ, adĭ proprietatea Regieĭ. Casa morilor Sf. Ion se maĭ vede și astă-dĭ.

Din sus de morile Cotrocenilor și Sf. Ion eraŭ ale Mónăstireĭ Mihaiŭ Vodă, ale Sf. Ecaterineĭ, morile Cotrocenilor de la Ciurel și ast-fel malurile Dâmboviţeĭ eraŭ presărate cu morĭ până pe la Arcuda și Bâcu [1]).

Din causa acestor morĭ, egumeniĭ eraŭ vesnic în judecată uniĭ cu alţiĭ.

Fâșia de moșie de la Grozăvescĭ a Monăstireĭ Sf. Ecaterina se numea *Boja*[2]).

Fâșia de moșie de la Mŏnăstirea Mihaiŭ Vodă se numea. Sfârșescĭ[3]).

Fâșia de moșie Sf. Ion era de 503$^1/_2$ stânjenĭ.

» » » Mihaiŭ Vodă de 503$^1/_2$ stânjenĭ[4]).

Desele schimbărĭ de egumenĭ

Egumeniĭ Monăstirilor citate, administraŭ aceste moșiĭ ca și alţĭ egumenĭ de pe cele-l'alte Monăstirĭ insemnate, dupe placul lor, pe unele le vindeaŭ, iar pe altele le dedeaŭ cu embatic.

Eĭ aŭ inceput să instreineze moșiile mŏnăstirescĭ, maĭ

1) Vedĭ harta morilor pe Dâmboviţa de I. Gârleanu.

2) Vedĭ charta moșieĭ Sf. Ion Grozăvescĭ cap. II, biuroul doc. din Ministeru Domeniilor.

3) Ibidem cap. II.

4) Ibidem cap. VIII.

Inginerul-inspector Ilie Radu
Şeful serviciuluĭ studielor din Ministerul Lucrărilor Publice; autorul şi executorul planuluĭ pentru alimentarea cu apă potabilă suterană a Capitaleĭ.
(Vedĭ pagina 386)

cu sémă de pe la jumĕtatea II a véculuĭ al XVIII, când demnitatea de egumen nu se maĭ încredința celuĭ maĭ capabil și maĭ bun administrator, ci aceluĭ carĭ dedea maĭ mulțĭ banĭ comunităților unde Mŏnăstirea era închinată. Pe lângă acésta candidatul orĭ candidațiĭ la egumenie, trebuiaŭ să maĭ îndeplinéscă încă o condițiune tot așa de costisitóree și anume, să fie bine vĕḑut de guvernul țĕriĭ, decĭ trebuia să facă multe cadourĭ în pungĭ de banĭ pe la Domnĭ și velițĭ boerĭ. Odată egumenia căpătată, i se lasă mâna liberă de a dispune după placul lor de veniturile mŏnăstirescĭ. Egumenul, numit în ast-fel de împrejurărĭ, nu se va maĭ ocupa să înmulțéscă—conform disposițiunilor testamentare—averea Mŏnăstireĭ încredințată luĭ, ci se va sili întâiŭ să'șĭ plătéscă datoriile contractate iar al II, să'șĭ strângă «banĭ albĭ pentru ḑile negre».

In timpurile vechĭ egumeniĭ se numeaŭ pe viață, cu condițiunile prevĕḑute în testamentele ctitorilor și nu puteaŭ fi înlocuițĭ de cât atuncĭ când depășiaŭ sfera activitățiĭ lor. Maĭ têrḑiŭ avtențiĭ fanarioțĭ—ca să scótă maĭ mulțĭ banĭ—aŭ redus acest termen la 10 anĭ, pe urmă la 7 anĭ, apoĭ la 3 anĭ și în fine în cele din urmă se reduce și acest termen așa, că noul egumen numaĭ avea nicĭ siguranța de mâine. Acésta provine pe de o parte din causa prea multor competitorĭ la demnitatea de egumen; iar pe de alta că lucrul acésta convenea de minune Domnitorilor și boerilor de a încasa cât maĭ mult.

Ișĭ póte cineva lesne închipui pentru ce să introdusesa jaful, irosirea, totala părăsire și înglobarea în datoriĭ colosale a avuturilor mŏnăstirescĭ, amenințate ḑilnic cu lichidarea orí falimentul.

S'aŭ luat mĕsurĭ în timpurile din urmă pentru stăvilirea acestor abusurĭ; dar ómeniĭ insărcinațĭ cu conducerea destinelor acestor țĕrĭ cum și candidațiĭ la egumenie, fiind streinĭ de neam, de limbă, de aspirațiunile țĕreĭ, mărăvițĭ și învechițĭ în ḑile rele, crescuțĭ la școla corupta și coruptóre turcéscă-fanariotă, ómeniĭ cinstițĭ—prea puținĭ la numĕr,—n'aŭ putut lupta contra abusurilor înveterate de secolĭ. Desele schimbărĭ de egumenĭ, are ca consecință firéscă:

Instreinarea bunurilor mŏnăstiresci

1) La Mŏnăstirea Cotrocenĭ s'aŭ aretat când s'a făcut paralelismul între inventariul avereĭ Monăstireĭ de la 1716 cu cel făcut la 1862 înaintea secularisăreĭ.

2) Egumeniĭ de la Monăstirea Sf. Ion Grăzăvescĭ a vêndut mare parte din moşia Mŏnăstireĭ familieĭ Golescilor, unde s'a înfiinţat maĭ têrḑiŭ Regia Monopolurilor Statuluĭ, o parte de loc ocupată de Gara de Nord, cartierul Grant [1]) etc.

3) Cele-lalte Monastirĭ aŭ înstreinat locurĭ vânḑêndu-le orí dându-le cu embatic: D-luĭ Pitar Spirachi Gazoti [2]), Paharniculuĭ (locotenent) Grigorie Caracaşĭ [3]).

Vânḑarea locurilor cu embatic, a avut de consecinţă, popularea diferitelor cuartiere. Mŏnăstirea Cotroceniĭ avea ca embaticarĭ pe toţĭ locuitoriĭ din Cotrocenĭ şi pe ceĭ din Cărămidarĭ până în matca vecheĭ Dâmboviţeĭ.

Monastirele Sf. Ion Grozăvescĭ, Mihaiŭ-Vodă Grozăvescĭ, Sf. Ecaterina, Sf. Sava cum şi Mŏnăstirea Sărindar, dând locurile cu embatic, populaţia acestuĭ cuartier s'a însutit.

Crescerea cuartieruluĭ Grozăvescĭ ar fi fost în rapori direct cu crescerea Bucurescilor, dacă Dâmboviţa n'ar fi inundat aprópe periodic nu numaĭ Grozăvesciĭ, ci şi Cotroceniĭ din Vale, Mihaiŭ-Vodă şi în genere tóte cuartierele Bucurescene din stânga eĭ. Ultima inundaţie a Dâmboviţeĭ a fost în anul 1895. Veḑĭ fotografia ultimeĭ inundărĭ a Dâmboviţeĭ la pag..., Din causa acestor innundaţiĭ, Grozăvesci, carĭ de la 1814 *s'a schimbat numele în cel de Căr ămidarii de sus*, a fost totd'auna un loc nesănĕtos din causa remăşiţelor miasmatice lăsate pe dânsul de Dêmboviţa în periodicile inundaţiunĭ.

După terminarea canalisăreĭ Dâmboviţeĭ dintre usina Hidro electrică şi Ciurel—la care se lucréză cu mare activitate Cărămidariĭ de sus va deveni,—în urma asanăreĭ şi plan-

1) N'am putut consulta actele de proprietate ale familieĭ Grant pentru a putea face istoricul moşieĭ şi cartieruluĭ, de óre-ce procesul este încă pendinte înaintea instanţelor înalte judecătorescĭ. De la membriĭ familieĭ Golescelor-Grant, n'am putut lua iarăşĭ absolut nicĭ cea maĭ mică desluşire.

2) Cartea de hotărnicie a Sf. Ion Grozăvescĭ Cap. X Biroul doc, din Ministerul Domeniilor.

3) Ibidem cap. XI.

tărei locurile ce sunt astă-ḑi virane—un loc de petrecerĭ cum obicĭnuiaŭ odinióră vecheĭ şi veseliĭ bucurescenĭ.

Embaticariĭ Mŏnăstirilor

Toţĭ ómeniĭ carĭ se aşezaŭ pe o moşie mŏnăstiréscă, eraŭ liberĭ să'şĭ clădéscă case, şi alte «namestiĭ» să sădéscă pomĭ, să planteze viţă şi în fine, puteaŭ să facă tóte îmbunătăţirile fără să fie superaţĭ de cine va, însă cu următórele condiţiunĭ :

1) Embaticariul luând o bucată de pământ, să învoia ca să dea o sumă óre-care la facerea contractuluĭ «ca ajutor la mŏnăstire» [1]) cu menţiunea să se ştie că acest loc este al mŏnăstireĭ iar nu al embaticaruluĭ [2]) clausa acésta era pusă pentru ca embaticarul să'şĭ plătéscă regulat ratele la Mŏnăstire adică la Sf. Gheorghe şi Sf. Dumitru, plata venea după mărimea şi posiţiunea termenuluĭ [3]).

2) Embaticarul se maĭ obliga se aducă: la Pascĭ, Crăciun şi la hramul bisericeĭ câte o anumită cantitate de: lumânărĭ, unt-de-lemn, smirnă, tămâe etc. după învoială [4]).

3) Nu putea să vîndă vin, rachiŭ [5]) să ţină băcănie cu micĭ excepţiunĭ) scaun de măcelărie şi cuptor (de pâine) «este oprit să facă cu totul» [6]).

Dacă unele din aceste privilegiĭ eraŭ câştigate cu multe sacrificiĭ, apoĭ dreptul de a ţine cârciumă nu se acordă nicĭ odată, de óre-ce egumeniĭ Monăstirilor fiind stăpânĭ maĭ a tuturor viilor din ţara românéscă, ţineaŭ ca vinurile şi rachiurile, ţuică etc. să fie cumpĕrată de la egumenĭ; puteaŭ ómeniĭ să aibă podgoriĭ întinse, liveḑĭ de prunĭ numeróse, tot produsul lor, n'aveaŭ voe să'l desfacă pe moşiile mŏnăstirescĭ ci să-l vindă dacă voesc tot egumenilor pe preţurĭ de nimic. In comuna Căscióreie-proprietatea Mŏnăstireĭ Căsciórele-metoc al M-reĭ Cotroçenĭ, egumenul de la Cotrocenĭ dă straşnice ordine de a nu vinde nimenĭ vin orĭ rachiŭ; însă dacă va

1) Biblioteca parachieĭ bisericeĭ Cotrocenĭ doc. No. 6.
2) Colecţiunea de documente a venerabiluluĭ d-n St. Greceanu.
3) Academia Română condica Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No. 9 (grecesce).
4) Veḑĭ numerósele acte de embatic la biuroul doc. din Ministerul Domeniilor.
5) Biblioteca Paroh. Cotrocenĭ doc. 2.
6) Ibidem doc. 6.

Dr. Aurel Babeş
Şeful Secţiunei de Chimie de la Institutul de Bacteriologie
(Vedi biografia la pag. 492)

prinde pe un locuitor vindĕnd câte-va oca de vin; Egumenul face solidarĭ pe toţĭ locuitoriĭ din Căsciόre că dacă va maĭ prinde pe cine-va contravenind ordinelor Prea cuvioşieĭ Sale la care bieţiĭ locuitorĭ se angajézā nu numaĭ a nu vinde măcar o oca pe la casele lor ci şi a denunţa pe aceĭ ce ar indrăsni să facă pagubă Monăstireĭ in acest mod [1]).

Aceste condiţiunĭ eraŭ generale şi priveaŭ pe locuitoriĭ după tόte moşiile monăstirescĭ.

In anul 1787 Februarie 2 Iόkim egumenul Mŏnăstireĭ Mărgineni (din Prahova) să ridică cu pâră până la Domnie contra ciocănaşilor de la Ocna Telega «*că locuind pe moşia Mŏnăstireĭ nu urméză vechiul obiceiŭ al pămĕntuluĭ ci cu silnicie (!?) pun de vînd vinul şi rachiul lor în cârciumă din care să pricinuesce pagubă Sfinteĭ Mŏnăstirĭ*». *Cere a se face îndreptare atât pentru ceĭ ce aŭ vîndut până acum în silnicie (fără învoirea egumenuluĭ) şi să plătéscă fieşte-carele obicinuital havaet.... şi a nu maĭ fi volnicĭ să'şĭ vîndă vinurile şi rachiurile lor fără numaĭ al Mŏnăstireĭ*. Domnia orânduesce borĭ să vadă cum s'a urmat obiceiul. «După cercetare, ne-am pliroforisit adaogă boeriĭ—că maĭ înainte s'aŭ fost păḑit vechiul obiceiŭ al pămĕntuluĭ precum se urméză la tόte moşiile până acum de se vinde numaĭ bucatele Monăstireĭ. *Iar de la o vreme incόce cu obrăsnicie s'aŭ întins de aŭ vîndut de ale lor*.

Resultatul, că ciocănaşiĭ trebue să ţină vechiul obiceiŭ al pămĕntuluĭ, adică de a nu maĭ vinde vin şi rachiŭ cum şi alte bucate de cât de ale Monăstireĭ [2]).

4) Dacă embaticarul voia să'şĭ vîndă casa luĭ, la o altă persόnă, pόte s'o facă acésta insă să se facă cu scirea Monăstireĭ ca să se trécă numele nouluĭ cumpĕrător in condica Monăstireĭ; iar de o va vinde pe ascuns, fără scirea Monăstireĭ, atuncĭ să se preţuiască clădirea luĭ şi cât va face să o ia Monăstirea [3]).

5) Dacă nu se plăteaŭ in mod regulat ratele, avea drept egumenul in puterea luĭ de proprietar a-ĭ lua locul şi al da altuia [4]). Afară de aceste privilegiĭ Monăstirile maĭ aveaŭ clăcaşĭ.

1) Archivele Statuluĭ Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ pachet. 2 doc. 25.

2) Academia Română M-ss. 1062 fila 8 şi V.

3) Biblioteca Paroch. bis. Cotrocenĭ Act. 2.

4) Veḑĭ Cartierul Rignault.

Clăcaşiĭ Mŏnăstirilor

Aceştia dădeaŭ Monăstireĭ din tótă claca câte un taler şi o găină pe tot omul, 3 ómenĭ de clacă ḑilnic, câte o para de stup şi câte 4 banĭ de óe şi nu eraŭ volnicĭ a vinde vin orĭ rachiŭ [1]).

Ţiganiĭ Mŏnăstirilor. Aceştia eraŭ robĭ, saŭ sclavĭ in adeveratul inţeles al cuvintuluĭ; condiţiunea lor nu se deosebea de aĭ sclavilor anticităţeĭ; sórta lor era fórte grea, numaĭ pe ici-colea, maĭ mitigată de principiile salutare ale creştinismuluĭ; dar ce puteaŭ principiile creştinismuluĭ faţă de firea hrăpelnică ale celor maĭ multe fiare cu chip omenesc?

Atât ţiganiĭ boerescĭ cât şi ceĭ monastirescĭ in vremea munceĭ, eraŭ ţinuţĭ la muncă; munciaŭ pe hrană si imbrăcăminte şi ce hrană şi ce imbrăcăminte! in timpul ierneĭ, eraŭ invoiţĭ să umble prin ţară cu exerţiciul meşteşuguluĭ lor adică in: fierărie, ciobotărie etc. iar ţigăncile, cu ghicitul, cu cu ghiocul cu buruenile de leac şi in fine laie intreagă cu furtul şi cu jafurile ingrozitóre. Jefuiaŭ şi prădaŭ la drumul mare de prăpădeaŭ lumea şi la acésta'ĭ indemnaŭ chiar uniĭ din patroniĭ lor «furaţĭ mă, numaĭ să nu ve prindă»! Dacă eraŭ prinşĭ, eraŭ duşĭ la agie aci'ĭ băteaŭ până 'ĭ lăsaŭ laţĭ şi apoĭ le turnaŭ spirt peste rănĭ; după 2 orĭ 3 ḑile veneaŭ egumeniĭ orĭ boeriĭ de'ĭ puneaŭ in libertate. Ţiganiĭ serveaŭ ca bucătarĭ, ciobotarĭ. lăutarĭ şi maĭ cu sémă, lăutarĭ eraŭ fórte mult căutaţĭ şi bufonĭ carĭ distraŭ pe boerĭ când eraŭ la petrecerĭ.

Am spus maĭ sus că eĭ eraŭ consideraţĭ ca mijloc şi nu ca scop; adese-orĭ, cuconaşiĭ după noptĭ de orgiĭ, le venea gust să dea la ţintă; se duceaŭ in lae şi alegeaŭ pe un ţigan il legaŭ la stâlp şi trăgea in el cu arcul orĭ cu pusca [2]) nu era robul o unealtă in mâna stăpânuluĭ seŭ [3]). Adesea orĭ ţiganul uneĭ Monăstirĭ lua o ţigancă dintr'un sălaş boeresc orĭ vice-versa. Când proprietariĭ nu se inţelegeaŭ intre dânşiĭ, atuncĭ ţiganiĭ eraŭ despărţiţĭ in mod bar-

1) Archivele Statuluĭ Mŏnastirea Cotrocenĭ pachetul 2 doc. 36.
2) Culese din tradiţiunele ţiganilor foştĭ robĭ.
3) Archivele Statuluĭ Mŏnăstirea Cotrocenĭ condica schituluĭ Micsani fila 15-97.

bar: soţie de bărbat, vindeaŭ pe băiat orĭ pe fată în ţipetele nenorociţilor, puţinĭ ţineaŭ socotélă de sentimentele părintescĭ şi fiescĭ, de şi exista in obiceiul pămêntuluĭ o întrégă jurisprudenţă in privinţa tranşăreĭ diferitelor cestiunĭ de natura acésta [1]) Ţiganiĭ fugiţĭ eraŭ înfieraţĭ recidiviştilor; pe lângă bătae un cerc de gât cu ramificaţiunĭ în formă de córne li se punea un cerc de fier imprejurul gâtuluĭ cu córne in dreptul urechilor.

Călugăriĭ administratorĭ aĭ moşielor monăstirescĭ bătéŭ pe clăcaşĭ şi pontaşĭ in mód deosebit de cum bătéŭ vătafiĭ boerescĭ; dăm un specimen din cele obicinuite; când un *rumân* nu făcea tóte ascultările, chema pe zapciul călugăre scşi i spunea: «aĭ să botezĭ aḑĭ pe Ion a Catrineĭ orĭ pe Vlad a Babeĭ Ióneĭ. Am înţeles sărut drépta prea sfinte! să ducea în arie orĭ la lucrul de maramet» orĭ «analog» şi striga pe cel ce urma să fie botezat, ca să vie la tactul «metoculuĭ» (casa moşieĭ). O dată venit, vătaful punea pe unul să-l ia in spate, ş'apoĭ 'ĭ numĕra la inexprimabil 25, 30, 35, 50 de bice după gravitatea culpeĭ; apoĭ punea pe 2 ómenĭ de'l luau: unul de cap şi altul de picióre il duceaŭ la piscina călugăréscă şi l afunda de 3 orĭ în apă în numele sfinteĭ Troiţe [2]).

Inchiere

Moşiele, cu sutele şi miele de pogóne, de viĭ monăstirescĭ cum eraŭ cele ale Monoăstireĭ Cotrocenĭ, liveḑile de prunĭ, privilegiele: vinărituluĭ, oerituluĭ bolovaniĭ de sare de pe la ocne, nenumeratele cârciume in care să vindéŭ numaĭ bucatele Monĕstirescĭ, embaticurile, clăcaşiĭ, robiĭ, stupiĭ, casele, prăvăliele, bălţile, morile, etc eraŭ isvóre ne secate de veniturĭ. Numaĭ ast-fel ne putem explica asalturile furióse ce să dedéŭ la posturile de egumenie; cât trebuiaŭ să plătéscă, ca apoĭ să li se dea mână liberă să jefuiască avutul Monăstireĭ maĭ rĕŭ de cât clienţiĭ codruluĭ vlăsieĭ.

Biserica din Cărămidarĭ de sus

In sat la Grozăvescĭ a fost o vechie biserică făcută póte de Mitrea Vornicul şi soţia sa Neaga Vornicésa prorpietariĭ

1) Culese de la bătrânĭ.

2) Sciinţe culese de la un pontaş al Monăstireĭ Răchitósa din judeţul Tecuciŭ.

G. M. Ionescu

Alcătuitorul Istoriei Cotrocenilor, Lupescilor (Sf. Elefterie) şi Grozăvescilor.

Născut la 1859 Noembrie (după acte la 1863), în comuna Movilenii plasa Nicoreştî, judeţul Tecuciu; este fiul Dascălului Mihaiŭ Ion şi al Dascăliţei Sorică. Clasele primare le-a făcut parte în comuna sa natală iar parte la Tecuciŭ. In 1879 Iunie, pierde pe tatăl seŭ şi în acelaşi an se înscrie în seminar la Roman, reuşind întêiŭ la concurs; în 1882 absolvesce seminariul, trece la Iaşi în seminariul superior din Mŏnăstirea Socola. După absolvire, se înscrie la Facultatea de Teologie din Bucuresci în 1885, apoi depune Bacalaureatul în 1891, obţinu licenţa în litere în 1896, iar cea în teologie în 1898. Atât Bacalaureatul cât şi ambele licenţe le-aŭ obţinut fiind funcţionar în Ministerul Cultelor, unde se află şi astă-ḑi. A maî scris şi alte lucrări: *„Influenţa culturei grecescî în Muntenia şi Moldova cu privire la biserică, şcólă şi societate 1359—1871"*, *„Istoricul închinărei Mŏnăstirilor românescî şi abusurile călugărilor streinî"*, *„Originele Cotrocenilor"*, etc.

moşieĭ Grozăvescĭ Acéstă biserică a avut hramul Isvorul Tămăduireĭ, II sfântuluĭ Ierarh Nicolae, şi III Ión Botezătorul. Biserica este refăcută de protopopul Nicolae Tras şi de jupân sterie Kirovicĭ i Marcion diaconul trăĭ ajutorind şi părintele egumen al Cotrocenilor Visarion şi hărăzind [1]) 15pogóne de loc imprejurul bisericeĭ şi 'ĭ arătă şi hotarele care se intindea spre răsărit pină in apa Dâmboviţeĭ şi in vecinătate cu morile Cotrocenilor injugate cu ale Sf. Saveĭ»[2]) leat 1805. Acest loc după indicaţiunile din pisanie, ar veni cam pe locul unde se află astă-ḑĭ uzinele: tramvaiuluĭ electic şi hydroelectrică a Primărieĭ. Din causa ne îngrijire şia lăcomieĭ celor după vremurĭ epitropĭ, tot terenul a fost cotropit orĭ vândut, ceia ce-ĭ maĭ verosimil, de óre-ce, aceĭ ce aŭ făcut asemenea fapte, aŭ avut grije să distrugă şi actele. Cât privesce pentru piatra pe care stă scrisă pisania bisericeĭ aŭ socotit'o ca pe ceva vechiŭ care nu maĭ póte fi citită orĭ băgată in sémă. Totusĭ actualul preot al bisericeĭ Cărămidarĭ n'a vrut să-mĭ dea să o citesc acea pisanie de cât după ce Preotul Ilie Parohul bis. Cotrocenilor, l'a asigurat că nu urmăresc fapteln din trecut de cât pentru istorie, Părinteluĭ Stan Dobre 'ĭ scapă vorbele «chiar de ar urmărĭ şi alt ceva, nu maĭ póte face nimic căcĭ tóte s'aŭ prescris»! cu alte cuvinte tot vorbea sfinteĭ Scripturĭ: «Fuge necuratul negonindu-l niminea».

La 1825 biserica vechie era cu desăvârşire ruinată; Iosif egumenul Cotrocenilor pune să ridice din temelie. Iată cum se exprimă acel egumen «Decĭ fiind eŭ încă din leat 1827 in vremea pe când me aflam egumen la Monăstirea Cotrocenĭ, am fost pus in lucrare facerea din temelie a acesteĭ bisericĭ din mahalaua Cărămidarĭ de sus ot Cotrocenĭ, cumpĕrând încă şi 50.000 cărămidă, a'n adus la locul, unde era să se facă biserica fiind şi atuncĭ cu totul stricată şi dărâmată jos, dar intâmplarea vremeĭ stâdu-ne impotrivă aŭ rémas facerea bisericeĭ şi de atuncĭ şi până acum nicĭ eŭ, nicĭ altul din pravoslavnicĭ creştinĭ, nu s'aŭ putut inlesni ca să o facă»[3]).

1) Veḑĭ Pisania vecheĭ bisericĭ Cărămidarĭ pe care o ţine preotul Stan Dobre de la acea biserică într'o magasie.

2) Veḑĭ aceiaşĭ Pisanie.

3) Veḑĭ doc. No. 7 el bisericeĭ Cărămidariĭ de sus în bibliotnca Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ.

Să vedem, care a fost «întâmplarea vremeĭ ce a stat împotriva» bunuluĭ Archimandrit ca să nu termine biserica?

Noĭ ştim, că după Revoluţiunea din 1821, sultanul dă un hatişerif în care se hotare: alungarea tuturor profesorilor grecĭ de prin Academiĭ şi a egumenilor grecĭ de prin Monăstirile închinate, iar in locul acestor să se orânduiască egumenĭ românĭ [1]) şi între aceştta, a fost şi Iosif de care am vorbit maĭ sus. Cum călugăriĭ grecĭ nu eraŭ proştĭ ca să lase să le scape aşa uşor «cloşca cu puiĭ de aur» din mâinĭ, stăruesce pe lângă Ţarul Rusieĭ să-ĭ readucă iarăşĭ egumenĭ, Ţarul, care avea în eĭ uneltele ce-ĭ trebuia atât din punctul de vedere al banilor cât şi din cel al propagandeĭ, după ce învinge pe Turcĭ în rĕsboiul Ruso-Turc din 1827/28—La încheierea păceĭ din Adrianopol 1829 pune un articol pe care îndatora pe Turcia să dea voe egumenilor grecĭ să se reîntórcă pe la Monăstirele lor. Turcia învinsă, volens-nolens, a consimţit şi atuncĭ egumeniĭ românĭ sunt alungaţĭ de prin Mŏnăstirĭ şi înlocuiţĭ cu ceĭ greci. In aceste condiţiunĭ este înlocuit şi Iosif şi iată pentru ce biserica Cărămidarĭ remâne ne terminatĕ. Maĭ departe iată ce ne maĭ spune Iosif.

«....Acum la leat 1847 Feuruari« 10, viind la mine ieromonahul Protasie,—fostul preot al aceste biserici Cărămidarĭ de sus i cu mahalagiĭ şi enoriaşĭ acesteĭ bisericĭ şi 'mĭ arătară că biserica dintr'acea mahala se află şi acum dărâmată de tot şi ómeniĭ petrec fără biserică... şi fiind ómenĭ săracĭ şi scăpătaţĭ şi nicĭ aŭ vre-o nădejde de vre un ajutor de unde-va, şi eŭ vĕḑênd ne apărata trebuinţă şi rugăciunea lor, m'am îndemnat şi fiind în lucrare zidirea bisericeĭ dintre temelie, o am şi sâvârşit cu tóte trebuinciósele podóbe ale eĭ, după cum se vede şi sfinţind-o eŭ însumĭ, făcând şi preot noŭ, o am şi pornit a lucra cele sfinte» [2]) Apoĭ 'ĭ dăruie un loc cu vie de 30 de pogóne «ce o am pe moşia Sf. Monăstireĭ Cotrocenĭ ce este cu apropriere de acéstă biserică, care loc se vinde cu arendă pe an leĭ una mie [3])».

Apoĭ stabileşte cum şi cât trebue să se plătéscă personalul după ce maĭ întâiŭ se va plăti avaetul pămêntuluĭ vieĭ la la M-rea Cotrocenĭ leĭ una suta după cuprinderea zapisuluĭ ce este de la M-rea . . . . Anul 1848 Octombre 2.

1) Veḑĭ studiul meŭ Influenţa Cultureĭ grecescĭ pag.
2) Mŏnăstirea Cotrocenĭ doc cit.
3) Doc. cit.

II

Via dspre care se vorbesce aicĭ, era pemoșia sa impre-jurul M-reĭ «Lupescii de sus» (spre deosebire de Lupescĭ de jos despre care am vorbit. Archimandritu Iosif cumpĕră in anul 1830 sept 15 de la Hariton, egumenul M-reĭ Cotrocenĭ, cu embatic, plătind 800 leĭ odată pentru tot-d'a-una,—și apoĭ să dea câte 100 leĭ embatic pe fie-care an la Septembrie și pe care chirie a loculuĭ plătind'o pe fie-care an la Cuvioșia sa, va stăpâni acel loc, precum și moșteni sĕĭ ne supĕrațĭ, având voie să facă orĭ-ce plantație va voi pe acel loc, afară de cârciumă spre a vinde vin, băcănie, scaun de măcelărie și cuptor, este oprit să facă cu totul, nicĭ să pótă a se intinde maĭ mult loc de treĭ-decĭ pogóne» [1]. Cât de eftine eraŭ locurile pe atuncĭ și ómeniĭ se vede că tot se maĭ intindeaŭ! Săraca lăcomie, tu eștĭ tot așa de veche ca și omul!

După ce bisérica a fost construită, a primit diferitele donațiunĭ in banĭ și in imobile.

In 1851 Septembrie 25, Ilinca văduva soția răposatuluĭ Tudor Păsărescu din Cotrocenĭ, lasă bisericeĭ ca danie «o căscióră cu prăvălióra eĭ intr'un acoperiș ce este pe locul M-reĭ Cotrocenĭ cu embatic câte 8 leĭ pe an... ca să fiŭ pomenit tot-d'a-una eŭ și neamul meŭ la sfântul jertfelnic....» [2].

In anul 1854 Ottombrie 19, Rada Presvitera soția rĕposatuluĭ Cost. preotu fost slujitor la aceea biserică maĭ dăruesce bisericeeĭ, o prăvălie de cârciumă «pentru sufletul luĭ și a némuluĭ luĭ [3].

In anul 1854 Rada Presvitera vinde epitropilor și mahalagiilor pentru biserica cărămidariĭ de sus, doue odăĭ cu magaziile lor pe moșia Cotrocenĭ, chiar lângă biserică, cu preț de 1900 leĭ din care primesce 900 leĭ in mână iar 1000 de leĭ «iĭ hărezesce ca danie sfinteĭ bisericĭ maĭ sus numită din tot sufletul, ne silită de nimenĭ.... pentru pomenirea numituluĭ meŭ bărbat reposatul preot Constantin..... ș'a mea precum și a neamurilor mele de aceea am dat actul meŭ prin

1) Doc. 6 ibidem.
2) Bibliot. M-reĭ Cotrocenilor dre. No. 3 al bis. Cotrocenilor.
3) Ibidem Doc. No. 4.

punere de deget ca să stăpânéscă sf. biserică aceste douĕ o-daĭ... cu a lor cuprindere in bună pace [1]).

Oameniĭ bătrânĭ cum şi documentele ne spun că biserica Cărămidari a avut donaţiunĭ mult maĭ numeróse dar tóte adĭ aŭ dispărut impreună cu actele lor.

A avut multe locurĭ, expropriate in diferitele timpurĭ cu sume destul de marĭ. Aşa în anul 1872—73, primăria Capipitaleĭ rĕscumpĕra via—pe care in 1848 o afierosise archimandritul Iosif cu suma de 1000 galbenĭ adică leĭ 12,000.

Tot in acelaş an C. F. R. expropiază o parte din terenul bisericeĭ pentru care i se oferă	18,000.
Pentru o altă bucată de teren vândută Pr. Stan Dobre	7,000.
In anul 1875 biserica a luat foc de la scânteiele uneĭ maşinĭ şi direcţiunea C F. R. da ca despăgubire	17,000
Total	48,700..
Cu parte din aceştĭ banĭ s'a reclădit pentru a III-a óră biserica in 1877 [2]) cu suma de leĭ	45,000.
Rest	3,700.

Astădĭ biserisa se află într'o complectă ruină casele irosite, grădinile părăginite, nu produc nicĭ atât cât ar trebui pentru intreţinerea lor. Dacă averile aceste biserici ar fi fost bine administrato, ş'ar fi putut crea un fond suficient pentru întâmpinarea nevoilor dilnice.

Dar se vede că un destin inexorabil planéză şi asupra aşedămintelor— maĭ cu sémă când ceĭ însărcinaţĭ cu administrarea lor nu sunt de nimenea controlaţĭ — ca şi asupra omuluĭ.

Am maĭ amnţit in altă parte că in cuprinsul mahalaleĭ Cărămidarilor de sus, se află maĭ multe fabricĭ, între care menţionăm stabilimentul pentru manufactura de tutun de la Belvedere saŭ «regia monopolurilor statuluĭ».

1) Ibiden doc. No. 5.
2) Vedĭ Pisania actualeĭ bisericĭ.

Persónele carĭ aŭ bine-voit a contribui la aparițiunea acesteĭ lucrărĭ

D-l George Gr. Cantacuzino, fost Preşedinte al Consiliuluĭ de Miniștri a contribuit cu suma de 140 leĭ.

Preotul Ilie Nicolae Parochul bisericeĭ Cotrocenĭ cu 100 leĭ.

D-l Petrachi Nicolae, comerciant în Bucurescĭ, calea Plevneĭ, cu 100 leĭ.

D-niĭ Al. G. Cantacuzino, Dumitru Lăzărescu și Locotenentul Vasile Miron, tustreĭ m'aŭ împrumutat cu suma de 850 leĭ fără procente, și fără care sprijin lucrarea nu ar fi vĕḑut lumina tiparuluĭ.

Pentru aceste ofrande și sprijine le datoresc o vecĭnică recunoscință.

TABELA DE MATERII

TABELA DE MATERII

Capitolul VII.

Capitolul VIII.

Capitolul IX.

Capitolul X.

Capitolul XI.

Capitoltul XII.

Capitolul XIII.

Pagina

Capitolul XIV.

Capitolul XV.

Capitolul XVI.

Capitolul XVII.

Capitalul XVIII.

Capitolul XIX.

Pagina

Capitolul XX.

Capitolul XXI.

Capitolul XXII.

Capitolul XXIII.

Pagina

Capitolul XXIV.

Pagina

PARTEA II

Capitolul I

PARTEA III

Capitolul I